

Prezes Rady Ministrów

Donald Tusk

Warszawa, dnia /elektroniczny znacznik czasu/

RM-0610-237-25

UPRO2

priorytet

Pan Włodzimierz CZARZASTY
Marszałek Sejmu

Szanowny Panie Marszałku,

na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej przedstawiam Sejmowi
projekt ustawy o przywróceniu prawa do niezależnego i bezstronnego sądu
ustanowionego na podstawie prawa przez uregulowanie skutków uchwał Krajowej
Rady Sądownictwa podjętych w latach 2018–2025.

Projekt realizuje priorytet polityki Rady Ministrów.

Do prezentowania stanowiska Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych został
upoważniony Minister Sprawiedliwości.

Z poważaniem

Donald Tusk

/podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym/

Do wiadomości:
wnioskodawca

U S T A W A

z dnia

o przywróceniu prawa do niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego na podstawie prawa przez uregulowanie skutków uchwał Krajowej Rady Sądownictwa podjętych w latach 2018–2025^{1), 2)}

W poczuciu odpowiedzialności za ochronę wolności i praw człowieka, odbudowanie konstytucyjnego stanu praworządności, realizację podstawowych zasad, standardów oraz wartości demokratycznego państwa prawnego, zagwarantowanie niezawisłości wszystkich sędziów, przywrócenie działania sądów ustanowionych na podstawie prawa i zapewnienie pełnej niezależności sądownictwa, podważonych wskutek pozbawienia Krajowej Rady Sądownictwa w latach 2018–2025 tożsamości konstytucyjnej, a także w celu przezwyciężenia bezprecedensowego kryzysu wymiaru sprawiedliwości w Polsce oraz wykonania licznych orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, Sądu Najwyższego i Naczelnego Sądu Administracyjnego, dążąc przede wszystkim do zapewnienia obywatelom i wszystkim jednostkom prawa do sądu, poczucia pewności prawa oraz zaufania do sędziów i sądów, stanowi się, co następuje:

Rozdział 1

Przepis ogólny

Art. 1. Ustawa reguluje skutki uchwał podjętych w sprawach indywidualnych przez Krajową Radę Sądownictwa działającą w okresie od 7 marca 2018 r. do 13 maja 2026 r.

¹⁾ Niniejsza ustawa wykonuje wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 11 listopada 2023 r. w sprawie 50849/21 Wałęsa przeciwko Polsce.

²⁾ Niniejszą ustawą zmienia się ustawy: ustawę z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego, ustawę z dnia 21 sierpnia 1997 r. – Prawo o ustroju sądów wojskowych, ustawę z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawę z dnia 25 lipca 2002 r. – Prawo o ustroju sądów administracyjnych, ustawę z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa, ustawę z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, ustawę z dnia 6 marca 2018 r. o Rzeczniku Małych i Średnich Przedsiębiorców, ustawę z dnia 30 sierpnia 2019 r. o Państwowej Komisji do spraw przeciwdziałania wykorzystaniu seksualnemu małoletnich poniżej lat 15 oraz ustawę z dnia 20 grudnia 2019 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw.

Rozdział 2

Skutki uchwał podjętych w sprawach indywidualnych przez Krajową Radę Sądownictwa działającą w okresie od 7 marca 2018 r. do 13 maja 2026 r.

Art. 2. 1. Uchwały Krajowej Rady Sądownictwa działającej w okresie od 7 marca 2018 r. do 13 maja 2026 r. o przedstawieniu wniosku o powołanie do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego, sędziego sądu apelacyjnego, sędziego sądu okręgowego, sędziego sądu rejonowego, sędziego Naczelnego Sądu Administracyjnego, sędziego wojewódzkiego sądu administracyjnego, sędziego wojkowego sądu okręgowego lub sędziego wojkowego sądu garnizonowego są pozbawione mocy prawnej.

2. Przepisu ust. 1 nie stosuje się do uchwał, o których mowa w art. 1, w zakresie, w jakim stanowiły podstawę powołania:

- 1) sędziego sądu rejonowego w trybie określonym w art. 106xa ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 334, z późn. zm.³⁾);
- 2) sędziego sądu rejonowego, którego uprawnienie do ubiegania się o powołanie do pełnienia urzędu na stanowisku sędziowskim wynikało z art. 15 ust. 11, art. 18 lub art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 11 maja 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury, ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1139 oraz z 2018 r. poz. 1433);
- 3) sędziego wojewódzkiego sądu administracyjnego, którego uprawnienie do ubiegania się o powołanie do pełnienia urzędu na stanowisku sędziowskim wynikało z zajmowania stanowiska asesora sądowego w wojewódzkim sądzie administracyjnym, na które zgłosił swoją kandydaturę przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 3);
- 4) sędziego, który zrzekł się urzędu sędziego, a następnie powrócił na urząd sędziego i poprzednio zajmowane stanowisko, jeżeli poprzednio zajmowane stanowisko objął w inny sposób niż w wyniku wniosku o powołanie sędziego, przedstawionego Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej przez Krajową Radę Sądownictwa działającą w okresie od 7 marca 2018 r. do 13 maja 2026 r., albo w sposób, o którym mowa w pkt 1–3.

³⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2024 r. poz. 1907 oraz z 2025 r. poz. 526, 820, 1172, 1178 i 1609.

Art. 3. 1. Osoba, która bezpośrednio przed powołaniem do pełnienia urzędu sędziego na podstawie uchwały, o której mowa w art. 2 ust. 1, zajmowała stanowisko sędziego, na które została powołana w inny sposób niż w wyniku wniosku o powołanie sędziego, przedstawionego Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej przez Krajową Radę Sądownictwa działającą w okresie od 7 marca 2018 r. do 13 maja 2026 r., albo na podstawie uchwały, o której mowa w art. 2 ust. 2, powraca z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy do pełnienia urzędu sędziego na tym stanowisku, z zastrzeżeniem art. 10 ust. 1 oraz art. 13 ust. 1 i 4.

2. Stosunek służbowy sędziego na stanowisku, o którym mowa w ust. 1, uznaje się za nieprzerwany.

3. Okres pracy na stanowisku sędziowskim, na które osoba, o której mowa w ust. 1, została powołana na podstawie uchwały, o której mowa w art. 2 ust. 1, zalicza się do okresu, na podstawie którego nabywa się uprawnienie do wynagrodzenia zasadniczego w wyższej stawce.

4. Osobie, o której mowa w ust. 1, przysługuje wynagrodzenie zasadnicze w tej stawce, w jakiej otrzymywała je, ostatnio zajmując stanowisko, o którym mowa w ust. 1. Jeżeli okres pracy na tym stanowisku od nabycia uprawnienia do tej stawki, z uwzględnieniem okresu, o którym mowa w ust. 3, uzasadnia nabycie przez osobę, o której mowa w ust. 1, uprawnienia do wynagrodzenia zasadniczego w wyższej stawce, przysługuje jej wynagrodzenie zasadnicze w tej stawce.

Art. 4. 1. W okresie 2 lat od wejścia w życie niniejszej ustawy:

- 1) sędzia sądu powszechnego, o którym mowa w art. 3 ust. 1, jest delegowany do pełnienia czynności sędziowskich w sądzie okręgowym albo w sądzie apelacyjnym, w którym zajmował stanowisko na skutek uchwały, o której mowa w art. 2 ust. 1, albo do którego został przeniesiony;
- 2) sędzia wojewódzkiego sądu administracyjnego, o którym mowa w art. 3 ust. 1, jest delegowany do pełnienia czynności sędziowskich w Naczelnym Sądzie Administracyjnym, w którym zajmował stanowisko na skutek uchwały, o której mowa w art. 2 ust. 1;
- 3) sędzia wojskowego sądu garnizonowego, o którym mowa w art. 3 ust. 1, jest delegowany do pełnienia czynności sędziowskich w wojskowym sądzie okręgowym, w którym zajmował stanowisko na skutek uchwały, o której mowa w art. 2 ust. 1, albo do którego został przeniesiony.

2. Rozpoczęcie okresu delegowania, o którym mowa w ust. 1, stwierdza prezes sądu, do którego delegowano sędziego. Podjęcie czynności w okresie delegowania nie wymaga ustalenia nowego podziału czynności.

3. Sędziemu, o którym mowa w ust. 1, przysługuje wynagrodzenie w stawce wynagrodzenia zasadniczego na stanowisku sędziowskim w sądzie, w którym sędzia delegowany pełni obowiązki. Przepis art. 91a ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych stosuje się.

4. Sędzia, o którym mowa w ust. 1, może ustąpić z delegowania za 6-miesięcznym uprzedzeniem.

5. Po zakończeniu delegowania, o którym mowa w ust. 1, sędzia jest obowiązany do podejmowania czynności w sprawach przydzielonych w dotychczasowym miejscu służbowym, aż do czasu ich zakończenia, i zachowuje w tym zakresie jurysdykcję.

6. Prezes właściwego sądu apelacyjnego deleguje na czas nieokreślony sędziego, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, na jego wniosek do dalszego pełnienia czynności sędziego na dotychczasowym miejscu służbowym po upływie terminu wskazanego w ust. 1, jeżeli sędzia bierze udział w postępowaniu w sprawie powołania do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego, o którym mowa w art. 29 ust. 1.

7. Prezes Naczelnego Sądu Administracyjnego deleguje na czas nieokreślony sędziego, o którym mowa w ust. 1 pkt 2, na jego wniosek do dalszego pełnienia czynności sędziego na dotychczasowym miejscu służbowym po upływie terminu wskazanego w ust. 1, jeżeli sędzia bierze udział w postępowaniu w sprawie powołania do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego, o którym mowa w art. 29 ust. 1.

8. Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej deleguje na czas nieokreślony sędziego, o którym mowa w ust. 1 pkt 3, na jego wniosek do dalszego pełnienia czynności sędziego na dotychczasowym miejscu służbowym po upływie terminu wskazanego w ust. 1, jeżeli sędzia bierze udział w postępowaniu w sprawie powołania do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego, o którym mowa w art. 29 ust. 1.

9. Delegowanie, o którym mowa w ust. 6–8, ustaje z chwilą ustąpienia przez sędziego za trzymiesięcznym uprzedzeniem albo z chwilą prawomocnego zakończenia w stosunku do sędziego postępowania, o którym mowa w art. 29 ust. 1, chyba że została podjęta uchwała o przedstawieniu wniosku o powołanie tego sędziego do pełnienia urzędu na stanowisku w sądzie, do którego jest delegowany.

10. Do delegowania do Naczelnego Sądu Administracyjnego, o którym mowa w ust. 1 pkt 2, nie stosuje się art. 40 § 3 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 2024 r. poz. 622).

11. Do sędziów delegowanych na podstawie ust. 1 nie stosuje się art. 46 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych.

Art. 5. 1. Stosunek służbowy na stanowisku sędziego osoby, która bezpośrednio przed powołaniem do pełnienia urzędu sędziego na podstawie uchwały, o której mowa w art. 2 ust. 1, nie zajmowała stanowiska sędziego, na które została powołana w inny sposób niż w wyniku wniosku o powołanie sędziego, przedstawionego Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej przez Krajową Radę Sądownictwa działającą w okresie od 7 marca 2018 r. do 13 maja 2026 r., albo na podstawie uchwały, o której mowa w art. 2 ust. 2, ustaje z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy.

2. Od wynagrodzenia wypłaconego osobie, o której mowa w ust. 1, na stanowisku sędziego do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, od którego nie odprowadzano składki na ubezpieczenie społeczne, przekazuje się składkę do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych na zasadach określonych w art. 91 § 10–12 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych, chyba że został powołany na stanowisko prokuratora na podstawie art. 7.

3. Osoba, która została powołana do zawodowej służby wojskowej w związku objęciem stanowiska sędziego sądu wojskowego, na które została powołana na podstawie uchwały, o której mowa w art. 2 ust. 1, zostaje z mocy prawa zwolniona z tej służby z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy. Prezes właściwego wojskowego sądu okręgowego lub właściwego wojskowego sądu garnizonowego stwierdza zwolnienie żołnierza z zawodowej służby wojskowej w drodze rozkazu personalnego wydanego w celach ewidencyjnych. Przepisów art. 236, art. 458 i art. 459 ustawy z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny (Dz. U. z 2025 r. poz. 825, 1014 i 1080) nie stosuje się.

Art. 6. 1. Prezes właściwego sądu apelacyjnego albo właściwego wojewódzkiego sądu administracyjnego mianuje osobę, o której mowa w art. 5 ust. 1, na jej wniosek na stanowisko referendarza sądowego w sądzie powszechnym lub sądzie administracyjnym, w którym osoba ta pełniła urząd na stanowisku sędziego, w terminie 7 dni od dnia złożenia wniosku.

2. Wniosek, o którym mowa w ust. 1, składa się w terminie miesiąca od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy. Wniosek spóźniony nie wywołuje skutków prawnych.

3. Stosunek pracy na stanowisku referendarza sądowego uważa się za nawiązany z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy.

4. Przepisów ust. 1 i 2 nie stosuje się do osób, które zostały powołane do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego lub sędziego Naczelnego Sądu Administracyjnego.

Art. 7. 1. Osoba, o której mowa w art. 5 ust. 1, która bezpośrednio przed powołaniem do pełnienia urzędu sędziego na podstawie uchwały, o której mowa w art. 2 ust. 1, zajmowała stanowisko prokuratora, może na wniosek złożony w terminie miesiąca od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy zostać powołana na poprzednio zajmowane stanowisko prokuratorskie, chyba że na podstawie wniosku, o którym mowa w art. 6 ust. 1, została mianowana na stanowisko referendarza sądowego. Przepisy art. 132 § 5 i 6 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. – Prawo o prokuraturze (Dz. U. z 2024 r. poz. 390 oraz z 2025 r. poz. 304 i 1178) stosuje się.

2. Stosunek służbowy na stanowisku prokuratora osoby, o której mowa w ust. 1, nawiązuje się z chwilą doręczenia jej zawiadomienia o powołaniu.

3. Okres pracy na stanowisku sędziowskim, na które osoba, o której mowa w ust. 1, została powołana na podstawie uchwały, o której mowa w art. 2 ust. 1, zalicza się do okresu, na podstawie którego nabywa się uprawnienie do wynagrodzenia zasadniczego w wyższej stawce.

4. Osobie, o której mowa w ust. 1, powołanej na stanowisko prokuratora przysługuje wynagrodzenie zasadnicze w tej stawce, w jakiej otrzymywała je, ostatnio zajmując stanowisko prokuratorskie, o którym mowa w ust. 1. Jeżeli okres pracy na tym stanowisku od nabycia uprawnienia do tej stawki, z uwzględnieniem okresu, o którym mowa w ust. 3, uzasadnia nabycie przez osobę, o której mowa w ust. 1, uprawnienia do wynagrodzenia zasadniczego w wyższej stawce, przysługuje jej wynagrodzenie zasadnicze w tej stawce.

5. W przypadku nienawiązania stosunku służbowego prokuratora w trybie określonym w ust. 1, od wynagrodzenia wypłaconego na stanowisku prokuratora i sędziego, od którego nie odprowadzano składki na ubezpieczenie społeczne, składkę za ten okres przewidzianą w przepisach ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2025 r. poz. 350, z późn. zm.⁴⁾) przekazuje się do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych na zasadach określonych w art. 91 § 10–12 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych i w art. 126 § 2 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. – Prawo o prokuraturze.

⁴⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U z 2025 r. poz. 620, 622, 769, 820, 1083, 1160, 1216, 1409, 1413 i 1423.

O obowiązku przekazania środków Prokurator Generalny zawiadamia prezesa właściwego sądu.

Art. 8. 1. Osoba, o której mowa w art. 5 ust. 1, która bezpośrednio przed powołaniem do pełnienia urzędu sędziego na podstawie uchwały, o której mowa w art. 2 ust. 1, wykonywała zawód adwokata, może ubiegać się o uzyskanie wpisu na listę adwokatów na zasadach określonych w ustawie z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o advokaturze (Dz. U. z 2024 r. poz. 1564 oraz z 2025 r. poz. 1172).

2. Osoba, o której mowa w art. 5 ust. 1, która bezpośrednio przed powołaniem do pełnienia urzędu sędziego na podstawie uchwały, o której mowa w art. 2 ust. 1, wykonywała zawód radcy prawnego, może ubiegać się o uzyskanie wpisu na listę radców prawnych na zasadach określonych w ustawie z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 499 oraz z 2025 r. poz. 1172).

3. Osoba, o której mowa w art. 5 ust. 1, która bezpośrednio przed powołaniem do pełnienia urzędu sędziego na podstawie uchwały, o której mowa w art. 2 ust. 1, wykonywała zawód notariusza, może ubiegać się o powołanie na stanowisko notariusza na zasadach określonych w ustawie z dnia 14 lutego 1991 r. – Prawo o notariacie (Dz. U. z 2024 r. poz. 1001 oraz z 2025 r. poz. 479, 1669 i 1793).

Art. 9. 1. Osoba, o której mowa w art. 5 ust. 1, która bezpośrednio przed powołaniem do pełnienia urzędu sędziego na podstawie uchwały, o której mowa w art. 2 ust. 1, zajmowała stanowisko Prezesa, wiceprezesa lub radcy Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, może na wniosek złożony Prezesowi Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej w terminie miesiąca od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy zostać zatrudniona na stanowisku radcy Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, chyba że nie spełnia warunków zatrudnienia na tych stanowiskach określonych w odrębnych przepisach.

2. Osoba, o której mowa w art. 5 ust. 1, która bezpośrednio przed powołaniem do pełnienia urzędu sędziego na stanowisku sędziego wojewódzkiego sądu administracyjnego na podstawie uchwały, o której mowa w art. 2 ust. 1, zajmowała w instytucji publicznej stanowisko związane ze stosowaniem lub tworzeniem prawa administracyjnego, może na wniosek złożony kierownikowi właściwej instytucji publicznej w terminie miesiąca od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy powrócić na poprzednio zajmowane stanowisko, chyba że nie spełnia warunków do objęcia tego stanowiska określonych w odrębnych przepisach.

3. Przepisów ust. 1 i 2 nie stosuje się, jeżeli osoba, o której mowa w tych przepisach, na podstawie wniosku, o którym mowa w art. 6 ust. 1, została mianowana na stanowisko referendarza sądowego.

Art. 10. 1. Osoba, o której mowa w art. 3 ust. 1, która przeszła lub została przeniesiona w stan spoczynku, staje się z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy sędzią w stanie spoczynku na stanowisku zajmowanym bezpośrednio przed powołaniem do pełnienia urzędu sędziego na podstawie uchwały, o której mowa w art. 2 ust. 1.

2. Uposażenie z tytułu stanu spoczynku osoby, o której mowa w ust. 1, z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy ustala się w wysokości 75 % wynagrodzenia zasadniczego i dodatku za wysługę lat, które byłoby pobierane w dniu przejścia lub przeniesienia w stan spoczynku na stanowisku sędziego zajmowanym bezpośrednio przed powołaniem do pełnienia urzędu sędziego na podstawie uchwały, o której mowa w art. 2 ust. 1, i z uwzględnieniem aktualnej podstawy tego wynagrodzenia. Przepisy art. 3 ust. 2–4 stosuje się odpowiednio.

3. Osoba, o której mowa w ust. 1, może używać tytułu przysługującego sędziemu w stanie spoczynku składającego się z nazwy stanowiska sędziowskiego zajmowanego bezpośrednio przed powołaniem do pełnienia urzędu sędziego na podstawie uchwały, o której mowa w art. 2 ust. 1, i wyrazów „w stanie spoczynku”.

Art. 11. 1. Osoba, o której mowa w art. 5 ust. 1, która bezpośrednio przed powołaniem do pełnienia urzędu sędziego na podstawie uchwały, o której mowa w art. 2 ust. 1, zajmowała stanowisko prokuratora, a następnie jako sędzia przeszła lub została przeniesiona w stan spoczynku, staje się z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy prokuratorem w stanie spoczynku, z zastrzeżeniem art. 13 ust. 2 i 4.

2. Uposażenie z tytułu stanu spoczynku osoby, o której mowa w ust. 1, z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy ustala się w wysokości 75 % wynagrodzenia zasadniczego i dodatku za wysługę lat, które byłoby pobierane w dniu przejścia lub przeniesienia w stan spoczynku na stanowisku prokuratora zajmowanym bezpośrednio przed powołaniem do pełnienia urzędu sędziego na podstawie uchwały, o której mowa w art. 2 ust. 1, i z uwzględnieniem aktualnej podstawy tego wynagrodzenia. Przepisy art. 7 ust. 3 i 4 stosuje się odpowiednio.

Art. 12. 1. Osoba, o której mowa w art. 5 ust. 1, która bezpośrednio przed powołaniem do pełnienia urzędu sędziego na podstawie uchwały, o której mowa w art. 2 ust. 1, nie zajmowała stanowiska sędziego lub prokuratora, a następnie jako sędzia przeszła lub została

przeniesiona w stan spoczynku, traci z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy uprawnienie do stanu spoczynku i do uposażenia z tytułu stanu spoczynku.

2. Osoba, o której mowa w ust. 1, nabywa prawo do emerytury lub renty na zasadach określonych w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2025 r. poz. 1749).

3. Od wynagrodzenia wypłaconego osobie, o której mowa w ust. 1, na stanowisku sędziego, od którego nie odprowadzano składki na ubezpieczenie społeczne, przekazuje się składkę do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych na zasadach określonych w art. 91 § 10–12 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych.

4. Do osoby, o której mowa w ust. 1, stosuje się przepisy art. 8 i art. 9.

Art. 13. 1. Osoba, o której mowa w art. 3 ust. 1, która została przeniesiona w stan spoczynku na podstawie art. 10 ust. 4 ustawy z dnia 9 czerwca 2022 r. o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2022 r. poz. 1259), traci z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy uprawnienie do stanu spoczynku i do uposażenia z tytułu stanu spoczynku oraz powraca do pełnienia urzędu sędziego na stanowisku zajmowanym bezpośrednio przed powołaniem do pełnienia urzędu sędziego na podstawie uchwały, o której mowa w art. 2 ust. 1. Przepisy art. 3 ust. 2–4 stosuje się.

2. Osoba, o której mowa w art. 5 ust. 1, która została przeniesiona w stan spoczynku na podstawie art. 10 ust. 4 ustawy z dnia 9 czerwca 2022 r. o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw, traci z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy uprawnienie do stanu spoczynku i do uposażenia z tytułu stanu spoczynku.

3. Do osób, o których mowa w ust. 1 i 2, i zajmowanych przez nie stanowisk sędziowskich stosuje się art. 29 ust. 1–3. Osoby te biorą udział w postępowaniu w sprawie powołania do pełnienia urzędu sędziego w Sądzie Najwyższym na zasadach określonych w art. 30 ust. 2–5.

4. Przepisów ust. 1–3 nie stosuje się do osób, którym w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy przysługuje uprawnienie do przejścia w stan spoczynku ze względu na wiek. W przypadku tych osób stosuje się art. 10 i art. 11.

5. Osoba, o której mowa w ust. 2, która bezpośrednio przed powołaniem do pełnienia urzędu sędziego na podstawie uchwały, o której mowa w art. 2 ust. 1, zajmowała stanowisko prokuratora, może złożyć wniosek o powołanie na stanowisko prokuratora w trybie i na zasadach określonych w art. 7 ust. 1. Przepisy art. 7 ust. 2 i 3 stosuje się.

6. Do osób, o których mowa w ust. 2, które bezpośrednio przed powołaniem do pełnienia urzędu sędziego na podstawie uchwały, o której mowa w art. 2 ust. 1, nie zajmowały stanowiska sędziego lub prokuratora, stosuje się art. 12 ust. 2–4.

Art. 14. 1. Minister Sprawiedliwości niezwłocznie obwieszcza w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” wykaz osób, których dotyczą występujące z mocy niniejszej ustawy skutki, o których mowa w art. 3 ust. 1, art. 5 ust. 1, art. 10 ust. 1, art. 11 ust. 1, art. 12 ust. 1 i art. 13 ust. 1, 2 i 4. Wykaz obejmuje:

- 1) imiona, nazwisko, stanowisko i datę powołania na to stanowisko każdej z osób, których skutki te dotyczą;
- 2) wskazanie określonych skutków i ich podstawy prawnej.

2. Błędy w obwieszczeniu, w zakresie danych określonych w ust. 1 pkt 1, Minister Sprawiedliwości prostuje w drodze obwieszczenia.

3. Od obwieszczeń, o których mowa w ust. 1 i 2, nie przysługuje skarga do sądu administracyjnego.

4. Na potrzeby sporządzenia wykazu, o którym mowa w ust. 1, Minister Sprawiedliwości może żądać od organów władzy publicznej dokumentów, informacji i wyjaśnień w zakresie danych, o którym mowa w ust. 1.

5. Prezes właściwego sądu niezwłocznie zawiadamia Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o wystąpieniu skutków, o których mowa w art. 5 ust. 2, art. 7 ust. 5 i art. 12 ust. 3.

Art. 15. 1. Osoba, której dotyczą skutki występujące z mocy niniejszej ustawy, może wnieść odwołanie do Sądu Najwyższego od wpisu do wykazu, o którym mowa w art. 14 ust. 1, w zakresie prawidłowości określenia w stosunku do niej skutków wynikających z niniejszej ustawy. Odwołanie może dotyczyć pominięcia w wykazie.

2. Odwołanie, o którym mowa w ust. 1, może również wnieść właściwy prezes sądu będącego dotychczasowym miejscem służbowym osoby, o której mowa w ust. 1.

3. Odwołanie, o którym mowa w ust. 1, powinno czynić zadość wymaganiom przewidzianym przez ustawę z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2024 r. poz. 1568, z późn. zm.⁵⁾) dla pisma procesowego, a ponadto zawierać:

- 1) oznaczenie wpisu, od którego jest wniesione, z zaznaczeniem zakresu zaskarżenia;

⁵⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2024 r. poz. 1841 oraz z 2025 r. poz. 620, 1172, 1302, 1518 i 1661.

- 2) przedstawienie zarzutów dotyczących nieprawidłowości określenia w wykazie skutków wynikających z niniejszej ustawy;
- 3) uzasadnienie zarzutów;
- 4) wniosek o uchylenie wpisu do wykazu ze wskazaniem, w razie takiej potrzeby, prawidłowego określenia w stosunku do odwołującego się skutków wynikających z niniejszej ustawy.

4. Odwołanie wnosi się bezpośrednio do Sądu Najwyższego w terminie dwutygodniowym od dnia obwieszczenia, o którym mowa w art. 14 ust. 1. Niedopuszczalne jest przywrócenie terminu do wniesienia odwołania.

5. Wniesienie odwołania nie wstrzymuje skutków występujących z mocy niniejszej ustawy.

6. W sprawach odwołań właściwa jest Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego. Przydział sprawy sędziemu referentowi następuje według kolejności wpływu odwołania i z uwzględnieniem kolejności alfabetycznej nazwisk wszystkich sędziów Sądu Najwyższego na liście prowadzonej w tym celu przez Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracą Izby Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych.

7. Sąd Najwyższy rozpoznaje odwołanie w składzie pięciu sędziów wyznaczonych spośród wszystkich sędziów Sądu Najwyższego i sędziów delegowanych do pełnienia czynności sędziowskich w Sądzie Najwyższym, z uwzględnieniem ust. 6 zdanie drugie. Składowi rozpoznającemu odwołanie przewodniczy sędzia Sądu Najwyższego zajmujący stanowisko w Izbie Cywilnej albo w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych. Sędzia delegowany nie może być sędzią sprawozdawcą.

8. Przepis ust. 6 stosuje się odpowiednio do wniosku o wyłączenie sędziego od rozpoznania odwołania.

9. Odwołanie niespełniające warunków formalnych, spóźnione, wniesione przez osobę do tego nieuprawnioną lub z innych powodów niedopuszczalne Sąd Najwyższy odrzuca w składzie jednego sędziego. Odrzucenie odwołania niespełniającego warunków formalnych następuje bez wzywania o jego poprawienie lub uzupełnienie.

10. Rozstrzygnięcie w sprawie odwołania Sąd Najwyższy podejmuje niezwłocznie, nie później niż w terminie miesiąca od dnia wniesienia odwołania w przypadkach dotyczących osób powołanych do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego, a w pozostałych przypadkach nie później niż w terminie 2 miesięcy od dnia wniesienia odwołania.

11. W przypadku uwzględnienia odwołania Sąd Najwyższy uchyla wpis do wykazu albo uchyla wpis do wykazu w celu prawidłowego określenia w wykazie w stosunku do odwołującego się skutków wynikających z niniejszej ustawy. W przypadku uwzględnienia odwołania dotyczącego pominięcia w wykazie Sąd Najwyższy nakazuje dokonanie wpisu w wykazie.

12. W sprawach odwołań w zakresie nieuregulowanym w niniejszej ustawie stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego o skardze kasacyjnej z wyłączeniem art. 87¹ i art. 398⁹ tej ustawy. Sąd Najwyższy rozpoznaje sprawę w postępowaniu nieprocesowym. Postępowanie jest wolne od opłat sądowych.

Art. 16. 1. Minister Sprawiedliwości niezwłocznie obwieszcza w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” uchylenie przez Sąd Najwyższy wpisu do wykazu, o którym mowa w art. 14 ust. 1. Obwieszczenie obejmuje datę i sygnaturę orzeczenia Sądu Najwyższego.

2. W przypadku uchylenia przez Sąd Najwyższy wpisu do wykazu w celu prawidłowego określenia w wykazie w stosunku do odwołującego się skutków wynikających z niniejszej ustawy albo nakazania przez Sąd Najwyższy wpisu do wykazu Minister Sprawiedliwości dokonuje uzupełniającego obwieszczenia, o którym mowa w art. 14 ust. 1, w zakresie dotyczącym odwołującego się. Obwieszczenie obejmuje imiona, nazwisko, stanowisko i datę powołania na to stanowisko odwołującego się oraz wskazuje określone skutki i ich podstawę prawną. Przepis art. 15 stosuje się.

Art. 17. Członkowie rodziny osoby zmarłej po powołaniu do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego na podstawie uchwały, o której mowa w art. 2 ust. 1, którzy przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy nabyli prawo do uposażenia rodzinnego, zachowują to prawo na zasadach obowiązujących w dniu jego nabycia.

Art. 18. 1. Osobom, o których mowa w art. 3 ust. 1, nie przysługuje ekwiwalent pieniężny za dni niewykorzystanego urlopu wypoczynkowego. Zachowują one prawo do wykorzystania tego urlopu na stanowisku, na które je przywrócono.

2. Osobom, o których mowa w art. 5 ust. 1, przysługuje ekwiwalent za dni niewykorzystanego urlopu. Wysokość ekwiwalentu jest obliczana z uwzględnieniem wysokości wynagrodzenia wypłacanego tym osobom w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy, powiększonego o równowartość składki na ubezpieczenie społeczne. Przepis art. 5 ust. 2 stosuje się.

Art. 19. 1. Osoby, o których mowa w art. 3 ust. 1, przebywające w dniu poprzedzającym wejście w życie niniejszej ustawy na urlopie dla poratowania zdrowia albo na urlopie rehabilitacyjnym, zachowują prawo do tego urlopu na stanowisku, na które je przywrócono. Wynagrodzenie przysługujące w okresie urlopu określa się z uwzględnieniem wynagrodzenia przysługującego sędziemu na stanowisku, na które go przywrócono, z uwzględnieniem aktualnej podstawy tego wynagrodzenia.

2. Osoby, o których mowa w art. 5 ust. 1, które w dniu poprzedzającym wejście w życie niniejszej ustawy przebywały na urlopie dla poratowania zdrowia albo na urlopie rehabilitacyjnym, z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy tracą prawo do pozostałej części urlopu.

Art. 20. 1. Osobie, o której mowa w art. 3 ust. 1, która w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy jest w ciąży, przysługuje do dnia porodu i z tytułu niemożności wykonywania pracy w okresie urlopu macierzyńskiego wynagrodzenie, jakie przysługiwało jej w dniu poprzedzającym wejście w życie niniejszej ustawy.

2. Osobie, o której mowa w art. 5 ust. 1, która w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy jest w ciąży, przysługuje, nie dłużej jednak niż do dnia porodu, zasiłek macierzyński w wysokości wynagrodzenia pobieranego w dniu poprzedzającym wejście w życie niniejszej ustawy, powiększonego o równowartość składki na ubezpieczenie społeczne, z zastrzeżeniem ust. 3. Osobie tej przysługuje urlop macierzyński na zasadach przewidzianych w ustawie z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Dz. U. z 2025 r. poz. 277, 807, 1423 i 1661). Zasiłek macierzyński w okresie urlopu macierzyńskiego równy jest wysokości wynagrodzenia, jakie przysługiwało tej osobie w dniu poprzedzającym wejście w życie niniejszej ustawy, powiększonego o równowartość składki na ubezpieczenie społeczne.

3. Osobie, o której mowa w ust. 2, która w okresie między końcem trzeciego miesiąca ciąży a dniem porodu została mianowana na stanowisko referendarza sądowego na podstawie art. 6 ust. 1 albo powołana na stanowisko prokuratora na podstawie art. 7 ust. 1, albo przywrócona na zajmowane poprzednio stanowisko na podstawie art. 9, przysługuje w okresie od dnia mianowania, powołania albo przywrócenia na stanowisko do dnia porodu świadczenie w wysokości różnicy między wynagrodzeniem, jakie przysługiwało jej w dniu poprzedzającym wejście w życie niniejszej ustawy, powiększonym o równowartość składki na ubezpieczenie społeczne, a odpowiednio wynagrodzeniem lub zasiłkiem macierzyńskim wypłacanym jej na stanowisku referendarza sądowego albo prokuratora lub na stanowisku, na które została przywrócona na podstawie art. 9. O podjęciu zatrudnienia przez tę osobę podmioty

reprezentujące pracodawcę obowiązane są niezwłocznie zawiadomić prezesa sądu, w którym osoba ta zajmowała stanowisko sędziego do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy. Wypłaty świadczenia stanowiącego różnicę, o której mowa w zdaniu poprzedzającym, dokonuje sąd, w którym osoba uprawniona do świadczenia zajmowała stanowisko sędziego do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy. Przepis art. 5 ust. 2 stosuje się.

4. Osobie, o której mowa w art. 3 ust. 1, która w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy nie wykonywała pracy z uwagi na urlop ojcowski lub urlop, o którym mowa w art. 180 § 5, 7 lub 12–15 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy, przysługuje do dnia zakończenia urlopu wynagrodzenie w wysokości, w jakiej przysługiwało jej w dniu poprzedzającym wejście w życie niniejszej ustawy.

5. Osobie, o której mowa w art. 5 ust. 1, która w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy nie wykonywała pracy z uwagi na urlop ojcowski lub urlop, o którym mowa w art. 180 § 5, 7 lub 12–15 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy, przysługuje do dnia zakończenia urlopu zasiłek macierzyński w wysokości wynagrodzenia, jakie przysługiwało jej w dniu poprzedzającym wejście w życie niniejszej ustawy, powiększonego o równowartość składki na ubezpieczenie społeczne.

6. Osoby, o których mowa w ust. 2, 3 i 5, po dniu wejścia w życie niniejszej ustawy podlegają ubezpieczeniom społecznym oraz ubezpieczeniu zdrowotnemu przez okres pobierania zasiłku macierzyńskiego, a wypłacany im zasiłek pomniejszany jest o składkę na ubezpieczenie emerytalne i rentowe oraz zdrowotne. W tym przypadku podmiotem zgłaszającym do ubezpieczenia i płatnikiem zasiłku jest sąd, w którym osoba ta zajmowała stanowisko sędziego w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy.

7. W zakresie nieuregulowanym w niniejszej ustawie do zasiłków, o których mowa w ust. 2 i 5–6, stosuje się odpowiednio przepisy rozdziału 6 ustawy z dnia 29 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz. U. z 2025 r. poz. 501 i 1083).

8. Do zgłoszenia do ubezpieczenia zdrowotnego i społecznego, o którym mowa w ust. 6, stosuje się odpowiednio art. 33–36 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych.

Art. 21. 1. Osoba, o której mowa w art. 3 ust. 1, zachowuje prawo do urlopu rodzicielskiego udzielonego jej przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy na warunkach obowiązujących w dniu poprzedzającym wejście w życie niniejszej ustawy.

2. Osoba, o której mowa w art. 5 ust. 1, która w dniu poprzedzającym wejście w życie niniejszej ustawy korzysta z urlopu rodzicielskiego udzielonego jej przez sąd, zachowuje prawo do wykorzystania tego urlopu w zakresie, w jakim został jej udzielony. Jeżeli osoba ta do dnia poprzedzającego wejście w życie niniejszej ustawy łączyła korzystanie z urlopu z wykonywaniem pracy w niepełnym wymiarze czasu pracy, wymiar urlopu pozostałego do wykorzystania po dniu wejścia w życie niniejszej ustawy oblicza się na zasadach określonych w art. 182^{1f} § 3 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy. Zasiłek macierzyński jest ustalany za okres od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy do dnia zakończenia udzielonego urlopu, przy czym podstawę naliczenia zasiłku stanowi wynagrodzenie, jakie przysługiwało tej osobie w dniu poprzedzającym wejście w życie niniejszej ustawy w wysokości dotychczasowej powiększonej o równowartość składek na ubezpieczenie społeczne. Osoba ta nie zachowuje prawa do korzystania z urlopu połączonego z wykonywaniem pracy.

3. W zakresie nieuregulowanym w niniejszej ustawie do zasiłku, o którym mowa w ust. 2, stosuje się odpowiednio przepisy rozdziału 6 ustawy z dnia 29 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa.

4. Do osób, o których mowa w ust. 2, stosuje się odpowiednio art. 20 ust. 6 i 8.

Art. 22. Przepisy art. 20 i art. 21 stosuje się odpowiednio do osób, które w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy korzystały z urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego i urlopu rodzicielskiego, o których mowa w art. 183 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy.

Art. 23. 1. Osoba, o której mowa w art. 3 ust. 1, która w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy korzystała z uprawnienia, o którym mowa w art. 83a ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych, korzysta z tego uprawnienia na tych samych zasadach na stanowisku, na które ją przywrócono, z zastrzeżeniem, że wysokość wynagrodzenia oblicza się stosunkowo od wynagrodzenia przysługującego na tym stanowisku.

2. Jeżeli osobie, o której mowa w art. 5 ust. 1, udzielono urlopu wychowawczego, którego okres nie upłynął w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy, uznaje się, że urlop ten został udzielony do dnia poprzedzającego wejście w życie niniejszej ustawy. W tym przypadku wniosku o udzielenie urlopu wychowawczego nie wlicza się do liczby wniosków, o których mowa w art. 186 § 8 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy.

Art. 24. Pożyczka na zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych, o której mowa w art. 96 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych, udzielona osobie, o której mowa w art. 5 ust. 1, podlega zwrotowi w terminie 2 lat od dnia wejścia w życie

niniejszej ustawy wraz z oprocentowaniem w stosunku rocznym w wysokości średniorocznego wskaźnika wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych ogółem, określanego corocznie w ustawie budżetowej, jednak nie wyższym niż w wysokości stopy referencyjnej Narodowego Banku Polskiego, z uwzględnieniem dokonanych spłat. Spłata może nastąpić w miesięcznych ratach lub jednorazowo.

Art. 25. 1. Z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy uchwały, o których mowa w art. 2 ust. 1, nie stanowią podstawy do powołania do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego, sędziego sądu apelacyjnego, sędziego sądu okręgowego, sędziego sądu rejonowego, sędziego Naczelnego Sądu Administracyjnego, sędziego wojewódzkiego sądu administracyjnego, sędziego wojkowego sądu okręgowego lub sędziego wojkowego sądu garnizonowego.

2. Przepisu ust. 1 nie stosuje się do uchwał Krajowej Rady Sądownictwa o przedstawieniu wniosku o powołanie, na podstawie którego do pełnienia urzędu na stanowisku:

- 1) sędziego sądu rejonowego została przedstawiona osoba, o której mowa w art. 15 ust. 11, art. 18 lub 20 ust. 1 ustawy z dnia 11 maja 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury, ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw;
- 2) sędziego sądu rejonowego została przedstawiona osoba będąca asesorem sądowym;
- 3) sędziego wojewódzkiego sądu administracyjnego została przedstawiona osoba zajmująca stanowisko asesora sądowego w wojewódzkim sądzie administracyjnym, na które zgłosiła swoją kandydaturę przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw;
- 4) sędziego została przedstawiona osoba powracająca na to stanowisko, chyba że osoba ta została powołana do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego na skutek uchwały, o której mowa w art. 2 ust. 1.

Art. 26. 1. Jeżeli osoba, która na skutek uchwały, o której mowa w art. 2 ust. 1, objęła stanowisko sędziego, a następnie zrzekła się urzędu, zgłosi zamiar powrotu na urząd sędziego i poprzednio zajmowane stanowisko, Krajowa Rada Sądownictwa:

- 1) w przypadku osoby, która bezpośrednio przed powołaniem do pełnienia urzędu sędziego na podstawie uchwały, o której mowa w art. 2 ust. 1, zajmowała stanowisko sędziego, na które została powołana w inny sposób niż w wyniku wniosku o powołanie sędziego, przedstawionego Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej przez Krajową Radę

Sądownictwa działającą w okresie od 7 marca 2018 r. do 13 maja 2026 r., albo na podstawie uchwały, o której mowa w art. 2 ust. 2 – przedstawia wniosek o powołanie na to stanowisko, chyba że nie spełnia ona warunków powołania na urząd sędziego określonych w odrębnych przepisach;

- 2) w przypadku osoby, która w dniu podjęcia uchwały, o której mowa w art. 2 ust. 1, nie zajmowała stanowiska sędziego, odmawia przedstawienia wniosku o powołanie do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego.

2. Przepisu ust. 1 nie stosuje się w przypadkach, o których mowa w art. 2 ust. 2.

Art. 27. 1. Krajowa Rada Sądownictwa odwołuje sędziego z delegowania, o którym mowa w art. 4 ust. 1, na wniosek Przewodniczącego Krajowej Rady Sądownictwa, prezesa właściwego sądu apelacyjnego w stosunku do sędziów pełniących czynności sędziowskie w sądach z obszaru apelacji, Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego w stosunku do sędziów pełniących czynności sędziowskie w Naczelnym Sądzie Administracyjnym lub właściwego rzecznika dyscyplinarnego, jeżeli wymaga tego wzgląd na postrzeganie sądu jako organu bezstronnego lub niezależnego.

2. W przypadku, o którym mowa w ust. 1, od uchwały Krajowej Rady Sądownictwa sędzia może odwołać się do Sądu Najwyższego w trybie określonym w ustawie z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (Dz. U. z 2024 r. poz. 1186). Wniesienie odwołania nie wstrzymuje skuteczności uchwały.

3. W przypadku, o którym mowa w ust. 1, przepisu art. 4 ust. 5 nie stosuje się.

Art. 28. 1. Sprawy indywidualne inne niż sprawy w przedmiocie przedstawienia wniosku o powołanie do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego, sędziego sądu apelacyjnego, sędziego sądu okręgowego, sędziego sądu rejonowego, sędziego Naczelnego Sądu Administracyjnego, sędziego wojewódzkiego sądu administracyjnego, sędziego wojewódzkiego sądu okręgowego lub sędziego wojewódzkiego sądu garnizonowego, rozstrzygnięte uchwałami Krajowej Rady Sądownictwa, o których mowa w art. 1, podlegają ponownemu rozpatrzeniu na wniosek uczestnika postępowania zgłoszony w terminie 6 miesięcy od dnia pierwszego posiedzenia Krajowej Rady Sądownictwa działającej w składzie ukształtowanym po zakończeniu wspólnej kadencji osób wybranych w dniu 12 maja 2022 r. przez Sejm do Krajowej Rady Sądownictwa na podstawie art. 9a ust. 1 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa.

2. Postępowanie prowadzone na skutek odwołania od uchwały podjętej w sprawie, o której mowa w ust. 1, wszczęte i niezakończone przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy Sąd Najwyższy umarza w przypadku złożenia wniosku, o którym mowa w ust. 1.

3. Przepisów ust. 1 i 2 nie stosuje się do uchwał w przedmiocie:

- 1) przedstawienia wniosku o mianowanie egzaminowanego aplikanta aplikacji sędziowskiej lub aplikacji prokuratorskiej na stanowisko asesora sądowego w sądzie powszechnym;
- 2) przedstawienia wniosku o powołanie do pełnienia urzędu na stanowisku asesora sądowego w sądzie administracyjnym.

Rozdział 3

Ponowne przeprowadzenie postępowań w sprawie powołania do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego

Art. 29. 1. Stanowisko sędziowskie objęte na skutek uchwały, o której mowa w art. 2 ust. 1, z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy staje się stanowiskiem wolnym. Postępowanie w sprawie powołania do pełnienia urzędu sędziego na tym stanowisku jest przeprowadzane ponownie.

2. Stanowisko sędziowskie objęte na skutek uchwały, o której mowa w art. 2 ust. 1, w zniesionych izbach Sądu Najwyższego z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy staje się wolnym stanowiskiem sędziowskim w Sądzie Najwyższym.

3. O wolnych stanowiskach sędziowskich, o których mowa w ust. 1 i 2, Minister Sprawiedliwości obwieszcza w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” nie wcześniej niż po upływie 2 tygodni od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy. O wolnych stanowiskach sędziowskich w tym samym sądzie powszechnym, sądzie wojewódzkim, wojewódzkim sądzie administracyjnym i w tej samej izbie Sądu Najwyższego lub tej samej izbie Naczelnego Sądu Administracyjnego obwieszcza się łącznie, chyba że nie jest to możliwe lub celowe. Przepisów art. 31 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym oraz art. 6a § 2a ustawy z dnia 25 lipca 2002 r. – Prawo o ustroju sądów administracyjnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 1267) nie stosuje się.

4. Przepisów ust. 1–3 nie stosuje się, jeżeli osoba, która objęła stanowisko sędziowskie na skutek uchwały, o której mowa w art. 2 ust. 1, zmarła, zrzekła się urzędu albo jej stosunek służbowy wygasł, przeszła lub została przeniesiona w stan spoczynku, z zastrzeżeniem art. 13 ust. 3, albo objęła następnie na skutek uchwały, o której mowa w art. 2 ust. 1, inne stanowisko sędziowskie.

Art. 30. 1. Kandydaturę na wolne stanowisko sędziowskie w postępowaniu, o którym mowa w art. 29 ust. 1, może zgłosić każdy, kto spełnia wymogi do objęcia tego stanowiska określone w przepisach, o których mowa w art. 31.

2. Osoba, która objęła stanowisko sędziego na skutek uchwały, o której mowa w art. 2 ust. 1, bierze udział w postępowaniu, o którym mowa w art. 29 ust. 1, w sprawie powołania do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego w sądzie, w którym zajmowała stanowisko na skutek tej uchwały. Osoba, która więcej niż jeden raz objęła stanowisko sędziego na skutek uchwały, o której mowa w art. 2 ust. 1, bierze udział w postępowaniu, o którym mowa w art. 29 ust. 1, w sprawie powołania do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego w sądzie, w którym zajmowała stanowisko na skutek pierwszej dotyczącej jej uchwały, o której mowa w art. 2 ust. 1, a jeżeli w tym sądzie nie ma wolnego stanowiska sędziowskiego, stanowisko takie tworzy się i obwieszcza o nim na podstawie art. 29 ust. 3. Przewodniczący Krajowej Rady Sądownictwa zawiadamia zainteresowaną osobę o przystąpieniu do ponownego przeprowadzenia postępowania w tym przedmiocie.

3. Osoba powołana na podstawie uchwały, o której mowa w art. 2 ust. 1, do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego w zniesionej izbie Sądu Najwyższego bierze udział w postępowaniu, o którym mowa w art. 29 ust. 1, w sprawie powołania do pełnienia urzędu sędziego w Sądzie Najwyższym. Osoba ta w terminie dwóch tygodni od dnia doręczenia zawiadomienia Przewodniczącego Krajowej Rady Sądownictwa o przystąpieniu do ponownego przeprowadzenia postępowania w tym przedmiocie składa oświadczenie wskazujące izbę Sądu Najwyższego, w której ubiega się o powołanie do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego. W przypadku niezłożenia oświadczenia albo złożenia go po terminie Krajowa Rada Sądownictwa umarza postępowanie w stosunku do zainteresowanej osoby.

4. Osoba biorąca udział w postępowaniu, o którym mowa w art. 29 ust. 1, nie może do czasu zakończenia postępowania zgłosić swojej kandydatury na inne wolne stanowisko sędziowskie. Takie zgłoszenie pozostawia się bez rozpoznania.

Art. 31. 1. W zakresie nieuregulowanym w niniejszej ustawie zgłoszenia kandydatury na wolne stanowisko sędziego oraz czynności w postępowaniu w sprawie powołania do pełnienia urzędu na tym stanowisku dokonuje się w zakresie wolnych stanowisk:

- 1) w Sądzie Najwyższym na podstawie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym;
- 2) w sądach powszechnych na podstawie ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych;

- 3) w Naczelnym Sądzie Administracyjnym i w wojewódzkich sądach administracyjnych na podstawie ustawy z dnia 25 lipca 2002 r. – Prawo o ustroju sądów administracyjnych;
- 4) w sądach wojskowych na podstawie ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. – Prawo o ustroju sądów wojskowych (Dz. U. z 2025 r. poz. 1614).

2. W przypadku osób, o których mowa w art. 30 ust. 2 i 3, wymagania dotyczące długości stażu zawodowego koniecznego do objęcia stanowiska sędziego podlegają ocenie na podstawie przepisów obowiązujących w dniu zgłoszenia kandydatury na stanowisko sędziowskie, na które dana osoba została powołana na podstawie uchwały, o której mowa w art. 2 ust. 1.

3. Osoba, o której mowa w art. 30 ust. 2 i 3, może uzupełnić zgłoszenie na wolne stanowisko sędziowskie w terminie miesiąca od dnia doręczenia zawiadomienia Przewodniczącego Krajowej Rady Sądownictwa o ponownym przeprowadzeniu postępowania w sprawie powołania do pełnienia urzędu sędziego. W przypadku tej osoby przy badaniu kwalifikacji do pełnienia urzędu sędziego nie bierze się pod uwagę czynności podejmowanych na stanowisku sędziowskim objętym na skutek uchwały, o której mowa w art. 2 ust. 1.

Art. 32. 1. Od czynności w postępowaniu, o którym mowa w art. 29 ust. 1, oraz od innych czynności określonych w niniejszej ustawie wyłączona jest Krajowa Rada Sądownictwa działająca w okresie od 7 marca 2018 r. do 13 maja 2026 r.

2. Krajowa Rada Sądownictwa rozpatruje kandydatury w postępowaniu, o którym mowa w art. 29 ust. 1, w trybie określonym w ustawie z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa.

Rozdział 4

Wzruszanie orzeczeń wydanych przez osoby powołane do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego na skutek uchwał podjętych przez Krajową Radę Sądownictwa działającą w okresie od 7 marca 2018 r. do 13 maja 2026 r.

Art. 33. 1. W sprawach rozpoznawanych na podstawie ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego, które zostały prawomocnie zakończone przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, wyrok lub postanowienie orzekające co do istoty sprawy wydane przez sąd powszechny z udziałem osoby, o której mowa w art. 3 ust. 1 albo art. 5 ust. 1, podlega uchyleniu na wniosek strony lub uczestnika postępowania, którzy:

- 1) w czasie właściwym dla złożenia wniosku o wyłączenie sędziego podnosili zarzuty co do prawidłowości składu sądu pierwszej instancji lub co do niezawisłości lub bezstronności uczestniczącej w tym składzie osoby, o której mowa w art. 3 ust. 1 albo art. 5 ust. 1, z

powodu okoliczności związanych z jej powołaniem do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego i następnie na tej podstawie oparli zarzuty apelacji, lub

- 2) wnieśli do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka skargę zawierającą zarzut wydania orzeczenia przez sąd niespełniający wymogu niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą, a rozpoznanie skargi przez Europejski Trybunał Praw Człowieka zostało odroczone do czasu przyjęcia środków naprawczych wymaganych na mocy sentencji wyroku pilotażowego.

2. Przepis ust. 1 stosuje się do wyroków i postanowień orzekających co do istoty sprawy kończących postępowanie wydanych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy przez sąd drugiej instancji z udziałem osoby, o której mowa w art. 3 ust. 1 albo art. 5 ust. 1, jeżeli strona lub uczestnik postępowania:

- 1) w czasie właściwym dla złożenia wniosku o wyłączenie sędziego podnosili zarzuty co do prawidłowości składu sądu drugiej instancji lub co do niezawisłości lub bezstronności uczestniczącej w tym składzie osoby, o której mowa w art. 3 ust. 1 albo art. 5 ust. 1, z powodu okoliczności związanych z jej powołaniem do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego, lub
- 2) wnieśli do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka skargę zawierającą zarzut wydania orzeczenia przez sąd niespełniający wymogu niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą, a rozpoznanie skargi przez Europejski Trybunał Praw Człowieka zostało odroczone do czasu przyjęcia środków naprawczych wymaganych na mocy sentencji wyroku pilotażowego.

3. Do rozpoznania wniosku, o którym mowa w ust. 1 i 2, właściwy jest sąd drugiej instancji.

4. Wniosek, o którym mowa w ust. 1 i 2, składa się do sądu właściwego w terminie miesiąca od dnia ogłoszenia wykazu, o którym mowa w art. 14 ust. 1. W przypadkach, o których mowa w ust. 1 pkt 2 i ust. 2 pkt 2, do wniosku załącza się odpis informacji Europejskiego Trybunału Praw Człowieka o decyzji o odroczeniu rozpoznania skargi.

5. W przypadku uwzględnienia wniosku, o którym mowa w ust. 1, sąd drugiej instancji uchyla orzeczenie w przedmiocie apelacji oraz orzeczenie sądu pierwszej instancji i przekazuje sprawę temu sądowi do ponownego rozpoznania, a w przypadku wniosku, o którym mowa w ust. 2 – uchyla orzeczenie w przedmiocie apelacji objęte wnioskiem i ponownie rozpoznaje sprawę w postępowaniu apelacyjnym.

6. Jeżeli wniosek, o którym mowa w ust. 1 lub 2, dotyczy orzeczenia, które wywołało nieodwracalne skutki prawne, sąd odstępuje od uwzględnienia wniosku i ogranicza się do stwierdzenia, że orzeczenie wydano z naruszeniem prawa, oraz wskazania okoliczności, z powodu których wydał takie rozstrzygnięcie. W tym wypadku orzeczenie wydane na skutek wniosku traktuje się jak orzeczenie wydane w postępowaniu wywołanym wniesieniem skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia.

7. Do postępowania w przedmiocie wniosku, o którym mowa w ust. 1 i 2, w zakresie nieuregulowanym w niniejszej ustawie stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego o wznowieniu postępowania. Postępowanie to jest wolne od opłat sądowych.

8. W sprawach rozpoznawanych na podstawie ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego, prawomocnie zakończonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, wyrok lub postanowienie orzekające co do istoty sprawy w przedmiocie apelacji, skargi kasacyjnej, skargi o wznowienie postępowania, skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia albo wniosku Prokuratora Generalnego o unieważnienie orzeczenia na podstawie art. 96 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, wydane przez Sąd Najwyższy z udziałem osoby, o której mowa w art. 3 ust. 1 albo art. 5 ust. 1, podlega uchyleniu na wniosek strony lub uczestnika postępowania.

9. Przepisu ust. 8 nie stosuje się do orzeczeń uchylających zaskarżone orzeczenie w całości lub w części i przekazujących sprawę do ponownego rozpoznania sądowi niższej instancji.

10. Do rozpoznania wniosku, o którym mowa w ust. 8, właściwy jest Sąd Najwyższy.

11. W przypadku uwzględnienia wniosku, o którym mowa w ust. 8, Sąd Najwyższy uchyla orzeczenie objęte wnioskiem i ponownie rozpoznaje sprawę.

12. W przypadku, o którym mowa w ust. 8, przepisy ust. 4, 6 i 7 stosuje się odpowiednio. W postępowaniu przed Sądem Najwyższym nie stosuje się art. 87¹ § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego.

13. Do orzeczeń Sądu Najwyższego wydanych z udziałem osoby, o której mowa w art. 3 ust. 1 albo art. 5 ust. 1, nie stosuje się art. 390 § 2, art. 398¹⁷ § 2 i art. 398²⁰ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego.

14. W sprawach rozpoznawanych na podstawie ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego po wejściu w życie niniejszej ustawy nie można żądać wznowienia postępowania zakończonego orzeczeniem wydanym z udziałem osoby, o której

mowa w art. 3 ust. 1 albo art. 5 ust. 1, z powodów, o których mowa w ust. 1 i 8. Nie dotyczy to spraw o wznowienie postępowania wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy.

15. W postępowaniu apelacyjnym w sprawach rozpoznawanych na podstawie ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego sąd uchyla zaskarżony wyrok lub postanowienie orzekające co do istoty sprawy wydane przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy z udziałem osoby, o której mowa w art. 3 ust. 1 albo art. 5 ust. 1, i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji z powodu okoliczności związanych z powołaniem do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego wyłącznie w przypadku, gdy strona lub uczestnik postępowania w czasie właściwym dla złożenia wniosku o wyłączenie sędziego podnieśli z tego powodu zarzuty co do prawidłowości składu sądu lub co do niezawisłości lub bezstronności uczestniczącej w tym składzie osoby, o której mowa w art. 3 ust. 1 albo art. 5 ust. 1, i następnie na tej podstawie oparli zarzuty apelacji.

16. W postępowaniu kasacyjnym w sprawach rozpoznawanych na podstawie ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego Sąd Najwyższy uchyla wyroki lub postanowienia orzekające co do istoty sprawy wydane przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy z udziałem osoby, o której mowa w art. 3 ust. 1 albo art. 5 ust. 1, i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania sądowi drugiej albo pierwszej instancji z powodu okoliczności związanych z powołaniem do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego wyłącznie w przypadku, gdy strona lub uczestnik postępowania w czasie właściwym dla złożenia wniosku o wyłączenie sędziego podnieśli z tego powodu zarzuty co do prawidłowości składu sądu lub co do niezawisłości lub bezstronności uczestniczącej w tym składzie osoby, o której mowa w art. 3 ust. 1 albo art. 5 ust. 1, i następnie na tej podstawie oparli skargę kasacyjną.

17. W przypadku zbiegu wniosku, o którym mowa w ust. 1 lub 2, ze skargą kasacyjną opartą na podstawie, o której mowa w ust. 16, czynności podejmuje sąd, w którym znajdują się akta sprawy. Sąd Najwyższy może zwrócić akta sprawy sądowi właściwemu do rozpoznania wniosku, o którym mowa w ust. 1 lub 2.

18. W przypadku uwzględnienia wniosku, o którym mowa w ust. 1, 2 i 8, oraz uwzględnienia apelacji z powodu, o którym mowa w ust. 15, albo skargi kasacyjnej z powodu, o którym mowa w ust. 16, właściwy sąd rozpoznaje sprawę w innym składzie.

19. Przepisy ust. 2–18 stosuje się odpowiednio do orzeczeń co do istoty sprawy wydanych przez sąd w postępowaniu prowadzonym na podstawie ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. –

Kodeks postępowania cywilnego na skutek odwołań od orzeczeń w postępowaniu dyscyplinarnym.

20. Przepisów ust. 1–18 nie stosuje się do orzeczeń wydanych w postępowaniach prowadzonych na podstawie ustawy z 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe (Dz. U. z 2025 r. poz. 614, 1085, 1170 i 1172) i ustawy z dnia 15 maja 2015 r. – Prawo restrukturyzacyjne (Dz. U. z 2024 r. poz. 1428 oraz z 2025 r. poz. 1085, 1170 i 1172), z wyłączeniem orzeczeń co do istoty sprawy wydanych w postępowaniu w sprawach orzekania zakazu prowadzenia działalności gospodarczej.

Art. 34. 1. W sprawach rozpoznawanych na podstawie ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2025 r. poz. 46, 304, 1178 i 1420), ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. z 2025 r. poz. 860, 1178, 1661, 1814 i 1818) oraz ustawy z dnia 10 września 1999 r. – Kodeks karny skarbowy (Dz. U. z 2025 r. poz. 633), które zostały prawomocnie zakończone przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, orzeczenie kończące postępowanie sądowe lub postępowanie dyscyplinarne wydane przez sąd powszechny lub sąd wojskowy z udziałem osoby, o której mowa w art. 3 ust. 1 albo art. 5 ust. 1, podlega uchyleniu na wniosek strony, która:

- 1) w czasie właściwym dla złożenia wniosku o wyłączenie sędziego podnosiła zarzuty co do prawidłowości składu sądu pierwszej instancji lub co do niezawisłości i bezstronności uczestniczącej w tym składzie osoby, o której mowa w art. 3 ust. 1 albo art. 5 ust. 1, z powodu okoliczności związanych z jej powołaniem do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego i następnie na tej podstawie oparła zarzuty w środku odwoławczym, lub
- 2) wniosła do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka skargę zawierającą zarzut wydania orzeczenia przez sąd niespełniający wymogu niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą, a rozpoznanie skargi przez Europejski Trybunał Praw Człowieka zostało odroczone do czasu przyjęcia środków naprawczych wymaganych na mocy sentencji wyroku pilotażowego.

2. Przepis ust. 1 stosuje się do orzeczeń kończących postępowanie sądowe lub postępowanie dyscyplinarne wydanych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy przez sąd powszechny lub sąd wojskowy w drugiej instancji z udziałem osoby, o której mowa w art. 3 ust. 1 albo art. 5 ust. 1, jeżeli strona:

- 1) w czasie właściwym dla złożenia wniosku o wyłączenie sędziego podnosiła zarzuty co do prawidłowości składu sądu drugiej instancji lub co do niezawisłości lub bezstronności uczestniczącej w tym składzie osoby, o której mowa w art. 3 ust. 1 albo art. 5 ust. 1, z

powodu okoliczności związanych z jej powołaniem do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego i następnie na tej podstawie wniosła kasację, chyba że nie miała uprawnienia do zaskarżenia prawomocnego orzeczenia kasacją, lub

- 2) wniosła do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka skargę zawierającą zarzut wydania orzeczenia przez sąd niespełniający wymogu niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą, a rozpoznanie skargi przez Europejski Trybunał Praw Człowieka zostało odroczone do czasu przyjęcia środków naprawczych wymaganych na mocy sentencji wyroku pilotażowego.

3. Wnioski, o których mowa w ust. 1 i 2, składa się do sądu właściwego w zawitym terminie miesiąca od dnia ogłoszenia wykazu, o którym mowa w art. 14 ust. 1. W przypadkach, o których mowa w ust. 1 pkt 2 i ust. 2 pkt 2, do wniosku załącza się odpis informacji Europejskiego Trybunału Praw Człowieka o decyzji o odroczeniu rozpoznania skargi.

4. W przypadku uwzględnienia wniosku, o którym mowa w ust. 1, sąd uchyla prawomocne orzeczenie oraz orzeczenie sądu pierwszej instancji i przekazuje sprawę temu sądowi do ponownego rozpoznania albo uchyla prawomocne orzeczenie oraz orzeczenie sądu pierwszej instancji i umarza postępowanie, jeżeli postępowanie nie może się toczyć.

5. W przypadku uwzględnienia wniosku, o którym mowa w ust. 2, sąd uchyla prawomocne orzeczenie i przekazuje sprawę sądowi odwoławczemu do ponownego rozpoznania albo uchyla prawomocne orzeczenie i umarza postępowanie, jeżeli postępowanie nie może się toczyć.

6. Do ustalenia właściwego sądu oraz do postępowania w przedmiocie wniosków, o których mowa w ust. 1 i 2, w zakresie nieuregulowanym w niniejszej ustawie stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego o wznowieniu postępowania sądowego, z wyłączeniem art. 435, art. 542, art. 545 § 2 i art. 546. Postępowanie jest wolne od opłat sądowych.

7. W sprawach rozpoznawanych na podstawie ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego, ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia oraz ustawy z dnia 10 września 1999 r. – Kodeks karny skarbowy, prawomocnie zakończonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, orzeczenie w przedmiocie zażalenia, apelacji, kasacji lub wznowienia postępowania albo wniosku Prokuratora Generalnego o unieważnienie orzeczenia na podstawie art. 96 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, wydane przez Sąd Najwyższy z udziałem osoby, o której mowa w art. 3 ust. 1 albo art. 5 ust. 1, podlega uchyleniu na wniosek strony.

8. Przepisu ust. 7 nie stosuje się do orzeczeń uchylających zaskarżone orzeczenie w całości lub w części i przekazujących sprawę do ponownego rozpoznania sądowi niższej instancji.

9. W przypadku, o którym mowa w ust. 7, przepisy ust. 3–6 stosuje się odpowiednio.

10. Do uchwał Sądu Najwyższego wydanych z udziałem osoby, o której mowa w art. 3 ust. 1 albo art. 5 ust. 1, nie stosuje się art. 441 § 3 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego.

11. W sprawach rozpoznawanych na podstawie ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego, ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia oraz ustawy z dnia 10 września 1999 r. – Kodeks karny skarbowy po wejściu w życie niniejszej ustawy nie można żądać wznowienia postępowania zakończonego orzeczeniem wydanym z udziałem osoby, o której mowa w art. 3 ust. 1 albo art. 5 ust. 1, z powodów, o których mowa w ust. 1, 2 i 7. Nie dotyczy to spraw o wznowienie postępowania wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, w których strona żądała wznowienia postępowania z urzędu na podstawie art. 542 § 3 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego.

12. W postępowaniu odwoławczym w sprawach rozpoznawanych na podstawie ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego, ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia oraz ustawy z dnia 10 września 1999 r. – Kodeks karny skarbowy sąd uchyla zaskarżone orzeczenie kończące postępowanie sądowe lub postępowanie dyscyplinarne wydane przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy z udziałem osoby, o której mowa w art. 3 ust. 1 albo art. 5 ust. 1, i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji z powodu okoliczności związanych z jej powołaniem do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego wyłącznie w przypadku, gdy strona w czasie właściwym dla złożenia wniosku o wyłączenie sędziego podniosła z tego powodu zarzuty co do prawidłowości składu sądu lub co do niezawisłości lub bezstronności uczestniczącej w tym składzie osoby, o której mowa w art. 3 ust. 1 albo art. 5 ust. 1, i następnie na tej podstawie oparła zarzuty w środku odwoławczym.

13. Uchylając zaskarżone orzeczenie w przypadku, o którym mowa w ust. 12, sąd odwoławczy nie stosuje art. 435 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego.

14. Po uchyleniu orzeczenia na skutek wniosku, o którym mowa w ust. 1, 2 i 7, a także po uchyleniu orzeczenia w postępowaniu, o którym mowa w ust. 12, w postępowaniu ponownym

stosuje się art. 443 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego, jeżeli do uchylecia orzeczenia doszło wskutek wniosku lub środka odwoławczego złożonego na korzyść oskarżonego.

15. W postępowaniu kasacyjnym w sprawach rozpoznawanych na podstawie ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego oraz ustawy z dnia 10 września 1999 r. – Kodeks karny skarbowy Sąd Najwyższy uchyla orzeczenia wydane przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy z udziałem osoby, o której mowa w art. 3 ust. 1 albo art. 5 ust. 1, i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania sądowi drugiej instancji albo sądowi pierwszej instancji lub umarza postępowanie z powodu okoliczności związanych z jej powołaniem do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego wyłącznie w przypadku, gdy strona w czasie właściwym dla złożenia wniosku o wyłączenie sędziego podnosiła z tego powodu zarzuty co do prawidłowości składu sądu lub co do niezawisłości lub bezstronności uczestniczącej w tym składzie osoby, o której mowa w art. 3 ust. 1 albo art. 5 ust. 1, i następnie na tej podstawie oparła kasację.

16. Uchylając zaskarżone orzeczenie w przypadku, o którym mowa w ust. 15, Sąd Najwyższy nie stosuje art. 435 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego. Po uchyleciu orzeczenia w postępowaniu ponownym stosuje się art. 443 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego, jeśli do uchylecia orzeczenia doszło wskutek kasacji wniesionej wyłącznie na korzyść skazanego.

17. W przypadku zbiegu wniosku, o którym mowa w ust. 1 lub 2, z kasacją, o której mowa w ust. 15, czynności podejmuje sąd, w którym znajdują się akta sprawy. Sąd Najwyższy może zwrócić akta sprawy sądowi właściwemu do rozpoznania wniosku, o którym mowa w ust. 1 lub 2.

18. W przypadku uwzględnienia wniosku, o którym mowa w ust. 1, 2 i 7, oraz środka odwoławczego, z powodu, o którym mowa w ust. 12, lub kasacji, z powodu, o którym mowa w ust. 15, sąd, któremu sprawę przekazano do ponownego rozpoznania, rozpoznaje ją w innym składzie.

Art. 35. 1. W sprawach rozpoznawanych na podstawie ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz. U. z 2024 r. poz. 935 i 1685 oraz z 2025 r. poz. 769 i 1427), prawomocnie zakończonych w wojewódzkim sądzie administracyjnym przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, wyrok lub postanowienie kończące postępowanie w sprawie, wydane przez wojewódzki sąd administracyjny z udziałem

osoby, o której mowa w art. 3 ust. 1 albo art. 5 ust. 1, podlega uchyleniu na wniosek strony lub uczestnika postępowania, którzy:

- 1) w czasie właściwym dla złożenia wniosku o wyłączenie sędziego podnosili zarzuty co do prawidłowości składu sądu lub co do niezawisłości lub bezstronności uczestniczącej w tym składzie osoby, o której mowa w art. 3 ust. 1 albo art. 5 ust. 1, z powodu okoliczności związanych z jej powołaniem do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego i następnie na tej podstawie oparli zarzuty skargi kasacyjnej, lub
- 2) wnieśli do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka skargę zawierającą zarzut wydania orzeczenia przez sąd niespełniający wymogu niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą, a rozpoznanie skargi przez Europejski Trybunał Praw Człowieka zostało odroczone do czasu przyjęcia środków naprawczych wymaganych na mocy sentencji wyroku pilotażowego.

2. Do rozpoznania wniosku, o którym mowa w ust. 1, właściwy jest Naczelny Sąd Administracyjny.

3. Wniosek, o którym mowa w ust. 1, składa się do Naczelnego Sądu Administracyjnego w terminie miesiąca od dnia ogłoszenia wykazu, o którym mowa w art. 14 ust. 1. W przypadku, o którym mowa w ust. 1 pkt 2, do wniosku załącza się odpis informacji Europejskiego Trybunału Praw Człowieka o decyzji o odroczeniu rozpoznania skargi.

4. W przypadku uwzględnienia wniosku, o którym mowa w ust. 1, Naczelny Sąd Administracyjny uchyla orzeczenie w przedmiocie skargi kasacyjnej oraz uchyla orzeczenie wojewódzkiego sądu administracyjnego objęte wnioskiem i przekazuje sprawę temu sądowi do ponownego rozpoznania. Sędziowie, którzy rozpoznawali skargę kasacyjną od orzeczenia, którego dotyczy wniosek, są wyłączeni od orzekania w postępowaniu wywołanym tym wnioskiem.

5. Jeżeli wniosek, o którym mowa w ust. 1, dotyczy orzeczenia, które wywołało nieodwracalne skutki prawne, Naczelny Sąd Administracyjny odstępuje od jego uchylenia i ogranicza się do stwierdzenia, że orzeczenie wydano z naruszeniem prawa, oraz wskazania okoliczności, z powodu których wydał takie rozstrzygnięcie. W tym wypadku orzeczenie wydane na skutek wniosku traktuje się jak orzeczenie wydane w postępowaniu wywołanym wniesieniem skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia.

6. Przepisów ust. 1–4 nie stosuje się do prawomocnych wyroków wojewódzkich sądów administracyjnych uwzględniających skargę w całości.

7. Do postępowania w przedmiocie wniosku, o którym mowa w ust. 1, w zakresie nieuregulowanym w niniejszej ustawie stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi o wznowieniu postępowania z wyłączeniem art. 175 § 1. Postępowanie to jest wolne od opłat sądowych.

8. W sprawach rozpoznawanych na podstawie ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi, prawomocnie zakończonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, wyrok co do istoty sprawy, wyrok w przedmiocie skargi kasacyjnej, wyrok w przedmiocie skargi o wznowienie postępowania, skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia albo wniosku Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego o unieważnienie prawomocnego orzeczenia na podstawie art. 172 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi, wydane przez Naczelny Sąd Administracyjny z udziałem osoby, o której mowa w art. 3 ust. 1 albo art. 5 ust. 1, podlega uchyleniu na wniosek strony lub uczestnika postępowania.

9. Przepisu ust. 8 nie stosuje się do orzeczeń uchylających zaskarżone orzeczenie w całości lub w części i przekazujących sprawę do ponownego rozpoznania wojewódzkiemu sądowi administracyjnemu.

10. W przypadku uwzględnienia wniosku, o którym mowa w ust. 8, Naczelny Sąd Administracyjny uchyla orzeczenie objęte wnioskiem i ponownie rozpoznaje sprawę. Sędziowie, którzy brali udział w wydaniu orzeczenia, którego dotyczy wniosek, są wyłączeni od orzekania w postępowaniu wywołanym tym wnioskiem.

11. W przypadku, o którym mowa w ust. 8, przepisy ust. 2–3, 5 i 7 stosuje się odpowiednio.

12. Do orzeczeń Naczelnego Sądu Administracyjnego wydanych z udziałem osoby, o której mowa w art. 3 ust. 1 albo art. 5 ust. 1, nie stosuje się art. 190 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi.

13. W sprawach rozpoznawanych na podstawie ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi po wejściu w życie niniejszej ustawy nie można żądać wznowienia postępowania zakończonego orzeczeniem wydanym z udziałem osoby, o której mowa w art. 3 ust. 1 albo art. 5 ust. 1, z powodów, o których mowa w ust. 1 i 8. Nie dotyczy to spraw o wznowienie postępowania wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy.

14. W postępowaniu odwoławczym w sprawach rozpoznawanych na podstawie ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi Naczelny

Sąd Administracyjny uchyla zaskarżony wyrok lub postanowienie kończące postępowanie w sprawie, zaskarżone skargą kasacyjną wydane przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy z udziałem osoby, o której mowa w art. 3 ust. 1 albo art. 5 ust. 1, i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania wojewódzkiemu sądowi administracyjnemu z powodu okoliczności związanych z powołaniem do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego wyłącznie w przypadku, gdy strona lub uczestnik postępowania w czasie właściwym dla złożenia wniosku o wyłączenie sędziego podnieśli z tego powodu zarzuty co do prawidłowości składu sądu lub co do niezawisłości lub bezstronności uczestniczącej w tym składzie osoby, o której mowa w art. 3 ust. 1 albo art. 5 ust. 1, i następnie na tej podstawie oparli zarzuty skargi kasacyjnej.

15. Jeżeli skarga kasacyjna zawiera zarzuty, o których mowa w ust. 14, wojewódzki sąd administracyjny w przypadku stwierdzenia, że spełnione zostały warunki uwzględnienia tego zarzutu, przed przedstawieniem akt Naczelnemu Sądowi Administracyjnemu uchyla zaskarżone orzeczenie i na tym samym posiedzeniu rozpoznaje sprawę. Skład orzekający wyznacza się w drodze losowania, z wyłączeniem sędziów biorących udział w wydaniu zaskarżonego orzeczenia. Przepis art. 179a ustawy z 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi stosuje się odpowiednio.

16. W przypadku uwzględnienia wniosku, o którym mowa w ust. 1 i 8, wojewódzki sąd administracyjny, któremu przekazano sprawę do ponownego rozpoznania, rozpoznaje ją w innym składzie.

Art. 36. 1. W sprawach prawomocnie zakończonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy przez sąd dyscyplinarny, o którym mowa w art. 48 § 1 ustawy z dnia 25 lipca 2002 r. – Prawo o ustroju sądów administracyjnych, obwiniony może w terminie miesiąca od dnia ogłoszenia wykazu, o którym mowa w art. 14 ust. 1, złożyć wniosek o uchylenie wyroku lub uchwały, jeżeli zostały wydane przez sąd dyscyplinarny pierwszej instancji z udziałem osoby, o której mowa w art. 3 ust. 1 albo art. 5 ust. 1.

2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio, jeżeli sąd dyscyplinarny drugiej instancji orzekał przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy z udziałem osoby, o której mowa w art. 3 ust. 1 albo art. 5 ust. 1.

3. Przepisu ust. 2 nie stosuje się w przypadku, gdy sąd dyscyplinarny drugiej instancji uchylił wyrok lub uchwałę sądu pierwszej instancji.

4. Wniosek, o którym mowa w ust. 1 i 2, rozpoznaje Naczelny Sąd Administracyjny – sąd dyscyplinarny drugiej instancji. Do wyznaczenia składu stosuje się przepisy art. 48 § 2 i 3 ustawy z dnia 25 lipca 2002 r. – Prawo o ustroju sądów administracyjnych, z zastrzeżeniem, że

z losowania wyłącza się sędziów, którzy brali udział w wydaniu orzeczenia objętego wnioskiem oraz rozpoznawali odwołanie od wyroku lub uchwały wydanych z udziałem osoby, o której mowa w art. 3 ust. 1 albo art. 5 ust. 1.

5. Uwzględniając wniosek, o którym mowa w ust. 1 lub 2, sąd dyscyplinarny drugiej instancji odpowiednio do okoliczności uchyla wyrok lub uchwałę wydaną przez sąd dyscyplinarny drugiej instancji i rozstrzyga o odwołaniu albo umarza postępowanie, albo uchyla wyrok lub uchwałę wydaną przez sąd dyscyplinarny drugiej instancji oraz uchyla wyrok lub uchwałę sądu dyscyplinarnego pierwszej instancji i przekazuje sprawę sądowi dyscyplinarnemu pierwszej instancji do ponownego rozpoznania. Rozstrzygnięcie nie może zapaść na niekorzyść obwinionego.

6. W razie uwzględnienia wniosku, o którym mowa w ust. 1 lub 2, właściwy sąd dyscyplinarny rozpoznaje sprawę w innym składzie.

7. W postępowaniu odwoławczym Naczelny Sąd Administracyjny – sąd dyscyplinarny drugiej instancji uchyla zaskarżony wyrok lub uchwałę wydane przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy z udziałem osoby, o której mowa w art. 3 ust. 1 albo art. 5 ust. 1, i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania sądowi dyscyplinarnemu pierwszej instancji z powodu okoliczności związanych z jej powołaniem do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego wyłącznie w przypadku, gdy obwiniony w czasie właściwym dla złożenia wniosku o wyłączenie sędziego podnosił z tego powodu zarzuty co do prawidłowości składu sądu lub co do niezawisłości lub bezstronności uczestniczącej w tym składzie osoby, o której mowa w art. 3 ust. 1 albo art. 5 ust. 1, i następnie na tej podstawie oparł zarzuty odwołania. Przepis ust. 6 stosuje się.

8. W zakresie nieuregulowanym do postępowania, o którym mowa w ust. 1–7, stosuje się odpowiednio przepisy rozdziału 56 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego.

Art. 37. 1. Osoby, o których mowa w art. 3 ust. 1, są wyłączone z mocy ustawy od rozpoznania wniosków, o których mowa w art. 33 ust. 1, 2 i 8, art. 34 ust. 1, 2 i 7, art. 35 ust. 1 i 8 oraz w art. 36 ust. 1 i 2, oraz od rozpoznania środków odwoławczych, o których mowa w art. 33 ust. 15, art. 34 ust. 12 i art. 36 ust. 7, a także skarg kasacyjnych, o których mowa w art. 33 ust. 16 i art. 35 ust. 14, oraz kasacji, o której mowa w art. 34 ust. 15.

2. Przepisów art. 33–36 nie stosuje się do orzeczeń wydanych z udziałem osób, o których mowa w art. 2 ust. 2.

Art. 38. 1. Uchwały Sądu Najwyższego podjęte z udziałem osoby, o której mowa w art. 3 ust. 1 albo art. 5 ust. 1, nie mają mocy zasady prawnej i nie stosuje się do nich trybu określonego w art. 88 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym.

2. Do uchwał Naczelnego Sądu Administracyjnego podjętych z udziałem osoby, o której mowa w art. 3 ust. 1 albo art. 5 ust. 1, nie stosuje się art. 187 § 2 i art. 269 § 1 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi.

Art. 39. 1. Orzeczenie Sądu Najwyższego w przedmiocie skargi nadzwyczajnej wydane z udziałem osoby, o której mowa w art. 3 ust. 1 albo art. 5 ust. 1, podlega uchyleniu na wniosek strony lub innego uczestnika postępowania złożony w terminie miesiąca od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

2. Postępowanie w przedmiocie wniosku, o którym mowa w ust. 1, jest wolne od opłat sądowych. Do postępowania w przedmiocie tego wniosku w zakresie nieuregulowanym w niniejszej ustawie stosuje się odpowiednio w przypadku:

- 1) spraw cywilnych – przepisy ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego;
- 2) spraw karnych – przepisy ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego.

3. W przypadku uchylenia orzeczenia na skutek wniosku, o którym mowa w ust. 1, Sąd Najwyższy ponownie rozpoznaje skargę nadzwyczajną.

Rozdział 5

Zmiany w przepisach

Art. 40. W ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2024 r. poz. 1568 i 1841 oraz z 2025 r. poz. 620, 1172, 1302, 1518 i 1661) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 48 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Sędzia, który brał udział w wydaniu orzeczenia objętego skargą o wznowienie, nie może orzekać co do tej skargi.”;
- 2) uchyla się art. 388³;
- 3) art. 398¹ otrzymuje brzmienie:

„Art. 398¹. § 1. Od wydanego przez sąd drugiej instancji prawomocnego wyroku lub postanowienia w przedmiocie odrzucenia pozwu albo umorzenia postępowania kończących postępowanie w sprawie strona, Prokurator Generalny, Rzecznik Praw

Obywatelskich, Rzecznik Praw Dziecka, Rzecznik Finansowy, Rzecznik Małych i Średnich Przedsiębiorców lub Rzecznik Praw Pacjenta może wnieść skargę kasacyjną do Sądu Najwyższego, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej.

§ 2. Wniesienie skargi kasacyjnej przez stronę wyłącza – w zaskarżonym zakresie – wniesienie skargi kasacyjnej przez Prokuratora Generalnego, Rzecznika Praw Obywatelskich, Rzecznika Praw Dziecka, Rzecznika Finansowego, Rzecznika Małych i Średnich Przedsiębiorców lub Rzecznika Praw Pacjenta.”;

- 4) w art. 626¹¹ § 2 i 3 otrzymują brzmienie:

„§ 2. W razie wniesienia skargi kasacyjnej, wpisu wzmianki o skardze kasacyjnej dokonuje się z urzędu niezwłocznie po przedstawieniu przez zainteresowanego zawiadomienia o wniesieniu tej skargi.

- § 3. Do wzmianki o apelacji i skardze kasacyjnej odpowiednio stosuje się art. 626⁷.”;
- 5) po art. 678 dodaje się art. 678¹ w brzmieniu:

„Art. 678¹ § 1. Sąd uchyla prawomocne postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku, jeżeli w odniesieniu do tego samego spadku zostało wcześniej wydane prawomocne postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku. Sąd może także uchylić je z urzędu.

§ 2. W sprawie, o której mowa w § 1, właściwy jest sąd, który orzekał jako sąd pierwszej instancji w postępowaniu, w którym wydano prawomocne postanowienie będące przedmiotem uchylenia.

§ 3. Sąd wzywa do udziału w sprawie uczestników postępowania, w którym zapadło prawomocne postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku, w przedmiocie uchylenia którego toczy się postępowanie.

§ 4. Sąd bada jedynie fakt wydania kolejnego prawomocnego postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku co do tego samego spadku.

§ 5. Sąd może wydać postanowienie na posiedzeniu niejawnym.

§ 6. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie.

§ 7. Przepisy § 1–6 stosuje się odpowiednio do stwierdzenia nabycia przedmiotu zapisu windykacyjnego.”.

Art. 41. W ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 r. – Prawo o ustroju sądów wojskowych (Dz. U. z 2025 r. poz. 1614) w art. 23 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Sędziowie sądów wojskowych są powoływani do pełnienia urzędu na stanowisku sędziowskim przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, na wniosek

Krajowej Rady Sądownictwa, w terminie trzech miesięcy od dnia przedstawienia wniosku Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej.”.

Art. 42. W ustawie z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 334, 1907 oraz z 2025 r. poz. 526, 820, 1172, 1178 i 1609) w art. 55 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Sędziowie sądów powszechnych są powoływani do pełnienia urzędu na stanowisku sędziowskim przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, w terminie trzech miesięcy od dnia przedstawienia wniosku Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej.”.

Art. 43. W ustawie z dnia 25 lipca 2002 r. – Prawo o ustroju sądów administracyjnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 1267) w art. 5 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Sędziowie sądów administracyjnych są powoływani do pełnienia urzędu na stanowisku sędziowskim przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, w terminie trzech miesięcy od dnia przedstawienia wniosku Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej.”.

Art. 44. W ustawie z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (Dz. U. z 2024 r. poz. 1186) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 44 w ust. 1 uchyla się zdanie drugie;
- 2) art. 44a otrzymuje brzmienie:

„Art. 44a. Rada przedstawia Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej uchwałę zawierającą wniosek o powołanie do pełnienia urzędu sędziego albo asesora sądowego wraz z uzasadnieniem.”;

- 3) w art. 44b uchyla się zdanie drugie;
- 4) uchyla się art. 45a–45c.

Art. 45. W ustawie z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 2024 r. poz. 622) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 1 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) sprawowania wymiaru sprawiedliwości przez zapewnienie zgodności z prawem i jednolitości orzecznictwa sądów powszechnych i sądów wojskowych przez rozpoznawanie środków odwoławczych oraz podejmowanie uchwał rozstrzygających zagadnienia prawne.”;

- 2) w art. 3:

- a) pkt 3 otrzymuje brzmienie:
„3) Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych.”,
- b) uchyla się pkt 4;
- 3) w art. 22a:
 - a) § 1 otrzymuje brzmienie:
„§ 1. W Izbie Odpowiedzialności Zawodowej orzeka 11 sędziów orzekających w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej, wyznaczonych do orzekania w tej izbie na kadencję, o której mowa w art. 22b § 1 albo art. 22c § 3, przez Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego spośród sędziów Sądu Najwyższego wylosowanych na posiedzeniu Kolegium Sądu Najwyższego.”,
 - b) w § 2 skreśla się wyrazy „trzykrotnie większej niż liczba”,
 - c) w § 4 skreśla się wyrazy „Rzecznika Prasowego, zastępcy Rzecznika Prasowego”,
 - d) uchyla się § 7 i 8;
- 4) w art. 22c:
 - a) w § 1 w pkt 3 skreśla się wyrazy „, Rzecznika Prasowego lub zastępcy Rzecznika Prasowego”,
 - b) w § 2 zdanie drugie otrzymuje brzmienie:
„Do uzupełniającego losowania oraz wyznaczenia sędziów do orzekania w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej przepis art. 22a stosuje się odpowiednio.”;
- 5) w art. 23 dotychczasową treść oznacza się jako § 1 i dodaje się § 2 w brzmieniu:
„§ 2. Do właściwości Izby należą także skargi dotyczące przewlekłości postępowania w sprawach, o których mowa w § 1, przed sądem apelacyjnym oraz skargi dotyczące przewlekłości postępowania przed Sądem Najwyższym w sprawach wymienionych w art. 25 § 1.”;
- 6) w art. 24 dotychczasową treść oznacza się jako § 1 i dodaje się § 2 w brzmieniu:
„§ 2. Do właściwości Izby należą także skargi dotyczące przewlekłości postępowania w sprawach, o których mowa w § 1, przed sądem apelacyjnym.”;
- 7) art. 25 otrzymuje brzmienie:
„Art. 25. § 1. Do właściwości Izby Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych należą sprawy z zakresu prawa pracy, ubezpieczeń społecznych i sprawy publiczne, w tym sprawy z zakresu zamówień publicznych oraz sprawy rejestrowe, z wyłączeniem spraw dotyczących rejestracji przedsiębiorców i rejestracji zastawów, a także sprawy z zakresu ochrony konkurencji i konsumentów oraz z zakresu praktyk

nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową, jak również sprawy z zakresu regulacji energetyki, telekomunikacji i poczty, transportu kolejowego oraz z zakresu regulacji rynku wodno-kanalizacyjnego.

§ 2. Do właściwości Izby Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych należy także rozpoznawanie:

- 1) protestów wyborczych i protestów przeciwko ważności referendum ogólnokrajowego i referendum konstytucyjnego oraz stwierdzanie ważności wyborów i referendum, a także spraw, w których złożono środki odwoławcze od uchwał Państwowej Komisji Wyborczej;
 - 2) odwołań od uchwał Krajowej Rady Sądownictwa w przypadkach przewidzianych w przepisach szczególnych;
 - 3) spraw, w których złożono odwołanie od decyzji Przewodniczącego Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji;
 - 4) spraw, w których złożono odwołanie od postanowienia Państwowej Komisji do spraw przeciwdziałania wykorzystaniu seksualnemu małoletnich poniżej lat 15;
 - 5) spraw, w których wniesiono apelację od decyzji administracyjnej Państwowej Komisji do spraw badania wpływów rosyjskich na bezpieczeństwo wewnętrzne Rzeczypospolitej Polskiej w latach 2007–2022, o której mowa w art. 36 pkt 1 ustawy z dnia 14 kwietnia 2023 r. o Państwowej Komisji do spraw badania wpływów rosyjskich na bezpieczeństwo wewnętrzne Rzeczypospolitej Polskiej w latach 2007–2022 (Dz. U. z 2024 r. poz. 548);
 - 6) spraw z zakresu przeniesienia sędziego Sądu Najwyższego w stan spoczynku;
 - 7) skarg dotyczących przewlekłości postępowania przed sądem apelacyjnym w sprawach wymienionych w art. 25 § 1;
 - 8) skarg dotyczących przewlekłości postępowania przed Sądem Najwyższym w sprawach wymienionych w art. 23 § 1 oraz w sprawach wymienionych w art. 24 § 1;
 - 9) innych spraw z zakresu prawa publicznego niezastrzeżonych do właściwości innych izb Sądu Najwyższego.”;
- 8) uchyla się art. 26;
- 9) w art. 29:
- a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego powołuje Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, w terminie trzech miesięcy od dnia przedstawienia wniosku Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej.”,

- b) uchyla się § 2 i 3;
- 10) w art. 82 uchyla się § 2–5;
- 11) uchyla się art. 89–95.

Art. 46. W ustawie z dnia 6 marca 2018 r. o Rzeczniku Małych i Średnich Przedsiębiorców (Dz. U. z 2023 r. poz. 1668 oraz z 2025 r. poz. 769) w art. 9 w ust. 1 uchyla się pkt 6.

Art. 47. W ustawie z dnia 30 sierpnia 2019 r. o Państwowej Komisji do spraw przeciwdziałania wykorzystaniu seksualnemu małoletnich poniżej lat 15 (Dz. U. z 2024 r. poz. 94) w art. 3 w ust. 2 pkt 4 otrzymuje brzmienie:

„4) kierowanie do Prokuratora Generalnego wniosków o wniesienie kasacji od prawomocnego orzeczenia kończącego sprawę w zakresie przestępstw, o których mowa w art. 1 pkt 2, oraz o objęcie prowadzonych postępowań szczególnym nadzorem;”.

Art. 48. W ustawie z dnia 20 grudnia 2019 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2020 r. poz. 190 i 568) uchyla się art. 12.

Rozdział 6

Przepisy przejściowe i dostosowujące

Art. 49. Postępowania przed Krajową Radą Sądownictwa w przedmiocie powołania do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego, sędziego sądu apelacyjnego, sędziego sądu okręgowego, sędziego sądu rejonowego, sędziego Naczelnego Sądu Administracyjnego, sędziego wojewódzkiego sądu administracyjnego, sędziego wojkowego sądu okręgowego lub sędziego wojkowego sądu garnizonowego, wszczęte i niezakończone przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, ulegają umorzeniu z mocy prawa z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 50. 1. Postępowanie przed Sądem Najwyższym prowadzone na skutek odwołania od uchwały w przedmiocie wniosku o powołanie do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego,

o której mowa w art. 1, wszczęte i niezakończone przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy ulega umorzeniu z mocy prawa z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy.

2. W przypadku, o którym mowa w ust. 1, przepisy art. 29–31 stosuje się odpowiednio. Osoba, co do której podjęto uchwałę o przedstawieniu wniosku o powołanie do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego, bierze udział w ponownym postępowaniu w sprawie powołania do pełnienia urzędu na tym stanowisku.

3. Przepisów ust. 1 i 2 nie stosuje się w postępowaniu w przedmiocie odwołania od uchwały, w której:

- 1) do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego sądu rejonowego została przedstawiona osoba, o której mowa w art. 15 ust. 11, art. 18 lub 20 ust. 1 ustawy z dnia 11 maja 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury, ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw;
- 2) odmówiono przedstawienia wniosku o powołanie do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego sądu rejonowego osobie będącej asesorem sądowym;
- 3) odmówiono przedstawienia wniosku o powołanie do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego wojewódzkiego sądu administracyjnego osobie zajmującej stanowisko asesora sądowego w wojewódzkim sądzie administracyjnym, na które zgłosiła swoją kandydaturę przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw;
- 4) odmówiono przedstawienia wniosku o powołanie do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego osobie powracającej na to stanowisko, chyba że osoba ta została powołana do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego na skutek uchwały, o której mowa w art. 2 ust. 1.

Art. 51. 1. W Sądzie Najwyższym znosi się Izbę Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych.

2. Ustaje kadencja Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracą Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych.

3. Ustaje członkostwo członków i zastępców członków Kolegium Sądu Najwyższego wybranych przez zgromadzenie sędziów Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych.

4. Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego staje się Izbą Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego, a Prezes Sądu Najwyższego kierujący pracą Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego staje się Prezesem Sądu Najwyższego kierującym pracą Izby Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego.

5. Sędziowie Sądu Najwyższego orzekający w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych stają się sędziami orzekającymi w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego.

6. Jeżeli w związku z wystąpieniem skutku, o którym mowa w art. 3 ust. 1 albo art. 5 ust. 1, nie będzie obsadzone stanowisko Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, do czasu powołania Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego jego obowiązki i uprawnienia wykonuje sędzia Sądu Najwyższego najstarszy służbą na stanowisku sędziego.

7. Jeżeli w związku z wystąpieniem skutku, o którym mowa w art. 3 ust. 1 albo art. 5 ust. 1, nie będzie obsadzone stanowisko Prezesa Sądu Najwyższego, do czasu powołania Prezesa Sądu Najwyższego jego obowiązki i uprawnienia wykonuje sędzia Sądu Najwyższego orzekający w danej izbie, najstarszy służbą na stanowisku sędziego.

8. Sędziowie, którzy zostali wyznaczeni do orzekania w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej, orzekają dalej w tej izbie do upływu kadencji, o której mowa w art. 22b § 1 albo art. 22c § 3 ustawy zmienianej w art. 45, chyba że dotyczy ich skutek, o którym mowa w art. 3 ust. 1 albo art. 5 ust. 1.

Art. 52. 1. Sprawy wszczęte i niezakończone przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego przekazuje w terminie 14 dni od wejścia w życie niniejszej ustawy do izb Sądu Najwyższego właściwych do ich rozpoznania zgodnie z przepisami ustawy zmienianej w art. 45, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.

2. Wszystkie czynności procesowe w sprawach, o których mowa w ust. 1, wymagają powtórzenia.

3. Sprawy, o których mowa w ust. 1, wszczęte na skutek skargi nadzwyczajnej podlegają rozpoznaniu. Sąd Najwyższy rozpoznaje te sprawy w składzie 2 sędziów Sądu Najwyższego oraz 1 ławnika Sądu Najwyższego. Jeżeli skarga nadzwyczajna dotyczy orzeczenia wydanego w wyniku postępowania, w którego toku orzeczenie wydał Sąd Najwyższy, wówczas sprawę rozpoznaje Sąd Najwyższy w składzie 5 sędziów Sądu Najwyższego oraz 2 ławników Sądu Najwyższego.

Art. 53. 1. Przy rozpoznaniu skarg nadzwyczajnych wniesionych do Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych oraz przekazanych do właściwych izb Sądu Najwyższego, a także przy ponownym rozpoznaniu skargi nadzwyczajnej, o którym mowa w art. 39 ust. 3,

stosuje się art. 89, art. 90–93 i art. 95 ustawy zmienianej w art. 45 w brzmieniu dotychczasowym.

2. Uwzględnienie skargi nadzwyczajnej w oparciu o podstawę wskazaną w art. 89 § 1 pkt 3 ustawy zmienianej w art. 45, w brzmieniu dotychczasowym, jest niedopuszczalne.

Art. 54. 1. Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego w terminie sześciu miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy może zaproponować nowe warunki pracy i płacy pracownikom Sądu Najwyższego, którzy w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy wykonują zadania w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych, uwzględniając posiadane przez nich kwalifikacje, przebieg dotychczasowej pracy oraz potrzeby wynikające z obciążenia zadaniami poszczególnych izb Sądu Najwyższego.

2. Pracownicy, o których mowa w ust. 1, w terminie 14 dni od dnia otrzymania propozycji nowych warunków pracy i płacy składają oświadczenia o przyjęciu albo o odmowie przyjęcia proponowanych warunków. Niezłożenie oświadczenia w tym terminie jest równoznaczne z odmową przyjęcia nowych warunków pracy i płacy.

3. W razie nieprzyjęcia proponowanych warunków pracy i płacy stosunek pracy rozwiązuje się z upływem okresu równego okresowi wypowiedzenia, licząc od miesiąca następującego po miesiącu, w którym pracownik złożył oświadczenie o odmowie przyjęcia proponowanych warunków, lub od dnia, do którego mógł złożyć takie oświadczenie. Rozwiązanie stosunku pracy w tym trybie powoduje dla pracownika skutki, jakie prawo pracy wiąże z rozwiązaniem stosunku pracy przez pracodawcę za wypowiedzeniem.

4. Pracownikom, o których mowa w ust. 1, którym nie zostaną przedstawione nowe warunki pracy i płacy, Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego wypowiada stosunki pracy.

5. Pracownikom, których stosunek pracy ulega rozwiązaniu, przysługuje odprawa pieniężna ustalana na zasadach określonych w art. 8 ustawy z dnia 13 marca 2003 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników (Dz. U. z 2025 r. poz. 570 i 1661).

Art. 55. 1. Osoba, o której mowa w art. 15 ust. 11, art. 18 lub art. 19 ust. 1–4 ustawy z dnia 11 maja 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury, ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1139 oraz z 2018 r. poz. 1443), może zostać powołana na stanowisko sędziego sądu rejonowego, jeżeli spełnia wymagania określone w art. 61 § 1 pkt 1–6 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo

o ustroju sądów powszechnych i do dnia 31 grudnia 2029 r. zgłosi swoją kandydaturę na to stanowisko.

2. Do zgłoszeń oraz oceny kwalifikacji referendarzy sądowych, asystentów sędziów i asesorów prokuratury, którzy zgłosili swoje kandydatury na wolne stanowiska sędziowskie, o których obwieszczono po dniu wejścia w życie niniejszej ustawy, stosuje się przepisy ustawy zmienianej w art. 42 oraz przepisy wykonawcze wydane na podstawie art. 57i § 4 tej ustawy, w brzmieniu obowiązującym w dniu 20 czerwca 2017 r.

3. Do gromadzenia, poświadczania i przechowywania dokumentów, na podstawie których dokonywana jest ocena kwalifikacji kandydata zajmującego stanowisko asystenta sędziego, stosuje się przepisy wykonawcze wydane na podstawie art. 57i § 4 pkt 2 ustawy zmienianej w art. 42, w brzmieniu obowiązującym w dniu 20 czerwca 2017 r.

Rozdział 7

Przepis końcowy

Art. 56. Ustawa wchodzi w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem art. 14, który wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

UZASADNIENIE

Spis treści

I. Przedmiot i cel ustawy	2
II. Zgodność projektowanych regulacji ze standardem konstytucyjnym i prawnomiędzynarodowym	11
III. Uwzględnienie w projektowanych regulacjach stanowiska Komisji Weneckiej.	15
IV. Skutki uchwał podjętych przez Krajową Radę Sądownictwa działającą w okresie od 7 marca 2018 r. do 13 maja 2026 r.....	19
IV.1 Początkujący sędziowie, sędziowie korzystający z prawa powrotu do wykonywania zawodu sędziego	21
IV.2 Osoby będące sędziami ubiegającymi się o powołanie do pełnienia urzędu sędziego w innym sądzie lub w sądzie wyższego rzędu	26
IV.3 Osoby, które - z udziałem nieprawidłowo ukształtowanej KRS - przyszyły do zawodu sędziowskiego z innych zawodów prawniczych.....	28
V. Kontrola sądowa na etapie występowania skutków z mocy ustawy	29
VI. Ponowne postępowania w przedmiocie powołań na stanowiska sędziowskie objęte na podstawie uchwał wadliwie ukształtowanej Krajowej Rady Sądownictwa.....	32
VII. Ochrona praw osób, których stosunki służbowe ustają, do czasu rozstrzygnięcia ponawianego konkursu na zwolnione stanowisko sędziowskie.....	35
VIII. Regulacje służące zapewnieniu niezakłóconego funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości w okresie przejściowym	37
IX. Szczególna podstawa uchylecia orzeczenia wydanego z udziałem osoby powołanej na wniosek wadliwie ukształtowanej KRS	38
X. Zmiany w ustawie o Sądzie Najwyższym	43
X.1. Zmiany w strukturze Sądu Najwyższego	43
X.2. Skarga nadzwyczajna.....	47
XI. Zmiany w innych ustawach.....	49
XII. Wejście w życie i wykonanie ustawy.....	53

I. Przedmiot i cel ustawy

Przedmiotem ustawy jest przywrócenie prawa do niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego na podstawie prawa przez uregulowanie skutków uchwał w sprawach indywidualnych podjętych przez Krajową Radę Sądownictwa, działającą w okresie od 7 marca 2018 r. do 13 maja 2026 r. Skład Krajowej Rady Sądownictwa w ww. okresie został ukształtowany na podstawie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 3; dalej jako: „ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r.”).

Zagwarantowanie obywatelom prawa do niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego na podstawie prawa, a wraz z nim zapewnienie niezależności sądów i niezawisłości sędziów było podstawowym, opartym na konsensie, celem transformacji ustrojowej po 1989 r. Konsens ten obejmował podstawowe rozwiązania w zakresie powoływania sędziów przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, mającej stać na straży niezależności sądów i niezawisłości sędziów, będąc organem niezależnym od władz politycznych. Organ ten miał reprezentować samorząd sędziowski oraz władzę ustawodawczą i wykonawczą.

Zasady te zostały podważone przez ustawę z dnia 8 grudnia 2017 r. Wraz z jej przyjęciem i dokonaniem wyboru do składu Krajowej Rady Sądownictwa sędziów nie będących reprezentantami środowiska sędziowskiego, Krajowa Rada Sądownictwa utraciła swoją konstytucyjną tożsamość. Wadliwość postępowań nominacyjnych przed obecną Radą została zapoczątkowana naruszeniem konstytucyjnej zasady wyboru jej sędziowskiej części określonej w art. 187 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. nr 78, poz. 483, z późn. zm.; dalej jako: Konstytucja RP). Pogłębił ją sposób podejmowania przez Radę decyzji o wyborze kandydatów na wolne stanowiska sędziowskie oraz ograniczenie – również w wyniku dokonanych w latach 2017–2023 r. zmian innych ustaw – możliwości merytorycznej oceny tych kandydatów w warunkach otwartej konkurencji o stanowiska sędziowskie.

Wskutek zmian przyjętych w ustawie z dnia 8 grudnia 2017 r. oraz dokonanych w latach 2017–2023 r. nowelizacji innych ustaw Rzeczpospolita Polska stała się pierwszym państwem, wobec którego Komisja Europejska zdecydowała się prowadzić postępowanie na podstawie komunikatu „Nowe ramy UE na rzecz umocnienia praworządności”. Kiedy nie przyniosło to oczekiwanego rezultatu, Komisja postanowiła, również po raz pierwszy, uruchomić procedurę z art. 7 ust. 1 TUE w celu stwierdzenia, że Rzeczpospolita Polska spowodowała wyraźne

ryzyko poważnego naruszenia praworządności z art. 2 TUE. Komisja zdecydowała się, również po raz pierwszy w historii, wnieść do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej skargi mające za przedmiot uchybienie w postaci niezapewnienia niezawisłości i niezależności sądów krajowych, w tym przede wszystkim krajowego sądu ostatniej instancji w rozumieniu art. 267 akapit trzeci Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE C 202 z 2016 r., s. 47; dalej jako: TFUE) - tj. polskiego Sądu Najwyższego - na mocy art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE i art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE C 202 z 2016 r., s. 389; dalej jako: KPP). Polskie, ale też zagraniczne sądy zaczęły kierować do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej pytania prejudycjalne na mocy art. 267 TFUE, w których kolejne elementy działań państwa polskiego wobec sądownictwa oceniane były jako naruszające standardy unijne. Na skutek tych pytań, TSUE stwierdził – także po raz pierwszy w historii integracji europejskiej – że wobec państwa członkowskiego, takiego jak Polska, nie można stosować zasady wzajemnego zaufania w kontekście europejskiego nakazu aresztowania ze względu na istnienie rzeczywistego ryzyka naruszenia prawa podstawowego do rzetelnego procesu sądowego, gwarantowanego przez art. 47 akapit drugi KPP, ze względu na systemowe lub ogólne nieprawidłowości w zakresie niezawisłości władzy sądowniczej (wyrok TSUE z dnia 25 lipca 2016 r. w sprawie Minister for Justice and Equality przeciwko LM, C-216/18 PPU).

Wszystko to sprawia, że obecnie występuje niemożność zagwarantowania stronom w każdej sprawie prawa do niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego na podstawie prawa. Systemowy charakter tego naruszenia został stwierdzony w licznych wyrokach sądów krajowych i trybunałów międzynarodowych (zob. np. w wyroki ETPCz z dnia 22 lipca 2021 r., Reczkowicz przeciwko Polsce, skarga nr 43447/19; z dnia 8 listopada 2021 r., Dolińska-Ficek i Ozimek przeciwko Polsce, skargi nr 49868/19 i 57511/19; z dnia 3 lutego 2022 r., Advance Pharma sp. z o.o. przeciwko Polsce, skarga nr 1469/20; wyroki TSUE z dnia 19 listopada 2019 r. w połączonych sprawach C-585/18, C-624/18 i C-625/18, AK przeciwko Krajowej Radzie Sądownictwa oraz CP i DO przeciwko Sądowi Najwyższemu, EU:C:2019:982; z dnia 2 marca 2021 r. w sprawie C-824/18, A.B., C.D., E.F., G.H. i I.J. przeciwko Krajowej Radzie Sądownictwa, EU:C:2021:153; z dnia 6 października 2021 r., C-487/19, W.Ż., EU:C:2021:798; z 4 września 2025 r., C-225/22, „R” S.A. przeciwko AW „T” sp. z o.o., EU:C:2025:649; uchwała Sądu Najwyższego pełny skład SN – Izba Cywilna, Karna oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20, OSNKW 2020, nr 2, poz. 7),

a w szczególności w pilotażowym wyroku ETPCz w sprawie Wałęsa p. Polsce, do którego wykonania niniejszy projekt zmierza.

Także w najnowszym orzecznictwie TSUE podkreśla się, że skład sądu, w którym zasiada co najmniej jeden sędzia powołany w okolicznościach powodujących uzasadnione wątpliwości co do spełniania wymogów dotyczących niezawisłości, bezstronności i uprzedniego ustanowienia na mocy ustawy, musi być kwalifikowany jako skład wadliwy, a rozstrzygnięcia podjęte przez sąd orzekający w takim składzie nie mogą zostać uznane za wiążące. W wyroku z 4 września 2025 r. w sprawie C-225/22 („R” S.A. przeciwko AW „T” sp. z o.o.), odnosząc się do wyroku zapadłego w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego TSUE wskazał, że sąd krajowy nie jest związany wyrokiem sądu krajowego wyższej instancji, jeżeli co najmniej jeden z sędziów zasiadających w tym składzie orzekającym nie spełnia wymogów dotyczących niezawisłości, bezstronności i uprzedniego ustanowienia na mocy ustawy, a orzeczenie takie należy uznać za niebyłe. Ponadto TSUE za niezgodne z art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE w związku z art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej prawem uznał przepisy prawa krajowego, które wyłączają możliwość badania przez sąd prawidłowości ukształtowania składu orzekającego. Stanowisko zawarte w cytowanym wyroku TSUE w sprawie C-225/22 zostało w pełni uwzględnione w orzecznictwie Sądu Najwyższego. W uchwale mającej moc zasady prawnej składu 7 sędziów Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z 24 września 2025 r. (sygn. akt III PZP 1/25) wskazano jednoznacznie, że wyroki wydane przez Izbę Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego w składzie orzekającym z udziałem choćby jednego sędziego powołanego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw należy uznać za wyroki niebyłe (nieistniejące), zostały one bowiem wydane przez sąd niespełniający wymogów wynikających z TUE, EKPCz a także Konstytucji RP.

Stwierdzenie, że obecna Rada nie jest organem tożsamym z Krajową Radą Sądownictwa jako organem konstytucyjnym uzasadnia kompleksową regulację skutków uchwał obecnej Rady. Wyrażnie na potrzebę takich działań wskazał Europejski Trybunał Praw Człowieka w przywołanym powyżej pilotażowym wyroku w sprawie Wałęsa p. Polsce. Dostrzega ją także Wspólna Opinia Komisji Weneckiej oraz Dyrekcji Generalnej Praw Człowieka i Zasad Prawa (DGI) w sprawie europejskich standardów regulujących status sędziów z dnia 14 października

2024 r., CDL-AD(2024)029, Opinia nr 1206/2024 (dalej jako: „opinia Komisji Weneckiej z dnia 14 października 2024 r.”). Co więcej, jak wynika z tej opinii, w przeszłości nie było porównywalnych sytuacji do sytuacji systemowego naruszenia praworządności w Polsce, co sprawia, że również zalecenia wynikające z tej opinii a oparte na dorobku Rady Europy odnoszącym się do zdecydowanie odmiennych naruszeń praworządności, należy odpowiednio dostosować do tej nadzwyczajnej sytuacji i okoliczności polskiego porządku prawnego. W tym świetle należy też rozumieć szerokie uznanie i swobodę wyboru środków wskazane przez ETPCz w pilotażowym wyroku ETPCz w sprawie Wałęsa p. Polsce, za pomocą których Rzeczpospolita może wywiązać się z ciężących na niej zobowiązań wynikających z wykonania standardów europejskich, w tym wyroków ETPCz.

Jest to tym istotniejsze, że wymiar sprawiedliwości znajduje się w największym od 1989 r. kryzysie, którego konsekwencje mogą wywierać negatywny wpływ na możliwość skutecznej ochrony i egzekwowania praw przez obywateli w kolejnych latach, na co zwraca uwagę Najwyższa Izba Kontroli w przedstawionej 1 października 2024 r. informacji o wynikach kontroli „Zapewnienie sprawnego funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości” (KPB.430.2.2024). Najwyższa Izba Kontroli jednoznacznie stwierdza, że sposób podejmowania przez Ministra Sprawiedliwości w latach 2018–2023 działań legislacyjnych wpływał negatywnie na stabilność prawa, a w konsekwencji na sprawność funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości (s. 9 informacji o wynikach kontroli). Co więcej, jak wynika z ustaleń Najwyższej Izby Kontroli, działania podejmowane w tym okresie przez Ministra Sprawiedliwości w zakresie organizacji sądów powszechnych i zarządzania ich kadrami nie przyniosły w ujęciu globalnym wyraźnych, jednoznacznych korzyści dla sprawności sądownictwa powszechnego.

Podkreślić przy tym trzeba, że utrata przez obecną Radę konstytucyjnej tożsamości powoduje, iż nominacje przez Prezydenta RP osób, o których powołanie na stanowiska sędziowskie Rada wystąpiła, nie opierają się na podstawie konstytucyjnej określonej w art. 179 Konstytucji RP, lecz dokonywane są wyłącznie na podstawie przepisów ustawowych. Niekonstytucyjny charakter takich nominacji sprawia, że sędziowie, którzy je otrzymali, nie korzystają z gwarancji przysługujących sędziom powołanym na podstawie Konstytucji RP, o których mowa w art. 180 Konstytucji RP (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 8 maja 2012 r., K 7/10). *Ex iniuria ius non oritur*.

Ustawa uwzględnia zalecenia wynikające z opinii Komisji Weneckiej z dnia 14 października 2024 r., w której – odsyłając do Pilnej Wspólnej Opinii Komisji Weneckiej i Dyrekcji Generalnej ds. Praw Człowieka i Praworządności Rady Europy w sprawie projektu ustawy o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa wydanej 8 maja 2024 r., CDL-PI(2024)009, Opinia Nr 1181/2024 (dalej jako: „pilna opinia Komisji Weneckiej z 8 maja 2024 r.”) – stwierdzono, że „wymóg bezpieczeństwa kadencji może mieć zastosowanie tylko wtedy, gdy odpowiednie powołanie, nominacja lub wybór zostały dokonane zgodnie z Konstytucją i standardami europejskimi. Odmienne stanowisko oznaczałoby, że rząd mógłby zignorować lub ominąć przepisy konstytucyjne dotyczące mianowania, a następnie powołać się na konstytucyjną zasadę bezpieczeństwa kadencji, aby takie mianowanie stało się nieodwracalne, co stanowiłoby sytuację, która podważyłaby zasadę praworządności” (pkt 15 opinii Komisji Weneckiej z dnia 14 października 2024 r.). Fragment ten trzeba rozpatrywać w kontekście powołanego w pilnej opinii Komisji Weneckiej z 8 maja 2024 r. wyroku ETPCz z dnia 1 grudnia 2020 r., Guðmundur Andri Ástráðsson przeciwko Islandii, skarga nr 26374/18, w którym stwierdzono, że uznanie, iż dany sąd nie jest sądem ustanowionym na podstawie prawa może mieć znaczące konsekwencję dla zasad pewności prawa i nieusuwalności sędziów, które muszą być starannie przestrzegane z uwzględnieniem celów, którym służą. Przestrzeganie tych zasad za wszelką ceną i kosztem wymagania sądu ustanowionego na podstawie prawa może w pewnych okolicznościach wyrządzić jeszcze większą szkodę praworządności i zaufaniu publicznemu do wymiaru sprawiedliwości. Podobnie jak we wszystkich przypadkach, w których podstawowe zasady Konwencji wchodzą w konflikt, należy dokonać ich ważenia, aby ustalić, czy istnieje pilna potrzeba – o istotnym i przekonującym charakterze – uzasadniająca odejście od zasady pewności prawa i powagi rzeczy osądzonej oraz od zasady nieusuwalności sędziów, w okolicznościach konkretnej sprawy.

Z przywołanego stanowiska jasno wynika, że chociaż ważnym aspektem praworządności i niezależności sądownictwa jest zasada nieusuwalności, to mogą istnieć okoliczności, w których osoby powołane na stanowiska sędziowskie z takiej ochrony nie korzystają. Jest tak – jak przyjęto w projektowanej ustawie – zwłaszcza wtedy, gdy powołanie następowało – jak w wypadku Krajowej Rady Sądownictwa działającej w okresie od 7 marca 2018 r. do 13 maja 2026 r. – w sposób sprzeczny z art. 179 Konstytucji RP. Utrzymanie takich powołań w mocy prowadziłoby zatem do utrwalania stanu sprzecznego z tymi standardami.

Projektowana ustawa rozwiązuje ten dylemat, rozwijając istniejące standardy międzynarodowe z poszanowaniem dorobku europejskiej kultury prawnej oraz krajowego porządku konstytucyjnego, odwołując się w szczególności do konstytucyjnych zasad powoływania sędziów określonych w art. 179 Konstytucji RP.

Ustawa reguluje skutki uchwał Krajowej Rady Sądownictwa działającej w okresie od 7 marca 2018 r. do 13 maja 2026 r. i czyni to w sposób możliwie proporcjonalny, uwzględniając wynik wyważenia różnych i sprzecznych wartości, które muszą być w tym zakresie brane pod uwagę.

W pierwszej kolejności ustawa ma na celu przywrócenie osobom powołanym na urząd sędziego na wniosek obecnej Rady legitymacji do sprawowania wymiaru sprawiedliwości jako niezależny i bezstronny sąd ustanowiony na podstawie prawa. Projekt zakłada, że nastąpi to przez kompleksową ustawową regulację skutków uchwał obecnej Rady. Skutki te są zróżnicowane ze względu na sytuację prawną, w której znajdowały się osoby powołane w latach 2018–2025 na urząd sędziego na wniosek wadliwie ukształtowanej Krajowej Rady Sądownictwa.

Podstawowe rozwiązanie polega na przywróceniu około 1200 sędziów, którzy ubiegali się o powołanie do pełnienia urzędu w innym sądzie lub w sądzie wyższego rzędu, na miejsce służbowe w sądzie, w którym objęli urząd zgodnie z art. 179 Konstytucji RP, do czasu prawomocnego zakończenia ponownie przeprowadzanych postępowań w przedmiocie powołań na stanowiska sędziowskie zakończonych uchwałami wadliwie ukształtowanej Rady. W tych postępowaniach – prowadzonych już przed prawidłowo ukształtowaną Krajową Radą Sądownictwa i pod kontrolą Sądu Najwyższego – ostatecznie rozstrzygnięty zostanie status tej kategorii osób.

Przyjęcie tego rozwiązania nie jest możliwe w odniesieniu do osób, których pierwsze powołanie na urząd sędziego nastąpiło sprzecznie z art. 179 Konstytucji RP. Uwzględnienie sytuacji prawnej, w której znajdowały się te osoby, nakazuje jednak zróżnicować skutki, które mają wobec nich wystąpić. W odniesieniu do grupy około 1200 początkujących sędziów, ubiegających się o nominacje sędziowskie jako asesory sądowi, referendarze sądowi oraz asystenci sędziów i inne osoby, które zdały egzamin sędziowski, projektowana ustawa nie przewiduje zmian w statusie tych osób. Osoby te zachowają urząd, jak i stanowisko sędziowskie (zob. art. 2 ust. 2 projektu, zgodnie z którym pozbawienie z mocy prawnej uchwał podjętych w sprawach indywidualnych przez Krajową Radę Sądownictwa działającą w okresie

od 7 marca 2018 r. do 13 maja 2026 r. nie obejmuje uchwał podjętych w odniesieniu do osób wymienionych w tym przepisie). Jednocześnie, proponowana regulacja uniemożliwi kwestionowanie w przyszłości statusu osób wymienionych w art. 2 ust. 2 projektowanej ustawy jako prawidłowo powołanych sędziów. Przyjęte rozwiązania potwierdzające status tej grupy sędziów uwzględnia fakt, że osoby te znalazły się w przymusowym położeniu i nie mogły odstąpić od udziału w postępowaniu konkursowym z uwagi na ryzyko wygaśnięcia prawa do sprawowania urzędu sędziego. Co istotne, w przypadku asesorów sądowych w sądach powszechnych rola Krajowej Rady Sądownictwa miała charakter ograniczony, a podejmowane przez nią uchwały nie stanowiły rozstrzygnięcia o konkursie na wolne stanowisko sędziowskie. Taka właśnie szczególna sytuacja w zakresie równego dostępu do służby publicznej, gwarantowanego przez art. 60 Konstytucji RP, uzasadnia wyłączenie ww. kategorii osób z regulacji przyjętej w projektowanym w art. 2 ust. 1, przewidującej pozbawienie mocy prawnej uchwał Krajowej Rady Sądownictwa działającej w okresie od 7 marca 2018 r. do 13 maja 2026 r., podjętych w sprawach indywidualnych.

Powyższe rozwiązanie nie może natomiast objąć grupy około 350 osób w sądach powszechnych oraz określonej grupy osób w Sądzie Najwyższym i Naczelnym Sądzie Administracyjnym, które nie tylko zostały powołane na urząd sędziego sprzecznie z art. 179 Konstytucji RP, lecz także znajdowały się w innym położeniu niż wspomniani wcześniej asesory sądowi, referendarze lub asystenci sędziów. Kategorię tę tworzą przede wszystkim osoby, które ubiegały się o urząd sędziego, będąc prokuratorami, adwokatami, radcami prawnymi, radcami Prokuraturii Generalnej, notariuszami lub pracownikami naukowymi. Uzyskanie przez te osoby legitymacji do sprawowania wymiaru sprawiedliwości jako niezależny i bezstronny sąd ustanowiony na podstawie prawa może nastąpić jedynie w trybie ponownego przeprowadzenia postępowań na stanowisko sędziowskie, ponieważ – odmiennie niż w wypadku wspomnianej powyżej kategorii osób – brak jest uzasadnienia konstytucyjnego dla poddania statusu tej kategorii osób ustawowej konwalidacji. Zarazem, ze względu na powołanie tych osób spreczne z art. 179 Konstytucji RP, ich stosunek służbowy nie podlega ochronie na podstawie art. 180 Konstytucji RP. Pozwala to przyjąć, że ustaje on z mocy ustawy, a jego nawiązanie może nastąpić w wyniku ponownego przeprowadzenia postępowań na stanowisko sędziowskie. W okresie ponownego przeprowadzenia postępowań osoby te mogą uzyskać zatrudnienie w wymiarze sprawiedliwości na niezwiązanych ze sprawowaniem wymiaru sprawiedliwości stanowiskach referendarzy sądowych. Gwarantuje to stabilność zatrudnienia tych osób do chwili prawomocnego rozstrzygnięcia ich statusu w powtarzanym

postępowaniu konkursowym. Wówczas – w zależności od wyniku postępowania – osoby te obejmą urząd sędziego albo będą kontynuować zatrudnienie jako referendarze sądowi, jeśli nie zrezygnują z tego zatrudnienia.

Założeniem projektu jest przyjęcie rozwiązań, które – zapewniając przywrócenie stanu zgodnego z Konstytucją RP, zagwarantują sprawne i możliwie niezakłócone funkcjonowanie sądownictwa w okresie przejściowym. Z tej przyczyny przewidziano system delegacji sędziów sądów powszechnych, administracyjnych oraz wojskowych pozwalający im przez okres dwóch lat orzekać na nowo objętych stanowiskach, a następnie zakończyć sprawy, których prowadzenie rozpoczęli.

Projektuje się ponadto rozwiązania, które zapewnią, że orzeczenia wydane przez sędziów powołanych z udziałem wadliwie ukształtowanej Krajowej Rady Sądownictwa co do zasady pozostaną w mocy, a będzie je można wzruszyć jedynie w razie spełnienia precyzyjnie określonych warunków. W ten sposób projekt godzi w wyważony sposób stabilność orzeczeń sądowych z prawem stron do rozpoznania sprawy przez niezależny i bezstronny sąd ustanowiony na podstawie prawa. Na tym tle projektodawca za trafne uznaje stanowisko w sprawie skutków orzekania przez wadliwie powołanych sędziów, wyrażone przez Organizację Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (nota Biura Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka OBWE (ODIHR) z 12 sierpnia 2024, nr JUD-POL/508/2024 [NR], adres publikacyjny <https://www.osce.org/odihr/574897>). W stanowisku tym wskazano, że ocena skutków orzeczeń sędziów powołanych w sposób wadliwy powinna obejmować test równowagi między prawem jednostki do sądu ustanowionego ustawą a wymogami interesu publicznego w zakresie pewności prawa, w tym stabilności orzeczeń i poszanowania zasady powagi rzeczy osądzonej. Jednocześnie, odwołując się do orzecznictwa ETPC podkreślono, że wraz z upływem czasu w ramach niezbędnego procesu ważenia interesów zachowanie pewności prawa będzie nabierać coraz większej wagi w stosunku do prawa danej strony procesowej do sądu ustanowionego ustawą. Uznając instytucję wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy jako adekwatny instrument do sanowania wyroków wydanych w wadliwym składzie ODIHR wskazało na potrzebę jasnego zdefiniowania podstaw prawnych ponownego rozpatrzenia lub wznowienia postępowań i wymogów ich dopuszczalności, potrzebę ograniczenia możliwości wznowiania postępowań poprzez wymóg dochowania rozsądnego terminu, a także istnienie i funkcjonowanie materialnych i procesowych zabezpieczeń w krajowym systemie prawnym, które mogą zapobiec nadużywaniu

przedmiotowej procedury. Przyjęte w projekcie ustawy rozwiązania uwzględniają powyższe założenia.

Tym samym projekt nie tylko zmierza do przywrócenia wartości państwa prawnego, lecz także jest z nimi zgodny. Odbudowuje gwarancje dostępu do niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego na podstawie prawa, uwzględnia potrzebę zapewnienia stabilności orzeczeń oraz stwarza sędziom powołanym z udziałem wadliwie ukształtowanej Krajowej Rady Sądownictwa poszanowanie ich prawa do skutecznej ochrony prawnej oraz równego dostępu do służby publicznej, a także gwarantuje osobom, które powstrzymywały się od udziału w konkursach na wolne stanowiska sędziowskie z uwagi na utratę przez obecną Radę konstytucyjnej tożsamości, możliwość ubiegania się o urząd sędziego w ramach powtarzanych postępowań konkursowych mających na celu wyłonienie kandydatów, którzy w najwyższym stopniu spełniają przewidziane w tym zakresie wymagania.

Przedmiotem ustawy są ponadto zmiany innych aktów prawnych, takich jak: ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2024 r. poz. 1568, 1841 oraz z 2025 r. poz. 620, 1172, 1302, 1518 i 1661), ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 2024 r. poz. 622), ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. – Prawo o ustroju sądów wojskowych (Dz. U. z 2025 r. poz. 1614), ustawa z dnia 27 lipca 2001 – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 334, 1907 oraz z 2025 r. poz. 526, 820, 1172, 1178 i 1609), ustawa z dnia 25 lipca 2002 r. – Prawo o ustroju sądów administracyjnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 1267), ustawa z dnia 20 grudnia 2019 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2020 r. poz. 190 i 568), ustawa z dnia 6 marca 2018 r. o Rzeczniku Małych i Średnich Przedsiębiorców (Dz. U. z 2023 r. poz. 1668 oraz z 2025 r. poz. 769), ustawa z dnia 30 sierpnia 2019 r. o Państwowej Komisji do spraw przeciwdziałania wykorzystaniu seksualnemu małoletnich poniżej lat 15 (Dz. U. z 2024 r. poz. 94). Projektowane w tym zakresie rozwiązania nie uchylają potrzeby kompleksowej regulacji materii objętej tymi ustawami w celu pełnego przywrócenia ładu konstytucyjnego, poprawy stanu wymiaru sprawiedliwości oraz zapewnienia jego efektywnego funkcjonowania. Dostrzegając konieczność podjęcia takich działań, zakres zmian wprowadzanych niniejszą ustawą ograniczono jedynie do takich modyfikacji, które są niezbędne dla osiągnięcia celów projektu. Pierwszeństwo w tej ustawie przyznano przywróceniu prawa stron w każdym postępowaniu do niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego na podstawie prawa.

II. Zgodność projektowanych regulacji ze standardem konstytucyjnym i prawnomiędzynarodowym

Aczkolwiek pewne działania zostały już podjęte, to jednak nie ulega wątpliwości, że istniejący stan prawny charakteryzujący się pogłębiającymi się systemowymi wadami jest sprzeczny z prawem polskim oraz Europejską Konwencją o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności. Nie gwarantuje pełnej niezależności sądownictwa, zagraża prawu do skutecznej ochrony sądowej, nie zapewnia odpowiedniej ochrony praw i wolności jednostki. Kompleksowe uregulowanie w drodze ustawy statusu wadliwie powołanych osób jest elementem naprawy systemu sądowego, przywrócenia mu roli ustrojowej i zagwarantowania, że orzekanie powierzone jest osobom spełniającym wymagania merytoryczne i etyczne.

Wymaga podkreślenia, że ani Europejska Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności i Europejski Trybunał Praw Człowieka, ani też prawo Unii i Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej nie dają precyzyjnych wskazówek, jak należy rozwiązać wady systemowe. Uregulowanie tego zagadnienia jest kompetencją i obowiązkiem polskiego ustawodawcy, który zachowuje swobodę wyboru środków, za pomocą których wywiąże się ze swoich zobowiązań wynikających z wykonania wyroków trybunałów europejskich (por. pilotażowy wyrok w sprawie Wałęsa p. Polska, pkt 332). Czyniąc to musi jednocześnie przestrzegać reguł własnej Konstytucji, standardów wynikających z orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka i prawa Unii.

W związku z powyższym projekt zakłada, że uregulowanie skutków uchwał obecnej Rady nastąpi w dwóch etapach. W pierwszym, następującym wraz z wejściem ustawy w życie, zostaną wykonane wymienione w punkcie I motywów orzeczenia sądów krajowych i trybunałów międzynarodowych. Dojdzie zatem do ustawowego przywrócenia osobom powołanym na wniosek obecnej Rady na urząd sędziego legitymacji do sprawowania wymiaru sprawiedliwości jako niezależny i bezstronny sąd ustanowiony na podstawie prawa bądź też ustania stosunku służbowego tych osób.

W przypadku sędziów, o których mowa w art. 2 ust. 2 projektowanej ustawy, przywrócenie legitymacji do sprawowania wymiaru sprawiedliwości będzie mieć charakter trwały. Natomiast w odniesieniu do pozostałych osób powołanych na wniosek obecnej Rady na urząd sędziego przywrócenie legitymacji do sprawowania wymiaru sprawiedliwości zdeterminowane będzie wynikiem drugiego etapu, który będzie polegać na ponownym przeprowadzeniu postępowań w przedmiocie powołań na stanowiska sędziowskie

zakończonych uchwałami wadliwie ukształtowanej Rady (w odniesieniu do grupy około 1200 sędziów, którzy uczestniczyli w procedurze awansowej z udziałem nieprawidłowo ukształtowanej KRS). W tych postępowaniach – prowadzonych już przed prawidłowo ukształtowaną Krajową Radę Sądownictwa i pod kontrolą Sądu Najwyższego – ostatecznie rozstrzygnięty zostanie status poszczególnych osób objętych zakresem zastosowania ustawy. W ten sposób projekt zmierza do rozstrzygnięcia występującego obecnie w polskim porządku prawnym paradoksu sędziego niemogącego sędzić. Jego źródła są następujące.

Opisane w punkcie I motywów systemowe wadliwości procedury nominacji sędziowskich powodują, że udział osoby powołanej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa działającej w okresie od 7 marca 2018 r. do 13 maja 2026 r. w rozpoznaniu sprawy jednostek, którym przysługuje prawo do sądu, będzie prowadzić do naruszenia tego prawa. Teza ta jasno wynika z przedstawionego już orzecznictwa sądów krajowych i trybunałów międzynarodowych, a w szczególności wykonywanego niniejszą ustawą pilotażowego wyroku ETPCz w sprawie Wałęsa p. Polsce.

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej nie uznał samego problemu wadliwych nominacji za naruszenie art. 19 TUE. Problem wadliwych nominacji na urząd sędziego wynika z ukształtowania KRS w sposób niezgodny z Konstytucją RP, a nie – jak w dotychczasowych przypadkach stosowania tej instytucji w innych państwach – zjawisk dających się oceniać indywidualnie w odniesieniu do postępowania konkretnego sędziego (np. korupcji albo współpracy z reżimem niedemokratycznym). Innymi słowy, paradoks sędziego niemogącego sędzić ma źródło w konstytucyjnej wadliwości procedury, w której uzyskał on swój obecny status, a nie jego indywidualnych kwalifikacjach.

Ewentualna próba indywidualnej oceny kwalifikacji osób, które objęły stanowisko na podstawie uchwał obecnej Rady, prowadziłaby ze względu na liczbę powołań dokonanych na jej wniosek, do wieloletniego paraliżu postępowań sądowych, mogącego zarazem tworzyć wrażenie, że sędziowie zajmują się wyłącznie swoimi sprawami, a nie rozstrzyganiem sporów, do czego wymiar sprawiedliwości jest powołany. Kryzysowa sytuacja wymiaru sprawiedliwości oraz obowiązek zapewnienia sprawności i szybkości postępowań sądowych przemawia przeciwko temu rozwiązaniu.

Organ dokonujący weryfikacji musiałby mieć zarazem kompetencje śledcze, aby ustalić, jakie czynniki pozamerytoryczne miały wpływ na uchwałę obecnej Rady, co jeszcze bardziej wydłużyłoby proces weryfikacji.

Wreszcie, procedura indywidualnej weryfikacji niesie ze sobą ryzyko rewanżyzmu. Z tych przyczyn projekt opowiada się za stosowaniem zobiektywizowanych kryteriów, nie dokonując indywidualnej oceny kwalifikacji osób powołanych na wniosek obecnej Rady. Pozwala to także na uniknięcie publicznej stygmatyzacji i napiętnowania osób podlegających indywidualnej ocenie, co mogłoby stwarzać zagrożenie naruszenia ich godności oraz sfery dóbr osobistych.

Na gruncie dotychczasowego orzecznictwa ETPCz brak jest uzasadnienia dla różnicowania statusu sędziów Sądu Najwyższego i sądów powszechnych oraz pozostałych sądów. Do tej pory ETPCz, ani też TSUE, o takim zróżnicowaniu oceny i skutków wadliwości nie orzekł.

Konstytucyjna podstawa projektowanych rozwiązań opiera się na argumentacji zawartej w wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 8 maja 2012 r., sygn. akt K 7/10. Analogia między tzw. awansami poziomymi, będącymi przedmiotem oceny przez Trybunał Konstytucyjny, a powołaniami na wniosek obecnej Rady, polega na tym, że w obu wypadkach art. 179 Konstytucji RP nie stanowił podstawy prawnej wniosku Krajowej Rady Sądownictwa i postanowienia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej o powołaniu na urząd sędziego. Ani w orzecznictwie, ani w piśmiennictwie nie kwestionowano przyjętej w tym wyroku konstytucyjnej dopuszczalności ustawowego pozbawienia sędziów stanowiska służbowego uzyskanego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa i dopełnionego powołaniem przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, gdy powołanie to nastąpiło wyłącznie na podstawie ustawy, a nie art. 179 Konstytucji RP. Odwołanie do tego precedensu jest tym bardziej uzasadnione w obecnej sytuacji, gdy powołania na wniosek obecnej Rady następowały z naruszeniem Konstytucji RP oraz standardów międzynarodowych.

W wyroku z dnia 8 maja 2012 r., sygn. akt K 7/10, Trybunał Konstytucyjny jednoznacznie stwierdził, że powoływanie sędziów w rozumieniu art. 179 Konstytucji RP opiera się na współpracy Prezydenta RP, jako organu posiadającego bezpośredni mandat społeczny, z Krajową Radą Sądownictwa, a więc organem, który w zamyśle ustrojodawcy ma strzec niezależności sądów i niezawisłości sędziów, a tego wymagania obecna Rada nie spełnia. Wobec tego utrata przez obecną Radę tożsamości konstytucyjnej zarówno w zakresie jej składu osobowego, jak i zdolności do stania na straży niezależności i niezawisłości sędziów powoduje, że uchwały w przedmiocie przedstawienia Prezydentowi RP wniosków o powołanie sędziego są pozbawione skutków prawnych. Okoliczność ta powinna zostać uwzględniona przez

Prezydenta RP, na którym z mocy art. 126 Konstytucji RP spoczywa obowiązek czuwania nad przestrzeganiem Konstytucji. Jeżeli mimo to Prezydent RP uwzględni wniosek pochodzący od organu, który nie jest Krajową Radą Sądownictwa w rozumieniu art. 186 ust. 1 Konstytucji RP, to taki wniosek ma podstawę wyłącznie w przepisach rangi ustawowej, a dokonany na jego podstawie akt powołania sędziego przez Prezydenta RP nie jest powołaniem w rozumieniu art. 179 Konstytucji RP. Tym samym wobec osób powołanych na wniosek obecnej Rady nie znajdują zastosowania gwarancje nieusuwalności z art. 180 Konstytucji RP, ponieważ te dotyczą wyłącznie sędziów w rozumieniu konstytucyjnym. Urząd sędziego ustanowionego wyłącznie ustawą jest nieznany na gruncie rozdziału VIII Konstytucji RP. Stosują się do niego jedynie gwarancje wynikające z art. 60 Konstytucji RP. Dopuszczalna jest zatem regulacja przez ustawodawcę skutków powołań, które nastąpiły na podstawie ustawy, lecz nie stanowiły powołań w rozumieniu art. 179 Konstytucji RP.

Przyjęte założenia są zgodne z dopuszczalną w świetle standardów międzynarodowych ingerencją w zasadę nieusuwalności sędziów. Tym samym, nawet jeśli uznać – wyłącznie na potrzeby argumentu – że projektowane rozwiązania do takiej ingerencji prowadzą (co nie ma jednak miejsca, ponieważ rozpatrywane nominacje Prezydenta RP nie stanowiły powołań w rozumieniu art. 179 Konstytucji RP), to orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka dopuszcza odwołanie sędziów jako sposób przywrócenia stanu praworządności naruszonej wskutek systemowej wadliwości powołań, a więc dokładnie w takiej sytuacji, jaka występuje obecnie w Polsce.

Wyjątek ten czyni się w celu uniknięcia utrwalenia stanu sprzecznego z rządami prawa, do czego prowadziłoby literalne trzymanie się standardu nieusuwalności sędziów w sytuacji, w której powołanie na urząd sędziego nastąpiło z naruszeniem zasad konstytucyjnych lub standardów europejskich. Jak trafnie zauważono w opinii Komisji Weneckiej z dnia 14 października 2024 r.: „Odmienne stanowisko oznaczałoby, że rząd mógłby zlekceważyć lub obejść przepisy konstytucyjne dotyczące mianowania, a następnie powołać się na konstytucyjną zasadę bezpieczeństwa kadencji, aby uczynić takie mianowanie nieodwracalnym, co byłoby sprzeczne z zasadą praworządności” (pkt 15 opinii). Takie stanowisko przyjął Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w sprawie bezpośrednio dotyczącej Polski, a mianowicie w wyroku z dnia 24 czerwca 2019 r., C-619/18, gdzie stwierdził, że „zasada nieusuwalności wymaga w szczególności, by sędziowie mogli sprawować urząd do momentu ukończenia obowiązkowego wieku przejścia w stan spoczynku

lub upływu kadencji sprawowania danej funkcji, jeżeli ma ona charakter czasowy. Mimo że zasada ta nie ma charakteru absolutnego, może ona – przy zachowaniu zasady proporcjonalności – doznawać wyjątków wyłącznie pod warunkiem, że uzasadniają je nadrzędne i prawnie uzasadnione względy” (pkt 76). Pozwala to przyjąć, że jeżeli powołanie na stanowisko sędziowskie było wadliwe w świetle standardów konstytucyjnych, to ochrona trwałości takiego stosunku, która wynikałaby z przestrzegania zasady nieusuwalności, jest zdecydowanie słabsza i musi ustąpić innym obiektywnie uzasadnionym i poważnym celom (zob. A. Sajó, *The Limits of Judicial Irremovability from the Perspective of the Restoration of the Rule of Law: A View from Strasbourg*, [w:] *Rule of Law in Europe*, red. F. Marques, P. Pinto de Albuquerque, Cham 2024, s. 57–59). Ingerencja ta wymaga zatem obiektywnej potrzeby oraz przyjęcia proporcjonalnych rozwiązań.

W świetle powyższych uwag, należy stwierdzić, że punktem wyjścia do systemowej naprawy wymiaru sprawiedliwości oraz uregulowania statusu wadliwie powołanych sędziów musi być przyjęcie, że sędziowie nominowani przez Krajową Radę Sądownictwa działającą w okresie od 7 marca 2018 r. do 13 maja 2026 r., jako sędziowie powołani wyłącznie na podstawie ustawy, a nie Konstytucji RP, nie są chronieni bezwzględnie gwarancją nieusuwalności sędziów przewidzianą w Konstytucji RP oraz w standardach europejskich.

III. Uwzględnienie w projektowanych regulacjach stanowiska Komisji Weneckiej.

Proponowane rozwiązania biorą pod uwagę stanowiska zawarte w opinii Komisji Weneckiej z dnia 14 października 2024 r.

Z przyczyn szerzej wyjaśnionych poniżej Projektodawca opowiada się za ustawową regulacją w jak najszerszym zakresie statusu osób powołanych na stanowiska sędziowskie jako rozwiązaniem pozwalającym uniknąć długotrwałego paraliżu systemu sądownictwa oraz przywrócić w rozsądnym terminie prawo do niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego na podstawie prawa.

Odnosząc się do opinii Komisji Weneckiej, należy podkreślić, że nie zajęto w niej stanowiska w przedmiocie dopuszczalności ustawowej regulacji powrotu na poprzednie stanowiska przez osoby zajmujące urząd sędziego lub wykonujące inny zawód prawniczy (pkt 33 opinii). Krytycznie oceniono natomiast możliwość stwierdzenia w drodze ustawy, że wszystkie nominacje dokonane przez obecną Radę w określonych ramach czasowych są

nieważne *ex tunc* (pkt 49 opinii). Tego jednak, jak wyjaśniono w punkcie I motywów, projektowany mechanizm nie zakłada. Wręcz przeciwnie projekt reguluje skutki uchwał obecnej Rady *ex nunc* i odnosi się do głównych zaleceń Komisji Weneckiej co do sposobu przywrócenia praworządności (pkt 18 opinii). I tak:

a) projekt, co szczególne istotne w świetle opinii Komisji Weneckiej z dnia 14 października 2024 r., pozwala uniknąć długotrwałego paraliżu systemu sądownictwa, co wynika, z jednej strony, z proponowanego mechanizmu ustawowej delegacji oraz, z drugiej – stosunkowo krótkiego czasu potrzebnego do osiągnięcia skutków ustawy.

Wyjaśnić trzeba, że projektodawca brał pod uwagę rozwiązanie alternatywne, co znalazło wyraz w opracowanym przez Komisję Kodyfikacyjną Ustroju Sądownictwa i Prokuratury projekcie przewidującym uregulowanie skutków uchwał podjętych przez obecną Radę przez powierzenie tego zadania niezależnej od władzy wykonawczej i ustawodawczej Krajowej Radzie Sądownictwa. Zaproponowana w alternatywnym projekcie formuła rozwiązania problemu wadliwych powołań sędziowskich zakładała grupowanie, tj. podejmowanie przez prawidłowo ukształtowaną Krajową Radę Sądownictwa uchwał łącznie w stosunku do osób objętych takimi samymi skutkami z podziałem na osoby zajmujące stanowisko w Sądzie Najwyższym, w sądach powszechnych, w sądach administracyjnych i w sądach wojskowych. Formuła ta miała umożliwić Radzie dokonywanie oceny w ramach poszczególnych grup, a w ten sposób uwzględniała wprost zalecenia sformułowane w opinii Komisji Weneckiej z dnia 14 października 2014 r. Projekt zakładał zróżnicowanie skutków w odniesieniu do osób kwalifikujących się do poszczególnych grup. Skutki zostały w nim ustalone przy uwzględnieniu wagi występującego naruszenia zrelatywizowanej do sytuacji prawnej, w której znajdowali się kandydaci zaliczeni do poszczególnych grup, a także ze świadomością konieczności zapewnienia sprawnego funkcjonowania systemu sądownictwa i zagwarantowania ochrony przed dalszym pogłębieniem jego kryzysu.

Od tego rozwiązania odstąpiono w niniejszym projekcie, proponując w najszerszym możliwie zakresie ustawową regulację skutków uchwał Krajowej Rady Sądownictwa działającej w okresie od 7 marca 2018 r. do 13 maja 2026 r. (wariant *ex lege*) Za takim rozwiązaniem przemawia dążenie do przywrócenia prawa do niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego na podstawie prawa w rozsądnym terminie, co nie byłoby możliwe w razie powierzenia tego zadania prawidłowo ukształtowanej Krajowej Radzie Sądownictwa w odniesieniu do wszystkich grup sędziów, których status wymaga sanacji.

Z tych przyczyn projektodawca zdecydował o przyjęciu wariantu ustawowej regulacji skutków uchwał Krajowej Rady Sądownictwa działającej w okresie od 7 marca 2018 r. do 13 maja 2026 r., który - jak szerzej wyjaśniono w punkcie XI motywów - powinien pozwolić na zakończenie większości powtarzanych konkursów przed Krajową Radą Sądownictwa na przełomie 2027 r. i 2028 r..

b) projekt wykonuje wymienione w punkcie I motywów orzeczenia sądów krajowych i trybunałów międzynarodowych. W tym sensie wada systemowa stanowi zarazem element oczekiwanej przez Komisję Wenecką zindywidualizowanej oceny konkretnego sędziego, co zostało szerzej omówione w punkcie II motywów;

c) w odniesieniu do kategorii początkujących sędziów projekt zakłada potwierdzenie *ex lege*, z dniem wejścia w życie, skuteczności wniosków o ich powołanie na stanowiska sędziowskie sformułowanych na podstawie uchwał podjętych przez wadliwie ukształtowaną KRS, o czym szerzej w punkcie IV motywów;

d) projekt realizuje stanowisko Komisji Weneckiej także w zakresie, w którym różnicuje status tych osób, mając na uwadze ich sytuację prawną i określa w sposób proporcjonalny skutki wadliwego powołania na urząd sędziego w zależności od tej sytuacji;

e) projektowane skutki w odniesieniu do grupy sędziów, którzy wzięli udział w procedurze awansowej przed nieprawidłowo ukształtowaną KRS będą występowały *ex nunc* wraz z wejściem ustawy w życie, a ich utrzymanie będzie zależało od prawomocnego rozstrzygnięcia w ponownie przeprowadzanych – przez niezależną od władzy ustawodawczej i wykonawczej, prawidłowo ukształtowaną Krajową Radę Sądownictwa – postępowań w przedmiocie powołań na stanowiska sędziowskie, które uprzednio zostały zakończone uchwałami wadliwie ukształtowanej Rady;

f) od zawiadomienia dokonywanego przez Ministra Sprawiedliwości o objęciu określonej osoby skutkami występującymi z mocy projektowanej ustawy przysługiwać będzie odwołanie do Sądu Najwyższego, co już stwarza podstawę kontroli sądowej projektowanych rozwiązań, a tym samym zapewnienia osobom objętym projektowanymi skutkami dostęp do sądu, co zostało szerzej omówione w punkcie V motywów.

Wyjaśnić trzeba, że projektodawca przyjmuje, że sądowa kontrola skutków określonych w ustawie może w sposób pełny nastąpić w ramach powtarzanych postępowań konkursowych na zwolnione stanowiska sędziowskie, ponieważ otwarcie tych konkursów oraz udział w nich

osób powołanych na urząd sędziego na wniosek obecnej Rady jest immanentnie związane ze zwolnieniem stanowisk sędziowskich. Podkreślić należy, że chociaż pod względem technicznoprawnym posłużono się tu konstrukcją powtarzanych postępowań konkursowych (nominacyjnych), to pod względem sposobu ukształtowania kręgu podmiotów uczestniczących w tym postępowaniu i kryteriów branych pod uwagę w tych konkursach, stworzono Krajowej Radzie Sądownictwa możliwość podjęcia decyzji o utrzymaniu skutków wynikających z ustawy.

Posłużenie się taką konstrukcją technicznoprawną uzasadnione jest, z jednej strony, dążeniem do sprawnego i szybkiego uregulowania skutków uchwał obecnej Rady oraz, z drugiej strony, zapewnieniem, że ocena indywidualnych kwalifikacji do zajmowania stanowiska sędziego będzie przeprowadzana w warunkach transparentnej konkurencji o wolne stanowiska sędziowskie. Wążąc te wartości, projekt przyjmuje, że ocena indywidualnych kompetencji do zajmowania stanowiska sędziego nie może być dokonywana *in abstracto*, lecz musi uwzględniać porównanie z innymi potencjalnymi kandydatami na to stanowisko, co odpowiada przyjętemu w Polsce modelowi wyłaniania kandydatów na stanowiska sędziowskie w warunkach konkurencji. Co szczególnie istotne, przy ocenie dokonywanej *in abstracto*, a więc w braku kontrkandydatów, utrudnione jest dokonywanie przez Krajową Radę Sądownictwa w sposób otwarty i jawny dla jednostek (przyszłych stron postępowań) oceny merytorycznej kandydatów. Rozwiązanie to uzasadnione jest też zagwarantowaniem równego dostępu do służby publicznej tych sędziów, którzy ze względu na wadliwy status KRS powstrzymywali się od udziału w konkursach awansowych;

g) ponowne przeprowadzenie konkursów pozwoli na ocenę przez Krajową Radę Sądownictwa indywidualnych kwalifikacji kandydata do zajmowania stanowiska sędziego. Ocena ta będzie następowała w warunkach otwartej konkurencji tak, aby zapewnić sprawowanie wymiaru sprawiedliwości przez osoby spełniające najwyższe kryteria merytoryczne;

h) projekt przewiduje, że sędziowie, którzy objęli pierwsze stanowisko sędziowskie w sposób zgodny ze standardem wynikającym z art. 179 Konstytucji RP, a następnie zmienili miejsce służbowe w tym samym pionie sądownictwa, będą delegowani z mocy ustawy do pełnienia czynności sędziowskich w sądzie, w którym obecnie zajmują stanowiska albo do którego zostali przeniesieni; taka ustawowa delegacja ma trwać dwa lata (z możliwością ustąpienia za sześciomiesięcznym uprzedzeniem) i będzie mogła zostać przedłużona na

wniosek sędziego, o ile sędzia ten bierze udział w powtarzanym konkursie. Tym samym projekt pozwala sędziom, którzy zdecydowali się na udział w powtarzanych postępowaniach, na dalsze orzekanie w sądzie, w którym objęli stanowisko, do czasu rozstrzygnięcia konkursu, o ile jest to uzasadnione potrzebami wymiaru sprawiedliwości i wolą samego sędziego. Pozwala to na ograniczenie negatywnych skutków zmiany miejsca służbowego dla sędziego objętego skutkami ustawy aż do czasu rozstrzygnięcia ponownego konkursu. Tym bardziej, że projektuje się rozwiązanie zapewniające sędziom delegowanym do sądu wyższego otrzymywanie wynagrodzenia w stawce właściwej dla miejsca służbowego w sądzie, w którym sędzia delegowany pełni obowiązki. Co istotne, przyjęcie takiego rozwiązania chroni również strony postępowania przed skutkami wydania orzeczenia przez osobę wadliwie powołaną na urząd sędziego, ponieważ *votum* sędziego do orzekania na dotychczasowym miejscu służbowym nie wynika już w tym wypadku z wadliwego powołania na wniosek obecnej Rady, lecz z pierwotnego aktu powołania opartego na art. 179 Konstytucji RP oraz delegacji mającej podstawę w projektowanej ustawie.

IV. Skutki uchwał podjętych przez Krajową Radę Sądownictwa działającą w okresie od 7 marca 2018 r. do 13 maja 2026 r.

Konsekwencją konstytucyjnej wadliwości powołań dokonywanych na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, która – jak wyjaśniono w punkcie I motywów – utraciła swoją konstytucyjną tożsamość, prowadząc do dokonywania przez Prezydenta RP nominacji wyłącznie na podstawie przepisów ustawy, a nie art. 179 Konstytucji RP, jest możliwość uregulowania skutków uchwał obecnej Rady w drodze ustawy.

Powyższe znajduje wyraz w art. 2 ust. 1 projektu przewidującym, że uchwały obecnej Rady o przedstawieniu wniosku o powołanie do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego, sędziego sądu apelacyjnego, sędziego sądu okręgowego, sędziego sądu rejonowego, sędziego Naczelnego Sądu Administracyjnego, sędziego wojewódzkiego sądu administracyjnego, sędziego wojskowego sądu okręgowego lub sędziego wojskowego sądu garnizonowego są pozbawione mocy prawnej. W ten sposób projekt realizuje wynikający z orzeczeń sądów krajowych i trybunałów międzynarodowych nakaz przywrócenia stanu praworządności przez uregulowanie *ex nunc* skutków wadliwych powołań dokonanych przez obecną Radę. Skutki prawne pozbawienia mocy prawnej uchwał Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w sposób prowadzący do tego, że osoby powołane przez Prezydenta RP na jej

wniosek nie stanowią niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego na podstawie prawa, określają kolejne przepisy ustawy.

Analiza sytuacji osób powołanych na urząd sędziego na podstawie tych uchwał uzasadnia ich pogrupowanie na następujące główne kategorie:

a) osoby będące asesorami sądowymi w sądach powszechnych powołane na stanowisko sędziego sądu rejonowego;

b) osoby będące asesorami w wojewódzkich sądach administracyjnych powołane na stanowiska sędziego wojewódzkiego sądu administracyjnego;

c) osoby będące referendarzami sądowymi i asystentami sędziów, które zdały z wynikiem pozytywnym egzamin sędziowski i mogły ubiegać się o powołanie na urząd sędziego w terminie do 5 lat od zdania egzaminu lub do dnia 21 czerwca 2024 r. powołane na stanowisko sędziego sądu rejonowego;

d) osoby korzystające z prawa do powrotu do wykonywania zawodu sędziego,

e) osoby będące sędziami powołanymi na pierwsze stanowisko na podstawie art. 179 Konstytucji RP ubiegające się przed obecną Radą o powołanie do pełnienia urzędu sędziego w innym sądzie lub w sądzie wyższego rzędu;

f) osoby ubiegające się o powołanie do pełnienia urzędu sędziego niebędące wcześniej sędziami;

g) osoby ubiegające się o powołanie do pełnienia urzędu sędziego Sądu Najwyższego lub sędziego Naczelnego Sądu Administracyjnego niebędące wcześniej sędziami;

h) osoby powołane na stanowisko sędziego, które przeszły lub zostały przeniesione w stan spoczynku.

Projekt wprowadza zróżnicowane skutki w odniesieniu do osób kwalifikujących się do wymienionych grup. Skutki te zostały ustalone przy uwzględnieniu wagi występującego naruszenia zrelatywizowanej do sytuacji prawnej, w której znajdowali się kandydaci zaliczeni do poszczególnych grup, a także ze świadomości konieczności zapewnienia sprawnego funkcjonowania systemu sądownictwa i zagwarantowania ochrony przed dalszym pogłębieniem jego kryzysu. Jest to rozwiązanie oparte na mechanizmie proporcjonalnego ważenia wartości, na co zwracała uwagę Komisja Wenecka w opinii z dnia 14 października 2024 r.

IV.1 Początkujący sędziowie, sędziowie korzystający z prawa powrotu do wykonywania zawodu sędziego

Projekt przewiduje, że w przypadku osób będących asesorami sądowymi (lit. a i b powyżej), osób będących referendarzami sądowymi i asystentami sędziów (lit. c powyżej) oraz osób korzystających z prawa do powrotu do wykonywania zawodu sędziego (lit. d powyżej) nastąpi *ex lege*, z dniem wejścia w życie ustawy, potwierdzenie skuteczności ich powołania na stanowisko sędziowskie (art. 2 ust. 2 w zw. z ust. 1) ze skutkiem uniemożliwiającym kwestionowanie w przyszłości ich statusu jako prawidłowo powołanych sędziów.

Wskazany wyżej skutek obejmie łącznie ok. 1200 osób. W tej liczbie najliczniejszą podgrupę (682 osoby w sądach powszechnych i ok. 100 osób w sądach administracyjnych) stanowią osoby powołane na stanowiska sędziów po asesurze sędziowskiej. W ich przypadku istotne jest to, że nie brali udziału w konkursach z udziałem nieprawidłowo powołanej Krajowej Rady Sądownictwa, wobec nich bowiem doszło jedynie do przekształcenia stanowiska asesora sądowego w stanowisko sędziego. Obok sędziów po asesurze sądowej, w przedmiotowej grupie znajdują się przede wszystkim początkujący sędziowie, którzy zdali egzamin sędziowski, nie odbywali asesury, a przed objęciem urzędu sędziego pracowali w sądach jako referendarze sądowi (około 280 osób) lub asystenci sędziego (ok. 120 osób). Aby nie stracić prawa do objęcia stanowiska sędziego, w konsekwencji zdanego pozytywnie egzaminu sędziowskiego, zmuszeni byli do wystąpienia w procedurze nominacyjnej przed Krajową Radą Sądownictwa w określonym prawem czasie.

Rozwiązanie projektodawcy uwzględnia fakt, że osoby te z jednej strony, po zdaniu egzaminu sędziowskiego, reprezentują wysoki merytoryczny poziom przygotowania do sprawowaniu urzędu sędziego a z drugiej strony znalazły się w przymusowym położeniu i nie mogły odstąpić od udziału w postępowaniu konkursowym przed wadliwą KRS z uwagi na ryzyko wygaśnięcia prawa do sprawowania urzędu sędziego. I tak projektodawca, przyjmując za kryterium właśnie przymusowe położenie osób, które zmuszone zostały swoją sytuacją prawną do zainicjowania i przeprowadzenia procesu nominacyjnego przed wadliwie ukształtowaną Krajową Radą Sądownictwa w art. 2 ust. 2 ustawy wskazał grupy obecnych sędziów, których nie dotyczą skutki opisane w art. 2 ust. 1 ustawy.

Do grupy tej należą:

1. sędziowie sądu rejonowego, powołani na urząd sędziego w trybie określonym w art. 106xa ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych, czyli asesorzy,

którzy musieli wystąpić o powołanie na urząd sędziego, z uwagi na upływ określonego prawem czasu;

2. sędziowie sądu rejonowego, których uprawnienie do ubiegania się o powołanie do pełnienia urzędu na stanowisku sędziowskim wynikało z art. 15 ust. 11, art. 18 lub art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 11 maja 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury, ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2017 r. poz. 1139 oraz z 2018 r. poz. 1443), czyli osoby które uzyskały możliwość ubiegania się o urząd sędziego, w związku ze zdaniem egzaminem, ale nie odbyły asesury sądowej, w tym byli referendarze i asystenci sędziów;

3. sędziowie wojewódzkich sądów administracyjnych, których uprawnienie do ubiegania się o powołanie do pełnienia urzędu na stanowisku sędziowskim wynikało z zajmowania stanowiska asesora sądowego w wojewódzkim sądzie administracyjnym, na które kandydatura została zgłoszona przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r.;

4. sędziowie, którzy zrzekli się urzędu sędziego, a następnie powrócili na urząd sędziego i poprzednio zajmowane stanowisko, jeżeli poprzednio zajmowane stanowisko objęli w inny sposób niż w wyniku wniosku o powołanie sędziego, przedstawionego Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej przez Krajową Radę Sądownictwa działającą w okresie od 7 marca 2018 r. do 13 maja 2026 r. albo w sposób, o którym mowa wyżej w pkt 1–3.

W przypadku asesorów (zarówno w sądach powszechnych jak i administracyjnych), co także istotne, rola Krajowej Rady Sądownictwa miała charakter bardzo ograniczony, a podejmowane przez nią uchwały nie stanowiły rozstrzygnięcia o konkursie na wolne stanowisko sędziowskie. Należy podkreślić, iż o uzyskaniu pozycji asesora w obecnym stanie prawnym decyduje tylko i wyłącznie pozytywny wynik egzaminu sędziowskiego. Wszyscy absolwenci Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury mają zapewnione przez Ministra Sprawiedliwości etaty asesorskie i nie uczestniczą w postępowaniach konkursowych. Co więcej nieobjęcie stanowiska asesora skutkuje koniecznością dokonania przez nich zwrotu kosztów kształcenia podczas aplikacji. Zaznaczyć jeszcze należy, iż przez szereg lat funkcjonowania instytucji asesury sądowej w jej obecnym kształcie, w trakcie rozpoznawania setek wniosków o przekształcenie stanowisk asesorskich w sędziowskie, zdarzył się tylko jeden przypadek nieprzedstawienia osoby po asesurze sądowej, do jej powołania na stanowisko

sędziego¹. Pokazuje to symboliczną faktycznie rolę Krajowej Rady Sądownictwa, w odniesieniu do powoływania asesorów sądowych na stanowiska sędziowskie. Zgodnie z art. 106i § 8 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych „Asesor sądowy pełni obowiązki sędziego przez okres 4 lat od dnia objęcia stanowiska asesorskiego”, zaś w razie nieobjęcia w tym okresie stanowiska sędziowskiego jego dalsze *votum* do orzekania wygasa. Co więcej, gdyby osoby te nie zdecydowały się na start w procedurach konkursowych przed niekonstytucyjnie ukształtowaną Krajową Radą Sądownictwa, straciłyby uprawnienia jakie wynikają z pozytywnego wyniku egzaminu sędziowskiego.

Kolejną istotną część wymienionej grupy stanowią osoby, które przed powołaniem na urząd sędziego, funkcjonowały już w systemie sądowym (przede wszystkim jako referendarze sądowi lub asystenci sędziego) i zdały egzamin sędziowski. Fakt złożenia przez te osoby z pozytywnym wynikiem egzaminu sędziowskiego, który jest uważany za najtrudniejszy egzamin prawniczy w Polsce potwierdza wysokie i kierunkowe kwalifikacje osób z wymienionych grup do sprawowania urzędu sędziego. Dalsza ich praca w wymiarze sprawiedliwości czy jako asystenci sędziów (których podstawowym zadaniem jest sporządzanie projektów zarządzeń, orzeczeń lub ich uzasadnień², co stanowi esencję pracy sędziego poza salą rozpraw), czy jako referendarze sądowi (którzy wykonują zadania z zakresu szeroko pojętej ochrony prawnej³) pozwoliła im na ugruntowanie praktycznego wykorzystania wiedzy zdobytej w trakcie przygotowania do egzaminu sędziowskiego. Gdyby osoby te nie zdecydowały się na start w procedurach konkursowych przed niekonstytucyjnie ukształtowaną Krajową Radą Sądownictwa, straciłyby uprawnienia jakie wynikają z pozytywnego wyniku egzaminu sędziowskiego. Według zasad ustanowionych na mocy ustawy z dnia 11 maja 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury, ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustawa (Dz. U. poz. 1139 oraz z 2018 r. poz. 1443), referendarze sądowi i asystenci sędziów, którzy uzyskali prawo do powołania ich na

1 Przypadek ten został opisany w tabelarycznym zestawieniu na s. 44 informacji dostępnej pod adresem internetowym <https://krs.pl/pl/dzialalnosc/sprawozdania/1369-informacje-o-dzialalnosci-krs-w-2020-r-2.html>). Co charakterystyczne, odrzucenie kandydatury nie nastąpiło z uwagi na jej merytoryczną ocenę, ale wobec wątpliwości co postawy etycznej osoby kandydującej na urząd sędziego. Należy zaznaczyć, że działająca do marca 2018 r. Krajowa Rada Sądownictwa w składzie zgodnym ze standardem konstytucyjnym (przed przerwaniem jej kadencji w związku z niekonstytucyjną zmianą trybu wyboru sędziów-członków KRS ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r.) nigdy nie zakwestionowała kandydatury osoby ubiegającej się o urząd sędziego po asesurze.

2 Por. § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 8 listopada 2012 r. w sprawie czynności asystentów sędziów (Dz. U. poz. 1270).

3 Por. art. 2 § 2 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych.

stanowisko sędziego sądu rejonowego, zachowują to prawo przez 7 lat od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy (art. 18 ust. 1 ustawy). Referendarze sądowi i asystenci sędziego, którzy zdali egzamin sędziowski po wejściu w życie wskazanej ustawy, mogą być powołani na stanowisko sędziego sądu rejonowego w okresie 5 lat od dnia złożenia egzaminu sędziowskiego (art. 20 ust. 1 ustawy). To właśnie ten czynnik i presja czasowa odróżnia ich sytuację od sędziów, którzy zdecydowali się na uczestnictwo w konkursach na wyższe stanowiska sędziowskie, czy też osób wykonujących inne zawody prawnicze, które nie zdawały egzaminu sędziowskiego a swoje uprawnienia do objęcia urzędu sędziego wywodziły z praktyki zawodowej w innych zawodach prawniczych. Te osoby nie działały pod wynikającą z przepisów presją czasu i mogły czekać z ubieganiem się o stanowiska sędziowskie na przywrócenie Krajowej Radzie Sądownictwa konstytucyjnego kształtu.

Projektodawca zdecydował się na uwzględnienie w omawianej grupie sędziów także sędziów wojewódzkich sądów administracyjnych, którzy objęli swoje stanowiska jako asesory sądowi w tych sądach, w przypadku gdy asesura ta rozpoczęła się jeszcze przed zmianami ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa, przeprowadzonymi na podstawie ustawy z 8 grudnia 2017 r. W sytuacji gdy osoby te uczestniczyły w procedurze konkursowej na stanowisko asesora przed działającą jeszcze prawidłowo Krajową Radą Sądownictwa, a później doszło jedynie do przekształcenia ich stanowiska, tak jak w przypadku asesorów w sądach powszechnych, to także w tym przypadku obejmowania stanowisk sędziowskich, rola wadliwie ukształtowanej Krajowej Rady Sądownictwa była faktycznie symboliczna.

W omawianej grupie znaleźli się także sędziowie, którzy powrócili na urząd sędziego, po tym jak sami zrzekli się swoich stanowisk sędziowskich⁴. Istotne jest tutaj, że na stanowiska sędziowskie, których się zrzekli, zostali pierwotnie powołani na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, działającej w kształcie zgodnym z Konstytucją RP. Rola nowej, wadliwie prawnie skonstruowanej Krajowej Rady Sądownictwa była także w tym przypadku marginalna. Dodać tutaj można, iż taka sytuacja prawna dotyczyć może co najwyżej kilku sędziów.

4 Dotyczy to grupy sędziów, którzy zrzekli się urzędu w związku z ich mianowaniem, powołaniem lub wybraniem do pełnienia funkcji w organach państwowych, samorządu terytorialnego, w służbie dyplomatycznej, konsularnej lub w organach organizacji międzynarodowych oraz ponadnarodowych działających na podstawie umów międzynarodowych ratyfikowanych przez Rzeczpospolitą Polską, a następnie powracają do służby sędziowskiej (art. 89 § 2 i § 3 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych).

Szczególna sytuacja w zakresie równego dostępu do służby publicznej, gwarantowanego przez art. 60 Konstytucji RP, uzasadnia uznanie skuteczności powołań tych osób – podjętych przy udziale niekonstytucyjnie ukształtowanej Krajowej Rady Sądownictwa – na stanowiska sędziowskie. Przy tym, jak już wielokrotnie wskazywano, skutek ten nastąpi *ex lege* z chwilą wejścia w życie projektowanej ustawy (art. 2 ust. 2 w zw. z ust. 1). Wskazana grupa sędziów zachowuje urząd i stanowisko sędziowskie, od czasu powołania na urząd. Osoby te, gdyby nie wystąpiły w określonym prawem czasie o przekształcenie ich statusu na sędziowski, to straciłyby dostęp do służby publicznej w postaci możliwości sprawowania urzędu sędziego. Wszyscy sędziowie wymienieni w art. 2 ust. 2 ustawy, wobec przedstawionej przymusowej sytuacji prawnej, w której znaleźli się bez swojej winy, nie powinni ponosić konsekwencji ustanowienia prawa pozostającego w sprzeczności z Konstytucją RP i w konsekwencji nie powinni zostać pozbawieni możliwości sprawowania wymiaru sprawiedliwości jako sędziowie. Alternatywą dla przyjętego rozwiązania, zakładającego potwierdzenie *ex lege* prawidłowości statusu wymienionej wyżej grupy sędziów byłoby przyjęcie, że osoby te powinny przejść od początku całą ścieżkę nominacyjną, co po pierwsze naruszyłoby prawo obywateli do sądu, które obejmuje też prawo do sprawnego rozpoznania sprawy, a po drugie oznaczałoby zasadność powstrzymania się od sprawowania wymiaru sprawiedliwości do czasu zakończenia procesu nominacyjnego, przez wskazanych sędziów. Wskazana grupa stanowi około 10% łącznej liczby sędziów sądów powszechnych w Polsce, w dodatku orzekających w sądach pierwszej instancji, a więc tych, do których wpływa największa ilość wszystkich spraw sądowych. Co więcej mając na uwadze okoliczność, iż są to sędziowie orzekający w sądach rejonowych, praktycznie nie ma możliwości zastąpienia ich choćby w drodze tzw. delegacji poziomych (z innych sądów równorzędnych), gdyż wszystkie sądy rejonowe, w całym kraju, zmagają się z niewystarczającą liczbą orzeczników. Jednocześnie, przewidziane w projektowanych przepisach potwierdzenie *ex lege* skuteczności powołań na urząd sędziego wskazanej grupy sędziów jednoznacznie wyłącza - w jakimkolwiek aspekcie - możliwość kwestionowania rozstrzygnięć podjętych z udziałem tych osób w latach 2018-2025 ze względu na zarzut wadliwej obsady sądu, co motywowane jest właśnie zapewnieniem i ochroną bezpieczeństwa prawnego obywateli.

W takich bardzo trudnych warunkach, gdy system wymiaru sprawiedliwości nie może pozwolić sobie na wyłącznie od sprawowania wymiaru sprawiedliwości tak dużej liczby sędziów, którzy orzekają i prowadzą setki tysięcy postępowań, w pełni adekwatnym i celowym rozwiązaniem jest sanowanie z mocy przepisów projektowanej ustawy statusu sędziów

wymienionych w art. 2 ust. 2, którzy objęli urząd przy udziale niekonstytucyjnie ukształtowanej Krajowej Rady Sądownictwa. Należy podkreślić, iż rozwiązanie ma charakter jednorazowy i motywowane jest szczególną sytuacją powstałą na skutek działania od 2018 r. Krajowej Rady Sądownictwa, na zasadach niezgodnych z treścią art. 187 ust. 1 Konstytucji RP. Wobec tak dużej liczby sędziów, którzy wymagają potwierdzenia nadanej im wadliwie inwestytury, tylko takie rozwiązanie jest w stanie pogodzić potrzebę wyposażenia wskazanych sędziów w konstytucyjnie umocowane *votum* do orzekania oraz potrzeb systemu sądowniczego, z którego nie można bez istotnego uszczerbku dla obywateli, wyłączyć około 1000 aktywnych orzeczników. Dodać jeszcze trzeba, że Europejska Komisja na rzecz Demokracji przez Prawo (Komisja Wenecka) w swojej opinii z dnia 14 października 2024 r. w sprawie nr CDL-AD(2024)029 także dostrzegła, że Europejski Trybunał Prawa Człowieka wydając orzeczenie pilotażowe w dniu 11 listopada 2023 r. w sprawie 50849/21 Wałęsa przeciwko Polsce, nie ustalił w jaki sposób „zająć” się statusem nieprawidłowo powołanych sędziów. Polska ma swobodę w wyborze instrumentów prawnych, które stworzy i wykorzysta w tym celu, bacząc tylko aby środki wykorzystywane w tym procesie były zgodne z Europejską Konwencją Praw Człowieka i ogólnymi wymogami praworządności (pkt 12 opinii).

W odniesieniu do aktualnych asesorów sądowych nie ma potrzeby szczególnego regulowania ich statusu, albowiem będą mogli oni uzyskać nominacje sędziowskie od przyszłej Krajowej Rady Sądownictwa, ukształtowanej przy uwzględnieniu standardów konstytucyjnych i konwencyjnych.

IV.2 Osoby będące sędziami ubiegającymi się o powołanie do pełnienia urzędu sędziego w innym sądzie lub w sądzie wyższego rzędu.

Oдноśnie do osób będących sędziami ubiegającymi się o powołanie do pełnienia urzędu sędziego w innym sądzie lub w sądzie wyższego rzędu (lit. e powyżej) projekt przewiduje ich przywrócenie na stanowiska powierzone zgodnie z art. 179 Konstytucji RP. Grupa ta liczy około 1100 osób. W stosunku do nich projekt kieruje się regułą powrotu, sędzia posiadający bowiem pierwotnie prawidłowo nadane *votum* może je stracić tylko w sytuacjach i w sposób określony w art. 180 Konstytucji RP. Na płaszczyźnie konstytucyjnej sędzia taki został już prawidłowo powołany na urząd sędziego i pierwotnie prawidłowo został ustalony jego stosunek służbowy, w ramach którego sprawował wymiar sprawiedliwości. W tym zakresie jest chroniony gwarancjami z art. 180 Konstytucji RP. W celu odzyskania prawidłowo nadanej

legitymacji do sprawowania wymiaru sprawiedliwości sędzia powinien zatem powrócić na miejsce służbowe w sądzie, który został mu wskazany w postanowieniu Prezydenta RP wydanym na podstawie art. 179 Konstytucji RP w oparciu o wniosek prawidłowo ukształtowanej Krajowej Rady Sądownictwa.

Powyższe będzie prowadziło do modyfikacji w drodze ustawy skutków postanowienia Prezydenta RP o powołaniu na urząd sędziego. Co do zasady modyfikacje takie są dopuszczalne w sytuacjach określonych w art. 180 Konstytucji RP. Jednak skutki postanowień Prezydenta RP wydanych bez podstawy w art. 179 Konstytucji RP mogą podlegać modyfikacji w szerszym zakresie, jeżeli jest to uzasadnione koniecznością realizacji zasad konstytucyjnych. Uzasadnia to przyjęcie takich rozwiązań, które pozwolą określić miejsce służbowe w taki sposób, aby osoba powołana na urząd na wniosek obecnej Rady, z sędziego ustanowionego wyłącznie na podstawie ustawy stała się ponownie sędzią powołanym na konstytucyjnej podstawie.

Podkreślić należy, że Konstytucja RP nie wymaga, aby zasada powrotu była realizowana tylko w obrębie sądów danego rodzaju, a w szczególności nie zakazuje powrotu osoby powołanej na urząd sędziego w Sądzie Najwyższym lub Naczelnym Sądzie Administracyjnym do sądu powszechnego. Odmienna ocena musiałaby prowadzić do stwierdzenia, że stosunek służbowy tych osób ustaje. Projekt nie zmierza jednak tak daleko, mając na względzie, że art. 175, art. 179 i art. 180 ust. 1 Konstytucji RP przesądzają jedynie o tym, iż na wniosek KRS Prezydent RP powołuje sędziego na czas nieoznaczony i powierza mu *votum* do wymierzania sprawiedliwości. Konstytucja RP nie określa treści postanowienia Prezydenta RP, gdy chodzi o miejsce oraz zakres sprawowania wymiaru sprawiedliwości przez sędziego. Podstawą dla określenia miejsca i zakresu sprawowania wymiaru sprawiedliwości jest ustawa. Wreszcie, Konstytucja RP nie przewiduje odrębnych trybów powoływania sędziów sądów powszechnych do Sądu Najwyższego lub sądów administracyjnych. Skoro zatem to ustawa stanowi podstawę prawną wskazania w postanowieniu Prezydenta RP rodzaju sądu, do którego dana osoba zostaje powołana, to ustawą można też wskazać sąd, do którego ten sędzia powraca. Brak jest konstytucyjnych przeszkód, aby wyrażona w ustawie zasada powrotu polegała na przywróceniu sędziego do innego rodzajowo sądu (np. z Sądu Najwyższego do sądu powszechnego).

IV.3 Osoby, które - z udziałem nieprawidłowo ukształtowanej KRS - przeszły do zawodu sędziowskiego z innych zawodów prawniczych.

Powyższe rozwiązanie nie może natomiast objąć grupy około 350 osób w sądach powszechnych oraz grupy 80 osób w Sądzie Najwyższym i Naczelnym Sądzie Administracyjnym, które nie miały pierwotnie prawidłowo nadanego *votum* i od początku były sędziami ustanowionymi wyłącznie na podstawie ustawy (lit. f i g powyżej). Kategorię tę tworzą przede wszystkim osoby, które ubiegały się o urząd sędziego, będąc prokuratorami, adwokatami, radcami prawnymi, notariuszami lub pracownikami naukowymi. Członkowie tej grupy znajdowali się w innym położeniu niż wspomniani wcześniej asesory sądowi, referendarze lub asystenci sędziów, ponieważ w ich przypadku prawo do ubiegania się o powołanie na urząd sędziego nie było przyznane na czas ustawowo określony, lecz miało charakter bezterminowy. To uzasadnia przyjęcie w stosunku do tych osób innego skutku. Jest nim ustanie stosunku służbowego na stanowisku sędziego. Z przyczyn omówionych w punkcie II motywów rozwiązanie to należy uznać za dopuszczalne zarówno w świetle standardów konstytucyjnych, jak i międzynarodowych.

Niezależnie od powyższego, projekt ma na uwadze potrzebę uregulowania skutków ustania z mocy ustawy stosunku służbowego na stanowisku sędziego w sposób możliwie proporcjonalny, co znalazło wyraz w regulacjach chroniących prawa osób objętych tymi skutkami, szczegółowo omawianymi w punkcie VI motywów.

Na podstawie przedstawionych powyżej kryteriów ustawa określa ponadto skutki w stosunku do osób, które przeszły lub zostały przeniesione w stan spoczynku (lit. h powyżej).

Jak zaznaczono w punkcie I motywów, projekt zakłada, że o utrzymaniu się skutków wynikających z ustawy zdecyduje pod kontrolą Sądu Najwyższego Krajowa Rada Sądownictwa, rozstrzygając w ponownie przeprowadzanych postępowaniach w przedmiocie powołań na stanowiska sędziowskie zakończonych obecnie uchwałami wadliwie ukształtowanej Rady.

Niezależnie od tego projekt, jak wyjaśniono w punkcie V motywów, przewiduje odrębny instrument kontroli sądowej już na etapie występowania skutków z mocy ustawy.

V. Kontrola sądowa na etapie występowania skutków z mocy ustawy

W projekcie ustawy przyjęto, że przewidziane w niej skutki dotyczące statusu sędziów, którzy zostali powołani na wniosek KRS ukształtowanej na podstawie art. 9a ustawy z 8 grudnia 2017 r., wystąpią z mocy prawa z chwilą wejścia ustawy w życie. Wystąpienie tych skutków w odniesieniu do poszczególnych sędziów będzie stwierdzał Minister Sprawiedliwości, na którego projekt nakłada obowiązek obwieszczenia w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” wykazu obejmującego imiona, nazwisko, stanowisko i datę powołania na to stanowisko każdego z sędziów wraz ze wskazaniem skutków wywoływanych przez ustawę oraz ich podstawy prawnej. W świetle projektu czynność Ministra Sprawiedliwości ma wyłącznie charakter informacyjny. Na podstawie ogłoszonego wykazu wszystkie podmioty i organy, dla których ma to znaczenie prawne, będą mogły poznać wiedzę o wystąpieniu w stosunku do określonego sędziego skutków wynikających bezpośrednio z mocy ustawy. Przede wszystkim rozwiązanie to służy jednak urzędowemu potwierdzeniu ustawowych skutków w odniesieniu do zainteresowanego sędziego. Wpis do wykazu ogłoszony przez Ministra Sprawiedliwości będzie bowiem w sposób autorytatywny stwierdzał, jaka jest sytuacja prawna sędziego wymienionego w wykazie w związku z wejściem w życie ustawy.

Projektowana ustawa zawiera rozwiązania, które w różnym stopniu modyfikują stosunek służbowy osób powołanych do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego, a w wyjątkowych sytuacjach przewidują, że stosunek ten ustaje z mocy prawa. Ze względu na wagę i zakres oddziaływania tych rozwiązań na sferę praw osobistych i zawodowych tych osób projekt przyjmuje, że kwestia wystąpienia skutków wynikających z mocy ustawy powinna podlegać bezpośredniej kontroli sądowej. Odpowiada to również sugestii zawartej w opinii Komisji Weneckiej z 14 października 2024 r., w której wyrażono stanowisko, że osoby powołane na urząd sędziowski powinny mieć prawo do ubiegania się o sądową kontrolę nieważności ich powołań lub awansu, jeżeli decyzja o unieważnieniu nie została podjęta przez organ sądowy, jak również, że fakt odwoływania się od decyzji niekoniecznie musi skutkować zawieszeniem jej wykonania na czas dochodzenia roszczeń na drodze sądowej (pkt 36).

W wykonaniu tych rekomendacji projekt zawiera odrębne unormowania określające zasady realizacji przez zainteresowane osoby prawa dostępu do sądu oraz regulujące tryb prowadzenia postępowania w tych sprawach. W tym zakresie projekt przewiduje dopuszczalność wniesienia przez zainteresowaną osobę odwołania do Sądu Najwyższego

w celu umożliwienia zbadania prawidłowości określenia we wpisie do wykazu, ogłaszanym przez Ministra Sprawiedliwości, skutków wynikających z ustawy w stosunku do tej osoby. W nawiązaniu do stanowiska wyrażonego w uchwale pełnego składu Sądu Najwyższego z 14 stycznia 2014 r. (BSA-I-4110-4/13) projekt wychodzi z założenia, że czynności Ministra Sprawiedliwości dotyczące statusu sędziów nie mogą być kwalifikowane jako jedna z form działania administracji publicznej i nie stanowią rozstrzygnięcia sprawy administracyjnej, lecz odnoszą się do sfery prawa ustrojowego, które może wskazywać Ministra Sprawiedliwości jako dysponenta określonej kompetencji mającej wpływ na treść stosunku służbowego sędziego. Niemniej jednak w celu uniknięcia wątpliwości, które mogą powstawać na tym tle, projekt rozstrzyga, że od obwieszczenia Ministra Sprawiedliwości określającego skutki wynikające z ustawy nie będzie przysługiwała skarga do sądu administracyjnego. Natomiast wzorem rozwiązania obowiązującego w art. 74 § 4 ustawy z 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych przyjęto, że sądem właściwym do kontroli sposobu określenia przez Ministra Sprawiedliwości skutków wynikających z ustawy powinien być Sąd Najwyższy. De lege lata również Sąd Najwyższy jest organem powołanym do kontroli uchwał, które w sprawach indywidualnych sędziów są podejmowane przez Krajową Radę Sądownictwa (art. 44 ust. 1 ustawy z 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa). Regulacje te potwierdzają, że Sąd Najwyższy jest w krajowym systemie prawnym traktowany jako sąd właściwy w sprawach dotyczących statusu sędziów i pełnienia przez nich urzędu, co uzasadnia powierzenie temu Sądowi także kontroli skutków, które w odniesieniu do sędziów, mają wystąpić na podstawie projektowanej ustawy.

Projekt zakłada, że wniesienie odwołania do Sądu Najwyższego powinno nastąpić w terminie 2 tygodni od dnia obwieszczenia dokonanego przez Ministra Sprawiedliwości, przy czym wniesienie odwołania nie będzie wstrzymywało skutków występujących z mocy ustawy, co uwzględnia stanowisko wyrażone w opinii Komisji Weneckiej z 14 października 2024 r. W postępowaniu prowadzonym w związku z wniesieniem odwołania kontroli ma podlegać kwestia prawidłowości określenia skutków wskazanych przez Ministra Sprawiedliwości w opublikowanym wpisie do wykazu. Rozpatrując odwołanie Sąd Najwyższy będzie uprawniony do stwierdzenia, że odwołujący się został błędnie zaliczony do grupy osób objętych skutkami ustawy. W takiej sytuacji Sąd Najwyższy uwzględniając odwołanie uchyli wpis do wykazu i w ten sposób zakończy postępowanie w stosunku do osoby, która nie powinna zostać wymieniona przez Ministra Sprawiedliwości w ogłaszanym wykazie. Z kolei, w przypadku zasadnego zastosowania ustawy w odniesieniu do odwołującego się, a zarazem

błędne określenie co do niego wynikających z tej ustawy skutków, Sąd Najwyższy obowiązany będzie uchylić wpis do wykazu w celu prawidłowego określenia tych skutków w wykazie. Tego rodzaju orzeczenie na mocy odpowiednio stosowanego art. 365 § 1 k.p.c. będzie miało charakter wiążący dla Ministra Sprawiedliwości, a w rezultacie jego wydania, na mocy projektowanych przepisów, powstanie obowiązek ponownego obwieszczenia wykazu określającego w sposób prawidłowy skutki w odniesieniu do odwołującej się osoby, z uwzględnieniem wyników postępowania przeprowadzonego przed Sądem Najwyższym. Zgodnie z projektem, od ponownego wpisu do obwieszczanego wykazu osobie zainteresowanej będzie przysługiwało odwołanie do Sądu Najwyższego na zasadach ogólnych.

Odnosnie do reżimu spraw prowadzonych na skutek odwołań projekt przewiduje, że Sąd Najwyższy powinien podejmować czynności na podstawie odpowiednio stosowanych przepisów ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego dotyczących skargi kasacyjnej. Rozstrzygnięcie wydawane w tych sprawach będzie dotyczyło sfery prawnej wyłącznie osoby, która wniosła odwołanie, natomiast za podmiot zainteresowany w tej sprawie nie może być uważany Minister Sprawiedliwości jako organ stwierdzający wystąpienie skutków z mocy ustawy i stosujący w tym zakresie jej postanowienia. W związku z tym za właściwe należało uznać skierowanie spraw prowadzonych na skutek odwołań na drogę postępowania nieprocesowego, które jest zorganizowane w sposób umożliwiający rozpoznanie sprawy i wydanie w niej rozstrzygnięcia także w sytuacji braku przeciwnika procesowego osoby inicjującej postępowanie przed sądem.

Ze względu na wagę spraw dotyczących prawidłowości określenia skutków wprowadzonych przez ustawę oraz precedensowy charakter zastosowanych rozwiązań projekt wprowadza szczególne regulacje dotyczące składu, w jakim Sąd Najwyższy będzie rozpatrywał odwołania. Projekt przewiduje, że właściwy do rozpoznania odwołań będzie kwalifikowany skład pięciu sędziów wyznaczanych spośród wszystkich sędziów Sądu Najwyższego, a także sędziów delegowanych do pełnienia czynności sędziowskich w Sądzie Najwyższym, przy czym sędzia referent będzie ustalany według kolejności wpływu odwołania i z uwzględnieniem kolejności alfabetycznej nazwisk wszystkich sędziów Sądu Najwyższego na prowadzonej w tym celu liście. Sędzią referentem nie będzie mógł być sędzia delegowany do Sądu Najwyższego. Składowi rozpoznającemu odwołanie będzie przewodniczył sędzia Sądu Najwyższego zajmujący stanowisko w Izbie Cywilnej albo w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych, co jest związane z tym, że postępowanie w sprawie będzie

prowadzone na podstawie odpowiednio stosowanych przepisów ustawy Kodeks postępowania cywilnego.

W celu zapewnienia odpowiedniej sprawności postępowania przed Sądem Najwyższym i osiągnięcia związanej z tym stabilizacji stosunków prawnych w dziedzinie powołań sędziowskich projekt zakłada, że nie będzie dopuszczalne przywrócenie terminu do wniesienia odwołania, a odwołanie niespełniające warunków formalnych będzie podlegało odrzuceniu bez wzywania o jego poprawienie lub uzupełnienie. Dla realizacji tego samego celu projekt wprowadza terminy instrukcyjne mające zapewnić właściwą dynamikę czynności podejmowanych przez Sąd Najwyższy. Według projektu, Sąd Najwyższy obowiązany będzie podjąć rozstrzygnięcie w przedmiocie odwołania nie później niż w terminie miesiąca od dnia jego wniesienia w przypadkach dotyczących osób powołanych do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego, a w pozostałych przypadkach nie później niż w terminie 2 miesięcy od tego dnia.

VI. Ponowne postępowania w przedmiocie powołań na stanowiska sędziowskie objęte na podstawie uchwał wadliwie ukształtowanej Krajowej Rady Sądownictwa

Drugi z projektowanych ustawą etapów przywracania prawa do niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego na podstawie prawa polega na ponownym przeprowadzeniu postępowań (dalej również jako: „konkursów”) w odniesieniu do stanowisk, które zostały objęte na podstawie uchwał wadliwie ukształtowanej Krajowej Rady Sądownictwa w latach 2018–2025. Etap ten jest immanentnie związany z przyjętą konstrukcją regulacji skutków uchwał obecnej Rady w drodze ustawy wobec osób będących sędziami ubiegającymi się o powołanie do pełnienia urzędu sędziego w innym sądzie lub w sądzie wyższego rzędu, ponieważ dopiero w tych postępowaniach – prowadzonych już przed prawidłowo ukształtowaną Krajową Radą Sądownictwa i pod kontrolą Sądu Najwyższego – ostatecznie rozstrzygnięty zostanie status poszczególnych kategorii osób objętych zakresem zastosowania ustawy. Powyższe znajduje wyraz w art. 29 projektu, który przewiduje ponowne przeprowadzenie postępowania w sprawie powołania do pełnienia urzędu sędziego na stanowisku objętym na podstawie uchwały obecnej Rady.

W tym zakresie projekt nawiązuje do doświadczeń islandzkich z wykonaniem wyroku Wielkiej Izby ETPCz z dnia 1 grudnia 2020 r. w sprawie Guðmundur Andri Ástráðsson przeciwko Islandii (skarga nr 26374/18). Dostrzec zatem należy, że w Islandii, w której

wspomniany wyrok został wykonany, w związku z podważeniem prawidłowości nominacji sędziowskich wdrożona została ponowna procedura konkursowa.

Wyjaśnić należy, że między projektowanymi ponownymi (powtarzanymi) postępowaniami w przedmiocie powołań na stanowiska sędziowskie a nowymi konkursami na te stanowiska ogłaszanych zachodzą istotne różnice konstrukcyjne. Projektodawca przyjmuje, że sądowa kontrola skutków określonych w ustawie może nastąpić w ramach powtarzanych postępowań konkursowych na zwolnione stanowiska sędziowskie, co nie jest możliwe w przypadku nowych konkursów. Nie byłoby to możliwe, gdyby ogłaszano „nowe” konkursy na zasadach ogólnych, a nie powtarzane jak ma to miejsce w projekcie. Co więcej, w ponownych konkursach podlegać ocenie mają te same osiągnięcia i dorobek danej osoby, co w pierwotnym postępowaniu, z możliwością przedstawienia także nowego dorobku, co ma znaczenie gwarancyjne. Jednocześnie, osoby objęte skutkami ustawy biorą udział w konkursach z mocy prawa i nie muszą się do nich zgłaszać, ale mogą się z nich wycofać. Wreszcie, wymagania dotyczące długości stażu zawodowego koniecznego do objęcia stanowiska sędziego podlegają ocenie na podstawie przepisów obowiązujących w dniu zgłoszenia kandydatury na stanowisko sędziowskie, na które dana osoba została powołana na podstawie uchwały obecnej Rady, co także ma znaczenie gwarancyjne.

Projekt przyjmuje, że niezależnie od rodzaju sądu o wolnych stanowiskach powinien ogłaszać Minister Sprawiedliwości. Konieczność skoordynowania licznych postępowań dotyczących stanowisk w różnych sądach uzasadnia skupienie kompetencji do ogłoszenia o wolnych stanowiskach w jednym organie. Zapewnieniu sprawnego przeprowadzenia tych konkursów służy konsolidacja wszystkich konkursów prowadzonych do tego samego sądu albo tej samej izby Sądu Najwyższego lub Naczelnego Sądu Administracyjnego przez obwieszczenie o nich łącznie, chyba że nie jest to możliwe lub celowe. Pozwoli to ograniczyć liczbę ogłaszanych konkursów, łącznie rozstrzygać o kandydatach zgłaszających się na stanowiska w tym samym sądzie, a wreszcie umożliwi ogłaszanie konkursów do poszczególnych sądów etapami. Oznacza to przykładowo, że Minister Sprawiedliwości będzie mógł ogłosić o wolnych stanowiskach najpierw w sądach z obszaru jednej apelacji, a dopiero po zgłoszeniu się do nich kandydatów lub po zakończeniu postępowań ogłosić o wolnych stanowiskach w sądach z obszaru kolejnej apelacji. W ten sposób projektowane rozwiązania minimalizują ujemny wpływ ponownego przeprowadzania konkursów na sprawność rozpoznania spraw sądowych. Nie jest bowiem wymagane, aby o wszystkich wolnych

stanowiskach obsadzanych w wyniku powtarzanych postępowań ogłaszać w tym samym momencie.

Osoby, które objęły urząd sędziego na wniosek obecnej Rady, będą co do zasady brały udział w ponownych postępowaniach z mocy prawa, zachowując możliwość rezygnacji z udziału w konkursie. W tym zakresie uwzględniono projektowane zmiany w strukturze Sądu Najwyższego prowadzące do likwidacji izby Sądu Najwyższego, w której pierwotnie objęto stanowisko sędziowskie, przez umożliwienie zgłoszenia kandydatury w konkursie ogłoszonym na wolne stanowisko w innej izbie Sądu Najwyższego.

Proponowane rozwiązania umożliwiają ponadto udział w konkursach nie tylko osobom, w stosunku do których uchwały obecnej Rady zostaną uchylone w trybie i na zasadach określonych w projekcie, lecz także innym kandydatom, którzy spełniają wymogi objęcia danego stanowiska – niezależnie od tego, czy brali udział w pierwotnych konkursach, czy nie. Pozwoli to na udział w konkursach tych osób, które powstrzymywały się od uczestniczenia w postępowaniach z uwagi na utratę przez obecną Radę jej konstytucyjnej tożsamości oraz inne zmiany skutkujące nierzetelnością konkursów.

Od uchwał Krajowej Rady Sądownictwa podejmowanych w powtarzanych konkursach przysługiwać będzie odwołanie do Sądu Najwyższego, co zapewni sądową kontrolę projektowanego mechanizmu. Możliwość zaskarżenia uchwał Krajowej Rady Sądownictwa do Sądu Najwyższego wynika z art. 44 ust. 1 ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa.

Takie rozwiązanie zakłada, że ocena indywidualnych kompetencji do zajmowania stanowiska sędziego będzie dokonywana w ramach powtarzanych postępowań konkursowych w warunkach otwartej konkurencji tak, aby zapewnić sprawowanie wymiaru sprawiedliwości przez osoby spełniające najwyższe kryteria merytoryczne. Nie można bowiem tracić z pola widzenia, że od 2018 r. do sierpnia 2023 r. w ponad 557 konkursach zgłosił się tylko jeden kandydat. Aż 45% takich konkursów przeprowadzono do sądów apelacyjnych, a więc sądów najwyższych rangą w strukturze sądownictwa powszechnego (Helsińska Fundacja Praw Człowieka, *Powołania w latach 2018–2023 na wniosek tzw. „nowej” Krajowej Rady Sądownictwa*, Warszawa 2023, s. 7–8).

W celu zagwarantowania uprawnień osób zajmujących stanowiska sędziowskie na wniosek wadliwie ukształtowanej Krajowej Rady Sądownictwa i uwzględniając swoistość ich sytuacji, przyjęto, że w ich przypadku wymagania dotyczące długości stażu zawodowego koniecznego do objęcia stanowiska podlegają ocenie na podstawie przepisów obowiązujących

w dniu złożenia wniosku. Projekt zachowuje zatem prawa tych osób i gwarantuje im dostęp do konkursu bez względu na zmiany w zakresie wymagań dotyczących objęcia urzędu.

VII. Ochrona praw osób, których stosunki służbowe ustają, do czasu rozstrzygnięcia ponawianego konkursu na zwolnione stanowisko sędziowskie

W punkcie IV motywów zaznaczono, że projektodawca dostrzega potrzebę uregulowania skutków ustania stosunku służbowego na stanowisku sędziego w sposób możliwie proporcjonalny, zachowując ochronę tych praw, które zostały definitywnie nabyte, oraz wprowadzając rozwiązania socjalne chroniące osoby, znajdujące się w trudnej sytuacji osobistej.

Po pierwsze, określając status osób, których stosunek służbowy na stanowisku sędziego ustaje, projektodawca kierował się jako podstawową regułą powrotu na poprzednio zajmowane stanowisko. Lista tych stanowisk ma na uwadze kategorie osób uprawnionych do udziału w konkursach na wolne stanowiska sędziowskie. I tak:

a) osoby, które w dniu podjęcia uchwały przez obecną Radę o przedstawieniu wniosku o powołanie na stanowisko sędziego zajmowały stanowisko radcy Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, mają prawo na swój wniosek powrócić na poprzednio zajmowane stanowisko lub stanowisko równorzędne poprzednio zajmowanemu;

b) osoby, które w dniu podjęcia uchwały przez obecną Radę o przedstawieniu wniosku o powołanie na stanowisko sędziego zajmowały w instytucji publicznej stanowisko związane ze stosowaniem lub tworzeniem prawa administracyjnego, mają prawo na swój wniosek powrócić na poprzednio zajmowane stanowisko;

c) osoby, które w dniu podjęcia uchwały przez obecną Radę o przedstawieniu wniosku o powołanie na stanowisko sędziego zajmowały stanowisko prokuratora, mogą ubiegać się o powołanie – na swój wniosek – na poprzednio zajmowane stanowisko prokuratora. Celowość takiego rozwiązania wynika z tego, że prokuratura to podstawowy element systemu organów kontroli i ochrony prawa. Sprawność i prawidłowe funkcjonowanie systemu uzasadniają powrót sędziów ustanowionych wyłącznie ustawą do prokuratury;

d) odmienne rozwiązanie przyjęto w stosunku do osób, które w dniu podjęcia uchwały przez obecną Radę o przedstawieniu wniosku o powołanie na stanowisko sędziego wykonywały zawód adwokata, radcy prawnego lub notariusza. Osoby te mogą ubiegać się o

uzyskanie wpisu na właściwą listę lub powołania na zasadach określonych w przepisach odrębnych. W tym zakresie realizacja reguły powrotu jest ograniczona przez wzgląd na autonomię samorządów prawniczych gwarantowaną przez art. 17 ust. 1 Konstytucji RP. Uznano zatem, że wpis lub powołanie powinno być poprzedzone odpowiednią uchwałą organu samorządu zawodowego.

Po drugie, wykonanie projektowanego prawa powrotu na poprzednio zajmowane stanowisko podlega wyłączeniu, jeżeli osoba, której stosunek służbowy ustał wraz z wejściem w życie ustawy, skorzysta z możliwości uzyskania mianowania na stanowisko referendarza sądowego. W tym zakresie reguła powrotu jest zastąpiona przez stworzenie możliwości pozostania w systemie sądownictwa na stanowiskach niesędziowskich, które nie polegają na sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości, lecz udzielaniu ochrony prawnej w inny sposób.

Powyższe stanowi, z jednej strony, rozwiązanie osłonowe, dające możliwość kontynuacji pracy zawodowej w wymiarze sprawiedliwości do czasu rozstrzygnięcia powtarzanego konkursu na zwolnione stanowisko sędziowskie (o czym była już mowa w punkcie V motywów) oraz, z drugiej strony, łagodzi skutki ustania stosunku służbowego z mocy ustawy, gdyż mianowanie na stanowisko referendarza sądowego będzie miało charakter bezterminowy. Podkreślić trzeba, że wynagrodzenia referendarzy sądowych mają stabilny charakter i ustalane są w proporcji do wynagrodzenia sędziowskiego⁵. Stwarzają zatem możliwość kontynuowania pracy zawodowej przez te osoby, które nie zamierzają wykonać uprawnień wynikających z projektowanej reguły powrotu.

W kwestii trybu objęcia stanowiska referendarza projekt stanowi, że prezes właściwego sądu apelacyjnego albo właściwego sądu administracyjnego będzie mianował taką osobę – na jej wniosek – na stanowisko referendarza sądowego w sądzie powszechnym lub administracyjnym, w którym osoba ta pełniła urząd na stanowisku sędziego. Przepisów tych nie stosuje się do osób powołanych do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego lub Naczelnego Sądu Administracyjnego, ponieważ postępowania o powołanie na te stanowiska były dotknięte kwalifikowanymi wadami, a poza tym w sądach tych nie funkcjonują referendarze sądowi.

5 Zgodnie z art. 151b § 4 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych wynagrodzenie zasadnicze referendarza sądowego wynosi 75% wynagrodzenia zasadniczego sędziego sądu rejonowego.

Po trzecie, projekt reguluje skutki socjalne ustania stosunku służbowego na stanowisku sędziego, dotyczące w szczególności zasiłków i urlopów macierzyńskich, urlopów ojcowskich, rodzicielskich i wychowawczych czy pożyczek udzielonych na zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych. Projekt przewiduje ponadto zachowanie przez członków rodzin prawa do uposażenia rodzinnego na zasadach obowiązujących w dniu jego powstania. Założeniem było możliwie kompleksowe uregulowanie tej materii w sposób zapewniający ochronę tych praw, które zostały definitywnie nabyte i co do których brak jest racji konstytucyjnych przemawiających za ich odebraniem (art. 16-23 projektu).

Niezależnie od powyższych rozwiązań, ponownie należy wskazać, że projekt zapewnia prawo do sądowej kontroli ustania stosunku służbowego i nie wyklucza ponownego nawiązania tego stosunku w przypadku wyłonienia tego samego kandydata w powtarzanym postępowaniu konkursowym.

VIII. Regulacje służące zapewnieniu niezakłóconego funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości w okresie przejściowym

Jak wyjaśniono w punkcie I motywów, założeniem projektu jest zagwarantowanie sprawnego i możliwie niezakłóconego funkcjonowania sądownictwa w okresie powtarzania konkursów. Z tej przyczyny proponuje się system ustawowych delegacji.

Projekt przewiduje, że sędziowie, którzy objęli pierwsze stanowisko sędziowskie na podstawie art. 179 Konstytucji RP, a następnie zmienili miejsce służbowe w tym samym pionie sądownictwa, będą delegowani z mocy ustawy do pełnienia czynności sędziowskich w sądzie, w którym obecnie zajmują stanowiska albo do którego zostali przeniesieni. *Votum* sędziego do orzekania na dotychczasowym miejscu służbowym nie wynika w tym wypadku z wadliwego powołania na wniosek obecnej Rady, lecz z pierwotnego aktu powołania opartego na art. 179 Konstytucji RP oraz delegacji wynikającej z projektowanej ustawy.

Powyższe rozwiązanie dotyczy sędziów sądów powszechnych zajmujących na wniosek obecnej Rady stanowiska w sądzie okręgowym albo w sądzie apelacyjnym, sędziów wojewódzkiego sądu administracyjnego zajmujących stanowiska w Naczelnym Sądzie Administracyjnym oraz sędziów sądów wojskowych zajmujących stanowiska w wojskowym sądzie okręgowym. Ich ustawowa delegacja ma trwać dwa lata, przy czym zakresem delegacji

objęte jest także zakończenie spraw, których prowadzenie sędziowie w tym okresie rozpoczęli. Z ustawowej delegacji sędzia będzie mógł ustąpić za sześciomiesięcznym uprzedzeniem.

Okres delegacji będzie mógł ponadto zostać przedłużony na czas nieokreślony przez prezesa właściwego sądu lub Ministra Sprawiedliwości w przypadku sądów wojskowych na wniosek sędziego, o ile sędzia ten bierze udział w powtarzanym konkursie. Taka delegacja ustanie z chwilą ustąpienia przez sędziego za trzymiesięcznym uprzedzeniem albo z chwilą prawomocnego zakończenia powtarzanego konkursu, chyba że sędzia zostanie przedstawiony do powołania na urząd w sądzie, w którym jest delegowany. Tym samym projekt pozwala sędziom, którzy zdecydowali się na udział w powtarzanych postępowaniach, na dalsze orzekanie w sądzie, w którym objęli stanowisko, do czasu rozstrzygnięcia konkursu, o ile jest to uzasadnione potrzebami wymiaru sprawiedliwości i wolą samego sędziego.

Wyjątek dotyczy jedynie tych osób, których dalsze orzekanie na zajmowanym stanowisku byłoby nie do pogodzenia z postrzeganiem sądu jako organu bezstronnego lub niezależnego. W takich wypadkach Krajowa Rada Sądownictwa będzie uprawniona do odwołania sędziego z delegacji na wniosek Przewodniczącego Krajowej Rady Sądownictwa, prezesa właściwego sądu oraz rzecznika dyscyplinarnego (projektowany art. 27 ust. 1 ustawy).

Mając na uwadze ustawowy charakter proponowanej delegacji, jej minimalny okres oraz znaczenie dla utrzymania sprawnego funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości w okresie przejściowym, projektuje się rozwiązanie zapewniające sędziom delegowanym do sądu wyższego otrzymywanie wynagrodzenia w stawce wynagrodzenia zasadniczego na stanowisku sędziowskim w sądzie, w którym sędzia delegowany pełni obowiązki (projektowany art. 4 ust. 3 ustawy).

IX. Szczególna podstawa uchylecia orzeczenia wydanego z udziałem osoby powołanej na wniosek wadliwie ukształtowanej Krajowej Rady Sądownictwa

Projekt stwarza stronom lub innym uczestnikom postępowań sądowych szczególny środek prawny umożliwiający wzruszenie orzeczeń wydanych z udziałem osób powołanych na stanowiska sędziowskie na wniosek obecnej Rady.

W ujęciu konstrukcyjnym projektowane rozwiązanie zakłada przyznanie uprawnienia do tego środka stronom lub uczestnikom postępowania, którzy w czasie właściwym dla złożenia wniosku o wyłączenie sędziego podnosili zarzuty co do prawidłowości składu sądu pierwszej

instancji lub co do niezawisłości lub bezstronności uczestniczącej w tym składzie osoby, w stosunku do której obecna Rada podjęła uchwałę o przedstawieniu wniosku o powołanie, z powodu okoliczności związanych z powołaniem tej osoby do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego i następnie na tej podstawie wnieśli środki zaskarżenia. Uprawnienie do wystąpienia z takim wnioskiem przysługuje także stronie, która wniosła do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka skargę zawierającą zarzut wydania orzeczenia przez sąd niespełniający wymogu niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą, a rozpoznanie skargi przez Europejski Trybunał Praw Człowieka zostało odroczone do czasu przyjęcia środków naprawczych wymaganych na mocy sentencji wyroku pilotażowego.

Wskazane wymogi będą jednak wyłączone w przypadku orzeczeń Sądu Najwyższego oraz orzeczeń Naczelnego Sądu Administracyjnego, rozstrzygających sprawę co do istoty i prawomocnie kończących postępowanie, jak również w przypadku orzeczeń dyscyplinarnych dotyczących sędziów sądów administracyjnych.

Projektowane rozwiązania nawiązują do stanowiska wyrażonego w uzasadnieniu uchwały składu trzech izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20, że „postawa stron prezentowana w toku postępowania, a wskazująca na brak zastrzeżeń co do zachowania niezawisłości i bezstronności sędziego nie może pozostać bez wpływu na następczą ocenę, czy doszło do naruszenia standardu bezstronności i niezawisłości sądu prowadzącego postępowanie ze skutkiem w postaci uznania, że sąd ten był obsadzony sprzecznie z prawem”. W projekcie przyjęto więc założenie, że prawo do wzruszenia orzeczenia – w trybie odpowiadającym co do zasady regulacjom o wznowieniu postępowania sądowego – nie może być wykorzystywane w takich układach procesowych, w których strona lub uczestnik postępowania zastrzeżenia procesowe (wnioski, środki zaskarżenia) dotyczące orzekającego składu podnosili tylko z uwagi na swój interes procesowy na określonym etapie postępowania, a zatem ich aktywność procesowa nakierowana na podważenie prawidłowości składu orzekającego w sprawie sądu wynikała z taktyki procesowej nastawionej na osiągnięcie oczekiwanej treści orzeczenia, niezależnie od tego, jaki był skład sądu. Takie założenie gwarantuje więc z jednej strony prawo strony lub uczestnika postępowania do tego by rozstrzygnięcie ich sprawy nastąpiło wreszcie przez sąd w znaczeniu konstytucyjnym (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP), a z drugiej strony, dbając o zasadę pewności prawa i prawomocności zapadłych orzeczeń (*res iudicata*), gwarantuje innym uczestnikom postępowania, że wzruszenie prawomocnego orzeczenia nastąpi tylko w wyjątkowych sytuacjach, a zatem

wtedy, gdy strona w sposób rzeczywisty dążyła w toku postępowania – niezależnie od tego, jakie orzeczenie zostało wydane – do tego, by orzekał w sprawie sąd w składzie, który ma cechy sądu ustanowionego na podstawie prawa, niezależnego i bezstronnego.

Trzeba mieć przy tym na uwadze, że przyjęcie odmiennego rozwiązania wiązałoby się z koniecznością wzruszenia wszystkich orzeczeń wydanych z udziałem sędziów powołanych na stanowiska na wniosek obecnej Rady. Tak ukształtowane przepisy premiowałyby w istocie nie te strony lub uczestników postępowania, którzy aktywnie procesowo, wszystkimi dostępnymi środkami, dążyły do ukształtowania składu orzekającego, tak aby miał on cechy sądu, ale te strony lub uczestników postępowania, którzy swoje zastrzeżenia co do składu podnosili tylko wtedy, gdy orzeczenie zapadło niezgodnie z ich oczekiwaniem. Nietrudno też dostrzec, że takie rozwiązanie miałoby drastyczne skutki społeczne, gdyż prowadziłoby do podważenia stabilności orzeczeń i negatywnie wpływało na zaufanie obywateli do wymiaru sprawiedliwości. Ponowne prowadzenie tak znacznej liczby spraw sądowych byłoby bowiem nie tylko problemem organizacyjnym dla sądów, ale przede wszystkim dla stron postępowań, co wiązałoby się także z ponoszeniem przez nie dodatkowych kosztów finansowych. Z tych przyczyn projekt zakłada ograniczenie możliwości wzruszenia orzeczeń tylko do tych stron i uczestników, które podnosiły we właściwym czasie zastrzeżenia co do niezawisłości lub bezstronności sędziego w związku z jego powołaniem.

W zakresie konstytucyjnych podstaw projektowanego mechanizmu podkreślić trzeba, że Trybunał Konstytucyjny wypowiedział się w kwestii ograniczenia możliwości wznowienia postępowania w konkretnej sprawie, jeżeli naruszenie prawa do sądu wiąże się z jego pozycją ustrojową (por. wyrok TK z dnia 24 października 2007 r., sygn. akt SK 7/06). Taki charakter naruszenia – odmiennie niż naruszenia o charakterze materialnym czy procesowym – daje ustawodawcy większą swobodę w określeniu skutków naruszenia prawa do sądu ustanowionego na podstawie prawa. Wymaga bowiem ważenia różnych zasad konstytucyjnych, z jednej strony zasady pewności prawa, a z drugiej właśnie prawa do sądu.

W przekonaniu projektodawcy przyjęta technika ważenia wartości zapewnia możliwość poszukiwania rozsądnej równowagi w konkretnym postępowaniu sądowym i okolicznościach konkretnego sporu. Jest to szczególnie istotne, jeżeli uchynieniem orzeczenia pochodzącego od wadliwego organu dotknięte są strony sporów sądowych pozostające ze sobą w relacji horyzontalnej (a zatem nie w relacji państwo–jednostka). Stosując projektowany mechanizm, sądy krajowe będą mogły uwzględnić wszelkie zasady leżące u podstaw krajowego i unijnego

porządku prawnego, takie jak zasada pewności prawa, zasada powagi rzeczy osądzonej, czy zasada uzasadnionych oczekiwań w konkretnych okolicznościach rozstrzyganej sprawy.

Tym samym projektowana dopuszczalność podważania orzeczeń:

- a) dotyczy wyłącznie orzeczeń wydanych przed wejściem w życie ustawy;
- b) dotyczy orzeczeń wydanych w sprawach zakończonych i będących w toku; przy czym projekt rozróżnia sposób postępowania w odniesieniu do obu kategorii orzeczeń;
- c) jest możliwa wyłącznie na wniosek strony lub innego uczestnika postępowania;
- d) jest możliwa pod warunkiem podniesienia przez stronę w czasie właściwym dla danego postępowania zarzutów co do prawidłowości obsady sądu bądź jeżeli strona wniosła do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka skargę zawierającą zarzut wydania orzeczenia przez sąd niespełniający wymogu niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą, a rozpoznanie skargi przez Trybunał zostało odroczone w związku z procedura wyroku pilotażowego.

Projekt zakłada, że skutki orzeczeń niewzruszonych lub niepodlegających wzruszeniu zostaną uznane i będą przestrzegane w obrocie prawnym, chyba że odmienne konsekwencje wynikają z wydanych w konkretnych sprawach orzeczeń trybunałów międzynarodowych (por. np. wyrok TSUE w sprawie z dnia 6 października 2021 r., C-487/19 W.Ż., pkt 160, w sprawach połączonych z dnia 13 lipca 2023 r., C-615/20 i C-671/20 YP i in., pkt 65–66).

Ponadto, z wyłączeniem spraw rozpoznawanych na podstawie ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2025 r. poz. 46, 304, 1178 i 1420), ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. z 2025 r. poz. 860, 1178, 1661, 1814 i 1818) oraz ustawy z dnia 10 września 1999 r. – Kodeks karny skarbowy (Dz. U. z 2025 r. poz. 633), dla ochrony stabilności orzeczeń przyjęto, że jeżeli prawomocny wyrok lub postanowienie orzekające co do istoty sprawy wywołały nieodwracalne skutki prawne, sąd ogranicza się do stwierdzenia, że orzeczenia wydano z naruszeniem prawa oraz wskazania okoliczności, z powodu których wydał takie rozstrzygnięcie. W takim wypadku strona będzie jednak mogła domagać się odszkodowania z tytułu szkody wyrządzonej przez wydanie takiego orzeczenia bez uprzedniego stwierdzenia niezgodności orzeczenia z prawem w odrębnym postępowaniu sądowym.

Model przyjętego rozwiązania w zakresie wzruszenia prawomocnego orzeczenia można przedstawić skrótowo na tle spraw karnych. Otóż w sytuacji gdy prawomocny wyrok zapadł

na skutek rozpoznania sprawy w pierwszej lub/i drugiej instancji w składzie z udziałem osoby – powołanej na stanowisko sędziego na wniosek obecnej Rady – to, aby strona skutecznie mogła domagać się uchylenia prawomocnego orzeczenia, musi wykazać, że w toku postępowania w czasie właściwym dla takiego wniosku złożyła wniosek o wyłączenie takiej osoby ze składu odpowiedniego sądu (pierwszej lub/i drugiej instancji), a następnie, gdy wniosek taki nie został uwzględniony, podniosła stosowny zarzut co do składu sądu w apelacji lub w kasacji, chyba że kasacja takiej stronie nie przysługiwała (np. w sprawach, w których sąd powszechny orzekał w postępowaniu dyscyplinarnym). Brak łącznego spełnienia obu tych warunków w zakresie orzeczenia wydanego przez sąd powszechny lub sąd wojskowy nie doprowadzi do uchylenia prawomocnego orzeczenia. Orzeczenia uwzględniające wniosek będą prowadziły do uchylenia prawomocnego orzeczenia i powtórzenia postępowania przed prawidłowym składem sądu w pierwszej lub w drugiej instancji. Odmienną regulację przewidziano w zakresie orzeczeń wydanych przez Sąd Najwyższy w składzie z osobą powołaną na stanowisko sędziego na wniosek obecnej Rady. Ze względu na to, że orzeczenia takie nie podlegają zaskarżeniu, dla wzruszenia orzeczenia kończącego postępowanie sądowe wystarczy wykazanie w złożonym wniosku, iż strona we właściwym czasie żądała wyłączenia takiej osoby ze składu sądu.

Projekt reguluje także tryb postępowania w sprawach, które znajdują się na etapie postępowania odwoławczego oraz postępowania kasacyjnego. W toczących się postępowaniach odwoławczych do uchylenia orzeczenia wydanego w pierwszej instancji przez sąd powszechny lub sąd wojskowy dojdzie także tylko wtedy, gdy we właściwym procesowo czasie strona złożyła wniosek o wyłączenie sędziego, a następnie na tej podstawie podniosła zarzut w odwołaniu. Tożsamy wymóg przewidziano w postępowaniu kasacyjnym.

Szczególne rozwiązanie projektowane jest w odniesieniu do orzeczeń Sądu Najwyższego w przedmiocie skargi nadzwyczajnej, które mają podlegać uchyleniu na wniosek stron lub innego uczestnika postępowania złożony w terminie miesiąca od dnia wejścia w życie ustawy. Uwzględnienie tego wniosku nie zostało uzależnione od spełnienia jakichkolwiek dodatkowych warunków. Podyktowane jest to stwierdzoną w wykonywanym przez niniejszy projekt pilotażowym wyroku ETPCz w sprawie Wałęsa p. Polsce niezgodnością regulacji skargi nadzwyczajnej z postanowieniami Europejskiej Konwencji Praw Człowieka.

Projektowany mechanizm w pełni odpowiada orzecznictwu Europejskiego Trybunału Praw Człowieka oraz opinii Komisji Weneckiej z dnia 14 października 2024 r. W odniesieniu

do konsekwencji prawnych i praktycznych dla prawomocnych wyroków wydanych już przez składy orzekające, w których zasiadali sędziowie powołani na wniosek obecnej Rady, i skutków takich wyroków w polskim porządku prawnym, ETPCz zauważył już, że jedną z możliwości do rozważenia przez pozwane państwo jest uwzględnienie w koniecznych środkach ogólnych konkluzji Sądu Najwyższego dotyczących stosowania jego uchwały interpretacyjnej z dnia 23 stycznia 2020 r. w odniesieniu do Sądu Najwyższego i innych sądów oraz w odniesieniu do wyroków wydanych przez omawiane składy orzekające (zob. *Advance Pharma sp. z o.o. przeciwko Polsce*, § 364–365). Proponowany w projekcie ustawy mechanizm spełnia ten wymóg, a ponadto umożliwia realizację wytycznych Komisji Weneckiej dotyczących respektowania zasady powagi rzeczy osądzonej i stwierdzenia, że zasadniczo wadliwy skład jest przyczyną, dla której zasada powagi rzeczy osądzonej może zostać przełamana (pkt 41 opinii Komisji Weneckiej z 14 października 2024 r.). Proponowany mechanizm umożliwia też znalezienie w każdej indywidualnej sprawie równowagi między przełamaniem zasady pewności prawa i zapewnieniem stronie skutecznej ochrony sądowej oraz ochrony innych wartości leżących u podstaw przepisów mających zastosowanie w konkretnej sprawie (pkt 42 i 45 opinii). Możliwość stosowania mechanizmu jest też przyznawana na określony czas (pkt 43 opinii) stronom, które powoływały się na wadliwość składu (pkt 45 opinii). Nie znajduje natomiast uzasadnienia w orzecznictwie ETPCz wymóg określenia wpływu wadliwości składu na konkretną procedurę (pkt 44–45 opinii).

X. Zmiany w ustawie o Sądzie Najwyższym

X.1. Zmiany w strukturze Sądu Najwyższego

Najistotniejsze zmiany w zakresie ustawy o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym to zmiany w strukturze Sądu Najwyższego. Dokonanie zmian w ustawie z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym jest efektem potrzeby dostosowania obecnych regulacji prawnych do wiążących Polskę unormowań międzynarodowych (art. 9 Konstytucji RP), których relacja do obowiązujących ustaw wynika z art. 91 ust. 2 i 3 Konstytucji RP. Powszechnie znane orzecznictwo trybunałów międzynarodowych postawiło przed Polską kilka zadań w zakresie funkcjonowania Sądu Najwyższego. Odnoszą się one w szczególności do rozstrzygnięcia kwestii statusu Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych wraz z systemem odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów, a także sposobu regulacji skargi nadzwyczajnej. Projekt odnosi się do wszystkich tych zagadnień.

W zakresie struktury Sądu Najwyższego stwierdzić należy, że wyodrębnienie w Sądzie Najwyższym pięciu izb, co zakłada obowiązująca ustawa o Sądzie Najwyższym z 2017 r., jest sprzeczne z polską tradycją ustrojową. Nie ma także uzasadnienia ani merytorycznego, ani funkcjonalnego dla dalszego utrzymania Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych. Projekt zakłada zatem jej likwidację (art. 51 ustawy).

O systemowym charakterze naruszenia standardów prawa do sądu w postępowaniach prowadzonych przez wyodrębnioną w strukturze organizacyjnej Sądu Najwyższego Izbę Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych ETPCz wypowiedział się w wykonywanym niniejszą ustawą pilotażowym wyroku z 23 listopada 2023 r. Wałęsa przeciwko Polsce. W wyroku tym stwierdzono, iż Polska naruszyła art. 6 ust. 1 Konwencji w odniesieniu do prawa skarżącego do niezależnego i bezstronnego sądu ustawionego ustawą oraz w odniesieniu do pewności prawa. Zasadniczym elementem, który skutkował stwierdzeniem naruszenia art. 6 ust. 1 Konwencji był fakt braku niezależności Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego (IKNiSP) (pkt 6b wyroku), a zatem sytuacja, w której izba ta nie ma cechy sądu.

W odniesieniu do Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych, w całości tworzonej przez sędziów powołanych na wniosek obecnej Rady, przypomnienia wymaga, że jej utworzenie związane było przede wszystkim z instytucją skargi nadzwyczajnej, której główna funkcja polega na weryfikowaniu po raz wtóry prawomocnych orzeczeń sądowych, w tym orzeczeń wydanych w postępowaniach, w których zapadło już orzeczenie Sądu Najwyższego, w oparciu o ogólne i nieostre kryteria. W praktyce orzeczniczej skarga nadzwyczajna ingeruje w istotny sposób w zasadę stabilności orzeczeń i trudno w tym kontekście dopatrzeć się poszerzenia prawa do sądu, skoro elementem gwarancyjnym prawa do sądu jest stabilność orzeczeń sądowych (zob. poniżej pkt X.2.). W szczególności w wyroku z dnia 24 października 2007 r., sygn. akt SK 7/06, Trybunał Konstytucyjny wyraził pogląd, że prawomocność jest sama w sobie wartością konstytucyjną, zaś podważenie prawomocności musi każdorazowo być przedmiotem skrupulatnego ważenia wartości. W tym kontekście należy uznać, że w przypadku skargi nadzwyczajnej nie doszło do prawidłowego ważenia wartości. Jako nadzwyczajny środek zaskarżenia skarga nadzwyczajna jest kolejnym wyjątkiem od koncepcji prawomocności orzeczeń w jej negatywnym i pozytywnym ujęciu. Wprowadzeniu skargi nadzwyczajnej do systemu prawnego nie towarzyszyła refleksja nad tym, w jaki sposób instytucja ta powinna być systemowo powiązana z pozostałymi środkami prawnymi służącymi

kwestionowaniu prawomocnych orzeczeń, znanymi procedurze cywilnej i karnej, z którymi skarga nadzwyczajna wchodzi obecnie w rozmaite niejasne interakcje.

W wyroku ETPCz w sprawie Wałęsa przeciwko Polsce stwierdzono zasadnicze wady procedury skargi nadzwyczajnej (pkt 228-239 i 323 lit. c). Z uwagi na tak istotne zastrzeżenia proceduralne, tj. swobodę zainteresowanych organów w interpretacji podstaw skargi, wykorzystywanie procedury skargi jako „zwykłego zaskarżenia pod przykrywką”, umożliwienie organowi orzekającemu rozpoznawanie sprawy na nowo także co do stanu faktycznego (pkt 232-235), celowe jest usunięcie z systemu prawnego tego środka, zważywszy także na to, iż w systemie prawa procesowego pozostają instrumenty korekty prawomocnych orzeczeń naruszających prawo.

Jeżeli przy tym wziąć przy tym pod uwagę, że Izba ta kontroluje uchwały podejmowane w postępowaniach nominacyjnych prowadzonych przed obecną Radą, w tym na wolne stanowiska sędziowskie w Sądzie Najwyższym, to izbę tę można określić jako swoisty sąd szczególny, który otrzymał wyłączną kompetencję do decydowania *de facto* o składzie osobowym Sądu Najwyższego, a w niektórych przypadkach także o prawidłowości rozstrzygnięć zapadających w innych izbach tego sądu. Izbie tej służą ponadto, zakwestionowane wyrokiem TSUE z dnia 5 czerwca 2023 r., C-204/21, nadzwyczajne uprawnienia w zakresie oceny niezależności sądu lub niezawisłości sędziego. W takim kształcie nie ma więc ona racji bytu w Sądzie Najwyższym.

Uwzględniając powyższe, proponuje się zniesienie Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych oraz przekazanie spraw, w których jest ona właściwa, do rozpoznania w innych izbach według ich właściwości rzeczowej przekształcanej w ramach projektu. Drugie ze wskazanych rozwiązań ustanawia projektowany art. 52 ust. 1.

Jednocześnie projektodawca przyznał osobom powołanym na stanowiska sędziowskie w zlikwidowanej Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych prawo do zgłoszenia kandydatury w konkursie ogłoszonym na wolne stanowisko w innej izbie Sądu Najwyższego (projektowany art. 30 ust. 3).

W odniesieniu do Izby Odpowiedzialności Zawodowej przewiduje się zmiany w sposobie wyłaniania sędziów orzekających w tej Izbie. Proponuje się (w nowelizowanych przepisach art. 22a i art. 22c) zastąpienie mechanizmu polegającego na wylosowaniu sędziów Sądu Najwyższego w liczbie trzykrotności miejsc podlegających obsadzeniu, spośród których Prezydent RP dokonuje ostatecznego wyboru i wyznaczenia sędziów mających orzekać w Izbie

Odpowiedzialności Zawodowej, mechanizmem, zgodnie z którym sędziowie Sądu Najwyższego zostaną wylosowani do orzekania w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej dokładnie w takiej liczbie, ile jest miejsc do obsadzenia, i każdy wylosowany sędzia zostanie wyznaczony do orzekania w tej Izbie przez Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego. Proponowane zmiany pozbawiają organ władzy wykonawczej wpływu na obsadę Izby. Ponadto proponuje się wyłączenie z grupy sędziów, którzy nie biorą udziału w losowaniu, Rzecznika Prasowego i zastępcy Rzecznika Prasowego, gdyż w ocenie projektodawcy pełnienie tych funkcji nie stoi na przeszkodzie orzekaniu w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej.

Zmiany dotyczące sposobu wyłaniania sędziów wyznaczonych do orzekania w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej znajdą zastosowanie po upływie kadencji sędziów, którzy zostali wyznaczeni do składu tej izby na podstawie dotychczas obowiązujących przepisów (projektowany art. 51 ust. 8). Zasada kontynuacji kadencji nie dotyczy jednak - w powyższym przypadku - sędziów, którzy z momentem wejścia w życie ustawy przestaną pełnić funkcję sędziego Sądu Najwyższego w związku z wystąpieniem skutku, o którym mowa w art. 3 ust. 1 (powrót na poprzednio zajmowane stanowisko sędziowskie) albo w art. 5 ust. 1 (ustanie stosunku służbowego na stanowisku sędziego). W takim przypadku uzupełniające wyznaczenie sędziów do orzekania w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej na okres do zakończenia trwającej kadencji nastąpi zgodnie z nowymi przepisami.

Projektowana ustawa zawiera także przepisy przejściowe dotyczące przejęcia wykonywania obowiązków i uprawnień Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego oraz Prezesów Sądu Najwyższego w sytuacji, gdy w związku z wystąpieniem skutku, o którym mowa w art. 3 ust. 1 albo art. 5 ust. 1 nie będzie obsadzone stanowisko Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego lub Prezesa Sądu Najwyższego. Przepisy ustawy wskazują, że w takim przypadku do czasu powołania Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego lub Prezesa Sądu Najwyższego ich obowiązki wykonywać będą - odpowiednio - sędzia Sądu Najwyższego najstarszy służbą na stanowisku sędziego (projektowany art. 51 ust. 6) lub sędzia Sądu Najwyższego orzekający w danej izbie, najstarszy służbą na stanowisku sędziego (projektowany art. 51 ust. 7). Przyjęte zasady zastępstwa korespondują z aktualnie obowiązującymi przepisami regulującymi zastępstwo Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, (zob. art. 14 § 2 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym), jak również

regulującymi wykonywanie w zastępstwie obowiązków Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracą Izby Dyscyplinarnej (art. 130 tej ustawy).

X.2. Skarga nadzwyczajna

Utworzenie Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych, składającej się wyłącznie z sędziów mianowanych na wniosek obecnej Rady, związane było przede wszystkim z ustanowieniem nadzwyczajnego środka odwoławczego, którego głównym zadaniem jest ponowne sprawdzenie prawomocnych orzeczeń sądowych, w tym orzeczeń wydanych w postępowaniach, w których zapadło już orzeczenie Sądu Najwyższego, na podstawie ogólnych i niejasnych kryteriów.

Skarga nadzwyczajna jako nowy środek zaskarżenia, nieznany dotąd w takiej formie zarówno polskiej procedurze cywilnej jak i polskiej procedurze karnej, wprowadzony został do porządku prawnego, ustawą o Sądzie Najwyższym z 8 grudnia 2017 r. Zamierzeniem ustawodawcy było wypełnienie luki wynikającej z wąskiego zakresu skargi konstytucyjnej, w modelu przyjętym w art. 79 Konstytucji RP. Zarówno skarga konstytucyjna, jak i skarga nadzwyczajna mają spełniać ten sam cel, ochronę wolności i praw człowieka określonych i zagwarantowanych w Konstytucji RP. Wobec przyjętego na gruncie Konstytucji RP tzw. wąskiego modelu skargi konstytucyjnej praktyka funkcjonowania tego środka ochrony wskazuje, iż ten instrument prawny nie jest wystarczający dla zapewnienia odpowiedniego poziomu ochrony praw człowieka oraz wolności i praw obywatelskich. Stąd też, motywując to potrzebą uzupełnienia zakresu ochrony realizowanej przez skargę konstytucyjną, ustawodawca wprowadził do porządku prawnego instytucję skargi nadzwyczajnej.

Środek ten od samego początku spotkał się jednak z krytyką nauki prawa i Trybunału Konstytucyjnego, gdyż zarzucano mu zbyt szerokie i nazbyt ogólnie określone przesłanki jego stosowania, zezwalające na wzruszanie prawomocnych orzeczeń. W praktyce orzeczniczej skarga nadzwyczajna ingeruje bowiem w zasadę stabilności orzeczeń. Na tym tle pełną aktualność zachowuje stanowisko wyrażone przez Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 24 października 2007 r., sygn. akt SK 7/06, zgodnie z którym prawomocność stanowi sama w sobie wartość konstytucyjną, zaś podważenie prawomocności musi każdorazowo być przedmiotem skrupulatnego ważenia wartości.

W polskim systemie prawa funkcjonują zarówno zwyczajne, jak i nadzwyczajne środki zaskarżenia pozwalające na wzruszanie prawomocnych orzeczeń. Zaliczają się do nich skarga kasacyjna w postępowaniu cywilnym lub kasacja w postępowaniu karnym, a także -

odpowiednio do rodzaju postępowania sądowego - skarga lub wniosek o wznowienie postępowania, a w samej ustawie o Sądzie Najwyższym zawarta jest dodatkowo regulacja dotycząca wniosku o unieważnienie prawomocnego orzeczenia sądowego, którego unormowanie ma w polskim prawie tradycyjny charakter. Strony mogą również, na zasadach określonych w art. 417¹ § 2 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny (Dz. U. z 2025 r. poz. 1071, 1172 i 1508), dochodzić naprawienia szkody wyrządzonej przez wydanie prawomocnego orzeczenia, które jest niezgodne z prawem.

Jako nadzwyczajny środek zaskarżenia skarga nadzwyczajna jest więc kolejnym wyjątkiem od koncepcji prawomocności orzeczeń, w jej negatywnym i pozytywnym ujęciu. Wprowadzeniu skargi nadzwyczajnej do systemu prawnego nie towarzyszyła niestety wystarczająco głęboka refleksja nad tym, w jaki sposób instytucja ta powinna być systemowo powiązana z pozostałymi środkami prawnymi, służącymi kwestionowaniu prawomocnych orzeczeń, znanymi procedurze cywilnej i karnej, z którymi skarga nadzwyczajna wchodzi obecnie w rozmaite niejasne interakcje.

Zarzuty formułowane w odniesieniu do skargi nadzwyczajnej zostały podzielone w znaczącym zakresie przez ETPCz. W pilotażowym wyroku ETPCz Wałęsa przeciwko Polsce stwierdzono zasadnicze wady procedury skargi nadzwyczajnej (pkt 228-239 i pkt 323 lit. c). ETPCz uznał w szczególności, że przesłanka wiążąca skuteczność skargi z dążeniem do ochrony „sprawiedliwości społecznej” otwiera drogę do arbitralności i powoduje ryzyko nadużyć (*misuse of the legal remedy and abuse of process*). Rozwiązanie pozwalające Sądowi Najwyższemu w postępowaniu skargowym na weryfikację ustaleń faktycznych podważa natomiast stabilność prawomocnych orzeczeń sądowych i zaufanie jednostek do prawomocnego orzeczenia, stanowiąc „ukrytą apelację” (*ordinary appeal in disguise*).

Biorąc pod uwagę tak istotne zastrzeżenia proceduralne, tj. swobodę zainteresowanych organów w interpretacji podstaw odwołania, wykorzystywanie procedury odwoławczej jako „zwykłego odwołania w przebraniu”, co umożliwia organowi orzekającemu ponowne rozpatrzenie sprawy, w tym w odniesieniu do stanu faktycznego (pkt 232–235), wskazane jest usunięcie tego środka odwoławczego z systemu prawnego. Jest to uzasadnione również jeżeli uwzględnić fakt, że system prawa proceduralnego przewiduje inne instrumenty służące do korygowania prawomocnych orzeczeń, które naruszają prawo.

Skutkiem zniesienia instytucji skargi nadzwyczajnej jest zmiana kodeksu postępowania cywilnego, w tym usunięcie odniesień do tej instytucji (zmiany w art. 48 § 3 i art. 626¹¹, a także

uchylenie art. 388³) oraz wprowadzenie rozwiązań uwzględniających pozytywne aspekty dotychczasowego stosowania skargi nadzwyczajnej. Są to:

- 1) rozszerzenie wykazu organów uprawnionych do wniesienia skargi kasacyjnej;
- 2) wprowadzenie mechanizmu zapobiegającego występowaniu w systemie prawnym więcej niż jednego ostatecznego porządku dziedziczenia.

Projekt przewiduje nadanie nowego brzmienia art. 398¹ Kodeksu postępowania cywilnego. W tym zakresie przewiduje się uzupełnienie wykazu organów uprawnionych do wnoszenia skarg kasacyjnych o Rzecznika Finansowego, Rzecznika Małych i Średnich Przedsiębiorstw oraz Rzecznika Praw Pacjenta. Zmiana ta wynika przede wszystkim z planowanego zniesienia instytucji skargi nadzwyczajnej i wynikającej z tego potrzeby zapewnienia możliwości podjęcia odpowiednich działań przez organy publiczne w przypadku skarg kasacyjnych. Organy, które zostały dodane do wykazu organów uprawnionych do wnoszenia skarg kasacyjnych, należą do kategorii organów ochrony prawnej. Ich konstytucyjny charakter zbliża je zatem do organów, które już posiadają tego rodzaju kompetencje w obecnym stanie prawnym.

Projekt przewiduje również dodanie w Kodeksie postępowania cywilnego przepisu art. 678¹ ustanawiającego właściwość sądu do uchylenia prawomocnego orzeczenia w sprawie stwierdzenia nabycia spadku, jeżeli w sprawie tego samego spadku zostało już wcześniej wydane prawomocne orzeczenie w sprawie stwierdzenia nabycia spadku. Wprowadzenie takich rozwiązań do systemu prawnego jest również konsekwencją planowanego zniesienia instytucji skargi nadzwyczajnej. Regulacja ta ma na celu ustanowienie jasnych zasad proceduralnych umożliwiających usunięcie z systemu prawnego powielających się orzeczeń w tej samej sprawie, a tym samym zapewnienie większej pewności i stabilności prawa.

XI. Zmiany w innych ustawach

Projekt przewiduje ponadto wprowadzenie zmian w następujących ustawach: ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 r. – Prawo o ustroju sądów wojskowych (zmiana w zakresie art. 23 § 1 tej ustawy), ustawie z dnia 27 lipca 2001 – Prawo o ustroju sądów powszechnych (zmiana w zakresie art. 55 § 1 tej ustawy), ustawie z dnia 25 lipca 2002 r. – Prawo o ustroju sądów administracyjnych (zmiana w zakresie art. 5 § 1 tej ustawy), ustawie z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (zmiana w zakresie art. 44-44b i uchylenie art. 45a-45c tej

ustawy) oraz ustawie z dnia 20 grudnia 2019 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw (uchylenie art. 12 tej ustawy).

Zmiany przewidziane w ustawie Prawo o ustroju sądów wojskowych, ustawie Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz ustawy prawo o ustroju sądów administracyjnych mają jednorodny charakter, doprecyzowując przepisy określające tryb powoływania sędziów właściwych sądów przez Prezydenta RP. W dotychczasowym brzmieniu przepisy te sprowadzały się do powtórzenia - w niepełnym zakresie - normy kompetencyjnej zawartej w art. 179 Konstytucji. Proponuje się uzupełnienie wymienionych przepisów o wskazanie, że Prezydent RP powołuje do pełnienia urzędu na stanowisku sędziowskim w terminie trzech miesięcy od dnia przedstawienia wniosku przez Krajową Radę Sądownictwa. Projektowane regulacje mają przeciwdziałać sytuacji, w której dochodzi do nadmiernego przedłużania się postępowania związanego z powołaniem na stanowiska sędziowskie w sądach powszechnych, sądach administracyjnych i sądach wojskowych. Wskazać należy, że procedura powoływania sędziów jest procedurą przewidzianą w przepisach Konstytucji. Mimo jej fundamentalnego znaczenia dla zapewnienia kadr wymiaru sprawiedliwości, ostatni z etapów tej procedury nie ma – zgodnie z aktualnie obowiązującym stanem prawnym – jasno określonych ram czasowych. Projektowane przepisy doprecyzowują konstytucyjnie określony tryb powoływania sędziów właśnie poprzez wskazanie okresu, w którym Prezydent RP powołuje sędziów wskazanych we wniosku Krajowej Rady Sądownictwa. Wejście w życie projektowanych zmian ma istotne znaczenie z punktu widzenia osób uczestniczących w procedurze nominacyjnej, zmiany te są ukierunkowane na uniknięcie przedłużającego się stanu niepewności co do powołania na stanowisko sędziowski w sytuacji, gdy Krajowa Rada Sądownictwa wystąpiła już do Prezydenta RP z wnioskiem o powołanie na te stanowisko. W równym jednak stopniu przyjęte rozwiązania mają na celu zapewnienie sprawności przebiegu procedury nominacyjnej, co przekłada się na właściwy stan kadr sędziowskich. Ten ostatni aspekt – uwzględniając, że aktualna liczba sędziów orzekających jest niewystarczająca – ma też znaczenie z punktu widzenia zapewnienia obywatelom dostępności do drogi sądowej (art. 45 Konstytucji).

W ramach ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa wprowadzono zmiany polegające na:

- a) przyznaniu uprawnienia do wniesienia odwołania do Sądu Najwyższego od uchwał Krajowej Rady Sądownictwa (dalej KRS) w sprawach indywidualnych dotyczących

powołania do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego (zmiana art. 44 ust. 1 ustawy o KRS). W aktualnym stanie prawnym ustawodawca przyznaje uczestnikom postępowania w sprawie powołania na stanowisko sędziowskie możliwość wniesienia odwołania od uchwały KRS sprzecznej z prawem. Powyższe uprawnienie nie przysługuje jednak uczestnikom postępowania w sprawach o powołanie na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego. Regulacja ta pozbawia zatem dostępu do drogi sądowej w odniesieniu do uchwał KRS podejmowanych w procedurze powołania na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego (co pozostaje w sprzeczności z art. 45 Konstytucji), a także prowadzi do zróżnicowania uczestników postępowania w sprawach powołania na stanowisko sędziowskie (sprzeczność z art. 32 ust. 1 Konstytucji). Uwzględniając powyższe projektodawca przywraca uprawnienie do wniesienia odwołania uczestnikom postępowania w sprawach o powołanie na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego;

- b) uchyleniu przepisu, zgodnie z którym do przedstawianej Prezentowi RP uchwały Krajowej Rady Sądownictwa zawierającej wniosek o powołanie na stanowisko sędziego lub asesora (wniosek o mianowanie na stanowisko asesora w sądzie powszechnym) załączeniu podlega dokumentacja postępowania w sprawie, a także przekazaniu podlega informacja o pozostałych kandydatach na stanowisko sędziowskie albo asesorskie wraz z oceną wszystkich kandydatów (zmiana art. 44a i art. 44b ustawy o KRS). Projektowana zmiana zmierza do dostosowania trybu powoływania sędziów do regulacji art. 179 Konstytucji. Powołany przepis przesądza, że Krajowa Rada Sądownictwa przedstawia Prezydentowi RP wnioski w sprawie powołania sędziów. Przekazaniu Prezydentowi w świetle art. 179 Konstytucji nie podlegają natomiast inne dokumenty i materiały związane z procedurą powoływania na stanowiska sędziowskie.
- c) uchyleniu przepisu, wyłączającego uprawnienie Krajowej Rady Sądownictwa do ponownego rozpatrzenia sprawy dotyczącej uchwały KRS zawierającej wniosek o powołanie na stanowisko sędziego lub wniosek o mianowanie na stanowisko asesora w sądzie powszechnym w razie powołania jednej z osób wskazanych w uchwale na ww. stanowisko – w zakresie, w jakim dotyczy powołania na to stanowisko (art. 45a ustawy o KRS). W aktualnym stanie prawnym nie została zatem przewidziana możliwość ponownego rozpatrzenia sprawy dotyczącej uchwały KRS zawierającej wniosek o powołanie (mianowanie) na ww. stanowiska w zakresie

odnoszącym się do osoby, która na podstawie tej uchwały objęła urząd sędziego lub stanowisko asesora. Powyższe rozwiązanie wyłącza tym samym wskazaną grupę uchwał KRS z możliwości ponownego ich rozpatrzenia, mimo że uchwały te mogą być dotknięte wadliwością lub mogą zachodzić inne okoliczności, uzasadniające ich ponowne rozpatrzenie. Wzmocnienie realizacji zasady legalizmu oraz dobro wymiaru sprawiedliwości uzasadniają wprowadzenie możliwości ponownego rozpatrzenia sprawy także w odniesieniu do ww. grupy uchwał KRS. Należy przy tym zauważyć, że postanowienie Prezydenta RP w sprawie powołania na stanowisko sędziego oraz postanowienie Prezydenta RP w sprawie mianowania na stanowiska asesora sądowego w sądzie powszechnym nie sanuje ewentualnych uchybień, którymi dotknięte było postępowanie w ramach KRS. W ocenie projektodawcy fakt objęcia stanowiska sędziego lub asesora w sądzie powszechnym nie może zatem wyłączać możliwości ponownego rozpatrzenia sprawy dotyczącej uchwały zawierającej wniosek o powołanie na ww. stanowisko. Analogiczne względy przemawiają za uchyleniem przepisu przewidującego umorzenia z mocy prawa postępowanie w sprawie odwołania od uchwały Krajowej Rady Sądownictwa w sprawie indywidualnej dotyczącej powołania na stanowisko sędziego w sytuacji, gdy Prezydenta RP powołał już daną osobę na stanowisko sędziowskie (art. 45b ustawy o KRS), a także uchyleniem przepisu wyłączającego możliwość wznowienia postępowania przed KRS lub wzruszenia uchwały KRS zawierającej wniosek o powołanie na stanowisko sędziego, jeżeli osoba przedstawiona Prezydentowi RP spełniała w dniu podjęcia uchwały przez KRS określone w Konstytucji warunki formalne wymagane do pełnienia urzędu (art. 45c ustawy o KRS).

W obrębie ustawy z dnia 20 grudnia 2019 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw (dalej: ustawa zmieniająca z 20 grudnia 2019 r.) projektodawca przewiduje uchylenie art. 12 tej ustawy. Powyższy przepis miał charakter międzyczasowy i przewidywał: 1) zastosowanie z mocą wsteczną art. 45c ustawy o KRS do postępowań oraz uchwał podjętych przez KRS przed dniem wejścia w życie ustawy zmieniającej z 20 grudnia 2019 r.; 2) pozbawienie skutków prawnych postanowień tymczasowych wydanych przed dniem wejścia w życie ustawy zmieniającej z 20 grudnia 2019 r. w postępowaniu z odwołania od uchwały Krajowej Rady Sądownictwa w przedmiocie powołania do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego; 3) nieważność postępowań w sprawie odwołania od uchwały KRS w sprawie indywidualnej dotyczącej

powołania do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego, prowadzonych z naruszeniem art. 3 ustawy z dnia 26 kwietnia 2019 r. o zmianie ustawy o Krajowej Sądownictwa oraz ustawy – Prawo o ustroju sądów administracyjnych; 4) pozbawienie skutków prawnych czynności sądowych podjętych przed dniem zmieniającej z 20 grudnia 2019 r. bez udziału osoby, której dotyczą, w związku z rozpoznaniem odwołania od uchwały KRS w sprawie indywidualnej dotyczącej powołania do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego.

Uchylenie powyższego przepisu stanowi konsekwencję przewidzianego przez projektodawcę uchylenia art. 45c ustawy o KRS (w odniesieniu do uchylanego art. 12 ust. 1 ustawy zmieniającej z 20 grudnia 2019 r.), a także zmierza do cofnięcia skutków prawnych wynikających z przepisów przejściowych zawartych w art. 12 ust. 2-4 ustawy zmieniającej z 20 grudnia 2019 r.

XII. Wejście w życie i wykonanie ustawy

Projektowany mechanizm przywrócenia prawa do niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego na podstawie prawa przez uregulowanie skutków uchwał obecnej Krajowej Rady Sądownictwa zakłada przeprowadzenie – w odniesieniu do stanowisk sędziowskich obsadzonych w latach 2018-2025 przy udziale niekonstytucyjnie ukształtowanej Krajowej Rady Sądownictwa – ponownej procedury konkursowej. Ponowna procedura konkursowa zostanie przeprowadzona przez Krajową Radę Sądownictwa ukształtowaną zgodnie ze standardem konstytucyjnym i pod kontrolą Sądu Najwyższego. Zarazem pierwszy etap zmian związanych z przywracaniem prawa do niezależnego i bezstronnego sądu zostanie zrealizowany z mocy ustawy, poprzez pozbawienie skutków prawnych uchwał Krajowej Rady Sądownictwa z lat 2018-2025 obejmujących wnioski o powołanie na stanowisko sędziego (z wyłączeniem uchwał podjętych w odniesieniu do sędziów, o których mowa w art. 2 ust. 2 ustawy). Powyższe oznacza, że do osiągnięcia celów pierwszego etapu nie jest konieczne ukonstytuowanie się prawidłowo ukształtowanej Rady. Zarazem, podstawowe cele projektu w zakresie przywrócenia prawa do niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego na podstawie prawa zostaną osiągnięte już z dniem wejścia w życie ustawy.

Jeszcze przed ukonstytuowaniem się nowej, prawidłowo ukształtowanej Krajowej Rady Sądownictwa będzie ponadto możliwe ogłoszenie przez Ministra Sprawiedliwości konkursów na zwolnione stanowiska sędziowskie oraz rozpoczęcie pierwszego etapu tego postępowania,

które polega na zgłaszaniu się kandydatów i ich ocenie w poszczególnych sądach. Etap ten trwa średnio około 9 miesięcy, co oznacza, że jego zakończenie będzie przypadało na moment, w którym powinna już ukonstytuować się nowa Rada. Do tego czasu nadal będzie działać obecna, wadliwie ukształtowana Rada, która nie stoi na straży niezależności sądów i niezawisłości sędziów, a tym samym nie jest zdolna realizować zadania określone w projekcie.

W ocenie projektodawcy pierwszeństwo należy przyznać przywróceniu stanu praworządności w Sądzie Najwyższym, aby mógł on sprawnie i w pełnej obsadzie kadrowej realizować swoje ustrojowe i ustawowe zadania, w tym kontrolować uchwały Rady zapadające w konkursach powtarzanych na podstawie ustawy.

Z kolei w odniesieniu do stanowisk zwolnionych w innych sądach należy zakładać, że ogłoszenie konkursów będzie następowało stopniowo od dnia wejścia w życie projektowanej ustawy. Czas trwania tych postępowań jest zdeterminowany przez trzy czynniki:

a) czynności podejmowane w postępowaniu konkursowym, w tym związane z oceną kandydatów, bezpośrednio w sądach powszechnych, administracyjnych wojskowych, co biorąc pod uwagę dotychczasowe doświadczenia należy szacować średnio na okres co najmniej 9 miesięcy;

b) czynności podejmowane w postępowaniu konkursowym przed Krajową Radą Sądownictwa zakończone podjęciem uchwał o przedstawieniu Prezydentowi RP kandydatów na wolne stanowiska sędziowskie;

c) możliwość wniesienia odwołania od uchwał Krajowej Rady Sądownictwa do Sądu Najwyższego, co odsuwa w czasie zakończenie postępowań konkursowych i wręczenie pierwszych nominacji sędziowskich.

W związku z powyższym zakończenie większości powtarzanych konkursów przed Krajową Radą Sądownictwa należy szacować na przełom 2027 r. i 2028 r. W tym czasie nastąpi również zakończenie proponowanej w projekcie ustawowej delegacji sędziów.

Podkreślić należy, że powyższy harmonogram zakłada dotrzymanie przez Krajową Radę Sądownictwa oraz Sąd Najwyższy określonych w ustawie terminów oraz sprawne prowadzenie postępowań konkursowych na etapie ogłaszania przez Ministra Sprawiedliwości o wolnych stanowiskach, zgłaszania i oceny kandydatów w poszczególnych sądach, wyłaniania kandydatów przez Krajową Radę Sądownictwa, rozpoznawania odwołań przez Sąd Najwyższy

oraz dokonywania nominacji przez Prezydenta RP. Opóźnienia na każdym z tych etapów spowodują przesunięcie w czasie osiągnięcia skutków ustawy względem przyjętego harmonogramu.

Nazwa projektu Projekt ustawy o przywróceniu prawa do niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego na podstawie prawa przez uregulowanie skutków uchwał Krajowej Rady Sądownictwa podjętych w latach 2018-2025 Ministerstwo wiodące i ministerstwa współpracujące Ministerstwo Sprawiedliwości Osoba odpowiedzialna za projekt w randze Ministra, Sekretarza Stanu lub Podsekretarza Stanu <u>pod względem legislacyjnym:</u> Arkadiusz Myrcha, Sekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości <u>pod względem merytorycznym:</u> Dariusz Mazur, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości Kontakt do opiekuna merytorycznego projektu <u>opiekun legislacyjny:</u> Marcin Gubała, Dyrektor Departamentu Legislacyjnego e-mail: sekretariat.dl@ms.gov.pl; tel. 22 52 12 764 Michał Antoniak, Naczelnik w Departamencie Legislacyjnym e-mail: Michal.Antoniak@ms.gov.pl; tel. 22 52 12 474 <u>opiekun merytoryczny:</u> Marta Kozuchowska-Warywoda, Dyrektor Departamentu Kadr i Organizacji Sądów Powszechnych i Wojskowych email: sekretariat.dko@ms.gov.pl; tel. 22 52 12 502	Data sporządzenia 12.12.2025 r. Źródło: priorytet „Przywrócenie praworządności w wymiarze sprawiedliwości” Projekt przygotowany przez Komisję Kodyfikacyjną Ustroju Sądownictwa i Prokuratury Nr w wykazie prac UPRO2

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Jaki problem jest rozwiązywany?

Celem projektowanej ustawy jest przywrócenie prawa do niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego na podstawie prawa przez uregulowanie skutków uchwał w sprawach indywidualnych podjętych przez Krajową Radę Sądownictwa, działającą w okresie od 7 marca 2018 r. do 13 maja 2026 r. (dalej: obecna KRS), ukształtowaną na podstawie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw¹ (dalej: ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r.).

Zagwarantowanie obywatelom tego prawa, a wraz z nim niezależności sądów i niezawisłości sędziów było podstawowym, opartym na konsensie, celem transformacji ustrojowej po 1989 r. Konsens ten obejmował podstawowe rozwiązania w zakresie powoływania sędziów przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, mającej stać na straży niezależności sądów i niezawisłości sędziów, będącej organem niezależnym od władz politycznych. Organ ten miał reprezentować samorząd sędziowski oraz władzę ustawodawczą i wykonawczą. Zasady te zostały podważone przez ustawę z dnia 8 grudnia 2017 r.

Postępowania nominacyjne prowadzone przed obecną Krajową Radą Sądownictwa

Wraz z wejściem w życie ww. ustawy, Krajowa Rada Sądownictwa utraciła swoją konstytucyjną tożsamość. Wadliwość postępowań nominacyjnych przed obecną KRS została zapoczątkowana naruszeniem konstytucyjnej zasady wyboru jej sędziowskiej części określonej w art. 187 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.² (dalej: Konstytucja RP). Pogłębił ją sposób podejmowania decyzji o wyborze kandydatów na wolne stanowiska sędziowskie oraz ograniczenie – również w wyniku dokonanych w latach 2017–2024 r. zmian innych ustaw – możliwości merytorycznej oceny tych kandydatów w warunkach otwartej konkurencji o stanowiska sędziowskie.

Na skutek zmian przyjętych w ustawie z dnia 8 grudnia 2017 r. oraz dokonanych w latach 2017–2024 r. nowelizacji innych ustaw Rzeczpospolita Polska stała się pierwszym państwem, wobec którego Komisja Europejska zdecydowała się prowadzić postępowanie na podstawie komunikatu „Nowe ramy UE na rzecz umocnienia praworządności”. Kiedy nie przyniosło to oczekiwanego rezultatu, Komisja Europejska postanowiła, również po raz pierwszy, uruchomić procedurę z art. 7 ust. 1 Traktatu o Unii Europejskiej (dalej: TUE) w celu stwierdzenia, że Rzeczpospolita Polska spowodowała wyraźne ryzyko poważnego naruszenia praworządności z art. 2 TUE.

¹ Dz. U. z 2018 r. poz. 3.

² Dz. U. poz. 483, z późn. zm.

Komisja Europejska zdecydowała się, również po raz pierwszy w historii, wnieść do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (dalej: TSUE) skargi mające za przedmiot uchybienie w postaci niezapewnienia niezawisłości i niezależności sądów krajowych, w tym przede wszystkim krajowego sądu ostatecznej instancji w rozumieniu art. 267 akapit trzeci Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej³ (dalej: TFUE) - tj. polskiego Sądu Najwyższego - na mocy art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE i art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej⁴ (dalej: KPP).

Polskie, ale też zagraniczne sądy zaczęły kierować do TSUE pytania prejudycjalne na mocy art. 267 TFUE, w których kolejne elementy działań państwa polskiego wobec sądownictwa oceniane były jako naruszające standardy unijne. Na skutek tych pytań TSUE stwierdził – także po raz pierwszy w historii integracji europejskiej – że wobec państwa członkowskiego, takiego jak Polska, nie można stosować zasady wzajemnego zaufania w kontekście europejskiego nakazu aresztowania ze względu na istnienie rzeczywistego ryzyka naruszenia prawa podstawowego do rzetelnego procesu sądowego, gwarantowanego przez art. 47 akapit drugi KPP, ze względu na systemowe lub ogólne nieprawidłowości w zakresie niezawisłości władzy sądowniczej⁵.

Wszystko to sprawia, że obecnie występuje niemożność zagwarantowania stronom w każdej sprawie prawa do niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego na podstawie prawa. Systemowy charakter tego naruszenia został stwierdzony w licznych wyrokach sądów krajowych i trybunałów międzynarodowych⁶, a w szczególności w pilotażowym wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (dalej: ETPCz) w sprawie Wałęsa p. Polsce, do którego wykonania niniejszy projekt zmierza.

Także w najnowszym orzecznictwie TSUE podkreśla się, że skład sądu, w którym zasiada co najmniej jeden sędzia powołany w okolicznościach powodujących uzasadnione wątpliwości co do spełniania wymogów dotyczących niezawisłości, bezstronności i uprzedniego ustanowienia na mocy ustawy, musi być kwalifikowany jako skład wadliwy, a rozstrzygnięcia podjęte przez sąd orzekający w takim składzie nie mogą zostać uznane za wiążące. W wyroku z 4 września 2025 r. w sprawie C-225/22⁷, odnosząc się do wyroku zapadłego w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego, TSUE wskazał, że sąd krajowy nie jest związany wyrokiem sądu krajowego wyższej instancji, jeżeli co najmniej jeden z sędziów zasiadających w tym składzie orzekającym nie spełnia wymogów dotyczących niezawisłości, bezstronności i uprzedniego ustanowienia na mocy ustawy, a orzeczenie takie należy uznać za niebyłe.

Ponadto TSUE za niezgodne z art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE w związku z art. 47 KPP uznał przepisy prawa krajowego, które wyłączają możliwość badania przez sąd prawidłowości ukształtowania składu orzekającego. Stanowisko zawarte w cytowanym wyroku TSUE w sprawie C-225/22 zostało w pełni uwzględnione w orzecznictwie Sądu Najwyższego. W uchwale mającej moc zasady prawnej składu 7 sędziów Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z 24 września 2025 r.⁸ wskazano jednoznacznie, że wyroki wydane przez Izbę Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego w składzie orzekającym z udziałem choćby jednego sędziego powołanego na wniosek obecnej KRS należy uznać za wyroki niebyłe (nieistniejące), zostały one bowiem wydane przez sąd niespełniający wymogów wynikających m.in. z TUE a także Konstytucji RP.

Stwierdzenie, że obecna KRS nie jest organem tożsamym z Krajową Radą Sądownictwa jako organem konstytucyjnym uzasadnia kompleksową regulację skutków uchwał obecnej KRS. Wyraźnie na potrzebę takich działań wskazał ETPCz w przywołanym powyżej pilotażowym wyroku w sprawie Wałęsa p. Polsce. Dostrzega ją także Wspólna Opinia Komisji Weneckiej oraz Dyrekcji Generalnej Praw Człowieka i Zasad Prawa w sprawie europejskich standardów regulujących status sędziów z dnia 14 października 2024 r.⁹, (dalej: „opinia Komisji Weneckiej z dnia 14 października 2024 r.”). Co więcej, jak wynika z tej opinii, w przeszłości nie było porównywalnych sytuacji do sytuacji systemowego naruszenia praworządności w Polsce, co sprawia, że również zalecenia wynikające z tej opinii, a oparte na dorobku Rady Europy

³ Dz. Urz. UE C 202 z 2016 r., s. 47.

⁴ Dz. Urz. UE C 202 z 2016 r., s. 389.

⁵ wyrok TSUE z dnia 25 lipca 2016 r. w sprawie Minister for Justice and Equality przeciwko LM, C-216/18 PPU.

⁶ zob. np. w wyroki ETPCz z dnia 22 lipca 2021 r., Reczkowicz przeciwko Polsce, skarga nr 43447/19; z dnia 8 listopada 2021 r., Dolińska-Ficek i Ozimek przeciwko Polsce, skargi nr 49868/19 i 57511/19; z dnia 3 lutego 2022 r., Advance Pharma sp. z o.o. przeciwko Polsce, skarga nr 1469/20; wyroki TSUE z dnia 19 listopada 2019 r. w połączonych sprawach C-585/18, C-624/18 i C-625/18, AK przeciwko Krajowej Radzie Sądownictwa oraz CP i DO przeciwko Sądowi Najwyższemu, EU:C:2019:982; z dnia 2 marca 2021 r. w sprawie C-824/18, A.B., C.D., E.F., G.H. i I.J. przeciwko Krajowej Radzie Sądownictwa, EU:C:2021:153; z dnia 6 października 2021 r., C-487/19, W.Ż., EU:C:2021:798; uchwała Sądu Najwyższego pełny skład SN – Izba Cywilna, Karna oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20, OSNKW 2020, nr 2, poz. 7.

⁷ „R” S.A. przeciwko AW „T” sp. z o.o.

⁸ sygn. akt III PZP 1/25.

⁹ CDL-AD(2024)029, Opinia nr 1206/2024.

odnoszącym się do zdecydowanie odmiennych naruszeń praworządności, należy odpowiednio dostosować do tej nadzwyczajnej sytuacji i okoliczności polskiego porządku prawnego.

W tym świetle należy też rozumieć szerokie uznanie i swobodę wyboru środków wskazane przez ETPCz w pilotażowym wyroku w sprawie Wałęsa p. Polsce, za pomocą których Rzeczpospolita Polska może wywiązać się z ciężących na niej zobowiązań wynikających z wykonania standardów europejskich, w tym wyroków ETPCz.

Jest to tym istotniejsze, że wymiar sprawiedliwości znajduje się w największym od 1989 r. kryzysie, którego konsekwencje mogą wywierać negatywny wpływ na możliwość skutecznej ochrony i egzekwowania praw przez obywateli w kolejnych latach, na co zwraca uwagę Najwyższa Izba Kontroli w przedstawionej 1 października 2024 r. informacji o wynikach kontroli „Zapewnienie sprawnego funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości”¹⁰.

Konstytucyjna zasada bezpieczeństwa kadencji

Utrata przez obecną KRS konstytucyjnej tożsamości powoduje, iż nominacje przez Prezydenta RP osób, o których powołanie na stanowiska sędziowskie obecna KRS wystąpiła, nie opierają się na podstawie konstytucyjnej określonej w art. 179 Konstytucji RP, lecz dokonywane są wyłącznie na podstawie przepisów ustawowych. Niekonstytucyjny charakter takich nominacji sprawia, że sędziowie, którzy je otrzymali, nie korzystają z gwarancji przysługujących sędziom powołanym na podstawie Konstytucji RP, o których mowa w art. 180 Konstytucji RP¹¹.

Na podstawie zaleceń wynikających z opinii Komisji Weneckiej z dnia 14 października 2024 r., w której – odsyłając do Pilnej Wspólnej Opinii Komisji Weneckiej i Dyrekcji Generalnej ds. Praw Człowieka i Praworządności Rady Europy w sprawie projektu ustawy o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa wydanej 8 maja 2024 r.,¹² (dalej „pilna opinia Komisji Weneckiej z 8 maja 2024 r.”) – należy stwierdzić, że „wymóg bezpieczeństwa kadencji może mieć zastosowanie tylko wtedy, gdy odpowiednie powołanie, nominacja lub wybór zostały dokonane zgodnie z Konstytucją i standardami europejskimi. Odmienne stanowisko oznaczałoby, że rząd mógłby zignorować lub ominąć przepisy konstytucyjne dotyczące mianowania, a następnie powołać się na konstytucyjną zasadę bezpieczeństwa kadencji, aby takie mianowanie stało się nieodwracalne, co stanowiłoby sytuację, która podważyłaby zasadę praworządności”.

Fragment ten trzeba rozpatrywać w kontekście powołanego w pilnej opinii Komisji Weneckiej z 8 maja 2024 r. wyroku ETPCz z dnia 1 grudnia 2020 r., Guðmundur Andri Ástráðsson przeciwko Islandii¹³, w którym stwierdzono, że uznanie, iż dany sąd nie jest sądem ustanowionym na podstawie prawa może mieć znaczące konsekwencje dla zasad pewności prawa i nieusuwalności sędziów, które muszą być starannie przestrzegane z uwzględnieniem celów, którym służą.

Przestrzeganie tych zasad za wszelką ceną i kosztem wymagania sądu ustanowionego na podstawie prawa może w pewnych okolicznościach wyrządzić jeszcze większą szkodę praworządności i zaufaniu publicznemu do wymiaru sprawiedliwości. Z przywołanego stanowiska jasno wynika, że chociaż ważnym aspektem praworządności i niezależności sądownictwa jest zasada nieusuwalności, to mogą istnieć okoliczności, w których osoby powołane na stanowiska sędziowskie z takiej ochrony nie korzystają. Jest tak – jak przyjęto w projektowanej ustawie – zwłaszcza wtedy, gdy powołanie następowało – jak w wypadku działalności obecnej KRS – w sposób sprzeczny z art. 179 Konstytucji RP. Utrzymanie takich powołań w mocy prowadziłoby zatem do utrwalania stanu sprzecznego z tymi standardami.

Sytuacja prawna osób powołanych na urząd sędziego przez obecną KRS

Projekt ustawy reguluje skutki uchwał obecnej KRS i ma na celu przede wszystkim przywrócić osobom powołanym na urząd sędziego na wniosek obecnej KRS legitymację do sprawowania wymiaru sprawiedliwości jako niezależny i bezstronny sąd ustanowiony na podstawie prawa.

Projekt zakłada, że nastąpi to przez kompleksową ustawową regulację skutków uchwał obecnej KRS. Skutki te są zróżnicowane ze względu na sytuację prawną, w której znajdowały się osoby powołane w latach 2018–2025 na urząd sędziego na wniosek obecnej KRS, mianowicie:

¹⁰ KPB.430.2.2024.

¹¹ por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 8 maja 2012 r., K 7/10.

¹² CDL-PI(2024)009, Opinia Nr 1181/2024.

¹³ skarga nr 26374/18.

Początkujący sędziowie	Sędziowie z doświadczeniem orzecznictwem	Osoby z innych zawodów prawnych
– Asesorzy – Asystenci sędziów – Referendarze – Inne osoby, które zdały egzamin sędziowski	Sędziowie, którzy zajmowali już wcześniej stanowiska sędziowskie w sądzie niższej instancji/innym sądzie	Osoby, które przysły do zawodu sędziowskiego z innych zawodów: – Adwokaci – Radcy prawni – Radcy Prokuratury Generalnej – Notariusze – Prokuratorzy – Pracownicy naukowcy

Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w Sądzie Najwyższym oraz instytucja skargi nadzwyczajnej

Instytucja skargi nadzwyczajnej

Instytucja skargi nadzwyczajnej została wprowadzona ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym¹⁴, która weszła w życie w dniu 3 kwietnia 2018 r.

Skargę nadzwyczajną do Sądu Najwyższego może wnieść:

- Prokurator Generalny,
- Rzecznik Praw Obywatelskich

oraz, w zakresie swojej właściwości:

- Prezes Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej,
- Rzecznik Praw Dziecka,
- Rzecznik Praw Pacjenta,
- Przewodniczący Komisji Nadzoru Finansowego,
- Rzecznik Finansowy,
- Rzecznik Małych i Średnich Przedsiębiorców,
- Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

Skarga nadzwyczajna może być wniesiona od prawomocnego orzeczenia sądu powszechnego lub sądu wojskowego kończącego postępowanie w sprawie, jeżeli jest to konieczne dla zapewnienia praworządności i sprawiedliwości społecznej i:

- orzeczenie narusza zasady lub wolności i prawa człowieka i obywatela określone w Konstytucji RP,
- orzeczenie w sposób rażący narusza prawo przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie,
- zachodzi oczywista sprzeczność istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, a orzeczenie nie może być uchylone lub zmienione w trybie innych nadzwyczajnych środków zaskarżenia.

Szczegółowe dane dotyczące wpływu i załatwienia spraw ze skarg nadzwyczajnych, a także czas ich rozpoznawania przedstawione zostały w poniższych tabelach. Jednocześnie wskazać należy, że dane statystyczne gromadzone i publikowane przez Sąd Najwyższy odnoszą się do liczby spraw ogółem, bez uwzględnienia podmiotu wnoszącego skargę nadzwyczajną.

Statystyki dotyczące liczby spraw ze skarg nadzwyczajnych, które wpłynęły do Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w latach 2018 - 2024

Rok	Pozostało do rozpoznania z okresu poprzedniego	Wpłynęło	Załatwiono	Pozostało do rozpoznania na następny okres
2018	-	2	1	1
2019	1	77	57	21
2020	22	217	166	73
2021	74	800	573	301
2022	301	411	473	239
2023	239	548	454	333
2024	333	332	181	484

Źródło: Sąd Najwyższy

Informacja o szybkości załatwiania spraw ze skarg nadzwyczajnych, które wpłynęły do Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w 2024 roku

Rodzaj spraw	do 2 miesięcy	do 3 miesięcy	do 6 miesięcy	powyżej 6 miesięcy	Razem
NSNk	1	-	-	9	10
NSNc	4	6	37	124	171
Razem	5	6	37	133	181
<i>Udział w sprawach ogółem (%)</i>	2,76	3,31	20,44	73,48	-

Źródło: Sąd Najwyższy

NSNk – dla spraw ze skarg nadzwyczajnych dotyczących orzeczeń wydanych z bezpośrednim lub odpowiednim zastosowaniem przepisów ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego, ustawy z dnia 10 września 1999 r. - Kodeks karny skarbowy (Dz. U. z 2025 r. poz. 633), ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. - Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. z 2025 r. poz. 860), w tym także odnoszących się do orzeczeń wydanych przez sądy wojskowe

NSNc – dla spraw ze skarg nadzwyczajnych w pozostałych sprawach

Powszechnie znane orzecznictwo trybunałów międzynarodowych postawiło przed Polską potrzebę dostosowania obecnych regulacji prawnych do wiążących Polskę unormowań międzynarodowych w zakresie funkcjonowania Sądu Najwyższego. Odnoszą się one w szczególności do rozstrzygnięcia kwestii statusu Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych (dalej: „Izba KNiSP”) wraz z systemem odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów, a także sposobu regulacji skargi nadzwyczajnej.

O systemowym charakterze naruszenia standardów prawa do sądu w postępowaniach prowadzonych przez wyodrębnioną w strukturze organizacyjnej Sądu Najwyższego Izbę KNiSP, ETPCz wypowiedział się w wykonywanym niniejszą ustawą pilotażowym wyroku z 23 listopada 2023 r. Wałęsa p. Polsce. W wyroku tym stwierdzono, że Polska naruszyła art. 6 ust. 1 EKPCz w odniesieniu do prawa skarżącego do niezależnego i bezstronnego sądu ustawionego ustawą oraz w odniesieniu do pewności prawa. Zasadniczym elementem, który skutkował stwierdzeniem naruszenia art. 6 ust. 1 Konwencji był fakt braku niezależności Izby KNiSP, a zatem sytuacja, w której Izba ta nie ma cechy sądu.

Jeżeli przy tym wziąć pod uwagę, że Izba KNiSP kontroluje uchwały podejmowane w postępowaniach nominacyjnych prowadzonych przed obecną KRS, w tym na wolne stanowiska sędziowskie w Sądzie Najwyższym, to Izbę tę można określić jako swoisty sąd szczególny, który otrzymał wyłączną kompetencję do decydowania *de facto* o składzie osobowym Sądu Najwyższego, a w niektórych przypadkach także o prawidłowości rozstrzygnięć zapadających w innych izbach Sądu Najwyższego.

Utworzenie Izby KNiSP, składającej się wyłącznie z sędziów powołanych na wniosek obecnej KRS, związane było przede wszystkim z ustanowieniem nadzwyczajnego środka odwoławczego - skargi nadzwyczajnej, którego głównym zadaniem jest ponowne sprawdzenie prawomocnych orzeczeń sądowych - w tym orzeczeń wydanych w postępowaniach, w których zapadło już orzeczenie Sądu Najwyższego - na podstawie ogólnych i niejasnych kryteriów.

Skarga nadzwyczajna jako nowy środek zaskarżenia, nieznaný dotąd w takiej formie zarówno polskiej procedurze cywilnej jak i polskiej procedurze karnej, wprowadzony został do porządku prawnego, ustawą o Sądzie Najwyższym z 8 grudnia 2017 r.

Środek ten od samego początku spotkał się jednak z krytyką, gdyż zarzucano mu zbyt szerokie i nazbyt ogólnie określone przesłanki jego stosowania, zezwalające na wzruszanie prawomocnych orzeczeń. W praktyce orzeczniczej skarga nadzwyczajna ingeruje w zasadę stabilności orzeczeń i trudno w tym kontekście dopatrzeć się poszerzenia prawa do sądu, skoro elementem gwarancyjnym prawa do sądu jest stabilność orzeczeń sądowych. W wyroku z dnia 24 października 2007 r., Trybunał Konstytucyjny wyraził pogląd, że prawomocność jest sama w sobie wartością konstytucyjną, zaś podważenie prawomocności musi każdorazowo być przedmiotem skrupulatnego ważenia wartości. W tym kontekście należy uznać, że w przypadku skargi nadzwyczajnej nie doszło do prawidłowego ważenia wartości.

Strony mogą, na zasadach określonych w art. 417¹ § 2 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny¹⁵, dochodzić naprawienia szkody wyrządzonej przez wydanie prawomocnego orzeczenia, które jest niezgodne z prawem.

¹⁴ Dz. U. z 2018 r. poz. 5, z późn. zm.

¹⁵ Dz. U. z 2025 r. poz. 1071, 1172 i 1508.

Jako nadzwyczajny środek zaskarżenia skarga nadzwyczajna jest kolejnym wyjątkiem od koncepcji prawomocności orzeczeń w jej negatywnym i pozytywnym ujęciu. Wprowadzeniu skargi nadzwyczajnej do polskiego systemu prawnego nie towarzyszyła refleksja nad tym, w jaki sposób instytucja ta powinna być systemowo powiązana z pozostałymi środkami prawnymi służącymi kwestionowaniu prawomocnych orzeczeń, znanymi procedurze cywilnej i karnej, z którymi skarga nadzwyczajna wchodzi obecnie w rozmaite niejasne interakcje.

Ponadto, w wyroku ETPCz w sprawie Wałęsa p. Polsce stwierdzono istotne zastrzeżenia proceduralne skargi nadzwyczajnej, tj. swobodę zainteresowanych organów w interpretacji podstaw skargi, wykorzystywanie procedury skargi jako „zwykłego zaskarżenia pod przykrywką”, umożliwienie organowi orzekającemu rozpoznawanie sprawy na nowo także co do stanu faktycznego. W związku z tym jest uzasadnione usunięcie z systemu prawnego tego środka, zważywszy także na to, iż w systemie prawa procesowego pozostają instrumenty korekty prawomocnych orzeczeń naruszających prawo.

Mimo fundamentalnego znaczenia dla zapewnienia kadr wymiaru sprawiedliwości, ostatni z etapów procedury powoływania sędziów nie ma – zgodnie z aktualnie obowiązującym stanem prawnym – jasno określonych ram czasowych. Prowadzi to do przedłużającego się stanu niepewności co do powołania na stanowisko sędziowskie w sytuacji, gdy Krajowa Rada Sądownictwa wystąpiła już do Prezydenta RP z wnioskiem o powołanie na te stanowisko. Ponadto, jako iż aktualna liczba sędziów orzekających jest niewystarczająca, ma to znaczenie z punktu widzenia zapewnienia obywatelom dostępności do drogi sądowej (art. 45 Konstytucji).

W aktualnym stanie prawnym ustawodawca przyznaje uczestnikom postępowania w sprawie powołania na stanowisko sędziowskie możliwość wniesienia odwołania od uchwały KRS sprzecznej z prawem. Powyższe uprawnienie nie przysługuje jednak uczestnikom postępowania w sprawach o powołanie na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego. Regulacja ta pozbawia zatem dostępu do drogi sądowej w odniesieniu do uchwał KRS podejmowanych w procedurze powołania na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego (co pozostaje w sprzeczności z art. 45 Konstytucji), a także prowadzi do zróżnicowania uczestników postępowania w sprawach powołania na stanowisko sędziowskie (sprzeczność z art. 32 ust. 1 Konstytucji).

2. Rekomendowane rozwiązanie, w tym planowane narzędzia interwencji, i oczekiwany efekt

Art. 2 ust. 1 projektu przewiduje, że uchwały obecnej KRS o przedstawieniu wniosku o powołanie do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego, sędziego sądu apelacyjnego, sędziego sądu okręgowego, sędziego sądu rejonowego, sędziego Naczelnego Sądu Administracyjnego, sędziego wojewódzkiego sądu administracyjnego, sędziego wojewódzkiego sądu okręgowego lub sędziego wojewódzkiego sądu garnizonowego są pozbawione mocy prawnej.

Przewiduje się wyodrębnienie następujących głównych kategorii osób powołanych na urząd sędziego na podstawie tych uchwał:

- a) osoby będące asesorami sądowymi w sądach powszechnych powołane na stanowisko sędziego sądu rejonowego;
- b) osoby będące asesorami w wojewódzkich sądach administracyjnych powołane na stanowiska sędziego wojewódzkiego sądu administracyjnego;
- c) osoby będące referendarzami sądowymi i asystentami sędziów, które zdały z wynikiem pozytywnym egzamin sędziowski i mogły ubiegać się o powołanie na urząd sędziego w terminie do 5 lat od zdania egzaminu lub do dnia 21 czerwca 2024 r. powołane na stanowisko sędziego sądu rejonowego;
- d) osoby korzystające z prawa do powrotu do wykonywania zawodu sędziego,
- e) osoby będące sędziami powołanymi na pierwsze stanowisko na podstawie art. 179 Konstytucji RP ubiegające się przed obecną KRS o powołanie do pełnienia urzędu sędziego w innym sądzie lub w sądzie wyższego rzędu;
- f) osoby ubiegające się o powołanie do pełnienia urzędu sędziego niebędące wcześniej sędziami;
- g) osoby ubiegające się o powołanie do pełnienia urzędu sędziego Sądu Najwyższego lub sędziego Naczelnego Sądu Administracyjnego niebędące wcześniej sędziami;
- h) osoby powołane na stanowisko sędziego, które przeszły lub zostały przeniesione w stan spoczynku.

Początkujący sędziowie, sędziowie korzystający z prawa powrotu do wykonywania zawodu sędziego

Projekt przewiduje, że w przypadku osób będących asesorami sądowymi (lit. a i b powyżej), osób będących referendarzami sądowymi i asystentami sędziów (lit. c powyżej) oraz osób korzystających z prawa do powrotu do wykonywania zawodu sędziego (lit. d powyżej) nastąpi ex lege, z dniem wejścia w życie ustawy, potwierdzenie skuteczności ich powołania na

stanowisko sędziowskie (art. 2 ust. 2 w zw. z ust. 1) ze skutkiem uniemożliwiającym kwestionowanie w przyszłości ich statusu jako prawidłowo powołanych sędziów.

Do grupy tej należą:

- 1) sędziowie sądu rejonowego, powołani na urząd sędziego w trybie określonym w art. 106xa ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych¹⁶ (dalej u.s.p.), czyli asesory, którzy musieli wystąpić o powołanie na urząd sędziego, z uwagi na upływ określonego prawem czasu;
- 2) sędziowie sądu rejonowego, których uprawnienie do ubiegania się o powołanie do pełnienia urzędu na stanowisku sędziowskim wynikało z art. 15 ust. 11, art. 18 lub art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 11 maja 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury, ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2017 poz. 1139 oraz z 2018 r. poz. 1443), czyli osoby które uzyskały możliwość ubiegania się o urząd sędziego, w związku ze zdaniem egzaminem, ale nie odbyły asesury sądowej, w tym byli referendarze i asystenci sędziów;
- 3) sędziowie wojewódzkich sądów administracyjnych, których uprawnienie do ubiegania się o powołanie do pełnienia urzędu na stanowisku sędziowskim wynikało z zajmowania stanowiska asesora sądowego w wojewódzkim sądzie administracyjnym, na które kandydatura została zgłoszona przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz.) ;
- 4) sędziowie, którzy zrzekli się urzędu sędziego, a następnie powrócili na urząd sędziego i poprzednio zajmowane stanowisko, jeżeli poprzednio zajmowane stanowisko objęli w inny sposób niż w wyniku wniosku o powołanie sędziego, przedstawionego Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej przez Krajową Radę Sądownictwa działającą w okresie od 7 marca 2018 r. do 13 maja 2026 r., albo w sposób, o którym mowa wyżej w pkt 1–3.

Wskazany wyżej skutek obejmie łącznie ok. 1200 osób¹⁷. W tej liczbie najliczniejszą podgrupę (682 osoby w sądach powszechnych - liczba obecnie orzekających sędziów powołanych w sądach rejonowych z zawodu asesor sądowy i ok. 100 osób w sądach administracyjnych) stanowią osoby powołane na stanowiska sędziów po asesurze sędziowskiej, a obok nich początkujący sędziowie, którzy zdali egzamin sędziowski, nie odbywali asesury, a przed objęciem urzędu sędziego pracowali w sądach jako referendarze sądowi (ok. 280 osób) lub asystenci sędziego (ok. 120 osób). Rozwiązanie projektodawcy uwzględnia fakt, że osoby te z jednej strony, po zdaniu egzaminu sędziowskiego, reprezentują wysoki merytoryczny poziom przygotowania do sprawowaniu urzędu sędziego a z drugiej strony znalazły się w przymusowym położeniu i nie mogły odstąpić od udziału w postępowaniu konkursowym przed obecną KRS z uwagi na ryzyko wygaśnięcia prawa do sprawowania urzędu sędziego.

Wobec tak dużej liczby sędziów, którzy wymagają potwierdzenia nadanej im wadliwie inwestytury, tylko takie rozwiązanie jest w stanie pogodzić potrzebę wyposażenia wskazanych sędziów w konstytucyjnie umocowane *votum* do orzekania oraz potrzeb systemu sądowniczego, z którego nie można bez istotnego uszczerbku dla obywateli, wyłączyć ok. 1200 aktywnych orzeczników.

Alternatywą dla przyjętego rozwiązania, zakładającego potwierdzenie *ex lege* prawidłowości statusu wymienionej wyżej grupy sędziów byłoby przyjęcie, że osoby te powinny przejść od początku całą ścieżkę nominacyjną, co po pierwsze naruszyłoby prawo obywateli do sądu, które obejmuje też prawo do sprawnego rozpoznania sprawy, a po drugie oznaczałoby zasadność powstrzymania się od sprawowania wymiaru sprawiedliwości do czasu zakończenia procesu nominacyjnego, przez wskazanych sędziów. Wskazana grupa stanowi ponad 10% łącznej liczby sędziów sądów powszechnych w Polsce, w dodatku orzekających w sądach pierwszej instancji, a więc tych, do których wpływa największa liczba wszystkich spraw sądowych. Co więcej mając na uwadze okoliczność, iż są to sędziowie orzekający w sądach rejonowych, praktycznie nie ma możliwości zastąpienia ich choćby w drodze tzw. delegacji poziomych (z innych sądów równorzędnych), gdyż wszystkie sądy rejonowe, w całym kraju, zmagają się z niewystarczającą liczbą orzeczników. Jednocześnie, przewidziane w projektowanych przepisach potwierdzenie *ex lege* skuteczności powołań na urząd sędziego wskazanej grupy sędziów jednoznacznie wyłącza - w jakimkolwiek aspekcie - możliwość kwestionowania rozstrzygnięć podjętych z udziałem tych osób w latach 2018-2025 ze względu na zarzut wadliwej obsady sądu, co motywowane jest właśnie zapewnieniem i ochroną bezpieczeństwa prawnego obywateli.

¹⁶ Dz. U. z 2024 r. poz. 334, z późn. zm.

¹⁷ według stanu na 9.10.2025 r.

Osoby będące sędziami ubiegającymi się o powołanie do pełnienia urzędu sędziego w innym sądzie lub w sądzie wyższego rzędu

Odnosnie do osób będących sędziami ubiegającymi się o powołanie do pełnienia urzędu sędziego w innym sądzie lub w sądzie wyższego rzędu (lit. e powyżej) projekt przewiduje ich przywrócenie na stanowiska powierzone zgodnie z art. 179 Konstytucji RP. Grupa ta liczy ok. 1200 osób.

W stosunku do nich projekt kieruje się regułą powrotu, sędzia posiadający bowiem pierwotnie prawidłowo nadane *votum* może je stracić tylko w sytuacjach i w sposób określony w art. 180 Konstytucji RP. Na płaszczyźnie konstytucyjnej sędzia taki został już prawidłowo powołany na urząd sędziego i pierwotnie prawidłowo został ustalony jego stosunek służbowy, w ramach którego sprawował wymiar sprawiedliwości. W tym zakresie jest chroniony gwarancjami z art. 180 Konstytucji RP. W celu odzyskania prawidłowo nadanej legitymacji do sprawowania wymiaru sprawiedliwości sędzia powinien zatem powrócić na miejsce służbowe w sądzie, który został mu wskazany w postanowieniu Prezydenta RP wydanym na podstawie art. 179 Konstytucji RP w oparciu o wniosek prawidłowo ukształtowanej Krajowej Rady Sądownictwa.

Osoby, które - z udziałem obecnej KRS - przysły do zawodu sędziowskiego z innych zawodów prawniczych

Kategorię tę tworzą przede wszystkim osoby, które ubiegały się o urząd sędziego, będąc prokuratorami, adwokatami, radcami prawnymi, radcami Prokuraturii Generalnej, notariuszami lub pracownikami naukowymi. Członkowie tej grupy znajdowali się w innym położeniu niż wspomniani wcześniej asesory sądowi, referendarze lub asystenci sędziów, ponieważ w ich przypadku prawo do ubiegania się o powołanie na urząd sędziego nie było przyznane na czas ustawowo określony, lecz miało charakter bezterminowy. To uzasadnia przyjęcie w stosunku do tych osób innego skutku. Jest nim ustanie stosunku służbowego na stanowisku sędziego. Jest to grupa ok. 350 osób w sądach powszechnych oraz 80 osób w Sądzie Najwyższym i Naczelnym Sądzie Administracyjnym, które nie miały pierwotnie prawidłowo nadanego *votum* i od początku były sędziami ustanowionymi wyłącznie na podstawie ustawy (lit. f i g powyżej).

Projekt zakłada, że o utrzymaniu się skutków wynikających z ustawy zdecyduje pod kontrolą Sądu Najwyższego Krajowa Rada Sądownictwa, rozstrzygając w ponownie przeprowadzanych postępowaniach w przedmiocie powołań na stanowiska sędziowskie zakończonych obecnie uchwałami obecnej KRS.

Liczba osób powołanych na stanowiska sędziowskie w wyniku uchwał, podjętych przez obecną KRS w sprawach indywidualnych w latach 2018-2025 w podziale na szczeble i piony sądów powszechnych

Etykiety wierszy	Sędzia sądu apelacyjnego	Sędzia sądu okręgowego	Sędzia sądu rejonowego	(puste)	Suma końcowa
Osoby, które - z udziałem nieprawidłowo ukształtowanej KRS - przysły do zawodu sędziowskiego z innych zawodów prawniczych	7	76	296	8	387
PION CYWILNY	2	54	104		160
PION GOSPODARCZY		11	14		25
PION KARNY	1	4	71		76
PION PENITENCJARNY		1			1
PION PRACY I UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH	4	6	9		19
PION RODZINNY i NIELETNICH			96		96
PION WYKONYWANIA ORZECZEŃ			2		2
(puste)				8	8
Początkujący sędziowie, sędziowie korzystający z prawa powrotu do wykonywania zawodu sędziego			1101	4	1105
PION CYWILNY			526		526
PION GOSPODARCZY			173		173
PION KARNY			198		198
PION PRACY I UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH			52		52
PION RODZINNY i NIELETNICH			146		146
PION WYKONYWANIA ORZECZEŃ			6		6
(puste)				4	4

Osoby będące sędziami ubiegającymi się o powołanie do pełnienia urzędu sędziego w innym sądzie lub w sądzie wyższego rzędu	186	907		36	1129
PION CYWILNY	79	427			506
PION GOSPODARCZY	14	123			137
PION KARNY	59	223			282
PION PENITENCJARNY		23			23
PION PRACY I UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH	33	88			121
PION RODZINNY i NIELETNICH		19			19
PION WIZYTACJI	1	1			2
PION WYKONYWANIA ORZECZEŃ		1			1
XVII Wydział Sąd Ochrony Konkurencji i K		2			2
(puste)				36	36
(puste)		1	2	1	4
PION CYWILNY			1		1
PION KARNY		1	1		2
(puste)				1	1
Suma końcowa	193	984	1399	49	2625

Oznaczenie w tabeli „puste” dotyczy osób, które nie brały udziału w konkursach przed obecną KRS, natomiast zostały one powołane po 2017 r. Dotyczy to 4 osób, które zostały powołane np. po powrocie z misji.

W odniesieniu do sędziów, którzy przeszli w stan spoczynku, informacja przedstawia się następująco¹⁸:

	Sądy apelacyjne	Sądy okręgowe	Sądy rejonowe
Osoby, które - z udziałem nieprawidłowo ukształtowanej KRS - przyszły do zawodu sędziowskiego z innych zawodów prawniczych	1	3	3
Zrzeczenie się urzędu		3	2
Przejsie w stan spoczynku	1		1
Początkujący sędziowie, sędziowie korzystający z prawa powrotu do wykonywania zawodu sędziego			3
Zrzeczenie się urzędu			2
Przejsie w stan spoczynku			1
Osoby będące sędziami ubiegającymi się o powołanie do pełnienia urzędu sędziego w innym sądzie lub w sądzie wyższego rzędu	11	22	
Powołanie na sędziego SN	1	2	
Zrzeczenie się urzędu		2	
Przejsie w stan spoczynku	10	18	
Suma końcowa	12	25	6

Zgodnie z projektem ustawy sędziowie, którzy awansowali na stanowisko sędziego w sądzie okręgowym/ apelacyjnym/ Sądzie Najwyższym, itd. nadal pozostaną w stanie spoczynku. Przepisy ustawy przewidują, że otrzymają oni 75% uposażenia przysługującego na stanowisku zajmowanym przed powołaniem na podstawie uchwały obecnej KRS. Jeśli zaś chodzi o sędziów, którzy przed powołaniem na stanowisko sędziowskie na podstawie ww. uchwały nie byli sędziami lub prokuratorami (tj. adwokaci, radcowie prawni, itd.) tracą oni z dniem wejścia w życie projektowanej ustawy uprawnienie do stanu spoczynku i do uposażenia z tytułu stanu spoczynku. Spowoduje to, że od wynagrodzenia wypłacanego takiej osobie przekazanie będą składki do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych na zasadach określonych w art. 91 § 10 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (*vide* przepisy od art. 10 do 13 projektowanej ustawy).

Kontrola sądowa na etapie występowania skutków z mocy ustawy

W projekcie ustawy przyjęto, że przewidziane w niej skutki dotyczące statusu sędziów, którzy zostali powołani na wniosek obecnej KRS ukształtowanej na podstawie art. 9a ustawy z 8 grudnia 2017 r., wystąpią z mocy prawa z chwilą wejścia ustawy w życie. Wystąpienie tych skutków w odniesieniu do poszczególnych sędziów będzie stwierdzał Minister Sprawiedliwości,

¹⁸ MS nie dysponuje danymi dotyczącymi sądownictwa administracyjnego jak i Sądu Najwyższego.

na którego projekt nakłada obowiązek obwieszczenia w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” wykazu obejmującego imię, nazwisko, stanowisko i datę powołania na to stanowisko każdego z sędziów wraz ze wskazaniem skutków wywoływanych przez ustawę oraz ich podstawy prawnej. W świetle projektu czynność Ministra Sprawiedliwości ma wyłącznie charakter informacyjny.

Projektowana ustawa zawiera rozwiązania, które w różnym stopniu modyfikują stosunek służbowy osób powołanych do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego, a w wyjątkowych sytuacjach przewidują, że stosunek ten ustaje z mocy prawa. Ze względu na wagę i zakres oddziaływania tych rozwiązań na sferę praw osobistych i zawodowych tych osób projekt przyjmuje, że kwestia wystąpienia skutków wynikających z mocy ustawy powinna podlegać bezpośredniej kontroli sądowej.

Projekt zawiera odrębne unormowania określające zasady realizacji przez zainteresowane osoby prawa dostępu do sądu oraz regulujące tryb prowadzenia postępowania w tych sprawach. W tym zakresie projekt przewiduje dopuszczalność wniesienia przez zainteresowaną osobę odwołania do Sądu Najwyższego w celu umożliwienia zbadania prawidłowości określenia we wpisie do wykazu, ogłaszanym przez Ministra Sprawiedliwości, skutków wynikających z ustawy w stosunku do tej osoby.

Projekt zakłada, że wniesienie odwołania do Sądu Najwyższego powinno nastąpić w terminie 2 tygodni od dnia obwieszczenia dokonanego przez Ministra Sprawiedliwości, przy czym wniesienie odwołania nie będzie wstrzymywało skutków występujących z mocy ustawy. W postępowaniu prowadzonym w związku z wniesieniem odwołania kontroli ma podlegać kwestia prawidłowości określenia skutków wskazanych przez Ministra Sprawiedliwości w opublikowanym wpisie do wykazu. Rozpatrując odwołanie Sąd Najwyższy będzie uprawniony do stwierdzenia, że odwołujący się został błędnie zaliczony do grupy osób objętych skutkami ustawy. W takiej sytuacji Sąd Najwyższy uwzględniając odwołanie uchyli wpis do wykazu i w ten sposób zakończy postępowanie w stosunku do osoby, która nie powinna zostać wymieniona przez Ministra Sprawiedliwości w ogłaszanym wykazie. Z kolei, w przypadku zasadnego zastosowania ustawy w odniesieniu do odwołującego się, a zarazem błędnego określenia co do niego wynikających z tej ustawy skutków, Sąd Najwyższy obowiązany będzie uchylić wpis do wykazu w celu prawidłowego określenia tych skutków w wykazie. Tego rodzaju orzeczenie na mocy odpowiednio stosowanego art. 365 § 1 k.p.c. będzie miało charakter wiążący dla Ministra Sprawiedliwości, a w rezultacie jego wydania, na mocy projektowanych przepisów, powstanie obowiązek ponownego obwieszczenia wykazu określającego w sposób prawidłowy skutki w odniesieniu do odwołującej się osoby, z uwzględnieniem wyników postępowania przeprowadzonego przed Sądem Najwyższym. Zgodnie z projektem, od ponownego wpisu do obwieszczanego wykazu osobie zainteresowanej będzie przysługiwało odwołanie do Sądu Najwyższego na zasadach ogólnych.

Projekt przewiduje, że właściwy do rozpoznania odwołań będzie kwalifikowany skład pięciu sędziów wyznaczanych spośród wszystkich sędziów Sądu Najwyższego, a także sędziów delegowanych do pełnienia czynności sędziowskich w Sądzie Najwyższym, przy czym sędzia referent będzie ustalany według kolejności wpływu odwołania i z uwzględnieniem kolejności alfabetycznej nazwisk wszystkich sędziów Sądu Najwyższego na prowadzonej w tym celu liście. Sędzią referentem nie będzie mógł być sędzia delegowany do Sądu Najwyższego. Składowi rozpoznającemu odwołanie będzie przewodniczył sędzia Sądu Najwyższego zajmujący stanowisko w Izbie Cywilnej albo w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych, co jest związane z tym, że postępowanie w sprawie będzie prowadzone na podstawie odpowiednio stosowanych przepisów ustawy Kodeks postępowania cywilnego (dalej: k.p.c.).

W celu zapewnienia odpowiedniej sprawności postępowania przed Sądem Najwyższym i osiągnięcia związanej z tym stabilizacji stosunków prawnych w dziedzinie powołań sędziowskich projekt zakłada, że nie będzie dopuszczalne przywrócenie terminu do wniesienia odwołania, a odwołanie niespełniające warunków formalnych będzie podlegało odrzuceniu bez wzywania o jego poprawienie lub uzupełnienie. Sąd Najwyższy obowiązany będzie podjąć rozstrzygnięcie w przedmiocie odwołania nie później niż w terminie miesiąca od dnia jego wniesienia w przypadkach dotyczących osób powołanych do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego, a w pozostałych przypadkach nie później niż w terminie 2 miesięcy od tego dnia.

Ponowne postępowania w przedmiocie powołań na stanowiska sędziowskie objęte na podstawie uchwał obecnej KRS
Projekt przyjmuje, że niezależnie od rodzaju sądu o wolnych stanowiskach będzie ogłaszać Minister Sprawiedliwości. Konieczność skoordynowania licznych postępowań dotyczących stanowisk w różnych sądach uzasadnia skupienie kompetencji do ogłoszenia o wolnych stanowiskach w jednym organie.

Osoby, które objęły urząd sędziego na wniosek obecnej KRS, będą co do zasady brały udział w ponownych postępowaniach z mocy prawa, zachowując możliwość rezygnacji z udziału w konkursie. Proponowane rozwiązania umożliwiają ponadto udział w konkursach nie tylko osobom, w stosunku do których uchwały obecnej KRS zostaną uchylone w trybie i na zasadach określonych w projekcie, lecz także innym kandydatom, którzy spełniają wymogi objęcia danego stanowiska – niezależnie od tego, czy brali udział w pierwotnych konkursach, czy nie.

Od uchwał Krajowej Rady Sądownictwa podejmowanych w powtarzanych konkursach przysługiwać będzie odwołanie do Sądu Najwyższego, co zapewni sądową kontrolę projektowanego mechanizmu. Możliwość zaskarżenia uchwał Krajowej Rady Sądownictwa do Sądu Najwyższego wynika z art. 44 ust. 1 ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa.

Ochrona praw osób, których stosunki służbowe ustają, do czasu rozstrzygnięcia ponawianego konkursu na zwolnione stanowisko sędziowskie

Projektodawca dostrzega potrzebę uregulowania skutków ustania stosunku służbowego na stanowisku sędziego w sposób możliwie proporcjonalny, zachowując ochronę tych praw, które zostały definitywnie nabyte, oraz wprowadzając rozwiązania socjalne chroniące osoby, znajdujące się w trudnej sytuacji osobistej.

Osoby, które w dniu podjęcia uchwały przez obecną KRS o przedstawieniu wniosku o powołanie na stanowisko sędziego zajmowały stanowisko radcy Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, mają prawo na swój wniosek powrócić na poprzednio zajmowane stanowisko lub stanowisko równorzędne poprzednio zajmowanemu.

Osoby, które w dniu podjęcia uchwały przez obecną KRS o przedstawieniu wniosku o powołanie na stanowisko sędziego zajmowały w instytucji publicznej stanowisko związane ze stosowaniem lub tworzeniem prawa administracyjnego, mają prawo na swój wniosek powrócić na poprzednio zajmowane stanowisko.

Osoby, które w dniu podjęcia uchwały przez obecną KRS o przedstawieniu wniosku o powołanie na stanowisko sędziego zajmowały stanowisko prokuratora, będą mogły ubiegać się o powołanie – na swój wniosek – na poprzednio zajmowane stanowisko prokuratora.

Osoby, które w dniu podjęcia uchwały przez obecną KRS o przedstawieniu wniosku o powołanie na stanowisko sędziego wykonywały zawód adwokata, radcy prawnego lub notariusza, mogą ubiegać się o uzyskanie wpisu na właściwą listę lub powołania na zasadach określonych w przepisach odrębnych. W tym zakresie realizacja reguły powrotu jest ograniczona przez wzgląd na autonomię samorządów prawniczych gwarantowaną przez art. 17 ust. 1 Konstytucji RP.

Wykonanie projektowanego prawa powrotu na poprzednio zajmowane stanowisko podlega wyłączeniu, jeżeli osoba, której stosunek służbowy ustał wraz z wejściem w życie ustawy, skorzysta z możliwości uzyskania mianowania na stanowisko referendarza sądowego. Prezes właściwego sądu apelacyjnego albo właściwego sądu administracyjnego będzie mianował taką osobę – na jej wniosek – na stanowisko referendarza sądowego w sądzie powszechnym lub administracyjnym, w którym osoba ta pełniła urząd na stanowisku sędziego. Przepisów tych nie stosuje się do osób powołanych do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego lub Naczelnego Sądu Administracyjnego, ponieważ postępowania o powołanie na te stanowiska były dotknięte kwalifikowanymi wadami, a poza tym w sądach tych nie funkcjonują referendarze sądowi.

Projekt reguluje skutki socjalne ustania stosunku służbowego na stanowisku sędziego, dotyczące w szczególności zasiłków i urlopów macierzyńskich, urlopów ojcowskich, rodzicielskich i wychowawczych czy pożyczek udzielonych na zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych. Projekt przewiduje ponadto zachowanie przez członków rodzin prawa do uposażenia rodzinnego na zasadach obowiązujących w dniu jego powstania. Założeniem było możliwie kompleksowe uregulowanie tej materii w sposób zapewniający ochronę tych praw, które zostały definitywnie nabyte i co do których brak jest racji konstytucyjnych przemawiających za ich odebraniem (art. 17-24 projektu).

Regulacje służące zapewnieniu niezakłóconego funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości w okresie przejściowym

Projekt pozwala sędziom, którzy zdecydowali się na udział w powtarzanych postępowaniach, na dalsze orzekanie w sądzie, w którym objęli stanowisko, do czasu rozstrzygnięcia konkursu, o ile jest to uzasadnione potrzebami wymiaru sprawiedliwości

i wolą samego sędziego. Pozwoli to także na ograniczenie negatywnych skutków zmiany miejsca służbowego dla sędziego objętego skutkami ustawy aż do czasu rozstrzygnięcia ponownego konkursu.

Wyjątek dotyczy jedynie tych osób, których dalsze orzekanie na zajmowanym stanowisku byłoby nie do pogodzenia z postrzeganiem sądu jako organu bezstronnego lub niezależnego. W takich wypadkach Krajowa Rada Sądownictwa będzie uprawniona do odwołania sędziego z delegacji na wniosek Przewodniczącego Krajowej Rady Sądownictwa, prezesa właściwego sądu oraz rzecznika dyscyplinarnego (projektowany art. 27 ust. 1 ustawy).

Projektuje się rozwiązanie zapewniające sędziom delegowanym do sądu wyższej instancji otrzymywanie wynagrodzenia w stawce wynagrodzenia zasadniczego na stanowisku sędziowskim w sądzie, w którym sędzia delegowany pełni obowiązki (projektowany art. 4 ust. 3 ustawy).

Wpływ umożliwienia prezesom sądów i Ministrowi Sprawiedliwości przedłużania delegacji sędziowskich na czas nieoznaczony

Założeniem projektu jest zagwarantowanie sprawnego i możliwie niezakłóconego funkcjonowania sądownictwa w okresie powtarzania konkursów. Sędziowie, którzy objęli pierwsze stanowisko sędziowskie na podstawie art. 179 Konstytucji RP, a następnie zmienili miejsce służbowe w tym samym pionie sądownictwa, będą delegowani z mocy ustawy do pełnienia czynności sędziowskich w sądzie, w którym obecnie zajmują stanowiska albo do którego zostali przeniesieni. Votum sędziego do orzekania na dotychczasowym miejscu służbowym nie wynika w tym wypadku z wadliwego powołania na wniosek obecnej KRS, lecz z pierwotnego aktu powołania opartego na art. 179 Konstytucji RP oraz delegacji wynikającej z projektowanej ustawy. Ich ustawowa delegacja ma trwać dwa lata, przy czym zakresem delegacji objęte jest także zakończenie spraw, których prowadzenie sędziowie w tym okresie rozpoczęli. Z ustawowej delegacji sędzia będzie mógł ustąpić za sześciomiesięcznym uprzedzeniem. Okres delegacji będzie mógł ponadto zostać przedłużony na czas nieokreślony przez prezesa właściwego sądu lub Ministra Sprawiedliwości w przypadku sądów wojskowych na wniosek sędziego, o ile sędzia ten bierze udział w powtarzanych konkursie. Taka delegacja ustanie z chwilą ustąpienia przez sędziego za trzymiesięcznym uprzedzeniem albo z chwilą prawomocnego zakończenia powtarzanego konkursu, chyba że sędzia zostanie przedstawiony do powołania na urząd w sądzie, w którym jest delegowany.

Szczególna podstawa uchylecia orzeczenia wydanego z udziałem osoby powołanej na wniosek obecnej KRS

Projekt stwarza stronom lub innym uczestnikom postępowań sądowych szczególnie środek prawny umożliwiający wzruszenie orzeczeń wydanych z udziałem osób powołanych na stanowiska sędziowskie na wniosek obecnej KRS. Projektowane rozwiązanie zakłada przyznanie uprawnienia do tego środka stronom lub uczestnikom postępowania, którzy w czasie właściwym dla złożenia wniosku o wyłączenie sędziego podnosili zarzuty co do prawidłowości składu sądu pierwszej instancji lub co do niezawisłości lub bezstronności uczestniczącej w tym składzie osoby, w stosunku do której obecna Rada podjęła uchwałę o przedstawieniu wniosku o powołanie, z powodu okoliczności związanych z powołaniem tej osoby do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego i następnie na tej podstawie wnieśli środki zaskarżenia. Uprawnienie do wystąpienia z takim wnioskiem będzie przysługiwało także stronie, która wniosła do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka skargę zawierającą zarzut wydania orzeczenia przez sąd niespełniający wymogu niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą, a rozpoznanie skargi przez Europejski Trybunał Praw Człowieka zostało odroczone do czasu przyjęcia środków naprawczych wymaganych na mocy sentencji wyroku pilotażowego.

Wymogi te będą jednak wyłączone w przypadku orzeczeń Sądu Najwyższego oraz orzeczeń Naczelnego Sądu Administracyjnego, rozstrzygających sprawę co do istoty i prawomocnie kończących postępowanie, jak również orzeczeń dyscyplinarnych dotyczących sędziów sądów administracyjnych.

Przyjęcie odmiennego rozwiązania wiązałoby się z koniecznością wzruszenia wszystkich orzeczeń wydanych z udziałem sędziów powołanych na stanowiska na wniosek obecnej KRS. Tak ukształtowane przepisy premiowałyby w istocie nie te strony lub uczestników postępowania, którzy aktywnie procesowo, wszystkimi dostępnymi środkami, dążyły do ukształtowania składu orzekającego, tak aby miał on cechy sądu, ale te strony lub uczestników postępowania, którzy swoje zastrzeżenia co do składu podnosili tylko wtedy, gdy orzeczenie zapadło niezgodnie z ich oczekiwaniami. Nietrudno też dostrzec, że takie rozwiązanie miałoby drastyczne skutki społeczne, gdyż prowadziłoby do podważenia stabilności orzeczeń i negatywnie wpływało na zaufanie obywateli do wymiaru sprawiedliwości. Ponowne prowadzenie tak znacznej liczby spraw sądowych byłoby bowiem nie tylko problemem organizacyjnym dla sądów, ale przede wszystkim dla stron postępowań, co wiązałoby się także z ponoszeniem przez nie dodatkowych kosztów finansowych. **Z tych przyczyn projekt zakłada ograniczenie możliwości wzruszenia orzeczeń tylko do tych stron i uczestników, które podnosiły we właściwym czasie zastrzeżenia co do niezawisłości lub bezstronności sędziego w związku z jego powołaniem.**

W repertoriach pionów cywilnych istnieje wyodrębniony symbol „109usp”, który odnosi się wyłącznie do spraw, w których strony i uczestnicy podnosili we właściwym czasie zastrzeżenia co do niezawisłości lub bezstronności sędziego w związku z jego powołaniem. Natomiast w pionie karnym, takie wnioski są rejestrowane pod symbolem „Ko”, w którym rejestrowane są nie tylko wnioski o wyłączenie sędziów na podstawie art. 42a u.s.p., ale także odezwy o udzielenie pomocy prawnej, prośby o ulaskawienie i tym podobne.¹⁹

Wpływ spraw o wyłączenie sędziego w sądach powszechnych w latach 2022 - I p. 2025*

Sprawy	Wpływ			
	2022	2023	2024	I p. 2025
o wyłączenie sędziego; sprawy o symbolu 109 (do 14 lipca 2022 r.)	4 161	788	0	0
o wyłączenie sędziego - ogółem; sprawy o symbolu 109w (od 15 lipca 2022 r.) łącznie ze sprawami karnymi	8 545	21 237	24 942	12 964
– w tym o wyłączenie sędziego na podstawie art. 42a u.s.p. - sprawy o symbolu 109 u.s.p.	517	1 683	2 397	1 363

Stosując projektowany mechanizm, sądy krajowe będą mogły uwzględnić wszelkie zasady leżące u podstaw krajowego i unijnego porządku prawnego, takie jak zasada pewności prawa, zasada powagi rzeczy osądzonej, czy zasada uzasadnionych oczekiwań w konkretnych okolicznościach rozstrzyganej sprawy.

Tym samym projektowana dopuszczalność podważania orzeczeń:

- dotyczy wyłącznie orzeczeń wydanych przed wejściem w życie ustawy;
- dotyczy orzeczeń wydanych w sprawach zakończonych i będących w toku; przy czym projekt rozróżnia sposób postępowania w odniesieniu do obu kategorii orzeczeń;
- jest możliwa wyłącznie na wniosek strony lub innego uczestnika postępowania;
- jest możliwa pod warunkiem podniesienia przez stronę w czasie właściwym dla danego postępowania zarzutów co do prawidłowości obsady sądu, bądź jeżeli strona wniosła do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka skargę zawierającą zarzut wydania orzeczenia przez sąd niespełniający wymogu niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą, a rozpoznanie skargi przez Trybunał zostało odroczone w związku z procedurą wyroku pilotażowego.

Projekt zakłada, że skutki orzeczeń niewzruszonych lub niepodlegających wzruszeniu zostaną uznane i będą przestrzegane w obrocie prawnym, chyba że odmienne konsekwencje wynikają z wydanych w konkretnych sprawach orzeczeń trybunałów międzynarodowych.

Projekt reguluje także tryb postępowania w sprawach, które znajdują się na etapie postępowania odwoławczego oraz postępowania kasacyjnego. W toczących się postępowaniach odwoławczych do uchylecia orzeczenia wydanego w pierwszej instancji przez sąd powszechny lub sąd wojskowy dojdzie także tylko wtedy, gdy we właściwym procesowo czasie strona złożyła wniosek o wyłączenie sędziego, a następnie na tej podstawie podniosła zarzut w odwołaniu. Tożsamy wymóg przewidziano w postępowaniu kasacyjnym.

Zmiany w strukturze Sądu Najwyższego

Proponuje się zniesienie Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych oraz przekazanie spraw, w których jest ona właściwa, do rozpoznania w innych izbach według ich właściwości rzeczowej przekształcanej w ramach projektu. Drugie ze wskazanych rozwiązań ustanawia projektowany art. 52 ust. 1.

Jednocześnie projektodawca przyznał osobom powołanym na stanowiska sędziowskie w zlikwidowanej Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych prawo do zgłoszenia kandydatury w konkursie ogłoszonym na wolne stanowisko w innej izbie Sądu Najwyższego (projektowany art. 30 ust. 3).

Zgodnie z projektowanym art. 51 ust. 8, zmiany dotyczące sposobu wyłaniania sędziów wyznaczonych do orzekania w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej znajdą zastosowanie po upływie kadencji sędziów, którzy zostali wyznaczeni do składu tej

¹⁹ Brak danych o liczbie spraw, które mogłyby ulec wzruszeniu w SN i NSA.

izby na podstawie dotychczas obowiązujących przepisów. Zasada kontynuacji kadencji nie będzie dotyczyła jednak - w powyższym przypadku - sędziów, którzy z momentem wejścia w życie ustawy przestaną pełnić funkcję sędziego Sądu Najwyższego w związku z wystąpieniem skutku, o którym mowa w art. 3 ust. 1 (powrót na poprzednio zajmowane stanowisko sędziowskie) albo w art. 5 ust. 1 (ustanie stosunku służbowego na stanowisku sędziego). W takim przypadku uzupełniające wyznaczenie sędziów do orzekania w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej na okres do zakończenia trwającej kadencji nastąpi zgodnie z nowymi przepisami.

Projektowana ustawa zawiera także przepisy przejściowe dotyczące przejęcia wykonywania obowiązków i uprawnień Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego oraz Prezesów Sądu Najwyższego w sytuacji, gdy w związku z wystąpieniem skutku, o którym mowa w art. 3 ust. 1 albo art. 5 ust. 1 nie będzie obsadzone stanowisko Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego lub Prezesa Sądu Najwyższego. W takim przypadku do czasu powołania Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego lub Prezesa Sądu Najwyższego ich obowiązki wykonywać będą - odpowiednio - sędzia Sądu Najwyższego najstarszy służbą na stanowisku sędziego (projektowany art. 51 ust. 6) lub sędzia Sądu Najwyższego orzekający w danej izbie, najstarszy służbą na stanowisku sędziego (projektowany art. 51 ust. 7). Przyjęte zasady zastępstwa korespondują z aktualnie obowiązującymi przepisami regulującymi zastępstwo Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, (zob. art. 14 § 2 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym), jak również regulującymi wykonywanie w zastępstwie obowiązków Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracą Izby Dyscyplinarnej (art. 130 tej ustawy).

Skarga nadzwyczajna

Biorąc pod uwagę istotne zastrzeżenia proceduralne, tj. swobodę zainteresowanych organów w interpretacji podstaw odwołania, wykorzystywanie procedury odwoławczej jako „zwykłego odwołania w przebraniu”, co umożliwia organowi orzekającemu ponowne rozpatrzenie sprawy, w tym w odniesieniu do stanu faktycznego, wskazane jest usunięcie instytucji skargi nadzwyczajnej z systemu prawnego.

Skutkiem zniesienia instytucji skargi nadzwyczajnej jest zmiana k.p.c., w tym usunięcie odniesień do tej instytucji (zmiany w art. 48 § 3 i art. 626¹¹, a także uchylenie art. 388³) oraz wprowadzenie rozwiązań uwzględniających pozytywne aspekty dotychczasowego stosowania skargi nadzwyczajnej. Są to:

- 1) rozszerzenie wykazu organów uprawnionych do wniesienia skargi kasacyjnej;
- 2) wprowadzenie mechanizmu zapobiegającego występowaniu w systemie prawnym więcej niż jednego ostatecznego porządku dziedziczenia.

Projekt przewiduje nadanie nowego brzmienia art. 398¹ k.p.c. W tym zakresie przewiduje się uzupełnienie wykazu organów uprawnionych do wnoszenia skarg kasacyjnych o Rzecznika Finansowego, Rzecznika Małych i Średnich Przedsiębiorstw oraz Rzecznika Praw Pacjenta. Zmiana ta wynika przede wszystkim z planowanego zniesienia instytucji skargi nadzwyczajnej i wynikającej z tego potrzeby zapewnienia możliwości podjęcia odpowiednich działań przez organy publiczne w przypadku skarg kasacyjnych. Organy, które zostały dodane do wykazu organów uprawnionych do wnoszenia skarg kasacyjnych, należą do kategorii organów ochrony prawnej. Ich konstytucyjny charakter zbliża je zatem do organów, które już posiadają tego rodzaju kompetencje w obecnym stanie prawnym.

Projekt przewiduje również dodanie w k.p.c. przepisu art. 678¹ ustanawiającego właściwość sądu do uchylenia prawomocnego orzeczenia w sprawie stwierdzenia nabycia spadku, jeżeli w sprawie tego samego spadku zostało już wcześniej wydane prawomocne orzeczenie w sprawie stwierdzenia nabycia spadku.

Zmiany w innych ustawach

Zmiany przewidziane w ustawie Prawo o ustroju sądów wojskowych, ustawie Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz ustawie prawo o ustroju sądów administracyjnych doprecyzowują przepisy określające tryb powoływania sędziów właściwych sądów przez Prezydenta RP. Dotychczas przepisy te sprowadzały się do powtórzenia - w niepełnym zakresie - normy kompetencyjnej zawartej w art. 179 Konstytucji. Proponuje się uzupełnienie wymienionych przepisów o wskazanie, że Prezydent RP powołuje do pełnienia urzędu na stanowisku sędziowskim w terminie trzech miesięcy od dnia przedstawienia wniosku przez Krajową Radę Sądownictwa. Projektowane regulacje mają przeciwdziałać sytuacji, w której dochodzi do nadmiernego przedłużania się postępowania związanego z powołaniem na stanowiska sędziowskie w sądach powszechnych, sądach administracyjnych i sądach wojskowych.

W ramach ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa wprowadzono zmiany polegające na:

1. przyznaniu uprawnienia do wniesienia odwołania do Sądu Najwyższego od uchwał Krajowej Rady Sądownictwa (dalej KRS) w sprawach indywidualnych dotyczących powołania do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego (zmiana art. 44 ust. 1 ustawy o KRS).
2. uchyleniu przepisu, zgodnie z którym do przedstawianej Prezydentowi RP uchwały Krajowej Rady Sądownictwa zawierającej wniosek o powołanie na stanowisko sędziego lub asesora (wniosek o mianowanie na stanowisko asesora w sądzie powszechnym) załączeniu podlega dokumentacja postępowania w sprawie, a także przekazaniu podlega informacja o pozostałych kandydatach na stanowisko sędziowskie albo asesorskie wraz z oceną wszystkich kandydatów (zmiana art. 44a i art. 44b ustawy o KRS). Projektowana zmiana zmierza do dostosowania trybu powoływania sędziów do regulacji art. 179 Konstytucji. Powołany przepis przesądza, że Krajowa Rada Sądownictwa przedstawia Prezydentowi RP wnioski w sprawie powołania sędziów. Przekazaniu Prezydentowi w świetle art. 179 Konstytucji nie podlegają natomiast inne dokumenty i materiały związane z procedurą powoływania na stanowiska sędziowskie.
3. uchyleniu przepisu, wyłączającego uprawnienie Krajowej Rady Sądownictwa do ponownego rozpatrzenia sprawy dotyczącej uchwały KRS zawierającej wniosek o powołanie na stanowisko sędziego lub wniosek o mianowanie na stanowisko asesora w sądzie powszechnym w razie powołania jednej z osób wskazanych w uchwale na ww. stanowisko – w zakresie, w jakim dotyczy powołania na to stanowisko (art. 45a ustawy o KRS). W aktualnym stanie prawnym nie została zatem przewidziana możliwość ponownego rozpatrzenia sprawy dotyczącej uchwały KRS zawierającej wniosek o powołanie (mianowanie) na ww. stanowiska w zakresie odnoszącym się do osoby, która na podstawie tej uchwały objęła urząd sędziego lub stanowisko asesora. Powyższe rozwiązanie wyłącza tym samym wskazaną grupę uchwał KRS z możliwości ponownego ich rozpatrzenia, mimo że uchwały te mogą być dotknięte wadliwością lub mogą zachodzić inne okoliczności, uzasadniające ich ponowne rozpatrzenie. Wzmocnienie realizacji zasady legalizmu oraz dobro wymiaru sprawiedliwości uzasadniają wprowadzenie możliwości ponownego rozpatrzenia sprawy także w odniesieniu do ww. grupy uchwał KRS. Należy przy tym zauważyć, że postanowienie Prezydenta RP w sprawie powołania na stanowisko sędziego oraz postanowienie Prezydenta RP w sprawie mianowania na stanowiska asesora sądowego w sądzie powszechnym nie sanuje ewentualnych uchybień, którymi dotknięte było postępowanie w ramach KRS. W ocenie projektodawcy fakt objęcia stanowiska sędziego lub asesora w sądzie powszechnym nie może zatem wyłączać możliwości ponownego rozpatrzenia sprawy dotyczącej uchwały zawierającej wniosek o powołanie na ww. stanowisko. Analogiczne względy przemawiają za uchyleniem przepisu przewidującego umorzenie z mocy prawa postępowanie w sprawie odwołania od uchwały Krajowej Rady Sądownictwa w sprawie indywidualnej dotyczącej powołania na stanowisko sędziego w sytuacji, gdy Prezydenta RP powołał już daną osobę na stanowisko sędziowskie (art. 45b ustawy o KRS), a także uchyleniem przepisu wyłączającego możliwość wznowienia postępowania przed KRS lub wzruszenia uchwały KRS zawierającej wniosek o powołanie na stanowisko sędziego, jeżeli osoba przedstawiona Prezydentowi RP spełniała w dniu podjęcia uchwały przez KRS określone w Konstytucji warunki formalne wymagane do pełnienia urzędu (art. 45c ustawy o KRS).

W ustawie z dnia 20 grudnia 2019 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw (dalej: ustawa zmieniająca z 20 grudnia 2019 r.) projektodawca przewiduje uchylenie art. 12 tej ustawy. Uchylenie powyższego przepisu stanowi konsekwencję przewidzianego przez projektodawcę uchylenia art. 45c ustawy o KRS (w odniesieniu do uchylanego art. 12 ust. 1 ustawy zmieniającej z 20 grudnia 2019 r.), a także zmierza do cofnięcia skutków prawnych wynikających z przepisów przejściowych zawartych w art. 12 ust. 2-4 ustawy zmieniającej z 20 grudnia 2019 r.

Wejście w życie i wykonanie ustawy

Projektowany mechanizm przywrócenia prawa do niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego na podstawie prawa przez uregulowanie skutków uchwał obecnej KRS zakłada przeprowadzenie – w odniesieniu do stanowisk sędziowskich obsadzonych w latach 2018-2025 przy udziale obecnej KRS – ponownej procedury konkursowej. Ponowna procedura konkursowa zostanie przeprowadzona przez Krajową Radę Sądownictwa ukształtowaną zgodnie ze standardem konstytucyjnym i pod kontrolą Sądu Najwyższego.

Jeszcze przed ukonstytuowaniem się nowej, prawidłowo ukształtowanej Krajowej Rady Sądownictwa będzie możliwe ogłoszenie przez Ministra Sprawiedliwości konkursów na zwolnione stanowiska sędziowskie oraz rozpoczęcie pierwszego etapu tego postępowania, które polega na zgłaszaniu się kandydatów i ich ocenie w poszczególnych sądach. Etap ten trwa

średnio około 9 miesięcy, co oznacza, że jego zakończenie będzie przypadało na moment, w którym powinna już ukonstytuować się nowa Krajowa Rada Sądownictwa.

Z kolei w odniesieniu do stanowisk zwolnionych w innych sądach należy zakładać, że ogłoszenie konkursów będzie następowało stopniowo od dnia wejścia w życie projektowanej ustawy. Czas trwania tych postępowań jest zdeterminowany przez trzy czynniki:

- a) czynności podejmowane w postępowaniu konkursowym, w tym związane z oceną kandydatów, bezpośrednio w sądach powszechnych, administracyjnych wojskowych, co biorąc pod uwagę dotychczasowe doświadczenia należy szacować średnio na okres co najmniej 9 miesięcy;
- b) czynności podejmowane w postępowaniu konkursowym przed Krajową Radą Sądownictwa zakończone podjęciem uchwał o przedstawieniu Prezydentowi RP kandydatów na wolne stanowiska sędziowskie;
- c) możliwość wniesienia odwołania od uchwał Krajowej Rady Sądownictwa do Sądu Najwyższego, co odsuwa w czasie zakończenie postępowań konkursowych i wręczenie pierwszych nominacji sędziowskich.

W związku z powyższym zakończenie większości powtarzanych konkursów przed Krajową Radą Sądownictwa należy szacować na przełom 2027 r. i 2028 r. W tym czasie nastąpi również zakończenie proponowanej w projekcie ustawowej delegacji sędziów.

Średni czas trwania oraz niezbędny zakres obciążenia dodatkowymi zadaniami podmiotów zaangażowanych w przeprowadzanie procedury zmierzającej do obsadzenia wolnego stanowiska sędziowskiego

Należy zauważyć, że **nie jest możliwe oszacowanie czasu trwania postępowania nominacyjnego**, ponieważ jest on uzależniony przede wszystkim od liczby kandydatów na dane wolne stanowisko sędziowskie oraz ilości trwających w tym samym czasie procedur. Jeśli na wolne stanowisko sędziowskie zgłosi się jedna osoba to dokonanie oceny kwalifikacji kandydata przez sędziego wizytatora/sędziego wyznaczonego do przeprowadzenia oceny kwalifikacji kandydata, będzie trwało stosunkowo krótko, tak jak i postępowanie przed Krajową Radą Sądownictwa. Natomiast postępowanie, w którym na jedno lub więcej wolnych stanowisk (to samo ogłoszenie w Monitorze Polskim) zgłosiła się więcej niż jedna osoba, będzie co do zasady trwało dłużej, co wiąże się z koniecznością sporządzenia większej liczby ocen kwalifikacji i większym nakładem pracy osób zaangażowanych w procedurę nominacyjną.

Informacja nt. rozwiązań alternatywnych

Projektodawca brał pod uwagę rozwiązanie alternatywne, co znalazło wyraz w opracowanym przez Komisję Kodyfikacyjną Ustroju Sądownictwa i Prokuratury projekcie przewidującym uregulowanie skutków uchwał podjętych przez obecną KRS przez powierzenie tego zadania niezależnej od władzy wykonawczej i ustawodawczej Krajowej Radzie Sądownictwa. Zaproponowana w alternatywnym projekcie formuła rozwiązania problemu wadliwych powołań sędziowskich zakładała grupowanie, tj. podejmowanie przez prawidłowo ukształtowaną Krajową Radę Sądownictwa uchwał łącznie w stosunku do osób objętych takimi samymi skutkami z podziałem na osoby zajmujące stanowisko w Sądzie Najwyższym, w sądach powszechnych, w sądach administracyjnych i w sądach wojskowych. Formuła ta miała umożliwić Radzie dokonywanie oceny w ramach poszczególnych grup, a w ten sposób uwzględniała wprost zalecenia sformułowane w opinii Komisji Weneckiej z dnia 14 października 2014 r. Projekt zakładał zróżnicowanie skutków w odniesieniu do osób kwalifikujących się do poszczególnych grup. Skutki zostały w nim ustalone przy uwzględnieniu wagi występującego naruszenia zrelatywizowanej do sytuacji prawnej, w której znajdowali się kandydaci zaliczeni do poszczególnych grup, a także ze świadomością konieczności zapewnienia sprawnego funkcjonowania systemu sądownictwa i zagwarantowania ochrony przed dalszym pogłębieniem jego kryzysu.

Od tego rozwiązania odstąpiono w niniejszym projekcie, proponując w najszerszym możliwym zakresie ustawową regulację skutków uchwał obecnej KRS ukształtowanej na podstawie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. (wariant ex lege) Za takim rozwiązaniem przemawia dążenie do przywrócenia prawa do niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego na podstawie prawa w rozsądnym terminie, co nie byłoby możliwe w razie powierzenia tego zadania prawidłowo ukształtowanej Krajowej Radzie Sądownictwa w odniesieniu do wszystkich grup sędziów, których status wymaga sanacji.

3. Jak problem został rozwiązany w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE?

Nie dotyczy.

4. Podmioty, na które oddziałuje projekt			
Grupa	Wielkość	Źródło danych	Oddziaływanie
Sądy powszechne	11 sądów apelacyjnych 47 sądów okręgowych 319 sądów rejonowych	Ministerstwo Sprawiedliwości	Potwierdzenie skuteczności powołania na stanowisko sędziowskie osób będących asesorami sądowymi, osób będących referendarzami sądowymi i asystentami sędziów oraz osób korzystających z prawa do powrotu do wykonywania zawodu sędziego ze skutkiem uniemożliwiającym kwestionowanie w przyszłości ich statusu jako prawidłowo powołanych sędziów.
Sądy administracyjne	1 Naczelny Sąd Administracyjny 16 wojewódzkich sądów administracyjnych		Przywrócenie na stanowiska powierzone zgodnie z art. 179 Konstytucji RP osób będących sędziami ubiegającymi się o powołanie do pełnienia urzędu sędziego w innym sądzie lub w sądzie wyższego rzędu i delegowanie ich z mocy ustawy do pełnienia czynności sędziowskich w sądzie, w którym obecnie zajmują stanowiska albo do którego zostali przeniesieni.
Sądy wojskowe	2 wojskowe sądy okręgowe 7 wojskowych sądów garnizonowych		Ustanie stosunku służbowego na stanowisku sędziego osób, które ubiegały się o urząd sędziego, będąc prokuratorami, adwokatami, radcami prawnymi, radcami Prokuraturii Generalnej, notariuszami lub pracownikami naukowymi. Stworzenie szczególnej podstawy uchylenia orzeczenia wydanego z udziałem osoby powołanej na wniosek obecnej KRS. Uznanie i przestrzeganie w obrocie prawnym skutków orzeczeń niewzruszonych lub niepodlegających wzruszeniu. Uregulowanie trybu postępowania w sprawach, które znajdują się na etapie postępowania odwoławczego oraz postępowania kasacyjnego.
Osoby będące asesorami sądowymi w sądach powszechnych powołane na stanowisko sędziego sądu rejonowego	Ok. 1200 osób	Ministerstwo Sprawiedliwości	Pozostanie na stanowiskach zajmowanych obecnie.
Osoby będące asesorami w wojewódzkich sądach administracyjnych powołane na stanowiska sędziego wojewódzkiego sądu administracyjnego			Wydanie nowych uchwał potwierdzających ich powołanie przez legalną KRS.

Osoby będące referendarzami sądowymi i asystentami sędziów, które zdały z wynikiem pozytywnym egzamin sędziowski			
Osoby korzystające z prawa do powrotu do wykonywania zawodu sędziego			
Osoby będące sędziami powołanymi na pierwsze stanowisko na podstawie art. 179 Konstytucji RP ubiegające się przed obecną Radą o powołanie do pełnienia urzędu sędziego w innym sądzie lub w sądzie wyższego rzędu	Ok. 1200 osób	Ministerstwo Sprawiedliwości	Przywrócenie na poprzednio zajmowane stanowiska w sądzie niższej instancji/innym sądzie. Możliwość uzyskania delegacji na dwa lata na stanowisko zajmowane obecnie w sądzie wyższej instancji/innym sądzie. Możliwość udziału w powtórzonych konkursach na zajmowane obecnie stanowisko w sądzie wyższej instancji/innym sądzie.
Osoby, które - z udziałem nieprawidłowo ukształtowanej KRS - przyszły do zawodu sędziowskiego z innych zawodów prawniczych	Ok. 350 osób w sądach powszechnych; 80 osób w Sądzie Najwyższym i Naczelnym Sądzie Administracyjnym	Ministerstwo Sprawiedliwości	Ustanie stosunku służbowego na stanowisku sędziego. Możliwość udziału w powtórzonych konkursach. Możliwość pozostania w sądach powszechnych na stanowisku referendarza. Powrót do poprzednich zawodów. Cofnięcie na poprzednie stanowisko (dotyczy sędziów, którzy przeszli w stan spoczynku).
Krajowa Rada Sądownictwa	1	Informacja ogólnodostępna	Przeprowadzenie ponownych postępowań w przedmiocie powołań na stanowiska sędziowskie objęte na podstawie uchwał obecnej KRS. Uchylenie przepisu, wyłączającego uprawnienie Krajowej Rady Sądownictwa do ponownego rozpatrzenia sprawy dotyczącej uchwały KRS zawierającej wniosek o powołanie na stanowisko sędziego lub wniosek o mianowanie na stanowisko asesora w sądzie powszechnym.
Minister Sprawiedliwości	1	Informacja ogólnodostępna	Obowiązek obwieszczenia w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” wykazu obejmującego imię, nazwisko, stanowisko i datę powołania na to stanowisko każdego z sędziów wraz ze wskazaniem skutków wywoływanych przez ustawę oraz ich podstawy prawnej.
Prokuratorzy; Jednostki organizacyjne prokuratury	11 prokuratur regionalnych 46 prokuratur okręgowych 358 prokuratur rejonowych	Ministerstwo Sprawiedliwości	Możliwość powrotu na swój wniosek na poprzednio zajmowane stanowisko lub stanowisko równorzędne poprzednio zajmowanemu osób, które w dniu podjęcia uchwały przez obecną KRS o przedstawieniu

			wniosku o powołanie na stanowisko sędziego zajmowały stanowisko prokuratora.
Prokuratoria Generalna	1	Informacja ogólnodostępna	Możliwość powrotu na swój wniosek na poprzednio zajmowane stanowisko lub stanowisko równorzędne poprzednio zajmowanemu osób, które w dniu podjęcia uchwały przez obecną KRS o przedstawieniu wniosku o powołanie na stanowisko sędziego zajmowały stanowisko radcy Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej.
Instytucje publiczne zajmujące się tworzeniem lub stosowaniem prawa administracyjnego	Liczba trudna do ustalenia		Możliwość powrotu na swój wniosek na poprzednio zajmowane stanowisko lub stanowisko równorzędne poprzednio zajmowanemu osób, które w dniu podjęcia uchwały przez obecną KRS o przedstawieniu wniosku o powołanie na stanowisko sędziego zajmowały w instytucji publicznej stanowisko związane ze stosowaniem lub tworzeniem prawa administracyjnego.
Naczelna Rada Adwokacka	1	Informacja ogólnodostępna	Możliwość ubiegania się o uzyskanie wpisu na właściwą listę osób, które w dniu podjęcia uchwały przez obecną KRS o przedstawieniu wniosku o powołanie na stanowisko sędziego wykonywały zawód adwokata, notariusza lub radcy prawnego.
Krajowa Izba Radców Prawnych	1		
Krajowa Rada Notarialna	1		
Obywatele	37 385 tys. (dane z sierpnia 2025 r.)	Główny Urząd Statystyczny	Przywrócenie prawa do niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego na podstawie prawa. Stworzenie szczególnej podstawy uchylecia orzeczenia wydanego z udziałem osoby powołanej na wniosek obecnej KRS. Uznanie i przestrzeganie w obrocie prawnym skutków orzeczeń niewzruszonych lub niepodlegających wzruszeniu. Uregulowanie skutków ustania stosunku służbowego na stanowisku sędziego, zachowując ochronę tych praw, które zostały definitywnie nabyte, oraz wprowadzając rozwiązania socjalne chroniące osoby, znajdujące się w trudnej sytuacji osobistej.
Sąd Najwyższy	1	Informacja ogólnodostępna	Likwidacja instytucji skargi nadzwyczajnej. Zniesienie Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych oraz przekazanie spraw, w których jest ona właściwa, do rozpoznania w innych izbach. Badanie prawidłowości określenia we wpisie do wykazu, ogłaszanym przez Ministra

			Sprawiedliwości, skutków wynikających z ustawy w stosunku do określonej osoby, która wniosła odwołanie. Uregulowanie trybu postępowania w sprawach, które znajdują się na etapie postępowania odwoławczego oraz postępowania kasacyjnego.
Rzecznik Finansowy	1	Informacja ogólnodostępna	Możliwość wnoszenia skarg kasacyjnych do Sądu Najwyższego.
Rzecznik Małych i Średnich Przedsiębiorstw	1	Informacja ogólnodostępna	
Rzecznik Praw Pacjenta	1	Informacja ogólnodostępna	
Prezydent RP	1	Informacja ogólnodostępna	Wskazanie, że Prezydent RP powołuje do pełnienia urzędu na stanowisku sędziowskim w terminie trzech miesięcy od dnia przedstawienia wniosku przez Krajową Radę Sądownictwa.

5. Informacje na temat zakresu, czasu trwania i podsumowanie wyników konsultacji

Zgodnie z § 52 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2024 r. poz. 806, z późn. zm.) oraz stosownie do wymogów art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2025 r. poz. 677) projekt został udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji, w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny.

W ramach opiniowania i konsultacji projekt został skierowany do:

1. Krajowej Rady Sądownictwa,
2. Prezesów Sądów Apelacyjnych,
3. Prezesów Wojskowych Sądów Okręgowych,
4. Sądu Najwyższego,
5. Naczelnego Sądu Administracyjnego,
6. Prokuraturii Generalnej RP,
7. Prokuratora Krajowego,
8. Prokuratorów Regionalnych,
9. Rzecznika Praw Obywatelskich,
10. Naczelnej Rady Adwokackiej,
11. Krajowej Rady Radców Prawnych,
12. Krajowej Rady Notarialnej,
13. Fundacji Forum Obywatelskiego Rozwoju,
14. Fundacji im. Stefana Batorego,
15. Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka,
16. Niezależnego Stowarzyszenia Prokuratorów „Ad Vocem”,
17. Ogólnopolskiego Stowarzyszenia Referendarzy Sądowych,
18. Ogólnopolskiego Stowarzyszenia Sędziów Sądów Administracyjnych,
19. Stowarzyszenia Absolwentów i Aplikantów KSSiP „Votum”,
20. Stowarzyszenia Prokuratorów „Lex super omnia”,
21. Stowarzyszenia Referendarzy Sądowych LEX IUSTA,
22. Stowarzyszenia Sędziów Polskich „Iustitia”,
23. Stowarzyszenia Sędziów THEMIS,
24. Stowarzyszenia Sędziów Rodzinnych „Pro Familia”,
25. Stowarzyszenia Sędziów Rodzinnych w Polsce,
26. Związku Zawodowego Prokuratorów i Pracowników Prokuratury RP.

Termin na zgłoszenie uwag – 10 dni. Skrócony termin na przedstawienie stanowiska w sprawie wynikał z konieczności pilnego procedowania projektowanej ustawy. Celem ustawy jest wykonanie wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 11 listopada 2023 r. w sprawie 50849/21 Wałęsa p. Polsce. Powołany wyrok został wydany w procedurze wyroku pilotażowego, którego termin wykonania w dacie skierowania projektu do opiniowania i konsultacji upływał 23 listopada 2025 r. (następnie został przedłużony do 23 listopada 2026 r.).

Podsumowanie wyników konsultacji zawiera raport z konsultacji publicznych i opiniowania, załączony wraz z tabelą uwag do projektu.

6. Wpływ na sektor finansów publicznych

(ceny stałe z 2025 r.)	Skutki w okresie 10 lat od wejścia w życie zmian [mln zł]											
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Łącznie (0–10)
Dochody ogółem	0	144,88	0	0	0	0	0	0	0	0	0	144,88
budżet państwa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ZUS	0	144,88	0	0	0	0	0	0	0	0	0	144,88
Wydatki ogółem	0	243,78	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	234,78
budżet państwa, w tym:	0	243,78	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	243,78
– Sądy powszechne ²⁰	0	178,4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	80
– Sąd Najwyższy	0	15,94	-2,86	-2,86	-2,86	-2,86	-2,86	-2,86	-2,86	-2,86	-2,86	-9,8
– Prokuratoria Generalna	0	1,86	1,86	1,86	1,86	1,86	1,86	1,86	1,86	1,86	1,86	18,6
– Naczelny Sąd Administracyjny	0	47,2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	47,2
– Obrona Narodowa	0	0,38	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,38
Saldo ogółem	0	-98,9	1	1	1	1	1	1	1	1	1	-89,9
budżet państwa	0	-243,78	1	1	1	1	1	1	1	1	1	-234,78
ZUS	0	144,88	0	0	0	0	0	0	0	0	0	144,88

Źródła finansowania	Projektowana regulacja będzie miała wpływ na wydatki sektora finansów publicznych w części 15 – sądy powszechne (ok. 80 mln zł – z tyt. składek na ubezpieczenie społeczne), które zostaną sfinansowane w ramach budżetu części 15 Sądy powszechne na rok 2026. <i>Kwestia utworzenia dodatkowych etatów referendarskich (maksymalnie ok. 98,4 mln zł)</i> W sytuacji braku możliwości sfinansowania skutków związanych z przyznaniem i uruchomieniem etatów referendarskich ze środków ujętych w projekcie budżetu części 15 na rok 2026, zabezpieczenie niezbędnych stanowisk będzie się odbywało sukcesywnie, w miarę uwalniania stanowisk w jednostkach sądownictwa powszechnego, a w przypadku konieczności zabezpieczenia większej liczby stanowisk zostaną rozważone inne działania o charakterze organizacyjno – kadrowym. Projekt może mieć również wpływ na część 04 – Sąd Najwyższy, 05 – Naczelny Sąd Administracyjny, 74 – Prokuratoria Generalna Rzeczypospolitej Polskiej, 29 – Obrona Narodowa. Zakłada się, że wydatki powinny zostać w pierwszej kolejności pokryte w ramach oszczędności.
	Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń <u>Sądy powszechne</u> Art. 2 ust. 1 projektu ustawy zakłada, że uchwały obecnej KRS o przedstawieniu wniosku o powołanie do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego, sędziego sądu apelacyjnego, sędziego sądu okręgowego, sędziego sądu rejonowego, sędziego Naczelnego Sądu Administracyjnego, sędziego wojewódzkiego sądu administracyjnego, sędziego

²⁰ dot. składek na ubezpieczenia społeczne oraz maksymalnych wydatków z tytułu utworzenia dodatkowych etatów referendarskich.

wojskowego sądu okręgowego lub sędziego wojskowego sądu garnizonowego są pozbawione mocy prawnej. Osoby powołane na urząd sędziego na podstawie tych uchwał zostaną pogrupowane w następujący sposób:

- a) osoby będące asesorami sądowymi w sądach powszechnych powołane na stanowisko sędziego sądu rejonowego,
- b) osoby będące asesorami w wojewódzkich sądach administracyjnych powołane na stanowiska sędziów wojewódzkiego sądu administracyjnego,
- c) osoby będące referendarzami sądowymi i asystentami sędziów, które zdały z wynikiem pozytywnym egzamin sędziowski i mogły ubiegać się o powołanie na urząd sędziego w terminie do 5 lat od zdania egzaminu lub do dnia 21 czerwca 2024 r. powołane na stanowisko sędziego sądu rejonowego,
- d) osoby korzystające z prawa do powrotu do wykonywania zawodu sędziego,
- e) osoby będące sędziami powołanymi na pierwsze stanowisko na podstawie art. 179 Konstytucji RP ubiegające się przed obecną KRS o powołanie do pełnienia urzędu sędziego w innym sądzie lub w sądzie wyższego rzędu,
- f) osoby ubiegające się o powołanie do pełnienia urzędu sędziego niebędące wcześniej sędziami,
- g) osoby ubiegające się o powołanie do pełnienia urzędu sędziego Sądu Najwyższego lub sędziego Naczelnego Sądu Administracyjnego niebędące wcześniej sędziami,
- h) osoby powołane na stanowisko sędziego, które przeszły lub zostały przeniesione w stan spoczynku.

Projekt wprowadza zróżnicowane skutki prawne w odniesieniu do osób kwalifikujących się do wymienionych grup.

WYNAGRODZENIA

1. W przypadku osób będących asesorami sądowymi (lit. a i b), osób będących referendarzami sądowymi i asystentami sędziów (lit. c) oraz osób korzystających z prawa do powrotu do wykonywania zawodu sędziego (lit. d) nastąpi *ex lege*, z dniem wejścia w życie ustawy, potwierdzenie skuteczności ich powołania na stanowisko sędziowskie (art. 2 ust. 2 w zw. z ust. 1) ze skutkiem uniemożliwiającym kwestionowanie w przyszłości ich statusu jako prawidłowo powołanych sędziów. W skład powyższych grup wchodzi łącznie ok. 1200 osób: 682 osób w sądach powszechnych i ok. 100 osób w sądach administracyjnych to osoby powołane na stanowiska sędziów po asesurze sędziowskiej, następnie osoby, które zdały egzamin sędziowski, nie odbywały asesury, a przed objęciem urzędu sędziego pracowały w sądach jako referendarze sądowi (około 280 osób) lub asystenci sędziego (ok. 120 osób).

Ministerstwo Sprawiedliwości zakłada, że ww. sędziowie otrzymywać będą wynagrodzenie w dotychczas otrzymywanej wysokości.

W związku z powyższym, wejście w życie ustawy nie wywoła żadnych skutków finansowych dla budżetu części 15 Sądy powszechne w związku z objęciem projektowanymi rozwiązaniami osób wchodzących w skład ww. 4 grup (lit. a-d).

2. Drugą grupę stanowią sędziowie powołani na pierwsze stanowisko na podstawie art. 179 Konstytucji RP ubiegające się przed obecną KRS o powołanie do pełnienia urzędu sędziego w innym sądzie lub w sądzie wyższego rzędu (lit. e). W przypadku tej grupy (liczącej ok. 1200 osób, przy czym brak informacji o tym, jak przedstawia się szczegółowy podział w ramach tej grupy) projekt w art. 3 ust. 1 przewiduje ich przywrócenie na stanowiska powierzone zgodnie z art. 179 Konstytucji RP.

Działania związane z powrotem sędziów na ww. poprzednio zajmowane stanowiska odbędą się w ramach posiadanej przez sądy powszechne puli etatów oraz środków na wynagrodzenia. Powrót sędziów do tych sądów będzie następował wraz z etatami zajmowanymi obecnie przez te osoby, w ślad za tym nastąpi przeniesienie środków na wynagrodzenia na podstawie stosownych decyzji budżetowych – po powrocie sędziego do jednostki, w której powierzone zostało stanowisko zgodnie z art. 179 Konstytucji RP,

jednostka ta będzie bowiem wypłacała wynagrodzenie (również w okresie delegowania do sądu wskazanego w art. 4 ust. 1 projektu ustawy).

Dalsze działania prowadzone w stosunku do tej kategorii osób (lit. e) - związane choćby z obsadzaniem wolnych stanowisk sędziowskich, o których mowa w rozdziale 3 projektu ustawy, czy też realizacja zasady powrotu do sądu powszechnego osoby powołanej na urząd sędziego w Sądzie Najwyższym lub Naczelnym Sądzie Administracyjnym – **będą odbywały się w ramach posiadanych przez sądy etatów oraz środków na wynagrodzenia**. Co do zasady nie wydaje się bowiem uzasadnioną sytuacja, w której konieczne byłoby – dla realizacji zasady powrotu - utworzenie w sądach powszechnych dodatkowych etatów z przeznaczeniem dla sędziów wracających na stanowiska powierzone zgodnie z art. 179 Konstytucji RP. Sędziowie delegowani (art. 4 projektu ustawy) nie będą otrzymywać należności z tytułu delegowania. Należy przy tym zauważyć, iż osobie, o której mowa w art. 3 ust. 1, przysługuje wynagrodzenie zasadnicze w tej stawce, w jakiej otrzymywała je ostatnio zajmując stanowisko, o którym mowa w art. 3 ust. 1. Jeżeli okres pracy na tym stanowisku od nabycia uprawnienia do tej stawki, z uwzględnieniem okresu, o którym mowa w ust. 3, uzasadnia nabycie przez osobę, o której mowa w ust. 1, uprawnienia do wynagrodzenia zasadniczego w wyższej stawce, przysługuje jej wynagrodzenie zasadnicze w tej stawce.

Publikacja obwieszczeń o wolnych stanowiskach sędziowskich wymaga zabezpieczenia niezbędnych etatów i w zależności od rezultatu będzie powodować ewentualną potrzebę przeniesienia etatu wraz ze środkami finansowymi:

- w przypadku obsadzenia etatu przez sędziego, który najpierw był delegowany na dane stanowisko (art. 4), a następnie został powołany na to stanowisko w wyniku postępowania, o którym mowa w art. 30 ust. 2 projektu – należy przenieść etat z sądu, o którym mowa w art. 3 ust. 1 (z którego był dotychczas delegowany) do tego sądu wraz ze środkami finansowymi,
- jeżeli sędzia delegowany nie zostanie powołany na dane stanowisko – ww. sędzia „wróci” do sądu macierzystego, a osoba, która została powołana na dane stanowisko powinna przejść wraz z etatem lub etat ten winien zostać wygospodarowany w ramach posiadanej przez sądy puli etatów – możliwe jest, że w ww. sytuacji będą występować skutki finansowe spowodowane różnicą między wynagrodzeniami w sądzie niższej oraz wyższej instancji, przy czym powyższe skutki są obecnie niemożliwe do obliczenia, a ich wysokość będzie znana dopiero po powołaniu na dane, wolne, stanowisko sędziowskie.

Skutki będą mogły zostać sfinansowane ze środków na wynagrodzenia zabezpieczonych w budżecie sądów powszechnych, natomiast w sytuacji niepowołania na ww. wolne stanowiska żadnego z sędziów obecnie je zajmujących (wskazane wyżej ok. 1200 osób) i wystąpieniu skutków finansowych tym zakresie, konieczne może być podjęcie działań w celu zabezpieczenia niezbędnych środków na ten cel.

W odniesieniu do wysokości środków wymaganych do zagwarantowania wypłat wynagrodzeń osobom, dla których zostanie uchylone powołanie na urząd sędziego (osoby, o których mowa w art. 5 projektowanej ustawy) to należy wskazać, że co do zasady osoby te nie będą otrzymywały wynagrodzeń. Natomiast jest przewidziana możliwość, aby one pozostały w systemie wymiaru sprawiedliwości na stanowiskach referendarzy sądowych. Zgodnie z ustawą z dnia 27 lipca 2001 r. – prawo o ustroju sądów powszechnych (dalej „u.s.p.”) referendarz sądowy otrzymuje 75% wynagrodzenia sędziego w pierwszej stawce powiększonego o dodatek z tytułu wysługi lat (nie więcej niż 20%). Nie jest możliwe takie oszacowanie z uwagi na fakt, że obecnie nie ma danych mówiących o tym, ile osób z tej grupy zdecyduje się pozostać w wymiarze sprawiedliwości na ww. wskazanym stanowisku i jakie konkretnie będą otrzymywały wynagrodzenia bowiem zależy to od indywidualnych uwarunkowań. Jeśli chodzi zaś o osoby wymienione w art. 2 ust. 1 i art. 3 projektowanej ustawy pozostaną one w wymiarze sprawiedliwości, z czego w stosunku do osób określonych w art. 2 ust. 1 wynagrodzenia te pozostaną na niezmiennym poziomie (z

wyjątkiem ustawowej waloryzacji wynagrodzenia oraz wzrostu dodatku za wysługę lat) na co są przewidziane środki w budżecie. Podobnie jest z osobami, o których mowa w art. 3 projektowanej ustawy – otrzymają one wynagrodzenie na stanowisku zajmowanym poprzednio, a więc co do zasady powinno być ono niższe z uwagi na obniżenie stawki awansowej. Nie można natomiast tracić z pola widzenia faktu, że osoby te będą delegowane na obecnie zajmowane stanowisko, a z delegacją związane są dodatkowe świadczenia, o których mowa w u.s.p. i przepisach przejściowych (ustawa z dnia 6 marca 2025 r. o zmianie u.s.p.).

Zatem wynagrodzenia tych osób powinny być zbliżone. W przypadku jednak, gdy wynagrodzenia te okażą się być wyższe od obecnych wydaje się, że sądy udźwigną ich ciężar zgodnie z planowanym budżetem.

3. Kolejną grupę stanowi 350 osób w sądach powszechnych, jak również 80 osób w Sądzie Najwyższym i Naczelnym Sądzie Administracyjnym, które ubiegały się o urząd sędziego, będąc prokuratorami, adwokatami, radcami prawnymi, radcami Prokuraturii Generalnej, notariuszami lub pracownikami naukowymi, nie miały pierwotnie prawidłowo nadanego votum i od początku były sędziami ustanowionymi wyłącznie na podstawie ustawy (lit. f i g). Stosunek służbowy na stanowisku sędziego tych osób ustanie z dniem wejścia w życie ustawy (art. 5 projektu). W myśl art. 5 ust. 2 projektu, od wynagrodzenia wypłaconego ww. osobie na stanowisku sędziego do dnia wejścia w życie projektowanej ustawy, od którego nie odprowadzano składki na ubezpieczenie społeczne, przekazuje się składkę do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych na zasadach określonych w art. 91 § 10 u.s.p.

Powyższe spowoduje skutki finansowe dla budżetu państwa w części 15 w wysokości ok. 80 mln zł. W tym miejscu należy zauważyć, iż corocznie w budżecie części 15 zabezpieczane są środki na sfinansowanie składek ZUS od wynagrodzeń sędziów odchodzących z zawodu, przykładowo, dla zobrazowania skali tych wydatków, w projekcie budżetu części 15 na rok 2026 na zapłacenie ww. składek ZUS zaplanowane zostały środki na poziomie 15 mln zł.

Obowiązek odprowadzenia składek do ZUS dotyczyć będzie również wynagrodzeń osób, o których mowa w art. 12 ust. 1 projektu (osoba, o której mowa w art. 5 ust. 1, która bezpośrednio przed powołaniem do pełnienia urzędu sędziego na podstawie uchwały, o której mowa w art. 2 ust. 1, nie zajmowała stanowiska sędziego lub prokuratora, a następnie jako sędzia przeszła lub została przeniesiona w stan spoczynku, traci z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy uprawnienie do stanu spoczynku i do uposażenia z tytułu stanu spoczynku), od których nie odprowadzano składek na ubezpieczenie społeczne.

Ministerstwo Sprawiedliwości nie dysponuje danymi o liczbie ww. osób ani wysokości wynagrodzeń, od których składki te mają zostać naliczone, stąd obecnie brak jest możliwości oszacowania skutków finansowych z tego tytułu.

Tak jak składki do ZUS w przypadku osób wskazanych w art. 5 ust. 1 projektu będą mogły zostać sfinansowane w ramach wydatków bieżących sądów powszechnych kosztem realizacji innych zadań sądownictwa.

ETATY REFERENDARSKIE

Zgodnie z projektowanym art. 6 ust. 1, prezes właściwego sądu apelacyjnego albo właściwego wojewódzkiego sądu administracyjnego mianuje osobę, o której mowa w art. 5 ust. 1, na jej wniosek na stanowisko referendarza sądowego w sądzie powszechnym lub sądzie administracyjnym, w którym osoba ta pełniła urząd na stanowisku sędziego, w terminie 7 dni od dnia złożenia wniosku. W związku z art. 29 projektu (zgodnie z którym wszystkie stanowiska sędziowskie objęte na skutek uchwały, o której mowa w art. 2 ust. 1, z dniem wejścia w życie ustawy stają się stanowiskami wolnymi, o których Minister Sprawiedliwości obwieszcza w Monitorze Polskim), konieczne będzie utworzenie dodatkowych etatów referendarskich dla realizacji celu, o którym mowa w art. 6 ust. 1. **Utworzenie dodatkowych etatów referendarskich (przy założeniu maksymalnej liczby osób składających wnioski do prezesów sądów apelacyjnych) powodowałoby skutki finansowe dla części 15 na poziomie maksymalnie ok. 98,4 mln zł w skali roku.**

KWESTIA PRZENOSZENIA ETATÓW

Zgodnie z art. 7 ust. 1 projektu, osoba, o której mowa w art. 5 ust. 1, która bezpośrednio przed powołaniem do pełnienia urzędu sędziego na podstawie uchwały, o której mowa w art. 2 ust. 1, zajmowała stanowisko prokuratora, może na wniosek złożony w terminie miesiąca od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy zostać powołana na poprzednio zajmowane stanowisko prokuratorskie, chyba że na podstawie wniosku, o którym mowa w art. 6 ust. 1, została mianowana na stanowisko referendarza sądowego. Jeżeli ww. prokurator podejmie decyzję o powrocie do prokuratury, istnieje prawdopodobieństwo, iż prokuratura będzie domagała się dodatkowych etatów niezbędnych dla ww. osób, ponieważ etaty, które zajmowali poprzednio są już prawdopodobnie obsadzone. W związku z tym, że przy powoływaniu prokuratora na stanowisko sędziego (finansowane z części 15) nie były dokonywane przeniesienia etatów ani środków z części 88 do części 15 budżetu państwa, **zakłada się, że również odwrócenie tej sytuacji nie powinno stanowić podstawy do przenoszenia etatów i środków na wynagrodzenia z części 15 do części 88.**

STAN SPOCZYNKU

Na mocy art. 10 projektu ustawy, osoba, o której mowa w art. 3 ust. 1, która przeszła lub została przeniesiona w stan spoczynku, staje się z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy sędzią w stanie spoczynku na stanowisku zajmowanym bezpośrednio przed powołaniem do pełnienia urzędu sędziego na podstawie uchwały, o której mowa w art. 2 ust. 1. Uposażenie z tytułu stanu spoczynku ww. osoby, z dniem wejścia w życie ustawy ustala się w wysokości 75% wynagrodzenia zasadniczego i dodatku za wysługę lat, które byłyby pobierane w dniu przejścia lub przeniesienia w stan spoczynku na stanowisku sędziego zajmowanym bezpośrednio przed powołaniem do pełnienia urzędu sędziego na podstawie uchwały, o której mowa w art. 2 ust. 1, i z uwzględnieniem aktualnej podstawy tego wynagrodzenia.

W wyniku powyższego działania ww. **sędziom w stanie spoczynku zostanie obniżone uposażenie, co może spowodować „oszczędności” dla budżetu części 15. Ministerstwo Sprawiedliwości nie dysponuje jednak danymi o liczbie takich osób, jak również o wysokości ich obecnych oraz zmniejszonych uposażeń.**

Sąd Najwyższy

Wzrost wydatków z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne sędziów Sądu Najwyższego, którzy bezpośrednio przed powołaniem do pełnienia urzędu sędziego na podstawie uchwały, o której mowa w art. 2 ust. 1 projektu ustawy, nie zajmowali stanowiska sędziego, na które zostali powołani w inny sposób niż w wyniku wniosku o powołanie sędziego, przedstawionego Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej przez Krajową Radę Sądownictwa, ukształtowaną z zastosowaniem art. 9a ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa, albo na podstawie uchwały, o której mowa w art. 2 ust. 2 projektu ustawy, **o kwotę około 17,3 mln zł** (art. 5 ust. 2, art. 12 ust. 3, art. 13 ust. 6 w zw. z art. 12 ust. 3 projektu ustawy). Jako podstawę obliczeń przyjęto wynagrodzenia wskazanych sędziów Sądu Najwyższego oraz sędziów Sądu Najwyższego w stanie spoczynku za lata 2018–2025. W przypadku roku 2025 przyjęto przewidywane wynagrodzenie za cały rok 2025.

Wzrost wydatków z tytułu odpraw pieniężnych dla zwalnianych pracowników Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w kwocie około 1,5 mln zł (art. 54 ust. 5 projektu ustawy). Na potrzeby oszacowania skutków finansowych założono, że rozwiązane zostaną umowy wszystkich pracowników Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych, a odprawy zostaną wypłacone zgodnie z art. 8 ustawy z dnia 13 marca 2003 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników²¹ w wysokości wskazanej w art. 8 ust. 1 pkt 3 ustawy.

Wzrost wydatków z tytułu ekwiwalentów za dni niewykorzystanego urlopu nie jest możliwy do oszacowania na aktualny moment (art. 18 ust. 2 projektu ustawy).

²¹ Dz. U. z 2025 r. poz. 570, z późn.zm

Zmniejszenie wydatków z tytułu uposażeń sędziów Sądu Najwyższego w stanie spoczynku, którzy bezpośrednio przed powołaniem do pełnienia urzędu sędziego na podstawie uchwały, o której mowa w art. 2 ust. 1 projektu ustawy, nie zajmowali stanowiska sędziego lub prokuratora, a następnie jako sędzia przeszli lub zostali przeniesieni w stan spoczynku, lub którzy zostali przeniesieni w stan spoczynku na podstawie art. 10 ust. 4 ustawy z dnia 9 czerwca 2022 r. o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2022 r. poz. 1259), **w kwocie 238 tys. zł miesięcznie, a więc około 2,86 mln rocznie** (art. 12 ust. 1, art. 13 ust. 1 i 2 projektu ustawy). Na potrzeby obliczeń przyjęto, iż regulacja dotyczy sześciu sędziów Sądu Najwyższego w stanie spoczynku.

Konieczność dokonania wcześniejszej spłaty pożyczek udzielonych sędziom Sądu Najwyższego na zaspokojenie ich potrzeb mieszkaniowych wywoła skutek finansowy w postaci przesunięcia w czasie dochodów z tytułu ich spłat **w wysokości 914 tys. zł** (art. 24 projektu ustawy). Należy wskazać, że zmieni się jedynie termin wpływu dochodów (termin 2 lat od dnia wejścia w życie projektowanej ustawy), a nie ich wysokość.

Jednocześnie w latach następnych nastąpi spadek dochodów z tytułu odsetek od przedmiotowych pożyczek, jednakże ich oszacowanie jest niemożliwe ze względu na czynniki niezależne od Sądu Najwyższego (wysokość stopy referencyjnej NBP, zmiana cen towarów i usług). Przyjęto wyłącznie pożyczki udzielone sędziom Sądu Najwyższego, o których mowa w art. 5 ust. 1 projektu ustawy, tj. dwóch sędziów Sądu Najwyższego.

Prokuratura Generalna

Projektowana ustawa wiąże się z nakładami w części dotyczącej Urzędu Prokuratury Generalnej (część 74). Od 2018 r. – w związku z powołaniami na stanowisko sędziego – rozwiązano stosunek pracy z sześcioma osobami (5 radcami oraz z Prezesem Prokuratury Generalnej). W przypadku konieczności zatrudnienia wskazanych osób ponownie, niezbędne będzie zapewnienie dodatkowej kwoty **1 857 932,52 zł rocznie** (wynagrodzenie wraz z pochodnymi oparte o stawki w 2025 r.). Ponadto w Urzędzie Prokuratury przewidzianych zostało 300 etatów. Wszystkie etaty są obecnie obsadzone.

Naczelny Sąd Administracyjny

Przy założeniu wejścia ustawy w życie z dniem 1 stycznia 2027 r., jej skutkiem będzie **zwiększenie wydatków budżetu w części 05 w dziale 751 o ok. 47,2 mln zł** (przy czym każdy miesiąc odchylenia w stosunku do założonego terminu powodował będzie odpowiednio zwiększenie lub zmniejszenie wydatków o ok. 1,38 mln zł).

Ponadto skutkiem wejścia w życie ustawy będzie **zmniejszenie wydatków w części 05 w dziale 753 (art. 10 projektu) w wysokości ok. 85 tys. zł w skali roku** oraz zwiększenie dochodów łącznie o ok. 3 mln zł z tytułu wcześniejszych spłat pożyczek w dziale 751 (art. 24 projektu) na przestrzeni dwóch lat od wejścia w życie ustawy, przy jednoczesnym proporcjonalnym obniżeniu dochodów z tego tytułu w kolejnych latach, w których pożyczki te byłyby spłacane zgodnie z warunkami zawartych umów. Skutki wejścia w życie przywołanego projektu nie zostały przewidziane w projekcie budżetu w części - 05 Naczelny Sąd Administracyjny.

Minister Obrony Narodowej

Skutki finansowe wejścia w życie projektowanej ustawy w odniesieniu do sądów wojskowych wyniosą **383 877,13 zł**. Powyższa kwota została oparta na danych uzyskanych od prezesów sądów wojskowych.

Skutkiem zastosowania projektowanych przepisów będzie najprawdopodobniej konieczność odprowadzenia składek na ubezpieczenie społeczne od uposażenia zwolnionego sędziego sądu wojskowego, za okres pełnienia przez niego służby na tym stanowisku, bowiem zgodnie z obowiązującymi przepisami od uposażenia sędziego składki takie nie są pobierane.

Środki finansowe na powyższy cel nie zostały zabezpieczone w części 29 budżetu państwa – Obrona narodowa w roku 2025 ani w latach kolejnych.

Zakłada się, że skutki finansowe wynikające z wejścia w życie przedmiotowego projektu powinny zostać sfinansowane w ramach limitu wydatków obronnych, wyliczanego zgodnie z

		regułą zawartą w art. 40 ustawy z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny, bez konieczności dodatkowego ich zwiększania ponad ustawowo przyjęty wskaźnik.						
7. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe								
Skutki								
Czas w latach od wejścia w życie zmian		0	1	2	3	5	10	Łącznie (0–10)
W ujęciu pieniężnym (w mln zł, ceny stałe z 2025 r.)	duże przedsiębiorstwa							
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw							
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe							
W ujęciu niepieniężnym	duże przedsiębiorstwa	Brak wpływu.						
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	Przedmiotowy projekt nie określa zasad podejmowania, wykonywania lub zakończenia działalności gospodarczej, w związku z czym odstąpiono od analiz i oceny przewidywanych skutków społeczno-gospodarczych, wskazanych w art. 66 ust. 1 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2025 r. poz. 1480).						
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe, w tym osoby z niepełnosprawnością i starsze	Projekt wpłynie na obywateli poprzez przywrócenie prawa do niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego na podstawie prawa, stworzenie szczególnej podstawy uchylenia orzeczenia wydanego z udziałem osoby powołanej na wniosek obecnej KRS, uznanie i przestrzeganie w obrocie prawnym skutków orzeczeń niewzruszonych lub niepodlegających wzruszeniu oraz uregulowanie skutków ustania stosunku służbowego na stanowisku sędziego, zachowując ochronę tych praw, które zostały definitywnie nabyte, oraz wprowadzając rozwiązania socjalne chroniące osoby, znajdujące się w trudnej sytuacji osobistej.						
Niemierzalne								
Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń		Nie jest możliwe przedstawienie szczegółowych zmian wysokości wydatków na wynagrodzenia z uwagi na fakt, że obecnie nie ma danych mówiących o tym, ile osób z tej grupy zdecyduje się pozostać w wymiarze sprawiedliwości na danym wskazanym stanowisku i jakie konkretnie będą otrzymywały wynagrodzenia, bowiem zależy to od indywidualnych uwarunkowań, przy czym: – <i>Wynagrodzenie zasadnicze sędziego</i> Podstawę ustalenia wynagrodzenia zasadniczego sędziego w danym roku stanowi przeciętne wynagrodzenie w drugim kwartale roku poprzedniego, ogłaszane w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego na podstawie art. 20 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych²². Przeciętne wynagrodzenie w drugim kwartale 2024 roku wyniosło 8 038,41 zł brutto (ogłoszone w „Monitorze Polskim” z dnia 9 sierpnia 2024 r.) Wynagrodzenie zasadnicze sędziego określa się w stawkach, których wysokość ustala się z zastosowaniem mnożników podstawy ustalenia wynagrodzenia zasadniczego. Stawki wynagrodzenia zasadniczego na poszczególnych stanowiskach sędziowskich oraz mnożniki, służące do ustalenia wysokości wynagrodzenia zasadniczego sędziów w poszczególnych stawkach, określa załącznik do u.s.p.						

²² Dz. U. z 2024 r. poz. 1631.

W poniższej tabeli przedstawiono wynagrodzenia zasadnicze brutto dla sędziów sądów rejonowych, okręgowych i apelacyjnych według poszczególnych stawek zaszerogowania

Stanowisko	Stawka wynagrodzenia zasadniczego	Mnożnik	Wynagrodzenie zasadnicze brutto (w zł)
Sędzia sądu rejonowego	pierwsza	2,05	16 478,74
	druga	2,17	17 443,35
	trzecia	2,28	18 327,57
	czwarta	2,36	18 970,65
	piąta	2,50	20 096,03
Sędzia sądu okręgowego	czwarta	2,36	18 970,65
	piąta	2,50	20 096,03
	szósta	2,65	21 301,79
	siódma	2,75	22 105,63
	ósma	2,92	23 472,16
Sędzia sądu apelacyjnego	siódma	2,75	22 105,63
	ósma	2,92	23 472,16
	dziwiata	3,12	25 079,84
	dziesiata	3,23	25 964,06

Wynagrodzenie sędziów różnicuje dodatek za długoletnią pracę, wynoszący, począwszy od szóstego roku pracy, 5% wynagrodzenia zasadniczego i wzrastający po każdym roku o 1%, aż do osiągnięcia 20% wynagrodzenia zasadniczego. Ponadto, w związku z pełnioną funkcją sędziemu przysługuje dodatek funkcyjny.

Od wynagrodzenia sędziów nie odprowadza się składek na ubezpieczenie społeczne.

– *Wynagrodzenie zasadnicze referendarza sądowego/starszego referendarza sądowego*

Wynagrodzenie zasadnicze referendarza sądowego wynosi 75% wynagrodzenia zasadniczego w stawce pierwszej sędziego sądu rejonowego, powiększonego o należną składkę z tytułu ubezpieczenia społecznego. Po siedmiu latach pracy na stanowisku referendarza sądowego wynagrodzenie zasadnicze podwyższa się do wysokości 75% wynagrodzenia zasadniczego sędziego sądu rejonowego w stawce drugiej, powiększonego o należną składkę z tytułu ubezpieczenia społecznego, a po dalszych siedmiu latach pracy – do wysokości 75% wynagrodzenia zasadniczego sędziego sądu rejonowego w stawce trzeciej, powiększonego o należną składkę z tytułu ubezpieczenia społecznego. Jest to odpowiednio:

- stawka I – 12 359,06 zł brutto
- stawka II – 13 082,51 zł brutto (po 7 latach pracy)
- stawka III – 13 745,68 zł brutto (po kolejnych 7 latach pracy)

Wynagrodzenie zasadnicze starszego referendarza sądowego wynosi 85% wynagrodzenia zasadniczego sędziego sądu rejonowego w stawce drugiej, powiększonego o należną składkę z tytułu ubezpieczenia społecznego. Po siedmiu latach pracy na stanowisku starszego referendarza sądowego wynagrodzenie zasadnicze podwyższa się do wysokości 85% wynagrodzenia zasadniczego sędziego sądu rejonowego w stawce trzeciej, powiększonego o należną składkę z tytułu ubezpieczenia społecznego. Jest to odpowiednio:

	— stawka II – 14 826,85 zł brutto — stawka III – 15 578,44 zł brutto (po 7 latach pracy) <u>Pozostałe składniki wynagrodzenia referendarza</u> Poza wynagrodzeniem zasadniczym referendarzowi przysługuje dodatek za długoletnią pracę oraz gratyfikacja jubileuszowa, a także jednorazowa odprawa w razie ustania stosunku pracy w związku z przejściem na rentę z tytułu niezdolności do pracy lub emeryturę, na zasadach określonych w przepisach o pracownikach sądów i prokuratury. W związku z pełnioną funkcją referendarzowi przysługuje dodatek funkcyjny. Do ustalania wysokości dodatku funkcyjnego stosuje się przepisy o dodatkach funkcyjnych przysługujących sędziom. W kwestii oszacowania wysokości środków wymaganych do zagwarantowania wypłat wynagrodzeń osobom, dla których zostanie uchylone powołanie na urząd sędziego (osoby, o których mowa w art. 5 projektowanej ustawy) należy wskazać, że co do zasady osoby te nie będą otrzymywały wynagrodzeń.

8. Zmiana obciążeń regulacyjnych (w tym obowiązków informacyjnych) wynikających z projektu

☐ nie dotyczy	
Wprowadzane są obciążenia poza bezwzględnie wymaganymi przez UE (szczegóły w odwróconej tabeli zgodności).	☐ tak ☐ nie ☒ nie dotyczy
☐ zmniejszenie liczby dokumentów ☐ zmniejszenie liczby procedur ☐ skrócenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:	☐ zwiększenie liczby dokumentów ☒ zwiększenie liczby procedur ☐ wydłużenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:
Wprowadzane obciążenia są przystosowane do ich elektronizacji.	☐ tak ☐ nie ☒ nie dotyczy

Komentarz: Projekt zwiększy liczbę procedur poprzez przeprowadzenie przez KRS ponownych postępowań w przedmiocie powołań na stanowiska sędziowskie objęte na podstawie uchwał obecnej KRS, obowiązek obwieszczenia przez Ministra Sprawiedliwości w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” wykazu obejmującego imię, nazwisko, stanowisko i datę powołania na to stanowisko każdego z sędziów wraz ze wskazaniem skutków wywoływanych przez ustawę oraz ich podstawy prawnej oraz badanie przez Sąd Najwyższy prawidłowości określenia we wpisie do wykazu, ogłaszanym przez Ministra Sprawiedliwości, skutków wynikających z ustawy w stosunku do określonej osoby, która wniosła odwołanie.

9. Wpływ na rynek pracy

Projektowana regulacja nie ma bezpośredniego wpływu na rynek pracy.

10. Wpływ na pozostałe obszary

☐ środowisko naturalne ☐ sytuacja i rozwój regionalny ☒ sądy powszechne, administracyjne, wojskowe, Sąd Najwyższy	☐ demografia ☐ mienie państwowe ☒ inne: prawa człowieka, ochrona danych osobowych	☐ informatyzacja ☐ zdrowie
Omówienie wpływu	Projekt wpłynie na sądy powszechne poprzez: – potwierdzenie skuteczności powołania na stanowisko sędziowskie osób będących asesarami sądowymi, osób będących referendarzami sądowymi i asystentami sędziów oraz osób korzystających z prawa do powrotu do wykonywania zawodu sędziego ze skutkiem uniemożliwiającym kwestionowanie w przyszłości ich statusu jako prawidłowo powołanych sędziów,	

- przywrócenie na stanowiska powierzone zgodnie z art. 179 Konstytucji RP osób będących sędziami ubiegającymi się o powołanie do pełnienia urzędu sędziego w innym sądzie lub w sądzie wyższego rzędu i delegowanie ich z mocy ustawy do pełnienia czynności sędziowskich w sądzie, w którym obecnie zajmują stanowiska albo do którego zostali przeniesieni,
- ustanie stosunku służbowego na stanowisku sędziego osób, które ubiegały się o urząd sędziego, będąc prokuratorami, adwokatami, radcami prawnymi, radcami Prokuratury Generalnej, notariuszami lub pracownikami naukowymi,
- stworzenie szczególnej podstawy uchylecia orzeczenia wydanego z udziałem osoby powołanej na wniosek obecnej KRS,
- uznanie i przestrzeganie w obrocie prawnym skutków orzeczeń niewzruszonych lub niepodlegających wzruszeniu,
- uregulowanie trybu postępowania w sprawach, które znajdują się na etapie postępowania odwoławczego oraz postępowania kasacyjnego.

Projekt wpłynie na prawa człowieka poprzez przywrócenie prawa do niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego na podstawie prawa oraz uregulowanie skutków ustania stosunku służbowego na stanowisku sędziego, zachowując ochronę tych praw, które zostały definitywnie nabyte, oraz wprowadzając rozwiązania socjalne chroniące osoby, znajdujące się w trudnej sytuacji osobistej.

Co do zasady, w okresie procedowania nowych kandydatur **obciążenie pracą sędziów nie ulegnie zmianie**, jednak w przypadku, gdy część sędziów nie zostanie delegowana z mocy ustawy i zostaną oni przesunięci do sądów macierzystych – obciążenie pracą sędziów, którzy pozostaną na stanowiskach zwiększy się w Sądzie Najwyższym i w Naczelnym Sądzie Administracyjnym, ponieważ do tego sądu nie wrócą sędziowie orzekający tam poprzednio. Zwiększy się także obciążenie pracą w sądach rejonowych w wydziałach rodzinnych i nieletnich – z uwagi na to, że do tych wydziałów skierowano najwięcej sędziów, którzy przed powołaniem nie zajmowali stanowiska sędziego (tj. adwokaci, radcy prawni, itd.) Działło się tak dlatego, że poprzednio jak i obecnie aplikanci aplikacji sędziowskiej nie mogli wybierać miejsc asesorskich w wydziałach rodzinnych. Aktualnie procedowana jest zmiana ustawy „prawo o ustroju sądów powszechnych”, która otworzy możliwość aplikantom wybierania miejsc asesorskich w wydziałach rodzinnych i nieletnich, co w pewnym stopniu zapełni stanowiska zwolnione przez sędziów z tzw. grupy trzeciej. Sędziowie z „grupy trzeciej” będą mogli też skorzystać z możliwości pozostania w systemie sądownictwa jako referendarze sądowi i docelowo będą skierowani do wydziałów, w których orzekali. Dodatkowo, w 2025 r. utworzono 1159 nowych etatów dla asystentów sędziów, którzy mają wspomagać pracę sędziów i przyspieszać procedowanie spraw. W 2026 r. zaplanowano utworzenie 325 etatów asystenckich. Te wszystkie rozwiązania mają na celu zminimalizowane skutków wynikających z przepisów projektowanej ustawy.

Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego

Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego została utworzona na podstawie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym²³. Do jej właściwości, zgodnie z art. 26 ww. ustawy, należą wybrane rodzaje spraw leżące w gestii dotychczas funkcjonujących Izb Sądu Najwyższego.

W roku 2019 do Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych wpłynęło łącznie 894 sprawy, załatwiono łącznie 955 spraw, co oznacza, że rozpoznano również pozostałość z roku 2018, który był inauguracyjnym rokiem utworzenia oraz pracy Izby. Szczegółowe zestawienie liczby spraw wpływających i rozpatrywanych przez Izbę Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w okresie 2018 – 2024, a także statystyki dotyczące

²³ Dz. U. z 2018 r. poz. 5, z późn. zm.

ruchu spraw w poszczególnych Izbach Sądu Najwyższego w 2024 r. zostały przedstawione w poniższych tabelach.

Statystyki dotyczące ruchu spraw ogółem w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w latach 2018 - 2024

Rok	Pozostało do rozpoznania z okresu poprzedniego	Wpłynęło	Załatwiono	Pozostało do rozpoznania na następny okres
2018	-	293	80	213
2019	215	894	955	154
2020	153	6 709	6 723	139
2021	139	1 640	1 120	659
2022	659	1 523	1 617	565
2023	571	5 371	5 151	791
2024	791	1 561	1 352	1 000

Źródło: Sąd Najwyższy

Statystyki dotyczące ruchu spraw ogółem w poszczególnych Izbach Sądu Najwyższego w 2024 roku

Rok	Pozostało do rozpoznania z okresu poprzedniego	Wpłynęło	Załatwiono	Pozostało do rozpoznania na następny okres
Izba Cywilna	7 230	7 698	7 766	7 162
Izba Karna	1 415	4 463	4 374	1 504
Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych	2 165	2 755	2 707	2 213
Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych	791	1 561	1 352	1 000
Udział w sprawach ogółem (%)	6,45	9,08	7,98	7,89
Izba Odpowiedzialności Zawodowej	670	721	741	798
Razem	12 271	17 198	16 940	12 677

Źródło: Sąd Najwyższy

Ewentualny wpływ na działalność organów władzy publicznej

Regulacja może wywierać pośredni wpływ na działalność organów władzy publicznej w zakresie skutków wynikających ze wzruszenia orzeczeń wydanych z udziałem osób powołanych na stanowiska sędziowskie na wniosek obecnej KRS, w tym mogących obejmować roszczenia odszkodowawcze.²⁴ Należy podkreślić, że ewentualne skutki finansowe w postaci roszczeń odszkodowawczych np. w przypadku cofnięcia koncesji mogą mieć charakter hipotetyczny i być uzależnione od indywidualnych rozstrzygnięć sądowych. Z uwagi na brak możliwości przewidzenia liczby i wartości takich roszczeń, nie jest możliwe oszacowanie ich skali. Wynika to przede wszystkim z faktu, że nie można precyzyjnie określić ilości orzeczeń, które mogłyby zostać zaskarżone w trybie art. 33 i 35 projektowanej ustawy. Przy czym w ocenie projektodawcy skutki finansowe w postaci ewentualnych odszkodowań wynikających ze zmiany rozstrzygnięć sądowych wskutek wzruszenia orzeczeń wydanych z udziałem osób powołanych na stanowiska sędziowskie na wniosek obecnej KRS trudno uznać za skutki związane z projektowaną ustawą, gdyż ewentualna materialnoprawna wadliwość tych orzeczeń (a tylko taka może być podstawą ostatecznej zmiany treści rozstrzygnięcia) jest niezależna od projektowanych regulacji i równie dobrze

²⁴ W toku uzgodnień projektu na kwestię tę zwrócił uwagę Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji, wskazując w szczególności na potencjalne skutki w zakresie prowadzonych przed sądami powszechnymi i administracyjnymi spraw dotyczących nabywania nieruchomości przez cudzoziemców oraz działalności reglamentowanej w obszarze obrotu specjalnego czy ochrony osób i mienia, jak również odwołań od decyzji Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji.

	przyznanie odszkodowania mogłoby być wynikiem wniesienia skargi do ETPCz. Kwestię pokrywania wydatków wynikających z wyroków sądowych regulują przepisy art. 164 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych. Jednocześnie należy zauważyć, że uregulowanie kwestii skutków uchwał Krajowej Rady Sądownictwa w projektowanej ustawie ma w założeniu ograniczenie liczby skarg do ETPCz z tytułu naruszenia prawa do sądu, co w konsekwencji zmniejszy potencjalne obciążenia finansowe Skarbu Państwa związane z wypłatą ewentualnych odszkodowań i kosztami postępowań przed ETPCz. <u>Ochrona danych osobowych</u> Obowiązek obwieszczenia w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” dotyczy wykazu obejmującego imię, nazwisko, stanowisko i datę powołania na to stanowisko każdego z sędziów wraz ze wskazaniem skutków wywoływanych przez ustawę oraz ich podstawy prawnej. Dane te dotyczą osób pełniących funkcje publiczne w związku z wykonywaniem tych funkcji, dlatego nie zachodzi konieczność przeprowadzania oceny skutków dla ochrony danych osobowych.
11. Planowane wykonanie przepisów aktu prawnego	
Ustawa wchodzi w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia z wyjątkiem art. 14, który wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.	
12. W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja efektów projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?	
Efekty wejścia w życie projektowanych rozwiązań będą natychmiastowe i nie wymagają pomiaru.	
13. Załączniki (istotne dokumenty źródłowe, badania, analizy itp.)	
Brak.	

RAPORT Z KONSULTACJI PUBLICZNYCH I OPINIOWANIA

projektu ustawy o przywróceniu prawa do niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego na podstawie prawa przez uregulowanie skutków uchwał Krajowej Rady Sądownictwa podjętych w latach 2018-2026

I. Informacje ogólne

Niniejszy dokument stanowi wypełnienie obowiązku określonego w § 51 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2024 r. poz. 806 oraz z 2025 r. poz. 408), zgodnie z którym organ wnioskujący sporządza raport z konsultacji obejmujący omówienie wyników przeprowadzonych konsultacji publicznych i opiniowania. Stosownie do postanowień tej uchwały *projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi* został udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie Rządowego Centrum Legislacji, w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny. Projekt został wpisany do wykazu prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów pod numerem UPRO2.

II. Przebieg konsultacji publicznych i opiniowania

Projekt ustawy został skierowany do opiniowania w dniu 17 października 2025 r., a do konsultacji publicznych – w dniu 20 października 2025, z wyznaczonym terminem 10 dni na zgłaszanie uwag.

W ramach opiniowania projekt ustawy został przekazany następującym podmiotom:

- 1) Krajowa Rada Sądownictwa;
- 2) Sąd Najwyższy;
- 3) Naczelny Sąd Administracyjny;
- 4) Prezesi Sądów Apelacyjnych;
- 5) Prezesi Wojskowych Sądów Okręgowych;
- 6) Prokuratoria Generalna;
- 7) Prokurator Krajowy;
- 8) Prokuratorzy Regionalni;
- 9) Rzecznik Praw Obywatelskich;
- 10) Naczelna Rada Adwokacka;
- 11) Krajowa Rada Radców Prawnych;
- 12) Krajowa Rada Notarialna.

Stanowisko do projektu w ramach opiniowania przedstawiły następujące organy:

- 1) Sąd Najwyższy;
- 2) Naczelny Sąd Administracyjny;
- 3) Rzecznik Praw Obywatelskich;
- 4) Rzecznik Małych i Średnich Przedsiębiorców;
- 5) Narodowy Fundusz Zdrowia;
- 6) Prokuratoria Generalna Rzeczypospolitej Polskiej;
- 7) Urząd Ochrony Danych Osobowych;
- 8) Prokurator Krajowy;
- 9) Krajowa Rada Radców Prawnych;
- 10) Naczelna Rada Adwokacka;
- 11) Prezes Sądu Apelacyjnego w Gdańsku;
- 12) Prezes Sądu Apelacyjnego w Katowicach;
- 13) Prezes Sądu Apelacyjnego w Krakowie;
- 14) Prezes Sądu Apelacyjnego w Lublinie;
- 15) Prezes Sądu Apelacyjnego w Łodzi;
- 16) Prezes Sądu Apelacyjnego w Poznaniu;
- 17) Prezes Sądu Apelacyjnego w Szczecinie;

- 18) Prezes Sądu Apelacyjnego w Warszawie;
- 19) Prezes Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu;
- 20) Prezes Sądu Okręgowego w Zielonej Górze;
- 21) Prezes Wojskowego Sądu Okręgowego w Poznaniu;
- 22) Prezes Wojskowego Sądu Okręgowego w Warszawie;
- 23) Prokurator Regionalny w Białymstoku;
- 24) Prokurator Regionalny w Katowicach;
- 25) Prokurator Regionalny w Poznaniu;
- 26) Prokurator Regionalny w Szczecinie;
- 27) Prokurator Regionalny w Warszawie;
- 28) Prokurator Regionalny we Wrocławiu.

Ponadto indywidualne uwagi zgłoszone zostały przez Sędzię Sądu Apelacyjnego w Warszawie Izabelę Szumniak, Sędzię Sądu Okręgowego w Katowicach Katarzynę Frydrych, Sędzię Sądu Okręgowego w Słupsku Hannę Kaflak-Januszko, Sędziego Sądu Okręgowego w Sosnowcu Mariusza Kucharczyka oraz Przewodniczącą V Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Rejonowego w Sosnowcu

W ramach konsultacji publicznych projekt ustawy został przekazany następującym podmiotom:

- 1) Fundacja Forum Obywatelskiego Rozwoju;
- 2) Fundacja im. Stefana Batorego;
- 3) Helsińska Fundacja Praw Człowieka;
- 4) Niezależne Stowarzyszenie Prokuratorów „Ad Vocem”;
- 5) Ogólnopolskie Stowarzyszenie Referendarzy Sądowych;
- 6) Ogólnopolskie Stowarzyszenie Sędziów Sądów Administracyjnych;
- 7) Stowarzyszenie Absolwentów i Aplikantów KSSiP „Votum”;
- 8) Stowarzyszenie Prokuratorów „Lex super omnia”;
- 9) Stowarzyszenie Referendarzy Sądowych LEX IUSTA;
- 10) Stowarzyszenie Sędziów Polskich „Iustitia”;
- 11) Stowarzyszenie Sędziów THEMIS;
- 12) Stowarzyszenie Sędziów Rodzinnych „Pro Familia”;
- 13) Stowarzyszenie Sędziów Rodzinnych w Polsce;
- 14) Związek Zawodowy Prokuratorów i Pracowników Prokuratury RP.

Stanowisko do projektu w ramach konsultacji publicznych przedstawiły następujące podmioty:

- 1) Fundacja Forum Obywatelskiego Rozwoju;
- 2) Laboratorium Prawnicze Legal Lab;
- 3) Niezależne Stowarzyszenie Prokuratorów AdVocem;
- 4) Ogólnopolskie Stowarzyszenie Sędziów Sądów Administracyjnych;
- 5) Ogólnopolskie Stowarzyszenie Sędziów Sędziowie RP;
- 6) Polski Związek Pracodawców Przemysłu Farmaceutycznego – Krajowi Producenci Leków;
- 7) Stowarzyszenie Prawnicy dla Polski;
- 8) Stowarzyszenie Sędziów Polskich „Iustitia”;
- 9) Stowarzyszenie Sędziów Rodzinnych w Polsce;
- 10) Stowarzyszenie Absolwentów i Aplikantów KSSiP „Votum”;
- 11) Paweł Księżak;
- 12) Norbert Stachura.

Treść zgłoszonych w trakcie konsultacji publicznych i opiniowania uwag, wraz ze stanowiskiem projektodawcy, została przedstawiona w załączonym wykazie (tabela uwag z konsultacji i opiniowania).

III. Przedstawienie wyników zasięgnięcia opinii, dokonania konsultacji albo uzgodnienia projektu z właściwymi organami i instytucjami Unii Europejskiej, w tym Europejskim Bankiem Centralnym

Projekt ustawy nie wymagał przedłożenia właściwym organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia.

IV. Wskazanie podmiotów, które zgłosiły zainteresowanie pracami nad projektem w trybie przepisów o działalności lobbینگowej w procesie stanowienia prawa, wraz ze wskazaniem kolejności dokonania zgłoszeń albo informacja o ich braku

Nie zgłoszono zainteresowania pracami nad projektem ustawy w trybie przepisów o działalności lobbینگowej w procesie stanowienia prawa.

Tabela uwag
wniesionych w toku opiniowania i konsultacji publicznych
do projektu ustawy o przywróceniu prawa do niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego na podstawie prawa
przez uregulowanie skutków uchwał Krajowej Rady Sądownictwa podjętych w latach 2018-2025 (UPRO2)

1. L.p.	2. jednostka redakcyjna, do której odnosi się uwaga	3. Podmiot wnoszący uwagę	4. Treść uwagi	5. Odniesienie się projektodawcy do uwagi
1.	uwagi dotyczące zgodności projektu z Konstytucją	Sąd Najwyższy	Po pierwsze, żaden z uprawnionych organów władzy sądowniczej w Polsce, ani którykolwiek z trybunałów europejskich, na które powołuje się zresztą sam projektodawca, nie stwierdził niekonstytucyjności podstaw prawnych funkcjonowania KRS po zmianach ustawowych dokonanych w 2017 r. Trzeba za to podkreślić, że w wyroku z 25 marca 2019 r., K 12/18, Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 9a ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (Dz. U. z 2019 r., poz. 84) jest zgodny z art. 187 ust. 1 pkt 2 i ust. 4 w związku z art. 2, art. 10 ust. 1 i art. 173 oraz z art. 186 ust. 1 Konstytucji. Dokonał przez to kontroli konstytucyjności zmian prawnych przewidujących wybór przez Sejm sędziów-członków KRS i uznał je za zgodne z Konstytucją. Na tym tle wskazywanie przez projektodawców na naruszenie „tożsamości konstytucyjnej”, a więc posługiwanie się wieloznacznym pojęciem mającym różne, niekiedy rozbieżne zakresy znaczeniowe ustalane głównie w drodze dyskusji doktrynalnych, całkowicie pomija powszechnie obowiązujące i ostateczne skutki wyroków Trybunału Konstytucyjnego, co ocenić należy jako sprzeczne z art. 190 ust. 1 Konstytucji. Po drugie, nawet gdyby przyjąć – czego nie można stwierdzić w analizowanym wypadku – że istniałoby orzeczenie sądu konstytucyjnego podważające zgodność z Konstytucją podstaw prawnych funkcjonowania KRS, to i tak sama ta okoliczność nie mogłaby stanowić wystarczającej i jedynej podstawy do przewidzianego przez autorów projektu uchylenia skutków prawnych uchwał podjętych przez tak ukształtowaną Radę. W orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego sprzed 2017 r., kilkakrotnie stwierdzano naruszenie	Uwaga niezasadna

			Konstytucji przy przedstawianiu kandydatów na stanowiska sędziowskie, ale nigdy tego rodzaju wadliwość procedury nominacyjnej nie skutkowałą podważeniem skuteczności samych powołań sędziowskich. Trybunał Konstytucyjny uznał m.in., że powołanie na stanowisko sędziego z naruszeniem Konstytucji „nie musi prowadzić do wadliwości wszystkich aktów indywidualnych wydanych na podstawie tego przepisu (...) Nie doszło wszakże do powołania na stanowiska sędziowskie osób, które nie spełniałyby wymogów ustawowych. Osoby powołane na stanowiska sędziowskie mają wszystkie wymagane przez prawo kwalifikacje do zajmowania tych stanowisk [...] Z tych względów nie ma konstytucyjnych podstaw do wznawiania postępowań prowadzonych w celu obsadzenia stanowisk sędziowskich”. Brak możliwości „automatycznego” podważania wszelkiej działalności danego organu – tu: KRS, z uwagi na ewentualne wadliwości sposobu jego prawnego ukształtowania jest prezentowana zarówno w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (dalej TSUE), jak i sądów krajowych. W orzecznictwie TSUE podkreślono, że stwierdzenie niekonstytucyjności przepisów ustawowych, na podstawie których została wówczas ukonstytuowana KRS, nie może samo w sobie prowadzić do podania w wątpliwość niezależności tego organu ani tym samym wzbudzić w przekonaniu jednostek wątpliwości co do niezawisłości odnośnych sędziów od czynników zewnętrznych. Trybunał podkreślał także, że „nie każde uchybienie, jakie może wystąpić w trakcie procedury powołania sędziego, pozwala na podanie w wątpliwość niezawisłości i bezstronności tego sędziego, a tym samym na wzbudzenie wątpliwości co do tego, czy skład orzekający, w którym on zasiada, ma przymiot <<niezawistego i bezstronnego sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy>> w rozumieniu prawa Unii”. Przechodząc do bardziej szczegółowej oceny rozwiązań ujętych w rozdziale II projektu ustawy trzeba powiedzieć, że zmierzają one w gruncie rzeczy do pozbawienia statusu sędziego części osób, które objęły urząd po 2018 r. Zawarte w uzasadnieniu do projektu stwierdzenie, że ma on na celu uregulowanie kwestii uchwał KRS jedynie ex nunc nie znajduje potwierdzenia w treści projektowanych uregulowań. Uznanie, że uchwały KRS pozbawione są mocy prawnej jest w gruncie rzeczy retrospektywnym pozbawieniem statusu sędziów części osób piastujących ów urząd. Dopuszczalność generalnego, arbitralnego pozbawienia statusu sędziów była kilkakrotnie przedmiotem	

			analizy ze strony Europejskiej Komisji na rzecz Demokracji przez prawo (dalej: Komisja Wenecka). We wspólnej opinii Komisji Weneckiej i Dyrekcji Generalnej ds. Praw Człowieka i Rządów Prawa (dalej: DGI) z dnia 14 października 2024 r. wskazano, że „uznanie nominacji sędziowskiej za nieważną jest równoznaczne z decyzją o odwołaniu sędziego. Takie decyzje podlegają jurysdykcji sądownictwa, jako część niezależności sądownictwa. Potencjalne unieważnienie nominacji sędziowskiej podnosi zatem kwestie zasadnicze dotyczące równowagi uprawnień państwowych między władzą ustawodawczą a sądowniczą”. Ani orzeczenia ETPC i TSUE, ani orzeczenia polskich sądów nie dopuszczają możliwości pozbawienia mocy prawnej uchwał rekomendujących powołanie na urząd sędziego w oparciu wyłącznie o kryterium procedury nominacyjnej. Nie istnieją w tym zakresie żadne wątpliwości tak w orzecznictwie sądów europejskich, jak i na tle dorobku międzynarodowych ciał opiniodawczych. Nieprzekraczalną granicę dla oceny dopuszczalności ingerencji władzy ustawodawczej w status sędziów wyznacza ustrojowy podział kompetencji między władzą ustawodawczą a władzą sądowniczą. Zgodnie z art. 180 ust. 1 Konstytucji, sędziowie są nieusuwalni. W myśl art. 180 ust. 2 Konstytucji, złożenie sędziego z urzędu – jako wyjątek od zasady – może nastąpić jedynie na mocy orzeczenia sądu i tylko w przypadkach określonych w ustawie. Wymaga więc, w tej szczególnej sytuacji, współdziałania władzy ustawodawczej i sądowniczej, przez co nie może nastąpić wyłącznie w drodze samodzielnego rozstrzygnięcia pierwszej z nich. Aspekt ten wyraźnie wskazywały Komisja Wenecka i DGI w swojej opinii. Projekt ustawy w sposób rażąco narusza wskazany tu standard konstytucyjny. W pilnej wspólnej opinii Komisji Weneckiej i DGI w sprawie projektu ustawy o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa z 8 maja 2024 r. wyraźnie stwierdzono, że obawy dotyczące niezależności i bezstronności sędziów powołanych po 2018 r. wynikają wyłącznie z wad proceduralnych w ich mianowaniu lub awansowaniu, a zatem „całkowite wykluczenie tak dużej grupy sędziów nie podlega indywidualnej ocenie, a zatem budzi wątpliwości co do proporcjonalności”. Komisja i DGI wezwały przy tym rząd polski do ostrożnego podejścia w tej sprawie, ponieważ może to mieć ogromne implikacje w odniesieniu do ważności orzeczeń sądowych wydanych przez tych sędziów w okresie ostatnich niemal 7 lat.	

		Jak już wyżej sygnalizowano, w orzecznictwie trybunałów europejskich szczególnie akcentowana jest konieczność dokonywania indywidualnej oceny okoliczności powołania każdego sędziego. Na takim samym stanowisku stoi także Komisja Wenecka. Tymczasem w świetle projektu ustawy, jedynym kryterium prowadzącym do utraty statusu sędziego jest udział w tej samej procedurze nominacyjnej. Unieważnienie poszczególnych uchwał – wbrew standardowi międzynarodowemu – nie jest oparte na relewantnych okolicznościach każdej konkretnej sprawy. Projekt przewiduje, że udział w procedurze nominacyjnej przed KRS stanowić ma podstawę utraty statusu sędziego jedynie względem niektórych kategorii tak powołanych sędziów. Różnicuje przez to sytuację osób pełniących urząd sędziego z podziałem na 8 grup. Projekt nie odpowiada jednak na podstawowe pytanie, mianowicie, z jakich powodów udział pewnych grup osób w procedurze nominacyjnej przed KRS po 2018 r. ma uzasadniać utratę statusu sędziego, zaś w przypadku innych osób udział w tej samej procedurze nie zasługuje na takową sankcję. Skoro – jak wskazują autorzy projektu – to właśnie wadliwość prawnego ukształtowania KRS oraz skutki działania tego organu mają uzasadniać uchylenie podjętych już uchwał i w konsekwencji podważenie statusu powołanych sędziów, to dokonywanie na tym tle rozróżnienia na tak wiele grup sędziów i ich odmienne traktowanie nie tylko nosi znamiona arbitralności, ale jednocześnie podważa założenia przedstawionego rozwiązania. Może wskazywać, że sugerowana przez projektodawcę wada prawna dotycząca KRS nie ma – w istocie rzeczy – tak wielkiego znaczenia, ale może stać się wystarczającym argumentem wybiórczego eliminowania niektórych sędziów powołanych w Polsce po 2018 r. [...] Podsumowując tę część ustaleń można powiedzieć, że z uregulowań zawartych w rozdziale II projektu wyłania się dość niejednoznaczny obraz zamierzeń projektodawców. Z jednej strony KRS w kształcie po 2018 r. „<i>utraciła swoją konstytucyjną tożsamość</i>”, co ma wymuszać uregulowanie statusu podjętych przezeń uchwał. Z drugiej strony owa utrata konstytucyjnej tożsamości ma wywoływać różne skutki w zależności od tego, jakich kategorii osób oraz jakich kategorii spraw dotyczyły uchwały KRS. Jednocześnie stwierdzenie, że projekt ma na celu uregulowanie kwestii uchwał KRS <i>ex nunc</i>, nie znajduje potwierdzenia w treści projektu. Projekt w gruncie rzeczy prowadzi	

			do retrospektywnego unieważnienia wybranych uchwał KRS. Narusza przez to zarówno podstawowe założenia państwa prawnego, jak i szczegółowe zabezpieczenia gwarancyjne dotyczące ochrony niezawisłości władzy sądowniczej od innych władz. W żadnej mierze nie czyni zadość standardom europejskim wynikającym tak z orzecznictwa, jak i z rekomendacji Komisji Weneckiej. W świetle tych standardów wszelkie zmiany normatywne w zakresie procedury powoływania sędziów muszą, po pierwsze, uwzględniać status „wszystkich” sędziów mianowanych w wadliwej procedurze. Po drugie, ocena skutków procedury nominacyjnej w odniesieniu do osoby sprawującej urząd nie powinna być przeprowadzana przez organ kontrolowany przez rząd (a jeśli nie jest przeprowadzana przez organ sądowy, powinna być dostępna jakaś forma kontroli sądowej). Po trzecie, ocena ta musi być przeprowadzana na podstawie wcześniej ustalonych kryteriów i procedur (w tym elementów rzetelnego procesu). Po czwarte, ocena powinna zawsze zawierać element indywidualny. Nie może bazować na arbitralnie określonych zdarzeniach abstrakcyjnych, takich jak udział w określonej procedurze nominacyjnej. Po piąte wreszcie, konsekwencje wynikające z takiej oceny powinny być dokonane z poszanowaniem zasady proporcjonalności.	
2.	uwagi dotyczące zgodności projektu z Konstytucją	Przewodniczący II Wydziału Karnego Sądu Okręgowego w Radomiu sędzia Stanisław Olchowy (uwaga wniesiona za pośrednictwem Prezesa Sądu Apelacyjnego w Lublinie)	[wnoszący uwagę] projekt ustawy ocenił negatywnie, uzasadniając swoje stanowisko tym, że przede wszystkim projektowane przepisy pozostają w sprzeczności z art. 180 Konstytucji, gdyż ich skutkiem jest w istocie usunięcie części sędziów z zajmowanych stanowisk. Ponadto ustawowe pozbawienie mocy prawnej uchwał Krajowej Rady Sądownictwa, w indywidualnych sprawach sędziów, w sytuacji gdy uchwały te stanowiły podstawę wniosku do Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej o powołanie na stanowisko sędziego, z której to prerogatywy Prezydent w stosunku do danych osób skorzystał, zmierzają do podważenia konstytucyjnie przynależnego Prezydentowi, wyłącznego prawa do powoływania sędziów. W istocie ta prerogatywa jest w ten sposób kwestionowana. Projektowane przepisy zawierają elementarną sprzeczność logiczną, skoro w stosunku do jednych osób przyjmuje się pozbawienie mocy prawnej uchwał Krajowej Rady Sądownictwa, a w stosunku do innych, moc prawna uchwał nie jest kwestionowana. Kwestionowanie mocy prawnej uchwał w zależności od podmiotu nimi objętego, będzie naruszać zasadę równości wobec prawa. Projektowane przepisy wprowadzają instytucję przymusowej delegacji sędziego do innego sądu, co dotychczas w	Uwaga niezasadna

			sposób oczywisty było uznawane za naruszanie niezawistości sędziowskiej. Naruszający niezawistość sędziowską, jest też projektowany przymus wzięcia udziału w postępowaniu w sprawie powołanie do urzędu sędziego, przez sędziego którego z naruszeniem Konstytucji się usunięto z zajmowanego stanowiska lub przeniesiono na inne stanowisko sędziowskie, wbrew jego woli. Projektowane dopuszczenie wzruszania orzeczeń jedynie z powodu osoby sędziego biorącego udział w składzie sądu orzekającego, będzie skutkować chaosem prawnym i prowadzić do naruszenia prawa strony do rozpoznania jej sprawy w rozsądnym terminie. Projektowany termin w jakim Prezydent miałby obowiązek podjąć decyzję w zakresie przysługującej mu prerogatywy powołania sędziego, narusza Konstytucję, co wynika z dotychczasowego orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego. Projektowana ustawa nie odnosi się natomiast do kwestii najważniejszej, tj. do kwestii zmiany sposobu wyłaniania członków Krajowej Rady Sądownictwa – sędziów, mimo iż obowiązujące aktualnie przepisy prawa w tym przedmiocie, są w przeważającej większości poddawane krytycznej ocenie. Wobec zbliżającego się końca kadencji aktualnych członków Krajowej Rady Sądownictwa (w części sędziowskiej), wydawałoby się najpilniejszą kwestią, by wypracowane i uchwalone zostały takie zasady wyboru, by istniejące aktualnie powody do krytycznej oceny aktualnego sposobu wyboru, zostały wyeliminowane oraz by kolejni członkowie Krajowej Rady Sądownictwa (w części sędziowskiej), byli wybierani w oparciu o obowiązujące prawa, nie zaś zapowiadane już w mediach przez przedstawicieli różnych władz państwowych „plany B”, czy też inne postępowania, niemające umocowania w prawie.	
3.	uwagi dotyczące zgodności projektu z Konstytucją	Prezes Sądu Rejonowego w Kozienicach (uwaga wniesiona za pośrednictwem Prezesa Sądu Apelacyjnego w Lublinie)	[wnoszący uwagę] poinformował, iż w jego ocenie przedstawiony projekt narusza Prerogatywę Prezydenta RP do powoływania sędziów, a w konsekwencji proponowane rozwiązania są sprzeczne z Konstytucją RP.	Uwaga niezasadna
4.	uwagi dotyczące zgodności	Wiceprezes Sądu Okręgowego w Krakowie	Sędzia Wydziału V Penitencjarnego i Nadzoru nad Wykonywaniem Orzeczeń Karnych zgłosił następujące uwagi: [...]	Uwaga niezasadna

	projektu z Konstytucją	Uwagi merytoryczne: Projekt jest w sposób oczywisty i rażąco sprzeczny z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej. Uzupełniając, jest on także sprzeczny ze standardami europejskimi – mimo bałamutnego i wybiórczego powoływania się na orzecznictwo sądów europejskich. [...] Projekt zakłada realnie generalne usunięcie sędziów z urzędów – drogą ustawy zwykłej. Niezależnie od użytych terminów i konstrukcji (uznanie, że do skutecznego powołania nie doszło) jest to podstawowy cel tego projektu i wszystkie dalsze jej rozwiązania są wtórne i pomocnicze. Jest to klasyczna odpowiedzialność zbiorowa. Jednocześnie niektórzy sędziowie, łaskawie, zostaną zakwalifikowani do ponownych konkursów (weryfikacji), będą przymusowo delegowani czy będą mieli możliwość podjęcia funkcji referendarza sądowego. <i>Curiosum</i> jest też, że obowiązki wykonywane na ostatnim stanowisku przez odwołanych sędziów, nie będą brane pod uwagę przy ocenie ich kwalifikacji w kolejnych konkursach. Konstytucja jasno i kategorycznie opisuje okoliczności, w których sędzia może zostać pozbawiony urzędu. Wprowadzenie „ustawy” – nawet o tak pięknie brzmiącej nazwie i poprzedzonej równie wzniosłą preambułą – taką okolicznością nie jest. Złożenie sędziego z urzędu, zawieszenie w urzędowaniu, przeniesienie do innej siedziby lub na inne stanowisko wbrew jego woli może nastąpić jedynie na mocy orzeczenia sądu i tylko w przypadkach określonych w ustawie. Przy tej okazji przypomnę także opinię Komisji Weneckiej z 14 października 2024 roku, która jednoznacznie wskazuje, że usuwanie sędziów z urzędu w drodze ustawy jest niedopuszczalne. Takie działanie leży poza kompetencjami parlamentu, a uznanie nominacji za nieważną jest równoznaczne z usunięciem sędziego. Co więcej, jeśli usunięcie nie następuje w drodze orzeczenia sądu, przysługuje odwołanie – którego projektowana ustawa realnie nie przewiduje. Niedopuszczalne jest różnicowanie sytuacji sędziów, a właściwie ich segregacji, które plastycznie wyrażone zostało w zapowiedziach projektodawców przez odwołanie się do kolorów. Sprzeczne z prawem i nawet logiką jest uznawanie za wadliwe powołanie do pełnienia urzędu jednych osób, a uznawanie powołań za skuteczne i	

			niekwestionowalne wobec innych – będących w tej samej sytuacji prawnej i po przejściu takiej samej procedury i przed tym samym organem. Najgorzej zostały potraktowane w tym projekcie osoby, które zostały powołane na urząd sędziego, nie pełniąc wcześniej służby sędziowskiej, czyli adwokaci, radcowie prawni. Przypomnę, też iż akt powołania i uchwała Krajowej Rady Sądownictwa w sprawie przedstawienia Prezydentowi RP kandydata do pełnienia urzędu – to osobne zdarzenia prawne. Nowa rzeczywistość w postaci powołania sędziego tworzy akt powołania. Jak wskazuje utrwalone orzecznictwo Naczelnego Sądu Administracyjnego, sam upadek uchwały KRS nie wpływa na ważność powołania. Zastrzeżenia natury ustrojowej budzi kwestionowanie konstytucyjnych kompetencji Prezydenta RP, innych legalnych organów władzy, podziału władz czy zasady praworządności. Wszystkie dalsze rozwiązania projektu „ustawy” dotknięte są również nieusuwalnymi wadami prawnymi, merytorycznymi i redakcyjnymi, które z uwagi na liczbę (można nawet powiedzieć ilość – z uwagi na ich niepoliczalny charakter) i wtórność do zrzutów podstawowych – nie ma potrzeby ani czasu (ani możliwości) wymieniać.	
5.	uwagi dotyczące zgodności projektu z Konstytucją	Prezes Sądu Okręgowego w Płocku	Przedstawiam poniżej swoje uwagi do projektu: 1. Projekt opiniuję negatywnie, gdyż w mojej ocenie narusza on w sposób oczywisty i rażący przepisy Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. 2. Zgodnie z art. 180 Konstytucji sędziowie są nieusuwalni. Złożenie sędziego z urzędu, zawieszenie w urzędowaniu, przeniesienie do innej siedziby lub na inne stanowisko wbrew jego woli może nastąpić jedynie na mocy orzeczenia sądu i tylko w przypadkach określonych w ustawie. Projekt w sposób oczywisty narusza zasadę nieusuwalności sędziów, która stanowi podstawową gwarancję niezawisłości sędziowskiej. Tym samym – wbrew tezom uzasadnienia - znacząco ogranicza prawo obywateli rozpatrzenia sprawy przez niezależny, bezstronny i niezawisły sąd. 3. Konstytucja nie rozróżnia pojęć „sędziego ustawowego” i „sędziego konstytucyjnego”. Ta koncepcja, będąca podstawą ideową projektu, służyć ma jedynie do obejścia konstytucyjnej zasady nieusuwalności sędziów i jest całkowicie nieakceptowalna w demokratycznym państwie prawnym.	Uwaga niezasadna

			4. Zgodnie z art. 87 ust. 1 Konstytucji źródłami powszechnie obowiązującego prawa Rzeczypospolitej Polskiej są: Konstytucja, ustawy, ratyfikowane umowy międzynarodowe oraz rozporządzenia. Do źródeł prawa nie są zaliczane orzeczenia sądów i trybunałów, zarówno polskich, jak i międzynarodowych, które stanowią jedynie wskazówkę interpretacyjną i nie mogą zastąpić ustawy. Z pewnością orzeczenia te nie mogą prowadzić do podważenia zasad rangi konstytucyjnej. 5. Należy przy tym podkreślić, że dotychczasowe orzecznictwo trybunałów europejskich, szeroko przytaczane w uzasadnieniu projektu, dotyczy w istocie Sądu Najwyższego, zwłaszcza byłej Izby Dyscyplinarnej i Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych. Nie ma ani jednego orzeczenia, które pozwalałoby na podważanie statusu sędziów sądów powszechnych. Przeciwnie – pytania prejudycjalne w tym zakresie zostały ocenione negatywnie. W tej sytuacji przenoszenie argumentacji z tych orzeczeń na grunt sądów powszechnych jest poważnym nadużyciem. 6. Z uchwały 3 Izby SN z dnia 23 stycznia 2020 r. wynika, iż: <i>„Nienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. albo sprzeczność składu sądu z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c. zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego w sądzie powszechnym albo wojskowym na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r., poz. 3), jeżeli wadliwość procesu powoływania prowadzi, w konkretnych okolicznościach, do naruszenia standardu niezawistości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności”</i>. W tej sytuacji jedynie indywidualna analiza okoliczności powołania sędziego może prowadzić do oceny jego niezależności i bezstronności, zaś jakiegokolwiek zasady odpowiedzialności zbiorowej są niedopuszczalne. 7. Warto podkreślić, że art. 187 ust.1 pkt 2 Konstytucji nie precyzuje gremium, które ma dokonywać wyboru 15 sędziów do Krajowej Rady Sądownictwa, a jedynie wskazuje grono sędziów, spośród których dokonywany jest wybór. Można zatem przyjąć, że wyboru tych 15 członków mogą dokonywać także sami sędziowie. Takie rozwiązanie oczywiście wzmacnia niezależność władzy	

		sądowniczej, budzi jednak pewne wątpliwości w kontekście art.4 ust.1 i 2 oraz art.10 ust. 1 Konstytucji. Władza zwierzchnia w Rzeczypospolitej Polskiej należy do Narodu, który sprawuje ją przez swoich przedstawicieli lub bezpośrednio (art.4). Z kolei, ustrój Rzeczypospolitej Polskiej opiera się na podziale i równowadze władzy ustawodawczej, władzy wykonawczej i władzy sądowniczej (art.10 ust.1). Rozwiązanie obowiązujące w latach 1990-2018 sprawiło, że zwierzchnia władza Narodu wobec sądownictwa stała się iluzoryczna, bowiem w istocie – z uwagi na wyraźną przewagę sędziów w KRS oraz na ogół symboliczną rolę Prezydenta RP w procesie nominacyjnym - skład władzy sądowniczej był kształtowany w drodze kooptacji, co nieuchronnie prowadziło do korporacjonizmu i oligarchizacji władzy sądowniczej. W tej sytuacji kluczowe założenie projektodawców, że niekonstytucyjność obecnych rozwiązań jest oczywista i była powszechnie znana od początku, jest bezpodstawna. 8. Nie negując potrzeby usunięcia dysonansu pomiędzy orzecznictwem międzynarodowych trybunałów a obecnym stanem prawnym, postulować należy zastosowanie w tym zakresie reguł konstytucyjnych. Złożenie sędziego z urzędu lub przeniesienie na inne stanowisko wbrew jego woli może nastąpić jedynie na mocy orzeczenia sądu i tylko w przypadkach określonych w ustawie (art.180 ust.2). Wolno sędziego przenosić do innego sądu lub w stan spoczynku w razie zmiany ustroju sądów lub zmiany granic okręgów sądowych (art.180 ust.5). Należy zatem stworzyć ustawowy mechanizm rozwiązujący obecny problem ustrojowy, ale pozostający w zgodzie z powyższymi regułami konstytucyjnymi. 9. Z rozwiązań szczegółowych pozytywnie należy ocenić jedynie oznaczenie terminu, w którym Prezydent RP powołuje sędziego na wniosek KRS. Dotychczasowa praktyka, w której niektóre wnioski nie były rozpoznane (pozytywnie lub negatywnie) nawet przez kilka lat jest szkodliwa, zarówno dla kandydatów, którzy pozostają przez ten czas w swoistym zawieszeniu, jak i dla sądownictwa, bo na tak „zamrożone” etaty nie można rozpisać nowych konkursów. Trzymiesięczny termin wydaje się wystarczający dla analizy poszczególnych kandydatur i podjęcia decyzji przez Prezydenta RP. 10. Podsumowując, projekt w oczywisty sposób narusza podstawowe zasady konstytucyjne. Konstytucja jest najwyższym prawem Rzeczypospolitej	

			Polskiej. Prawo nie rodzi się z bezprawia, a przywracanie praworządności przez jej łamanie jest koncepcją niemożliwą do akceptacji.	
6.	uwagi dotyczące zgodności projektu z Konstytucją	Prezes Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie	pozbawienie funkcji sędziów ustawą godzi w zasadę nieusuwalności sędziów (art. 180 ust. 1 Konstytucji RP), zaś koncepcja sędziów ustawowych została stworzona na potrzeby tego projektu i w przyszłości może być wykorzystywana przez przedstawicieli władzy ustawodawczej do odwoływania sędziów	Uwaga niezasadna
7.	uwagi dotyczące zgodności projektu z Konstytucją	sędzia SSA w Warszawie Izabela Szumniak	[...] 5. Projekt jest sprzeczny z Konstytucją RP, w szczególności zasadami wyrażonymi w art. 179 stanowiącym, że sędziowie powoływani są na czas nieokreślony, art. 180 ust. 1 Konstytucji, zgodnie z którym sędziowie są nieusuwalni, art. 32 statuuującym zasadę równości traktowania. Art. 3 i 5 projektu są sprzeczne z art. 179 Konstytucji stanowiącym, że sędziowie powoływani są na czas nieokreślony, jak również z art. 180 ust. 1 Konstytucji, zgodnie z którym sędziowie są nieusuwalni. Ostatni z powołanych przepisów wyłącza możliwość wprowadzania przez władzę ustawodawczą aktów prawnych przewidujących usunięcie sędziego z urzędu z mocy samego prawa. Tak rozumiana zasada nieusuwalności adresowana jest do wszystkich organów władzy publicznej, w tym również do ustawodawcy, nie jest on zatem uprawniony do kreowania aktów prawnych arbitralnie usuwających sędziów z mocy samego prawa. Ustawodawca nie posiada też kompetencji do przekazania tego uprawnienia arbitralnej decyzji organów władzy wykonawczej. Art. 180 w zw. z art. 10 ust. 1 Konstytucji RP wprowadza gwarancje służące zabezpieczeniu niezależności władzy sądowniczej i jej zdolności do niezawistego wymierzania sprawiedliwości. Uznaje się, że ich obowiązywanie stanowi warunek konieczny dla istnienia niezawistości sędziowskiej (wyrok TK z 12.12.2001 r., SK 26/01). Jak wskazał Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 24.6.1998 r. (K 3/98), „podstawowe znaczenie w tym zakresie ma zasada nieusuwalności sędziów, w szczególności wykluczająca powierzenie samodzielnym decyzjom władzy wykonawczej jakichkolwiek rozstrzygnięć dotyczących sytuacji prawnej sędziego”. Stanowisko, wedle którego sędziowie powołani przez Prezydenta RP na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw posiadają taki sam status, jak	Uwaga niezasadna

		sędziowie powołani przed 2018 r., zostało utrwalone w licznych orzeczeniach Naczelnego Sądu Administracyjnego. Naczelny Sąd Administracyjny przyjął, że instytucja wyłączenia sędziego nie służy kontroli działań Prezydenta RP podejmowanych w ramach jego konstytucyjnych kompetencji określonych w art. 179 i art. 144 ust. 2 i ust. 3 pkt 17 Konstytucji RP. Ponadto, Naczelny Sąd Administracyjny w licznych orzeczeniach stwierdził, a co należy stosować również do statusu sędziów sądów powszechnych, sędziów sądów wojskowych i sędziów Sądu Najwyższego, że „sędzia sądu administracyjnego bądź asesor sądowy w wojewódzkim sądzie administracyjnym, powołany do sprawowania urzędu przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, jest sędzią Rzeczypospolitej Polskiej i sędzią europejskim w rozumieniu art. 2 i art. 19 ust. 1 Traktatu o Unii Europejskiej (Dz.U. z 2004 r. Nr 90, poz. 864/30 ze zm.) oraz art. 6 ust. 1 TUE w związku z art. 47 Karty Praw Podstawowych (Dz.Urz. UE C 303 z 14 grudnia 2007 r., s. I), a także art. 6 ust. 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.), także wówczas, gdy procedura poprzedzająca jego powołanie mogła być dotknięta wadami” (wyroki NSA z dnia 4.11.2021r., III FSK 3626/21, wyrok NSA z dnia 4.11.2021 r., III FSK 4104/21, III FSK 3626/21, I OSK 1917/18, I OSK 2445/18, I OSK 1713/18, I OSK 1807/18, I OSK 1393/18, I OSK 1393/18, I OSK 1889/18, I OSK 2445/18, I OSK 1394/18, I OSK 1918/18, I OSK 1969/18, I OSK 1988/18, I OSK 2055/18, I OSK 2142/18). Projektowana ustawa wprowadza skutek złożenia z mocy prawa sędziego z urzędu z uwagi na domniemaną, bo niestwierdzoną wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego, niezgodność ustawy kształtującej tzw. sędziowską część składu Krajowej Rady Sądownictwa z Konstytucją RP. Tymczasem w przeszłości nigdy nie doszło do podważenia, ustawowego lub wyrokiem sądu, powołania przez Prezydenta RP na urząd sędziego, co do którego wniosek przedstawiła Krajowa Rada Sądownictwa wybrana na podstawie przepisów, których niezgodność z Konstytucją stwierdził wyrokiem Trybunał Konstytucyjny [por. wyrok TK z 18.7.2007 r., K 25/07, wyrok TK z 27.5.2008 r., SK 57/06 – z uwagi na brak możliwości odwołania się od uchwał KRS (odwołania nie przysługiwały zatem w okresie funkcjonowania KRS w latach 1990-2007), wyrok TK z 19.11.2009 r., K 62/07, wyrok TK z 16.4.2008 r., K 40/07, wyrok TK z 29.11.2007 r., SK 43/06 i wyrok TK z 20.6.2017 r., K 5/17 – z	

			uwagi na brak wspólnej kadencji i tzw. wybory kurialne sędziowskiej części Rady]. Dodatkowo, Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z 25.3.2019 r. (K. 12/18), przesądził, że art. 9a ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (Dz.U. z 2019 r., poz. 84) jest zgodny z art. 187 ust. 1 pkt 2 i ust. 4 w związku z art. 2, art. 10 ust. 1 i art. 173 oraz z art. 186 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Proponowane w projekcie ustawowe złożenie sędziów z urzędu ma w założeniu być sankcją wadliwej procedury nominacyjnej w postaci – rzekomego – braku uchwały Krajowej Rady Sądownictwa. Jednocześnie spod działania ustawy wyłącza się m.in. sędziów, którzy zostali powołani po raz pierwszy na urząd sędziego sądu rejonowego po odbytej asesurze, a także osób, które po odbytej aplikacji wykonywały zawód referendarza sądowego lub asystenta sędziego. Nie znajduje to uzasadnienia w treści art. 179 Konstytucji RP. Deklaracja o rzekomym minimalnym udziale Krajowej Rady Sądownictwa w procedurze nominacyjnej tych osób stanowi jedynie próbę ominięcia problemu, że niewyłączenie spod zakresu działań wskazanych w projekcie części sędziów powołanych po 2017 r., spotka się ze zdecydowanym brakiem społecznej akceptacji dla ustawy oraz stworzy trudności natury organizacyjnej oraz logistycznej w niezakłóconym funkcjonowaniu wymiaru sprawiedliwości. W przypadku tej grupy osób, nazywanych tzw. młodymi sędziami, proponuje się konwalidację powołań ex lege (tzw. grupa zielona). Takie rozwiązanie jest niespójne i niekonsekwentne (albowiem różnicuje skutki uchwał tej samej Krajowej Rady Sądownictwa), a ponadto, trudno przyjąć, że ustawą (a nie uchwałami nowej „niewadliwej” Krajowej Rady Sądownictwa) miałyby nastąpić konwersja statusu tych sędziów z tzw. ustawowych (o ile dopuścić istnienie takiej kategorii) na konstytucyjnych. To nierówne traktowanie sędziów nominowanych po 2017 r. rażąco narusza art. 7 Konstytucji RP - zasadę działania władzy na podstawie i w granicach prawa, które według projektu ma być różnie stosowane w odniesieniu do różnych grup sędziów oraz art. 32 Konstytucji RP – zasadę równości wobec prawa, równego traktowania przez władze publiczne i zakazu wszelkiej dyskryminacji. Za całkowicie nieuprawnione należy uznać stosowanie różnych regulacji prawnych, a w konsekwencji różnych skutków prawnych wobec osób znajdujących się w tej samej sytuacji prawnej. Skoro bowiem wszystkie osoby nominowane w latach 2018-2025, uzyskały opinię tej samej Krajowej Rady	

			Sądownictwa, to nie można nominacji części tych sędziów sanować, a co do pozostałych sędziów traktować ich nominacji jako wadliwych i prawnie nieskutecznych, bo to narusza zasadę równości wobec prawa i władz. Odstępstwa od zasady nieusuwalności sędziów, zgodnie z art. 180 Konstytucji RP, polegać mogą jedynie na: - złożeniu sędziego z urzędu; - zawieszeniu w urzędowaniu; - przeniesieniu do innej siedziby bądź na inne stanowisko. Konstytucja nie przewiduje instytucji „powrotu do pełnienia urzędu sędziego na wcześniejszym stanowisku” (art. 3 ust. 1 projektu), bądź też „ustania stosunku służbowego na stanowisku sędziego” (art. 5 ust. 1 projektu), które to instytucje są forsowane w projekcie ustawy „przywracającej” praworządność. Nawet, gdyby przyjąć, że powrót do pełnienia urzędu sędziego na wcześniejszym stanowisku w założeniu projektodawcy miał być równoznaczny z przeniesieniem na inne stanowisko, ustanie zaś stosunku służbowego odpowiadać miało złożeniu z urzędu, to analizowany projekt w dalszym ciągu pomija określony w art. 180 Konstytucji wymóg uzyskania w tym przedmiocie orzeczenia sądu. Tylko bowiem sąd rozstrzygnąć może o złożeniu sędziego z urzędu (wyrok TK z 15.12.1999 r., P 6/99, OTK 1999, Nr 7, poz. 60). Wymóg, aby o złożeniu sędziego z urzędu każdorazowo decydował sąd, oznacza przede wszystkim, że każda indywidualna sprawa poddana winna zostać wnikliwej analizie (wyrok TK z: 27.1.1999 r., K 1/98, OTK 1999, Nr 1, poz. 3; 21.10.1998 r., K 24/98, OTK 1998, Nr 6, poz. 97), zapadłe zaś w niej rozstrzygnięcie musi mieć moc orzeczenia (wyroku albo postanowienia), a nie jakąkolwiek inną formę. W polskim porządku prawnym funkcję taką spełniają orzeczenia sądów dyscyplinarnych. Kompetencje tychże sądów nie mogą być przyznane ani bezpośrednio, ani pośrednio jakimkolwiek innym organom, niebędącym sądem. Co więcej, z powyższego wynika jednoznacznie, że przeniesienie sędziego wbrew jego woli na inne stanowisko wynikać może jedynie z okoliczności związanych z osobą konkretnego sędziego. Z punktu widzenia standardów ustanowionych w art. 180 Konstytucji forsowane przez Ministerstwo Sprawiedliwości rozwiązania są nie do przyjęcia. Rozwiązania te, nie dość, że sprzeczne z powołanymi wyżej przepisami Konstytucji, godzą również w jej art. 45 przyznający każdemu (a zatem również sędziemu) prawo do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd.	

			Według stanowiska głoszonego aż do chwili obecnej przez przeważającą część przedstawicieli polskiej nauki prawa (por. np. A. Wróbel, Prawo do sądu – tezy referatu, [w:] Rzecznik Praw Obywatelskich, Konferencja Naukowa: Konstytucja RP w praktyce, Warszawa 1999, s. 207 i n.) prawo do sądu w ujęciu art. 45 ust. 1 Konstytucji RP rozumiane jest szeroko. Choćby już samo pojęcie sprawy, do której rozpatrzenia każdy ma prawo, ma zakres znaczeniowy szerszy niż w ujęciu ustaw istotnych dla poszczególnych gałęzi prawa. Nie występują tu żadne ograniczenia przedmiotowe i nie ma znaczenia normy jakiej gałęzi prawa regulują dany stan faktyczny oraz to, czy prawo podmiotowe, które pragnie chronić dana osoba, ma podstawę w normach prawnych (postanowienie SN z 19.12.2003 r., III CK 319/03, OSNC 2005, Nr 2, poz. 31). Za istotne uznać należy też poglądy polskiej doktryny prawa konstytucyjnego na treść elementu prawa do sądu, jakim jest dostęp do sądu. Rozumie się go jako "możliwość zwrócenia się w każdej sytuacji (sprawie) do sądu z żądaniem określenia (ustalenia) statusu prawnego jednostki, w szczególności zaś w tych sytuacjach, w których naruszono bądź zakwestionowano jej prawo. Ujęcie prawa do sądu jako jednego z konstytucyjnych praw (osobistych) jednostki zawiera w sobie zasadę o randze konstytucyjnej – dostępności do sądów. Nie może być ono ograniczone nawet w stanach nadzwyczajnych: wojennym i wyjątkowym, o czym przekonuje art. 233 Konstytucji. Wskazany przepis w jego ust. 1 stanowi, że ustawa określająca zakres ograniczeń wolności i praw człowieka i obywatela w czasie stanu wojennego i wyjątkowego nie może ograniczać wolności i praw określonych między innymi w art. 45 Konstytucji (dostęp do sądu). Jest to o tyle istotne, że – jak przekonują zwolennicy projektu – szczególna rzekomo sytuacja, w jakiej znajdować ma się Polska, uzasadnia sięgnięcie po środki nadzwyczajne. Jak tymczasem wynika z przeprowadzonej analizy, forsowane rozwiązania nie mieszczą się w kanonie rozwiązań, z jakich korzystać może demokratyczne państwo prawa (art. 2 Konstytucji). Wszak organy jego władzy działają wyłącznie na podstawie i w granicach prawa (art. 7 Konstytucji). Skoro nawet w takich sytuacjach, jak stan wojenny czy też stan wyjątkowy, ustrojodawca za niedopuszczalne uznał odebranie obywatelom prawa do	

			sądu, to jak w takim razie tłumaczyć pozbawienie go pewnej kategorii osób w okresie normalnego funkcjonowania Państwa. Przypomnijmy, że podstawą zmian w sądownictwie, o jakich mowa w art. 3 i 5 projektu ustawy „przywracającej” praworządność, ma być sam tylko fakt powołania do pełnienia funkcji sędziego na podstawie uchwał podjętych w latach 2018 – 2025 przez Krajową Radę Sądownictwa ukształtowaną na podstawie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (art. 1 oraz art. 2 ust. 1 projektu). Prawdą jest, że art. 180 Konstytucji nie stanowi wprost, iż podstawą usunięcia sędziego z urzędu czy też jego przesunięcia na inne stanowisko, może być wyłącznie popełniony przez tego sędziego delikt. W sytuacji jednak, gdy ta sama regulacja nie przewiduje innej ścieżki dla tego typu działań, aniżeli postępowanie zakończone orzeczeniem sądu, za logiczne uznać należy, że w innej sytuacji, aniżeli popełnienia przez sędziego deliktu, pozbawienie go urzędu czy też przesunięcie go na inne stanowisko, nie może mieć miejsca. Słuszność powyższego rozumowania potwierdzają przepisy art. 107 i następne ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych, uszczegółowiające w tym zakresie art. 180 Konstytucji. Nie powinien w tym przypadku odgrywać roli argument, że w Konstytucji wprost nie powiązano usuwania czy też przesuwania sędziów na stanowiskach z ich odpowiedzialnością deliktową. Pamiętać należy bowiem o tym, że Konstytucja w żadnym ze swoich przepisów nie stawia wymogu, aby sędziowska część Krajowej Rady Sądownictwa wybierana miała być wyłącznie przez sędziów. Przepisu takiego próżno szukać w Konstytucji. Jak powszechnie wiadomo nie stanowiło to jednak przeszkody w upartym forsowaniu poglądu, wedle którego jakkolwiek inny sposób wybierania tej części Rady czynić ma z niej organ niekonstytucyjny. W analizowanym przypadku tezę, iż sędziego pozbawić można jego dotychczasowego miejsca w strukturze sądownictwa wyłącznie w ramach środka orzeczonego w postępowaniu dyscyplinarnym wspierają argumenty silniejsze, a na pewno nie słabsze, aniżeli te, które przemawiać miały na korzyść stanowiska, że sędziów do Krajowej Rady Sądownictwa wybierać mają wyłącznie inni sędziowie. Poddając analizie brzmienie art. 1 i art. 2 ust. 1 projektu ustawy dojść należy do wniosku, że jedyną przesłanką wdrożenia sankcji przewidzianych w art. 3 i art. 5 projektu jest samo tylko powołanie do podjęcia urzędu sędziego na	

			podstawie uchwał, o jakich mowa w art. 1 projektu. Jak czytamy z kolei w uzasadnieniu projektu, potrzebę wdrożenia przewidzianych w nim rozwiązań stanowią „systemowe nieprawidłowości procedury nominacji sędziowskich”. Jak zatem wynika z powyższego, obecny ustawodawca obarczył negatywnymi konsekwencjami owych „systemowych nieprawidłowości” samych sędziów z tej jedynie przyczyny, że w pewnym, arbitralnie przez tego ustawodawcę wyznaczonym okresie (lata 2018 – 2025) brali oni udział w procedurach nominacyjnych ustanowionych obowiązującymi ówczesnie i nadal obowiązującymi przepisami. Jeśli zatem dopatrywać się w tym jakiegokolwiek deliktu, to wyłącznie po stronie ówczesnego ustawodawcy, nie zaś samych sędziów. Nie sposób ocenić tego inaczej, aniżeli jako próby objęcia części środowiska odpowiedzialnością zbiorową za nieprawidłowości procesu legislacyjnego, w którym sędziowie ci w żaden sposób nie uczestniczyli. Niezależnie jednak od tego, czy sankcje - mające dotknąć sędziów, którzy przeszli kwestionowane obecnie procedury nominacyjne i awansowe - nakładane są w związku z jakimkolwiek przewinieniem, czy też nie. Konstytucja nie dopuszcza zastosowania sankcji, o jakich mowa w art. 3 i art. 5 projektu ustawy w przypadkach innych, aniżeli „jedynie na mocy orzeczenia sądu” (art. 180 Konstytucji RP). Problemu tego nie usuwa art. 15 projektu przewidujący możliwość odwołania się do Sądu Najwyższego od wpisu w wykazie osób objętych skutkami ustawy. Jak czytamy bowiem w projekcie, w ramach powyższego środka prawnego dopuszczalne jest kwestionowanie jedynie „prawidłowości określenia” względem danej osoby „skutków wynikających z ustawy” (art. 15). Postępowanie powyższe, choć faktycznie toczące się przed sądem, uznać należy jedynie za atrapę tego, czego wymaga art. 180 Konstytucji, a zatem orzeczenia sądu składającego sędziego z urzędu bądź też przenoszącego go na inne stanowisko, które zapadło w konkretnych, indywidualnie odnoszących się do tego sędziego okolicznościach, nie zaś jedynie rozstrzygnięcia co do tego, czy dany sędzia umieszczony został w wykazie, gdyż rzeczywiście objął urząd na podstawie uchwały Krajowej Rady Sądownictwa podjętej w ramach czasowych wskazanych w projekcie, czy też umieszczono go w nim jedynie wskutek omyłki. Dodatkowo brak doprecyzowania która Izba miałaby procedować.	

			Zawłaszczenie przez władzę ustawodawczą kompetencji przyznanych przez Konstytucję wyłącznie władzy sądowniczej jest nie do pogodzenia z art. 10 ust. 1 Konstytucji, zgodnie z którym ustroj Rzeczypospolitej Polskiej opiera się na podziale i równowadze władzy ustawodawczej, władzy wykonawczej i władzy sądowniczej. Postanowienia projektu dają w istocie władzy ustawodawczej przewagę nad władzą sądowniczą, przekreślając tym samym równość między nimi i prowadząc do uzależnienia tej drugiej od tej pierwszej. Skutkuje to jednoczesnym zniesieniem ustanowionej w art. 173 Konstytucji niezależności sądów od innych władz, definitywnie niszcząc porządek ustrojowego bytu, który w art. 2 Konstytucji określono mianem demokratycznego państwa prawnego. Podsumowując, projekt ustawy „przywracającej” praworządność ocenić należy jako łamiący art. 2, art. 7, art. 10, art.32, art. 145, art. 173, art. 179, art. 180 i art. 233 Konstytucji RP. Przedstawiony projekt jest niezgodny również z zasadą rzetelności i sprawności działania instytucji publicznych. W przypadku rezygnacji sędziów z przymusowej delegacji za 6 miesięcznym uprzedzeniem może powstać sytuacja w której powstanie wiele nieobsadzonych etatów sędziowskich. Stan ten wpłynie bardzo negatywnie na sprawność postępowań sądowych, godząc w jaskrawy sposób w konstytucyjne prawo jednostki do rozpoznania jej sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP).	
8.	uwagi dotyczące zgodności projektu z Konstytucją	Sędzia Sądu Rejonowego w Kaliszu Stanisław Krawczyk	Proponowana ustawa w odniesieniu do sędziów sądów powszechnych jest niezgodna z Konstytucją. Usunięcie sędziego z zawodu w drodze ustawy jest niedopuszczalne, na co wskazuje art. 180 ust. 1 i 2 Konstytucji. Projekt jest również sprzeczny ze stanowiskiem Komisji Weneckiej z dnia 14 października 2024 roku (znak CDL-AD(2024)029), w którym stwierdzono, że uznanie przez organ władzy ustawodawczej za nieważne uchwał Krajowej Rady Sądownictwa o przedstawieniu kandydatów na sędziów, stanowiłoby naruszenie trójpodziału władzy i byłoby nadmierną ingerencją w niezależność sądów. Wymaga podkreślenia, że również w polskim porządku prawnym usunięcie sędziego z urzędu może nastąpić w zasadzie tylko w drodze postępowania dyscyplinarnego. Jednocześnie podważanie statusu kilku tysięcy sędziów tylko dlatego, że zdaniem części środowiska prawniczego w ich mianowaniu na sędziów brał udział wadliwie ukonstytuowany organ, jawi się jako sprzeczne ze zdrowym	Uwaga niezasadna

			rozsądkiem. Jeżeli Minister Sprawiedliwości chce przeprowadzić weryfikację sędziów mianowanych po 2017 roku, to może to nastąpić jedynie w drodze postępowania dyscyplinarnego, tzn. podchodząc indywidualnie do każdej osoby. Dlatego zdecydowanie lepsze pomysły na „przywrócenie praworządności” zaprezentowały Helsińska Fundacja Praw Człowieka i Stowarzyszenie „Votum”. Mnie projekt ustawy w zasadzie nie dotyczy, ponieważ jestem absolwentem Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury i zostałem zakwalifikowany jako sędzia, do którego ustawy się nie stosuje. Uważam jednak, że ustawa segregująca sędziów na „lepszych” i „gorszych” – jest wyjątkowo krzywdząca. Wiele osób całe swoje życie podporządkowało pracy w Wymiarze Sprawiedliwości kierując się chęcią służby na rzecz Państwa i społeczeństwa; są osoby, które poświęciły swoje osiągnięcia zawodowe w innych zawodach prawniczych, żeby wykonywać zawód sędziego – te-raz słyszą, że są „neosędziami”, a ich mianowania są nieważne lub wadliwe.	
9.	uwagi dotyczące zgodności projektu z Konstytucją	Stowarzyszenie Prawnicy dla Polski	Twórcy projektu zdają sobie sprawę, że Prezydent zablokuje każdą inicjatywę ustawodawczą godzącą w porządek prawny, a więc również w nienaruszalność powołania na urząd sędziowski. Dla każdego wychowanego w kulturze łańciskiej nie do pomyślenia jest bowiem jakkolwiek kompromis z bezprawiem, nawet takim, które skrywane jest pod pozorem legalizmu i gloryfikowane przez część sceny politycznej. Nie można zaakceptować pomysłu, aby jak wspomniano, ustawą przekreślać konstytucyjne kompetencje Prezydenta RP. Pomysłodawcy mają tego świadomość, dlatego twierdzą, że "konstytucyjna" podstawa takiego rozwiązania opiera się na wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 8 maja 2012 r. (sygn. akt K 7/10) Analogia między tzw. awansami poziomymi, będącymi przedmiotem oceny przez Trybunał Konstytucyjny a powołaniami na wniosek obecnej Rady (Krajowej Rady Sądownictwa) polega ich zdaniem na tym, że w obu wypadkach art. 179 konstytucji RP nie stanowi podstawy prawnej wniosku Krajowej Rady Sądownictwa i postanowienia Prezydenta RP o powołaniu na urząd sędziego. Twierdzi się, że ani w orzecznictwie, ani w piśmiennictwie nie kwestionowano przyjętej w tym wyroku konstytucyjnej dopuszczalności ustawowego pozbawienia sędziów stanowiska służbowego uzyskanego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa i dopełnionego powołaniem przez Prezydenta RP, gdy powołanie to nastąpiło wyłącznie na podstawie ustawy, a	Uwaga niezasadna

		nie art. 179 konstytucji RP. W powołanym wyroku Trybunał Konstytucyjny jednoznacznie stwierdził, że powołanie sędziów w rozumieniu art. 179 Konstytucji RP opiera się na współpracy Prezydenta RP, jako organu posiadającego bezpośredni mandat społeczny, z Krajową Radą Sądownictwa, a więc organem który w zamyśle ustawodawcy ma strzec niezależności sądów i niezawisłości sędziów, a tego wymagania obecna Rad nie spełnia. Rzekoma utrata tożsamości konstytucyjnej zarówno w zakresie jej składu osobowego, jak i zdolności do stania na straży niezależności i niezawisłości sędziów powoduje, że uchwały w przedmiocie przedstawienia Prezydentowi RP wniosków o powołanie sędziego są pozbawione skutków prawnych. Podnosi się, że okoliczność ta powinna zostać uwzględniona przez prezydenta RP, na którym z mocy art. 126 konstytucji RP spoczywa obowiązek czuwania nad przestrzeganiem konstytucji. Jeżeli pomimo tego Prezydent uwzględnia wniosek pochodzący od organu, który nie jest Krajową Radą Sądownictwa w rozumieniu art. 186 ust. 1 konstytucji RP, to taki wniosek ma podstawę wyłącznie w przepisach rangi ustawowej, a dokonany na jego podstawie akt powołania sędziego przez Prezydenta RP nie jest powołaniem w rozumieniu art. 179 Konstytucji RP. Łatwo zauważyć, że powyższe twierdzenia oparte są o tezę o rzekomej utracie przez obecną Krajową Radę Sądownictwa swej "konstytucyjnej tożsamości". [...] To obecna Krajowa Rada Sądownictwa spełnia kryterium konstytucyjnego organu państwa. Zbudowany w oparciu o twierdzenie o utracie konstytucyjnej tożsamości przez obecną Krajową Radę Sądownictwa przedmiotowy projekt rozsypuje się więc jak przystawiony domek z kart. W szczególności jako pozbawiony uzasadnienia jawi się pomysł ustawowego uregulowania skutków uchwał Krajowej Rady Sądownictwa podjętych w latach 2018-2025. Co prawda autorzy projektu twierdzą, że w opinii z dnia 14 października 2024 r. Komisja Wenecka nie zajęła stanowiska w przedmiocie dopuszczalności ustawowej regulacji powrotu na poprzednie stanowisko przez osoby zajmujące urząd sędziego lub wykonujące inny zawód prawniczy. Wobec tego uważają, że opierając się wspomnianej już analogii w zakresie sytuacji osób, których dotyczy projekt i tych, których wobec których stosowana była ustawa z dnia 29 czerwca 2007 r. wprowadzająca tzw. awans poziomy, mogą ustawą "regulować" sytuację wszystkich sędziego powołanych po 2018 r. Niezależnie od tego, że taka argumentacja obarczona jest błędem logicznym (tzw.	

			materialnym), z równym powodzeniem mogliby twierdzić, że mogą wszystko ponieważ... mają do tego prawo. Taką argumentacją, w nieco innej formie obecny rząd posługuje się już zresztą nie po raz pierwszy. Wpisana jest bowiem w ideę tzw. demokracji walczącej. Jako żywo przypomina też słynny dialog z "Misia". Stowarzyszenie "Prawnicy dla Polski" wnosi jednak o odrzucenie w całości przedmiotowego projektu. Jest on bowiem nie tyle zabawny, co groźny ze względu na niebezpieczeństwo otwarcia "Puszki Pandory". Apeluje też do wszystkich, którym obce jest sowieckie pojmowanie praworządności aby podjęli wszelkie działania by zatrzymać przedmiotowy projekt zanim trafi pod obrady Sejmu RP.	
10.	uwagi dotyczące zgodności projektu z Konstytucją	Wiceprezes Sądu Okręgowego w Gdańsku	W odpowiedzi na pismo z dnia 20 października 2025 r. IV Wiz.025.55.2025, przy którym przestano projekt ustawy o przywróceniu prawa do niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego na podstawie prawa przez uregulowanie skutków uchwał Krajowej Rady Sądownictwa podjętych w latach 2018-2025 (UPRO2), uprzejmie informuję, że zgłoszono uwagę, iż przedmiotowy projekt ustawy jest sprzeczny z art. 180 ust. 1 i 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.	Uwaga niezasadna
11.	uwagi dotyczące zgodności projektu z Konstytucją	Ogólnopolskie Stowarzyszenie Sędziów „Sędziowie RP” w Krakowie	Przyjęte rozwiązanie jest sprzeczne art. 180 ust.1 i 2 Konstytucji, który stanowi, że sędziowie są nieusuwalni, a złożenie sędziego z urzędu, zawieszenie w urzędowaniu, przeniesienie do innej siedziby lub na inne stanowisko wbrew jego woli może nastąpić jedynie na mocy orzeczenia sądu i tylko w przypadkach określonych w ustawie. Nie ma niezawisłych sędziów bez realnie istniejących tych gwarancji i takie gwarancje są międzynarodowym standardem i w wielu krajach są one chronione na poziomie konstytucyjnym np. we Francji, w Portugalii, we Włoszech, w Finlandii, w Izraelu, w Holandii. Zasada nieusuwalności sędziów jest przez demokratyczne kraje traktowana bardzo rygorystycznie. Należy tutaj przypomnieć wyrok TSUE z dnia 24 czerwca 2019r. (C-619/18, w szczególności pkt. 75-91) w którym to Trybunał uznał, że obniżenie wieku sędziów od którego przechodzą w stan spoczynku może zostać potraktowane jako usunięcie ze stanowiska. Z zasadą nieusuwalność	Uwaga niezasadna

			sędziego związane jest również pojęcie degradacji sędziego. Z degradacją sędziego mamy do czynienia wówczas kiedy przesuwamy go na niższe stanowisko. Takie rozwiązanie należy uznać jednoznacznie jako usunięcie ze stanowiska. Taka interpretacja wynika z faktu, że Konstytucja nie przewiduje takiej możliwości. Należy również podkreślić, że z usunięciem ze stanowiska mamy do czynienia wówczas, gdy dochodzi do autorytarnego działania władzy wykonawczej lub ustawodawczej. Zatem wprowadzenie rozwiązania ustawowego, powodującego usunięcie sędziego ze stanowiska na podstawie mocy ustawy jest rażącym naruszeniem Konstytucji oraz międzynarodowych standardów. Nie jest to bowiem orzeczenie sądu. Należy tutaj podkreślić, że w polskich warunkach możliwe jest usunięcie sędziego tylko na podstawie uprzedniej, a nie następnej decyzji sądu. Co więcej spełnienie przesłanek podpadania pod ustawę oddano władzy wykonawczej tj. Ministrowi Sprawiedliwości i wynika to z art. 14 projektowanej ustawy. Projekt ustawy jest sprzeczny z opinią Komisji Weneckiej przyjętej na sesji plenarnej w dniach 11 – 12 października 2024r. (opinia 1206/2024) należy zająć się kwestią statusu „wszystkich” sędziów mianowanych w ramach wadliwej procedury; W pkt. 48 Komisja i DGI stwierdzili, że chociaż nie istnieje żaden międzynarodowy obowiązek wyboru konkretnego rozwiązania, to jednak każde rozwiązanie wybrane w przypadku Polski musiałyby spełniać następujące parametry: a) należy zająć się kwestią statusu „wszystkich” sędziów mianowanych w ramach wadliwej procedury; b) ocena skutków wadliwej procedury w odniesieniu do starszego urzędu nie powinna być przeprowadzana przez organ kontrolowany przez rząd (a jeśli nie jest przeprowadzana przez organ sądowy, powinna być dostępna jakaś forma kontroli sądowej); c) ocena musi zostać przeprowadzona w oparciu o wcześniej ustalone kryteria i procedury (w tym elementy rzetelnego procesu); d) ocena i konsekwencje wynikające z tej oceny powinny zawsze być ściśle zgodne z zasadą proporcjonalności wymagającą pewnej formy indywidualnej oceny. Komisja Wenecka uważa, że pewna forma oceny w odniesieniu do kohort nominacji, w tym, w razie potrzeby, indywidualnych okoliczności nominacji lub awansu, byłaby potrzebna;	

			W pkt 49. Komisja Wenecka i DGI - opierając się na zasadzie podziału władzy - uznały, że nie można orzec w drodze ustawy, że wszystkie nominacje dokonane przez KRS w danym przedziale czasowym są nieważne. Komisja Wenecka i DGI zauważają, że ani istniejące orzeczenia ETPC i TSUE, ani decyzje polskiego Sądu Najwyższego i Naczelnego Sądu Administracyjnego nie doprowadziły do unieważnienia ex tunc decyzji o nominacjach podjętych przez KRS. Komisja Wenecka i DGI uważają ponadto, że całościowe unieważnienie ex tunc wszystkich uchwał polskiej KRS nie wpisuje się w koncepcję praworządności, ponieważ między innymi nie spełniałoby testu proporcjonalności W pkt. 51 Komisja Wenecka i DGI uważają, że osoby wyznaczone powinny mieć prawo do ubiegania się o kontrolę sądową w celu unieważnienia ich nominacji lub awansu w przypadku, gdy decyzje w sprawie unieważnienia nie zostaną podjęte przez organ sądowy. Procedura ta niekoniecznie miałaby skutek zawieszający. W pkt. 52 stwierdzono, że nie wystarczy, aby sędzia po procedurze oceny mógł uczestniczyć w nowym procesie selekcji. Nie można tego uznać za wystarczające do zapewnienia prawa do rzetelnego procesu i nie jest to równoważne ze środkiem prawnym. Należy wskazać, że projekt ustawy nie spełnia stawianych przez Komisję i DGI wymogów. Przede wszystkim nie dotyczy to wszystkich sędziów. Skoro ustawa ma regulować wszystkie wadliwe powołania to powinna obejmować wadliwość powołań poczynawszy od 1991r. a nie tylko od 2018r. Nie wprowadzono żadnych kryteriów kontroli, poza jednym tj. tym kto wnioskował o powołanie sędziego i to w określonym czasie. Nie uwzględniono faktu, że wcześniejsza Rada powołana była w sposób sprzeczny z Konstytucją. Nie uwzględnia takich elementów jak dotychczasowy przebieg służby, staż pracy, nie nakazuje analizy orzecznictwa sędziego pod względem jego niezawisłości itp. Przeprowadzone działania nie są proporcjonalne i w żaden sposób nie indywidualizują okoliczności nominacji i awansu. Usunięcie sędziów ze stanowisk zostało dokonane na podstawie ustawy co jest wprost sprzeczne nie tylko z opinią komisji i DGI (pkt.49 opinii) ale i z Konstytucją RP (art. 180). Opinia Komisji przewiduje możliwość aby decyzje były podejmowane przez organ niesądowy, ale tylko dopuszcza taką możliwość i nie twierdzi że tak ma być. Może tego dokonywać organ sądowy. W polskich warunkach nie jest	

			możliwe, aby decyzje podejmował organ niesądowy, ponieważ jest to sprzeczne z art. 180 Konstytucji RP. Zatem w Polsce musi tego dokonać organ sądowy. Nie przewidziano skutecznej i rzetelnej kontroli sądowej skoro odwołanie nie może dotyczyć faktu stwierdzenia nieważności uchwały KRS, a tylko konsekwencji. Ponadto tryb kontroli w ramach skargi kasacyjnej jako jedynej formy kontroli w tak poważnej sprawie nie spełnia wymogu rzetelnej kontroli przez organ sądowy. Zostało to szczegółowo omówione w pkt. XI. Komisja i DGI jednoznacznie stwierdzają, że nie wystarczy, aby sędzia po procedurze oceny mógł uczestniczyć w nowym procesie selekcji. Nie można tego uznać za wystarczające do zapewnienia prawa do rzetelnego procesu i nie jest to równoważne ze środkiem prawnym. Projekt jest sprzeczny z tym zaleceniem. W zasadzie uczestniczenie w nowym konkursie jest to jedyna możliwość odzyskania stanowiska. Co więcej wielu sędziów będzie kwestionowało uprawnienia nowej KRS do przeprowadzenia procedury. Należy wskazać, że obecnie w Trybunale Konstytucyjnym jest wniosek o zbadanie z Konstytucją ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa i jest ona jednoznacznie sprzeczna z Konstytucją. Zatem przeprowadzenie konkursów doprowadzi do eskalacji konfliktu i nie wiadomo czy sędziowie i tak stawią się do Prezydenta o odbiór ponownego powołania. Należy również nadmienić, iż proponowanym zmianom towarzyszą takie okoliczności jak: wydanie w dniu 13.12.2023r. instrukcji sędziom koordynatorom jakich odpowiedzi mają udzielać sędziom z innych krajów; bezprawne i siłowe przejęcie telewizji publicznej; bezprawne odwołanie praktycznie wszystkich prezesów sądów; niedopuszczenie do sprawowania funkcji Pana Dariusza Barskiego - Prokuratora Krajowego, mimo orzeczenia Sądu Najwyższego; Minister Sprawiedliwości wydał rozporządzenie z dnia 6 lutego 2024r. „zmieniające rozporządzenie – Regulamin urzędowania sądów powszechnych” w ten sposób, że wskutek wydania przez Ministra Sprawiedliwości tego rozporządzenia z rozpoznawania spraw o wyłączenie sędziów została wyłączona cała grupa sędziów, co powoduje, że tak ukształtowane sądy nie są sądami ustanowionymi na podstawie ustawy (tylko rozporządzenia), a więc nie spełniają one wymogów z art. 6 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, art. 47 Karty Praw podstawowych, art. 45 Konstytucji RP. Ponadto przedmiotowe rozporządzenie zostało wydane z rażącym naruszeniem delegacji ustawowej albowiem Minister	

			Sprawiedliwości nie miał do tego żadnych kompetencji. Należy również zauważyć, że ten zapis również wprost narusza zasadę niedyskryminacji z art. 14 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, art. 21 Karty Praw Podstawowych i z art. 32 Konstytucji RP. W końcu należy podkreślić, że przedmiotowe rozporządzenie zostało uznane za sprzeczne z Konstytucją w wyroku z dnia 16 maja 2024r. (U 1/24); wadliwe powoływanie tzw. rzeczników dyscyplinarnych ad hc, mimo zabezpieczenia Trybunału Konstytucyjnego poprzez zakazanie Ministrowi powoływania tych rzeczników; bezprawne odwołanie rzecznika dyscyplinarnego sądów Powszechnych – SSA Piotra Schaba oraz zastępcy rzecznika dyscyplinarnego sądów powszechnych - SSA Przemysław Radzika; Minister Sprawiedliwości powołał sędziów do sądów dyscyplinarnych w sposób rażąco niezgodny z prawem tj. bez wymaganej prawem opinii Krajowej Rady Sądownictwa; w ustawie budżetowej na 2025r. nie przewidziano środków na wynagrodzenie sędziów Trybunału Konstytucyjnego i w efekcie w lutym 2025r. sędziowie nie otrzymali wynagrodzeń; na polecenie Prezesa Rady Ministrów nie są publikowane orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego (również te w których w składzie nie było jednego z trzech sędziów, którego status niektórzy kwestionują), między innymi nie jest publikowany wyrok Trybunału z 4 czerwca 2024r. (SK140/20) wskutek czego ok. 200 000 emerytów nie może otrzymać należnych im świadczeń; obecnie mimo wakujących stanowisk w Trybunale Konstytucyjnym większość parlamentarna nie zgłasza własnych kandydatów, a kandydaci opozycji są odrzucani. Intencje są oczywiste. Chodzi o to, że nowo wybrani sędziowie nie mieliby większości. Zatem władza oczekuje tak aby na koniec kadencji parlamentu wybrać jak największą liczbę sędziów, a to spowoduje, że ich kadencje rozpoczną się później i będą trwać dłużej co pozwala obecnie rządzącym w późniejszym terminie utrzymywać przez długi okres większość w Trybunale; przygotowano projekty dwóch ustaw dotyczących Trybunału Konstytucyjnego (przepisy wprowadzające ustawę o Trybunale Konstytucyjnym oraz ustawę o Trybunale Konstytucyjnym) oraz procedowany był projekt zmiany Konstytucji w zakresie Trybunału Konstytucyjnego; przepisy wprowadzające ustawę o Trybunale Konstytucyjnym pozostają w rażącej sprzeczności z Konstytucją; dwa projekty ustaw dotyczących Trybunału Konstytucyjnego oraz projekt zmiany Konstytucji służą przejęciu Trybunału Konstytucyjnego; Marszałek Sejm w sprawie w której wydał decyzję o wygaśnięciu mandatu dwóch posłów ustalał z Prezesem Izby	

			Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego skład sądu, który ma rozpatrzyć odwołania tych dwóch posłów. Ich odwołanie zostało – poza trybem – przekazane bezpośrednio do gabinetu tegoż Prezesa. Wygaśnięcie mandatu było warunkiem pozbawienia wolności tych dwóch posłów, co też nastąpiło; nie można również pominąć toczącej się sprawy w przedmiocie zamachu stanu. Śledztwo zostało wszczęte przez Zastępcę Prokuratora Krajowego Michała Ostrowskiego, czyli na najwyższym poziomie organizacyjnym prokuratury. Niestety śledztwo to zostało mu odebrane i przekazane innemu prokuratorowi, relatywnie niskiej rangi; liczne przypadki odwołania wizytatorów w różnych sądach mimo braku do tego podstaw prawnych; Minister Sprawiedliwości wydał rozporządzenie z dnia 29 września 2025r. „zmieniające rozporządzenie – Regulamin urzędowania sądów powszechnych” w ten sposób, że udzielił upoważnienia przewodniczącemu wydziału do odstąpienia od zasady losowego przydziału spraw wynikającego z art. 47a § 1 ustawy „prawo o ustroju sądów powszechnych” oraz z udzielił upoważnienia prezesowi sądu do ustalenia zasad przydziału, co powoduje, że tak ukształtowane sądy nie będą sądami ustanowionymi na podstawie ustawy (tylko rozporządzenia), a więc nie spełniają one wymogów z art. 6 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, art. 47 Karty Praw podstawowych, art. 45 Konstytucji RP. Ponadto przedmiotowe rozporządzenie zostało wydane z rażącym naruszeniem delegacji ustawowej albowiem Minister Sprawiedliwości nie miał do tego żadnych kompetencji. Należy również zauważyć, że ten zapis również wprost narusza zasadę niedyskryminacji z art. 14 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, art. 21 Karty Praw Podstawowych i z art. 32 Konstytucji RP.	
12.	uwagi dotyczące zgodności projektu z Konstytucją	Prokuratura Regionalna w Warszawie 5 Wydział Organizacyjny	Po dokonaniu analizy projektu stwierdzić należy, że jego treść budzi zasadnicze wątpliwości z punktu widzenia zgodności z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej, zasadą władz, zasadą niezależności sądów oraz nieusuwalności sędziów. Projektowane rozwiązania prowadzą do naruszenia podstawowych gwarancji ustrojowych sędziów i mogą skutkować destabilizacją systemu wymiaru sprawiedliwości w Polsce. Przede wszystkim projekt przewiduje pozbawienie mocy prawnej uchwał Krajowej Rady Sądownictwa podjętych w latach 2018–2025 oraz automatyczne wygaszenie stosunków służbowych sędziów powołanych na ich podstawie. Takie uregulowanie pozostaje w sprzeczności z art. 179 Konstytucji RP, zgodnie z	Uwaga niezasadna

			którym sędziowie są powoływani przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa. Akt powołania sędziego stanowi prerogatywę Prezydenta RP w rozumieniu art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji RP i ma charakter ostateczny, niepodważalny oraz konstytucyjny. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego (wyrok TK z dnia 5 czerwca 2012 r., K 18/09, OTK ZU nr 6A/2012, poz. 65) ustawodawca nie ma kompetencji do oceny ważności prerogatyw Prezydenta RP, a tym samym do uchylania skutków aktów powołania sędziów. Wprowadzenie ustawowego mechanizmu unieważnienia nominacji sędziowskich oznaczałoby niedopuszczalną ingerencję w sferę konstytucyjnych kompetencji głowy państwa. Projekt ustawy budzi także wątpliwości z punktu widzenia zasady demokratycznego państwa prawnego, wyrażonej w art. 2 Konstytucji RP. Zasada ta obejmuje ochronę praw nabytych, stabilność stosunków prawnych oraz zaufanie obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa. Wprowadzenie przepisów, które działają wstecz i pozbawiają skutków prawnych akty obowiązujące przez osiem lat, stanowi naruszenie zasady <i>lex retro non agit</i> oraz destabilizuje porządek prawny. Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego (m.in. wyrok z dnia 24 października 2007 r., SK 7/06) jednoznacznie wskazuje, że ustawodawca nie może wprowadzać regulacji pozbawiających jednostki praw słusznie nabytych w zaufaniu do obowiązującego prawa. Odwołanie przewidziane w projekcie (art. 15) ma charakter pozorny, gdyż nie wstrzymuje wykonania ustawy, a więc sędzia traci urząd, zanim jego sprawa zostanie rozpoznana. W praktyce oznacza to pozbawienie prawa do sądu (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP i art. 6 EKPCz). Odwołanie się w uzasadnieniu projektu ustawy do wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawie <i>Wałęsa przeciwko Polsce</i> (skarga nr 50849/21, wyrok z dnia 23 listopada 2023 r.) należy uznać za nieadekwatne i błędne w kontekście przedstawionej regulacji. Orzeczenie to dotyczyło bowiem wyłącznie kwestii braku gwarancji niezależności i bezstronności Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego, a nie ogólnego statusu wszystkich sędziów powołanych na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa w latach 2018–2025. Rozciąganie wniosków tego wyroku na całość sądownictwa powszechnego stanowi nieuprawnione uogólnienie i	

			narusza zasadę proporcjonalności środków naprawczych wynikającą z orzecznictwa ETPCz. Projekt wprowadza również rozwiązania wewnętrznie sprzeczne. Z jednej strony pozbawia mocy prawnej uchwały KRS, z drugiej zaś uznaje okres orzekania sędziów za zaliczany do stażu pracy i uprawnień finansowych, co stanowi logiczną sprzeczność i narusza zasadę spójności prawa. Ponadto projekt przyznaje Ministrowi Sprawiedliwości kompetencję do publikacji w Monitorze Polskim listy sędziów, wobec których stosunek służbowy wygaś, co oznacza przyznanie ministrowi funkcji quasisądowej w zakresie ustalania statusu sędziego. Takie rozwiązanie jest sprzeczne z zasadą niezależności sądów, wyrażoną w art. 173 Konstytucji RP.	
13.	uwagi dotyczące zgodności projektu z Konstytucją	Niezależne Stowarzyszenie Prokuratorów „Ad Vocem”	W imieniu Niezależnego Stowarzyszenia Prokuratorów „Ad Vocem” przedstawiam zdecydowanie negatywną opinię w odniesieniu do projektu ustawy o „przywróceniu prawa do niezależnego i bezstronnego sądu”. Analiza projektowanych rozwiązań prowadzi do wniosku, że proponowane rozwiązania stanowią frontalny atak na fundamenty polskiego porządku konstytucyjnego i praworządność. Wbrew deklaracjom ustawodawcy projekt nie implementuje wytycznych Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (sprawa Watęsa p. Polsce), lecz przywraca mechanizmy zbiorowej represji wobec sędziów i prokuratorów. Dla omówienia statusu sędziów rozpocząć wypada od zwrócenia uwagi na trzy orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego: - wyrok z dnia 4 marca 2020 r., w sprawie P 22/19, którym Trybunał uznał, że art. 41 S I w związku z art. 42 S I k.p.k., stosowany odpowiednio na podstawie art. 741 pkt I ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych, w zakresie, w jakim dopuszcza rozpoznanie wniosku o wyłączenie sędziego z powodu wadliwości powołania sędziego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, w skład której wchodzi sędziowie wybrani na podstawie art. 9a ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie, jest niezgodny z art. 179 w związku z art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej; - wyrok z dnia 2 czerwca 2020 r. w sprawie P 13/19, którym Trybunał uznał, że art. 49 S I k.p.c. w zakresie, w jakim dopuszcza rozpoznanie wniosku o wyłączenie sędziego z powodu podniesienia okoliczności wadliwości powołania sędziego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek	Uwaga niezasadna

			Krajowej Rady Sądownictwa, jest niezgodny z art. 179 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej; - wyrok z dnia 23 stycznia 2022 r. w sprawie P 10/19, którym Trybunał uznał, że aft. 49 S I k.p.c. w zakresie, w jakim za przesłankę mogącą wywołać uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziego w danej sprawie uznaje jakąkolwiek okoliczność odnoszącą się do procedury powoływania tego sędziego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa do pełnienia urzędu, jest niezgodny z: a) art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, b) aft. 179 w związku z art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji. Na tle ww. orzeczeń należy odczytywać zakres normatywny art. 42a S I i 2 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych, stosownie do treści których w ramach działalności sądów lub organów sądów niedopuszczalne jest kwestionowanie umocowania sądów i trybunałów, konstytucyjnych organów państwowych oraz organów kontroli i ochrony prawa, oraz niedopuszczalne jest ustalanie lub ocena przez sąd powszechny lub inny organ władzy zgodności z prawem powołania sędziego lub wynikającego z tego powołania uprawnienia do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości. Pamiętać przy tym należy, że zgodnie z art. 137 S I pkt 3 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze, prokurator odpowiada dyscyplinarnie za przewinienia służbowe (dyscyplinarne), w tym za działania kwestionujące istnienie stosunku służbowego sędziego lub prokuratora, skuteczność powołania sędziego, lub prokuratora, lub umocowanie konstytucyjnego organu Rzeczypospolitej Polskiej. Wymowy powyższego nie zmienia perspektywa konieczności uwzględnienia prawa europejskiego. Godzi się w pierwszej kolejności zauważyć, że pomimo wielu orzeczeń w sprawach polskich wydanych na kanwie reformy polskiego wymiaru sprawiedliwości, TSUE ani razu nie zezwolił na taką interpretację prawa krajowego, na mocy której, w kontekście zapewnienia traktatowego prawa do sądu, możliwe byłoby kwestionowanie statusu sędziego z uwagi na procedurę powołania go na urząd — w tym sam udział danego składu KRS w tej procedurze. Już w wyroku z dnia 19 listopada 2019 r. w sprawach połączonych: C- 85/18, C-624/19 i C-625/18, Trybunał wyraźnie akceptuje fakt, że wobec jednolitego	

			stanowiska SN, NSA i TK na gruncie prawa polskiego decyzje Prezydenta RP o powołaniach nie mogą być przedmiotem kontroli sądowej i nie są wzruszalne (zob. pkt 145). TSUE doszedł także do wniosku i konsekwentnie uznaje, że okoliczność, że organ taki jak Krajowa Rada Sądownicza, uczestniczący w procesie powoływania sędziów, składa się w przeważającej mierze z członków wybranych przez władzę ustawodawczą, nie może sama w sobie prowadzić do powzięcia wątpliwości co do niezawisłości sędziów wyłonionych w tym procesie (wyrok T SUE z dnia 15 lipca 2021 r., C-791/19, pkt 103 oraz podobnie w wyroku z dnia 6 października 2021 r., w sprawie W.Ż., c-487/19, pkt 161 uzasadnienia). W tym względzie odnotowania wymaga wyrok TSUE z dnia 9 stycznia 2024 r. w sprawach połączonych C-181/21 i C-269/21, w którym Trybunał wypowiadał się m.in. na tle treści art. 48 i 49 k.p.c. oraz art. 42a S i 2 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych. Trybunał przypomniał, że prawdą jest, że każdy sąd jest zobowiązany zbadać, czy ze względu na swój skład stanowi on niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony uprzednio na mocy ustawy w rozumieniu między innymi art. 19 ust 1 akapit drugi T UE, jeżeli pojawia się w tym względzie poważna wątpliwość, przy czym badanie to jest nieodzowne w kontekście zaufania, jakie sądy w społeczeństwie demokratycznym powinny wzbudzać u jednostki [wyroki: z dnia 26 marca 2020 r. (szczególna procedura kontroli orzeczenia) Simpson/Rada i HG/Komisja, c-542/18 RX-II i C-543/18 RX-II, EU:C:2020:232, pkt 57; a także z dnia 5 czerwca 2023 r., Komisja/Polska (Niezawisłość i życie prywatne sędziów), C-204/21, EU:C:2023:442, pkt 129 i przytoczone tam orzecznictwo. Przypomnieć należy, że sądy pytające dążyły do uzyskania od TSUE wykładni prawa UE, tak aby móc wyciągnąć konsekwencje z tej wykładni i ocenić w jej świetle zgodność z prawem powołania innego sędziego z tego samego składu orzekającego, a w razie potrzeby wyłączyć sędziego od rozpoznania sprawy (zob. pkt 69 wyroku). Jednak TSUE, ocenił, że (...) ani z postanowienia odsyłającego, ani z akt sprawy, którymi dysponuje Trybunał w sprawie C-181/21, nie wynika, by na mocy przepisów prawa krajowego sąd, który wystąpił z odesłaniem prejudycjalnym w tej sprawie, mógł sam postąpić w ten sposób. Nie wydaje się zatem, aby sąd odsyłający mógł samodzielnie uwzględnić ewentualne odpowiedzi Trybunału na zadane przezeń pytania prejudycjalne (pkt 70-71 wyroku). Z kolei w odniesieniu do sprawy C-269/21,	

		Trybunał również zauważył, że (...) sąd ten nie wskazuje żadnego przepisu polskiego prawa procesowego, który przyznawałby mu kompetencję do przeprowadzenia — tym bardziej w składzie jednego sędziego badania zgodności, między innymi w świetle prawa Unii, prawomocnego postanowienia wydanego w przedmiocie takiego wniosku przez sąd w składzie trzech sędziów. Z akt sprawy, którymi dysponuje Trybunał, wynika ponadto, że wniosek o zabezpieczenie powództwa w sprawie w postępowaniu głównym został prawomocnie rozstrzygnięty postanowieniem, które na podstawie art. 365 k.p.c. wiąże sąd odsyłający, oraz że sąd ten nie jest właściwy ani do „wyłączenia” sędziego zasiadającego w składzie orzekającym, który wydał to postanowienie, ani do podważenia tego postanowienia (zob. pkt 74-75 wyroku). W konsekwencji T SUE uznał pytania za niedopuszczalne. Jak zatem wynika z powyższego, z perspektywy T SUE dla oceny zakresu kompetencji procesowych sądu na płaszczyźnie wyłączenia sędziego kluczowe są przepisy rodzimego prawa procesowego i to one musiałyby dopuszczać możliwość oceny procedury powołania na urząd, w tym w postępowaniu o wyłączenie sędziego. W innym wypadku dochodziłoby to do instrumentalizacji prawa europejskiego i tworzenia kompetencji, która nie przysługiwała by organowi na mocy jego własnych przepisów ustrojowych czy procesowych. Aby w pełni zrozumieć relacje pomiędzy prawem europejskim a Konstytucją RP, warto sięgnąć do wyroku z dnia 7 października 2021 r. o sygn. K 3/21 Trybunał Konstytucyjny, który skontrolował art. 1 akapit pierwszy i drugi w związku z art. 4 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej i art. 19 ust. 1 akapit drugi Traktatu o Unii Europejskiej. W tym orzeczeniu stwierdził, że : a. Art. 1 akapit pierwszy i drugi w związku z art. 4 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej, w zakresie, w jakim Unia Europejska ustanowiona przez równe i suwerenne państwa, tworząca, „coraz ściślejszy związek między narodami Europy”, których integracja odbywająca się na podstawie prawa unijnego oraz poprzez jego wykładnię dokonywaną przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej - osiąga „nowy etap „, w którym : organy Unii Europejskiej działają poza granicami kompetencji przekazanych przez Rzeczpospolitą Polską w traktatach, - Konstytucja nie jest najwyższym prawem Rzeczypospolitej Polskiej, mającym pierwszeństwo obowiązywania i stosowania, - Rzeczypospolita Polska nie	

		może funkcjonować jako państwo suwerenne i demokratyczne, jest niezgodny z art. 2, art. 8 i art. 90 ust.1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. b. Art. 19 ust. 1 akapit drugi Traktatu o Unii Europejskiej w zakresie, w jakim — w celu zapewnienia skutecznej ochrony prawnej w dziedzinach objętych prawem Unii — przyznaje sądom krajowym (sądom powszechnym, sądom administracyjnym, sądom wojskowym i Sądowi Najwyższemu) kompetencje do : - pomijania w procesie orzekania przepisów Konstytucji, jest niezgodny z art. 2, art. 7, art. 8 ust. 1, art. 90 ust. 1 i art. 178 ust. 1 Konstytucji - orzekania na podstawie przepisów nieobowiązujących, uchylonych przez Sejm lub uznanych przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodne z Konstytucją, jest niezgodny z art. 2, art. 7 i art. 8 ust. 1, art. 90 ust. 1, art. 178 ust. 1 i art. 190 ust. 1 Konstytucji. c. Art. 19 ust. 1 akapit drugi i art. 2 Traktatu o Unii Europejskiej w zakresie, w jakim w celu zapewnienia skutecznej ochrony prawnej w dziedzinach objętych prawem Unii Europejskiej w zakresie w jakim — w celu zapewnienia skutecznej ochrony prawnej w dziedzinach objętych prawem Unii oraz zapewnienia niezawisłości sędziowskiej przyznają sądom krajowym (sądom powszechnym, sądom administracyjnym, sądom wojskowym i Sądowi Najwyższemu) kompetencje do : - kontroli legalności procedury powołania sędziego, w tym badania zgodności z prawem aktu powołania sędziego przez Prezydenta RP. , są niezgodne z art. 2, art. 8 ust. 1, art. 90 ust. 1 i art. 179 w zw. z art. 144 ust. 3 pkt. 17 Konstytucji, - kontroli legalności uchwały Krajowej Rady Sądownictwa zawierającej wnioski do Prezydenta o powołanie sędziego, są niezgodne z art. 2, art. 8 ust. 1, art. 90 ust. 1 i art. 186 ust. 1 Konstytucji, - stwierdzenia przez sąd krajowy wadliwości procesu nominacji sędziego i w jego efekcie odmowy uznania za sędziego osoby powołanej na urząd sędziowski zgodnie z art. 179 Konstytucji, są niezgodne z art. 2, art. 8 ust. 1, art. 90 ust. 1 i art. 179 w zw. z art. 144 ust. 3 pkt. 17 Konstytucji. Powyższej optyki nie zmienia konieczność uwzględnienia standardu wynikającego z orzecznictwa ETPCz. Nie podobna kwestionować, że z pilotażowego wyroku ETPCz z dnia 23 listopada 2023 r. w sprawie Wąteśa przeciwko Polsce, skarga nr 50849/21, wynika, między innymi, obowiązek	

			przyjęcia przepisów przywracających prawo sędziów do wyboru ich przedstawicieli do Krajowej Rady Sądownictwa i obowiązek określenia statusu sędziów powołanych w postępowaniach prowadzonych przez Krajową Radę Sądownictwa, której skład sędziowski został wybrany przez władzę ustawodawczą, a także orzeczeń wydanych z ich udziałem. Niemniej, po pierwsze, orzeczenie to, w zakresie konieczności podjęcia środków charakterze ogólnym, skierowane jest do organów ustawodawczych, jako, że normy konwencyjne nie mają w tym zakresie waloru samowykonalności (nie znajduje zastosowania art. 91 2 Konstytucji RP, więc przytoczone wyżej normy ustawowe nie mogą być derogowane normą „wyższego rzędu”). Po drugie, i jest to perspektywa, która będzie wymagała uwzględnienia także przez ustawodawcę, zakres art. 6 EKPCz wiążący w stosunku do Polski zdeterminowany jest treścią wyroków Trybunału Konstytucyjnego w sprawach K 6/21 i K 7/21. W tym kontekście należy odczytywać chociażby stanowisko Kolegium Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 13 sierpnia 2024 r., które wskazało, że działania władzy ustawodawczej w wykonaniu wyroku ETPC Wąteśa przeciwko Polsce muszą uwzględnić zasadę nieusuwalności sędziego oraz gwarancję wymagającą formy orzeczenia sądu i ustawowej podstawy do złożenia sędziego z urzędu wbrew jego woli (art. 180 ust. 1 i 2 Konstytucji RP), a także zasadę pewności prawa w odniesieniu do wydanych orzeczeń. Niezależnie od wyżej przytoczonego poglądu ETPCz, nie można jednak pominąć wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 10 marca 2022 r. o sygn. K 7/21, który uznał za niezgodne z art. 89 ust. 1 pkt. 2 i art. 176 ust. 2, art. 179 w zw. z art. 187 ust. 1 w związku z art. 187 ust. 4 oraz z art. 190 ust. 1 Konstytucji - art. 6 ust. 1 Konwencji, w zakresie w jakim dopuszcza pomijanie przez Europejski Trybunał Praw Człowieka lub sądy krajowe przepisów Konstytucji oraz wyroków Trybunału Konstytucyjnego, a nadto upoważnia ETPCz lub sądy krajowe do dokonywania oceny zgodności z Konstytucją i Konwencją ustaw dotyczących ustroju sądownictwa, właściwości sądów oraz określającej ustrój, zakres działania, tryb pracy i sposób wyboru członków Krajowej Rady Sądownictwa — uznając to za niezgodne z art. 188 pkt. 1 i 2 oraz z art. 190 ust. 1 Konstytucji. W związku z powyższym Stowarzyszenie uznaje, że przedłożony projekt jest wprost sprzeczny z normami konstytucyjnymi oraz orzeczeniami Trybunału	

			Konstytucyjnego, a także z orzecznictwem T SUE i ETPCz, albowiem zawiera następujące wady zasadnicze. 1. Naruszenie konstytucyjnej zasady nieusuwalności sędziów. 1. Wyraźny zapis konstytucyjny — art. 180 ust. 1 Konstytucji RP stanowi wprost, że „Sędziowie są nieusuwalni”. Nieusuwalność stanowi — obok niezawisłości — podstawową gwarancję, że sądy pozostają odrębną władzą i nie podlegają uznaniowym decyzjom politycznym. Obniżanie wieku emerytalnego czy zbiorowe unieważnianie powołań narusza tę zasadę i prowadzi do niezgodnego z Konstytucją usuwania sędziów z urzędu. 2. Zbiorowa represyjność projektu — proponowana ustawa przewiduje pozbawienie urzędu całych grup sędziów wskazanych przez KRS po 2017 r. Zgodnie ze stanowiskiem naszego stowarzyszenia, ustawa z lipca 2024 r. wprowadzająca „zasadę zbiorowej represyjności” jest niezgodna z Konstytucją, gdyż różnicuje sędziów ze względu na datę powołania i podważa rolę Prezydenta. Wprowadzenie do nowego projektu analogicznej regulacji stanowi powtórzenie tych błędów. 3. Naruszenie zasady zaufania obywatela do państwa — nasze stanowisko wskazywało, że odebranie sędziom biernego prawa wyborczego do KRS bez indywidualnej oceny narusza zasadę zaufania obywatela do państwa i wprowadza „zbiorową odpowiedzialność”. Taka praktyka jest nieakceptowalna w demokratycznym państwie prawnym. 2. Prezydencka prerogatywa powoływania sędziów 1. Powołania przez Prezydenta są wyłączne — zgodnie z art. 179 Konstytucji RP sędziowie są powoływani przez Prezydenta na wniosek KRS. Stanowisko naszego stowarzyszenia jednoznacznie wskazuje, że powołania dokonane przez Prezydenta są wyłączną prerogatywą głowy państwa i nie mogą być poddawane selektywnej weryfikacji. W analizowanym stanowisku zaznaczono, że sędziowie powoływani są przez Prezydenta RP na czas nieoznaczony, co stanowi wyłączną prerogatywę Prezydenta RP, a ustawa nie może różnicować powołań, przyznając jedne za „legalne”, a inne za „nielegalne”. 2. Projekt ogranicza prerogatywy głowy państwa — zaproponowane rozwiązania przewidują, że Prezydent będzie wyłącznie zatwierdzał wnioski	

			nowej KRS, a dotychczasowe powołania sędziów mają zostać uznane za nieważne. Oznacza to de facto wyrugowanie głowy państwa z procesu kreowania władzy sądowniczej i przekazanie jego kompetencji organom zależnym od bieżącej większości parlamentarnej. Takie działanie stanowi rażące naruszenie równowagi władz i bezpośredni zamach na prerogatywę Prezydenta RP do powoływania sędziów. 3. Zasada niezależności i równowagi władz — wcześniejsze projekty ustaw zakładające arbitralne decyzje organu wykonawczego w sprawie przejścia sędziego w stan spoczynku podważały konstytucyjną zasadę nieusuwalności. Nowy projekt idzie jeszcze dalej, zakładając możliwość de facto usunięcia sędziów z urzędu i zastąpienia ich nominacjami zależnymi od bieżącej większości parlamentarnej. 3. TSUE jako organ działający ultra vires 1. Niemieckie orzeczenie PSPP -5 maja 2020 r. niemiecki Federalny Trybunał Konstytucyjny (BVerfG) w sprawie dotyczącej programu skupu obligacji PSPP uznał, że zarówno decyzje Europejskiego Banku Centralnego, jak i orzeczenie Trybunału Sprawiedliwości UE w sprawie Weiss przekroczyły kompetencje Unii i są ultra vires; BVerfG stwierdził, że akty instytucji unijnych nie mają mocy wiążącej w Niemczech i w ten sposób naruszył zasadę pierwszeństwa prawa UE. Ta decyzja otworzyła drogę do kontroli aktów unijnych przez trybunały konstytucyjne państw członkowskich. 2. Francuska ochrona tożsamości konstytucyjnej — francuski Conseil d'État, rozpatrując w 2021 r. sprawę dotyczącą masowej retencji danych, odmówił zastosowania wyroku TSUE i zadeklarował, że Francja może kontynuować program masowej inwigilacji do czasu zmian w prawie unijnym. Sąd administracyjny podkreślił, że publiczny porządek i bezpieczeństwo stanowią element francuskiej tożsamości konstytucyjnej i w związku z tym uznał, że państwo ma prawo ignorować orzeczenie CJEU. W ten sposób francuski sąd otwarcie przeciwstawił się stosowaniu prawa UE, rozszerzając pojęcie „tożsamości konstytucyjnej” na kwestie bezpieczeństwa. 3. Rumuńska odpowiedź na wyroki TSUE — Rumuński Trybunał Konstytucyjny (RCC) w serii orzeczeń zwieńczonych decyzją 390/2021 stwierdził, że prawo UE ma w Rumunii charakter supralegalny, ale podkonstytucyjny — ma pierwszeństwo przed ustawami, lecz nie przed konstytucją. RCC wyjaśnił, że	

			„europejskie prawo ma charakter supralegalny i infra-konstytucyjny”: posiada pierwszeństwo przed przepisami niższego rzędu, lecz nie może usunąć norm konstytucyjnych w razie sprzeczności. Oznacza to, że rumuński sędzia nie może stosować prawa UE, jeśli koliduje ono z konstytucją, a pojęcie tożsamości konstytucyjnej wyznacza granice nadrzędności prawa unijnego. 4. Implikacje dla Polski — powyższe przykłady pokazują, że konstytucyjne organy innych państw członkowskich (Niemiec, Francji, Rumunii) stanowczo bronią zasady nadrzędności własnych konstytucji i ograniczają „aktywizm” TSUE. Francja, Niemcy i Rumunia nie akceptują bezkrytycznie orzeczeń TSUE, gdy te przekraczają kompetencje lub naruszają ich tożsamość konstytucyjną. Z tego względu Polska powinna utrzymywać dialog z TSUE, ale w razie oczywistego jak podobnie przekroczenia kompetencji TSUE przez Federalny Trybunał Konstytucyjny, Conseil d'État czy rumuński RCC — powinna odmówić wykonania takich orzeczeń. 4. Krytyka projektu ustawy w kontekście orzeczeń zagranicznych 1. Ultra vires i delegalizacja sędziów — proponowana ustawa w praktyce uzależnia ważność powołań sędziowskich od akceptacji TSUE i nowej KRS. Przykłady niemieckiego, francuskiego i rumuńskiego sądownictwa pokazują, że to konstytucja każdego państwa jest najwyższym prawem i to ona ogranicza uprawnienia Trybunału Sprawiedliwości UE. Próba masowego unieważniania nominacji dokonanych przez Prezydenta RP na podstawie wyroków TSUE jest więc sprzeczna z art. 180 i art. 179 Konstytucji oraz z europejskim standardem ochrony tożsamości konstytucyjnej. 2. Ryzyko chaosu prawnego — nasi eksperci zwracają uwagę, że uznanie orzeczeń za „nieistniejące” prowadzi do efektu domina w systemie prawnym: od nieważności wyroków po destabilizację rejestrów handlowych i ksiąg wieczystych. Podobne zagrożenia sygnalizowano w artykułach Ad Vocem, gdzie wskazywano na paraliż wymiaru sprawiedliwości i masowe pozbawianie obywateli ochrony prawnej. 3. Niebezpieczny precedens — jeżeli Polska zaakceptuje takie rozwiązania, TSUE może oczekiwać podobnej uległości w przyszłości w innych sprawach, a tym samym zatarcia podziału kompetencji między Unią a państwami członkowskimi. Uznanie masowego unieważniania powołań oznaczałoby faktyczne przeniesienie prerogatywy powoływania sędziów z Prezydenta RP na	

			organ unijny. Taki precedens byłby równoznaczny z uznaniem, że polska konstytucja nie stanowi najwyższego prawa — co stoi w sprzeczności z art. 8 Konstytucji RP i praktyką innych państw, gdzie krajowe konstytucje zachowują pierwszeństwo. 5. Wnioski i postulaty 1. Zdecydowane odrzucenie projektu — proponowana ustawa narusza nieusuwalność sędziów, prerogatywy Prezydenta i konstytucyjną tożsamość RP. W naszej ocenie projekt powinien zostać całkowicie odrzucony, a prace nad reformą wymiaru sprawiedliwości należy prowadzić w oparciu o konstytucyjne standardy i z poszanowaniem uprawnień głowy państwa. 2. Szacunek dla konstytucji i wyroków krajowych — rząd powinien respektować art. 180 i art. 179 Konstytucji oraz orzeczenia polskiego Trybunału Konstytucyjnego potwierdzające legalność powołań dokonanych w latach 2018— 2025. Indywidualne wątpliwości co do nominacji sędziowskich należy rozstrzygać w drodze postępowań przed sądami, a nie poprzez zbiorowe dekrety. 3. Umiarkowany dialog z TSUE — Polska powinna kontynuować dialog z TSUE, ale nie może rezygnować z prawa do kontroli ultra vires. W sytuacjach oczywistego przekroczenia kompetencji przez TSUE powinniśmy wzorować się na praktyce Niemiec, Francji czy Rumunii i chronić konstytucyjną tożsamość państwa. Niezależne Stowarzyszenie Prokuratorów „Ad Vocem” z całą stanowczością sprzeciwia się projektowi ustawy przedstawionemu przez Ministerstwo Sprawiedliwości. Uważamy, że ustawa ta jest groźnym precedensem, który prowadzi do degradacji sędziów, podważania prerogatyw głowy państwa i podporządkowania polskiego porządku konstytucyjnego orzecznictwu TSUE. Wzywamy Ministerstwo Sprawiedliwości do wycofania projektu i rozpoczęcia rzetelnej, szerokiej debaty o reformie wymiaru sprawiedliwości, opartej na poszanowaniu Konstytucji RP, niezależności sędziów oraz suwerenności państwa.	
14.	uwagi dotyczące zgodności projektu z Konstytucją	Prokuratura Regionalna w Szczecinie	W pierwszej z nich prokurator wskazał, że projekt narusza Konstytucję RP, ingeruje w prerogatywy Prezydenta RP i podważa stabilność orzeczeń oraz status sędziów.	

			1. W drugiej uwadze wskazano, że projekt narusza Konstytucję RP, jak również sprzeczny jest z postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 24 kwietnia 2024 r., V KK 104/24, w którym Sąd Najwyższy powołując się na uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22, stwierdził, że brak jest podstaw do przyjęcia, iż każdy sędzia sądu powszechnego, który uzyskał nominację w następstwie brania udziału w konkursie przed Krajową Radą Sądownictwa po 17 stycznia 2018 r. nie spełnia minimalnego standardu bezstronności i każdorazowo Sąd z jego udziałem jest nienależycie obsadzony w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. Sąd Najwyższy przyjął, że należy każdorazowo wykazać in concreto, że z uwagi na dające się zidentyfikować okoliczności związane z powołaniem wskazanych sędziów, istnieją tego rodzaju wątpliwości, iż sąd w składzie którego zasiada taki sędzia, jest sądem nienależycie obsadzonym. 2. Prokurator – autor uwagi – ocenił, że projekt ustawy opiera się na wadliwych założeniach, iż przyjęcie awansu przez sędziego powołanego na pierwsze stanowisko sędziowskie na skutek wniosku Krajowej Rady Sądownictwa, ukształtowanej ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r., piętnuje tych sędziów poprzez cofnięcie ich na niższe stanowisko służbowe. Zgodnie z zasadą konstytucyjnego państwa prawa, niezbędne jest usunięcie ze stanowiska sędziego tylko tych osób, które wskutek wadliwego ukształtowania KRS zostały sędziami nie spełniając ku temu kryteriów ustawowych. Autor uwagi powołał się przy tym na stanowisko Komisji Weneckiej, zgodnie z którym nominacje sędziowskie powierzone osobom niespełniającym przesłanek z art. 55-64 ustawy prawo o ustroju sądów powszechnych przez wadliwie ukształtowaną KRS winny być oceniane indywidualnie, a nie grupowo.	
15.	uwagi dotyczące zgodności projektu z Konstytucją	Prokuratura Regionalna w Katowicach (Prokurator Okręgowy w Sosnowcu)	Poniżej przedstawiam także uwagi przedstawione przez Prokuratora Okręgowego w Sosnowcu, zgłoszone przez prokuratorów tamtejszej Prokuratury Okręgowej. Nie odnosząc się szczegółowo do przedstawionych uwag zaznaczam jednak, że nie podzielam ich zasadności i zasadności przywołanych na ich poparcie argumentów. W mojej ocenie autorzy uwag nie dostrzegają, że celem projektu nie jest weryfikacja sędziów, celem tym nawet nie jest sanacja ich powołania na urząd, ale takie ukształtowanie wymiaru sprawiedliwości, by zapewnić każdemu obywatelowi standard niezawisłości i bezstronności rozpoznania jego sprawy przez sąd i sanacja wymiaru sprawiedliwości w tym względzie. Przywołać tu należy pogląd, zgodnie z	Uwaga niezasadna

			którym, z powołanej przez prokuratorów okręgu sosnowieckiego ochrony art. 180 Konstytucji korzystać mogą wyłącznie sędziowie „konstytucyjni”, to jest tacy, których uprawnienie do orzekania wynika z Konstytucji, nie zaś z ustawy, jak w przypadku sędziów powołanych na urząd sędziego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 roku o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw. Prokuratorzy okręgu sosnowieckiego krytycznie ocenili przedłożony Projekt, zgłaszając m.in. uwagi dotyczące zgodności proponowanych zmian z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej. Podnieśli, że opisane w nim skutki wobec wskazanej grupy pracowników zajmujących uprzednio inne stanowiska służbowe (w tym prokuratorskie) są bardzo daleko idące, przy czym będą one także wpływać na pracę poszczególnych sądów, co spowoduje niewątpliwie przewlekłości w postępowaniach (m.in. konieczność prowadzenia spraw od początku etc.).	
16.	uwagi dotyczące zgodności projektu z Konstytucją	Stowarzyszenie Absolwentów i Aplikantów KSSiP VOTUM	Utrata tożsamości konstytucyjnej przez KRS Kolejnym projektem jest utrata konstytucyjnej tożsamości KRS. W uchwale pełnego składu Sądu Najwyższego z 23.01.2020 r., BSA I-4110-1/20, SN przyjął, że sposób ukształtowania wyboru części sędziów do KRS przewidziany w ustawie z dnia 8.12.2017 r. spowodował, iż zasiadający w KRS „w wyniku politycznego wyboru sędziowie nie uzyskali w taki sposób mandatu do reprezentowania środowiska sędziowskiego, które to zadanie powierzone powinno być osobom cieszącym się autorytetem i niezależnością od politycznych wpływów; spowodowało to zasadnicze osłabienie roli KRS jako patrona niezależności sądów i niezawisłości sędziów” (pkt 31 uzasadnienia uchwały). Podobną ocenę sformułował również Trybunał Sprawiedliwości (v. m.in. wyrok TSUE z 19.11.2019 r., C- 585/18, pkt 143) oraz Europejski Trybunał Praw Człowieka (v. m.in. wyrok ETPC 22.07.2021 r., skarga nr 43447/19, Reczkowicz przeciwko Polsce, pkt 262). W nawiązaniu do tych twierdzeń, w uchwale składu 7 sędziów Izby Karnej z 2.06.2022 r., I KZP 2/22, stwierdzono, że „Krajowa Rada Sądownictwa ukształtowana w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8.12.2017 r. [...] nie jest organem tożsamym z organem konstytucyjnym, którego skład i sposób wyłaniania reguluje Konstytucja RP, w szczególności w art. 187 ust. 1” (OSNK 2022/6/22). Twierdzenie to powtarza i rozwija uzasadnienie projektu:	Uwaga niezasadna

			Uzasadnienie s. 42: Zasady te zostały podważone przez ustawę z dnia 8 grudnia 2017 r. Wraz z jej przyjęciem Krajowa Rada Sądownictwa utraciła swoją konstytucyjną tożsamość, a tym samym zdolność do wskazywania Prezydentowi RP kandydatów na urząd sędziego w sposób gwarantujący ich bezstronność i niezależność w wymierzaniu sprawiedliwości. 10. Należy jednak zauważyć, że z twierdzenia o utracie konstytucyjnej tożsamości przez KRS SN nie wyciągnął wniosków spójnych z wnioskami KKUSiP, a mianowicie SN nie przyjmuje, aby KRS utraciła zdolność wskazywania Prezydentowi RP kandydatów na urząd sędziego w ogóle, a także w sposób gwarantujący ich bezstronność i niezależność w wymierzaniu sprawiedliwości. SN w sposób wyraźny przesądził bowiem, iż „brak podstaw do przyjęcia a priori, że każdy sędzia sądu powszechnego, który uzyskał nominację w następstwie brania udziału w konkursie przed KRS po 17 stycznia 2018 r., nie spełnia minimalnego standardu bezstronności i każdorazowo sąd z jego udziałem jest nienależycie obsadzony w rozumieniu art. 439 §1 pkt 2 k.p.k. Taka sytuacja zachodzi jedynie w stosunku do sędziów Sądu Najwyższego, którzy otrzymali nominacje w takich warunkach” (pkt 2 uchwały). 11. Wynika stąd dobitnie, że KRS posiada w dalszym ciągu zdolność wyłaniania kandydatów na urząd sędziego w sposób zapewniający ich bezstronność i niezależność w wymierzaniu sprawiedliwości, a odstępstwa od tej prawidłowości powinny być badane przez sąd a casu ad casum. Skoro zaś KRS ma taką zdolność to tym bardziej ma zdolność wskazywania Prezydentowi RP kandydatów na urząd sędziego jako takich. Jest to istotne, gdyż w dalszej części projekt z przeciwnego – wadliwego – założenia wyprowadza konkluzję, iż skoro KRS takiej zdolności nie ma to w procedurze mianowania sędziów brakuje jednego koniecznego elementu – wniosku KRS. Z tego powodu projekt uznaje sędziów powołanych w procedurze z udziałem KRS po marcu 2018 r. za sędziów niższej kategorii, to jest „sędziów ustawowych”, których nie obejmują konstytucyjne gwarancje niezawisłości sędziowskiej, a zwłaszcza zasada nieusuwalności wynikająca z art. 180 Konstytucji RP. Przytoczone wyżej argumenty świadczą jednak o tym z jednej strony, na jak wątych podstawach	

		teoretycznych oparta jest teoria „sędziów ustawowych”. Do chwili obecnej nie powstał ani jeden artykuł naukowy, który w pełni zaprezentowałby opinii publicznej ową teorię, omówił wyczerpująco jej założenia oraz praktyczne konsekwencje. Z drugiej strony opieranie owej teorii na uchwale SN w sprawie I KZP 2/22 nie znajduje racjonalnego uzasadnienia. Owa uchwała w sposób wyraźny określa osoby mianowane na wniosek KRS po marcu 2018 r. jako sędziów bez żadnych dalszych zastrzeżeń co do rzekomo niepełnego ich statusu, wyrażającego się w pozbawieniu ich konstytucyjnych gwarancji niezawisłości sędziowskiej. 12. Jeden z głównych zwolenników teorii „sędziego ustawowego” – prof. Włodzimierz Wróbel – twierdzi, że utrata tożsamości konstytucyjnej organu konstytucyjnego następuje wskutek osiągnięcia pewnego stopnia naruszeń Konstytucji RP w sposobie uregulowania organizacji lub funkcjonowania tego organu¹. Próżno szukać w literaturze prawniczej jakiegokolwiek kryterium wskazującego kiedy właściwie owa dekonstytucjonalizacja organu następuje. Wynika to stąd że prezentowana w uzasadnieniach projektu koncepcja „sędziego ustawowego” jest stworzona ad hoc na potrzeby uzasadnienia ustawowego złożenia z urzędu lub degradacji tysięcy sędziów. Zastosowanie zasad zdrowego rozsądku prowadzi jednak do wniosku, że aktualna wadliwość sposobu powołania sędziowskiej części KRS nie może prowadzić do utraty tożsamości konstytucyjnej tego organu. Należy bowiem zauważyć, że TSUE w wyroku z 9.07.2020 r. w sprawie VQ przeciwko Land Hessen (C-272/19) – mimo wątpliwości sądu pytającego co do własnej niezależności – orzekł, że sąd ten jest bezstronny i niezawisły w sytuacji, gdy mianowanie, ocena i awans sędziów, w tym sędziów tworzących sąd odsyłający, należą do ministra sprawiedliwości kraju związkowego Hesja, zaś w komisji ds. wyboru sędziów większość mają przedstawiciele wybrani przez władzę ustawodawczą. Okoliczność ta nie może sama w sobie prowadzić do powzięcia wątpliwości co do niezawisłości sądu odsyłającego (pkt 32, 55, 56 i 60 uzasadnienia wyroku). Skoro zatem TSUE zaakceptował powyższy sposób powoływania sędziów w Hesji, to trudno – zakładając podobne ukształtowanie wartości konstytucyjnych dotyczących sądownictwa w Rzeczypospolitej Polskiej i	

¹ Włodzimierz Wróbel: O sędziach i sądach w rozumieniu Konstytucji i w rozumieniu ustawy - Konstytucyjny.pl.

			Republice Federalnej Niemiec – uznać, że podobne ukształtowanie rady sędowniczej w Polsce prowadzi do utraty jej tożsamości konstytucyjnej. Należy też pamiętać o tym, że zasada wyboru sędziowskiej części KRS przez sędziów nie została wprost wystawiona w art. 187 ust. 1 pkt 2 Konstytucji RP, mimo iż takie przepisy zawierał chociażby wcześniejszy projekt Konstytucji z 1993 r., który wskazywał wprost, jaki organ miał tego dokonywać (zgromadzenia ogólne sędziów). 13. Kolejny istotny problem, którego uzasadnienie projektu w ogóle nie porusza, wynika z wyroku TK z 25.03.2019 r., K 12/18 (Dz. U. z 2019 r., poz. 609), zgodnie z którym „art. 9a ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (Dz. U. z 2019 r. poz. 84) jest zgodny z art. 187 ust. 1 pkt 2 i ust. 4 w związku z art. 2, art. 10 ust. 1 i art. 173 oraz z art. 186 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej”. W myśl art. 9a ustawy z 12.05.2011 r. o KRS, Sejm wybiera spośród sędziów Sądu Najwyższego, sądów powszechnych, sądów administracyjnych i sądów wojskowych piętnastu członków Rady na wspólną czteroletnią kadencję. Problem prawny dotyczący wspomnianego wyroku TK wynika z faktu, że w wydaniu tego orzeczenia brał udział jeden z nieprawidłowo wybranych sędziów TK, tj. Justyn Piskorski. Dlatego też niezbędne jest udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy można w ramach podstaw teoretycznych omawianego projektu tak po prostu pominąć skutki prawne wynikające z wyroku TK w sprawie K 12/18. 14. W tym kontekście nawet przyjęcie, że mamy do czynienia z wyborem sędziów TK na miejsca uprzednio zajęte nie przesądza wcale, że ich wyroki są z tej przyczyny nieważne i można je zignorować. Ponieważ nie ma na gruncie prawa obowiązującego jakiegokolwiek trybu podważenia wyroków TK, to nie ma także możliwości stwierdzenia nieważności czy nieistnienia opublikowanego w Dzienniku Ustaw RP wyroku TK. Takie stanowisko prezentują np. były Wiceprezes TK, prof. S. Biernat² oraz prof. P. Radziewicz³.	

² <https://www.prawo.pl/prawnicy-sady/sedziowie-dublerzy-w-tk-powoduja-chaos-opinia-prof-stanislaw-a-295120.html>.

³ <https://konstytucyjny.pl/o-skutkach-prawnych-orzeczen-polskiego-trybunalu-konstytucyjnego-wydanych-w-skladzieniawlasciwie-obsadzonym-piotr-radziewicz/>; odmienny pogląd jest niekiedy prezentowany w orzecznictwie SN,; por. np. uzasadnienie postanowienia SN z 13.12.2023 r., I KZP 5/23, LEX nr 3644320.

			Ten ostatni stwierdza wprost „na gruncie obowiązującej Konstytucji RP kategoria wadliwych, nieważnych lub nieistniejących orzeczeń Trybunału nie ma po prostu racji bytu”⁴. Ponadto Sądy niejednokrotnie stosowały orzeczenia „dublerów”, gdy były korzystne dla obywateli (np. wyrok NSA z 11.09.2018 r., I FSK 158/18, LEX nr 2585324). Trudno wyobrazić sobie taki zabieg, gdy wyrok jest nieważny. 15. Istotne znaczenie dla oceny skutków wyroków TK wydanych w nieprawidłowym składzie ma wyrok ETPC z 7.0.5.2021 r. w sprawie Xero Flor przeciwko Polsce (skarga nr 4907/18, www.hudoc.echr.coe.int). Trybunał uznał, że „doszło do naruszenia podstawowej zasady mającej zastosowanie do wyboru sędziów Trybunału Konstytucyjnego, w szczególności przez Sejm VIII kadencji i Prezydenta Rzeczypospolitej Polskie [...]. W dniu 2 grudnia 2015 r. Sejm VIII kadencji dokonał wyboru trzech sędziów Trybunału Konstytucyjnego, w tym M.M., mimo że stanowiska były już obsadzone przez trzech sędziów wybranych przez poprzedni Sejm. Prezydent RP odmówił przyjęcia ślubowania od trzech sędziów wybranych przez poprzedni Sejm, jednocześnie odbierając ślubowanie od trzech sędziów wybranych w dniu 2 grudnia 2015 r.” (pkt 289) „[...] Trybunał zatem stwierdza, że w tym zakresie doszło do naruszenia art. 6 ust. 1 Konwencji” (pkt 291). Powyższy wyrok stanowi niewątpliwie podstawę prawną do pominięcia wyroków TK wydanych w składzie nieprawidłowym przy rozstrzyganiu przez sąd o prawach i obowiązkach obywateli RP o charakterze cywilnym albo o zasadności każdego oskarżenia w wytoczonych przeciwko nim sprawach karnych (por. art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności; dalej: EKPC). Należy jednak pamiętać, że w pozostałych sytuacjach możliwości pominięcia wadliwych orzeczeń TK nie ma, o czym przypomina Komisja Wenecka i DGI w opinii z 14.10.2024 r.: „orzeczenia ETPC nie mają bezpośredniego skutku w systemie prawnym państw członkowskich. Są one wiążące na mocy artykułu 46 EKPC i muszą zostać wdrożone przez państwo pozwane, ale za pośrednictwem procedury, która ma zostać ustalona przez to państwo” (pkt 24 opinii). Dlatego też, uznanie wadliwości wyroków TK wydanych w składzie nieprawidłowym nie	

⁴ Tamże.

			uchyla obowiązku władzy ustawodawczej, by respektować skutki prawne wynikające chociażby z wyroku TK w sprawie K 12/18. 16. Gdyby ktoś – odrzucając powyższą argumentację – uznał, że istnieją pełne podstawy do odmowy uznania przez władzę ustawodawczą mocy wiążącej wyroku TK w sprawie K 12/18, w dalszym ciągu nie oznaczałoby to „utrąty przez KRS jej tożsamości konstytucyjnej”. Art. 9a ustawy o KRS w dalszym ciągu obowiązuje, co wiąże się z domniemaniem konstytucyjności tej regulacji, które nie zostało przełamane żadnym wyrokiem TK. Idąc dalej, nawet gdyby ktoś odmawiał art. 9a ustawy o KRS domniemania zgodności z Konstytucją RP, to w dalszym ciągu nie pozbawiałoby tej regulacji mocy obowiązującej, co wprost wynika z art. 190 ust. 4 Konstytucji RP. Przepis ten stanowi bowiem, że orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego o niezgodności z Konstytucją, umową międzynarodową lub z ustawą aktu normatywnego, na podstawie którego zostało wydane prawomocne orzeczenie sądowe, ostateczna decyzja administracyjna lub rozstrzygnięcie w innych sprawach, stanowi podstawę do wznowienia postępowania, uchylecia decyzji lub innego rozstrzygnięcia na zasadach i w trybie określonych w przepisach właściwych dla danego postępowania. Z przytoczonej regulacji płynie wniosek, że Konstytucja RP nie zna kategorii nieważności przepisów rangi ustawowej z powodu jej sprzeczności z normami konstytucyjnymi. Indywidualne rozstrzygnięcia oparte na takich przepisach ustawowych nie tracą bowiem mocy prawnej wskutek orzeczenia TK, a jedynie powstaje możliwość wznowienia tych postępowań we właściwej procedurze, o ile sam TK możliwości takiej nie wyłączy. 17. Oznacza to, że respektując zastrzeżenia do prawidłowości powołań części sędziów TK zawarte w wyroku Xero Flor nie sposób zgodzić się z tezą, że KRS utraciła swą tożsamość konstytucyjną, czyli nie jest już organem opisanym w art. 187 KRP. Nawet SN w uchwale I KZP 2/22 mimo przyjęcia takiej tezy nie wyciągnął z niej logicznych konkluzji polegających na odmowie statusu sędziów osobom powołanych na wniosek KRS po marcu 2018 r. Dlatego też KRS – pomimo bezdyskusyjnej wadliwości prawnej sposobu ukształtowania jej sędziowskiej części – jest w dalszym ciągu organem konstytucyjnym.	

			18. W końcu, twierdzenie, iż obecna KRS nie jest już organem określonym w Konstytucji RP, ponieważ „utraciła tożsamość konstytucyjną” pozostaje w sprzeczności z dyrektywą wymagającą dokonywania takiej interpretacji ustawodawstwa zwykłego, by w jak największym stopniu realizowało ono zasady i wartości konstytucyjne (wykładnia prokonstytucyjna). Twierdzenie zaś, że od siedmiu lat w Polsce nie ma organu konstytucyjnego, jakim jest KRS, pozostaje w rażącej sprzeczności z zasadą ciągłości władzy państwowej wynikającą z art. 126 ust. 1 Konstytucji RP. 19. Z rzekomej „utrąty przez KRS tożsamości konstytucyjnej” projektodawcy wyciągają poniższe konsekwencje: <i>Uzasadnienie s. 45:</i> Podkreślić przy tym trzeba, że utrata przez obecną Radę konstytucyjnej tożsamości powoduje, iż nominacje przez Prezydenta RP osób, o których powołanie na stanowiska sędziowskie Rada wystąpiła, nie opierają się na podstawie konstytucyjnej określonej w art. 179 Konstytucji RP, lecz dokonywane są wyłącznie na podstawie przepisów ustawowych. Niekonstytucyjny charakter takich nominacji sprawia, że sędziowie, którzy je otrzymali, nie korzystają z gwarancji przysługujących sędziom powołanym na podstawie Konstytucji RP, o których mowa w art. 180 Konstytucji RP (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 8 maja 2012 r., K 7/10). Ex iniuria ius non oritur. <i>Uzasadnienie s. 53-54:</i> [...] utrata przez obecną Radę tożsamości konstytucyjnej zarówno w zakresie jej składu osobowego, jak i zdolności do stania na straży niezależności i niezawisłości sędziów powoduje, że uchwały w przedmiocie przedstawienia Prezydentowi RP wniosków o powołanie sędziego są pozbawione skutków prawnych. Okoliczność ta powinna zostać uwzględniona przez Prezydenta RP, na którym z mocy art. 126 Konstytucji RP spoczywa obowiązek czuwania nad przestrzeganiem Konstytucji. Jeżeli mimo to Prezydent RP uwzględnia wniosek pochodzący od organu, który nie jest Krajową Radą Sądownictwa w rozumieniu art. 186 ust. 1 Konstytucji RP, to taki wniosek ma podstawę wyłącznie w przepisach rangi ustawowej, a dokonany na jego podstawie	

			akt powołania sędziego przez Prezydenta RP nie jest powołaniem w rozumieniu art. 179 Konstytucji RP. Tym samym wobec osób powołanych na wniosek obecnej Rady nie znajdują zastosowania gwarancje nieusuwalności z art. 180 Konstytucji RP, ponieważ te dotyczą wyłącznie sędziów w rozumieniu konstytucyjnym. [...] Dopuszczalna jest zatem regulacja przez ustawodawcę skutków powołań, które nastąpiły na podstawie ustawy, lecz nie stanowiły powołań w rozumieniu art. 179 Konstytucji RP. <i>Uzasadnienie s. 48:</i> Zarazem, ze względu na powołanie tych osób sprzeczne z art. 179 Konstytucji RP, ich stosunek służbowy nie podlega ochronie na podstawie art. 180 Konstytucji RP. Pozwala to przyjąć, że ustaje on z mocy ustawy, a jego nawiązanie może nastąpić w wyniku ponownego przeprowadzenia postępowań na stanowisko sędziowskie. 20. Dopuszczalność ustawowego zniesienia stosunku służbowego sędziego w drodze ustawy uzasadnia się analogią do orzeczenia TK dotyczącego ustawowego zniesienia tzw. awansów poziomych. W orzeczeniu tym TK stwierdził, że przepis znoszący awanse poziome nie jest niezgodny z art. 2, art. 178 ust. 2, art. 179 i art. 180 ust. 2 Konstytucji RP. Oznacza to, że wzorce kontroli konstytucyjnej, według których TK miał oceniać zgodność kwestionowanej regulacji z ustawą zasadniczą, okazały się dla TK nieadekwatne. <i>Uzasadnienie s. 53:</i> Konstytucyjna podstawa projektowanych rozwiązań opiera się na argumentacji zawartej w wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 8 maja 2012 r., K 7/10. Analogia między tzw. awansami poziomymi, będącymi przedmiotem oceny przez Trybunał Konstytucyjny, a powołaniami na wniosek obecnej Rady, polega na tym, że w obu wypadkach art. 179 Konstytucji RP nie stanowił podstawy prawnej wniosku Krajowej Rady Sądownictwa i postanowienia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej o powołaniu na urząd sędziego. Analogia taka jest jednak zupełnie nietrafna z wielu przytoczonych niżej powodów.	

			21. Po pierwsze, wbrew przytoczonemu wyżej stanowisku uzasadnienia projektu, w wypadku tzw. awansów poziomych procedura konkursowa obejmowała wszystkie elementy opisane w art. 179 Konstytucji RP, łącznie z koniecznym w tym postępowaniu wnioskiem KRS o powołanie na urząd sędziowski. <i>Uzasadnienie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 8 maja 2012 r., K 7/10, pkt 3.4.4.:</i> Pomimo zachowania elementów proceduralnych, opisanych w art. 179 Konstytucji, akt Prezydenta prowadził jedynie do zmiany tytułu sędziego, co z kolei wiązało się ze zmianą jego wynagrodzenia. Nie wiadomo zatem, dlaczego zdaniem autorów projektu – w wypadku awansów poziomych – art. 179 Konstytucji RP nie stanowił podstawy wniosku o powołanie sędziego, skoro TK wyraźnie uznał, iż procedura ta formalnie w pełni wyczerpywała elementy określone w przywołanym przepisie ustawy zasadniczej. Analogii pomiędzy powołaniami sędziów mianowanych na wniosek KRS po marcu 2018 r. a tzw. awansami poziomymi można by się raczej dopatrywać w fakcie, iż w obu wypadkach występował wniosek organu konstytucyjnego, tj. KRS. Tymczasem uzasadnienie projektu z jednej strony kreuje fałszywą analogię pomiędzy sytuacją sędziów mianowanych na wniosek KRS po marcu 2018 r. a tzw. awansami poziomymi, a z drugiej strony milczy na temat radykalnych różnic, które występowały w sytuacji prawnej omawianej grupy sędziów oraz sędziów, których objęły awanse poziome. Aby wyjaśnić i wyeksponować te różnice, należy najpierw opisać istotę aktu powołania sędziego, a zarazem przyczyny, dla których zniesienie awansów poziomych nie zostało uznane za niezgodne z Konstytucją RP. 22. W ocenie TK powołanie sędziego w rozumieniu art. 179 Konstytucji RP oznacza akt nadania sędziemu prawa jurysdykcji i sprecyzowania jego granic przez wskazanie obejmowanego stanowiska. W ocenie TK oznacza to obowiązek każdorazowego określania w akcie powołania rodzaju i szczebla sądu, do którego sędzia został powołany (pkt 3.2.2. uzasadnienia). Określenie rodzaju i szczebla sądu, do którego sędzia zostaje powołany, stanowi zatem immanentną część aktu powołania (pkt 3.3. uzasadnienia). Odnosząc się do postępowań awansowych, TK stwierdza, że:	

			Uzasadnienie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 8 maja 2012 r., K 7/10, pkt 3.2.3.: [...] W wyniku awansu sędziego po pierwsze - traci uprawnienie do wykonywania swej funkcji w sądzie niższego rzędu, po drugie zaś - uzyskuje nowe uprawnienie - do sprawowania jurysdykcji w innym niż dotychczasowy sądzie [...]. Pkt. 4.1.: [....] w pełni uprawnione jest przyjęcie, że "zmiana stanowiska sędziowskiego" [art. 180 ust. 2 Konstytucji RP – M.A.] wiąże się ze zmianą dotychczasowego zakresu jurysdykcji lub ze sprawowaniem przez sędziego urzędu w sądzie innego niż do tej pory szecebla. 23. Argumentacja uzasadnienia projektu sprowadza się do przyjęcia, że art. 179 Konstytucji RP rzekomo nie stanowił podstawy wniosku KRS o powołanie sędziego, zarówno w wypadku sędziów mianowanych na wniosek KRS po marcu 2018 r., jak i w wypadku awansów poziomych. TK wyraźnie jednak podkreśla, że wniosek KRS przewidziany w art. 179 Konstytucji RP był elementem procedury prowadzącej do awansu poziomego, natomiast omawiany przepis ustawy zasadniczej nie był adekwatnym wzorcem kontroli konstytucyjnej, ponieważ awanse poziome nie stanowiły „powołania” sędziego w rozumieniu art. 179 Konstytucji RP, miały charakter pozorny i formalny, zaś ich celem było jedynie polepszenie sytuacji prawnej sędziego w zakresie wynagrodzenia za pracę. 24. Powody, dla których TK stwierdził, że awanse poziome nie stanowiły „powołania” sędziego w rozumieniu art. 179 Konstytucji RP ukazują drastyczny rozdźwięk między tą instytucją a aktem mianowania sędziego w rozumieniu konstytucyjnym. TK wylicza m.in., że (pkt 1.3. uzasadnienia): a) powołanie w trybie awansu poziomego nie wiązało się ze zmianą miejsca pełnienia służby przez sędziego (np. sędzia sądu rejonowego w dalszym ciągu pełnił w tym sądzie służbę jako „sędzia sądu okręgowego w sądzie rejonowym”); b) otrzymanie awansu poziomego, poza zmianami w sferze wynagrodzenia, nie wiązało się z dalej idącymi zmianami w zakresie pozostałych praw i obowiązków tak awansowanych sędziów; z kolei otrzymanie awansu	

			pionowego miało zasadniczy wpływ na zakres inwestytury awansowanego sędziego, a w konsekwencji rzutowało na katalog jego obowiązków; c) sędzia, aby wykonywać jurysdykcję w sądzie, do którego został „awansowany poziomo”, musiał zostać do owego sądu delegowany, podczas gdy wykonywanie obowiązków w tym sądzie wynikało już z istoty awansu pionowego; d) sędzia, który otrzymał awans poziomy, chcąc orzekać w sądzie wyższej instancji, musiał przejść całą procedurę awansu pionowego tak samo jak każdy inny kandydat na wolne stanowisko w sądzie okręgowym czy sądzie apelacyjnym; e) kryteria awansu poziomego, ograniczały się do wymogu długoletniego stażu i nienagannego sprawowania urzędu, kryteria uzyskania awansu pionowego koncentrowały się zaś na merytorycznej ocenie kandydata. 25. Oceniając instytucję tzw. awansów poziomych z punktu widzenia konstytucyjnego rozumienia powołania sędziego jako aktu nadania mu inwestytury oraz określenia rodzaju i szczebla sądu, do którego sędzia zostaje powołany, TK doszedł do wniosku, że instytucja ta nie stanowi w ogóle powołania opisanego w art. 179 Konstytucji RP: Uzasadnienie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 8 maja 2012 r., K 7/10, pkt 3.4.1.: [...] Procedura otrzymania awansu poziomego, jakkolwiek opisywana przez ustawodawcę w kategorii "powołania", nie była bowiem ukierunkowana na nadanie sędziemu inwestytury i zakreślenie jej granic. W zamyśle ustawodawcy nowy akt powołania wyraźnie bazował na "pierwotnym powołaniu". Pkt 3.4.2.: [...] z pozostałych przepisów, regulujących instytucję awansu poziomego, można wywieść, że jej istota sprowadzała się jedynie do zmiany tytułu przysługującego sędziemu oraz do równoległego podwyższenia jego wynagrodzenia wraz z otwarciem drogi do uzyskiwania wyższych stawek awansowych. [...] na tle badanego rozwiązania uwypukla się rozdźwięk między konstytucyjną konstrukcją powołania, zorientowaną na nadanie sędziemu inwestytury, a przez to zdeterminowanie zakresu jego obowiązków, a powołaniem sędziego w następstwie awansu poziomego,	

			które w najmniejszym stopniu nie rzutowało na rodzaj i zakres czynności podejmowanych przez awansowanego sędziego. Pkt 3.4.3.: [...] Tak więc omawianą instytucję nie sposób uznać za awans i łączyć jej z wymogiem uzyskania aktu powołania w rozumieniu przepisów Konstytucji. 26. W ocenie TK nie był adekwatnym wzorcem kontroli konstytucyjnej również art. 180 ust. 2 Konstytucji RP, zgodnie z którym złożenie sędziego z urzędu, zawieszenie w urzędowaniu, przeniesienie do innej siedziby lub na inne stanowisko wbrew jego woli może nastąpić jedynie na mocy orzeczenia sądu i tylko w przypadkach określonych w ustawie. Powody takiego rozstrzygnięcia TK wyjaśnił w sposób następujący: Uzasadnienie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 8 maja 2012 r., K 7/10, pkt 4.2.: [...] Zniesienie instytucji awansów poziomych, podobnie jak jej wprowadzenie, w rzeczywistości nie wiązało się ze zmianą stanowiska tak awansowanych sędziów. Wraz z wejściem w życie ustawy z 2008 r. sędziowie powołani na stanowisko sędziego sądu okręgowego w sądzie rejonowym i sędziego sądu apelacyjnego w sądzie okręgowym stawiali się, zgodnie z art. 4 pkt 1 ustawy z 2008 r., odpowiednio, sędziami sądów rejonowych i sędziami sądów okręgowych, które stanowiły ich miejsce służbowe. Zarzucana "degradacja" tak powołanych sędziów oznaczała przede wszystkim utratę uzyskanego uprzednio tytułu, nie wiązała się natomiast ze zmianą zakresu obowiązków ani też miejsca urzędowania. Tym samym likwidację awansów poziomych nie charakteryzowały najistotniejsze elementy, uprawniające do twierdzenia, że doszło do "zmiany stanowiska" w ujęciu art. 180 ust. 2 Konstytucji. Z tego względu przepis ten nie może stanowić adekwatnego wzorca kontroli art. 4 pkt 1 ustawy z 2008 r. 27. Przenosząc zakreślone wyżej kryteria na sytuację prawną sędziów mianowanych na wniosek KRS po marcu 2018 r. należy zatem zauważyć, że: a) powołanie tych sędziów wiązało się z nadaniem im jurysdykcji lub ze zmianą miejsca pełnienia służby przez sędziego;	

			b) otrzymanie awansu przez tych sędziów wiązało się z daleko idącymi zmianami w zakresie ich pozostałych praw i obowiązków, w szczególności miało zasadniczy wpływ na zakres inwestytury; c) taki sędzia, aby wykonywać jurysdykcję w sądzie, do którego został awansowany, nie musiał zostać do owego sądu delegowany, ani nie musiał przechodzić żadnej dalszej procedury, ponieważ wykonywanie obowiązków w tym sądzie wynikało już z istoty awansu pionowego; d) kryteria awansu tych sędziów koncentrowały się na merytorycznej ocenie kandydata; e) degradacja tych sędziów wiązałaby się ze zmianą dotychczasowego zakresu jurysdykcji oraz ze sprawowaniem przez sędziego urzędu w sądzie innego niż do tej pory szebla, a zatem stanowiłoby przeniesienie na inne stanowisko wbrew ich woli w rozumieniu art. 180 ust. 2 Konstytucji RP. 28. Powołania sędziów mianowanych po marcu 2018 r. oparte są na wnioskach pochodzących od KRS, która zachowała – mimo swej wadliwości – tożsamość konstytucyjną (pkt 17 niniejszej opinii), a ponadto prowadziły do nadania im jurysdykcji lub do zmiany miejsca pełnienia służby przez danego sędziego (pkt 27 niniejszej opinii). Dlatego też należy uznać, że były to powołania sędziów w rozumieniu art. 179 Konstytucji RP. Sędziowie ci są zatem objęci zasadą nieusuwalności wynikającą z art. 180 Konstytucji RP. 29. Przyjęcie koncepcji „sędziego ustawowego” powodowałoby powstanie paradoksalnych sytuacji prawnych, które nie mogłyby zostać w racjonalny sposób rozwikłane. Jak wspomniano wcześniej, w wyniku awansu sędzia traci uprawnienie do wykonywania swej funkcji w sądzie niższego rzędu oraz uzyskuje nowe uprawnienie – do sprawowania jurysdykcji w innym niż dotychczasowy sądzie (uzasadnienie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 8 maja 2012 r., K 7/10, pkt 3.2.3.). Jeśli zaś w sądzie wyższego rzędu jest on jedynie „sędzią ustawowym”, to jaki skutek owo mianowanie, nie będące „powołaniem w rozumieniu art. 179 Konstytucji RP”, wywiera na stosunek służbowy nawiązany przez niego uprzednio w sposób prawidłowy (na podstawie art. 179 Konstytucji RP) w sądzie niższego rzędu? Wątpliwe jest przyjęcie, że traci inwestyturę do orzekania w sądzie niższego rzędu, ponieważ powołanie do sądu wyższego rzędu nie jest „powołaniem w rozumieniu art.	

			179 Konstytucji RP”. W związku z tym przysługuje mu – jak wydaje się na gruncie założeń projektu – jurysdykcja w obu wspomnianych sądach, przy czym w jednym z nich – jako sędziemu w rozumieniu Konstytucji RP, zaś w drugim – jako sędziemu ustawowemu. Sytuacja taka jest paradoksalna, lecz prowadzi do niej uznanie słuszności założeń omawianego projektu. 30. Ponadto, absurdalne jest przyjęcie, że „sędziowie ustawowi”, którzy zostali mianowani w nieprawidłowej procedurze, nie podlegają ochronie wynikającej z art. 180 Konstytucji RP, a jednocześnie wyroki przez nich wydane pozostają – co do zasady – w mocy. Uzasadnienie s. 51: Dojdzie zatem do ustawowego przywrócenia osobom powołanym na wniosek obecnej Rady na urząd sędziego legitymacji do sprawowania wymiaru sprawiedliwości jako niezależny i bezstronny sąd ustanowiony na podstawie prawa bądź też ustania stosunku służbowego tych osób. Projektodawcy twierdzą zatem, że z jednej strony sędziowie ci są w pełni usuwalni, nie obejmuje ich ochrona z art. 180 ust. 2 Konstytucji RP, są ponadto pozbawieni votum do sprawowania wymiaru sprawiedliwości. Z drugiej strony nie widzą jednak nic niestosownego, że wyroki tego rodzaju sędziów – rzekomo nie gwarantujących przecież w żaden sposób prawa stron do sądu i nie będących w ogóle sędziami w rozumieniu Konstytucji RP – co do zasady pozostają w mocy. Należy zatem zadać pytanie, czy usankcjonowanie takich wyroków przez ustawodawcę różni się czymś istotnym od sytuacji, gdy wyroki feruje – z naruszeniem zasady trójpodziału władz – władza ustawodawcza. Nie ma wątpliwości, gdy wskutek ważenia wartości konstytucyjnych decyzję o utrzymaniu w mocy wadliwych wyroków podejmuje – jak w wypadku wyroku w sprawie poprzedniego modelu asesury sądowej – organ władzy sędziowskiej, jakim jest TK. Uzurpacja sobie tego rodzaju kompetencji przez władzę ustawodawczą jest niedopuszczalna w demokratycznym państwie prawnym. 31. W judykaturze TK wyrażono słuszny pogląd, zgodnie z którym: Uzasadnienie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 października 2007 r., SK 7/06, pkt 5.14.:	

			[...] zasada niezawisłości sędziowskiej ma tak istotne znaczenie, że nie można jej ograniczać tylko do strony formalno-dogmatycznej, ale ważną rolę odgrywa tutaj konieczność zapewnienia przekonania o jej przestrzeganiu. Dlatego z ostrożnością należy podchodzić do wszelkich regulacji, które modyfikują standardy niezawisłości, i zwracać uwagę, czy nie prowadzą one do zmian w społecznej ocenie sądu jako instytucji faktycznie niezawisłej. Pogląd o istnieniu tzw. „sędziów ustawowych” oznacza taką wykładnię prawa, zgodnie z którą część sędziów wykonuje wymiar sprawiedliwości podlegając wyłącznie ochronie na podstawie ustawy zwykłej, nie zaś na podstawie Konstytucji RP, a zatem w ścisłej zależności od władzy ustawodawczej, która w dowolnym momencie może złożyć takiego sędziego z urzędu. Wykładnia taka jest rażąco sprzeczna z dyrektywą dokonywania wykładni przepisów ustawowych zgodnie z zasadami i wartościami konstytucyjnymi (wykładnia prokonstytucyjna). W oparciu o bezpodstawne założenie „utruty tożsamości konstytucyjnej przez KRS” (pkt 17 niniejszej opinii) koncepcja „sędziów ustawowych” odmawia bowiem grupie ponad 1 600 sędziów nieusuwalności oraz kompetencji do sprawowania wymiaru sprawiedliwości. Twierdzi się bowiem, że poza możliwością złożenia tych osób z urzędu orzeczeniem sądu – co jest wprost przewidziane w ustawie zwykłej – istnieje również możliwość złożenia takiego sędziego z urzędu ustawą, o czym ani ustawy zwykłe ani tym bardziej Konstytucja RP nie wspominają. Tymczasem osoby stosujące prawo – w szerokim tego słowa znaczeniu – powinny dążyć do takich wyników interpretacji prawa, które w sposób możliwie najpełniejszy realizują konstytucyjne zasady i wartości, w szczególności wyrażone w art. 180 Konstytucji RP. Do tej dyrektywy pogląd uznający wadliwie powołanych sędziów za pozbawionych gwarancji nieusuwalności ma się nijak. Wskazuje się bowiem, że: Uzasadnienie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 października 2007 r., SK 7/06, pkt 5.5.: [...] jeżeli sędziowie lub osoby sprawujące władzę sądowniczą nie są powoływani dożywotnio, to powoływani mogą być na określony czas, i że muszą korzystać z pewnej stabilności i nie być uzależnieni od żadnej władzy [...].	

			Tym bardziej sędziowie mianowani dożywotnio na wniosek KRS po marcu 2018 r. nie mogą być zależni od żadnej władzy, w szczególności od władzy ustawodawczej. Pogląd odmawiający im tej niezależności należy zdyskwalifikować jako naruszający wymóg dokonywania wykładni prokonstytucyjnej. Można powyższy argument uogólnić w ten sposób, że osoba sprawująca wymiar sprawiedliwości, której ustawodawstwo zwykłe przyznaje gwarancje niezawisłości na równi z pozostałymi sędziami (jak ma to miejsce w wypadku sędziów powołanych na wniosek KRS po marcu 2018 r.) nie może zostać uznana za usuwalną, ponieważ wówczas narusza się wspomnianą zasadę wykładni prawa oraz pozbawia się strony prawa do rozstrzygnięcia sprawy przez niezawisły sąd. Jak słusznie zauważa jeden z głównych przedstawicieli koncepcji „sędziego ustawowego”, prof. Włodzimierz Wróbel, „to ustawy trzeba więc odczytywać w świetle Konstytucji a nie odwrotnie”⁵. Bardzo trafnie również zauważa, że⁶: „Gdyby o tym, kto jest sędzią i kto może sprawować wymiar sprawiedliwości decydowała tylko ustawa zwykła, której treść jest zależna od każdorazowej większości politycznej w parlamencie, to wówczas nie można byłoby mówić o żadnej niezależności władzy sądowniczej od polityków tworzących większość parlamentarna i rząd”. Niestety nie dostrzega, że dokładnie do takich skutków prowadzi proponowany przez niego sposób wykładni przepisów ustaw zwykłych dotyczących powoływania i odwoływania sędziów, sprowadzający się do uznania sędziów mianowanych na wniosek KRS po marcu 2018 r. za „sędziów ustawowych”. 32. Ponadto prof. Wróbel twierdzi, iż takimi „sędziami ustawowymi” są m.in. asesory sądowi, co oznacza, iż mogą oni zostać pozbawieni władzy sądenia przez parlament w każdej chwili⁷. Nasuwa się zatem pytanie w jakim celu TK w wyroku z dnia 24 października 2007 r., SK 7/06 wskazywał standardy konstytucyjne, które wypełniać musi ustawowa regulacja asesury sądowej. TK wskazał, że nie jest wykluczone powierzenie władzy sądowniczej osobom nie będącym sędziami w rozumieniu Konstytucji RP, w szczególności asesorum	

⁵ Włodzimierz Wróbel: O sędziach i sądach w rozumieniu Konstytucji i w rozumieniu ustawy - Konstytucyjny.pl.

⁶ Tamże.

⁷ Tamże.

		sądowym, lecz regulacja ustawowa asesury sądowej musi wypełniać określone standardy wynikające z ustawy zasadniczej (pkt 6.1. uzasadnienia). TK stwierdza wyraźnie, że „elementarny wymiar zasady niezawistości [...], wymaga, aby [...] asesor mógł być odwołany ze stanowiska wyłącznie w takich wypadkach jak sędziowie albo nawet tylko w niektórych z nich” (pkt 5.7. uzasadnienia). Jasno wynika stąd, że o ile parlament może znieść instytucję asesora sądowego ustawą zwykłą w każdym czasie, to złożenie na mocy przepisów przejściowych urzędujących asesorów sądowych byłoby niedopuszczalne, o ile TK nie przesądziłby ponownie o niezgodności regulacji asesury sądowej z Konstytucją RP. Każde inne rozwiązanie sprowadza się do przekazania – z naruszeniem zasady trójpodziału władzy – kompetencji władzy sądowniczej na rzecz władzy ustawodawczej. 33. Ponadto, porównanie sędziów powołanych na wniosek KRS po marcu 2018 r. do asesorów sądowych ujawnia dalsze słabości teorii sędziów ustawowych. Jak zauważył bowiem dr Marcin Szwed⁸, skoro osoby z obu powyższych kategorii miałyby nie stanowić sędziów w rozumieniu Konstytucji RP, niewątpliwie w świetle art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji RP, do ważności ich powołania wymagany byłby podpis Prezesa Rady Ministrów (kontrasygnata) pod aktem mianowania wydanym przez Prezydenta RP. Praktyka taka od lat stosowana jest w odniesieniu do asesorów sądowych, ich akty powołania są kontrasygnowane przez Prezesa Rady Ministrów. Zatem w świetle teorii sędziów ustawowych, osoby powołane na wniosek KRS po marcu 2018 r. bez kontrasygnaty Prezesa Rady Ministrów w ogóle nie byłby sędziami „ustawowymi”, ponieważ akt ich powołania jako bezwzględnie nieważny nie wywoływałby w ogóle żadnych skutków prawnych. Nie posiadałyby zatem żadnego, także ustawowego, votum do sprawowania wymiaru sprawiedliwości, ani żadnych, także ustawowych, gwarancji ich niezawistości. W tym świetle utrzymanie co do zasady w mocy ich wyroków na mocy omawianego projektu ustaw nie różniłoby się niczym od sytuacji, w której wyroki te – z naruszeniem zasady trójpodziału i równowagi władz (art. 10 ust. 1 Konstytucji RP) – zostałyby wydane przez władzę ustawodawczą.	

⁸ Wypowiedź z debaty online z 5.03.2025 r. [dostęp online 9.03.2025 r.] Debata o reformie sądownictwa w Polsce 2025; por. P. Wachowiec: https://x.com/Patryk_1234567/status/1893056168395682093.

			34. Autorzy projektu nie wyjaśniają również, z jakiego powodu sędziom, których określają mianem „ustawowych”, miałyby nie przysługiwać konstytucyjne gwarancje. Nie wynika to przecież bezpośrednio z p.u.s.p. Nie ma w tej ustawie przepisu, który by przewidywał jakiekolwiek ograniczenia w kwestii sędziowskich gwarancji. Nie ma żadnego takiego przepisu również w żadnej innej ustawie. Warto przypomnieć, że wymiar sprawiedliwości w Polsce sprawują nie tylko sędziowie. Konstytucja stwierdza chociażby, że w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości biorą udział obywatele (art. 182). Nie jest więc prawdą już samo to, że sądy mogą tworzyć „wyłącznie sędziowie w rozumieniu konstytucyjnym”. Sąd bowiem tworzą, przykładowo, także ławnicy, którzy w zakresie orzekania są niezawiśli (art. 169 p.u.s.p.). Ławnicy niewątpliwie nie są sędziami. Stwierdzenie, że w zakresie orzekania są – tak samo jak sędziowie – niezawiśli i związani jedynie Konstytucją i ustawami, jest jednak „ustawowe” wyłącznie w sensie formalnym. Nie jest ono „ustawowe” w sensie materialnym. Art. 169 p.u.s.p. stanowi powtórzenie art. 178 ust. 1 Konstytucji, przy czym gwarancjami, które Konstytucja odnosi do sędziów, zostali objęci również ławnicy, w zakresie orzekania. Dzięki temu właśnie mogą oni uczestniczyć w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Nie są to gwarancje „ustawowe” – są to gwarancje konstytucyjne, którymi ustawą zostały objęte osoby inne niż sędziowie. Podobnie jest w przypadku asesorów. Już w wyroku TK z dnia 24 października 2007 r. (SK 7/06) znajduje się wyraźne stwierdzenie: „Konstytucja nie zawiera wprost przepisu, który powierzałby sprawowanie wymiaru sprawiedliwości wyłącznie sędziom lub stwierdzał expressis verbis, że sądy są obsadzone wyłącznie przez sędziów w konstytucyjnym rozumieniu tego słowa”. Z tego właśnie powodu teoria „sędziów ustawowych” nie ma żadnych podstaw, a już zwłaszcza jeśli miałyby oznaczać, że pewna grupa sędziów nie korzysta z gwarancji konstytucyjnych. To właśnie obowiązek gwarantowania obywatelom prawa do sądu wymaga, by realizacja konstytucyjnego zapisu o obywatelskim uczestnictwie w wymierzaniu sprawiedliwości, którą ma określać ustawa, nastąpiła poprzez objęcie tą ustawą ławników konstytucyjnymi gwarancjami niezawisłości. Nigdy w doktrynie nie było to rozumiane inaczej.	

			35. Trybunał Konstytucyjny w wyżej przytoczonym wyroku dopuścił do sprawowania wymiaru sprawiedliwości także osoby jeszcze inne niż sędziowie i ławnicy – ale pod warunkiem, że osoby te również będą objęte konstytucyjnymi gwarancjami niezawisłości, co w przypadku poprzednio istniejącej instytucji asesora TK skrupulatnie zbadał, odwołując się zresztą do przepisów ustawy. Przykładowo, TK stwierdził, że “elementarny wymiar zasady niezawisłości (...) wymaga, aby (...) asesor mógł być odwołany ze stanowiska wyłącznie w takich wypadkach jak sędziowie albo nawet tylko w niektórych z nich” (pkt 5.7). Zasada niezawisłości, podobnie jak zasada nieusuwalności, jest tu rozumiana formalnie. Jeżeli asesor może być odwołany w innych wypadkach, niż przewiduje to Konstytucja w stosunku do sędziów, to nie jest niezawisły formalnie i nie może sprawować wymiaru sprawiedliwości. Jeżeli natomiast asesor może być, na mocy ustawy, odwołany tylko w takich wypadkach jak sędziowie, albo nawet tylko w niektórych z nich, to jest niezawisły formalnie i może sprawować wymiar sprawiedliwości – pomimo że (formalnie) nie jest sędzią. Nie ma tu absolutnie żadnej podstawy do wyciągania wniosków co do konstytucyjnej możliwości istnienia asesorów w zależności od tego, czy to bezpośrednio Konstytucja, literalnie, „przyznaje” im gwarancje niezawisłości, czy też czyni to ustawa. Trybunał Konstytucyjny wprost to dopuścił. Takich wniosków obrońcy praworządności także zresztą nie wyciągają; nie domagają się wszakże “usuwania” asesorów ani ławników. 36. Z powyższych powodów należy powoływać się na „utrata tożsamości konstytucyjnej przez KRS” oraz teorię „sędziów ustawowych” uznać wyłącznie za argumentację ad hoc mającą na celu uzasadnienie ustawowej degradacji albo złożenia z urzędu grupy ponad 1 600 sędziów. Praktycznym skutkiem projektowanych ustaw jest drastyczne naruszenie zasady trójpodziału władzy, do tego bowiem prowadzi wyjęcie spod kompetencji władzy sądowniczej tak kluczowych kwestii jak złożenie sędziów z urzędu lub przeniesienie ich na inne stanowisko sędziowskie wbrew ich woli, a także utrzymanie w mocy wyroków dotkniętych wadą prawną.	
17.	uwagi dotyczące zgodności	Sędzia Sądu Okręgowego w	przekazanie projektu ustawy sędziom I Wydziału Cywilnego zarządzeniem Przewodniczącego Wydziału z dnia 24 października 2025 r. z terminem zgłoszenia uwag do dnia 24 października 2024r. do godz. 13.00 (faktyczne	Uwaga niezasadna mająca charakter polemiczny w zakresie

	projektu z Konstytucją	Katowicach Katarzyna Frydrych	przekazanie mojej osobie projektu w dniu 27 października 2025 r.) wskazuje, że projektodawca nie oczekuje uwag merytorycznych; określanie tak krótkiego terminu nie jest właściwym jeśli poważnie traktuje się zgłoszenie uwag przez środowisko sędziowskie; - czas wyznaczony do zajęcia stanowiska nie pozwolił mi na pogłębioną analizę zawartych w projekcie ustawy przepisów, ale już wstępna analiza pozwala na stwierdzenie, że projektodawca pozbawia na podstawie ustawy - mocy prawnej uchwał organu konstytucyjnego jakim jest Krajowa Rada Sądownictwa; projektodawca prawdopodobnie nie odnosi się do postanowień Prezydenta RP, powołujących sędziego na stanowisko; - tytuł ustawy wskazujący na „uregulowanie skutków uchwał Krajowej Rady Sądownictwa” oraz wstępna lektura art. 2 ust 1 wskazuje, że projekt zawiera rozwiązania sprzeczne z Konstytucją (np. art. 173, 178 ust. 1, 179, 180, 186 Konstytucji RP); - zaufanie do sędziów i sądów - jak wynika z preambuły- nie może być budowane poprzez rażące naruszanie przepisów Konstytucji, a do tego zmierza projekt ustawy; - kolejnym krokiem może być stwierdzenie przez władzę ustawodawczą lub wykonawczą, że są pozbawione mocy prawnej orzeczenia sądów czy wyroki TK.	zgodności projektu ustawy z Konstytucją RP.
18.	uwagi dotyczące zgodności projektu z Konstytucją	Sędzia Sądu Okręgowego w Sosnowcu Mariusz Kucharczyk	W związku z przedstawionym projektem ustawy zgłaszam następujące zastrzeżenia: - czas, który jest dany poszczególnym sądom, a w konsekwencji sędziom - na zapoznanie się z ustawą liczącą kilkadziesiąt stron i dotyczącą tak doniosłej kwestii jest niewystarczający na zgłoszenie wielu uwag, a tym samym procedowanie w przedmiotowej kwestii jest niezgodne ze standardami prawidłowej legislacji, dlatego też możliwe jest zgłoszenie jedynie kilku zastrzeżeń, gdyż sędzia wypełnia normalnie obowiązki służbowe; - błędne jest założenie ustawy, że sędziowie sądów powszechnych mianowani po 2018 r. nie mają statusu sędziów, w sytuacji gdy organy sądownicze Unii Europejskiej i Rady Europy, oraz Sąd Najwyższy w wielu swoich orzeczeniach oraz sama Komisja Wenecka stwierdzają, że osoby te mają status sędziów, ale z uwagi na fakt udziału w procedurze konkursowej przed Krajową Radą Sądownictwa ukształtowaną na	Uwaga niezasadna mająca charakter polemiczny w zakresie zgodności projektu ustawy z Konstytucją RP.

			podstawie ustawy z 8 grudnia 2017 r. w połączeniu z konkretnymi okolicznościami prowadzonej sprawy przez sędziego i jego nominacji - jego niezawistość może (choć nie musi) budzić wątpliwości; - niezgodne z zasadami równości wobec prawa i sprawiedliwości jest różnicowanie sędziów na tych, którzy uzyskali nominacje po raz pierwszy po Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury od tych którzy taką nominację po raz pierwszy uzyskali po przejściu z innych zawodów prawniczych oraz tych którzy awansowali do sądów wyższego rzędu. Trzeba bowiem zauważyć, że między tymi sędziami nie ma żadnej różnicy skoro wszyscy oni zostali powołani na wniosek tego samego organu, którego status się kwestionuje; - brak w ustawie jakiegokolwiek środka odwoławczego od „decyzji ustawowej” cofnięcia do niższej instancji lub nawet wydalenia z zawodu. Z kolei orzecznictwo europejskie idzie w takim kierunku, że od indywidualnych decyzji dotyczących statusu sędziów winno przysługiwać odwołanie, a w tym przypadku aktem ustawowym zastępuje się decyzje indywidualne, jednocześnie niezasadnie różnicując status sędziów w zależności od okoliczności powołania. Takie kryteria podziału nie mają żadnego uzasadnienia, gdyż nie można różnicować sytuacji, kiedy aplikant nie miał wyjścia by „ubiegać się o uzyskanie statusu sędziego”, skoro np. sędzia rejonowy chcący awansować w danym momencie, także nie miał wyjścia, gdyż nie było innej procedury awansowej. Ponadto zgodnie z art. 180 ust. 1 i 2 Konstytucji RP sędziowie są nieusuwalni, a złożenie z urzędu może nastąpić tylko na podstawie orzeczenia sądu i tylko w przypadkach określonych w ustawie. Tymczasem projektowaną ustawą składa się z urzędu sędziów, którzy przeszli z innych zawodów, bez takiego właśnie orzeczenia. Nadto trzeba jeszcze wziąć pod uwagę decyzję Prezydenta RP, który powołał sędziów po 2018 r., a którego decyzje nie mogą być uchylane ustawą, a sam projekt ustawy o tym fakcie w ogóle nie wspomina, co jednoznacznie wskazuje na „wkroczenie w uprawnienia prezydenckie” i nawet przy pewnych wątpliwościach co do okoliczności powołania niektórych sędziów winien zostać ustanowiony inny tryb uregulowania takiej sytuacji - w drodze konsensualnej, przy tzw. „okrągłym stole”, skupiającym wszystkie strony sporu;	

			- nie jest dopuszczalna „przymusowa” delegacja sędziów do sądów wyższego rzędu po ich „usunięciu ustawą na niższe stanowisko”, gdyż w ten sposób sędzia orzeka na delegacji wbrew swojej woli mimo tego, iż takie sytuacje nigdy w przeszłości się nie zdarzały i nie mają żadnego uzasadnienia obecnie. Taka regulacja jest sprzeczna z orzecznictwem polskim i europejskim oraz prawem sędziego do obrania określonej ścieżki awansowej; - regulacja ponownego startowania w konkursach przez sędziów jest niezgodna z zasadami równości i sprawiedliwości, gdyż czas orzekania sędziego po 2018 r. nie będzie wliczany tym sędziom, którzy dostali awans po 2018 r., co uprzywilejowuje innych kandydatów, którym taki czas będzie się wliczał do czasu orzekania. Ponadto trzeba wskazać, że konkursy, które odbywały się w latach 2018-2024 według projektowanej ustawy będą się odbywały na nowych zasadach. Ich powtórzenie nie odbywa się na zasadach, kiedy zostały ogłoszone co sprawia, że dalej premiuje się np. osoby które nie startowały wcześniej w konkursach, a obecnie mogą ubiegać się o wyższe stanowisko sędziowskie, gdyż automatycznie będą miały większy staż orzeczniczy od ich konkurentów „cofniętych do niższej instancji”. Poza tym dopuszcza się do takiego konkursu jeszcze inne osoby, a mianowicie te, które nie miały wcześniej takiego uprawnienia np. z uwagi na zbyt krótki okres orzekania. Tym samym powtórzone konkursy powinny odbywać się na zasadach z czasu ich pierwotnego ogłoszenia, by mogły w nich wystartować jedynie takie osoby, które na tamten dzień miały uprawnienia do ubiegania się o wyższe stanowisko sędziowskie, z zaliczeniem takiego samego stażu i z opinią wizytatora na tamten dzień, bez uwzględniania późniejszego orzekania; - ustawodawca winien przedstawiać inny sposób weryfikacji powołań, a mianowicie analizę każdego z konkursów indywidualnie pod kątem tego ile osób w nich startowało, jakie miały opinie wizytatorów, jakie były ich osiągnięcia zawodowe i naukowe, jakie poparcie w środowisku sędziowskim miały, itp. Dopiero potem należałoby podjąć decyzję o ewentualnym powtórzeniu konkursu - taki sposób zresztą jest wskazywany choćby przez Komisję Wenecką, czy np. Helsińską Fundację Praw Człowieka i Fundację Batorego, a nawet orzecznictwo Sądu Najwyższego i sądowych organów europejskich;	

			- trzeba zwrócić uwagę, że praktyczną konsekwencją projektowanej ustawy będzie wznawianie wszystkich postępowań (cywilnych, karnych, administracyjnych), w których orzeczenia wydali sędziowie, których status jest kwestionowany, mimo regulacji ograniczającej tą kwestię, gdyż skoro nie byli oni sędziami to przecież nie mogli rozstrzygać spraw i wydawać końcowych orzeczeń.	
19.	uwagi dotyczące zgodności projektu z Konstytucją	Sędzia Sądu Rejonowego w Świebodzinie Michał Joachim Łydk	Zgodność projektu z Konstytucją RP Projekt dotyczy wprost materii uregulowanej Konstytucją RP albo dotyczą materii chronionej jej zapisami (wolności i prawa obywatelskie), tj. art. 179, 180, 32 i 60 Konstytucji. „Art. 179. Sędziowie są powoływani przez Prezydenta Rzeczypospolitej, na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, na czas nieoznaczony.”. „Art. 180. 1. Sędziowie są nieusuwalni. 2. Złożenie sędziego z urzędu, zawieszenie w urzędowaniu, przeniesienie do innej siedziby lub na inne stanowisko wbrew jego woli może nastąpić jedynie na mocy orzeczenia sądu i tylko w przypadkach określonych w ustawie. 3. Sędzia może być przeniesiony w stan spoczynku na skutek uniemożliwiających mu sprawowanie jego urzędu choroby lub utraty sił. Tryb postępowania oraz sposób odwołania się do sądu określa ustawa. 4. Ustawa określa granicę wieku, po osiągnięciu której sędziowie przechodzą w stan spoczynku. 5. W razie zmiany ustroju sądów lub zmiany granic okręgów sądowych wolno sędziego przenosić do innego sądu lub w stan spoczynku z pozostawieniem mu pełnego uposażenia.”. W przeszłości wielokrotnie Trybunał Konstytucyjny orzekał o niekonstytucyjności przepisów ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa (SK 43/06, SK 57/06, K 40/07, K 62/07). Mimo tego stosowano wówczas rozwiązanie polegające wyłącznie na nowelizacji przepisów ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa i to ze skutkiem na przyszłość (a nie wstecz), bez podważania statusu sędziów, ważności wydanych przez nich orzeczeń i bez cofania sędziów na poprzednie stanowiska, czy w ogóle usuwania ich z	Uwaga niezasadna mająca charakter polemiczny w zakresie zgodności projektu ustawy z Konstytucją RP.

			zawodu. Sama wadliwość procedury powołania przed KRS nie powodowała uznania sędziego za powołanego niezgodnie z Konstytucją RP z skutkiem złożenia go z urzędu lub cofnięcia na poprzednio zajmowane stanowisko. Termin „sędzia ustawowy” jest pojęciem nieznanym polskiemu, europejskiemu i międzynarodowemu porządkowi (EKPC) prawnemu. Największą szkodą i niebezpieczeństwem postużenia się takim terminem jest wprowadzenie precedensu, który da władzy ustawodawczej możliwość uznawania za sędziów ustawowych dowolnie wybranej grupy na podstawie dowolnie wybranych kryteriów, co będzie końcem niezależnego sądownictwa w Polsce. Generalnie wszyscy uczestnicy konkursów do sądów powszechnych po marcu 2018 r., zwłaszcza po uchwale trzech połączonych Izb SN, mieli świadomość, że jeżeli w procedurze ich nominacji nie było czynnika „politycznego”, to wadliwość KRS nie ma żadnego znaczenia dla skutecznego ich powołania zgodnie z Konstytucją RP, prawem europejskim (Kartą Praw Podstawowych UE i międzynarodowym (EKPC)). „Art. 32. 1. Wszyscy są wobec prawa równi. Wszyscy mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne. 2. Nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiejkolwiek przyczyny.” „Art. 60. Obywatele polscy korzystający z pełni praw publicznych mają prawo dostępu do służby publicznej na jednakowych zasadach.”. Projekt zakłada całkowicie odmienne potraktowanie trzech grup osób, które uzyskały powołania sędziowskie z udziałem KRS po marcu 2018 r.: asesorów, referendarzy i asystentów. Jednak różnica pomiędzy tymi grupami a pozostałymi: sędziami, którzy uzyskali powołania do wyższych instancji i osobami z innych zawodów, nie jest na tyle istotna, aby wprowadzać tak odmienne skutki co do ich statusu po wejściu w życie projektowanych rozwiązań: całkowita legalizacja kontra pozbawienie nominacji do wyższej instancji lub całkowite pozbawienie urzędu. Referendarze i asystenci faktycznie byli ograniczeni czasowo, ale była to i jest w dalszym ciągu kwestia ewentualnych zmian ustawowych (wydłużenia terminu). Poza tym, po upływie terminu, w dalszym ciągu osoby te mają	

			możliwość wzięcia udziału w sędziowskiej aplikacji uzupełniającej prowadzonej przez KSSiP. Wielu osobom z innych zawodów również kończył się czas – ten faktycznie brany pod uwagę w trakcie konkursów – czyli wiek po osiągnięciu którego kandydat jest postrzegany jako zainteresowany wyłącznie stanem spoczynku, a nie realną pracą w sądzie. Dodatkowo biorąc pod uwagę sytuację polityczną, nawet jesienią 2023 r., nie było wiadomo czy i jak długo utrzyma się system ukształtowany zmianami wprowadzonymi w 2018 r. Referendarze i asystenci brali udział w tych samych konkursach na wolne stanowiska sędziowskie w sądach rejonowych co osoby z innych zawodów – nie jest to sytuacja tożsama z asesorami gdzie nie było konkursu i dochodziło do przekształcenia etatu asesorskiego w sędziowski w tym samym sądzie. Należy jednak wiedzieć, że w procedurze powołania asesora na stanowisko sędziowskie są miejsca, w których może pojawiać się czynnik „polityczny”, bowiem kandydatura asesora podlega zaopiniowaniu przez kolegium sądu okręgowego a KRS może nie przedstawić wniosku o powołanie asesora do pełnienia urzędu na stanowisku sędziowskim.	
20.	uwagi dotyczące zgodności projektu z Konstytucją	sędzia SR w Sosnowcu Aneta Golimowska	w pierwszej kolejności należy podnieść, że pozostawienie sędziom jednego dnia na zaopiniowanie tak kluczowego dla funkcjonowania Wymiaru Sprawiedliwości projektu aktu prawnego urąga wszelkim zasadom prawidłowej legislacji, jakie powinny obowiązywać w demokratycznym państwie prawnym, ponieważ pozostałe obowiązki służbowe i ich terminowy charakter wyklucza możliwość merytorycznego odniesienia się do każdego z projektowanych przepisów. Odnosząc się zatem pokrótce do przesłanego projektu należy z całą odpowiedzialnością stwierdzić, że proponowane zapisy, w istocie zbieżne z rozwiązaniami proponowanymi w ubiegłorocznym projekcie, w stosunku do którego swoje negatywne stanowisko przedstawiła Komisja Wenecka w opinii z dnia 14.10.2024 r., są w sposób rażący sprzeczne z Konstytucją RP w tym w szczególności art. 180 ust. 1 i 2 Konstytucji, a ponadto art.: 179, 2, 7, 8 ust. 1, 10 ust. 1 i 2, art. 32 ust. 1 i 2, art. 45 ust. 1 i 2, 83, 87 ust. 1, 90 ust. 1, 173, 174, 187 ust. 4. Zakres powyższych niezgodności z Konstytucją RP powoduje, że projekt powyższy powinien zostać wycofany z dalszego procedowania, bowiem nie tylko wbrew nazwie projektu, nie poprawiłby sytuacji w polskim sądownictwie powszechnym, ale wręcz przeciwnie spowodowałby trudne do wyobrażenia	Uwaga niezasadna mająca charakter polemiczny w zakresie zgodności projektu ustawy z Konstytucją RP.

			skutki prawne i faktyczne. Wystarczy wziąć pod uwagę, że zakwestionowanie statusu sędziów powołanych w latach 2018-2025 nie może skutkować przyjęciem ustawowego zapisu, że wydane przez nich orzeczenia pozostają w mocy, ponieważ w sposób oczywisty prowadziłoby do skutku w postaci konieczności wyeliminowania z porządku prawnego wszystkich wydanych przez tych sędziów orzeczeń. Nie może bowiem orzeczenia wydać osoba, która zdaniem projektodawców sędzią nie była.	
21.	uwagi dotyczące zgodności projektu z Konstytucją	Forum Obywatelskiego Rozwoju	I. UWAGI OGÓLNE Nie ulega wątpliwości, że zagwarantowanie jednostkom prawa do sprawiedliwego procesu jest obowiązkiem władz publicznych. Kryzys rządów prawa, którego jednym z przejawów była zmiana sposobu wyboru sędziowskiej części Krajowej Rady Sądownictwa oraz dalsze funkcjonowanie KRS w tak ukształtowanym składzie, realnie wpływa na prawa stron postępowań sądowych. Problem wadliwych powołań należy niezwłocznie naprawić, uwzględniając zarówno standardy konstytucyjne, jak i europejskie. Ze względu na radykalnie odmienną od projektodawcy ocenę sposobu rozwiązania tego problemu, odstąpiliśmy od szczegółowego opiniowania przepisów projektu. W naszym przekonaniu zaprezentowany projekt nie przyczyni się do poprawy sytuacji – może on zaś tworzyć ryzyko pogłębienia problemu. W tym względzie co do zasady popieramy stanowiska dotyczące projektu i jego poszczególnych przepisów przedstawione przez Rzecznika Praw Obywatelskich i Helsińską Fundację Praw Człowieka. Zasadnie przestrzega się w nich przed ryzykiem zniweczenia celu, jakim jest rozwiązanie problemu wadliwych powołań sędziowskich, a szerzej procesu naprawy rządów prawa w Polsce, do czego może doprowadzić opiniowany projekt. Niemniej, nasze wątpliwości budzą okoliczności przygotowania projektu ustawy. Propozycja, taka, jak będąca przedmiotem opinii, ze względu na jej kluczowe znaczenie ustrojowe powinna cechować się najwyższą starannością i przestrzegać wszelkich standardów – zarówno gdy chodzi o jej treść, jak i tryb jej przyjmowania. W toku przygotowywania projektu Minister Sprawiedliwości nie udostępnił jednak przedstawicielom organizacji pozarządowych treści protokołów z posiedzeń prac Komisji Kodyfikacyjnej Ustroju Sądownictwa i Prokuratury, co pozwoliłoby zbadać rzeczywiste motywy stojące za poszczególnymi rozwiązaniami zawartymi w projekcie.	Uwagi niezasadne mające charakter polemiczny w zakresie zgodności projektu ustawy z Konstytucją RP.

			Co równie istotne, Minister Sprawiedliwości ogłosił wycofanie projektu z opiniowania przez Komisję Wenecką – pomimo niewielkich zmian treści projektu względem rozwiązań zaprezentowanych przed kilkoma miesiącami¹. Budzi to poważne wątpliwości co do tego, czy rzeczywiście celem ustawy jest rozwiązanie problemu w zgodzie z międzynarodowymi standardami. Względem opiniowanego projektu można zaś postawić zarzut, jakoby projektodawca obawiał się negatywnej oceny projektu przez organy międzynarodowe. Takie stanowisko wzmacnia nierzetelne przedstawienie dotychczasowych opinii Komisji Weneckiej dotyczących problemu wadliwych powołań sędziów – w szczególności tych ich fragmentów, które dotyczą uregulowania sytuacji tych osób z mocy ustawy. Poza tym, mimo obszerności uzasadnienia, w zdecydowanej większości jest ono powtórzeniem „zasadniczych motywów” dołączonych do projektu w wersji z 13 maja 2025 roku. Biorąc pod uwagę dziesięciodniowy termin na przedstawienie stanowiska w toku konsultacji publicznych, a z drugiej strony niewielki zakres zmian w stosunku do poprzedniej wersji projektu, taka praktyka jawi się jako nierzetelna. Projektodawca miał bowiem od miesiący świadomość terminu na wykonanie wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawie <i>Wąłęsa przeciwko Polsce</i> (który przedmiotowy projekt ma, wedle deklaracji, wykonywać). Niemniej, projekt opublikowano na mniej niż cztery tygodnie przed upływem wspomnianego terminu, kosztem rzetelności postępowania ustawodawczego. Skoro w ciągu kilku miesięcy projekt przeszedł niewielkie zmiany, to zasadne było wcześniejsze wszczęcie postępowania ustawodawczego. II. ZASADNICZE WADY PROJEKTU A. Niespójna koncepcja „utrąty tożsamości konstytucyjnej” przez aktualną KRS Projektodawca przyjmuje, że powodem uprawniającym do uregulowania skutków wadliwych powołań jest „utrata tożsamości konstytucyjnej” przez aktualną KRS, wynikająca ze zmiany sposobu wyboru jej członków spośród sędziów. Ma to rzutować na ważność lub rangę powołań sędziowskich na wniosek tak ukształtowanej KRS – a w rezultacie na zapewnienie prawa do sądu ustanowionego ustawą przez składy sądów, w których zasiadają sędziowie powołani w takich okolicznościach.	

			Chociaż koncepcja ta jest atrakcyjna retorycznie, to w naszym przekonaniu nie może być użyteczną podstawą rozwiązania problemu zidentyfikowanego przez autora projektu. Po pierwsze, jeżeli pod pojęciem „utruty tożsamości konstytucyjnej” rozumieć to, że KRS przestała być organem konstytucyjnym, to taki wniosek trudno zaakceptować z punktu widzenia konstrukcji systemu prawnego. Zgadzając się w całej rozciągłości z tym, że model wyboru części KRS jest niekonstytucyjny, nie możemy zaakceptować rozumowania, zgodnie z którym organ ten, jako taki, przestał istnieć. Wadliwość części składu KRS nie rzutuje sama w sobie na istnienie tego organu w znaczeniu konstytucyjnym. Ustawodawca nie zniósł KRS, względnie nie obniżył jej rangi, gdyż musiałby tego dokonać jedynie w trybie zmiany Konstytucji RP, a nie ustawą zwykłą. Prawdą jest, że skład i sposób funkcjonowania KRS są nie do pogodzenia zarówno z wartościami konstytucyjnymi, jak i standardami europejskimi. Problem ten należy jednak rozwiązać za pomocą instrumentów analogicznych do tych, które doprowadziły do tej nieprawidłowości, tj. poprzez nowelizację ustawy o KRS, a nie domniemaną koncepcję „utruty tożsamości konstytucyjnej”. Jest tak tym bardziej, że doktryna czy orzecznictwo nie wypracowały dotychczas kryteriów, które umożliwiłyby jednoznaczne stwierdzenie, czy dany organ nadal ma charakter konstytucyjny, czy już nie. Podobnie, nie jesteśmy w stanie wskazać trybu, w jakim miałyby to nastąpić. Po drugie, w niespójną koncepcję „utruty tożsamości konstytucyjnej” wpisał się sam projektodawca. Wyłączając część sędziów oraz asesorów sądowych ze skutków przewidzianych ustawą, milcząco legalizując ich status, autor projektu zdaje się uznawać skuteczność uchwał KRS, pomimo deklarowanej wadliwości tego organu. Jednocześnie argumenty uzasadniające odstąpienie od uregulowania statusu tych osób nie mogą przełamać, jak się zdaje, tak poważnej wadliwości KRS, która stała się podstawą inicjatywy ustawodawczej. Innymi słowy, nie do zaakceptowania jest stan, w którym skutki części uchwał aktualnej KRS wymagają daleko idącej sanacji, podczas gdy inna ich część pozostawałaby poza regulacją ustawodawcy. „Utrata tożsamości konstytucyjnej” powinna bowiem rzutować na wszelkie przejawy działalności KRS mających swoje źródło w Konstytucji RP. W rezultacie, zamiast odwoływać się do niespójnej koncepcji, projektodawca powinien rzetelnie i konsekwentnie odnieść się do uchwał dotyczących	

			nominacji sędziowskich wszystkich grup sędziów i ich skutków dla praw procesowych podsądnych. B. Nieadekwatność koncepcji tzw. sędziów ustawowych Kolejnym kluczowym mankamentem projektu jest oparcie go na koncepcji tzw. sędziów ustawowych. Zakłada ona, że sędziowie powołani na wniosek aktualnej KRS nie nabyli statusu sędziów w rozumieniu Konstytucji RP; podstawą ich powołania była bowiem jedynie ustawa. Grupie tej miałyby nie przysługiwać konstytucyjna ochrona ich statusu, co w rezultacie uprawniałoby ustawodawcę do pominięcia wymogów określonych w rozdziale VIII konstytucji przy regulowaniu stosunku służbowego tych sędziów – w tym zasady nieusuwalności oraz podstaw i trybu złożenia z urzędu lub przeniesienia sędziego. Omawiana koncepcja jest jednak pełna luk i nieścisłości, które rzutują na zasadniczą treść projektu, a w rezultacie dyskwalifikują całą propozycję. Do najważniejszych z nich, do których odnosimy się poniżej, należą: – nieuprawniona analogia między skutkami wyroku Trybunału Konstytucyjnego w sprawie tzw. awansów poziomych sędziów a mechanizmem rozwiązania problemu wadliwych powołań; – brak kontrasygnaty Prezesa Rady Ministrów pod aktami powołania tzw. sędziów ustawowych, skutkująca nieważnością tych aktów; – objęcie sędziów standardami wynikającymi z prawa Unii oraz Europejskiej Konwencji Praw Człowieka bez względu na podstawę ich powołania w prawie krajowym; – zignorowanie skutków orzecznictwa europejskich trybunałów uznających naruszenie prawa do sądu ustanowionego ustawą; – brak kompetencji parlamentu do nadania tzw. sędziom ustawowym statusu sędziów w rozumieniu Konstytucji RP mocą ustawy zwykłej. Po pierwsze, projektodawca, uzasadniając wykorzystanie wspomnianej koncepcji, odwołuje się do wyroku Trybunału Konstytucyjnego dotyczącego zniesienia tzw. awansów poziomych sędziów. We wspomnianym orzeczeniu TK rozważał charakter instytucji „powołania”, o której mowa w art. 179 konstytucji. Trybunał doszedł do wniosku, że immanentną cechą powołania sędziego w rozumieniu Konstytucji RP jest: przedstawienie wniosku przez KRS, której przysługuje zakres uznania	

		adekwatny do jej konstytucyjnej roli, oraz nadanie sędziemu prawa jurysdykcji, w tym przez określenie stanowiska i miejsca służbowego. W przypadku tzw. awansów poziomych KRS była związana wnioskiem sędziego, zaś skutkiem takiego powołania nie było nadanie lub zmiana aktualnej jurysdykcji – jego efektem były wyłącznie zmiana nazwy stanowiska oraz zwiększenie wynagrodzenia. Odwołując się do wcześniejszych rozważań dotyczących „utruty tożsamości konstytucyjnej” przez aktualną KRS, wskazujemy, że wnioski wynikające z omawianego wyroku TK nie znajdują przełożenia na problem wadliwych powołań sędziów, którego dotyczy opiniowany projekt. W orzeczeniu tym Trybunał nie zajmował się bowiem statusem KRS i jego wpływem na rangę powołania sędziów, lecz charakterem tzw. awansu poziomego, którego zasadniczą cechą było utrzymanie dotychczasowej jurysdykcji sędziego. Ponadto, nie ulega wątpliwości, że sędziowie, na których oddziaływał przytaczany wyrok TK, nabyli wcześniej swój status bezpośrednio na podstawie Konstytucji RP, a zniesienie tzw. awansów poziomych nie miało wpływu na ich stosunki służbowe – ani nie doszło do ich przeniesienia, ani tym bardziej do złożenia ich z urzędu. Tymczasem rozwiązania przewidziane w projekcie prowadzą w rzeczywistości do degradacji albo złożenia z urzędu części sędziów wbrew standardom wynikającym z art. 180 ust. 2 konstytucji. Stąd uważamy za nieadekwatne powoływanie się przez projektodawcę na omawiany wyrok TK, gdyż jego wnioski dotyczą istotnie odmiennej sytuacji: modyfikacji tytułatury i zwiększenia wynagrodzenia części sędziom, a nie ważności powołania i wynikających z tego skutków dla stosunków służbowych sędziów objętych projektem. Po drugie, w sytuacji, w której źródłem <i>votum</i> części sędziów nie jest konstytucja, lecz ustawa, to takie powołanie dla swojej ważności winno być kontrasygnowane przez Prezesa Rady Ministrów – podobnie, jak ma to miejsce w przypadku postanowień Prezydenta RP o powołaniu asesorów sądowych, którzy to bezsprzecznie nie są sędziami w rozumieniu konstytucji. Przypominamy, że Konstytucja RP przewiduje sankcję nieważności aktu urzędowego prezydenta pozbawionego kontrasygnaty, co oznacza, że niedopuszczalne jest, by taki akt wywoływał skutki prawne, w tym nadawał wiążąco <i>votum</i>.	

		W tym względzie żaden akt powołania sędziego objętego skutkami przewidzianymi w projekcie nie został opatrzony kontrasygnatą premiera – i jako taki konsekwentnie powinien być uznany za nieważny. Efektem braku kontrasygnaty nie jest bowiem obniżenie rangi umocowania sędziego, lecz nieważność takiego aktu i niewywoływanie skutków w nim wyrażonych. Koncepcja tzw. sędziów ustawowych nie odpowiada na tę wątpliwość, podobnie jak i sam projektodawca, który całkowicie przemilcza kwestię braku kontrasygnaty. Po trzecie, niezależnie od krajowych podstaw powoływania sędziów, do wszystkich z nich zastosowanie znajdują przepisy prawa Unii oraz Europejskiej Konwencji Praw Człowieka – szczególnie zasada skutecznej ochrony sądowej, wyrażona w art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE, a także m.in. art. 6 i 8 EKPC, obejmujące regulacje dotyczące statusu sędziów. Z perspektywy obu tych porządków prawnych nie ma znaczenia to, czy <i>votum</i> sędziego ma swoje źródło w krajowej konstytucji, czy w ustawodawstwie zwykłym. Objęcie sędziów ochroną na gruncie prawa unijnego wynika z faktu, że, zasiadając w składach sądów, mogą oni potencjalnie rozstrzygać kwestie dotyczące wykładni lub stosowania prawa Unii. Z kolei standardy EKPC odnoszą się zarówno do działalności sędziów w składach sądów⁴, jak i rozstrzygania w sprawach dotyczących bezpośrednio ich stosunku służbowego. Wynika z tego, że przypomniane wymogi związane z reformowaniem krajowego sądownictwa, w tym z regulacją statusu sędziów, winny być stosowane bez rozróżnienia do sędziów, którzy nabyli swoje uprawnienia bezpośrednio na mocy Konstytucji RP, jak i tych, których <i>votum</i> miałyby wynikać, zdaniem projektodawcy, z regulacji ustawowej. Dopóki Rzeczpospolita Polska jest związana prawem unijnym i EKPC, dopóty koncepcja tzw. sędziów ustawowych nie będzie adekwatną podstawą dla rozwiązania problemu wadliwości powołań. Po czwarte, skorzystanie z koncepcji tzw. sędziów ustawowych prowadziłoby do stwierdzenia, że problem wadliwych powołań nie prowadzi w istocie do naruszenia prawa do sądu ustanowionego ustawą, lecz „tylko” wymogów niezawisłości i bezstronności. Byłoby to niespójne z orzecnictwem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, w którym uznawano naruszenie tego pierwszego prawa, odstępując jednocześnie od badania kwestii niezależności i bezstronności. W	

			konsekwencji można by było postawić zasadne pytanie: skoro tzw. sędziowie ustawowi zostali skutecznie powołani, a ich jedynym wyróżnikiem jest ranga aktu będącego podstawą powołania, to na czym tak na-prawdę polega problem, który projektodawca planuje rozwiązać? Powołanie sędziego tak na mocy konstytucji, jak i ustawodawstwa zwykłego, spełnia bowiem, modelowo, kryteria <i>establishment by law</i> – jak ma to miejsce w przypadku sędziów, których status nie budzi wątpliwości, czy asesorów sądowych. Wreszcie, po piąte, nasze wątpliwości budzi zastosowanie omawianej koncepcji do tych grup sędziów, których nie obejmie skutek w postaci przeniesienia lub złożenia z urzędu. Projektodawca zdaje się bowiem przyjmować założenie o dopuszczalności milczącego nadania im statusu sędziów konstytucyjnych mocą ustawy zwykłej, co jest nie do pogodzenia z obowiązującą hierarchią źródeł prawa. Co więcej, parlament nie ma kompetencji do przyznawania statusu sędziego w rozumieniu konstytucyjnym osobom, które tego przymiotu (jak zdaje się wybrzmiewać z projektu) nie posiadają. Kompetencja do powoływania sędziów przynależy z kolei, w odpowiedniej sekwencji, Krajowej Radzie Sądownictwa i Prezydentowi RP. Zgodnie zaś z zasadami podziału władz i legalizmu kompetencji tej domniemywać nie wolno. Przykładowo, ustawodawca jest nie uprawniony do modyfikacji stosunku służbowego asesora sądowego, którego rezultatem miałyby być nadanie mu statusu sędziego w rozumieniu Konstytucji RP. Ten sam wniosek dotyczy tzw. sędziego ustawowego. Powyższej oceny nie podważa argument o „przymusowym położeniu”, w jakim mieliby się znaleźć kandydaci na sędziów z tych grup; z perspektywy omawianej koncepcji nie jest też zasadne twierdzenie, że po wejściu w życie ustawy ich status nie będzie kwestionowany. Przeciwnie, nadal pozostawałoby tzw. sędziami ustawowymi, a dodatkowym obciążeniem rzutującym na ich status byłaby niekonstytucyjna próba podwyższenia rangi ich powołania. W konsekwencji, chcąc działać zgodnie z logiką koncepcji tzw. sędziów ustawowych, niezbędne byłoby włączenie ww. grup sędziów w mechanizmy przewidziane w projekcie. Wszystkie te argumenty prowadzą nas do stwierdzenia, że koncepcja tzw. sędziów ustawowych nie jest adekwatna z punktu widzenia rozwiązania problemu wadliwych powołań.	

			C. Zbiorowe uregulowanie statusu sędziego Obie omówione wcześniej koncepcje, „utruty tożsamości konstytucyjnej” przez aktualną KRS oraz tzw. sędziów ustawowych, rzutują na sposób uregulowania statusu sędziów przyjęty w projekcie. Propozycja zakłada, że uchwały KRS stanowiące podstawę powołania sędziów z wybranych grup „są pozbawione mocy prawnej”, co oznacza ich unieważnienie ze skutkiem od dnia wejścia w życie ustawy (<i>ex nunc</i>). W uproszczeniu, w zależności od okoliczności powołania, sędziowie ci albo powracaliby na poprzednio zajmowane stanowiska, albo ich stosunek służbowy ustawałby. Oba te skutki następowałyby z mocy prawa. Zanim przystąpimy do zaopiniowania tego rozwiązania chcielibyśmy przypomnieć, że okoliczność, że sędzia powołany został na wniosek KRS w niekonstytucyjnym składzie sama w sobie nie oznacza, że taka osoba nie nabyła statusu sędziego. Problem pojawia się bowiem dopiero w sytuacji udziału tak powołanego sędziego w składzie sądu. Z perspektywy prawa Unii i Europejskiej Konwencji Praw Człowieka skutecznym rozwiązaniem kwestii wadliwych powołań sędziów byłoby „jedynie” uniemożliwienie zasiadania tym sędziom w składach sądów. Stąd też należy zaakceptować, jak określa to autor, „paradoks” sędziego niemogącego orzekać. Przewidziane w projekcie grupowanie sędziów, w zależności od okoliczności powołania, a następnie zastosowanie wobec poszczególnych sędziów skutków z mocy ustawy jest w naszej opinii niezgodne ze standardami konstytucyjnymi. Prawdą jest, że fakt powołania na wniosek KRS w niekonstytucyjnym składzie pozwala wyróżnić pulę sędziów, których status powinien być objęty działaniami naprawczymi. Nie-mniej, ostateczne rozstrzygnięcie w sprawie ich stosunku służbowego powinno mieć charakter zindywidualizowany – uwzględniać rodzaj i wagę naruszenia oraz przewidywać skutek proporcjonalny do zawinienia. Jak już wskazywaliśmy, niezależnie od wadliwości czy rangi powołania, do wspomnianych sędziów znajdują zastosowanie przepisy rozdziału VIII konstytucji. I tak skutki w postaci powrotu na poprzednio zajmowane stanowisko lub ustania stosunku służbowego mają w istocie charakter przeniesienia lub złożenia z urzędu, o których mowa w art. 180 ust. 2 Konstytucji RP. Tego rodzaju sankcje mogą zaś następować jedynie na mocy	

		orzeczenia sądu oraz w przypadkach określonych w ustawie – chociaż należy nadmienić, że konstytucja nie wymaga, by miało to miejsce jedynie w drodze postępowania dyscyplinarnego lub karnego. Proporcjonalnym rozwiązaniem, które godzi konieczność naprawy wadliwych powołań i standard konstytucyjny, może być indywidualna weryfikacja okoliczności danego powołania – rozstrzygająca o uprawnieniu danego sędziego do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości. Taka weryfikacja zakładać może wspólne rozpoznawanie spraw objętych tą samą uchwałą KRS i przewidywać zarządzenie środków tymczasowych, w tym w postaci zawieszenia sędziego w czynnościach służbowym w razie uprawdopodobnienia kwalifikowanego naruszenia. Kryterium oceny w takim postępowaniu powinien być przede wszystkim wpływ braku niezależności KRS na wynik postępowania nominacyjnego czy wykazanie rażącego naruszenia prawa po stronie KRS lub innych organów państwa w toku procedury powołania sędziego. Taką procedurę mógłby realizować bezpośrednio sąd lub powołany do tego organ, który w stosowych przypadkach występowałby do sądu o zawieszenie, przeniesienie lub złożenie sędziego z urzędu. Wbrew temu, co twierdzi projektodawca, propozycja nie realizuje wytycznych Komisji Weneckiej, która wskazała na konieczność indywidualizacji oceny⁷. Nie chodzi bowiem o pogrupowanie sędziów według okoliczności powołania, lecz o indywidualne rozstrzygnięcie prezentujące racje, jakie stały za zastosowaniem wobec danego sędziego środków przewidzianych w ustawie, przy uwzględnieniu okoliczności, które mogły rzutować na tę ocenę. Taki jest standard w państwach naszego kręgu kulturowego – niezależnie od zarzucanych naruszeń, w pierwszej kolejności człowiek postrzegany jest jako jednostka, a nie część zbiorowości. D. Pozorna kontrola sądowa rozstrzygnięcia w sprawie statusu sędziego W myśl projektu sędziom podlegającym przeniesieniu lub złożeniu z urzędu przysługiwałoby odwołanie do Sądu Najwyższego. Jego przedmiotem miałyby być zaszeregowanie przez Ministra Sprawiedliwości sędziów do odpowiednich grup – i wskazanie skutków wynikających z mocy ustawy. Ma to następować w drodze obwieszczenia ministra. Tego rodzaju środek odwoławczy jest w naszej ocenie skonstruowany wadliwie.	

			Po pierwsze, przedmiotem odwołania miałyby być jedynie prawidłowość określenia skutków wynikających z ustawy, a nie sam fakt ich zastosowania. Odwołanie polegałoby zatem na zbadaniu tego, czy Minister Sprawiedliwości właściwie zaszeregował sędziego do danej grupy, a nie ocenie materialnych podstaw degradacji lub złożenia z urzędu. Biorąc pod uwagę daleko idący wpływ umieszczenia w wykazie dla sytuacji zawodowej sędziego, omawiany środek jest zatem nierzetelny i zapewnia pozorną ochronę. Standard prawa do sądu wymaga z kolei, by odwołanie miało skuteczny charakter i umożliwiałoby zbadanie wszelkich okoliczności prawnych i faktycznych. Po drugie, projektodawca deklaruje, że rzeczywista kontrola skutków przewidzianych w ustawie może nastąpić dopiero w ponownym postępowaniu przed prawidłowo ukształtowaną KRS. Tego rodzaju stanowisko potwierdza jedynie pozorność odwołania. Procedura konkursowa, w której ocena uzależniona jest w znacznej mierze od puli kandydatów i ich kwalifikacji, sama w sobie nie prowadzi do rozstrzygnięcia o skutkach wadliwości powołania. W rozwiązywaniu problemu powołań na wniosek aktualnej KRS nie chodzi bowiem o to, by porównać osoby objęte projektem z sędziami, którzy świadomie zrezygnowali z ubiegania się o awans, lecz o to, by zbadać nieprawidłowości dotyczące konkretnej nominacji i proporcjonalnie rozstrzygnąć o ich skutkach. Projektodawca nie uwzględnia faktu, że pula potencjalnych kandydatów na dane wolne stanowisko sędziowskie nie obejmuje jedynie sędziów, a wynik konkursu jest pochodną wielu okoliczności. W tym miejscu ujawnia się zresztą jedna z wad projektu. Autor propozycji przyjmuje, że część sędziów jest „pokrzywdzona” brakiem awansu, kosztem innych sędziów, i próbuje naprawić tę nierównowagę projektując rozwiązania pozornie obiektywizujące cały proces. Przypominamy, że sędziemu nie przysługuje prawo do awansu, a wymogi dla kandydatów na sędziów obejmują również przedstawicieli innych zawodów prawniczych, którzy mogą swobodnie dysponować swoim prawem do ubiegania się o stanowisko sędziego. Z perspektywy obowiązujących regulacji za równie uprawnioną należy ocenić sytuację, w której 100 proc. nominacji sędziowskich dotyczyć będzie zarówno już orzekających sędziów, jak i np. notariuszy. Posiada-nie statusu sędziego samo w sobie nie determinuje bowiem awansu; nie może też zwiększać szans na jego uzyskanie.	

		Po trzecie, problematyczne z punktu widzenia odwołania są terminy wejścia w życie poszczególnych przepisów projektu. W aktualnym brzmieniu propozycji możliwa jest sytuacja, w której wniesienie takiego odwołania w ogóle nie będzie możliwe. Skoro przepis uprawniający do ogłoszenia wykazu wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia, zaś pozostałe przepisy po 30 dniach, to dwutygodniowy termin od ogłoszenia odwołania może upłynąć zanim przepis uprawniający do wniesienia odwołania wejdzie w życie. Ryzyko to jest tym większe, że minister zobligowany będzie do ogłoszenia wykazu „niezwłocznie”. Po czwarte, autor projektu nie wyjaśnił, dlaczego informowanie sędziów o zaszeregowaniu do poszczególnych grup następować powinno w formie obwieszczenia Ministra Sprawiedliwości publikowanego w Monitorze Polskim. Zakładając, że intencją projektu jest pozostawienie znacznej części sędziów nominowanych przez aktualną KRS w zawodzie, to tego rodzaju informacja, dostępna publicznie i w każdym czasie, może negatywnie wpływać na postrzeganie tej grupy po zakończeniu procesu naprawy wadliwych powołań. Paradoksalnie może to wzmacniać przekonanie podsądnych i innych sędziów, że, pomimo degradacji, osoby te nadal nie posiadają przymiotów niezbędnych do niezawisłego sprawowania urzędu. Jak bowiem miał okazję ująć to jeden z otwartych zwolenników opiniowanego rozwiązania „nieskazitelną charakter nie odrasta”. Abstrahując od wadliwości samej idei zbiorowego zaszeregowania sędziów, rozwiązaniem, które bierze pod uwagę skuteczność całego przedsięwzięcia, cel zwiększenia niezawisłości sędziów oraz ich prawo do prywatności i do ochrony danych osobowych byłoby doręczanie rozstrzygnięć ministra bezpośrednio sędziom lub co najwyżej przekazywanie ich prezesom właściwych sądów celem doręczenia adresatom. Jeżeli zamysłem projektodawców było ułatwienie Ministrowi Sprawiedliwości poinformowania wszystkich zainteresowanych sędziów o skutkach wynikających z ustawy, to forma obwieszczenia i zakres przekazywanych informacji nieproporcjonalnie wkraczają w dobra, które sam projektodawca chciałby chronić. Ten sam rezultat można zaś osiągnąć stosując mniej inwazyjny sposób informowania. E. Związanie Prezydenta RP terminem na powołanie sędziego	

			W myśl projektu, Prezydent RP będzie zobowiązany do powołania sędziego w terminie trzech miesięcy od dnia przedstawienia wniosku przez KRS. Dotyczyć to ma stanowisk sędziowskich we wszystkich rodzajach i szczeblu sądów. W tym względzie popieramy stanowisko RPO, w którym wskazano na niekonstytucyjność takiego rozwiązania, przywołując stosowne orzeczenie TK9. Niezależnie od tego, prezydent ma obowiązek niezwłocznie rozstrzygnąć w kwestii powołania danego kandydata na sędziego. Niedopuszczalność związania Prezydenta RP terminem na powołanie sędziego nie oznacza jednak, w naszym przekonaniu, że ustawodawca nie może zapewnić sprawności całej procedury w inny sposób – wając m.in. rolę prezydenta w procesie powoływania sędziów, prawo kandydatów do ostatecznego rozstrzygnięcia o ich sytuacji zawodowej, a także konieczność zagwarantowania jednostkom prawa do sądu. Kompromisowym rozwiązaniem, które godzi te wartości, mogłoby być zobowiązanie prezydenta do przedstawienia kandydatowi, w terminie trzech miesięcy od otrzymania wniosku od KRS, informacji wyjaśniającej przyczyny beczynności – a w razie dalszej zwłoki, każdorazowo co trzy miesiące. Jednocześnie, beczynność po stronie Prezydenta RP powinna być przedmiotem skargi do sądu administracyjnego¹⁰. Taki mechanizm nie ma na celu zmuszenia prezydenta do wydania konkretnego rozstrzygnięcia, lecz zmotywowanie go do niezwłocznego rozpoznania wniosku KRS. W przeciwnym razie, biorąc pod uwagę zasadę sprawności i rzetelności działania organów państwa, Prezydent RP powinien przedstawić kandydatowi rzeczywiste i konkretne przyczyny beczynności oraz działania, jakie podjął lub zamierza podjąć w kierunku rozstrzygnięcia sprawy. III. PODSUMOWANIE Nie ulega wątpliwości, że naprawa problemu wadliwych powołań sędziów jest powinnością władz państwa. Niestety, przedstawiony projekt nie zmierza do jego opanowania. Opierając się na niespójnych założeniach i wybiórczo stosując standardy, autor projektu tworzy ryzyko pogłębienia problemu i wystąpienia dalszych, kaskadowych, naruszeń wymogów skutecznej ochrony sądowej i prawa do sądu. Projektodawca nierzetelnie ocenił alternatywne rozwiązania, gdyż na jego ocenę problemu istotny wpływ miały koncepcje pełne luk i nieścisłości. Nie	

			chcąc powtarzać argumentów przedstawianych w debacie środowiskowej raz jeszcze należy przypomnieć, że kwestię wadliwych powołań można rozwiązać mniej inwazyjnymi środkami – również przewidującymi degradację lub złożenie z urzędu tych sędziów, na których nominacje miały wpływ czynniki polityczne.	
22.	uwagi dotyczące zgodności projektu z Konstytucją	Prezes Sądu Okręgowego w Opolu	poniżej przedstawiam uwagi wniesione przez SSR Mariusza Ulmana, przystane do tegoż Sądu przez Prezesa Sądu Rejonowego w Nysie dnia 04 listopada 2025 r: Projekt ani nie zapewnia sprawiedliwych rozliczeń z osobami sprzeniewierzającymi się praworządności (wręcz przeciwnie niekiedy w dużej mierze premiuje je, delegacjami i wyższymi wynagrodzeniami), ani nie zabezpiecza Rzeczypospolitej Polskiej również na przyszłość przed podobnymi sytuacjami. Trudno go również uznać za zgodny z Konstytucją, a tym samym nie sposób uznać by miał na celu przywracanie praworządności. Nie uwzględnia również w ogóle możliwych konsekwencji w zakresie pozbawienia mocy prawnej uchwał KRS, czego konsekwencją musi być uznanie, że nie doszło do prawidłowego powołania sędziów. Zauważa, że zgodnie z art. 179 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej sędziowie są powoływani przez Prezydenta Rzeczypospolitej, na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, na czas nieoznaczony. Aby zostać sędzią musi dojść do spełnienia kilku warunków. Po pierwsze, należy spełnić wymogi ustawowe, co do wieku, wykształcenia, umiejętności, po drugie w procedurze przed KRS należy uzyskać poparcie skutkujące złożeniem wniosku do Prezydenta i po trzecie, Prezydent musi wydać postanowienie o powołaniu na stanowisko sędziowskie. Oczywistym jest, że nominacji nie może uzyskać osoba bez odpowiedniego wykształcenia, jak też nie może jej wręczyć którykolwiek z byłych prezydentów. Tak samo należy traktować kwestię udziału KRS w procedurze nominacyjnej. Uznanie, że wnioski składane Prezydentowi były nie przez tę KRS, o której mowa w Konstytucji - do czego zdaje się zmierza projektowana ustawa - musi oczywiście prowadzić do wniosku, że cała procedura jest wadliwa i w istocie faktycznie do powołania nie doszło. Konstytucja RP w żadnym wypadku nie różnicuje sytuacji osób ubiegających się o nominację sędziowską i z punktu widzenia najwyższego aktu prawnego nie ma znaczenia, czy osoby kandydujące były wcześniej sędziami,	Uwagi niezasadne mające charakter polemiczny w zakresie zgodności projektu ustawy z Konstytucją RP.

		prokuratorami, asesorami, referendarzami, profesorami wyższych uczelni, adwokatami, czy zresztą kimkolwiek innym. Przyjęcie, że obecna i poprzednia KRS, nie jest tą Krajową Radą Sądownictwa, o której mowa w powołanym przepisie Konstytucji skutkować musi uznaniem, że wszystkich powołanych przez ostatnich kilka lat sędziów dotyczy ta sama wada. Nie ma więc znaczenia, czy nominacja dotyczyła awansu w sądzie powszechnym, czy też uzyskania stanowiska przez osobę z zewnątrz. Dalszą konsekwencją musi być uznanie, że osoby który przeszły procedurę przed KRS zgodnie z tytułem w latach 2018-2025 sędziami nie są. Nie ma jakiegokolwiek znaczenia przy tym jak bardzo duży udział w procedurze nominacyjnej miała KRS, bo to ona przedkładała wnioski prezydentowi. Skoro rozstrzygnięcia zostały wydane przez osoby nie będące sędziami, nie można je uznać za wyroki, czy postanowienia, które mogły kształtować prawa ludzi, czy mówiąc obrazowo powodować zamknięcie kogokolwiek do więzienia. Projekt co prawda przewiduje, że wszystkie rozstrzygnięcia pozostają w mocy. Zapisem ustawy nie można jednak stwierdzić, że orzeczenia wydane przez niesędziów są jednak orzeczeniami, skoro sama ustawa wskazuje, że co niektórzy z owych niesędziów, czy neosędziów, w ogóle nie zasługują na to by być sędziami, a co najwyżej, zgodnie z zaprezentowanymi przepisami, mogą być referendarzami. I o ile jeszcze być może takie stanowisko zostanie zaakceptowane przez niektóre sądy w Polsce, bo raczej nie przez Trybunał Konstytucyjny, jako że art. 45. Konstytucji RP gwarantuje prawo do sądu, rozumianego jako prawo do tego by wydane orzeczenie było przez sąd, w którego składzie są prawidłowo powołani sędziowie, to takie brzmienie przepisów ustawy będzie mogło być podstawą do podważania orzeczeń przez TSUE i ETPCz z uwagi na brzmienie art. 47. Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej i art. 5 i 6 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (dotąd jeszcze nie wypowiedzianej), co rodzić może poważne skutki odszkodowawcze dla Rzeczypospolitej Polskiej. W tym więc zakresie projektowana ustawa wcale nie zabezpiecza Polski przed ponoszeniem kolejnych kosztów związanych z naruszaniem niezależności sądów. Ustawa i jej uzasadnienie w tym zakresie w ogóle nie zawierają oceny możliwych skutków. Ponadto, zgodnie z przedstawionym projektem, sędziowie są dzieleni na grupy (już osiem), docenić wszakże należy, że już nie ma mowy o kolorach, i w istocie	

		już na samym początku poddawani zbiorowej weryfikacji. Przy czym ocenie nie podlegają kwalifikacje sędziów, to czy swoim dotychczasowym postępowaniem dają rękojmię prawidłowego wykonywania funkcji sędziego, ale w gruncie rzeczy pozakonstytucyjne kryteria, a w zasadzie jedno, czyli poprzednio wykonywany zawód, czy zajmowane stanowisko, co nie ma nic wspólnego ani z przywracaniem praworządności, ani nawet z samą praworządnością, jako że zaproponowany podział jest właśnie rażąco sprzeczny z Konstytucją RP (art. 60, 32, 7 oraz 2). Przynależność do danej grupy ma się przy tym wiązać z założeniami z różnymi konsekwencjami, a odpowiedzialność ma mieć charakter zbiorowy, choć bardzo często w dużej mierze iluzoryczny. Na koniec najistotniejsza kwestia. Projekt uznaje, że uchwały KRS są pozbawione mocy prawnej z uwagi na wadliwość powołania KRS. Przy czym jednocześnie tenże sam projekt przewiduje ponowienie konkursów przed KRS powołaną w tożsamy sposób. Nie ma w ustawie przepisów dotyczących zmiany sposobu wyłaniania członków KRS. Zatem KRS jest nielegalna, ale tylko wówczas, gdy wybiera ją nie obecna koalicja. Taki schemat można powtarzać przecież po każdych kolejnych wyborach i doprowadzić do pełnej zależności sądów od osób obecnie sprawujących władzę. Jakkolwiek jest zapowiadana nowa ustawa dotycząca KRS, ale obecnie prezentowany projekt w żadnym wypadku nie odnosi się do niej i nie może, bo projektowane przepisy dotyczące KRS nie zostały ujawnione, jak też trudno przyjąć, że nowa ustawa zostanie na pewno uchwalona, podpisana przez Prezydenta RP i zaakceptowana przez Trybunał Konstytucyjny. Projekt, w takim kształcie, w ogóle nie powinien trafić pod obrady Sejmu. Wielość jego wadliwości powoduje, że nie ma możliwości wniesienia korekt w trakcie prac parlamentarnych. Założenia, na których został oparty obecny projekt, są bowiem z gruntu błędne. Zdaniem sędziego Ulmana winien być przygotowany nowy projekt ustawy, przy udziale środowiska sędziowskiego i innych, a także przy parlamentarnym konsensusie. W pracach nad projektem powinien być uwzględniony również przedstawiciel Prezydenta RP. Nowy projekt ustawy powinien przede wszystkim być powiązany z reformą KRS i w ogóle systemu sądownictwa w Polsce i zapewniać:	

			- uniezależnienie od polityków zarówno sądów, jak i mającej stać na straży niezależności sądów i niezawisłości sędziów Krajowej Rady Sądownictwa; - równać sytuacje osób, które stawiały w konkursach przed KRS niezależnie od tego czy wygrały ów konkurs i niezależnie od tego jakie wcześniej stanowisko zajmowały, kwestia odpowiedzialności powinna mieć charakter indywidualny, a nie zbiorowy; - przewidywać możliwość wznowienia postępowania w każdej sytuacji, gdy status sędziego został zakwestionowany; ale przede wszystkim - co jest warunkiem sine qua non - być zgodny z Konstytucją RP i wiążącym prawem międzynarodowym.	
23.	uwagi dotyczące zgodności projektu z Konstytucją	Paweł Księżak	1. Projekt w całości należy ocenić krytycznie, jako sprzeczny z Konstytucją RP, oparty na błędnych przesłankach, niewynikających z orzecznictwa RTPCz i TSUE, ignorujący polski TK i opinie Komisji Weneckiej. Tworzy on nieznane na gruncie prawa polskiego koncepcje sędziów ustawowych a przy tym jest sprzeczny z elementarnymi zasadami logiki formalnej. 2. Projekt jest wewnętrznie sprzeczny. Jeśli KRS nie jest KRS, o którym mowa w Konstytucji, to nie mógł skutecznie składać wniosków o powołanie sędziego - żadnego sędziego, zatem żaden sędzia (i asesor) nie jest sędzią (czy też sędzią konstytucyjnym, jak chcą projektodawcy). Nie ma tu żadnej różnicy, zatem nie ma żadnej logicznej możliwości, by część sędziów (po szkole) jednak było sędziami i miała skuteczne powołania a inni nie. Ustawowo z kolei ci wybrani nie mogą stać się sędziami innymi niż ustawowi. Skoro jednak są sędziami (bo przecież ustawa nie może uczynić z nich sędziów konstytucyjnych) to i inni nimi są. Dla wszystkich był ten sam KRS i żaden z sędziów nie miał wyboru (nie mógł, choćby chciał, kandydować przed jakimś innym, alternatywnym KRS). 3. Projekt w sposób rażąco narusza nieusuwalność sędziów (art. 180 Konstytucji). Oczywiste jest, że jedynym rozwiązaniem zgodnym z Konstytucją jest albo pozbawienie sędziów urzędu orzeczeniem sądu, albo przeniesienie ich w stan spoczynku. Nie ma innej drogi. Im szybciej zostanie to uświadomione, tym szybciej uzdrowi się wymiar sprawiedliwości.	Uwagi niezasadne mające charakter polemiczny w zakresie zgodności projektu ustawy z Konstytucją RP.
24.	uwagi dotyczące zgodności projektu z Konstytucją	Norbert Stachura	Projekt ustawy jest sprzeczny z Konstytucją - art. 180 ust. 1 stanowi: "Sędziowie są nieusuwalni". Projekt też jest sprzeczny z podstawowymi zasadami logiki - jeśli rząd uważa, że powołania sędziowskie są nieistniejące - to ta ustawa jest zbędna, nie ma powodu zajmować się nieistniejącymi	Uwagi niezasadne mające charakter polemiczny w zakresie zgodności projektu ustawy z Konstytucją RP.

			bytami. Projekt ustawy także traktuje nierówno osoby w tej samej sytuacji prawnej. Wnoszę o zaniechanie procedowania tego projektu, jest szkodliwym marnotrawstwem zasobów publicznych.	
25.	pozostałe uwagi (bez odniesienia do konkretnych przepisów projektu)	Rzecznik Praw Obywatelskich	[...] należy zauważyć, że projektodawca nie rozważył w należyty sposób alternatywnych rozwiązań problemów związanych ze statusem sędziów powołanych w latach 2018-2025 oraz wydanych przez nich orzeczeń. Komitet Ministrów Rady Europy⁷⁰, Komisja Wenecka⁷¹ oraz Rzecznik Praw Obywatelskich⁷² wielokrotnie zwracali uwagę na możliwość rozwiązania problemu przez uporządkowanie statusu tych sędziów z pomocą mechanizmu oceny indywidualnej. Helsińska Fundacja Praw Człowieka przedstawiła nawet szczegółowy projekt takiego rozwiązania⁷³. W uzasadnieniu projektu odrzucono tę alternatywę, podnosząc cztery argumenty przeciwko: 1) „paradoks sędziego niemogącego sądzić ma źródło w konstytucyjnej wadliwości procedury, w której uzyskał on swój obecny status, a nie jego indywidualnych kwalifikacjach”; 2) „[ocena indywidualna] prowadziłaby ze względu na liczbę powołań dokonanych na jej wniosek, do wieloletniego paraliżu postępowań sądowych, mogącego zarazem tworzyć wrażenie, że sędziowie zajmują się wyłącznie swoimi sprawami, a nie rozstrzyganiem sporów, do czego wymiar sprawiedliwości jest powołany”; 3) „organ dokonujący weryfikacji musiałby mieć zarazem kompetencje śledcze, aby ustalić, jakie czynniki pozamerytoryczne miały wpływ na uchwałę obecnej Rady”; Argument nr 1 pomija fakt, że sposób wyboru Krajowej Rady Sądownictwa oraz wadliwość procedury nominacyjnej są ściśle powiązane z wątpliwościami co do braku dostatecznych kwalifikacji wyłonionych w niej osób, na co zwraca uwagę przywołana uchwała trzech izb SN: tak ukształtowana Krajowa Rada Sądownictwa nie jest organem niezależnym, lecz działa jako organ podporządkowany bezpośrednio władzy politycznej. Prowadzone przez tę Radę konkursy na urząd sędziego miały i mają wobec tego charakter wadliwy, prowadzący do zasadniczej wątpliwości co do motywów występowania z wnioskiem o powołanie konkretnych osób na urząd sędziego⁷⁴. Argument nr 2 nie został poparty żadnymi analizami świadczącymi o realnym rozważeniu dostępnych metod indywidualnej oceny powołań sędziowskich	Uwaga niezasadna

			dokonanych w latach 2018-2025. Tempo uporządkowania statusu sędziów w drodze mechanizmu oceny indywidualnej zależałoby od wielu szczegółowych czynników, takich jak przesłanki oceny, skład organu dokonującego oceny, jego budżet i liczebność personelu wspomagającego. Nie da się a priori wykluczyć, że przeprowadzenie oceny indywidualnej w sprawny sposób byłoby możliwe przy zapewnieniu organowi dokonującemu oceny odpowiednich zasobów organizacyjnych i finansowych. Argument nr 3 nie bierze pod uwagę, że ocena indywidualna mogłaby ograniczać się do weryfikacji rzetelności procedury przed obecną KRS na podstawie zgromadzonych dokumentów. 5. Konkluzje Kryzys władzy sądowniczej w Polsce, zapoczątkowany wejściem w życie w 2018 r. nowych zasad kształtowania składu Krajowej Rady Sądownictwa, wymaga pilnej interwencji ustawodawczej. Konieczne jest przywrócenie obywatelom pewności i zaufania do niezależności sądownictwa i do stabilności orzeczeń sądowych. Proces ten powinien być jednak zgodny ze standardami konstytucyjnymi i międzynarodowymi. Z tego punktu widzenia opiniowany projekt wymaga ponownego gruntownego przemyślenia. W podsumowaniu należy zwrócić uwagę na następujące kwestie: 1. Opiniowany projekt ustawy opiera się na nieprawidłowym założeniu, jakoby osoby powołane na urzędy sędziowskie po 6 marca 2018 r. w ogóle nie były sędziami w rozumieniu prawa, w tym Konstytucji. Tego typu założenie nie znajduje potwierdzenia w orzecznictwie ETPC lub TSUE ani orzecznictwie sądów polskich (w tym SN i NSA). Jest wręcz przeciwnie, o czym była mowa wyżej. Status sędziów powołanych po 6 marca 2018 r. wymaga uporządkowania, ale powinno to odbywać się z uwzględnieniem standardów konstytucyjnych i międzynarodowych. W świetle tych standardów powołania tych sędziów są obciążone wadami prawnymi, ale nie są przez to automatycznie nieważne. Zgodnie z rekomendacjami Komisji Weneckiej i Komitetu Ministrów Rady Europy każdy przypadek powinien być oceniany indywidualnie. Przebieg procedury powołania sędziego może być – w określonych ustawą okolicznościach – uzasadnieniem złożenia sędziego z urzędu lub przeniesienia na wcześniej zajmowane stanowisko, ale warunkiem jest to, że może to wynikać jedynie	

			z wyroku sądu, a nie politycznej decyzji ustawodawcy (art. 180 ust. 2 Konstytucji). 2. Projekt nie wykonuje w sposób prawidłowy wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, Sądu Najwyższego, Naczelnego Sądu Administracyjnego, ani rekomendacji Komisji Weneckiej. Szczególnego podkreślenia wymaga to, że w pewnych przypadkach uzasadnienie projektu przedstawia treść lub skutki orzecznictwa europejskiego w sposób niezgodny z tym, co rzeczywiście orzekł dany trybunał. 3. Zbiorowe stwierdzenie nieważności uchwał KRS oraz automatyczne złożenie z urzędu lub przeniesienie na niższe stanowiska ok. 1500 sędziów w drodze ustawy, bez rzetelnego procesu sądowego, w powiązaniu z podaniem ich imion i nazwisk do publicznej wiadomości, byłoby niezgodne z zasadą proporcjonalności wywodzoną z zasadą państwa prawnego (art. 2 Konstytucji), zasadą nieusuwalności sędziów (art. 180 Konstytucji), prawem dostępu do sądu (art. 45 ust. 1 Konstytucji, art. 6 EKPC), prawem do ochrony reputacji (art. 8 EKPC) oraz prawem do skutecznego środka odwoławczego (art. 13 EKPC). 4. Wolno zakładać, że w razie wejścia w życie opiniowanego projektu sędziowie, których dotyczy ten projekt, poszukiwaliby ochrony w Europejskim Trybunale Praw Człowieka. Mając na względzie aktualne orzecznictwo tego Trybunału, nie ulega wątpliwości, że w tego typu sprawach zapadłyby wyroki stwierdzające naruszenie Konwencji. Spowodowałoby to pogłębienie kryzysu władzy sądowniczej, z jakim mamy obecnie do czynienia w Polsce, i kolejne spory o status polskich sędziów. Projekt, gdyby wszedł w życie, mógłby więc doprowadzić do skutku przeciwnego do założeń, jakie przyświecają projektodawcy. 5. Projekt jest wewnętrznie niespójny: czasami uznaje KRS za organ „nieistniejący”, a jej uchwały za niebyłe (uchwały w przedmiocie powołania około 1500 sędziów z grupy „czerwonej” i „żółtej”), a w innym przypadku uznaje KRS za organ „istniejący”, zdolny do podjęcia skutecznych prawnie uchwał, które są uznawane przez projektodawcę za wiążące (np. uchwały w przedmiocie powołania ok. 1200 sędziów z grupy „zielonej”; uchwały w przedmiocie mianowania około 700 asesorów mianowanych po 6 marca 2018 r.; uchwały w przedmiocie przedłużenia	

			orzekania po osiągnięciu wieku spoczynkowego; uchwały rozpatrujące odwołania od podziałów czynności sędziów). 6. Proponowana szczególna procedura wzruszania orzeczeń wydanych z udziałem sędziego powołanego po 6 marca 2018 r., zakładająca automatyczne uchylenie rozstrzygnięcia na wniosek strony (uczestnika), nawet jeśli było ono merytorycznie zasadne, budzi wątpliwości z punktu widzenia zasady stabilności stosunków prawnych ukształtowanych prawomocnymi orzeczeniami sądowymi (art. 2 Konstytucji). Z kolei przyznanie organom administracji publicznej uprawnienia do żądania wzruszenia korzystnego dla obywatela orzeczenia sądu administracyjnego budzi wątpliwości z punktu widzenia zasady zaufania obywatela do państwa (art. 2 Konstytucji). 7. W ocenach skutków regulacji (OSR) nie przedstawiono kompletnych szacunków, ile orzeczeń może zostać wzruszonych w tej procedurze i jak to wpłynie na ogólne tempo postępowania sądowego w Polsce. Nie przedstawiono szacunkowej liczby orzeczeń Sądu Najwyższego, Naczelnego Sądu Administracyjnego i wojewódzkich sądów administracyjnych, które mogą podlegać wzruszeniu, a w przypadku sądów powszechnych pominęto dane za lata 2018-2021. 8. Likwidacja skargi nadzwyczajnej bez zastąpienia jej innym środkiem prawnym stworzy istotną lukę w systemie środków zaskarżenia, utrudniając Rzecznikowi Praw Obywatelskich udzielanie pomocy obywatelom, których prawa zostały naruszone przez prawomocne orzeczenia niepodlegające zaskarżeniu skargą kasacyjną. Skarga nadzwyczajna wymaga korekty uwzględniającej zastrzeżenia ETPC wyrażone w wyroku Wałęsa, względnie zastąpienia nowym środkiem zaskarżenia, przysługującym RPO, umożliwiającym mu zaskarżanie orzeczeń naruszających konstytucyjne prawa lub wolności w wydłużonym terminie. 9. Na pozytywną ocenę zasługuje propozycja rozwiązania problemu tzw. podwójnych postanowień spadkowych, umożliwiających temu sądowi uchylenie orzeczenia, które wyklucza się z innym (art. 6781 k.p.c.).	
26.	pozostałe uwagi (bez odniesienia do konkretnych	I Zastępca Prokuratora	Z zadowoleniem przyjąć należy przedłożony projekt, zmierzający do długo oczekiwanego uregulowania statusu osób powołanych do pełnienia urzędu sędziego na podstawie uchwał, podjętych w latach 2018-2025 w sprawach	Uwaga akceptująca przyjęte rozwiązania – nie wymaga odniesienia się

	przepisów projektu)	Generalnego – Prokurator Krajowy	indywidualnych przez Krajową Radę Sądownictwa, uszanowaną na podstawie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw. Przedstawiona w projekcie i jego uzasadnieniu argumentacja, nawiązując do licznych orzecznictwa trybunałów europejskich (Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz Europejski Trybunał Praw Człowieka), jak i Sądu Najwyższego oraz Naczelnego Sądu Administracyjnego, prowadzi projektodawcę do przyjęcia koncepcji rozróżnienia na „sędziów konstytucyjnych”, powołanych w procedurze zgodnej z Konstytucją, i „sędziów ustawowych”, czyli powołanych na podstawie ustawy, ale bez wniosku ustanowionej zgodnie z Konstytucją Krajowej Rady Sądownictwa. Implikacją takiego założenia musi być uznanie, że tylko sędziowie powołani w zgodzie z Konstytucją mają <i>votum</i> do sprawowania wymiaru sprawiedliwości w sposób, który gwarantuje prawo do sądu, a to stwierdzenie znajduje z kolei potwierdzenie w orzecznictwie europejskich trybunałów. Zasadnie zatem w projekcie określono sposób ustalania skutków prawnych wobec osób biorących udział w wadliwej procedurze powołania na stanowisko sędziowskie ukształtowanej na podstawie uchwał, podjętych w latach 2018—2025 przez Krajową Radę Sądownictwa, ukształtowaną na podstawie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw.	
27.	pozostałe uwagi (bez odniesienia do konkretnych przepisów projektu)	Prezes Sądu Apelacyjnego w Krakowie	W pierwszej kolejności odnotować należy, że problem funkcjonowania w systemie władzy sądowniczej osób powołanych do pełnienia urzędu sędziego na podstawie uchwał Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej na podstawie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw ma walor obiektywny, jak też obiektywnie konieczne jest uregulowanie statusu tej grupy sędziów. Poza sporem powinno pozostawać, że ukształtowana wyżej wskazaną ustawą procedura nominacyjna sędziów jest wadliwa – co wynika wprost z powołanego w uzasadnieniu do projektu orzecznictwa sądów europejskich oraz Sądu Najwyższego orzekającego w niekwestionowanym składzie. Uregulowanie statusu osób powołanych na urząd sędziego w wadliwej procedurze jest w interesie wymiaru sprawiedliwości i jest niezbędne dla prawidłowego działania systemu sądowego. Jak się wydaje, powinno być także w interesie samych sędziów powołanych w tej procedurze – jedynie wówczas	Uwaga niezasadna

			bowiem uzyskają oni pełną legitymację do sprawowania wymiaru sprawiedliwości. Dysfunkcyjność udziału w systemie sądowym osób powołanych w wadliwej procedurze nominacyjnej w sposób istotny wpływa na możliwość efektywnego działania sądów. Po pierwsze, tego rodzaju powołania są kwestionowane w przestrzeni publicznej, co nie sprzyja stabilizacji sytuacji sądów. Wprowadzenie do systemu sędziów powołanych w wadliwej procedurze rodzi szereg konsekwencji, w tym nie tylko natury ustrojowej, ale także związanej z biegiem spraw – co przekłada się na czas prowadzonych postępowań oraz potęguje organizacyjne i orzecznicze problemy sądów. Przede wszystkim zdarza się, że same strony i ich pełnomocnicy kwestionują skład sądu, o ile zasiada w nim osoba powołana w omawianym trybie (bądź w środkach odwoławczych, bądź składając wniosek o wyłączenie sędziego albo w trybie art. 42 a u.s.p.). Nadto, dochodzi do wydawania orzeczeń przez Sąd Najwyższy bądź sądy odwoławcze, uchylających wyrok wydany przez sąd, w składzie którego uczestniczyła osoba nominowana w ww. trybie. Skutkiem tego jest znaczące wydłużenie postępowań sądowych w sprawach, w których miały miejsce wyżej opisane działania, a w niektórych sprawach – wręcz wstrzymanie biegu postępowania. Opisane zjawiska powodują mnożenie czynności procesowych niezbędnych do podjęcia w sprawie. Dodatkowo, w jakiejś mierze, problem kwestionowania powołań sędziowskich paraliżuje pracę orzeczniczą poszczególnych wydziałów sądów. Tym samym zachodzi pilna konieczność podjęcia naprawczych działań legislacyjnych. Z tych względów w sposób pozytywny należy odnotować samo pojawienie się projektu ustawy, chociaż – jak się wydaje – jest to projekt spóźniony. [N]ależy wyrazić żal, że przedmiotem szerokich konsultacji, w tym ze środowiskiem sędziowskim, nie były założenia „ustawy naprawczej”, lecz jest nim przedstawiany obecnie projekt. Zaznaczyć przy tym należy, że nie uważam, by sam fakt konsultowania założeń ze stowarzyszeniami sędziowskimi był równoważny z zaangażowaniem środowiska sędziowskiego w proces opiniowania. Uznaję, że sposób uregulowania statusu osób powołanych na urząd sędziego w wadliwej procedurze nominacyjnej może być różny – od krańcowych: zalegalizowania wszystkich dokonanych w wadliwej procedurze powołań do unieważnienia wszystkich, przy całym wachlarzu	

			rozwiązań pośrednich. O tym, który wariant jest optymalny winny decydować kryteria związane z oceną konstytucyjności przyjmowanych rozwiązań, ich racjonalności, wpływu na funkcjonowanie wymiaru sprawiedliwości, szans na trwałość projektowanych zmian, ich efektywność, a wreszcie – szans na ich wdrożenie. Tymczasem przedstawiany projekt ustawy powszechnie jest uznawany za niemożliwy do realizacji i nie mający szans na wejście w życie. Przedstawienie konkretnego projektu, bez poddania dyskusji założeń procesu naprawczego, w istotny sposób ogranicza przedmiot opiniowania	
28.	pozostałe uwagi (bez odniesienia do konkretnych przepisów projektu)	Prezes Sądu Apelacyjnego w Szczecinie	Jeden z sędziów Sądu Apelacyjnego w Szczecinie zaproponował: „wprowadzenie dodatkowej kategorii sędziów, a mianowicie tych, którzy uczestniczyli w konkursach na stanowisko sędziowskie po podjęciu uchwały Sądu Najwyższego z 23.01.2020 r., BSA I-4110-1/20, OSNKW 2020, nr 2, poz. 7.), a także po wydaniu kolejnych rozstrzygnięć przez Europejski Trybunał Praw Człowieka i Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej dotyczący skutków wadliwości procesu nominacyjnego na stanowisko sędziego (w tym zwłaszcza wyroku ETPCz z dnia 23 listopada 2023 w sprawie Wąteśa przeciwko Polsce – skarga nr 50849/21, ale też wyroków ETPC: z 7 maja 2021 r., Xero Flor w Polsce sp. z o.o. przeciwko Polsce, skarga nr 4907/18; z 22 lipca 2021 r., Reczkowicz przeciwko Polsce, skarga nr 43447/19; z 8 listopada 2021 r., Dolińska-Ficek i Ozimek przeciwko Polsce, skargi nr 49868/19 i 57511/19; z 3 lutego 2022 r., Advance Pharma Sp. z o.o. przeciwko Polsce, skarga nr 1469/20; z 6 października 2022 r., Juszczyżyn przeciwko Polsce, skarga nr 35599/20, czy też wyrok TSUE z dnia 21 grudnia 2023 C-718/23). Ma to o tyle istotne znaczenie, że w stosunku do wielu z tych osób, sądy (w tym i Sąd Najwyższy) przeprowadziły tzw. testy niezawisłości, pozytywnie weryfikując skuteczność powołania na urząd sędziowski.” Drugi sędzia stwierdził: „Przedstawiony projekt z dnia 15 października 2025r. „ustawy praworządnościowej”, zatytułowanej „o przywróceniu prawa do niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego na podstawie prawa przez uregulowanie skutków uchwał Krajowej Rady Sądownictwa podjętych w latach 2018-2025” opiniuję krytycznie, z zastrzeżeniem, że są w nim elementy zasługujące na uwzględnienie. W obecnych realiach politycznych możliwość przekształcenia przedstawionego projektu w obowiązującą ustawę uważam za iluzoryczną, gdyż stanowi raczej podsumowanie myśli, której zrealizować się już nie da. Dostrzegam w niej dopracowaną pod względem legislacyjnym myśl	Uwaga niezasadna

			radikalnej wersji odwrócenia skutków tzw. reform władzy sądowniczej z lat 2015-2023, z którą nie do końca się zgadzam. Najpierw jednak wskażę w jakim zakresie projekt opiniuję pozytywnie. Przede wszystkim nie mam zamiaru bronić decyzji sędziów, którzy zdecydowali się przyjąć nominację na sędziów Sądu Najwyższego, w momencie, gdy otwarty był proces nominacyjny, a Naczelny Sąd Administracyjny wydał zabezpieczenia tymczasowe. Te dwie uchwały Krajowej Rady Sądownictwa, do których odwołuje się wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 4 września 2025r., C-225/22, a z których pozostają nominacje dużej części sędziów Sądu Najwyższego, uważam, że co do nich zasadnie można podnosić, iż nominacje zostały wręczone z naruszeniem prawa innych uczestników procesu nominacyjnego do sądu i wręczone zostały przed zakończeniem procesu nominacyjnego. Nie akceptuję takich postaw, gdyż stoją – moim zdaniem - w sprzeczności z etyką zawodową sędziego (podobnie uważam w odniesieniu do sędziów dublerów w Trybunale Konstytucyjnym, którzy objęli stanowiska, na które zostali powołani inni sędziowie). Popieram pomysł przywrócenia eksternistycznego egzaminu sędziowskiego do 2029r., gdyż pewna grupa osób nie mogła przystąpić do tego egzaminu i myślę, że spośród asystentów i referendarzy można będzie pozyskać grono wartościowych przyszłych sędziów. Nie znajduję również podstaw do obejmowania ustawą osób, które przeszły procedurę przed KRS przed wydaniem uchwały trzech połączonych izb Sądu Najwyższego. Nie znajduję takich zasad etyki, które miałiby złamać sędziowie, którzy przeszli procedurę przed wyrażeniem tego stanowiska. W pozostałym zakresie stoję na stanowisku, że Wspólna opinia Komisji Weneckiej z 14 października 2024r. przesądziła, że sędziowie, którzy przeszli procedurę przed neo-KRS mają status sędziego i wybiórcze wyszukiwanie tez, które miałyby uzasadniać tezę odmienną nie przekonuje mnie. Stoję na stanowisku, że Konstytucja RP jasno tworzy zasadę nieusuwalności sędziego, obwarowaną zaledwie dwoma wyjątkami od niej. Koncepcję sędziów konstytucyjnych i sędziów ustawowych w zależności od statusu KRS uważam za nieprzekonującą. Z jednej strony, dostrzegam i chyba wszyscy obserwatorzy wydarzeń wokół polskiego sądownictwa (oprócz twórców całego zamieszania) zdają sobie sprawę, że udawadnianie tezy, iż z KRS od 2018r. było wszystko w porządku, jest chybionym zamysłem. Moje stanowisko od czasu, gdy opiniowałem	

			projekt zmian w ustawie o KRS się nie zmieniło i uważam, że ze względu na usytuowanie jej w systemie organów państwa, na to, że z Konstytucji wynika, że postowie powołują tylko 4 postów do KRS i nie przyznano im kompetencji do wybierania sędziów, wreszcie z wykładni historycznej, gdyż w momencie uchwalania Konstytucji wybór sędziów do składu KRS odbywał się przez sędziów i ustrojodawca zaakceptował ten stan rzeczy, nie tworząc odmiennych rozwiązań. Udawanie, że z Krajową Radą Sądownictwa w okresie od 2018 do chwili obecnej było wszystko w porządku, jest proszeniem się o kłopoty, mając świadomość, jakie oceny wystawiają trybunały międzynarodowe. Z drugiej strony, sędziowie, którzy przeszli pełną procedurę przed KRS i sądami, otrzymali nominację od Prezydenta i to jest fakt, którego nie należy bagatelizować. Sankcja bezwzględnej nieważności jest rzadko stosowana w prawie, jako najbardziej radykalna i sięganie po nią w odniesieniu do procedur nominacyjnych sędziów jest zbyt daleko idąca. W takich sytuacjach, gdy nominacja jest wręczana przez właściwy organ, ale wady procesu zaistniały na wcześniejszym etapie przypomina inne sankcje znane prawu. Tak jest ze statusem małoletniego o ograniczonej zdolności do czynności prawnej, gdy jego działanie nie jest bezwzględnie nieważne, ale wymaga dla swej ważności potwierdzenia właściwego podmiotu. Tak jest w postępowaniu administracyjnym, gdzie wznowienie postępowania wymaga oceny, czy po wznowieniu zapadnie innej treści decyzja. Dlatego odwróciłbym algorytm i najpierw dokonałbym sprawdzenia uchwał KRS przez prawidłową powołaną Radę. Dopiero wówczas, gdy islandzka koncepcja weryfikacji, wskaże na nietrafność wniosku o powołanie sędziego, a trzeba mieć na uwadze, że dochodziło do błyskawicznych, wieloszczeblowych awansów sędziów i ich zaangażowania w działania represyjne wobec innych sędziów – wówczas zasadne będzie rozważenie stosowania środków przewidzianych w ustawie. Nie można natomiast zrównywać sytuacji sędziów z długoletnim stażem, którzy byli wielokrotnie weryfikowani przez sądy odwoławcze i Sąd Najwyższy, co do spełniania standardów niezależności i bezstronności, z osobami zawdzięczającymi karierę postawom nieetycznym. Za dopuszczalne w świetle Konstytucji uważam również zniesienie stanowisk, np. w Sądzie Najwyższym powołanych z udziałem neo-KRS i przeniesieniem w stan spoczynku z zachowaniem uposażenia i zakończenie stanu, który grozi	

			Polsce dalszymi przegranymi i wypłatą odszkodowań. Alternatywą pozostaje odsunięcie sędziów generujących wypłatę takich odszkodowań od orzekania. Udawanie zaś, że w ich przypadku nic się nie stało jest działaniem na szkodę naszej Ojczyzny, która ponosi koszty tych tzw. reform.” Trzeci sędzia stwierdził: „W odpowiedzi na pismo z dnia 20 października 2025 r., A.025.58.2025, wskazuję, że w mojej ocenie przedstawiony projekt ustawy o przywróceniu prawa do niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego na podstawie prawa przez uregulowanie skutków uchwał Krajowej Rady Sądownictwa podjętych w latach 2018-2025 (UPRO2), jest niezgodny z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej, która stanowi jednoznacznie i w sposób nie budzący żadnych wątpliwości, że sędziowie są nieusuwalni (art. 180), a także to, że sędziowie są powoływani przez Prezydenta Rzeczypospolitej, na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, na czas nieoznaczony (art. 179 ust. 1). Czwarty sędzia stwierdził: „W odpowiedzi na pismo z dnia 20 października 2025 r., A.025.58.2025, wskazuję, że w mojej ocenie przedstawiony projekt ustawy o przywróceniu prawa do niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego na podstawie prawa przez uregulowanie skutków uchwał Krajowej Rady Sądownictwa podjętych w latach 2018-2025 (UPRO2), jest niezgodny z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej, która stanowi jednoznacznie i w sposób nie budzący żadnych wątpliwości, że sędziowie są nieusuwalni (art. 180) oraz że sędziowie są powoływani przez Prezydenta Rzeczypospolitej, na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, na czas nieoznaczony (art. 179 ust. 1). „Naprawa systemu wymiaru sprawiedliwości” proponowana przez projektodawcę jest nie tylko niekonstytucyjna, ale także niemoralna i poniżająca godność osób nią objętych.” Wreszcie ze swojej strony uznaję, że przedstawiony projekt stanowi ewidentny kompromis mający na celu z jednej strony uregulowanie statusu sędziów powołanych na urząd sędziego z udziałem Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej na podstawie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r. poz. 3) a z drugiej strony mający na celu zapewnienie prawidłowego funkcjonowania sądów oraz pewności orzeczeń sądowych. Nie uważam także aby stygmatyzował on sędziów, a sytuacja, w której jeden z organów uczestniczących w procedurze powołania sędziów był organem wadliwie ukształtowanym (niekonstytucyjnym) powoduje, że powtórzenie procedury	

			nominacyjnej, bo do tego sprowadza się w przeważającej części przedstawiony projekt, nie może być w prosty sposób utożsamiane z naruszeniem zasady nieusuwalności sędziów.	
29.	pozostałe uwagi (bez odniesienia do konkretnych przepisów projektu)	Przewodniczący I Wydziału Cywilnego Sądu Apelacyjnego w Łodzi	na podstawie kontroli wstępnej środków zaskarżenia wpływających do Sądu Apelacyjnego w Łodzi oraz w oparciu o orzecznictwo Sądu Apelacyjnego w Łodzi należy zwrócić uwagę, że w sprawach cywilnych sporadycznie tylko strony występujące samodzielnie lub reprezentowane przez profesjonalnych pełnomocników zgłaszają zastrzeżenia dotyczące obsady składu orzekającego, nieliczne są też wnioski o wyłączenie sędziego z uwagi na tryb jego powołania lub o zbadanie spełnienia przez sędziego przesłanek niezawisłości lub bezstronności. Sąd Najwyższy dotąd tylko w jednym wypadku stwierdził nieważność postępowania z uwagi na wadliwy tryb powołania sędziego referenta. W tysiącach spraw jednak Sąd Najwyższy w różnych składach osobowych nie stwierdził ani nieistnienia orzeczenia, ani nieważności postępowania mimo, że nieważność postępowania bierze się pod rozwagę z rzędu. Oznacza to skrajną rozbieżność poglądów jurystycznych w rzeczonym zakresie. Może to wskazywać na przewagę elementów pozajudycyjnych będących inspiracją do postulowanych zmian legislacyjnych, które wymykają się od oceny organów stosowania prawa, a którego tworzenie co do zasady zastrzeżone jest wyłącznie dla władzy ustawodawczej. Proces tworzenia prawa może podlegać kontroli sądowej w przypadkach wyraźnie wskazanych w konstytucji bądź w ustawach. W wypowiedziach werbalnych część sędziów zwraca uwagę na potrzebę w zakresie porządkowania systemu prawnego w odniesieniu do wymiaru sprawiedliwości, przestrzegania zasad konstytucyjnych, by uniknąć podważania w przyszłości skuteczności dokonanych zmian ustawowych. Rozważenia wymaga alternatywna możliwość indywidualnej oceny sytuacji prawnej sędziów z uwagi na tryb powołania, którego ukształtowanie było i jest zastrzeżone dla władzy ustawodawczej. Podstawą ku temu mógłby być wyłącznie zarzut oczywistego i rażącego naruszenia standardów postępowania i oceny w zakresie wniosku o powołanie na stanowisko sędziego. W przypadku potwierdzenia naruszenia Konstytucji lub umów międzynarodowych przez władzę ustawodawczą w procesie tworzenia prawa można jej przypisać popełnienie deliktu normatywnego.	Uwaga niezasadna

30.	pozostałe uwagi (bez odniesienia do konkretnych przepisów projektu)	Wiceprezes Sądu Okręgowego w Krakowie	Według Przewodniczącego IV Wydziału Karnego Odwoławczego ustawa nie budzi żadnych zastrzeżeń, a przewidziane w nim rozwiązania stanowią realną szansę na rozwiązanie problemów wynikających z orzekania przez sędziów, którzy objęli stanowisko w wyniku wniosku o powołanie sędziego, przedstawionego Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej przez Krajową Radę Sądownictwa, ukształtowaną z zastosowaniem art. 9a ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (Dz. U. z 2021 r. poz. 269 oraz z 2023 r. poz. 1615). Skutki orzekania przez sędziów powołanych z udziałem wadliwie ukształtowanej Krajowej Rady Sądownictwa szczególnie odczuwalne są w IV Wydziale Karnym Odwoławczym tut. Sądu, w którym znaczna część sędziów została powołana w wadliwej procedurze, co prowadzi do składania przez strony szeregu wniosków o ich wyłączenie.	Uwaga niezasadna
31.	pozostałe uwagi (bez odniesienia do konkretnych przepisów projektu)	referendarz Sądu Rejonowego w Tarnowie Radostawa Stankowski (uwaga wniesiona za pośrednictwem Prezesa Sądu Okręgowego w Tarnowie)	Na wstępie oświadczam, iż zgadzam się zaprezentowanym kierunkiem proponowanych zmian mających na celu przywrócenie polskiemu wymiarze sprawiedliwości praworządności, naruszonego wskutek działalności m.in. Krajowej Rady Sądownictwa, której skład osobowy ukształtowano ustawą z 8 grudnia 2017 roku o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw. Zgłaszam jednak poniższe uwagi merytoryczne do zaproponowanych rozwiązań ustrojowych, które warto by zostały wzięte pod uwagę w trakcie prac legislacyjnych. I. Wadliwy brak wzruszenia nominacji byłych referendarzy i asystentów powołanych na stanowiska sędziowskie po 2018 roku. Potraktowanie tej grupy tak jak asesorów sądowych jest zbyt daleko idącym uprzywilejowaniem. Osoby te startując w konkursach przed nieprawidłowo ukształtowaną KRS miały świadomość jej wad i wynikających z tego skutków, lecz zdecydowały się ubiegać o wolne stanowiska sędziowskie korzystając z ułatwienia jakim był brak (lub zmniejszona radykalni ilość) kontrkandydatów, którzy nie chcieli brać udziału w takiej sprzecznej z Konstytucją procedurze. Sytuacja winna być analogiczna do sędziów, którzy nie startowali do wyższych instancji, nie chcąc łamać praworządności i mając świadomość skutków wydawanych potem wadliwie orzeczeń (taka postawa prokonstytucyjna sędziów zyskała aprobatę ustawodawcy, zaś awanse z lata 2018-2025 do sądów wyższych instancji są kwestionowane nawet omawianym projektem).	Uwaga niezasadna

			Nie jest przy tym wystarczającym argumentem, to iż asystenci i referendarze po tzw. „starej” aplikacji sądowej byli niejako „pod przymusem” wynikającym z racji uchylecia (inna rzecz, że niekonstytucyjnego – o czym na razie bezstronny Trybunał Konstytucyjny się nie wypowiedział) z dniem 21 czerwca 2017 roku normy zawartej w art. 65 ustawy z 23 stycznia 2009 roku o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury – skutkiem czego na mocy art. 18 ust. 1 ustawy z 11 maja 2017 roku o zmianie ustawy o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury, ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw, tylko do 21 czerwca 2024 roku mogli ubiegać się o wolne stanowiska sędziowskie. Przecież referendarzy i asystentów, którym ów termin również mijał było o wiele więcej – ale nie wszyscy zdecydowali się naruszać swoją postawą zasady praworządności (mając cechy z art. 57i§1 usp). Dlaczego więc nagradzać asystentów i referendarzy, którzy wzięli udział w takich konkursach na ułatwionych zasadach? Zaś tych, którzy nie chcieli łamać norm kardynalnych stawia się obecnie w gorszej sytuacji, co w przypadku startowania w przyszłości na wolne etaty sędziowskie – będzie się m.in. wiązać z większą ilością kontrkandydatów na jedno miejsce (podczas gdy w przypadku konkursów do sądów powszechnych ogłoszonych w latach 2018-2023 i sądów administracyjnych w latach 2018-2025 – niejednokrotnie taki asystent czy referendarz był jedynym uczestnikiem procedury). II. Bezkrzytyczne utrzymanie nominacji asesorskich i potem sędziowskich Zbyt łatwo – choć rozumiem intencje projektodawcy, by w jakiś sposób zachować ciągłość wymiaru sprawiedliwości – utrzymuje się też nominacje asesorskie oraz wyniki z nich potem sędziowskie – dla aplikantów po KSSiP z lat 2018-2025. Przede wszystkim – w latach 2015-2018 ówczesny Minister Sprawiedliwości nie ogłaszał w sposób bezprawny przez wiele miesięcy o wieluset zwolnionych etatach sędziowskich, zatrzymując je na przyszłość dla asesorów i sędziów powoływanych wg ustalonych przez siebie (w sposób niekonstytucyjny ustawami z 2017 roku „deformującymi” wymiar sprawiedliwości) zasad. Powodowało to, że chętni (w tym asystenci i referendarze po tzw. „starej” aplikacji sądowej prowadzonej jeszcze w sądach apelacyjnych) uprawnieni wg przepisów obowiązujących do roku 2018 – nie mogli starać się o wolne etaty sędziowskie – gdyż te przez ponad 2 lata „zarezerwowane” były dla grupy, której tzw. „nowa” KRS przydzielała w	

			konkursach etaty, mimo wątpliwości co do rzetelności i merytorycznej wartości niektórych kandydatur. Po drugie – mając świadomość wadliwości procedury przed KRS od 2018 r. – nikt nie nakazywał owym osobom startować na aplikację sędziowską w owym czasie, czy brać potem udział w konkursach asesorskich i sędziowskich. Wręcz nagradzana winna być postawa tzw. „obywatelskiego buntu” przeciwko udziałowi w takich wadliwych procedurach. Niestety projekt to pomija. Poszkodowaną grupą byli też aplikanci pierwszych roczników KSSiP – którzy z mocy ówczesnie obowiązującej ustawy stawali się najpierw asystentami czy referendarzami, a dopiero potem mogli brać udział w konkursach. Co więcej – po wprowadzeniu na nowo przepisów o asesurze dla całej grupy aplikantów sprzed owych zmian (obejmującej kilka roczników szkolenia), tylko jednokrotnie dano możliwość podjęcia asesury – ograniczając jednak znacząco liczbę wolnych stanowisk (tzn. konkurencja w tej grupie była liczniejsza niż ma obecnie każdy rok aplikacji po zdanym egzaminie). Odrębną rzeczą jest zaś fakt, iż pierwsze nominacje asesorskie w 2017 r. podpisywał i wręczał Minister Sprawiedliwości – następowało to więc w trybie sprzecznym z wcześniejszym wyrokiem TK z 2007 roku, sygn. SK 7/06. Skoro więc powołanie owej pierwszej grupy asesorów obarczone było istotną wadą prawną, to i potem ich nominacje sędziowskie (druga rzecz że na skutek uchwały KRS powołanej po 2017 roku), były też nieskuteczne. I to więc powinno stanowić przyczynek do głębszego zastanowienia się nad statusem owej grupy osób pod względem prawidłowego wypełniania przesłanek z art. 57i§1 usp. III. Zasada „grubej kreski” po uchwale BSA I-4110-1/20 Dla zachowania bezpieczeństwa obrotu prawnego i zaufania obywateli do państwa prawa, celowe mogłoby być zastosowanie zasady tzw. „grubej kreski” do nominacji sędziowskich wręczonych przed uchwałą składu połączonego Izby: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 roku, sygn. akt BSA I-4110-1/20 – i utrzymanie ich wszystkich (poza nominacjami do SN i NSA), a jedynie potwierdzenie mocą wyraźnego przepisu ustawy oraz uchwałą prawidłowo ukształtowanej KRS. W przypadku zaś nominacji z owego okresu wątpliwych nadal merytorycznie lub moralnie – zawsze istnieje możliwość ustalenia w drodze procedury karnej czy dyscyplinarnej: czy to złamania reguł konkursowych, czy też braku cech	

		kandydata uprawniających do ubiegania się o stanowisko, względnie złamania przez niego owych istotnych wartości skutkujących odpowiedzialnością dyscyplinarną. IV. Sankcja za udział w niekonstytucyjnej procedurze Konsekwencją udziału w wadliwej procedurze nominacyjnej winna być – dla każdej z grup asesorów i sędziów (niezależnie od czasu powołania, względnie dopiero od 23 stycznia 2020 roku) – utrata uprawnień związanych ze stażem pracy w owym zakwestionowanym okresie. Nie wliczał by się więc on do (względnie wliczał, ale wg zasad i stawek na poprzednio zajmowanym stanowisku/wcześniej wykonywanym zawodzie) do wystugi lat, stażu do nagrody jubileuszowej, stażu do ubiegania się o nominacje sędziowskie czy inne stanowiska w służbie publicznej, itp. Także w uprawnieniach emerytalnych czy do stanu spoczynku ów okres i stawki przez ten czas stosowane nie byłyby uwzględniane w wyliczeniach. V. Odpowiedzialność finansowa Oprócz stosowanej już obecnie odpowiedzialności finansowej za szkodę wyrządzoną w latach 2018-2025 przy wykonywaniu funkcji publicznych (tj. za konieczność wypłaty odszkodowań na skutek wyroków ETPCz), można by wprowadzić także taką ustawową odpowiedzialność na przyszłość dla osób po nominacji „utrzymanej warunkowo” projektowaną ustawą. Gdyż niewykluczone, iż w przyszłości mogą jeszcze zostać podniesione w stosunku do takich osób jednostkowe zarzuty o brak niezawisłości i niezależności, które zostaną następnie uwzględnione przez sądy polskie czy międzynarodowe. Owa odpowiedzialność byłaby prostą konsekwencją udziału danej osoby w wadliwej konstytucyjnie procedurze nominacyjnej na stanowisko sędziowskie/asesorskie – do którego to uczestnictwa nikt jej przecież nie zmuszał, a zgłoszenie na wolne stanowisko było całkowicie dobrowolne (i jednocześnie w pełni świadome). Skarb Państwa nie powinien bowiem ponosić odpowiedzialności finansowej za owe prywatne ambicje. VI. Deprecjacja zawodu referendarza sądowego Projektowana ustawa dwukrotnie narusza godność zawodu referendarza sądowego: po raz pierwszy gdy dzieli ową grupę zawodową na osoby „lepiej traktowane, tj. te które skorzystały z wadliwej procedury nominacyjnej i zostały sędziami – bez żadnych konsekwencji prawnych, oraz te które mając świadomość wygasających z dniem 21.06.2024 r. uprawnień do ubiegania się	

		o stanowisko sędziowskie – z troski o dobro publiczne dochowały zasad praworządności i nie uczestniczyły w owej procedurze. Tym ostatnim wyznacza się bowiem w art. 55 ust. 1 projektowanej ustawy tylko 4 lata na ubieganie się o wolne stanowiska, mimo a) poprzednia grupa miała na to 7 lat, b) konkurencja na 1 stanowisko w obecnym czasie będzie o wiele większa (gdyż ubiegać będą mogli się także tzw. „nowi” referendarze – przenoszeni ze stanowisk sędziowskich, jak również wszyscy zainteresowani z uwagi na aktualny brak nieprawidłowej procedury nominacyjnej), c) konkursy na stanowiska sędziowskie i tak są obecnie w praktyce „zamrożone”, d) takie pozbawianie praw nabytych (do ubiegania się o wolne stanowisko sędziowskie wskutek ukończenia aplikacji sądowej i zdania egzaminu sędziowskiego) jest wprost niekonstytucyjne. Drugi raz naruszenie godności zawodu referendarza nastąpi poprzez przymusowe „wpięcie” do owej grupy osób przenoszonych ze stanowisk sędziowskich objętych w nieprawidłowej procedurze. Stworzy to w istocie kolejną grupę tzw. „neo” – tym razem referendarzy, których orzeczenia także będą mogły być kwestionowane. Osoby te nie wygrały konkursu, lecz zostaną referendarzami tylko wskutek tego, że skorzystały z niekonstytucyjnej drogi zostania sędzią – a („w nagrodę”? „dla osłody”? „utulenia żalu”?) otrzymają mianowanie na referendarza. Tylko czy ich pracę i osobowość cechować będzie niezależność? I czy spełniły wcześniej przesłanki z art. 57i§1 usp? Owszem – niewątpliwie te osoby mają wiedzę prawniczą i doświadczenie. Jednak uprawnianie ich do wydawania orzeczeń – nawet jako referendarze sądowi – stanowi zbyt dużą nagrodę. Mogliby raczej działać jako asystenci sędziego, gdzie owa wiedza i doświadczenie także jest niezbędne. Lecz orzeczeń tu wydawać nie będą. VII. Proponowana zmiana Dla zachowania ciągłości działalności wymiaru sprawiedliwości warto by zaproponować m.in. rozwiązanie podobne do tego z art. 106xa§1 usp. Skoro nie ma konkursów na stanowiska sędziowskie, ale wolne etaty cały czas są; a jednocześnie istnieje grupa która sprawdziła się w orzekaniu jako referendarze sądowi, ale nie brała udziału w niekonstytucyjnej procedurze z lat 2018-2025	

		przed wadliwie ukształtowaną KRS. Może by więc owej grupie osób umożliwić przekształcenie ich stanowisk w sędziowskie (oczywiście po ocenie kandydatur i całej procedurze weryfikacyjnej wg Prawa o ustroju sądów powszechnych)? Uzupełniło by to kadre orzekającą, zachowało ciągłość działania sądów (pozbawionych od 2018 roku, a już na pewno po 6.08.2020 r. prawidłowo powołanych sędziów), a także pozwoliło działać tam, gdzie asesory nie mogą z mocy ograniczeń nadanych przez art. 2§1a usp. Dodatkową zachętą winno być tutaj wliczenie referendarzom – tak jak asesorom (wg zasad z art. 91a§2 i 4 usp) – do stażu pracy i uprawnień dotychczas osiągniętych stawek wynagrodzenia, tak aby pobory na nowym stanowisku nie były kwotowo niższe niż dotychczas. W przeciwnym przypadku awans na stanowisko sędziego mógłby się wiązać dla tej grupy z finansową stratą, co stanowiłoby jawną dyskryminację VIII. Brak uwzględnienia skutków orzeczeń SN, TSUE i ETPCz w zakresie działalności Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego Ustawa ma na celu m.in. wprowadzenie w życie wyroku ETPCz w sprawie Wąteśa przeciwko Polsce, stwierdzającego wadliwość działalności IKNiSP SN. Nie może więc pomijać jego skutków w zakresie efektów działalności owej izby, potwierdzonej uchwałą połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z 23.01.2020 r., sygn. akt BSA I-4110-1/20, a także wyrokiem TSUE z 4 września 2025 roku, sygn. C-225/22 – z których wynika, że orzeczenia wydane w niej i przez zasiadające tamże osoby nie mogą być uwzględniane w polskim porządku prawnym. Chodzi zatem o wszystkie orzeczenia owej izby – także te dotyczące ważności wyborów. IX. Nieprawidłowe działanie IKNiSP SN = wadliwość stwierdzenia ważności wyborów prezydenckich = nieprawidłowe nominacje sędziowskie po 6 sierpnia 2020 roku. A zatem: skoro IKNiSP nie mogła działać, to jej orzeczenia nie mogą być uwzględniane. Takimi były m.in. te dotyczące ważności wyborów Prezydenta RP – zarówno w 2020 r. (przeprowadzanych zresztą w niekonstytucyjnym terminie), jak i w 2025 roku. Stwierdzić więc należy, że owe orzeczenia nie istnieją. Brak więc aktualnie wymaganej przez art. 129 ust. 1 Konstytucji RP uchwały SN stwierdzającej ważność wyboru tego organu władzy wykonawczej. W efekcie nie ma prawidłowo wybranego Prezydenta (ostatnia kadencja	

			wygasta z dniem 6 sierpnia 2020 roku – z uwagi na wakat obowiązki Prezydenta powinien wykonywać zatem teraz Marszałek Sejmu). Bezskuteczne prawnie było zatem odebranie przysięgi w 2020 roku od Andrzeja Dudy, a w 2025 roku od Karola Nawrockiego oraz podejmowanie jakichkolwiek działań urzędowych przez te osoby. Także co do nominacji sędziowskich (inna rzecz, że w tymże okresie wnioskowanych przez wadliwie ukształtowaną KRS). Skutkiem powyższego jest zakwestionowanie wszystkich powołań asesorskich i sędziowskich od 6 sierpnia 2020 roku – takie osoby nie mogą więc utrzymać się na mocy projektowanej ustawy na swoich urządach. Konieczne jest wobec nich przeprowadzenie całej procedury nominacyjnej na nowo”.	
32.	pozostałe uwagi (bez odniesienia do konkretnych przepisów projektu)	Prezes Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie	1. projekt przewiduje pozbawienie funkcji sędziów, którzy zostali powołani z innych zawodów prawniczych, zaś sędziowie, którzy awansowali przez długi okres zachowują dotychczasowe uprawnienia, a w dalszej kolejności ewentualnie wrócą na dotychczas zajmowane stanowiska. Sytuacja taka przewiduje bardzo poważną sankcję w postaci pozbawienia wszelkich praw związanych z zajęciem stanowiska sędziowskiego wobec osób, które jeszcze nie były objęte zasadami deontologicznymi dla sędziów, co nie uwzględnia zasady, zgodnie z którą sędzia odpowiada dyscyplinarnie także za swoje postępowanie przed objęciem stanowiska, jeżeli przez nie uchybił obowiązkowi piastowanego wówczas urzędu państwowego lub okazał się niegodnym urzędu sędziego (art. 107 § 2 u.s.p.), który przewiduje odpowiedzialność dyscyplinarną za zachowania przed objęciem stanowiska sędziowskiego jedynie w przypadku najpoważniejszych deliktów dyscyplinarnych; 2. projekt nie indywidualizuje sytuacji osób obejmujących stanowiska sędziowskie (przede wszystkim z uwagi na różne okresy zgłaszania się kandydatów, a zatem udział w procedurze, w której brali udział przedstawiciele samorządu sędziowskiego oraz procedurze, w której tacy przedstawiciele nie uczestniczyli, branie udziału w konkursie na stanowisko sędziowskie z pominięciem ścieżki awansowej, tj. udział sędziego sądu rejonowego w konkursie na stanowisko sądu apelacyjnego, SN czy NSA). Trudno zaakceptować sytuację, w której osoby z innych zawodów, które startowały na stanowiska sędziowskie w sądach rejonowych były traktowane w ten sam sposób, co osoby, które brały udział w konkursach do sądów wyższej	Uwaga niezasadna

			instancji, zaś ocena prawidłowości przeprowadzenia takich konkursów wymaga indywidualnego podejścia;	
33.	pozostałe uwagi (bez odniesienia do konkretnych przepisów projektu)	sędzia SSA w Krakowie Robert Jurga	W mojej ocenie nie ma podstaw do wyłączenia jakiejkolwiek grupy sędziów od działania ustawy (asesorów) a prezentowaną w tym zakresie argumentację uznaję za nieprzekonywującą. W sytuacji gdy ustawa przewiduje wyłączenia grupy sędziów spod działania ustawy to dlaczego nie są nimi objęci sędziowie, w stosunku do których sądy przeprowadziły wielokrotne pozytywne testy. Jak rozumiem oceny te nie mają żadnego znaczenia a ich przeprowadzanie należy uznać za stratę czasu.	Uwaga niezasadna
34.	pozostałe uwagi (bez odniesienia do konkretnych przepisów projektu)	sędzia SSA w Warszawie Izabela Szumniak	Przedstawiony projekt tzw. „ustawy o przywróceniu tądu konstytucyjnego w sądownictwie” jest oczywiście i jaskrawo sprzeczny z wytycznymi Wspólnej Opinii Komisji Weneckiej i Dyrekcji Generalnej Praw Człowieka i Praworządności (DGI) w Sprawie Europejskich Norm Regulujących Status Sędziów, przyjętej przez Komisję Wenecką podczas 140. sesji plenarnej (Wenecja, 11-12 października 2024 r.). Jest również sprzeczny z postanowieniami Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, narusza Kartę Praw Podstawowych oraz Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej: 1. Odnosząc się do projektu Ministerstwa Sprawiedliwości, sprzecznie z opinią Komisji Weneckiej zakłada on: – unieważnienie wszystkich nominacji sędziowskich z lat 2018 – 2025 na mocy ustawy, zbiorowo, stosując wyłącznie zasadę odpowiedzialności grupowej, bez jakiejkolwiek indywidualizacji oraz bez zagwarantowania prawa odwołania do sądu; – iluzoryczne prawo odwołania dotyczące jedynie klasyfikacji do jednej z trzech grup: zielonej, żółtej lub czerwonej; – brak jakiejkolwiek formy indywidualnej oceny sędziów, tworzy się trzy grupy biorąc pod uwagę jedynie względy związane z wadliwością procedury powołania, – unieważnienie poszczególnych uchwał bez oparcia w okolicznościach konkretnego przypadku; – pozbawienie prawa wykonywania zawodu osób, które wcześniej wykonywały zawód adwokata, radcy prawnego, notariusza, ponieważ konieczny jest akcept właściwych samorządów w tym zakresie, a	Uwaga niezasadna

			stanowisko Adwokatury zostało już wyrażone publicznie jednoznacznie deklarując odmowę wpisu osobom, które objęły stanowisko sędziego po 2018 roku. Jednocześnie Okręgowe Izby Radców Prawnych nie wyraziły wiążących stanowisk w sprawie, zatem każda z nich może podjąć uchwałę zarówno odmawiającą wpisu (powrotnego) na listę radców prawnych, jak i wpisu dokonać. – Projekt – mający stanowić element wykonania wyroku ETPCz w sprawie Wałęsa przeciwko Polsce – jest sprzeczny z zasadami regulującymi wykonywanie wyroków ETPCz. Polska ma – zgodnie z systemem EKPC – swobodę wyboru środków, za pomocą których będzie wypełniać swoje zobowiązania wynikające z wykonywania orzeczeń Trybunału, o ile środki te są zgodne z EKPC i ogólnymi wymogami praworządności. W orzecznictwie ETPCz za jedną z najistotniejszych uznać należy zasadę nieusuwalności sędziów w czasie trwania ich kadencji. „Zasada ta jest generalnie uznawana za konsekwencję niezawisłości sędziów – która jest warunkiem koniecznym praworządności – a tym samym, za objętą gwarancjami z art. 6 ust. 1 (...)” Projekt zasadę tę łamie. 2. Przedstawiony projekt jest sprzeczny z postanowieniami Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. (Dz.U. z 1993 r., nr 61, poz. 284), szczególnie jej art. 6, art. 8 i art. 14. 3. Przedstawiony projekt narusza Kartę Praw Podstawowych UE, w szczególności art. 5 pkt 2 (nikt nie może być zmuszony do świadczenia pracy przymusowej lub obowiązkowej) oraz art. 15 pkt 1 (prawo do podejmowania pracy oraz wykonywania swobodnie wybranego lub zaakceptowanego zawodu), art. 1 (prawo do ochrony i poszanowania godności człowieka – jako dobra nienaruszalnego, prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego), art. 6 i 7 (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego), art. 20 i 21 (prawo do równego traktowania oraz niedyskryminacji), art. 31 pkt 1 (prawo do warunków pracy szanujących zdrowie, bezpieczeństwo i godność). 4. Obowiązujący obecnie w Polsce proces nominacji sędziów nie jest gorszy, ani mniej demokratycznych, niż systemy obowiązujące w innych krajach Europy.	

35.	pozostałe uwagi (bez odniesienia do konkretnych przepisów projektu)	sędzia SSA w Warszawie Kamil Gołaszewski	Prace nad projektem ustawy w tym kształcie powinny ulec zakończeniu gdyż proponowane regulacje są oczywiście sprzeczne z przepisami Konstytucji RP, orzecznictwem krajowym i europejskim oraz stanowiskiem europejskich organów doradczych (Komisji Weneckiej). Rzekome wykonywanie przez projekt wyroku w sprawie Wałęsa p. Polsce stanowi w zakresie odnoszącym się do sądów powszechnych i ich sędziów nadużycie rzeczywistej treści tego wyroku, co potwierdza przede wszystkim treść uzasadnienia projektu ustawy, w którym nie znalazło się odwołanie do żadnego fragmentu tego wyroku ani innego konkretnego orzeczenia, z których mogłyby wynikać tezy sformułowane przez projektodawcę odnośnie sędziów sądów powszechnych. W szczególności należy zauważyć, że wyrok w sprawie Wałęsa p. Polsce odnosi się, podobnie jak i inne przywoływane w uzasadnieniu projektu orzeczenia, przede wszystkim do funkcjonowania i organizacji a także sposobu powołania Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych i innych Izb tego Sądu. W §181 tego rozstrzygnięcia jednoznacznie wskazano, że „Trybunał uznaje również za zbędne udzielanie odpowiedzi na prośbę RPO o ustosunkowanie się do kwestii niezawisłości sędziów rekomendowanych przez zreformowaną KRS” – co oznacza, że postulowana przez biorącego udział w postępowaniu Rzecznika Praw Obywatelskich konieczność bezpośredniego ustosunkowania się przez ETPCz do oceny niezawisłości sędziów rekomendowanych przez KRS po 6 marca 2018 r., wobec istniejącej w orzecznictwie TSUE tendencji do unikania automatycznego domniemania, iż sędzia, który został powołany po 6 marca 2018 r., nigdy nie spełni wymogów niezawisłości – nie została zrealizowana. Nie ma więc uzasadnienia dla stwierdzenia, że sam fakt, że sędzia został powołany na wniosek KRS, składającej się głównie z członków wybranych przez władzę ustawodawczą i wykonawczą, jest wystarczający do obalenia domniemania niezawisłości. O ile oczywiście problem sposobu powoływania i składu KRS a także skutków czynności podejmowanych przez ten organ jest problemem, który, przede wszystkim w świetle orzecznictwa europejskiego, powinno się rozwiązać, to w żadnym orzeczeniu organów europejskich nie sposób doszukać się tezy, że „obecna Rada nie jest organem tożsamym z Krajową Radą Sądownictwa jako organem konstytucyjnym” a powołanie sędziowskie dokonane na jej wniosek nie są powołaniami sędziów, którzy korzystają z przyznanej im w art. 180 Konstytucji gwarancji nieusuwalności i możliwości złożenie sędziego z urzędu,	Uwaga niezasadna

			zawieszenie w urzędowaniu, przeniesienie do innej siedziby lub na inne stanowisko wbrew jego woli jedynie na mocy orzeczenia sądu i tylko w przypadkach określonych w ustawie. Tymczasem ustawa przewiduje naruszenie tej normy poprzez pozbawienie urzędu i przeniesienie na inne miejsce służbowe szeregu sędziów bezpośrednio na podstawie jej przepisów, bez możliwości rzeczywistej kontroli sądowej takich rozstrzygnięć. Zaproponowane postępowanie odwoławcze jest fikcyjne biorąc pod uwagę zakres kontroli. Projektowana ustawa w żaden sposób nie wyjaśnia też jak nastąpi jej wykonanie – powołanie KRS zdolnej do uczynienia tego, skoro nie może to być KRS ukształtowana z zastosowaniem art. 9a ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa a w obecnym stanie prawnym nie ma innej procedury powoływania tego organu. Projektodawca nie uzasadnił też w żaden sposób rozwiązań przyjętych w: – art. 30 ust. 2 ustawy – pozbawienie prawa do udziału w wybranym przez zainteresowanego konkursie jeśli objęta stanowisko więcej niż jeden raz. – art.31 ust. 3 zd. 2 – jeśli ponowny konkurs odbywać ma się z poszanowaniem zasady równości, to nie można zakładać, że poszczególni kandydaci przedstawiać będą dorobek z innego okresu (pominięcie czynności podejmowanych, nieraz przez kilka lat, na objętym stanowisku sędziowskim oraz uwzględnienie dorobku z tego okresu w przypadku innych kandydatów).	
36.	pozostałe uwagi (bez odniesienia do konkretnych przepisów projektu)	sędzia SO w Słupsku Hanna Kaflak- Januszko	Projekt oceniam krytycznie w całości. Opiniowanie należy rozpocząć od zauważenia, że wprowadzenie preambuły, pozorującej moment dziejowego przełomu (poprzez miraż a’la konstytucyjność ustawy), jest potwierdzeniem poczucia słabości proponowanej regulacji. Dysonans, jakim jest ta preambuła z punktu widzenia techniki legislacyjnej - jest widoczny. W ten sposób próbuje się zmanipulować, że ustawa może podważać konstytucję – szczególnie art. 180. Jak już bowiem wprost w uzasadnieniu do projektu zostało przyznane, proponowana regulacja jest oparta na ucieranej w dyskusji publicznej koncepcji tzw. sędziego ustawowego, który nie korzysta z gwarancji ochrony konstytucyjnej. Koncepcja ta spotkała się z głosami krytycznymi, wskazującymi na jej nieadekwatność ze względu na odniesienie się do nieporównywalnej sytuacji szczególnej (brak zatem cech precedensu). Samo określenie „sędzia ustawowy” jest w ogóle	Uwaga niezasadna

			karykaturą wnioskowania prawniczego, gdyż jednocześnie przyznaje się, że kwestionowane nominacje oparte były na regulacjach ustawowych, a z drugiej podważana jest ich skuteczność (w sytuacji, gdy skala dyskusyjności zmiany wybory składu KRS nie uzasadniała jednoznacznych ocen, a więc i proporcjonalności wywodów wskazanej koncepcji). Nadto nadmienić należy, że przyjęcie tej koncepcji prowadzi do deprecjacji statusu sędziego, którą można zauważyć także na kanwie spraw wytaczanych z wykorzystaniem sędziego P. Juszczyszyna. Widoczne jest, że oparciem proponowanej regulacji mają być orzeczenia trybunałów europejskich, które poddały ocenie tylko zakres informacji o sporze przekazany im oficjalnie, czyli oparty na jednostronnej narracji krajowej, przez co nie pojawił się adekwatny kontekst do niepodważalnego ciągu wnioskowań.	
37.	pozostałe uwagi (bez odniesienia do konkretnych przepisów projektu)	Ogólnopolskie Stowarzyszenie Sędziów „Sędziowie RP” w Krakowie	Co do celowości w ogóle rozwiązywania rzekomego problemu sędziów powołanych po wejściu w życie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 3) [zwanych dalej sędziami powołanymi po 2017r] to należy wskazać, że jest to sztuczny problem wykreowany na potrzeby walki politycznej oraz prywatnych interesów grupy sędziów skupionych w stowarzyszeniach Iustitia i Themis. Wszyscy sędziowie w Polsce wybrani po 2017r. zostali wybrani w procedurze zgodnej z Polską Konstytucją. Należy przypomnieć, że zgodnie z art. 9a ust. 1 ww. ustawy sędziów do Krajowej Rady Sądownictwa wybiera Sejm. Zgodnie z art. 187 ust. 1 pkt 2 Konstytucji RP Krajowa Rada Sądownictwa składa się m.in. z piętnastu członków wybranych spośród sędziów, przy czym nie określa ona kto ma tego wyboru dokonywać (inaczej niż w przypadku posłów i senatorów, ponieważ tutaj wyraźnie jest postanowione, że czyni to odpowiednio sejm i senat). Ta kwestia została pozostawiona uznaniu ustawodawcy na podstawie art. 187 ust. 4 Konstytucji RP (ustrój, zakres działania i tryb pracy Krajowej Rady Sądownictwa oraz sposób wyboru jej członków określa ustawa). Żaden polski sąd nie zakwestionował zgodności z Konstytucją ustawy z 8 grudnia 2017r. Statusu sędziów nie zakwestionował również żaden europejski Trybunał tj. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej i Europejski Trybunał Praw Człowieka. Orzeczenie Trybunału Sprawiedliwości z dnia 15 lipca 2021r. (C-791/19) dotyczyło Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego (jako całości, a nie	Uwaga niezasadna

			statusu poszczególnych sędziów) i co więcej w tym orzeczeniu Trybunał stwierdził, że organ taki jak Krajowa Rada Sądownictwa, uczestniczący w procesie powoływania sędziów, składa się w przeważającej mierze z członków wybranych przez władzę ustawodawczą, nie może sama w sobie prowadzić do powzięcia wątpliwości co do statusu sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy i co do niezawisłości sędziów wyłonionych w tym procesie (104). Również orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (w tym orzeczenie Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości z dnia 11.11.2023r. w sprawie 50849/21 – Wałęsa przeciwko Polsce) nie dotyczy statusu sędziów, a dotyczyło jednej z Izb Sądu Najwyższego. Owszem Europejski Trybunał Praw Człowieka zakwestionował Krajową Radę Sądownictwa, ale nie zakwestionował statusu sędziów. Co więcej ustawa dotyczy wszystkich sędziów, a wyrok ETPC nie może dotyczyć statusu sędziów administracyjnych i samych sądów administracyjnych, ponieważ rozpoznawane sprawy w tych sądach mają charakter publicznoprawny i nie podlegają jurysdykcji Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Co więcej należy wskazać, że system wyboru sędziów w Polsce nie odbiega od europejskich standardów. Jest on podobny do systemu wyborów sędziów w Hiszpanii, a zdecydowanie mniej upolityczniony niż na Malcie, gdzie decydujący głos ma Premier oraz w Niemczech, gdzie do sądów federalnych wybierani są sędziowie wprost przez ciała polityczne. Należy zwrócić uwagę, że Komisja Europejska również nie dostrzega potrzeby weryfikacji sędziów albowiem w dniu 29 maja 2024 roku zakończyła procedurę z art. 7 Traktatu o UE wobec Polski, która została zainicjowana w 2017 roku. Gdyby było inaczej, to przecież nie byłoby podstaw do takiej decyzji. Nawet w sytuacji gdyby uznać, że jednak to sędziowie powinni wybierać sędziów do Krajowej Rady Sądownictwa (z czym nasze Stowarzyszenie się nie zgadza) to brak jest podstaw do uznania, że sędziowie wybrani po 2017r. powinni podlegać jakiegokolwiek weryfikacji. Zgodnie bowiem z art. 180 ust.1 i 2 Konstytucji sędziowie są nieusuwalni, a złożenie sędziego z urzędu, zawieszenie w urzędowaniu, przeniesienie do innej siedziby lub na inne stanowisko wbrew jego woli może nastąpić jedynie na mocy orzeczenia sądu i tylko w przypadkach określonych w ustawie. Nie ma niezawisłych sędziów bez realnie istniejących tych gwarancji i takie gwarancje są międzynarodowym standardem i w wielu krajach są one chronione na poziomie konstytucyjnym	

			np. we Francji, w Portugalii, we Włoszech, w Finlandii, w Izraelu, w Holandii. Zasada nieusuwalności sędziów jest przez demokratyczne kraje traktowana bardzo rygorystycznie. Należy tutaj przypomnieć wyrok TSUE z dnia 24 czerwca 2019r. (C-619/18, w szczególności pkt. 75-91) w którym to Trybunał uznał, że obniżenie wieku sędziów od którego przechodzą w stan spoczynku może zostać potraktowane jako usunięcie ze stanowiska. Z zasadą nieusuwalności sędziego związane jest również pojęcie degradacji sędziego. Z degradacją sędziego mamy do czynienia wówczas kiedy przesuwamy go na niższe stanowisko. Takie rozwiązanie należy uznać jednoznacznie jako usunięcie ze stanowiska. Taka interpretacja wynika z faktu, że Konstytucja nie przewiduje takiej możliwości. IV. Weryfikacja sędziów możliwa jest tylko w sytuacji przechodzenia z systemu totalitarnego do systemu demokratycznego. Taka sytuacja miała miejsce na przełomie 1989/1990 r, a i wtedy nie zdecydowano się na nią, mimo że sędziowie byli wybierani przez całkowicie upolityczniony organ jakim była Rada Państwa, a ponadto nie miała ona demokratycznej legitymacji do sprawowania władzy (nie pochodziła z wolnych i demokratycznych wyborów). Należy również dodać, że wówczas obowiązująca Konstytucja dopuszczała możliwość odwoływania sędziów. V. Ogólnopolskie Stowarzyszenie Sędziów „Sędziowie RP” w Krakowie zwraca również uwagę na konsekwencje dopuszczenia weryfikacji sędziów. a. Należy bowiem zwrócić uwagę, że w żadnym okresie od 1997r. do 2017r. nie obowiązywała ustawa „o Krajowej Radzie Sądownictwa” która byłaby w pełni zgodna z Konstytucją i standardami międzynarodowymi. Do 1997r. Krajowa Rada Sądownictwa była organem ustawowym i jej status nie był regulowany Konstytucją. Po wejściu w życie Konstytucji stała się ona organem konstytucyjnym. Nie regulowała ona jednak czynnego i biernego prawa wyborczego. Na tle tej regulacji należy zwrócić uwagę na orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 18 lipca 2007 r. (K 25/07) w którym to Trybunał wypowiedział się, że <i>„Na poziomie konstytucyjnym nie przewidziano ograniczenia, aby któryś z sędziów Sądu Najwyższego, sądów powszechnych, administracyjnych lub wojskowych, wskazanych w</i>	

			art. 187 ust. 1 pkt 2 Konstytucji, nie mógł wybierać lub nie mógł być wybranym do składu KRS. Dotyczy to również prezesów i wiceprezesów sądów powszechnych”. Należy się więc przyjrzeć jak wyglądała procedura wyboru sędziów do Krajowej Rady Sądownictwa. Zgromadzenie Ogólne Sędziów Sądu Najwyższego wybierało spośród sędziów tego Sądu dwóch członków Rady. Zgromadzenie Ogólne Sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego wspólnie z przedstawicielami zgromadzeń ogólnych wojewódzkich sądów administracyjnych wybierało spośród sędziów sądów administracyjnych dwóch członków Rady. Zebranie przedstawicieli zebrań sędziów sądów apelacyjnych wybierało spośród swego grona dwóch członków Rady. Zebranie przedstawicieli zgromadzeń ogólnych sędziów okręgów wybierało spośród swego grona ośmiu członków Rady. Zgromadzenie Sędziów Sądów Wojskowych wybierało spośród swego grona jednego członka Rady. Z tych przepisów wynika wprost, że wszyscy sędziowie Sądu Najwyższego, sądów administracyjnych i sądów wojskowych mieli bierne prawo wyborcze. Natomiast sędziowie sądów powszechnych nie. Należy tutaj wyjaśnić, czym były zebrania przedstawicieli. Otóż sędziowie sądów apelacyjnych wybierali ze swojego grona 1/5 przedstawicieli, a sędziowie danego okręgu ze swego grona wybierali przedstawicieli w ilości 1/50 ogółu sędziów danego okręgu. Z tego wynika, że zebranie przedstawicieli sędziów apelacyjnych liczyło 1/5 wszystkich sędziów, a zebranie przedstawicieli zgromadzeń ogólnych sędziów okręgów liczyło 1/50 liczby sędziów. Nie mamy dokładnych danych, ale można przyjąć, że sędziów apelacyjnych było ok. 500, a więc ich zebranie mogło liczyć ok. 100 osób. Sędziów sądów rejonowych i okręgowych mogło być ok. 8000, a więc ich zebranie mogło liczyć co najwyżej 160 osób. Z tego wynika więc, że ok. 8000 sędziów sądów powszechnych było pozbawionych biernego prawa wyborczego. Oczywiście można postawić każdemu sędziemu zarzut, że mógł lepiej przekonać kolegów aby ich wybrali, ale problem w tym, że to było rozwiązanie systemowe i siłą rzeczy nie wszyscy mogli zostać wybrani. Należy więc uznać, w świetle powołanego wyroku Trybunału	

			Konstytucyjnego, że przepisy określające sposób wyboru członków Rady były w sposób oczywisty niezgodne z Konstytucją. Ponadto należy wskazać, że ta sama grupa sędziów była pozbawiona czynnego prawa wyborczego. Zatem szafowanie hasłem, że do 2017r. Krajowa Rada Sądownictwa była wybierana przez sędziów nie jest prawdą. Była wybierana przez niewielką grupę sędziów. Na problem wyboru „starej” Krajowej Rady Sądownictwa należy również popatrzeć z punktu widzenia zasad demokratycznego państwa prawa. Nawet jeżeli przyjmimy, że sędziów do Krajowej Rady Sądownictwa powinni wybierać sędziowie (z czyn nasze zrzeczenie się nie zgadza), to musi się to odbyć w demokratycznych wyborach. Muszą więc być spełnione przesłanki powszechności i równości. Wyżej wskazaliśmy, że nie została spełniona przesłanka powszechności, ale wybory nie były też równe. Sędziowie Sądu Najwyższego mieli dwóch wybieralnych przedstawicieli (1 przedstawiciel na 50 sędziów), sędziowie sądów apelacyjnych mieli też dwóch wybieralnych przedstawicieli (1 przedstawiciel na 250 sędziów), pozostali sędziowie sądów powszechnych mieli ośmiu wybieralnych przedstawicieli (1 przedstawiciel na 1 000 sędziów). Analizując te dane trudno uznać abyśmy mieli do czynienia z demokratycznymi wyborami nawet wśród samych sędziów. b. W stosunku do starej Krajowej Rady Sądownictwa (zarówno co do jej składu osobowego oraz procedur) zostały wydane przez Trybunał Konstytucyjny wyroki które stwierdzały jej niekonstytucyjność lub stosowanych procedur – wyrok z 20 czerwca 2017r. (K 5/17), wyrok z 15 stycznia 2009r. (K 45/07), wyrok z 19 listopada 2009 r. (K 62/07), wyrok z 27 maja 2008r. (SK 57/06). c. Na problematykę sposobu ukształtowania Krajowej Rady Sądownictwa należy popatrzeć również z punktu widzenia konstytucyjnej zasady zwierzchniej władzy narodu. Otóż władza sądownicza jest trzecią władzą. Ma niezwykle istotny wpływ na funkcjonowanie jednostek jak również może oddziaływać na działalność administracji. W sposób władczy może wkraczać w życie ludzi. Istnieje cały aparat przymusu wykonywania orzeczeń sądów. Czy zatem można stworzyć system w którym społeczeństwo nie	

			będzie miało żadnego (nawet pośredniego) wpływu na wybór sędziów. Otóż w ten sposób tworzy się system oligarchiczny, który jest bardzo niebezpieczny dla demokracji i w ogóle dla funkcjonowania państwa prawa. Ktoś może powiedzieć, że przecież sejm, senat i prezydent przedstawiają swoich kandydatów. W sumie jest to jednak tylko 7 osób. Jeżeli do tego doliczymy Prezesa NSA i I Prezesa SN na wybór których jakiś wpływ ma Prezydent oraz Ministra Sprawiedliwości to osób z demokratyczną legitymacją jest 10. Tymczasem sami sędziowie wybieralni to 15 osób, a więc posiadali bezwzględną większość i mogli zmarginalizować pozostałą grupę członków. Uważamy, że wybór sędziów do Krajowej Rady Sądownictwa z całkowitym pominięciem demokratycznej kontroli jest sprzeczny z zasadą zwierzchniej władzy narodu. d. Często podnoszonym argumentem co do sposobu wyboru obecnej Rady jest stwierdzenie, że wpływ władzy politycznej na jej skład jest na tyle duży, że nie daje ona gwarancji wypełniania zadań ochrony niezawisłości sędziów i niezależności sądów. W tym kontekście należy sobie zadać pytanie co stara Rada zrobiła dla niezawisłości sędziów i niezależności sądów. Wybory do Sądu Najwyższego przed 2018r. były w sposób oczywisty niezgodne z Konstytucją. Wynikało to z faktu, że kandydat zgłaszał się do Sądu Najwyższego i sprawa trafiała do Zgromadzenia Ogólnego Sądu Najwyższego. Zgromadzenie przedstawiało Krajowej Radzie Sądownictwa co najwyżej dwóch kandydatów (a mogła też jednego). Od decyzji Zgromadzenia nie przysługiwało odwołanie. Zatem Krajowa Rada Sądownictwa i Prezydent (dwa konstytucyjne organy których rola w procesie powoływania sędziów została wyraźnie określona w art. 179 Konstytucji <i>/sędziowie są powoływani przez Prezydenta Rzeczypospolitej, na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, na czas nieoznaczony/</i>) zostały sprowadzone do roli akceptanta decyzji Zgromadzenia Ogólnego Sędziów Sądu Najwyższego i należy sobie zadać pytanie w jaki sposób „stara” Krajowa Rada Sądownictwa walczyła o praworządność w tej strefie. Odpowiedź jest prosta – w ogóle nie walczyła. Jeden z sędziów startował w konkursie na wyższe stanowisko sędziowskie i w trakcie procesu nominacyjnego złożył	

			zastrzeżenia do opinii oceny jego pracy przez wizytatora. Został za to ukarany karą dyscyplinarną. Parę lat temu, za to ETPCz ukarał Polskę (wyrok z 18.10.2020r. nr 965/12). Wszystko działo się za „starej” Rady. Nie słyszeliśmy nic, aby Rada broniła tego sędziego na etapie postępowania dyscyplinarnego. Pytanie dlaczego nie broniła wolności słowa tego sędziego. Można więc powiedzieć, że „stara” Rada w ogóle nie dawała gwarancji obrony niezawisłości sędziowskiej i niezależności sądów (mimo, że była „wybierana przez sędziów”) i nie są to tylko teoretyczne dywagacje tylko wnioski płynące z konkretnych faktów. W przeciwieństwie do „starej” rady rada ukształtowana w 2018r. data przykład walki o niezależność sądów i niezawisłość sędziów zajmując szereg stanowisk (np. stanowisko z dnia 21 lutego 2025r. „w sprawie działań podjętych wobec Sądu Okręgowego w Warszawie”; uchwała nr 365/2024 z dnia 19 czerwca 2024r. dot. odwołań Prezesów SO w Warszawie; stanowisko z dnia 1 lutego 2024r. „w przedmiocie wątpliwości co do korzystania przez Ministra Sprawiedliwości z uprawnienia do zawieszenia prezesa albo wiceprezesa sądu w trybie art. 27 § 3 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych”; uchwała nr 1033/2023 z dnia 10 listopada 2023 r. „w sprawie wyrażenia stanowiska o prowadzeniu działalności publicznej niedającej się pogodzić z zasadami niezawisłości sędziów w okresie kampanii wyborczej”; uchwała nr 997/2023 z dnia 8 listopada 2023r. „w obronie nieusuwalności sędziów” – wszystkie publikowane na: https://krs.pl/pl/dzialalnosc/opinie-standowiska-uchwaly.html), wydając szereg opinii w szczególności w przedmiocie projektów ustaw dotyczących Trybunału Konstytucyjnego, Krajowej Rady Sądownictwa czy też ustroju sądów (np. z dnia 13 grudnia 2024r. „w sprawie senackiego projektu ustawy o zmianie Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej”; z dnia 11 października 2024r. „w przedmiocie projektu ustawy – prawo o ustroju sądów powszechnych oraz ustawy – prawo o ustroju sądów wojskowych; z dnia 27 czerwca 2024r. „w sprawie poselskiego projektu ustawy - Przepisy wprowadzające ustawę o Trybunale Konstytucyjnym”; z dnia 27 czerwca 2024r. „w sprawie poselskiego projektu ustawy o Trybunale	

			Konstytucyjnym”; z dnia 15 lutego 2024r. „w sprawie rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa”; z dnia 9 stycznia 2024r. „w sprawie projektu rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości zmieniające rozporządzenie - Regulamin urzędowania sądów powszechnych (B 800) – wszystkie publikowane na: https://krs.pl/pl/dzialalnosc/opinie-stanowiska-uchwaly.html), oraz skarżąc do Trybunału Konstytucyjnego przepisy (np. sprawy: U 1/24 - dot. rozporządzenia, które wyłączało grupę sędziów od rozpoznawania spraw o wyłączenie sędziego; U 12/24 - dot. rozporządzenia w sprawie powołania komisji kodyfikacyjnej; K 2/24 - dot. procedury odwołania Prezesa Sądu; K 25/24 - problem delegowania sędziego przez Ministra Sprawiedliwości; K 16/24 - dot. uprawnienia ministra Sprawiedliwości w postępowaniu dyscyplinarnym), które częściowo zostały wprowadzone przez większość, która wybrała sędziów do Rady. To właśnie tak ukształtowana Rada wprowadziła regulamin polegający na tym, że kandydaci do Sądu Najwyższego i Naczelnego Sądu Administracyjnego są publicznie wystuchiwani (§ 19.3. Regulaminu Krajowej Rady Sądownictwa (MP z 2023r. poz. 404); e. Osobną grupę stanowią także osoby powołane i awansowane przez Marszałka Sejmu, co jest niezgodne z Konstytucją. f. Należy także zwrócić uwagę na problem ukształtowania pierwszej Krajowej Rady Sądownictwa, a związane to było z wadliwością wyborów w 1989r. W trakcie wyborów (pomiędzy pierwszą a drugą turą) Rada Państwa zmieniła ordynację wyborczą. Zatem budzi wątpliwości czy sejm wybrany w 1989r. był prawidłowo wybrany. W naszej ocenie nie. Ten sejm dokonał jednak wyboru postów do Krajowej Rady Sądownictwa, a zatem pierwszy skład Krajowej Rady Sądownictwa obarczony był wadą prawną. Zatem wszyscy sędziowie przedstawieni do powołania przez tą Radę zastali wadliwie wybrani. g. Gwarancję niezawisłości sędziowskiej tworzy zasada nieusuwalności oraz nieprzenoszalności sędziego i tylko takie gwarancje mają dla sędziego znaczenie, tylko to daje swobodę przy sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości.	

			h. Powyższe uwagi dotyczące sposobu wyboru sędziów i sposobu wyboru sędziów do Krajowej Rady Sądownictwa przed 2018r. służyły do zobrazowania konsekwencji przeprowadzenia jakiejkolwiek weryfikacji sędziów tylko dlatego, że uczestniczyli w procedurze powoływania sędziów po 2017r. lub też uczestniczyli w procedurze powoływania Krajowej Rady Sądownictwa w trybie obecnie obowiązującej ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa. Otóż uznanie za dopuszczalne próby weryfikacji sędziów powołanych po 2017r. spowoduje powstanie precedensu, który w przyszłości będą wykorzystywały kolejne rządy, a silne uzasadnienie do swoich działań znajdą właśnie w wadliwości powołań sędziów i Krajowej Rady Sądownictwa przed 2018r. oraz z precedensu, który być może będzie miał miejsce w Polsce. VI. Odnosząc się do zaprezentowanego projektu ustawy należy wskazać, że wg. tego projektu sędziowie zostali podzieleni na trzy grupy: 1) sędziowie powołani do zawodu po zakończeniu kształcenia w Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury; sędziowie powołani do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego, jeżeli wynikało to z zajmowania stanowiska asesora sądowego w wojewódzkim sądzie administracyjnym, na które zgłosił swoją kandydaturę przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw; sędziego, który zrzekł się urzędu sędziego, a następnie powrócił na urząd sędziego i poprzednio zajmowane stanowisko, jeżeli poprzednio zajmowane stanowisko objął w inny sposób niż w wyniku wniosku o powołanie sędziego, przedstawionego Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej przez Krajową Radę Sądownictwa, ukształtowaną z zastosowaniem art. 9a ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (Dz. U. z 2024 r. poz. 1186), albo w sposób, o którym mowa w pkt 1–3. – w stosunku do nich nie będą podejmowane żadne kroki; 2) sędziowie którzy objęli stanowiska po 2017r., ale wcześniej byli one sędziami innych sądów. Te osoby z mocy ustawy mają wrócić na poprzednio zajmowane stanowiska. Przez dwa lata będą one jednak orzekały w dotychczasowych sądach na zasadzie delegacji. Potem mają powrócić na poprzednio zajmowane stanowisko i zostanie im obniżona	

			pensja. Odnosnie delegacji to Przewodniczący Krajowej Rady Sądownictwa może odwołać sędziego z delegacji na wniosek Ministra Sprawiedliwości, Prezesa Sądu Apelacyjnego, Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego lub właściwego rzecznika dyscyplinarnego. Od odwołania przysługuje odwołanie do Sądu Najwyższego, ale odwołanie nie wstrzymuje skuteczności odwołania. 3) Trzecią grupę stanowią sędziowie, którzy po raz pierwszy zostali powołani po 2017r. i wcześniej nie zajmowali żadnego stanowiska sędziowskiego. Oni zostaną usunięci ze stanowiska i nie będą delegowani. Te osoby będą mogły zostać referendarzami. Byli prokuratorzy mogą powrócić do prokuratur w których pracowali. Byli adwokaci, radcy lub notariusze, automatycznie nie będą mogli powrócić do poprzednio wykonywanego zawodu adwokata, radcy prawnego lub notariusza. Na to będą musiały wyrazić zgodę poszczególne samorządy korporacyjne. VII. Skutek w postaci zdegradowania lub usunięcia ze stanowiska ma nastąpić z mocy prawa. VIII. Minister Sprawiedliwości ma dokonać obwieszczenia, które będzie zawierało wykaz sędziów, którzy podlegają skutkom ustawy. Od tego wykazu będzie przysługiwało odwołanie w postaci skargi do Sądu Najwyższego. Skarga będzie rozpatrywana wg. przepisów o skardze kasacyjnej w sprawach cywilnych. Odwołanie nie wstrzymuje skutków występujących z mocy niniejszej ustawy. IX. Stanowiska co do których skutki wywołuje ustawa stają się stanowiskami wolnymi i przeprowadza się na nie ponowne konkursy. Sędzia objęty skutkami ustawy z mocy ustawy staje się uczestnikiem tych konkursów. X. W ustawie przewiduje się możliwość wznowienia postępowań, które prowadzi sędziowie objęci ustawą, ale wznowienia mogą żądać tylko te osoby, które składały wniosek o wyłączenie sędziego i następnie na tej podstawie oparły zarzuty apelacji. XI. Projekt nie wykonuje ani orzecznictwa TSUE ani ETPC. Żaden polski sąd nie zakwestionował zgodności z Konstytucją ustawy z 8 grudnia 2017r. Statusu sędziów nie zakwestionował również Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz Europejski Trybunał Praw Człowieka. Orzeczenie Trybunału Sprawiedliwości z dnia 15 lipca 2021r. (C- 791/19) dotyczyło	

			Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego (jako całości, a nie statusu poszczególnych sędziów) i co więcej w tym orzeczeniu Trybunał stwierdził, że organ taki jak Krajowa Rada Sądowa, uczestniczący w procesie powoływania sędziów, składa się w przeważającej mierze z członków wybranych przez władzę ustawodawczą, nie może sama w sobie prowadzić do powzięcia wątpliwości co do statusu sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy i co do niezawisłości sędziów wyłonionych w tym procesie (104). Również orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (w tym orzeczenie Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości z dnia 11.11.2023r. w sprawie 50849/21 – Wałęsa przeciwko Polsce) nie dotyczy statusu sędziów, a dotyczyło jednej z izb Sądu Najwyższego. Owszem Europejski Trybunał Praw Człowieka zakwestionował Krajową Radę Sądową, zakwestionował Izbę Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych oraz zakwestionował skargę nadzwyczajną, ale nie zakwestionował statusu sędziów. Wykonanie tego wyroku może co najwyżej polegać na zmianie systemu wyboru sędziów do Krajowej Rady Sądowej oraz na regulacji statusu sędziów Sądu Najwyższego w/w izby oraz zmianach w zakresie skargi nadzwyczajnej. W/w izba zajmuje się także sprawami publicznymi do których konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności nie ma zastosowania. Co więcej ustawa dotyczy wszystkich sędziów, a wyrok ETPC nie może dotyczyć statusu sędziów administracyjnych i samych sądów administracyjnych, ponieważ rozpoznawane sprawy w tych sądach mają charakter publicznoprawny i nie podlegają jurysdykcji Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Co więcej żaden wyrok nie dotyczy sędziów sądów powszechnych. Należy także zwrócić uwagę, że Komisja Europejska UE również nie dostrzega potrzeby ingerencji w status sędziów albowiem w dniu 29 maja 2024 roku zakończyła procedurę z art. 7 Traktatu o UE wobec Polski, która została zainicjowana w 2017 roku. Gdyby było inaczej, to przecież nie byłoby podstaw do takiej decyzji. XII. Projekt ustawy stanowi zachętę do składania – już teraz - wniosków o wyłączenie sędziów. Jest to oferta polityczna mająca na celu wykreowanie problemu który nie istnieje. Obecnie w Polsce istnieje możliwość wyłączenia sędziego i możliwość złożenia wniosku o tzw. test	

			niezawistości. Należy zauważyć, że społeczeństwo nie wiąże kwestii sposobu wyboru sędziów do Krajowej Rady Sądownictwa z kwestia niezawistości sędziego. Takie wnioski składane są w śladowych ilościach. Więcej jest kwestionowania sędziów przez upolitycznionych sędziów niż przez wnioski stron. Oczywiście w sprawach karnych nasilił się problem ponieważ tam polityką wkroczyła najszerzej. Osoby skazane podniosą każdy wniosek dający im szansę uniknięcia odpowiedzialności. Wnioski zaczęli również składać prokuratorzy na polecenie Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego. XII. Projekt stwarza niebezpieczeństwo powołania sędziów dublerów, których powołania w przyszłości będą mogły być kwestionowane. Projekt przewiduje ponowne ogłoszenia konkursów na stanowiska zwolnione wskutek usunięcia sędziów. Oznacza to, że sędziowie którzy zgłoszą się na te stanowiska mogą zostać zakwestionowani w przyszłości jako tzw. dublerzy. XIV. Projekt doprowadzi w przyszłości do jeszcze większego chaosu w wymiarze sprawiedliwości i szereg wyroków będzie mogło być w przyszłości kwestionowane. Usunięci poprzez degradację sędziowie nie będą uprawnieni do orzekania w sądach niższej instancji ponieważ są sędziami wyższych instancji i wynika to z aktów Prezydenta o powołaniach, który działał na podstawie Konstytucji. Co więcej ustawa nie uchyla aktów powołania, a więc one pozostają w mocy. XV. Wprowadzenie proponowanych pomysłów w życie, niewątpliwie doprowadzi do kryzysu rządów prawa na wiele lat i podobnie jak już bywało w historii Polski, może doprowadzić do upadku państwa. Przedstawiony projekt ustawy pozostaje w jawnej sprzeczności z europejskimi i demokratycznymi wartościami.	
38.	pozostałe uwagi (bez odniesienia do konkretnych przepisów projektu)	Krajowa Rada Radców Prawnych	Opiniowany projekt ustawy <i>o przywróceniu prawa do niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego na podstawie prawa przez uregulowanie skutków uchwał Krajowej Rady Sądownictwa podjętych w latach 2018-2025</i>, dotyczy problemu ustrojowego, który jest elementem szerszego zagadnienia konstytucyjnego odnoszącego się nie tylko do kwestii statusu prawnego KRS, ale do jednego z najistotniejszych elementów trwającego w Polsce od 2015 roku kryzysu konstytucyjnego. Szczególnie ważnym elementem tej wyjątkowo negatywnej sytuacji ustrojowej jest bowiem aktualne niekonstytucyjne	Uwaga niezasadna

			uksztaltowanie znacznej części polskich organów władzy sądowniczej⁹, co zostało spowodowane przez sekwencję kwalifikowanych niekonstytucyjnych działań zapoczątkowanych blisko dekadę temu. Zaliczyć do nich należy w szczególności „nadmiarową” próbę wyboru sędziów Trybunału Konstytucyjnego (dalej też jako „TK”), odmowę zaprzysiężenia przez Prezydenta sędziów Trybunału Konstytucyjnego wbrew wyrokowi tego organu i odmowę opublikowania tego wyroku¹⁰ oraz kolejno zaprzysiężenie trzech osób na obsadzone już stanowiska sędziowskie w TK¹¹, co doprowadziło w istocie do zablokowania sądu konstytucyjnego Polsce¹². Podjęcie kolejnych działań wymierzonych w organy władzy sądowniczej doprowadziło zaś do utrzymującego się do chwili obecnej, pełnego i pogłębiającego się oraz poszerzającego kryzysu konstytucyjnego w obrębie „trzeciej władzy”. Kolejne niekonstytucyjne akty władcze, w tym w szczególności tworzenie niekonstytucyjnych ustaw mających na celu przejęcie i „wydrążenie” głównie TK i SN oraz KRS, a także sądów powszechnych oraz administracyjnych¹³, niewykonywanie orzeczeń TSUE¹⁴ i ETPC¹⁵ oraz inne działania sprzeczne z Konstytucją i z wiążącym Polskę prawem międzynarodowym, pogłębiały i poszerzały ten kryzysowy stan rzeczy i doprowadziły do trwającego do dziś	

⁹ Por. W. Mojski, *Kryzys konstytucyjny. Zagadnienia teorii konstytucji*, Lublin 2023, s. 159 i n.

¹⁰ Por. M. Wiącek, *Glosa do wyroku TK z dnia 3 grudnia 2015 r. (sygn. akt K 34/15)*, „Przegląd Sejmowy” 2016, nr 2(133), s. 124-132. Zob. także B. Banaszak, *Glosa do wyroku TK z dnia 3 grudnia 2015 r. (sygn. akt K 34/15)*, „Przegląd Sejmowy” 2016, nr 2(133), s. 98-123 oraz A. Bura, *Tribunal locuta – causa finita? Kontrowersyjne orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego w okresie tzw. „kryzysu konstytucyjnego”*, „Studia prawnicze KUL” 2017, nr 1 (69), s. 27-51.

¹¹ Zob. A. Chmielarz-Grochal, J. Sułkowski, *Appointment of Judges to the Constitutional Tribunal in 2015 as the Trigger Point for a Deep Constitutional Crisis in Poland*, „Przegląd Konstytucyjny” 2018, nr 2, s. 91-119.

¹² Por. A. Kustra, *Poland’s constitutional crisis. From court -packing agenda to denial of Constitutional Court’s judgments*, „Toruńskie Studia Polsko-Włoskie” 2016, t. XII.

¹³ Por. K. Markiewicz, *Pozory reorganizacji sądów a ich upolitycznienie*, (w:) *Granice niezawisłości sędziów i niezależność sądów?*, Warszawa-Toruń 2016, s. 33-38, M. Zubik, *A.D. 2015/2016. Anni horribili of the Constitutional Tribunal in Poland*, „Przegląd Konstytucyjny” 2018, nr 2, s. 46-57, M. Wolny, „*Pracuje tak, jak powinien?*”. Trybunał Konstytucyjny w 2017 roku, Warszawa 2018, <https://archiwum.hfhr.pl/wp-content/uploads/2018/03/HFPC-Pracuje-tak-jak-powinien-raport-TK-2017.pdf>, A. Pacholska, M. Ujma, *Pięć lat zmian w polskim sądownictwie z perspektywy bezpieczeństwa prawnego*, „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis Studia de Securitate” 2020, nr 1 (1), s. 132-158 oraz P. Tuleja, *Geneza, rozwój i upadek sądownictwa konstytucyjnego w Polsce*, „Państwo i Prawo” 2022, nr 10, s. 268-272.

¹⁴ Por. w szczególności wyrok TSUE z 19 listopada 2019 r., C-585/18, C-624/18 i C-625/18.

¹⁵ Por. w szczególności wyrok ETPC z 7 sierpnia 2021 r. w sprawie Xero Flor w Polsce sp. z o. o.

			stanu naruszeń konstytucyjnych zasad ustrojowych, żeby wymienić tylko art. 2, art. 9 i art. 10 Konstytucji RP¹⁶. Z przywołanego art. 9 Konstytucji wynika zaś jednoznacznie, że wyznaczony ramami konstytucyjnymi polski porządek prawny ma charakter multicentryczny (policentryczny, wieloskładnikowy)¹⁷. Trybunał Konstytucyjny wielokrotnie wyrażał w tym kontekście normatywnym pogląd, przykładowo w uzasadnieniu wyroku z 11 maja 2005 r. (K 18/04)¹⁸, że na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oprócz norm stanowionych przez polskiego prawodawcę obowiązują i podlegają potencjalnemu stosowaniu uregulowania kreowane poza systemem krajowych (polskich) organów prawodawczych, tj, normy międzynarodowe, w tym europejskie i unijne¹⁹. Polski system prawny jest ponadto zgodnie z założeniami konstytucyjnymi systemem hierarchicznym, co w analizowanym tutaj zakresie przekłada się przede wszystkim na to, że konstytucja i akty prawa europejskiego są nadrzędne względem polskich ustaw. Polski porządek prawny na podstawie norm konstytucyjnych stwarza pełne zarazem warunki dla szeroko pojętej recepcji prawa zewnętrznego, zarówno w aspekcie formalnym tego prawa (głównie traktatów unijnych oraz Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz Europejskiej Konwencji Praw Człowieka), jak i w kontekście absolutnie koniecznej recepcji orzeczniczej standardów międzynarodowych i ponadpaństwowych wypracowanych przez ETPC i TSUE. Należy w efekcie podkreślić, że orzeczenia ETPC i TSUE muszą być respektowane w ramach potwierdzonej przez TK dyrektywy przyjaznej wykładni²⁰, a normatywne standardy orzecznicze ETPC i TSUE mają charakter ustrojowo wiążący dla państwa polskiego, podobnie jak i dla innych państw członkowskich Rady	

¹⁶ Por. T. T. Koncewicz, Polish Constitutional crisis goes to Europe – or does it?, VerfBlog, 2016/1/01, <https://verfassungsblog.de/polish-constitutional-crisis-goes-to-europe-or-does-it-2/>.

¹⁷ Zob. E. Łętowska, „Multicentryczność” systemu prawa i wykładnia jej przyjazna, (w:) *Rozprawy prawnicze*, red. L. Ogiełto, W. Popiótek, M. Szpunar, Kraków 2005.

¹⁸ <https://trybunal.gov.pl/s/k-1804>.

¹⁹ *Proces prawotwórczy w świetle orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego. Wypowiedzi Trybunału Konstytucyjnego dotyczące zagadnień związanych z procesem legislacyjnym*, Warszawa 2015, s. 289 i n.

²⁰ Zob. A. Kalisz, *Multicentryczność systemu prawa polskiego a działalność orzecznicza Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości i Europejskiego Trybunału Praw Człowieka*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” Rok LXIX - zeszyt 4 – 2007, s. 35-49.

			Europy oraz Unii Europejskiej, i muszą być tym samym respektowane oraz wprowadzane w życie. IV.2. Diagnoza dokonana w projekcie Analiza szczegółowa opiniowanego projektu ustawy i jego uzasadnienia wskazuje jednoznacznie, że projektodawca dokonał w pełni trafnej diagnozy ustrojowej w zakresie trwającego w Polsce kryzysu konstytucyjnego, który jak wskazano obejmuje głównie organizację i funkcjonowanie polskich organów władzy sądowniczej. Ustalenia dokonane w tym obszarze przez projektodawcę w pełni pokrywają się z dokonanymi powyżej ustaleniami i ocenami opiniującego. W pełni przekonujące są między innymi argumenty wskazane w preambule projektu ustawy, w tym w szczególności w zakresie konieczności „odbudowania konstytucyjnego stanu praworządności” oraz konieczności „zagwarantowania niezawisłości wszystkich sędziów”. Projektodawcy w pełni słusznie podkreślają też konieczne „przywrócenie działania sądów ustanowionych na podstawie prawa i zapewnienie pełnej niezależności sądownictwa, podważonych wskutek pozbawienia Krajowej Rady Sądownictwa w latach 2018–2025 tożsamości konstytucyjnej”, a także to, że ustawa ma głównie na celu „przewycięzenie bezprecedensowego kryzysu wymiaru sprawiedliwości w Polsce oraz wykonanie licznych orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, Sądu Najwyższego i Naczelnego Sądu Administracyjnego”. W tym sensie absolutnie nie zaskakują ekstraordynaryjne w pewnym stopniu cele projektodawcy, jak też proponowane przez niego rozwiązania naprawcze, gdyż w pełni uzasadniają je wskazane zupełnie nadzwyczajne okoliczności kryzysu konstytucyjnego, jak też to, że cele te nawiązują wprost do wskazanych konstytucyjnych zasad multicentryczności i hierarchiczności polskiego porządku prawnego i wynikającego z nich obowiązku ustrojowego respektowania judykatów ETPC i TSUE. Projektodawca doskonale „odczytał” ten szerszy kontekst ustrojowy. Zasygnalizowane (w pewnej mierze) ekstraordynaryjne cele projektodawcy, ale też nadzwyczajne okoliczności kryzysu konstytucyjnego, nakazują już na wstępie wskazać, że choć ustawa ma prawdopodobnie nikłe szanse na wejście w życie ze względu na spodziewany brak podpisu Prezydenta, to jednak jest niewątpliwie krokiem w dobrym kierunku. Jest też aktem sanacyjnym zasadniczo spójnym i co istotne zgodnym z normami	

			konstytucyjnymi oraz europejskimi i unijnymi. Przede wszystkim projektodawca trafnie wskazuje, że sędzią w rozumieniu konstytucyjnym (oraz europejskim i unijnym), może być wyłącznie osoba powołana na to stanowisko w zgodzie ze wszystkimi elementami procedury określonej w ustawie zasadniczej. Tylko taka osoba może w konsekwencji orzekać w prawidłowo ukształtowanym konstytucyjnie sądzie i tylko taka osoba korzysta z gwarancji konstytucyjnych niezawisłości sędziowskiej. W doktrynie prawa konstytucyjnego podnosi się przy tym w tym kontekście, że „<i>Realizacja prawa do sądu wymaga, by sąd charakteryzował się cechami wskazanymi w Konstytucji. Brak spełnienia tych cech oznacza, iż nawet jeżeli ustawa nazwie jakiś organ państwa sądem, nie będzie on sądem w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji</i>”²¹. Ze względu na wskazane wiążące wymogi dotyczące konieczności uwzględniania w Polsce postanowień EKPC i prawa unijnego, analogiczny wniosek należy sformułować w stosunku do art 6 EKPC i do art. 47 KPP UE, ale też w odniesieniu do art. 19 TUE oraz art. 267 TFUE. W każdej z przywołanych regulacji – konstytucyjnej, konwencyjnej, czy też w unijnych – chodzi więc o prawidłowo ukształtowany i funkcjonujący sąd, co w pełni znajduje też odniesienie do każdego polskiego sądu i do orzekającego w nim każdego polskiego sędziego. Nie ulega zaś żadnym wątpliwościom to, że KRS funkcjonująca w latach 2018-2025 nie spełnia warunków organu przewidzianego w Konstytucji, co słusznie podkreśla się w projekcie, z przywołaniem właściwych orzeczeń w tej kwestii. W efekcie należy podkreślić, że każda osoba, która została powołana stanowisk sędziego w tym okresie i z udziałem wadliwie ukształtowanej KRS, została powołana na to stanowisko w wadliwy ustrojowo sposób i nie jest sędzią w przywołanym znaczeniu konstytucyjnym, europejskim i unijnym, a jedynie „sędzią ustawowym” – powołanym na podstawie niekonstytucyjnej jednak ustawy o KRS z 2017 r., czego nie może jednak stwierdzić polski TK, gdyż sam jest jak wskazano dotknięty istotnymi wadami konstytucyjnymi. Fakt ten potwierdzono już jednak formalnie wielokrotnie – co podkreślono w projekcie - w orzeczeniach ETPC i TSUE, a także w licznych orzeczeniach SN i NSA. Punktem wyjścia dla poniższych uwag szczegółowych dotyczących zasadniczych propozycji projektu ustawy będzie zatem ustalenie, że zmierzać	

²¹ Zob. P. Tuleja, *Art. 45 Prawo do sądu*, (w:) red. P. Tuleja, *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, WKP (Lex) 2019.

			on powinien do pełnego i szerokiego sanowania skutków wadliwych powołań na stanowiska sędziowskie, przy uwzględnieniu jednak także innych wskazywanych w projekcie zasad konstytucyjnych, w tym głównie zasad szczegółowych dotyczących ochrony praw jednostki, tj. zasady proporcjonalności i pewności prawa. Poniższe uwagi w żadnej mierze zarazem nie dotyczą wysokiego nierzadko poziomu wiedzy prawniczej i doświadczenia zawodowego osób, które zostały powołane w sposób konstytucyjnie wadliwy na stanowiska sędziowskie, a jedynie odnoszą się do tego bezspornego już i formalnie ustalonego we wskazanych orzeczeniach faktu ustrojowego.	
39.	pozostałe uwagi (bez odniesienia do konkretnych przepisów projektu)	Stowarzyszenie Absolwentów i Aplikantów KSSiP VOTUM	1. Sytuacja, w której skutki prawne w postaci pozbawienia mocy prawnej uchwał KRS oraz stwierdzenia nienawiązania przez sędziów stosunków służbowych, nie zaistniały przed wejściem w życie proponowanej regulacji, jest tożsama z wysunięciem projektu ustawowego złożenia tych sędziów z urzędu albo ich ustawowej degradacji (pkt 4). 2. Ustawowe złożenie z urzędu lub degradacja rzeszy ponad 1 600 sędziów stanowiłoby precedens, który mógłby zostać w łatwy sposób wykorzystany przez każdą kolejną władzę polityczną (pkt 5). 3. Ustanie stosunku służbowego sędziego na danym stanowisku nie stanowi skutku pozbawienia uchwały mocy prawnej, dlatego projekt sprowadza się do wygaszenia stosunków służbowych lub degradacji na mocy ustawy (pkt 7, 8). 4. Unieważnienie skutków powołania sędziów ma odnieść skutek wsteczny (ex tunc) (pkt 50). 5. W związku z tym, że skutek w postaci degradacji sędziego lub złożenia go z urzędu następuje na mocy ustawy, nie można mówić o jakiegokolwiek sądowej kontroli tego rodzaju skutków prawnych. Rozwiązanie to jest jaskrawo sprzeczne z art. 6 ust. 1 EKPC (pkt 53). 6. KRS – pomimo bezdyskusyjnej wadliwości prawnej sposobu ukształtowania jej sędziowskiej części – jest w dalszym ciągu organem konstytucyjnym (pkt 17). 7. Twierdzenie, że od siedmiu lat w Polsce nie ma organu konstytucyjnego, jakim jest KRS, pozostaje w rażącej sprzeczności z zasadą ciągłości władzy państwowej wynikającą z art. 126 ust. 1 Konstytucji RP (pkt 18).	Uwagi niezasadne.

			8. Akty mianowania sędziów na wniosek KRS po marcu 2018 r. stanowiły powołania sędziów w rozumieniu art. 179 Konstytucji RP. Sędziowie ci są zatem objęci zasadą nieusuwalności wynikającą z art. 180 Konstytucji RP (pkt 28). 9. Absurdalne jest założenie projektu, że „sędziowie ustawowi”, którzy zostali mianowani w nieprawidłowej procedurze, nie podlegają ochronie wynikającej z art. 180 Konstytucji RP, a jednocześnie wyroki przez nich wydane pozostają – co do zasady – w mocy. Usankcjonowanie takich wyroków przez ustawodawcę nie różniłoby się niczym istotnym od sytuacji, gdy wyroki feruje – z naruszeniem zasady trójpodziału władz – władza ustawodawcza (pkt 30). 10. Koncepcja „sędziów ustawowych” jest rażąco sprzeczna z dyrektywą dokonywania wykładni przepisów ustawowych zgodnie z zasadami i wartościami konstytucyjnymi (pkt 31). 11. Przyjęcie tej koncepcji prowadziłoby do wniosku, że sędziowie powołani na wniosek KRS po marcu 2018 r. w ogóle nie byłiby sędziami „ustawowymi”, ponieważ akt ich powołania – w braku kontrasygnaty Prezesa Rady Ministrów – jako bezwzględnie nieważny nie wywoływałby w ogóle żadnych skutków prawnych (pkt 33). 12. Założenia projektu pozostają w sprzeczności ze standardami wynikającymi z orzecznictwa ETPC i TSUE oraz z wytycznymi płynącymi z opinii Komisji Weneckiej (pkt 37-46). 13. Państwo polskie – o ile projektowane przepisy zostaną przyjęte – naruszy wobec sędziów powołanych na wniosek KRS po marcu 2018 r. zasadę zaufania do państwa, jego organów i stanowionego przez nie prawa (pkt 48-49). 14. Nadanie zdegradowanemu sędziemu z powrotem uprawnienia do wykonywania władzy w sądzie niższego rzędu stanowiłoby skutek wejścia w życie ustawy, przez co naruszona zostałaby zasada podziału i równowagi władz wynikająca z art. 10 ust. 1 Konstytucji RP (pkt 52). 15. Sprzeczne z ustawą zasadniczą jest wprowadzenie procedury ponownej oceny postanowienia Prezydenta RP poprzez przeprowadzenie ponownego konkursu na stanowisko sędziowskie już przez niego obsadzone (pkt 56).	

			16. Wprowadzenie przymusowych delegacji zdegradowanych sędziów narusza Konstytucję RP (pkt 73) oraz dyrektywy wynikające z orzecznictwa TSUE (pkt 79). 17. Regulacja art. 9 ust. 3 projektu godzi w stabilność systemu administracji publicznej (pkt 94). 18. Pozbawienie sędziów powołanych na wniosek KRS po marcu 2018 r. praw związanych ze stanem spoczynku jawi się jako prosty rewanżyzm (pkt 96). 19. Regulacja art. 25 ust. 1 pkt 2 projektu godzi w samodzielność KRS, sprowadzonej przez ustawodawcę do roli organu, który ma pełnić funkcje ślepego wykonawcy woli ustawodawcy (pkt 98). 20. Regulacja art. 23 projektu narusza art. 1 protokołu nr 1 do EKPC dotyczący ochrony mienia (pkt 103). 21. Wprowadzenie omawianym projektem mechanizmu automatycznego uchylania prawomocnych orzeczeń narusza podstawowe zasady praworządności (pkt 129). 22. Mechanizm wzruszania orzeczeń wydanych przez sędziów powołanych na wniosek KRS po marcu 2018 r. powinien uwzględniać badanie wpływu wadliwości procedury nominacji członka wydającego je składu na bezstronność sądu oraz status jako „sądu ustanowionego ustawą” (pkt 119). 23. Propozycja wprowadzenia terminu 3 miesięcy, którym ma być związany Prezydent RP przy rozstrzyganiu w przedmiocie powołania danej osoby na poszczególne stanowisko sędziowskie jest sprzeczna z art. 179 oraz art. 2 Konstytucji RP (pkt 142). 24. Poważne zastrzeżenia budzi przewidziane w art. 49 projektu umorzenie z mocy prawa z dniem wejścia ustawy postępowań przed KRS w przedmiocie powołania do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego (pkt 143). 25. Wątpliwości budzi treść art. 49 projektu w zakresie wniosków asesorów sądowych o przekształcenie etatu asesorskiego w stanowisko sędziowskie (pkt 145).	
40.	pozostałe uwagi (bez odniesienia do konkretnych przepisów projektu)	Polski Związek Pracodawców Przemysłu Farmaceutycznego	W związku z opublikowaniem przez Ministerstwo Sprawiedliwości <i>projektu ustawy o przywróceniu prawa do niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego na podstawie prawa przez uregulowanie skutków uchwał</i>	Uwaga niezasadna

			<i>Krajowej Rady Sądownictwa podjętych w latach 2018-2025 („Projekt”)²², w imieniu Polskiego Związku Pracodawców Przemysłu Farmaceutycznego – Krajowi Producenci Leków („Związek”) pragniemy przedstawić Panu Ministrowi szczególną sytuację sądów własności intelektualnej w świetle zmian proponowanych w Projekcie.</i> <i>W odpowiedzi na znaczne rozproszenie spraw z zakresu własności intelektualnej oraz zatory w ich rozpoznawaniu, ustawodawca w 2020 r. wprowadził do polskiego wymiaru sprawiedliwości sprofilowane sądy oraz zapewnił odpowiednie warunki do kształtowania się wyspecjalizowanej kadry w zakresie własności intelektualnej. W uzasadnieniu projektu ustawy²³ podkreślono, że „dotychczasowe duże rozproszenie spraw z zakresu własności intelektualnej z pewnością nie sprzyjało kształtowaniu się wyspecjalizowanej kadry w tym obszarze”. Celem regulacji było „stworzenie sędziom, w ramach istniejących struktur sądowych, możliwości specjalizacji w zakresie własności intelektualnej oraz utworzenie wyspecjalizowanych jednostek w sądach okręgowych i apelacyjnych”.</i> <i>Przed tą zmianą przedsiębiorcy oraz przedstawiciele zbiorowego zarządzania prawami autorskimi zmagali się z trudnościami wynikającymi z przewlekłości postępowań oraz braku merytorycznego przygotowania sędziów do orzekania w sprawach dotyczących własności intelektualnej. W funkcjonujących od 1 lipca 2020 r. wydziałach własności intelektualnej utworzonych w pięciu Sądach Okręgowych oraz dwóch Sądach Apelacyjnych²⁴ sprawy rozstrzygają sędziowie posiadający unikalne przygotowanie do rozstrzygania spraw z zakresu własności intelektualnej, w tym wymagających szczególnej wiedzy technicznej, jak sprawy dotyczące programów komputerowych, wynalazków, wzorów użytkowych, topografii układów scalonych, odmian roślin oraz tajemnic przedsiębiorstwa o charakterze technicznym (jedynym sądem właściwym do rozpoznawania tych spraw w I instancji jest Sąd Okręgowy w Warszawie – XXII Wydział Własności Intelektualnej).</i>	

²² Koniec bezprawia w sądach - Ministerstwo Sprawiedliwości przedstawia ustawę „praworządnościową” - Ministerstwo Sprawiedliwości - Portal Gov.pl

²³ Uzasadnienie rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (data pisma: 2019-12-04 druk nr 45)

²⁴ Przed 1 lipca 2020 r. sprawy dotyczące własności intelektualnej były rozpoznawane przez 45 sądów okręgowych cywilnych i 19 sądów okręgowych gospodarczych, a także 11 sądów apelacyjnych.

			W ciągu pięciu lat funkcjonowania w Polsce wyspecjalizowanego sądownictwa w tym zakresie kształtowały się praktyki sprzyjające pewności i przewidywalności orzecznictwa. Sprzyja to jednolitości orzecznictwa, szybszemu rozpoznawaniu spraw i skuteczniejszej ochronie własności intelektualnej. Należy podkreślić, że proces kształtowania się tej specjalizacji wciąż trwa, a obecna kadra sędziowska zainwestowała wiele czasu w samodoskonalenie. Profesjonalizacja orzekania przez sądy własności intelektualnej zapewniła sprawiedliwe rozstrzyganie sporów patentowych. Przykładowo, dzięki wyspecjalizowanym sędziom powstrzymano sądowe próby zablokowania wprowadzenia na rynek leku generycznego rywaroksaban, mimo że odpowiadające mu patenty zostały wcześniej unieważnione lub uznane za nienaruszone przez produkty generyczne w innych jurysdykcjach. Z najnowszego raportu, obejmującego produkty generyczne dla dabigatranu, rivaroxabanu i apixabanu do sierpnia 2025 r., wynika, że pacjenci oszczędzili co najmniej 723,8 mln PLN, a NFZ wydatkował o 221,4 mln PLN mniej w porównaniu do sytuacji gdyby zrefundowany wolumen musiał sfinansować w cenach refundowanych SKU produktów referencyjnych sprzed pojawiania się odpowiedników. Obniżenie ceny oraz rozszerzenie wskazań refundacyjnych sprawiło, że liczba leczonych pacjentów wzrosła o ponad 300%. Powyższy przykład potwierdza, że sądy własności intelektualnej stanowią fundament skutecznej i sprawiedliwej ochrony praw wyłącznych, a każda propozycja ograniczenia lub odebrania uprawnień sędziom własności intelektualnej godzi w interes publiczny Rzeczypospolitej Polskiej. Wejście w życie projektowanej ustawy, w brzmieniu proponowanym w Projekcie, w naszej ocenie stwarza zagrożenie powstania poważnych braków kadrowych w wyspecjalizowanych sądach własności intelektualnej. Po pierwsze, na ogólną liczbę 56 wyspecjalizowanych w sprawach za zakresu własności intelektualnej sędziów orzekających w sądach okręgowych oraz apelacyjnych, w tym w wydziałach gospodarczych i cywilnych, do tzw. grupy czerwonej lub żółtej zostałyby zakwalifikowane ponad połowa wyspecjalizowanych sędziów. W przypadku Sądu Okręgowego w Katowicach prowadziłoby to do nieakceptowalnej sytuacji, w której XXIV Wydział Własności Intelektualnej zostałby pozbawiony wszystkich sędziów kompetentnych do orzekania w tego rodzaju sprawach.	

			Po drugie, należy podkreślić, że tzw. sprawy techniczne z zakresu własności intelektualnej stanowią poważne wyzwanie orzecznicze. Ich rozpoznanie wymaga od sędziego nie tylko gruntownej znajomości prawa, ale również umiejętności technicznych charakterystycznych dla rzeczników patentowych, tj. między innymi umiejętności analizy zastrzeżeń patentowych, określania zakresu ich ochrony oraz ustalenia czy chronione rozwiązanie zostało zastosowane w konkretnej technologii. Mając na uwadze, że jedynym właściwym do rozpoznawania tego rodzaju spraw w pierwszej instancji jest Sąd Okręgowy w Warszawie, Związek alarmuje, iż wejście w życie Projektu znacząco ograniczyłoby liczbę sędziów, którzy dysponują odpowiednim przygotowaniem merytorycznym oraz doświadczeniem. Po trzecie, przyjęcie projektu doprowadzi do poważnych zakłóceń w funkcjonowaniu sądów apelacyjnych, uniemożliwiając sprawne rozpoznawanie spraw z zakresu własności intelektualnej w drugiej instancji. Braki kadrowe wyniosłyby ponad dwie trzecie obecnego składu VII Wydziału Gospodarczego i Własności Intelektualnej Sądu Apelacyjnego w Warszawie (14/19 sędziów) oraz blisko jedną trzecią składu I Wydziału Cywilnego i Własności Intelektualnej Sądu Apelacyjnego w Poznaniu (6/20 sędziów). Mając na uwadze powyższe, prosimy o wprowadzenie w Projekcie odpowiedniego przepisu szczególnego, który objąłby sędziów orzekających w wydziałach własności intelektualnej sądów okręgowych i apelacyjnych. Możliwym rozwiązaniem byłoby np. uzupełnienie art. 2 ust. 2 Projektu o następujące dodatkowe wyłączenie dotyczące „sędziego wydziału własności intelektualnej w sądach okręgowych i apelacyjnych”.	
41.	pozostałe uwagi (bez odniesienia do konkretnych przepisów projektu)	Prokuratura Regionalna w Warszawie 5 Wydział Organizacyjny	Z punktu widzenia prawa Unii Europejskiej oraz standardów wynikających z orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (wyrok z dnia 6 października 2021 r., C-487/19, W.Ż.) oraz Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (wyrok w sprawie Guðmundur Andri Ástráðsson przeciwko Islandii, skarga nr 26374/18) należy wskazać, że środki naprawcze w sferze wymiaru sprawiedliwości muszą być proporcjonalne, indywidualne oraz zgodne z zasadą pewności prawa. Żaden z powyższych trybunałów nie dopuszcza zbiorowego pozbawienia sędziów urzędu aktem ustawowym, co czyni projekt sprzecznym ze standardami europejskimi.	Uwaga niezasadna
42.	pozostałe uwagi (bez odniesienia)	Naczelna Rada Adwokacka	Z uwagi na to, że Instytut Legislacji i Prac Naczelnej Rady Adwokackiej stanowisko w opinii z dnia 5 lutego 2025 roku do projektu ustawy o	Uwaga niezasadna

	do konkretnych przepisów projektu)		uregulowaniu skutków uchwał Krajowej Rady Sądownictwa podjętych w latach 2018-2023, z dnia 5 lutego 2025 roku, która została przestana do Ministerstwa Sprawiedliwości, zawarte w niej uwagi pozostają aktualne. Jednocześnie Instytut Legislacji i Prac Parlamentarnych Naczelnej Rady Adwokackiej przedstawi szczegółowe uwagi do projektu w chwili, gdy będzie on przedmiotem prac parlamentarnych. Na tym etapie w ocenie Opiniujących projekt powinien być przedmiotem dalszych prac.	
43.	pozostałe uwagi (bez odniesienia do konkretnych przepisów projektu)	Rzecznik Małych i Średnich Przedsiębiorców	Przywołany na wstępie projekt ustawy przewiduje wprowadzenie szeregu zmian dotyczących podstawowych zasad funkcjonowania sądownictwa w Rzeczypospolitej Polskiej. Część zmian dotyczy kwestii związanych w sposób bezpośredni z określonymi przez ustawodawcę kompetencjami Rzecznika Małych i Średnich Przedsiębiorców, wobec czego niezbędne jest zapewnienie, aby projektowane przepisy uwzględniały potrzebę prawidłowej realizacji tych kompetencji. Projekt ustawy przewiduje m.in. zniesienie instytucji skargi nadzwyczajnej, do wniesienia której obecnie uprawniony jest m.in. Rzecznik Małych i Średnich Przedsiębiorców. Warto przy tym zauważyć, że w skierowanym przez Rzecznika do Ministra Sprawiedliwości wystąpieniu z 15 stycznia 2025 r.²⁵ dotyczącym pojawiających się postulatów likwidacji tego środka odwoławczego, Rzecznik wskazał na pozytywne rezultaty zastosowania skargi nadzwyczajnej w sprawach między przedsiębiorcami a organami władzy publicznej oraz wniósł o uwzględnienie tego aspektu w ewentualnych przyszłych działaniach legislacyjnych. Przedstawiona w tym piśmie argumentacja zachowuje w dalszym ciągu aktualność. Należy dostrzec w związku z powyższym, że poza usunięciem skargi nadzwyczajnej z systemu prawnego omawiany projekt ustawy przewiduje jednocześnie wprowadzenie rozwiązań uwzględniających pozytywne aspekty dotychczasowego stosowania skargi nadzwyczajnej, w szczególności rozszerzenie wykazu organów uprawnionych do wniesienia skargi kasacyjnej – o Rzecznika Małych i Średnich Przedsiębiorców, Rzecznika Finansowego oraz Rzecznika Praw Pacjenta. Zaproponowane w tym zakresie regulacje mogą jednak wymagać poszerzenia, doprecyzowania lub odpowiedniego wyjaśnienia w uzasadnieniu projektu ustawy. Nie można ponadto wykluczyć, że samo przyznanie Rzecznikowi uprawnienia do	Uwaga niezasadna

²⁵ Znak: GR.1.2025.AM. Kopia w załączeniu.

			wniesienia skargi kasacyjnej w niektórych sytuacjach może okazać się nieadekwatnym substytutem istniejącej obecnie instytucji skargi nadzwyczajnej. Trzeba bowiem pamiętać, że możliwość wniesienia skargi kasacyjnej jest obarczona szeregiem warunków, które nie mają zastosowania w przypadku skargi nadzwyczajnej. Ewentualna likwidacja skargi nadzwyczajnej wymaga zatem dokonania pogłębionej analizy nakierowanej na zapewnienie, że pozytywne aspekty tego środka zaskarżenia nie zostaną utracone ze szkodą dla przedsiębiorców i innych obywateli.	
44.	pozostałe uwagi (bez odniesienia do konkretnych przepisów projektu)	Krajowa Rada Radców Prawnych	VI. Konkluzje Mając na względzie powyższe ustalenia, w konkluzjach niniejszej opinii należy wskazać, że: 1/ projekt generalnie słusznie zmierza do szerokiego sanowania aktualnej kryzysowej sytuacji ustrojowej w obrębie władzy sądowniczej i zmierza do przywrócenia nadrzędności normom konstytucyjnym, europejskim i unijnym, a także do niezbędnego wykonania orzeczeń ETPC i TSUE – na marginesie jedynie można jednak wskazać, że proponowany tytuł ustawy można uznać za nieco mylący „projekt ustawy o przywróceniu prawa do niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego na podstawie prawa przez uregulowanie skutków uchwał Krajowej Rady Sądownictwa podjętych w latach 2018-2025” – tytuł przyszłej ustawy może bowiem sugerować, że aktualna KRS jest organem, o którym stanowi Konstytucja, a tak nie jest – do ewentualnego rozważenia może być zatem następująca propozycja tytułu ustawy - „ustawa o przywróceniu prawa do niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego na podstawie prawa przez uregulowanie skutków uchwał Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej sprzecznie z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 roku i podjętych w latach 2018-2025”; 2/ propozycję zakładającą, że osoby bezpośrednio po Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury, byli referendarze i asystenci, asesory w sądach administracyjnych – zachowują status sędziego ex lege, pomimo że ich powołanie odbyło się przy udziale wadliwie ukształtowanej KRS, ocenić należy negatywnie; 3/ propozycję, zgodnie z którą sędziowie legalnie powołani na ten urząd (nie przy udziale wadliwie ukształtowanej KRS), którzy następnie uzyskali awans przy udziale wadliwie ukształtowanej KRS, wracają do poprzednich sądów, ale	Uwaga niezasadna

			otrzymują dwuletnią delegację w miejscu obecnego orzekania, aby mogli dokończyć prowadzone sprawy, ocenić należy pozytywnie; 4/ projektowane rozwiązanie, że osoby wadliwie powołane nie mogą orzekać w Sądzie Najwyższym, a ich akty powołania zostają uznane za nieważne i nie mają możliwości pozostania na delegacji w SN, ocenić należy pozytywnie; 5/ propozycję, która zakłada, że prokuratorzy oraz osoby z innych zawodów prawniczych – mogą zostać referendarzami, ale mogą też ubiegać się o powrót do wykonywania pierwotnego zawodu prawniczego, ocenić należy pozytywnie; 6/ proponowaną w projekcie ustawy likwidację Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego, ocenić należy pozytywnie – analogicznie pozytywnie ocenić też trzeba proponowane w projekcie zmiany dotyczące Izby Odpowiedzialności Zawodowej Sądu Najwyższego; 7/ propozycję utrzymania w mocy orzeczeń dotychczas wydanych z udziałem nieprawidłowo powołanych sędziów, umożliwiając równocześnie ograniczone czasowo wzruszanie takich orzeczeń tylko stronom, które w trakcie postępowania konsekwentnie kwestionowały legalność składu orzekającego – ocenić należy częściowo pozytywnie.	
45.	pozostałe uwagi (bez odniesienia do konkretnych przepisów projektu)	Prokuratoria Generalna Rzeczypospolitej Polskiej	Dostrzegamy potrzebę ponownej analizy sposobu wykonania wiążących Polskę orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka i Trybunału Sprawiedliwości UE, zwłaszcza w perspektywie adekwatności i proporcjonalności proponowanego rozwiązania. Poddajemy tym samym pod rozagę wykonanie wyroków sądów międzynarodowych poprzez indywidualną ocenę nominacji sędziowskich dokonanych na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa w składzie ukształtowanym na podstawie ustawy z 8 grudnia 2017 r. przez prawidłowo już ukształtowaną Krajową Radę Sądownictwa. Nie jest przy tym wykluczone dokonywanie takiej oceny w odniesieniu do poszczególnych grup sędziów, z uwzględnieniem m.in. sytuacji, w związku z którą ubiegali się o nominację sędziowską. Takie alternatywne rozwiązania – w miejsce proponowanego ustawowego uregulowania skutków uchwał Krajowej Rady Sądownictwa – mogą ograniczać ryzyko odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa, zarówno w stosunku do osób pozbawionych urzędu sędziego na mocy projektowanej ustawy, jak i stron postępowań sądowych, które w związku z wejściem w życie projektowanej ustawy będą powtarzane lub orzeczenia w nich wydane będą uznane za niezgodne z prawem. Taki sposób oceny nie będzie również obciążony	Uwaga niezasadna

			wątpliwością, która może dotyczyć projektowanej regulacji, polegającą na ustawowym różnicowaniu sytuacji prawnej poszczególnych grup osób, które otrzymały nominację sędziowską na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa w składzie ukształtowanym na podstawie ustawy z 8 grudnia 2017 r. Jednocześnie uprzejmie informuję, że projektowana ustawa wiąże się z nakładami, które nie zostały przewidziane w ustawie budżetowej w części dotyczącej Urzędu Prokuraturii Generalnej (część 74). Od 2018 r. – w związku z powołaniami na stanowisko sędziego – rozwiązano stosunek pracy z sześcioma osobami (5 radcami oraz z Prezesem Prokuraturii Generalnej). W przypadku konieczności zatrudnienia wskazanych osób ponownie, niezbędne będzie zapewnienie dodatkowej kwoty około 1 857 932,52 zł rocznie (wynagrodzenie wraz z pochodnymi oparte o stawki w 2025 r.). Ponadto w Urzędzie Prokuraturii przewidzianych zostało 300 etatów. Wszystkie etaty są obecnie obsadzone. W związku z tym konieczne również byłoby zwiększenie etatyzacji ponad ww. limit.	
46.	pozostałe uwagi (bez odniesienia do konkretnych przepisów projektu)	Prokurator Prokuratury Okręgowej w Poznaniu	Autorzy ustawy zdają się zakładać, że uchwały Krajowej Rady Sądownictwa podjęte w latach 2018-2025 w sprawach indywidualnych a przedstawiające Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej wnioski o powołanie na stanowisko sędziego są podstawą nawiązania stosunku służbowego sędziego, a tym samym źródłem stwierdzonych przez autorów projektu nieprawidłowości. Wniosek taki wyciągnąć można tak z samego tytułu ustawy o „uregulowaniu skutków uchwał Krajowej Rady Sądownictwa” jak i rozwiązań szczegółowych polegających na rozwiązaniu stosunku służbowego (lub degradacji) sędziów. Tymczasem wbrew przekonaniu autorów projektu ustawy stosunek służbowy sędziego nawiązany zostaje na podstawie aktu powołania dokonanego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej. zatem oczywiste jest, że autorzy projektu chcąc osiągnąć zamierzony cel ustawy, czyli uchylenie skutków nawiązania stosunku służbowego sędziów w latach 2018-2025, powinni zaproponować w projekcie ustawy uznanie za pozbawione mocy prawnej prezydenckie akty powołania sędziów jako źródło stosunku służbowego a nie jeden z elementów procesu oceny kandydata, do tego niewiążący dla Prezydenta, jakim są uchwały Krajowej Rady Sądownictwa.	Uwaga niezasadna
47.	pozostałe uwagi (bez odniesienia	Prezes Sądu Rejonowego w	co do zasady popieram ideę uregulowania kwestii wadliwych i negatywnie ocenianych przez sądy lokalne i międzynarodowe powołań sędziowskich w	Uwaga niezasadna, bowiem nie wydaje się, że może dojść do

	do konkretnych przepisów projektu)	Krośnie Odrzańskim sędzia Maria Nowak	okresie działania Krajowej Rady Sądownictwa w obecnym kształcie, tak aby orzeczenia sądów polskich nie były kwestionowane z powodu zaistniałych nieprawidłowości. Jednakże przyjęcie proponowanej formy uzdrowienia sytuacji spowoduje nieuchronnie faktyczny paraliż pracy wielu sądów, w szczególności sądów o etatyzacji na poziomie kilku czy kilkunastu etatów sędziowsko- asesorskich, gdzie sędziowie powołani w latach 2018-2025 to nawet połowa kadry orzeczniczej, w wielu przypadkach osoby związane z sądownictwem od aplikacji, dla których przyjęta forma przywrócenia prawa do niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego na podstawie prawa jest co najmniej krzywdząca. Efekt projektowanych rozwiązań, może być odwrotny od zakładanego, bowiem brak rozstrzygnięcia spraw w rozsądnym terminie, dla wielu obywateli RP może stanowić naruszenie prawa do niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego na podstawie prawa.	paraliżu z uwagi na przewidziane w projekcie rozwiązania. Dla sędziów, którzy będą powracać na stanowiska sędziowskie w sądach niższych instancji przewidziana jest ustawowa delegacja na okres 2 lat – w założeniu do czasu rozpoznania ponownego konkursu. Zaś dla sędziów, którzy zostali powołani z wolnych zawodów jest przewidziane uprawnienie pozostania w wymiarze sprawiedliwości na stanowisku referendarza sądowego co w połączeniu z rozszerzaniem kompetencji referendarzy sądowych (np. nakaz alimentacyjny), może przyczynić się do zachowania takiego samego współczynnika rozpoznawania spraw.
48.	pozostałe uwagi (bez odniesienia do konkretnych przepisów projektu)	Ogólnopolskie Stowarzyszenie Sędziów Sądów Administracyjnych	I. Uważamy, że założenia projektowanej ustawy w zakresie uregulowania skutków uchwał podjętych w latach 2018–2025 w sprawach indywidualnych przez Krajową Radę Sądownictwa, ukształtowaną na podstawie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 3), stanowią wykonanie wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 11 listopada 2023 r. w sprawie 50849/21 Wałęsa przeciwko Polsce. Założenia te są co do zasady zgodne z założeniami leżącymi u podstaw projektu przygotowanego w tej samej materii przez Komisję Kodyfikacyjną Ustroju Sądownictwa i Prokuratury, zawierającego szczegółowe uzasadnienie proponowanych zmian pod względem ich zgodności z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej i prawem unijnym i międzynarodowym. Można jedynie się zastanawiać, czy materia objęta tą ustawą powinna odnosić się także do innych kwestii, niedotyczących wykonania wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.	Uwaga niezasadna. Projekt ustawy odnosi się tylko i wyłącznie do materii uregulowania statusu osób powołanych na stanowisko sędziego z udziałem nieprawidłowo ukształtowanej Krajowej Rady Sądownictwa i czyni to w sposób kompleksowy. Ponadto autor uwagi nie wskazał jakie kwestie, jego zdaniem, leżą poza materią wynikającą z wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 11 listopada 2023 r. w sprawie 50849/21 Wałęsa przeciwko Polsce.

49.	pozostałe uwagi (bez odniesienia do konkretnych przepisów projektu)	Laboratorium Prawnicze Legal Lab	Przesyłamy niniejszym uwagi do projektu. Celem projektu jest przywrócenie prawa do niezależnego i bezstronnego sądu, co jest słusznym celem. Środki dobrane do celu są nieadekwatne, polegając na przywróceniu sędziów na dotychczasowe miejsca. Zamiast tego należało nie prowadzić masowej weryfikacji, znosząc izbę sądu najwyższego, a umożliwić stosowanie testu Astradsona przed powołaniem przez Prezydenta RP. Należałoby umożliwić weryfikację sędziego na wniosek obywateli skierowany do SN w odniesieniu do indywidualnie powołanego sędziego, wskazując okoliczności wskazujące na brak niezależności i bezstronności. Bez zmiany konstytucji nie jest możliwe wdrożenie takiego rodzaju ustawy	Uwaga – w zakresie przedstawionego rozwiązania alternatywnego - niezasadna.
50.	pozostałe uwagi (bez odniesienia do konkretnych przepisów projektu)	Sędzia Sądu Rejonowego w Świebodzinie Michał Joachim Łydkka	II. Zgodność projektu z uchwałą trzech połączonych izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r. (BSA I-4110-1/20) Teza uchwały „Nienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. albo sprzeczność składu sądu z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c. zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego w sądzie powszechnym albo wojskowym na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 3), jeżeli wadliwość procesu powoływania prowadzi, w konkretnych okolicznościach, do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności.” Projekt przedstawione do opinii jest niekonsekwentny (patrz objaśnienie do utrzymania orzeczeń w mocy) biorąc pod uwagę zacytowane orzeczenie SN. III. Zgodność projektu z orzecznictwem Naczelnego Sądu Administracyjnego sprzed 2018 r. Z orzeczeń Naczelnego Sądu Administracyjnego (orzeczenia m.in. I OSK 1870/12, I OSK 1879/12, I OSK 1881/12, I OSK 1885/12, I OSK 1888/12) jednoznacznie wynika, że nominacja sędziowska lub jej brak jest prerogatywą prezydencką, od której nie służy żaden środek odwoławczy a zatem jej skutki nie mogą zostać uchylone mocą zwykłej ustawy.	Ad. II Utrzymanie w mocy orzeczeń nieprawidłowo powołanych sędziów jest niezbędne do zachowania zasady pewności prawa i orzeczeń w stosunku do obywateli. Nie jest możliwe pozbawienie mocy prawnej wyroków, które kształtują stosunki prawne i faktyczne. Ad. III Uwaga niezasadna, mająca charakter polemiczny. Ad. IV Projekt w zakresie „grupowania” nie sędziów, a wad powołania jest zgodny z opinią Komisji Weneckiej. W art. 15 projektu zapisane jest uprawnienie do wniesienia odwołania od zamieszczenia bądź nie zamieszczenia w wykazie. Weryfikacja kwalifikacji osoby na dane stanowisko będzie następować w powtórzonym konkursie przed prawidłowo

		Projekt stoi w sprzeczności z wyżej powołanymi orzeczeniami NSA – mocą zwykłej ustawy wprost pozbawia się urzędu lub dotychczasowego urzędu grupę ok. 2000 sędziów. IV. Zgodność projektu z Europejską Konwencją Praw Człowieka „Art. 6 ust. 1 zd. 1. Każdy ma prawo do sprawiedliwego i publicznego rozpatrzenia jego sprawy w rozsądnym terminie przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony ustawą przy rozstrzyganiu o jego prawach i obowiązkach o charakterze cywilnym albo o zasadności każdego oskarżenia w wytoczonej przeciwko niemu sprawie karnej.”. Projekt wprost narusza przytoczony przepis Konwencji. KRS nie będzie dokonywał oceny (weryfikacji) prawidłowości (braku wpływu czynnika „politycznego”) procesu powołania, tylko w sposób przesądzony przez ustawodawcę wyda grupowe uchwały, które będą miały z góry określone konsekwencje w zależności od „pochodzenia” sędziego. Odwołanie do Sądu Najwyższego dotyczy wyłącznie prawidłowości przyporządkowania do danej grupy sędziów (ocena wyłącznie legalności), a nie prawidłowości (weryfikacja) powołania. Nie trzeba być prawnikiem żeby wiedzieć jaki będzie wynik takiego odwołania. „Art. 8. 1. Każdy ma prawo do poszanowania swojego życia prywatnego i rodzinnego, swojego mieszkania i swojej korespondencji. 2. Niedopuszczalna jest ingerencja władzy publicznej w korzystanie z tego prawa, z wyjątkiem przypadków przewidzianych przez ustawę i koniecznych w demokratycznym społeczeństwie z uwagi na bezpieczeństwo państwowe, bezpieczeństwo publiczne lub dobrobyt gospodarczy kraju, ochronę porządku i zapobieganie przestępstwom, ochronę zdrowia i moralności lub ochronę praw i wolności innych osób.”. Projekt nie przewiduje żadnej indywidualizacji oceny procedury powołania i skutkuje z mocy z góry określonej przez ustawodawcę decyzji (wariant II) pozbawieniem stanowiska lub dotychczasowego stanowiska grupy ok. 2000 sędziów. W orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka brak indywidualizacji w procedurze usuwania sędziów stanowił naruszenie art. 8 EKPC (ETPC 58812/15, 38977/19).	ukształtowaną Krajową Radą Sądownictwa. Co do zastosowania zasad odpowiedzialności zbiorowej nie można podzielić tej uwagi. W projekcie jest zastosowana odpowiedzialność indywidualna, lecz pogrupowana w kategorii naruszeń przez danych sędziów. Pozostałe uwagi przedstawione przez Pana sędziego stanowią dowolną wykładnię przepisów prawa europejskiego i międzynarodowego.

		V. Zgodność projektu z Europejską Konwencją Praw Człowieka (opinią Komisji Weneckiej z dnia 14-10-204 r.). 1. Dostrzeżenie wadliwości wszystkich nominacji na skutek uchwał wadliwej KRS (pkt 18.a opinii) Projekt dostrzega, ale zasadniczo ignoruje pozostałe wymogi lub je wypacza (patrz pkt 3). 2. Przewidują weryfikację prowadzoną przez organy niezależne od władzy wykonawczej i ustawodawczej i zapewniają sędziom powołanym po marcu 2018 r. drogę sądową. (pkt. 18.b, 21, 22 opinii). Projekt nie spełnia tego wymogu (patrz objaśnienia do pkt. IV). 3. Umożliwienie organom weryfikacyjnym działanie w oparciu o ogólne i z góry wskazane kryteria co do tzw. grup sędziów (pkt 18.c opinii), a przy tym zapewnienie im indywidualizację ich odpowiedzialności (pkt. 30, 31 opinii). Projekt nie spełnia tych wymogów, które należy rozpatrywać łącznie. 4. Przyznanie prawa do sądu i do uczciwego procesu (pkt. 18.b, 34-36, 40 opinii) Projekt nie spełnia tych wymogów, które należy rozpatrywać łącznie. 5. Brak nieważności nominacji z mocą wsteczną (pkt 32 opinii); Projekt nie spełnia tego wymogu. 6. Spełnianie wymogu proporcjonalności (pkt. 18.d, 29-32, 37 opinii) Projekt nie spełnia tego wymogu. 7. Ochrona stabilności wydanych orzeczeń z jednoczesnym zagwarantowanym prawem obywateli do sądu (pkt. 29, 41-45 opinii). Projekt spełnia ten wymóg, ale robi to niekonsekwentnie (patrz objaśnienia do pkt. VIII). 8. Zakończenie weryfikacji w sensownym, z góry przewidzianym terminie (pkt. 18.e, 44 opinii). Projekt spełnia ten wymóg, ale robi to z pogwałceniem pozostałych, daleko bardziej istotnych, wymogów zawartych w opinii. VI. Zgodność projektu z Kartą Praw Podstawowych UE. „Art. 7. Każdy ma prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego, domu i komunikowania się.” „Art. 15 ust. 1. Każdy ma prawo do podejmowania pracy oraz wykonywania swobodnie wybranego lub zaakceptowanego zawodu.”	

			„Art. 20. Wszyscy są równi wobec prawa.”. „Art. 47 zd. 1 i 2. Każdy, kogo prawa i wolności zagwarantowane przez prawo Unii zostały naruszone, ma prawo do skutecznego środka prawnego przed sądem, zgodnie z warunkami przewidzianymi w niniejszym artykule. Każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia jego sprawy w rozsądnym terminie przez niezawistą i bezstronny sąd ustanowiony uprzednio na mocy ustawy. Każdy ma możliwość uzyskania porady prawnej, skorzystania z pomocy obrońcy i przedstawiciela.” Zacytowane przepisy Karty Praw Podstawowych UE są zasadniczo odpowiednikami art. 6 i 8 EKPC, a zatem uwagi do projektu, co do zgodności z Kartą, są tożsame z uwagami dotyczącymi zgodności z EKPC. VII. Potencjał odszkodowawczy projektu. Projekt wprost narusza art. 6 ETPC i wprost narusza art. 8 ETPC, co może się wiązać z przyznaniem przez Europejski Trybunał Praw Człowieka rzeczywistego odszkodowania. Przy sędziach spoza zawodu (ok. 350 sędziów) daje to potencjał odszkodowawczy na poziomie nie mniejszym niż: 2 531 381 784,75 zł (ponad 2,5 miliarda zł) Wyliczenie oparto na obecnym wynagrodzeniu brutto Sędziego Sadu Rejonowego w pierwszej stawce awansowej z 10% dodatkiem stażowym (18.126,615 zł) z uśrednionym dla kobiet i mężczyzn okresem pozostałym do stanu spoczynku (22 lata) i uśrednionym dla kobiet i mężczyzn okresem pobierania uposażenia w stanie spoczynku 15 lat. Przy sędziach cofniętych do niższych instancji (1350 sędziów) daje to potencjał odszkodowawczy na poziomie nie mniejszym niż: 508 680 891 zł (ponad pięćset milionów zł) Wyliczenie oparto na przeciętnej aktualnej różnicy brutto (1350,54 zł) pomiędzy wynagrodzeniem sędziego w czwartej stawce awansowej a wynagrodzeniem sędziego w piątej stawce awansowej z 20% dodatkami stażowymi z uśrednionym dla kobiet i mężczyzn okresem pozostałym do stanu spoczynku (12 lat) i uśrednionym dla kobiet i mężczyzn okresem pobierania uposażenia w stanie spoczynku (15 lat). Łącznie potencjał odszkodowawczy projektu to: 3 040 062 675,75 zł ponad 3 miliardy złotych	

			Dla porównania aktualnie Polska „za” sędziów Sądu Najwyższego, a nie sądów powszechnych, zgodziła się zapłacić 3.500.000 zł, co stanowi 0,001 (jedną tysięczną) potencjału odszkodowawczego rozwiązań proponowanych w projekcie ustawy. VIII. Utrzymanie orzeczeń wydanych przez sędziów powołanych po marcu 2018 r. Projekt zakłada utrzymanie orzeczeń wydanych przez sędziów sądów powszechnych powołanych po marcu 2018 r. i możliwości ich wzruszenia w ściśle określonych przypadkach. Należy jednak zauważyć, że projekt jest niekonsekwentny, bowiem skutkiem hurtowego uchylenia uchwał KRS jest wydanie orzeczeń przez nienależycie obsadzony sąd. Natomiast jeżeli przyjąć, że uchylenie ma skutek wyłącznie na przyszłość to oznacza, że jednak doszło do skutecznego powołania na stanowisko sędziego lub sędziego sądu wyższej instancji, a zatem uchylenie uchwał ustawą wprost stanowi naruszenie art. 180 ust. 1 i 2 Konstytucji RP. IX. Zastosowanie odpowiedzialności zbiorowej. Projekt stoi w sprzeczności ze stanowiskiem zawartym w uchwale trzech połączonych Izb Sądu Najwyższego oraz Komisji Weneckiej co do konieczności indywidualizacji oceny danego sędziego. Nadto faktycznie wprowadzają odpowiedzialność zbiorową, a taka dopuszczalna jest wyłącznie, jeśli przepis prawa tak stanowi (np. odpowiedzialność podmiotów zbiorowych na podstawie ustawy czy wyjątki przewidziane prawem pracy).	
51.	pozostałe uwagi (bez odniesienia do konkretnych przepisów projektu)	Stowarzyszenie Sędziów Polskich „Iustitia”	uprzejmie informuję, że Stowarzyszenie Sędziów Polskich „Iustitia” z pełnym przekonaniem popiera projektowane rozwiązania. Stowarzyszenie uznaje, że proponowane przepisy, zmierzające do uregulowania skutków uchwał KRS podjętych w latach 2018–2025, stanowią ważny i oczekiwany społecznie krok w kierunku odbudowy zaufania obywateli do sądów oraz wzmocnienia zasad praworządności. W ocenie Stowarzyszenia projekt w sposób kompleksowy i odpowiedzialny odpowiada na problemy wynikające z wadliwego funkcjonowania systemu nominacji sędziowskich w ostatnich latach. Przyjęcie proponowanych rozwiązań może w istotny sposób przyczynić się do przywrócenia stabilności orzecznictwa, pewności prawa oraz pełnej niezależności sądów.	Uwaga aprobująca

			Z nadzieją przyjmujemy tę inicjatywę, widząc w niej realną szansę na uporządkowanie sytuacji w wymiarze sprawiedliwości, odbudowę zaufania społecznego i trwałe umocnienie standardów państwa prawa.	
52.	uwagi do preambuły	Stowarzyszenie Absolwentów i Aplikantów KSSiP VOTUM	Uchylenie uchwał a skuteczność powołań 1. Preambuła projektu ustawy odwołuje się do deklarowanych celów regulacji, jakimi są m.in. odbudowa konstytucyjnego stanu praworządności i zaufania obywateli do sędziów i sądów. W rzeczywistości projekt ten rażąco i wprost narusza Konstytucję RP, a także podważa zaufanie obywateli do sędziów i sądów poprzez fałszywe twierdzenie, iż znacznej ich części nie obejmują konstytucyjne gwarancje niezawisłości oraz poprzez stworzenie precedensu, na mocy którego każda kolejna władza polityczna będzie mogła dokonywać czystek w stanie sędziowskim według swojego upodobania. Na kanwie twierdzeń Preambuły projektu warto omówić podstawowe założenia, na których opierają się proponowane regulacje. 2. Projekt przewiduje, że skutkiem przyjętej ustawy będzie pozbawienie mocy prawnej uchwał KRS zawierających wnioski o powołanie sędziów, co byłoby równoznaczne z nieważnością samych powołań. Odnosząc się do założeń projektu należy stwierdzić, że koncepcja nieważności (nieistnienia lub bezskuteczności) powołań sędziów w żadnym wypadku nie może być podstawą projektów przywracających zgodność polskiego ustawodawstwa z Konstytucją RP (dalej: KRP), prawem UE oraz Europejską Konwencją Praw Człowieka (dalej: EKPC), a to z kilku zasadniczych powodów. 3. W obowiązującym stanie prawnym żadna ustawa nie przewiduje sankcji nieważności uchwał KRS, ani nieważności postępowania przed tym organem. Ani Sąd Najwyższy, ani Naczelny Sąd Administracyjny, ani Trybunał Konstytucyjny w swoim orzecznictwie nigdy nie stwierdziły, że sankcja taka ma zastosowanie wobec sędziów powołanych in gremio po 2017 roku. Przeciwnie, podkreśla się, że postanowienie Prezydenta RP o powołaniu do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego jest aktem dyskrejonalnym, mieszczącym się w zakresie osobistej prerogatywy Prezydenta RP i nie podlega kontroli sądowej (por. np. postanowienia NSA: z 9.10.2012 r., sygn. akt I OSK 1874/12, z 7.12.2017 r., sygn. akt I OSK 857/17, LEX 2441401; por. również uzasadnienia postanowień NSA z 20.03.2012 r., I OSK 3129/12, z 9.10.2012 r., I OSK 1890/12, I OSK 1883/12, I OSK 1882/12, I OSK 1874/12, I OSK 1872/12, z 16.10.2012 r., I OSK 1888/12, I OSK 1887/12,	Uwaga niezasadna

			I OSK 1886/12, I OSK 1885/12, I OSK 1881/12, I OSK 1879/12, I OSK 1878/12, I OSK 1871/12, I OSK 1870/12, z 17.10.2012 r., I OSK 1889/12, I OSK 1877/12, I OSK 1876/12, z 7.12.2017 r., I OSK 857/12 – www.orzeczenia.nsa.gov.pl). 4. W konsekwencji powyższego, na gruncie obowiązujących przepisów, zupełnie niezasadne jest kwestionowanie statusu sędziów powołanych po 2017 roku. Dlatego też sytuacja, w której skutki prawne w postaci pozbawienia mocy prawnej uchwał KRS oraz stwierdzenia nienawiązania przez sędziów stosunków służbowych, nie zaistniały przed wejściem w życie proponowanej regulacji, jest tożsama z wysunięciem projektu ustawowego złożenia tych sędziów z urzędu albo ich ustawowej degradacji (w wypadku sędziów, którzy objęli stanowiska awansowe na wniosek KRS po 2017 r.). Działanie takie byłoby wprost i w sposób rażący sprzeczne z normą art. 180 ust. 2 KRP, w myśl której złożenie sędziego z urzędu może nastąpić jedynie na mocy orzeczenia sądu, nie zaś na mocy ustawy. 5. Podkreślenia wymaga, że ustawowe złożenie z urzędu lub degradacja rzeszy ponad 1 600 sędziów stanowiłoby precedens, który mógłby zostać w łatwy sposób wykorzystany przez każdą kolejną władzę polityczną. Nietrudno wyobrazić sobie sytuację, w której kilka lat po uchwaleniu i wejściu w życie ustawy przewidującej ustawowe złożenie z urzędu albo degradację rzeszy sędziów, „nowa” władza po raz kolejny podaje w wątpliwość kwalifikacje moralne, kwestionuje mandat do orzekania części stanu sędziowskiego i w drodze zmian legislacyjnych pozbawia ich urzędu. 6. Projekt w art. 2 pozornie wiąże skutek w postaci złożenia sędziego z urzędu lub jego degradacji z pozbawieniem mocy prawnej uchwał KRS o przedstawieniu wniosku o powołanie sędziego Prezydentowi RP. Uzasadnienie projektu niestety cytuje uzasadnień orzeczeń NSA, które uchylały tego rodzaju uchwały KRS i umarzały częściowo postępowanie przed KRS. NSA jednoznacznie stwierdził wówczas, że „[...] skutki wydanego w sprawie orzeczenia nie odnoszą się do ustrojowej ważności oraz skuteczności prezydenckich aktów powołań na urząd sędziego Sądu Najwyższego dokonanych na podstawie rekomendacji przedstawionych przez KRS kontrolowaną uchwałą. W aktualnym stanie prawnym akty te bowiem, nie podlegają sądowej weryfikacji i nie są wzruszalne (pkt 133 i pkt 145 wyroku Trybunału Sprawiedliwości z dnia 19 listopada 2019 r. oraz pkt	

			122 i pkt 128 wyroku Trybunału Sprawiedliwości z dnia 2 marca 2021 r.)” (uzasadnienie wyroku NSA z 6 maja 2021 r., II GOK 2/18, LEX nr 3169817). 7. Należy zatem zauważyć, że ustanie stosunku służbowego sędziego na danym stanowisku nie stanowi skutku pozbawienia uchwały mocy prawnej. Wniosek ten jest aktualny niezależnie od tego, czy uchwała traci moc prawną wskutek wprowadzenia zmian legislacyjnych, czy też wskutek orzeczenia sądu. Z uzasadnień wspomnianych orzeczeń NSA wynika jednoznacznie, że późniejsza utrata mocy prawnej przez uchwałę KRS zawierającą wniosek o mianowanie sędziego w żadnym wypadku nie powoduje konsekwencji prawnych w zakresie trwałości stosunku służbowego sędziego nawiązanego na danym stanowisku. 8. Można zatem dojść do wniosku, że projekt sprowadza się do wygaszenia stosunków służbowych lub degradacji na mocy ustawy, skoro skutek ten nie jest – zgodnie z przytoczonym orzecznictwem NSA – konsekwencją prawną uchylenia lub pozbawienia mocy prawnej uchwały KRS, a osobnym skutkiem prawnym wynikającym z ustawy, niezależnym od utraty przez uchwałę KRS mocy prawnej. Przewidziany w projekcie mechanizm ustawowej degradacji lub złożenia sędziów z urzędu – jak wspomniano – jest wprost i w sposób rażący sprzeczny z normą art. 180 ust. 2 KRP.	
53.	art. 1	Stowarzyszenie Absolwentów i Aplikantów KSSiP VOTUM	47. Komentowany przepis deklaruje podstawowe cele projektowanej regulacji. Podobnie, w uzasadnieniu projektu twierdzi się, że: Uzasadnienie s. 42: Przedmiotem ustawy jest przywrócenie prawa do niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego na podstawie prawa przez uregulowanie skutków uchwał Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej na podstawie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw. W rzeczywistości, skutkiem przyjęcia projektu przez władzę ustawodawczą byłoby pozbawienie ponad 1 600 sędziów prawa do sądu wskutek dokonania ich degradacji lub złożenia ich z urzędu na mocy ustawy. W stosunku do tych osób naruszona zostałaby także wynikająca z art. 2 Konstytucji RP zasada zaufania do państwa, jego organów i stanowionego przez nie prawa. W judykaturze TK zasadę tę opisuje się następująco: Uzasadnienie wyroku TK z 19.11.2008 r., Kp 2/08, pkt 5.2.:	Uwaga niezasadna

			Istotę zasady lojalności państwa względem obywateli da się przedstawić jako zakaz zastawiania przez przepisy prawne pułapek, formułowania obietnic bez pokrycia, bądź nagłego wycofywania się przez państwo ze złożonych obietnic lub ustalonych reguł postępowania; jako niedopuszczalność kreowania organom państwowym możliwości nadużywania swojej pozycji wobec obywatela [...]. 48. Jak nietrudno zauważyć, państwo polskie – o ile projektowane przepisy zostaną przyjęte – zastawiło na sędziów powołanych na wniosek KRS po 17.01.2018 r. pułapkę. W czasach rządów poprzedniej większości parlamentarnej państwo zachęcało do udziału w organizowanych przez siebie konkursach, uregulowało tryb ich przeprowadzenia i ustrój KRS, przed którą się toczyły. Do udziału w konkursach przed KRS zachęcał nawet ówczesny Przewodniczący KRS oraz Prezes Izby Cywilnej SN Sędzia SN Dariusz Zawistowski. W wywiadzie z 10.07.2018 r. stwierdził on, że „nikt, kto zgłosi się do konkursu do SN, nie powinien obawiać się, że zostanie oceniony źle w środowisku. Dla każdego będzie oczywiste, że nie chodzi o kariery, ale troskę o sprawy ustrojowe”²⁶. Obecny Wiceminister Sprawiedliwości Arkadiusz Myrcha w wywiadzie z 24.09.2024 r. przyznaje, że brak dootywu sędziów do wymiaru sprawiedliwości po marcu 2018 r. spowodowałby zapaść sądownictwa²⁷. 49. A zatem najpierw państwo organizuje konkursy na stanowiska sędziowskie, zachęca kandydatów do aplikowania w tych konkursach, a nawet – ustami byłego przewodniczącego KRS i Prezesa Izby Cywilnej SN – zapewnia ich, że ich udział w tych konkursach nie zostanie negatywnie oceniony. Następnie to samo państwo uchwała przepisy, na mocy których usuwa lub degraduje tych sędziów, którzy wzięli w nich udział bo konkurs był źle zorganizowany z uwagi na nieprawidłowe ukształtowanie – również na skutek działalności władzy państwowej – składu osobowego KRS. Mało tego, w wypowiedziach publicznych przedstawiciele władzy politycznej, a także przedstawiciele środowiska sędziowskiego piętnują obecnie te osoby za udział w konkursach,	

²⁶ <https://prawo.gazetaprawna.pl/artykuly/1169147,zawistowski-o-reformie-sadownictwa-i-zmianach-w-sn.html>.

²⁷ <https://www.youtube.com/live/YWsdzl6gMPg?si=A6R1MibxKK2XxVv2>.

			które ich zdaniem były „nieuczciwe” wskutek powstrzymania się od udziału w nich przez część sędziów. Zupełnie zapomina się – z wyjątkiem przytoczonej wypowiedzi Ministra Myrchy – o tym, że stały doświat kadry sędziowskiej do wymiaru sprawiedliwości był konieczny do zachowania ciągłości działania tego segmentu władzy państwowej. Nietrudno wyobrazić sobie, co miałyby miejsce gdyby ponad 3 300 sędziów i asesorów sądowych powołanych po 17.01.2018 r. by nie było, skoro całkowita liczba sędziów i asesorów sądowych w Polsce to około 10 000 osób. Jeżeli takie działanie państwa można określić jako lojalne traktowanie obywatela, podważa to możliwość poważnego traktowania zasady zaufania wynikającej z art. 2 Konstytucji RP.	
54.	art. 2	Sąd Najwyższy	Brak zrozumienia dla założeń, które legły u podstaw projektu potęguje to, że skutek w postaci utraty mocy prawnej ma dotyczyć jedynie uchwał o przedstawieniu wniosku o powołanie do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego (art. 2 ust. 1 projektu ustawy). Sprawy indywidualne inne niż sprawy w przedmiocie przedstawienia wniosku o powołanie do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego, rozstrzygnięte uchwały Krajowej Rady Sądownictwa podlegają ponownemu rozpatrzeniu na wniosek uczestnika postępowania zgłoszony w terminie 6 miesięcy od dnia pierwszego posiedzenia Krajowej Rady Sądownictwa, ukształtowanej bez zastosowania art. 9a ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa. Konstrukcja pozbawienia mocy prawnej aktu wydanego przez uprawniony do tego organ nie jest znana ani prawu prywatnemu, ani publicznemu. W polskim porządku normatywnym wadliwość danego aktu (czynności) może powodować jego: 1) bezskuteczność; 2) nieważność albo 3) nieistnienie. Jest to pogląd niekwestionowany w nauce i orzecznictwie. Niejasnym pozostaje, z jakich powodów projektodawcy nie skorzystali z istniejących instytucji prawnych, lecz postanowili odwołać się do konstrukcji nieznanej prawu. Skoro stwierdza się, że uchwały KRS mają stracić moc prawną, to oczywiste jest, że taką miały, a także obecnie – mają. Skoro uchwały KRS mają moc prawną, to z pewnością projektodawcom nie mogło chodzić o konstrukcję nieistnienia uchwał. Istotą nieistnienia jest bowiem brak możliwości wywołania skutku prawnego. Uchwały nieistniejące istnieją li tylko w znaczeniu faktycznym, w wymiarze prawnym zaś – nie. Podobnie rzecz przedstawia się w wypadku nieważności bezwzględnej – wadliwość danego aktu sprawia, że od samego początku nie wywołuje on zamierzonych skutków i jest tym samym nieważny z	Uwaga niezasadna

			mocy prawa (tyle, że inaczej niż w przypadku bezskuteczności nie może stanowić podstawy roszczenia). Przedstawiona w projekcie konstrukcja pozbawienia mocy prawnej uchwał KRS nie wpisuje się w żadną z wyżej wymienionych konsekwencji wadliwości aktu.	
55.	art. 2	Rzecznik Praw Obywatelskich	1. Stwierdzenie nieważności uchwał obecnej KRS oraz uregulowanie statusu około 2700 sędziów powołanych po 6 marca 2018 r. na nowo w drodze ustawy zwykłej (rozdziały 2-3 projektu) 1.1. Stwierdzenie nieważności uchwał KRS w przedmiocie powołania sędziego podjętych w latach 2018-2025 (art. 2 ust. 1, art. 25 projektu) W art. 2 ust. 1 projektu przyjęto ogólną regułę, że wszystkie uchwały KRS podjęte w latach 2018-2025 w przedmiocie powołań sędziowskich są „pozbawione mocy prawnej”, czyli w istocie uznawane będą za niebyte (nieważne ex lege). Stwierdzenie nieważności dotyczy zarówno uchwał KRS już wykonanych, na podstawie których Prezydent RP powołał sędziów, jak i uchwał KRS jeszcze nierozpatrzonych przez Prezydenta RP (art. 25 projektu). Reguła ta opiera się na założeniu, że obecna Rada nie jest organem tożsamym z Krajową Radą Sądownictwa jako organem konstytucyjnym⁸. Z kolei utrata przez obecną Radę konstytucyjnej tożsamości powoduje, iż nominacje przez Prezydenta RP osób, o których powołanie na stanowiska sędziowskie Rada wystąpiła, nie opierają się na podstawie konstytucyjnej określonej w art. 179 Konstytucji RP [stanowiącym, że sędziów powołuje Prezydent RP na wniosek KRS]⁹. Projektodawca uznaje, że parlamentowi przysługuje uprawnienie do uregulowania statusu sędziów powołanych na wniosek „nieistniejącej” KRS na nowo, w drodze ustawy zwykłej, z których część pozostanie na stanowiskach, część zostanie z nich usunięta, a część przeniesiona do sądu niższej instancji. Najpoważniejszym mankamentem projektu jest brak na poziomie konstytucyjnym przepisu kompetencyjnego, który upoważniałby parlament do weryfikacji ważności powołań konkretnych osób na urzędy sędziowskie. W świetle zasady legalizmu (art. 7 Konstytucji) kompetencji zaś nie wolno domniemywać²⁸. Nawet gdyby hipotetycznie zgodzić się, że obecna KRS przestała istnieć jako organ konstytucyjny, to z tego założenia w żadnym razie nie wynika, iż do czasu wyboru nowej KRS jej kompetencje może <i>de facto</i> przejąć parlament. W świetle art. 179 Konstytucji kompetencje w zakresie	Uwaga niezasadna

²⁸ J. Roszkiewicz, *Zakaz domniemywania kompetencji i wyjątki od tego zakazu. Studium publicznoprawne*, Warszawa 2022, s. 1-5 i 19-20.

			powoływania sędziów mają wyłącznie dwa organy: Prezydent RP oraz Krajowa Rada Sądownictwa. Żaden przepis konstytucyjny nie przewiduje możliwości zastąpienia KRS przez parlament w sytuacji, gdy została ona wybrana w nieprawidłowy sposób czy przestała w ogóle działać. Dokonywanie zmian w statusie konkretnych sędziów w drodze ustawy zwykłej (usuwanie z urzędu, przenoszenie na inne stanowiska) budzi więc poważne wątpliwości. Zmian w statusie sędziowskim mogą dokonywać wyłącznie sądy, na co zwracała już uwagę Komisja Wenecka: <i>niedopuszczalne jest stwierdzenie w drodze ustawy, że wszystkie relewantne powołania dokonane przez KRS w określonym horyzoncie czasowym są pozbawione mocy prawnej, co stanowiłoby nadmierną ingerencję w kompetencje sądownictwa. (...) Ustawa nie może sama stanowić aktu unieważniającego, jako że byłoby to równoznaczne ze złożeniem sędziów z urzędu, co nie jest kompetencją parlamentu</i>²⁹. Oceny ważności powołań sędziowskich może więc dokonać wyłącznie sąd w odpowiedniej procedurze, uwzględniającej wymogi wynikające z art. 180 Konstytucji. Przyjęte przez projektodawcę założenie, iż KRS <i>nie jest organem tożsamym z Krajową Radą Sądownictwa jako organem konstytucyjnym</i>, jest pewną figurą retoryczną, natomiast nie jest to założenie znajdujące uzasadnienie prawne. Rzecznik Praw Obywatelskich podziela stanowisko, że wybór 15 sędziowskich członków KRS przez Sejm – w kształcie określonym aktualnie obowiązującymi przepisami ustawowymi – jest niezgodny ze standardami konstytucyjnymi. Prowadzi to do takiego skutku, że procedura powołania sędziego nie posiada odpowiednich gwarancji niezależności względem władzy politycznej. Wadliwość podstawy prawnej wyboru 15 z 25 członków KRS nie oznacza jednak, że ciało to przestało w ogóle istnieć jako organ władzy publicznej. Koncepcja „nieistniejącego organu państwa” nie ma oparcia ani w polskim prawie, ani w doktrynie prawniczej, ani w praktyce ustrojowej. W prawie publicznym nieprawidłowości w powołaniu organu nie skutkują automatycznie nieważnością całej procedury. W dotychczasowej praktyce Sąd Najwyższy i Naczelny Sąd Administracyjny konsekwentnie uznawały, że nawet jeśli przy	

²⁹ Opinia Komisji Weneckiej i Dyrektoriatu Generalnego ds. Praw Człowieka i Praworządności w sprawie europejskich standardów dotyczących statusu sędziów (*Joint Opinion of the Venice Commission and the Directorate General Human Rights and Rule of Law on European standards regulating the status of judges*), opinia z 14 października 2024 r. nr CDL-AD(2024)029-e, §22, dalej jako: „opinia Komisji Weneckiej”.

			powołaniu na stanowisko państwowe doszło do uchybień proceduralnych, powołanie korzystało z domniemania ważności, które mogło być obalone wyłącznie przez sąd w odpowiedniej procedurze. Skoro żaden sąd nigdy nie stwierdził nieważności uchwał Sejmu o wyborze członków KRS, to korzystają one z domniemania ważności. W konsekwencji obecna KRS istnieje jako organ władzy publicznej, choć część jej składu została wybrana na wadliwej podstawie prawnej. Sposób wyboru KRS wymaga zmiany¹, ale do tego czasu działania KRS są co do zasady skuteczne i mogą być podważone wyłącznie przez właściwy sąd w odpowiedniej procedurze. Przywołana w projekcie teza o nieistnieniu KRS ma swoje źródło w uchwale SN z 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22, w której stwierdzono, że obecna Rada <i>nie jest organem tożsamym z organem konstytucyjnym, którego skład i sposób wyłaniania reguluje Konstytucja RP, w szczególności w art. 187 ust. 1</i>. Zarazem trzeba jednak zauważyć, że Sąd Najwyższy w tej sprawie nie oceniał legalności uchwał Sejmu o wyborze sędziowskich członków KRS, tylko wypowiadał się na temat możliwości uchylenia orzeczenia wydanego z udziałem sędziego powołanego na wniosek tejże Rady w trybie kontroli odwoławczej przewidzianej w Kodeksie postępowania karnego. Co więcej, z samej sentencji uchwały wyraźnie wynika, że SN interpretuje przytoczony cytat zupełnie inaczej niż projektodawca: o ile bowiem projektodawca wyprowadza z tego wniosek, że sędziowie powołani na wniosek obecnej KRS nie są w ogóle sędziami, o tyle SN stwierdza, że <i>brak podstaw do przyjęcia a priori, że każdy sędzia sądu powszechnego, który uzyskał nominację w następstwie brania udziału w konkursie przed Krajową Radą Sądownictwa po 17 stycznia 2018 r., nie spełnia minimalnego standardu bezstronności i każdorazowo sąd z jego udziałem jest nienależycie obsadzony</i>. W ocenie SN skutkiem powołania sędziego na wniosek obecnej KRS nie jest nieważność powołania, lecz <i>obalenie funkcjonującego dotąd in gremio i a priori domniemania niezawisłości i bezstronności tak powołanego sędziego</i> – co pozwala sądowi wyższej instancji uchylić jego orzeczenie, po indywidualnej ocenie danego przypadku. Uchwała SN nie uprawnia więc do przyjęcia założenia, że w związku z nieprawidłowym obsadzeniem KRS parlament może uznać jej uchwały za niebyte, a dokonane na ich podstawie powołania sędziowskie – za nieważne.	

			Ważność uchwał obecnej KRS powinna być oceniana indywidualnie – i to nie przez parlament, lecz przez sąd. Jak stwierdziła Komisja Wenecka, <i>całkowite unieważnienie z mocą ex tunc wszystkich uchwał polskiej KRS nie mieści się w pojęciu rządów prawa, jako że [...] nie spełniłoby warunków testu proporcjonalności</i>. Projektodawca deklaruje, że proponowane przez niego rozwiązanie jest zgodne z opinią Komisji Weneckiej, ponieważ reguluje ono skutki uchwał obecnej Rady <i>ex nunc</i>, a nie <i>ex tunc</i>. Argument ten nie świadczy jednak o zgodności proponowanego rozwiązania z opinią Komisji Weneckiej – unieważnienie uchwał KRS z mocą <i>ex nunc</i> (od dnia wejścia w życie ustawy) jest rozwiązaniem wręcz dalej idącym niż stwierdzenie ich nieważności z mocą <i>ex tunc</i> (od momentu podjęcia ich przez KRS). Unieważnić można bowiem tylko rozstrzygnięcie organu, które było kiedyś ważne i wywoływało skutki prawne. Jeśli zatem projektodawca twierdzi, że zamierza on „tylko” unieważnić uchwały KRS, to tym samym przyznaje, iż wnioski Rady o powołania sędziego były ważne w momencie ich podjęcia, a co za tym idzie – rekomendowane przez nią osoby zostały skutecznie powołane na sędziów, a dopiero proponowana ustawa pozbawia ich statusu sędziowskiego. Nadto argument ten jest niespójny z założeniem projektu, wedle którego KRS w obecnym składzie nie istnieje jako organ państwa, a osoby powołane na jej wniosek na urzędy sędziowskie nie są sędziami. Użyta w art. 2 ust. 1 projektu formuła, według której uchwały KRS „są pozbawione mocy prawnej”, wskazuje na zastosowanie innej konstrukcji prawnej niż ta deklarowana w uzasadnieniu – uchwały KRS nie mają zostać unieważnione (ze skutkiem <i>ex nunc</i>), ale uznane za nieważne (ze skutkiem <i>ex tunc</i>). Skoro Komisja Wenecka uznaje stwierdzenie nieważności uchwał KRS ze skutkiem <i>ex tunc</i> za niezgodne z zasadą praworządności, tym bardziej niezgodne z nią będzie unieważnienie przez parlament dotychczas ważnych uchwał KRS ze skutkiem <i>ex nunc</i>. 1.2. Podział sędziów powołanych po 6 marca 2018 r. na trzy grupy Projekt reguluje status ok. 2700 sędziów powołanych po 6 marca 2018 r., z pominięciem ok. 700 asesorów sądów powszechnych mianowanych na wniosek tej samej KRS (o czym będzie jeszcze mowa). Sędziowie ci zostali podzieleni na trzy grupy:	

			1) „zieloną”, obejmującą około 1200 sędziów, którzy wcześniej byli asesorami, asystentami sędziów lub referendarzami – w ich przypadku uchwały KRS będące podstawą ich powołań zostały uznane za ważne (szczegółowe zastrzeżenia co do sposobu uregulowania statusu tej grupy zostaną omówione w pkt 1.3); 2) „czerwoną”, obejmującą około 430 osób, które przyszły do zawodu sędziowskiego z innych zawodów prawniczych (adwokatów, radców prawnych, notariuszy, prokuratorów itd.). Sędziowie z tej grupy zostaną złożeni z urzędu mocą ustawy. Część z nich będzie miała możliwość mianowania na stanowisko referendarza albo powrotu do swojej dawnej korporacji zawodowej, o ile ta zechce ich przyjąć (szczegółowe zastrzeżenia RPO do sposobu uregulowania statusu tej grupy zostaną omówione w pkt 1.4 opinii)¹⁶. 3) „żółtą”, obejmującą około 1100 sędziów, którzy awansowali na podstawie uchwały obecnej KRS. Sędziowie z tej grupy zostaną mocą ustawy automatycznie przeniesieni do sądów niższych instancji, w których orzekali przed awansem. Pozostaną oni jednak w dotychczasowych sądach w ramach dwuletnich delegacji (szczegółowe zastrzeżenia RPO do sposobu uregulowania statusu tej grupy zostaną omówione w pkt 1.5 opinii). Usunięcie z urzędu sędziów z grupy „czerwonej” oraz degradacja sędziów z grupy „żółtej” jest z góry zdeterminowane przez ustawę, ma nastąpić z mocy prawa. Sędziowie ci nie będą poddawani weryfikacji pod kątem ich rzeczywistej niezawisłości i posiadanych kwalifikacji, lecz o ich statusie będzie decydował zautomatyzowany mechanizm ustawowy zarządzany przez Ministra Sprawiedliwości, oparty o przypisanie sędziego do konkretnej grupy. Co prawda projekt formalnie przewiduje ścieżkę odwoławczą od decyzji Ministra Sprawiedliwości do Sądu Najwyższego, ale będzie ona miała czysto techniczny charakter (szczegółowe zastrzeżenia co do tej kwestii zostały przedstawione w pkt 1.6). Okolo 1500 stanowisk opróżnionych po sędziach z grupy „żółtej” i „czerwonej” ma zostać obsadzonych w drodze nowych konkursów, w których sędziowie zdegradowani lub złożeni z urzędu będą brali udział z mocy prawa. Choć w uzasadnieniu wskazuje się, że będą oni mieli możliwość rezygnacji z udziału w konkursie¹⁷, nie ma to odzwierciedlenia w tekście proponowanych przepisów	

		(art. 29-32 projektu). Jedynie w przypadku złożonych z urzędu sędziów likwidowanej Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego, również włączonych z mocy prawa do udziału w nowym konkursie do SN, przewidziano możliwość umorzenia postępowania konkursowego w przypadku braku złożenia odpowiedniego oświadczenia (art. 30 ust. 3 projektu). W przypadku pozostałych sędziów dotkniętych skutkami projektu nie przewidziano podobnego mechanizmu, ani możliwości rezygnacji z udziału. 1.3. Utrzymanie w mocy uchwał KRS odnoszących się do sędziów z grupy „zielonej” (art. 2 ust. 2 projektu) Od stwierdzenia nieważności uchwał KRS projektodawca przewidział cztery wyjątki, odnoszące się do sędziów, którzy wcześniej byli asesarami, referendarzami, asystentami sędziów po egzaminie sędziowskim, względnie sędziów, którzy pierwszy raz zostali powołani jeszcze przed 6 marca 2018 r., ale zrzekli się urzędu sędziowskiego w celu wykonywania innego zawodu, a następnie wrócili już na podstawie uchwały KRS podjętej po 6 marca 2018 r. W ich przypadku uchwały KRS zostały zatem uznane za ważne. Taka regulacja dowodzi wewnętrznej niespójności projektu – z jednej bowiem strony projektodawca wyraźnie deklaruje, że nie uznaje KRS za konstytucyjny organ państwa, co implikuje nieważność podjętych przez nią uchwał (uchwały w przedmiocie powołania około 1500 sędziów powołanych po 6 marca 2018 r.), a z drugiej strony wyraźnie uznaje ważność niektórych uchwał, co sugeruje, iż w tym zakresie KRS jednak „istniała” jako organ konstytucyjny (np. uchwały w przedmiocie powołania ok. 1200 sędziów powołanych po 6 marca 2018 r.; uchwały w przedmiocie mianowania około 700 asesorów mianowanych po 6 marca 2018 r.). Ogólny kierunek proponowanego rozwiązania – niepodważanie statusu sędziów, którzy zdali egzamin sędziowski – zasługuje na aprobatę. Został on także pozytywnie oceniony w doktrynie prawa¹⁸. Dwa detale tego rozwiązania budzą jednak wątpliwości. Po pierwsze, w projekcie zrezygnowano z procedury konwalidacji sędziów z grupy „zielonej”, która występowała w poprzedniej wersji projektu. Zakładał on podjęcie przez przyszłą KRS wybraną w sposób zgodny z Konstytucją „uchwał potwierdzających skuteczność” uchwał KRS w poprzednim składzie¹⁹. Formalne potwierdzenie statusu omawianej grupy	

			sędziów jest pożądane, aby jednoznacznie przeciąć wątpliwości co do ich legalności i tym samym zapobiec jej podważaniu w przyszłości. Po drugie, w projekcie pominięto uregulowanie statusu około 700 asesorów orzekających w sądach powszechnych mianowanych na podstawie uchwały KRS. <i>A contrario</i> z art. 2 ust. 1 projektu wynika, że w ich przypadku uchwały KRS uznano za skuteczne. Status asesorów jednak również powinien zostać poddany jakiejś formie konwalidacji, zważywszy na udział w ich mianowaniu KRS ukształtowanej w trybie nowelizacji z 8 grudnia 2017 r.	
56.	art. 2	Prezes Sądu Apelacyjnego w Krakowie	Kluczowym założeniem w projektowanej ustawie jest stwierdzenie, że uchwały Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej na podstawie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. „są pozbawione mocy prawnej” (art. 2 ust.1). Z treści projektu nie wynika w jasny sposób, czy to stwierdzenie ma charakter deklaracyjny czy konstytutywny. Samo sformułowanie „są pozbawione mocy prawnej” (a nie „pozbawia się mocy prawnej”) wskazuje na deklarację projektodawcy. W takiej sytuacji ust. 2 art. 2 winien być skonstruowany w odmienny sposób, skoro wszelkie uchwały KRS pozbawione miałyby być od początku mocy prawnej. Tym niemniej analiza pozostałej treści projektu (w tym uzasadnienia) zdaje się przekonywać, iż wskazany wyżej zapis ma charakter konstytutywny tj. pozbawia mocy prawnej uchwały KRS. Rozróżnienie to ma istotne znaczenie – inny jest bowiem skutek oraz odmienna ocena proponowanych regulacji w zależności od tego, czy – w ocenie projektodawcy – ww. uchwały od początku były bezskuteczne, czy też w chwili ich podjęcia miały moc prawną, a ustawa tę moc im odbiera. Stąd brak jednoznacznego przesądzenia tej kwestii znacznie utrudnia umiejscowienie dyskursu nad przyjętymi rozwiązaniami. O ile art. 2 ust.1 przewiduje skutek konstytutywny, to refleksji wymaga założenie, że w tożsamy sposób traktowane są osoby powołane na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego i stanowiska sędziów sądów powszechnych. Wymaga zauważenia, że jakkolwiek w orzecznictwie sądów europejskich jak i Sądu Najwyższego (np. w uchwale składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 23 stycznia 2020 r., sygn. akt BSA I-4110-1/20) przedmiotem oceny nie był status osób powołanych w wadliwej procedurze, lecz skutki prawne orzeczeń wydanych w składach z udziałem tych osób, to z orzecznictwa tego wynika gradacja stopnia wadliwości przedmiotowych powołań.	Uwaga niezasadna

57.	art. 2	Sędzia SR w Bydgoszczy Marcin Kawecki	Projekt bezzasadnie wprowadza rozróżnienie co do referendarzy, którzy po zdanym egzaminie sędziowskim uzyskali powołanie na stanowisko sędziego oraz co do referendarzy, który pracowali w sądach powszechnych, lecz zdali uprzednio egzaminy branżowe, np. radcowskie lub adwokackie a następnie zostali powołani na stanowisko sędziego. Powyższa dychotomia nie ma uzasadnienia prawnego. Nie jest to bowiem związane z faktem wskazania Panu Prezydentowi do powołania ww. osób przez Krajową Radę Sądownictwa z lat 2018 —2025 r. a tylko uzależnione od tego, jaki rodzaj egzaminu dana osoba zdała. Podkreślenia wymaga fakt, iż referendarze po zdanym egzaminie radcowskim/adwokackim jak i referendarze po zdanym egzaminie sędziowskim byli w tej samej sytuacji prawnej. Otóż pierwszej z ww. grup zawodowych również upływał ustawowy termin do aplikowania na stanowisko sędziowskie, po którego upływie możliwość taka definitywnie by wygasta. Referendarze ci bowiem nie wykonywali już danego zawodu a mogli aplikować na stanowisko sędziowskie na podstawie zdanego egzaminu branżowego. Nie były to zatem osoby przechodzące bezpośrednio z wolnych zawodów do zawodu sędziowskiego. W świetle powyższego różnicowanie referendarzy sądowych poprzez to jaki uprzednio egzamin zdali jest nieuprawnione i sprzeczne zasadą równego traktowania obywateli wyrażoną w Konsytucji RP.	Uwaga niezasadna
58.	art. 2	Prokuratura Regionalna w Katowicach (Prokurator Okręgowy w Sosnowcu)	Dostrzeżonym problemem jest również konstrukcja przepisu art. 2 ust. 2 Projektu. Należy zauważyć, że katalog wyłączeń zastosowania ustawy jest zamknięty. Jakkolwiek wymienione w nim grupy osób powołanych na stanowiska sędziowskie dotyczą orzeczników, którzy zostali powołani na stanowisko sędziowskie w okresie między 2018 a 2025 rokiem, nie są to jedyne grupy, które winny być uwzględnione w powołanym przepisie. Nie wszyscy sędziowie powołani w tymże okresie przez ówczesną KRS, będący poza zakresem przepisu, są orzecznikami niespełniającymi kryteria praworządności i niezależności. Zasadnym wydaje się wprowadzenie mechanizmu pozwalającego na indywidualne zbadanie powołanych przestanków, kolejno statusu sędziego oraz prawidłowości powołania na stanowisko sędziowskie.	Uwaga niezasadna
59.	art. 2	Stowarzyszenie Absolwentów i	37. Preambuła projektu deklaruje, że jednym z celów proponowanych regulacji jest wykonanie licznych orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka,	Uwaga niezasadna

		Aplikantów KSSiP VOTUM	Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, Sądu Najwyższego i Naczelnego Sądu Administracyjnego. Podobnie jak w wypadku orzeczeń sądów krajowych, odwołanie się przez uzasadnienie projektu do standardów konwencyjnych i europejskich ma niestety wymiar jedynie deklaracyjny. W szczególności dotyczy to powoływania się na treść opinii Komisji Weneckiej z 14.10.2024 r.: Uzasadnienie s. 47: [...] ustawa uwzględnia zalecenia wynikające z opinii Komisji Weneckiej z dnia 14 października 2014 r., w której [...] stwierdzono, że „wymóg bezpieczeństwa kadencji [sędziego] może mieć zastosowanie tylko wtedy, gdy odpowiednie powołanie, nominacja lub wybór zostały dokonane zgodnie z Konstytucją i standardami europejskimi. Odmienne stanowisko oznaczałoby, że rząd mógłby zignorować lub ominąć przepisy konstytucyjne dotyczące powołania, a następnie powołać się na konstytucyjną zasadę nieusuwalności sędziów, aby takie powołanie stało się nieodwracalne, co stanowiłoby sytuację, która podważyłaby zasadę praworządności” (pkt 15 opinii). Projektodawcy nie dodają jednak, że przytoczony fragment stanowi cytata z pkt. 60. pilnej opinii Komisji Weneckiej i DGI z 8.05.2024 r. w sprawie projektu zmian ustawy o KRS i dotyczył wprost możliwości rozwiązania ustawą KRS przed upływem kadencji, nie zaś możliwości złożenia sędziów z urzędu lub ich degradacji na mocy ustawy. Czym innym jest zaś odwołanie danego sędziego z funkcji członka KRS w sytuacji, gdy przedwczesne zakończenie kadencji organu uzasadnione jest w świetle zasad i wartości wynikających z Konstytucji RP oraz wiążącego RP prawa międzynarodowego, a czym innym jest pozbawienie go urzędu sędziego w ogóle. Poza tym opinia z 8.05.2024 r. w cytowanym fragmencie odnosi się do „zasady bezpieczeństwa kadencji” (<i>principle of security of tenure</i>), a nie do zasady nieusuwalności sędziów (<i>principle of irremovability of judges</i>). Opinia z 14.10.2024 r. wprost zaś odnosi się do tej kwestii: Opinia Komisji Weneckiej z 14.10.2024 r., pkt 30: Komisja Wenecka i DGI rzeczywiście uważają, że przy określaniu statusu tych sędziów należy wziąć pod uwagę również inne względy niż wadliwa procedura. Jak już stwierdziła Komisja Wenecka i DGI w swojej pilnej opinii z 2024 r., można argumentować, że zasada nieusuwalności lub	

			bezpieczeństwa kadencji, która jest podstawową gwarancją niezależności sądów, nie zapewnia pełnej ochrony osobom sprawującym urząd, których procedura mianowania wykazuje poważne niedociągnięcia. Nie jest to jednak całkowicie nieistotne: uzasadnia pewną formę indywidualnej oceny. W szczególności oznacza to, że „indywidualizacja nie oznacza koniecznie, że w każdej indywidualnej sprawie potrzebna jest odrębna procedura, a dopuszczalne może być również wybranie bardziej ogólnej procedury i powiązanie jej z grupą osób” (pkt. 31 opinii z 14.10.2024 r.). Jednakże – co pozostaje w rażącej sprzeczności z założeniami omawianego projektu – „unieważnienie poszczególnych uchwał [KRS w sprawie wniosku o powołanie na stanowisko sędziego – M.A.] powinno być rzeczywiście oparte na konkretnych okolicznościach każdej poszczególniej sprawy” (tamże). Ponadto projekt, przewidując ustawowe złożenie sędziów lub ich degradację na mocy ustawy, jest sprzeczny z ocenami zawartymi w pkt 10. i 21. opinii Komisji Weneckiej i DGI z 14.10.2024 r., w których wyraźnie potwierdzono, że sędziowie powołani na wniosek KRS po marcu 2018 r. korzystają z ochrony wynikającej z art. 180 KRP, a zatem ich złożenie z urzędu lub przeniesienie na inne stanowisko wbrew ich woli może być wyłącznie skutkiem orzeczenia sądu. 38. Ponadto, Komisja Wenecka i DGI w sposób wyraźny odrzuciły leżący u podstaw omawianego projektu pogląd Ministra Sprawiedliwości, iż „[...] nie jest konieczna forma indywidualnej oceny, aby ustalić status sędziego, ponieważ wszystkie nominacje są obarczone tą samą wadą związaną z przeprowadzeniem procesu nominacyjnego, pomimo braku wniosku pochodzącego od organu przewidzianego w Konstytucji RP” (pkt 19 opinii z 14.10.2024 r.). Konsekwencją odrzuconego poglądu byłaby bowiem odmowa tym sędziom ochrony konstytucyjnej, którą Komisja Wenecka i DGI jednoznacznie w ich wypadku uznaje (pkt 10. i 21. opinii z 14.10.2024 r.). Pomiędzy omawianym projektem a stanowiskiem Komisji Weneckiej występuje zatem rażąca sprzeczność. 39. Nie znajduje również żadnego potwierdzenia w judykaturze TSUE i ETPC założenie omawianego projektu, że sędziowie powołani na wniosek KRS po 17.01.2018 r. nie mają votum do sprawowania wymiaru sprawiedliwości: Uzasadnienie s. 47:	

			[...] ustawa ma na celu przywrócenie osobom powołanym na urząd sędziego na wniosek obecnej Rady legitymacji do sprawowania wymiaru sprawiedliwości jako niezależny i bezstronny sąd ustanowiony na podstawie prawa. W wyroku z 15.07.2021 r. (C-791/19), rozpatrując skargę Komisji Europejskiej przeciwko Polsce w przedmiocie systemu dyscyplinarnego w Polsce i powołania sędziów Izby Dyscyplinarnej, TSUE stwierdził, że prawdą jest, jak podniosła Rzeczpospolita Polska, że Trybunał orzekł już, iż okoliczność, że organ taki jak krajowa rada sędziowska, uczestniczący w procesie powoływania sędziów, składa się w przeważającej mierze z członków wybranych przez władzę ustawodawczą, nie może sama w sobie prowadzić do powzięcia wątpliwości co do niezawisłości sędziów wyłonionych w tym procesie (pkt 103 uzasadnienia wyroku). 40. W związku z tym w judykaturze TSUE nie ma żadnych wątpliwości, że sama okoliczność mianowania z udziałem KRS po 2017 r. nie może stanowić o naruszeniu prawa strony do niezawisłego i bezstronnego sądu. Trybunał wskazał, że aby można mówić o jego naruszeniu, trzeba stwierdzić, iż ta sama okoliczność, w połączeniu z innymi istotnymi czynnikami i warunkami, w jakich dokonano tych wyborów, prowadzą do powstania wątpliwości co do niezawisłości sędziów wyłonionych przy uczestnictwie KRS (pkt 103 uzasadnienia wyroku z 15.07.2021 r.). TSUE, podobnie zresztą jak Sąd Najwyższy, wskazuje, że w celu oceny waloru niezawisłości sądu należy poddać ocenie całość procedury nominacji sędziego, nie poprzestając jedynie na stwierdzeniu udziału w tej procedurze KRS w składzie ukształtowanym ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o KRS. Nie ma zatem mowy o jakimkolwiek zrównaniu udziału sędziego w takiej procedurze z automatycznym pozbawieniem go waloru niezawisłości i bezstronności. 41. Kazuistyczne podejście TSUE do procesu nominacji sędziego, także w sprawach dotyczących Rzeczypospolitej Polskiej zostało wyrażone m.in. w wyroku z 19.11.2019 r. (C-585/18, C-624/18 i C-625/18), w którym Trybunał rozpatrywał wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożony przez SN (Izbę Pracy i Ubezpieczeń Społecznych), który dotyczył w szczególności kwestii, czy organ taki jak Izba Dyscyplinarna spełnia wymogi	

			dotyczące niezawisłości i bezstronności, o których mowa w art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej. Trybunał ponownie wskazał, że sam fakt, iż sędziowie tej izby są powoływani przez Prezydenta RP, nie może powodować zależności owych członków od tego organu ani budzić wątpliwości co do ich bezstronności, jeżeli po powołaniu osoby te nie podlegają żadnej presji i nie otrzymują zaleceń podczas wykonywania swoich obowiązków (pkt 133). Trybunał zaznaczył, że do sądu odsyłającego należało będzie zbadanie nie tylko przesłanek co do niezależności samej KRS (teza 140), ale także wzięcie pod uwagę innych czynników charakteryzujących samą Izbę Dyscyplinarną w sposób bardziej bezpośredni (pkt 146) w postaci: szczególnej właściwości izby, możliwości powołania do niej wyłącznie nowych sędziów oraz szczególnie wysokiego stopnia jej autonomii w ramach tego sądu (pkt 147-151). Dalej Trybunał zaznaczył, że o ile każda z różnych okoliczności wskazanych w pkt 147–151 wyroku nie może z pewnością sama w sobie i rozpatrywana odrębnie prowadzić do podania w wątpliwość niezależności organu takiego jak Izba Dyscyplinarna, o tyle ich zbieg mógłby prowadzić do innego wniosku, zwłaszcza gdyby wspomniane wyżej badanie dotyczące KRS miało ujawnić brak niezależności tego organu od władzy ustawodawczej i wykonawczej. W wyroku tym Trybunał podkreślił, że przed oceną, czy dany sąd jest niezawisły i bezstronny, konieczne jest ustalenie szeregu okoliczności w jakich utworzona został dany organ, tj. Izba Dyscyplinarna, jej cech, a także sposobu, w jaki zostali powołani jej członkowie (pkt 153). 42. W wyroku ETPC z 22.07.2021 r. w sprawie Reczkowicz przeciwko Polsce (skarga nr 43447/19) Trybunał nie zajął stanowiska co do nominacji sędziów sądów powszechnych dokonanych na wniosek KRS utworzonej w 2018 r. (opinia zbieżna sędziego K. Wojtyczka – pkt. 2.2.1). Jednakże w sprawie, która dotyczyła sędziów Izby Dyscyplinarnej SN Trybunał wskazał, że „[...] procedura powoływania sędziów, która - jak w niniejszej sprawie - ujawnia nadmierny wpływ władzy ustawodawczej i wykonawczej na powoływanie sędziów, jest per se niezgodna z art. 6 ust. 1 Konwencji i jako taka stanowi fundamentalną nieprawidłowość wpływającą negatywnie na cały proces i zagrażającą legitymacji sądu złożonego z tak powołanych sędziów” (pkt 273 uzasadnienia wyroku). Pogląd ten został powtórzony w wyrokach ETPC z	

			3.02.2022 r. w sprawie Advanced Pharma przeciwko Polsce (skarga nr 1469/20) (pkt 345 uzasadnienia wyroku) oraz z 8.11.2021 r. w sprawie Dolińska-Ficek i Ozimek przeciwko Polsce (skargi nr 49868/19 i 57511/19) (pkt 349 uzasadnienia wyroku). 43. Trybunał, ustalając czy doszło do naruszenia prawa krajowego (1. stopień testu Ástráðsson) oparł swe rozważania na uchwale pełnego składu SN z 23.01.2020 r. i wyroku SN z 5.12.2019 r. Orzeczenia te wskazywały szereg innych – poza udziałem KRS – czynników wpływających na ocenę, że Izba Dyscyplinarna uchybia standardom art. 47 KPP, art. 6 EKPC i art. 45 ust. 1 KRP (np. udział w niej osób związanych z władzą ustawodawczą i wykonawczą, tworzenie Izby od podstaw, autonomia Izby – zob. pkt 252 uzasadnienia wyroku Reczkowicz). Następnie Trybunał zaaprobował wnioski SN wyrażone w obu omawianych orzeczeniach (pkt 261 w/w uzasadnienia). Dlatego też jasne jest, że wszystkie powyższe okoliczności – a nie jedynie wybór sędziów ID z udziałem KRS ukształtowanej po 2017 r. – wpłynęły na ocenę Trybunału, iż udział sędziów ID w wydaniu orzeczenia prowadzi do naruszenia art. 6 ust. 1 EKPC. Inaczej Trybunał by o nich nie pisał i nie przychylił się do stanowiska SN dostrzegającego ich istnienie i wagę. Prowadzi to do wniosku, że również w sprawie Reczkowicz Trybunał dokonał zindywidualizowanej oceny procedury nominacyjnej sędziego, co uwzględnia zarówno wskazówki zawarte w judykaturze SN, jak i standard wynikający z wyroku Land Hessen oraz z innych wyroków TSUE. 44. W omówionym wyżej orzecznictwie TSUE mowa jest o wymogach oceny niezawisłości i bezstronności sądu, zaś w judykaturze ETPC, zwłaszcza w Orzeczeniu Wielkiej Izby ETPC z 19.12.2020 r. w sprawie Guðmundur Andri Ástráðsson przeciwko Islandii (skarga nr 26374/18) mowa jest o prawie do sądu ustanowionego ustawą (art. 6 ust. 1 EKPC), co sugerować mogłoby, że kryteria wypracowane w judykaturze TSUE nie są aktualne zastosowania testu Ástráðsson. Argument ten nie jest jednak słuszny. W wyroku Advance Pharma przeciwko Polsce Trybunał wprost stwierdza, cytując za wyrokiem Ástráðsson, że „[...] chociaż prawo do «sądu ustanowionego ustawą» jest samodzielnym prawem na podstawie art. 6 ust. 1 Konwencji, w orzecznictwie Trybunału sformułowano bardzo ścisłe powiązania między tym konkretnym prawem a gwarancjami «niezawisłości» i «bezstronności». Wymogi instytucjonalne zawarte w art. 6 ust. 1 służą zwykłemu celowi, jakim jest	

			utrzymanie podstawowych zasad praworządności i podziału władzy. Trybunał stwierdził, że w ramach wymogu «sądu ustanowionego ustawą» należy systematycznie badać, czy domniemana nieprawidłowość w danej sprawie jest na tyle poważna, aby podważyć wyżej wymienione podstawowe zasady i zagrozić niezależności danego sądu» (pkt 298 uzasadnienia wyroku). Praktyczną konsekwencją tego poglądu jest odstąpienie od badania czy naruszenia konwencji spowodowały podważenie niezależności i bezstronności sądu, gdy te same naruszenia doprowadziły do ustalenia, że zostało naruszone prawo do „sądu ustanowionego ustawą” (pkt 353 uzasadnienia wyroku, to rozumowanie jest powielone w innych orzeczeniach dotyczących sędziów ustanowionych z udziałem KRS po 2017 r.). 45. Powyższe rozważania znajdują potwierdzenie w najnowszej judykaturze TSUE, w której stosuje się standard Land Hessen również do oceny przestanki ustanowienia Sądu na podstawie ustawy w rozumieniu art. 47 KPP. Twierdzi się bowiem, że „[...] z orzecznictwa Trybunału wynika, iż okoliczność, że organ taki jak krajowa rada sędziowska, uczestniczący w procesie powoływania sędziów, składa się w przeważającej mierze z członków wybranych przez władzę ustawodawczą, nie może sama w sobie prowadzić do powzięcia wątpliwości co do statusu sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy i co do niezawisłości sędziów wyłonionych w tym procesie” (wyrok TSUE z 21.12.2023 r., C-718/21, pkt 64). 46. Niezrozumiałe jest odwołanie się przez projektodawców do orzeczenia ETPC w sprawie Ástráðsson przeciwko Islandii (skarga nr 26374/18). Uzasadnienie s. 72-73: Dostrzec zatem należy, że w Islandii, w której wspomniany wyrok został wykonany, w związku z podważeniem prawidłowości nominacji sędziowskich wdrożona została ponowna procedura konkursowa. Sposób wykonania powyższego wyroku przez władze Islandii świadczy o poszanowaniu przez nie zasady nieusuwalności sędziów z jednej strony, a także o dążeniu do zapewnienia efektywności orzeczeń ETPC z drugiej strony. Jeden z sędziów islandzkich powołanych w wadliwej procedurze zajmował bowiem stanowisko sędziego Sądu Apelacyjnego w dalszym ciągu aż do 22.09.2022 r., kiedy zgodnie z prawem krajowym zwolniono go z obowiązków po osiągnięciu 65 lat, przy czym do tej daty nie przydzielano mu spraw do rozpoznania, zaś po tej dacie w dalszym ciągu otrzymywał wynagrodzenie tak,	

		jakby pełnił służbę do 70. roku życia⁹. O tym, że wadliwość nominacji nie jest równa jej nieistnieniu świadczy ponadto fakt, że po zapadnięciu wyroku ETPC w pierwszej instancji sędzia A.E., której orzeczenia dotyczyła skarga, złożyła do Minister Sprawiedliwości wniosek o zwolnienie jej z pełnienia stanowiska sędziowskiego, co byłoby niemożliwe w razie nienawiązania przez nią skutecznie stosunku służbowego. Ponowna procedura konkursowa była zatem wynikiem indywidualnej decyzji sędziów dotkniętych stwierdzoną przez ETPC wadliwością. 50. Jak wcześniej wspomniano (pkt 37-38 niniejszej opinii), założenia projektu są rażąco sprzeczne z konkluzjami opinii Komisji Weneckiej z 14.10.2024 r. W podobny sposób należy ocenić rozwiązania szczegółowe przedstawione w projektowanych przepisach. Projektodawcy, odnosząc się do wspomnianej opinii stwierdzają, że: Uzasadnienie s. 55-56: Krytycznie oceniono natomiast możliwość stwierdzenia w drodze ustawy, że wszystkie nominacje dokonane przez obecną Radę w określonych ramach czasowych są nieważne ex tunc (pkt 49 opinii). Tego jednak, jak wyjaśniono powyżej, projektowany mechanizm nie zakłada. Wręcz przeciwnie projekt reguluje skutki uchwał obecnej Rady ex nunc i jest zgodny z głównymi zaleceniami Komisji Weneckiej co do sposobu przywrócenia praworządności (pkt 18 opinii). I tak: [...] e) projektowane skutki w odniesieniu do grupy sędziów, którzy wzięli udział w procedurze awansowej przed nieprawidłowo ukształtowaną KRS będą występowały ex nunc wraz z wejściem ustawy w życie, a ich utrzymanie będzie zależało od prawomocnego rozstrzygnięcia w ponownie przeprowadzanych – przez niezależną od władzy ustawodawczej i wykonawczej, prawidłowo ukształtowaną Krajową Radę Sądownictwa – postępowań w przedmiocie powołań na stanowiska sędziowskie, które uprzednio zostały zakończone uchwałami wadliwie ukształtowanej Rady; Powyższe stwierdzenia nie znajdują pokrycia w treści projektowanych regulacji. Art. 2 projektu przewiduje bowiem, że uchwały KRS o przedstawieniu wniosku o powołanie do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego podjęte po 17.01.2018 r. są pozbawione mocy prawnej. Projekt nie stosuje przy tym formuły sugerującej „uchylenie uchwał” z dniem wejścia w życie ustawy, co mogłoby stanowić skutek ex nunc. Nie ma to jednak istotnego znaczenie, ponieważ w istocie skutek w postaci degradacji	

			lub złożenia sędziego z urzędu następuje na mocy przepisów przewidujących ustanie stosunków służbowych sędziów z dniem wejścia w życie ustawy (art. 3 ust.1 oraz art. 5 ust. 1 projektu) oraz wskazujących, że z dniem wejścia w życie ustawy uchwały KRS nie stanowią podstawy do powołania do pełnienia urzędu na stanowisku (art. 25 ust. 1 projektu). Tego rodzaju sformułowania w sposób jasny wskazują na to, że unieważnienie skutków powołania sędziów ma odnieść skutek ex tunc. 51. Projekt z 7.10.2025 r., w stosunku do projektu KKUSiP, doprecyzowuje regulację art. 2 ust. 2 pkt 3 i 4 określającą wyjątki od mechanizmu ustawowej degradacji oraz usunięcia sędziów z urzędu. Istotą zmiany jest wskazanie, że wniosek o powołanie sędziego na pierwotne stanowisko asesora sądowego w wojewódzkim sądzie administracyjnym (dalej: „WSA”; pkt 3) lub sędziego (pkt 4) wniosek złożyła KRS w składzie sprzed 17.01.2018 r. (dzień wejścia w życie ustawy z 8.12.2017 r. o zmianie ustawy o KRS oraz niektórych innych ustaw). Dopiero wniosek o powołaniu na stanowisko sędziego WSA albo na poprzednio zajmowane stanowisko (art. 98 ust. §§ 2-5 p.u.s.p.) został złożony przez KRS po 17.01.2018 r.	
60.	art. 2	Polski Związek Pracodawców Przemysłu Farmaceutycznego	Mając na uwadze powyższe, prosimy o wprowadzenie w Projekcie odpowiedniego przepisu szczególnego, który objąłby sędziów orzekających w wydziałach własności intelektualnej sądów okręgowych i apelacyjnych. Możliwym rozwiązaniem byłoby np. uzupełnienie art. 2 ust. 2 Projektu o następujące dodatkowe wyłączenie dotyczące „sędziego wydziału własności intelektualnej w sądach okręgowych i apelacyjnych”.	Uwaga niezasadna
61.	art. 2	Prokuratura Regionalna w Warszawie 5 Wydział Organizacyjny	Wskazane było by natomiast uzupełnienie uregulowań dotyczących osób, które bezpośrednio przed powołaniem do pełnienia urzędu sędziego na podstawie uchwały, o której mowa w art. 2 ust. 1 projektu, zajmowały stanowisko prokuratora w ten sposób, aby ich powrót do zawodu prokuratora uzależniony był od pozytywnej weryfikacji ich ustawowo wymaganego nieskazitelnego charakteru.	Uwaga niezasadna
62.	art. 2	Krajowa Rada Radców Prawnych	V.1. Sytuacja prawna osób wadliwie powołanych na urząd sędziego bezpośrednio po ukończeniu Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury - byli referendarze sądowi, asystenci sędziego, asesory sądowo-administracyjni W projekcie zakłada się, że osoby, które bezpośrednio po ukończeniu Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury (KSSiP), byli referendarze i asystenci, asesory sądowo-administracyjni – ok. 1100 osób – zachowują status sędziego	Uwaga niezasadna

			<i>ex lege</i>, pomimo faktu, że ich powołanie odbyło się przy udziale wadliwie ukształtowanej KRS. Projektodawca uzasadnia to głównie tym, że w ich przypadku uwzględnia ich przymusowe płożenie wynikające z rygorów terminowych oraz marginalną, niemal techniczną rolę KRS przy przekształcaniu asesury w sędziowskie stanowisko. Argumentacja ta jest jednak wewnętrznie niespójna i nieprzekonująca. Przed wszystkim bowiem projekt podważa w tym zakresie w istocie swój zasadniczy przyjęty cel normatywny, a więc pełne i szerokie sanowanie skutków prawnych wadliwych konstytucyjnie powołań na stanowiska sędziowskie. Osoby z analizowanej grupy także zostały przecież powołane w wadliwej procedurze, a zatem nielogiczne jest przyznawanie im <i>ex lege</i> statusu sędziów, gdyż ustawa nie może w tym zakresie „potwierdzać” niekonstytucyjnego stanu prawnego i przekształcać go w stan zgodny z Konstytucją. Jako akt niższego rzędu ewentualna ustawa sanująca nie może bowiem „zastępować” w tym zakresie norm konstytucyjnych i czynić konstytucyjnym ustrojowy stan niekonstytucyjny. Nie ma przy tym znaczenia czy dotyczy to „początkujących sędziów”, czy też jakichkolwiek innych „sędziów” powołanych w wadliwej konstytucyjnie procedurze. Liczy się sam fakt wadliwości konstytucyjnej i tym samym projektodawca utrwała w tym obszarze ten niekonstytucyjny stan, zamiast dokonać koniecznej naprawy. Osoby, które zostały powołane na urząd sędziego w wadliwej konstytucyjnie procedurze bezpośrednio po ukończeniu Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury - byli referendarze sądowi i asystenci sędziego, asesory sądowo-administracyjni – także powinni zostać ponownie powołani na stanowisko sędziowskie w procedurze w pełni zgodnej z normami ustawy zasadniczej i prawa europejskiego oraz unijnego, a zatem zasadniczo z udziałem prawidłowo ukształtowanej KRS. Możliwe jest równocześnie rozważenie w tym zakresie szczególnego i szybkiego trybu w tej grupie, ale procedura taka powinna zostać zrealizowana, takie są bowiem jednoznaczne wymogi ustrojowe. Projekt takiego rozwiązania nie przewiduje, dokonując w tym obszarze swoistego „skrótowego sanacyjnego”, co należy ocenić negatywnie. V.2. Sytuacja prawna sędziów, którzy następnie wadliwie uzyskali awans zawodowy	

			W projekcie przewiduje się, że sędziowie legalnie powołani (nie przy udziale wadliwie ukształtowanej KRS), którzy następnie uzyskali awans przy udziale wadliwie ukształtowanej KRS, wracają do „macierzystych” sądów, ale otrzymują równocześnie dwuletnią delegację w miejscu obecnego orzekania, aby mogli dokończyć prowadzone sprawy. Osoby te mają wziąć udział w powtórzonych konkursach na stanowiska sędziowskie przed przyszłą, legalną i ukształtowaną zgodnie z normami konstytucyjnymi KRS. Analizowaną propozycję należy ocenić pozytywnie. Projektodawca zachował w tym zakresie konieczną proporcję pomiędzy koniecznym ustrojowo sanowaniem statusu ustrojowego tych osób jako sędziów oraz równie koniecznym zagwarantowaniem sprawności funkcjonowania organów wymiaru sprawiedliwości. Projektowane rozwiązanie jest w tym kontekście celowe, niezbędne i proporcjonalne w wąskim zakresie. V.3. Sytuacja prawna osób powołanych na urząd sędziego w Sądzie Najwyższym Według założeń opiniowanego projektu ustawy osoby wadliwie powołane na urząd sędziego nie mogą orzekać w SN, a akty ich powołania zostają uznane za nieważne <i>ex lege</i>. Osoby te nie mają równocześnie możliwości pozostania na delegacji w SN. Propozycja ta obejmie 56 osób. Powyższą propozycję należy ocenić jednoznacznie pozytywnie. Projektodawca słusznie uznał bowiem, że osoby, które zostały powołane w niekonstytucyjnej procedurze na urząd sędziego SN, powinny utracić ten wadliwy status w możliwie najkrótszym terminie. Nie ma przy tym wątpliwości, że jest to uzasadnione między innymi szczególną rolą ustrojową SN jako organu, który sprawuje w różnych formach nadzór judykacyjny nad orzeczeniami sądów powszechnych i wojskowych. Ta szczególna rola SN nakazuje konieczność szybkiego dostosowania składu tego istotnego organu sądowego do wymogów konstytucyjnych, co w pełni uzasadnia proponowane w projekcie rozwiązanie. V.4. Sytuacja prawna osób wadliwie powołanych na urząd sędziego – prokuratorzy, osoby z innych zawodów prawniczych Proponuje się ponadto w projekcie ustawy aby wadliwie powołani na stanowiska sędziów prokuratorzy powrócili do struktury prokuratury na swoje wcześniejsze stanowiska. Analogicznie projekt przewiduje, że wadliwie	

			powołane na stanowiska sędziowskie osoby z innych zawodów prawniczych – mogą zostać referendarzami, ale mogą też ubiegać się o powrót do pierwotnie wykonywanego zawodu prawniczego. Rozwiązanie to nie nasuwa wątpliwości natury konstytucyjnej. Należy jednak w tym zakresie podkreślić konieczność ponownego badania wszystkich wymogów prawnych (ustawowych) warunkujących ubieganie się o stanowisko prokuratora lub o powrót do wykonywania prawniczych zawodów zaufania publicznego przez daną osobę. W tym ostatnim przypadku konieczne jest (i projekt to zakłada) zagwarantowanie przede wszystkim organom samorządu prawniczego wpływu na decyzję o ponownym wpisie na listę prawników, co jest wyrazem realizacji dyspozycji z art. 17 ust. 1 Konstytucji i tym samym rozwiązanie to należy ocenić pozytywnie.	
63.	art. 2	Prezes Sądu Okręgowego we Wrocławiu	Regulacja art. 2, 5 i 25 projektu ustawy o przywróceniu prawa do niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego na podstawie prawa przez uregulowanie skutków uchwał Krajowej Rady Sądownictwa podjętych w latach 2018-2025, jest sprzeczna z konstytucyjną zasadą nieusuwalności sędziów. Art. 180 ust. 1 Konstytucji stanowi, że sędziowie są nieusuwalni. Zgodnie z art. 180 ust. 2 złożenie sędziego z urzędu, zawieszenie w urzędowaniu, przeniesienie do innej siedziby lub na inne stanowisko wbrew jego woli może nastąpić jedynie na mocy orzeczenia sądu i tylko w wypadkach określonych w ustawie. Natomiast w razie zmiany ustroju sądów lub zmiany granic okręgów sądowych wolno sędziego przenieść do innego sądu lub w stan spoczynku z pozostawieniem mu pełnego uposażenia (art. 180 ust. 5 Konstytucji). W doktrynie wskazuje się, że „zakazane konstytucyjnie jest zarówno arbitralne pozbawienie sędziego urzędu, jak i pozbawienie go możliwości orzekania przy formalnym pozostawieniu na stanowisku. Tak rozumiana zasada nieusuwalności adresowana jest do wszystkich organów władzy publicznej, w tym również do ustawodawcy, który nie jest uprawniony do kreowania aktów prawnych arbitralnie usuwających sędziów z mocy samego prawa (MS, t. II, s. 1050)” (tak: B. Naleziński [w:] Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz, wyd. II, red. P. Tuleja, Warszawa 2023, art. 180.). Zakazy – złożenia z urzędu, zawieszenia w urzędowaniu, przenoszenia sędziego do innego sądu, innej siedziby lub na inne stanowisko – konkretyzują ogólną zasadę nieusuwalności, stanowiąc trzon podstawowych gwarancji	Uwaga niezasadna

			zasady niezawisłości (por. uzasadnienie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 12 grudnia 2001 r. w sprawie SK 26/01). W wyroku z 15.01.2009 r. (K 45/07, OTK-A 2009, nr 1, poz. 3) Trybunał Konstytucyjny wskazał, że: „istotą art. 180 ust. 2 Konstytucji, jest zapewnienie sędziemu gwarancji niezależności przez zagwarantowanie nieusuwalności ze stanowiska bez jego zgody na dokonywaną zmianę. Standard ten dotyczy nie tylko trwalszego w swoich skutkach przeniesienia sędziego. Gwarancje art. 180 Konstytucji dotyczą bowiem funkcjonalnego zapewnienia sędziom, że po powołaniu na stanowisko sędziego przez Prezydenta będą wykonywać bez przeszkód funkcje orzecznicze w danym sądzie i w danym czasie. Zasada nieprzenoszalności sędziego bez jego zgody, wyprowadzana z przywołanej normy, jest zatem konstytucyjną gwarancją zarówno niezawisłości sędziego, jak i gwarancją bezstronnego sądu, której unormowanie koresponduje z unormowaniem zawartym w art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284, ze zm.). Przestrzeganie ustawowo przewidzianych odstępstw od tej zasady, stanowi gwarancję sędziowskiej niezawisłości, a co za tym idzie, zabezpieczenie interesów procesowych uczestników postępowania, w tym stron tego postępowania (prawo do bezstronnego sądu). Każde wykroczenie poza ich granice, musi być wobec powyższego oceniane jako rażące przełamanie konstytucyjnych i ustawowych zasad normujących ustrój i funkcjonowanie sądów powszechnych (zob. wyrok SN z 22 sierpnia 2007r., sygn. akt III KK 197/2007, OSNKW nr 11/2007, poz. 81)”. Projektowana regulacja jednostronnie kształtuje sytuację prawną sędziów w ramach odpowiedzialności zbiorowej za uczestnictwo na podstawie obowiązującego prawa, w procedurze dotyczącej powołania na stanowisko sędziowskie. Odpowiedzialność zbiorowa sędziów nie dość, że miałaby zostać przypisana bez przeprowadzenia postępowania w każdej indywidualnej sprawie, czy postępowania dyscyplinarnego, to jej skutkiem miałoby być usunięcie sędziów z urzędu wbrew art. 180 Konstytucji. W związku z tym projekt regulacji w art. 2 narusza dodatkowo zasadę równości wobec prawa i zakazu dyskryminacji (art. 32 Konstytucji RP). Projekt ustawy nie zapewnia sędziom, którzy objęci mieliby zostać jego zastosowaniem, prawa do sądu albowiem regulacja przewidziana w art. 15 w zakresie postępowania przed Sądem Najwyższym odsyła do odpowiedniego stosowania przepisów ustawy z	

			dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego o skardze kasacyjnej z wyłączeniem art. 871 i art. 3989 tej ustawy, co oznacza, że w postępowaniu nie zostałyby zachowana zasada dwuinstancyjności, wbrew art. 78 Konstytucji. Tymczasem jak wskazuje się w doktrynie: „złożenie sędziego z urzędu może nastąpić wyłącznie „na mocy orzeczenia sądu”, po rozpatrzeniu każdej, indywidualnej sprawy, z zachowaniem reguł rzetelnego postępowania. Szerzej zagadnienia te omawiane są w rozdziale dotyczącym postępowania dyscyplinarnego. Niedopuszczalne jest natomiast wprowadzanie tu automatyzmu utraty urzędu w razie zaistnienia określonych przesłanek. Z tych powodów Trybunał Konstytucyjny stwierdził niezgodność z art. 180 Konstytucji RP zapisów art. 59 § 2 Prawa o ustroju sądów powszechnych, który stanowił, że stosunek służbowy sędziego rozwiązuje się z mocy prawa, jeżeli wymaga tego przepis ustawy ze względu na zawarty związek małżeński w razie wykonywania przez małżonka zawodu adwokata lub radcy prawnego na obszarze właściwego sądu wojewódzkiego (w wyroku TK z 27.1.1999 r. (K 1/98, OTK 1999, Nr 1, poz. 3), por. A. Żurawik, Ustrój sądownictwa w Polsce, 2013. Projektowana regulacja w założeniu pozbawiłaby praw nabytych sędziów i to pozbawienie nastąpić miało by z powołaniem się na akt prawny (ustawę z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 3), który nie został uznany przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodny z Konstytucją, co więcej przepisy te nadal obowiązują i nie zostały wyeliminowane z obrotu prawnego. W wyroku z 25 marca 2019 r. (K 12/18) Trybunał Konstytucyjny uznał za zgodne z Konstytucją RP przepisy dotyczące powoływania członków Krajowej Rady Sądownictwa, uznając, że art. 9a ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (Dz. U. z 2019 r. poz. 84) jest zgodny z art. 187 ust. 1 pkt 2 i ust. 4 w związku z art. 2, art. 10 ust. 1 i art. 173 oraz z art. 186 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Art. 1 i art. 2 ust. 1 projektowanej ustawy opiera się na założeniu istnienia kompetencji do zakwestionowania w akcie prawnym konstytucyjności obowiązującej regulacji tj. ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 3), w sytuacji gdy obalenie domniemania konstytucyjności aktu normatywnego może nastąpić wyłącznie w drodze orzeczenia derogującego	

			Trybunału Konstytucyjnego lub pominięcia normy wyprowadzonej z przepisu prawnego przez sąd powszechny (administracyjny, wojskowy) czy SN rozpoznający sprawę. Podstawę prawną aktywności sądu w tym zakresie stanowią art. 8, 178 ust. 1 i 193 Konstytucji (por. Kontrola konstytucyjności w polskim prawie: między systemem common law a systemem kontynentalnym. w: <i>Miscellanea Historico-Iuridica</i> 2022, t. 21, nr 2, s. 397-429). Istotnym jest, że orzecznictwo zarówno sądów krajowych, Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej i Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, w którym wskazywano na brak gwarancji niezależności Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej ustawą z 8 grudnia 2017 r. od organów władzy ustawodawczej oraz władzy wykonawczej w procedurze powoływania sędziów, dotyczy problemu prawa do sądu w kontekście należytej obsady sądu. W cytowanych w uzasadnieniu projektu orzeczeniach nie odmówiono statusu sędziowskiego osobom powołanym przez Prezydenta RP na wniosek KRS ukształtowanej ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r. w sądach powszechnych. W uchwale z dnia 23 stycznia 2020 r. (BSA1-4110-1/20) w składzie trzech połączonych Izb Sądu Najwyższego - Izby Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, Sąd Najwyższy również odnosił się do obsady sądu, a nie do kwestii statusu sędziów sądów powszechnych. W cytowanej uchwale wskazano, że sąd uznaje się za nienależycie obsadzony lub jego skład za sprzeczny z prawem, tylko wtedy, gdy wadliwość procesu powołania danego sędziego prowadzi, w konkretnych okolicznościach, do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 KPP oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności. W odniesieniu do sędziów sądów powszechnych Sąd Najwyższy wskazał na konieczność indywidualnej oceny wpływu wadliwości procesu powołania na niezawisłość i bezstronność takiego sędziego. Wykluczono zatem automatyczne założenie niezdolności do orzekania sędziego i konieczność dokonywania oceny ad casum. Brak jest zatem podstaw do kwestionowania <i>en bloc</i> powołań sędziów sądów powszechnych dokonanych na wniosek KRS ukształtowanej ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 3). Status sędziów, których dotyczy projekt ustawy, potwierdzony został natomiast w prawomocnych orzeczeniach sądów, w sprawach	

			indywidualnych, prowadzonych na skutek pozwów tych sędziów o waloryzację wynagrodzeń za lata 2021 i nast. W sprawach tych status sędziego stanowił wszakże przesłankę orzeczenia w przedmiocie zasadności jak i wysokości należnego sędziom wynagrodzenia.	
64.	art. 3	Rzecznik Praw Obywatelskich	1.6. Degradacja sędziów z grupy „żółtej” do sądu niższej instancji przy jednoczesnym delegowaniu ich do sądu dotychczasowego (art. 3-4, art. 10, art. 13-14, art. 27, art. 29-32 projektu) Projekt przewiduje, że około 1100 osób, które zostały sędziami przed 6 marca 2018 r., ale otrzymały awans do sądu wyższej instancji po 6 marca 2018 r., „powraca” z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy do pełnienia urzędu sędziego na wcześniej zajmowane stanowisko (art. 3 ust. 1 projektu). Zarazem jednak projekt przewiduje dalsze orzekanie przez tych sędziów w sądach wyższych instancji na podstawie dwuletniej, przymusowej delegacji (art. 4 ust. 1 projektu), z możliwością przedłużenia jej na czas nieokreślony przez prezesa sądu na wniosek sędziego (art. 4 ust. 6-7 projektu), a w przypadku sędziów wojskowych – przez Ministra Sprawiedliwości i Ministra Obrony Narodowej (art. 4 ust. 8 projektu). Sędzia będzie mógł ustąpić z dwuletniej delegacji za 6-miesięcznym uprzedzeniem (art. 4 ust. 4 projektu). Sędzia będzie mógł zostać wcześniej odwołany z delegacji przez KRS (art. 27 ust. 1 projektu). Zwieńczeniem procedury będzie obwieszczenie Ministra Sprawiedliwości w Monitorze Polskim wykazu sędziów, którzy mają powrócić na wcześniej zajmowane stanowiska (art. 14 projektu). Zwolnione tym sposobem stanowiska sędziowskie mają zostać obsadzone w drodze nowych konkursów rozpisanych przez Ministra Sprawiedliwości (art. 29-32 projektu). Przewidziana w art. 3 ust. 1 projektu konstrukcja prawna „powrotu” na niższe stanowisko sędziowskie stanowi w istocie przeniesienie sędziego na inne stanowisko wbrew jego woli i jako taka jest niezgodna z art. 180 Konstytucji. Zgodnie z art. 180 ust. 1 Konstytucji sędziowie są nieusuwalni, a jedyny wyjątek od tej reguły określa art. 180 ust. 2 Konstytucji, stanowiący, że przeniesienie [sędziego] do innej siedziby lub na inne stanowisko wbrew jego woli może nastąpić jedynie na mocy orzeczenia sądu i tylko w przypadkach określonych w ustawie. Jak już wspomniano powyżej, z art. 180 ust. 2 Konstytucji wynika zasada indywidualizacji decyzji w tego typu sprawach, wyłączość sądów do orzekania przeniesieniu sędziego wbrew jego woli na inne stanowisko, wymóg zapewnienia odpowiednich gwarancji proceduralnych (w tym prawa do obrony), a także wymóg uregulowania w	Uwaga niezasadna

			ustawie przestanek przeniesienia sędziego w sposób zgodny z zasadą podziału władzy i zasadą niezawisłości (zob. szerzej na temat konstytucyjnej zasady nieusuwalności sędziego – pkt 1.4). Proponowane rozwiązanie nie spełnia żadnego z wymagań wynikających z art. 180 ust. 2 Konstytucji. O przeniesieniu sędziów z grupy „żółtej” na niższe stanowiska wbrew ich woli decyduje bowiem parlament w drodze ustawy (a nie sąd w drodze orzeczenia), w sposób automatyczny, na podstawie z góry określonych kryteriów (a nie po przeprowadzeniu procesu sądowego i dokonaniu indywidualnej oceny każdego przypadku). Sędziowie nie mają też zapewnionego prawa do obrony umożliwiającego wyjaśnienie powodów przystąpienia do konkursu przed nieprawidłowo ukształtowaną KRS oraz wykazanie, że mieli odpowiednie kwalifikacje do objęcia urzędu. [...] 1.8. Zgodność środków stosowanych wobec sędziów z grupy „czerwonej” i „żółtej” z art. 8 EKPC Automatyczne usunięcie ze stanowiska sędziowskiego z uwagi na powołanie po 6 marca 2018 r. w powiązaniu z podaniem do publicznej wiadomości imion i nazwisk sędziów objętych skutkami projektu ustawy może stanowić nieproporcjonalne ograniczenie prawa do poszanowania reputacji, wynikającego z art. 8 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. Taki wniosek wynika z dotychczasowego orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. W 2019 r. Trybunał, orzekając w sprawie Polyakh i inni v. Ukraina, uznał przyjęte w ustawie z 2014 r. o tzw. oczyszczeniu władzy rozwiązania za niezgodne z art. 8 EKPC, zarzucając im zbyt restrykcyjny charakter, w tym brak „odpowiedniej indywidualizacji”. Przepisy te przewidywały automatyczne usuwanie z urzędu prokuratorów i urzędników cywilnych pełniących określone stanowiska przed 2014 r. oraz natychmiastowe ogłoszenie ich imion i nazwisk w publicznie dostępnym rejestrze prowadzonym przez Ministra Sprawiedliwości. Trybunał nie uznał za wystarczające argumentów rządu ukraińskiego wskazujących na antydemokratyczny charakter reżimu Janukowycza oraz na szczególną sytuację państwa wynikającą z wojny z Rosją. Analogicznie w odniesieniu do proponowanego projektu można podnieść zarzut braku odpowiedniej indywidualizacji, zwłaszcza w odniesieniu do sędziów z grupy „czerwonej”, którzy wykonywali wcześniej wolne zawody prawnicze. Osoby te nie tylko mają być usunięte z urzędu sędziowskiego, ale mogą też być pozbawione możliwości powrotu do poprzedniego zawodu, bo będzie on uzależniony od uznaniowej decyzji samorządu zawodowego, który może uznać – podobnie jak	

			sam ustawodawca – że sam fakt powołania ich na wniosek obecnej KRS ma charakter dyskredytujący. Rozumiejąc względ na autonomię samorządów zawodowych (art. 17 Konstytucji), należy ją wyważyć z prawem do ochrony reputacji (art. 8 EKPC i art. 47 Konstytucji). W postępowaniu o przyjęcie do samorządu zawodowego nie obowiązuje domniemanie niewinności, a więc to nie samorząd musiałby udowodnić usuniętemu sędziemu brak rękopisów należytego wykonywania zawodu, lecz on musiałby wykazać, że ją daje. W świetle wyroku ETPC w sprawie Polyakh problematyczne jest również podanie do publicznej wiadomości imion i nazwisk sędziów z grupy „czerwonej” i „żółtej”, i to ze skutkiem natychmiastowym, którego nie wstrzyma odwołanie do SN. Publikacja tych danych nie jest konieczna dla osiągnięcia celu zamierzonego przez projektodawcę.	
65.	art. 3	Wiceprezes Sądu Okręgowego w Krakowie	Wiceprezes Sądu Rejonowego dla Krakowa-Podgórze w Krakowie zwróciła uwagę, że ustawa nie reguluje delegacji sędziów sądów powszechnych, o których mowa w art. 3 ust. 1, którzy przeszli do sądów administracyjnych lub wojskowych.	Uwaga niezasadna
66.	art. 3	Stowarzyszenie Absolwentów i Aplikantów KSSiP VOTUM	52. Komentowana regulacja zakłada, że skutkiem ustawowego wygaszenia stosunku służbowego na dotychczasowym stanowisku jest – w wypadku osób, które przed podjęciem uchwały przez KRS w wadliwym składzie zajmowały stanowiska sędziów – powrót sędziego na stanowisko zajmowane uprzednio. Wskazuje się przy tym, że: Uzasadnienie s. 67: [...] Konstytucja RP nie wymaga, aby zasada powrotu była realizowana tylko w obrębie sądów danego rodzaju, a w szczególności nie zakazuje powrotu osoby powołanej na urząd sędziego w Sądzie Najwyższym lub Naczelnym Sądzie Administracyjnym do sądu powszechnego. Odmienne ocena musiałaby prowadzić do stwierdzenia, że stosunek służbowy tych osób ustaje. Projekt nie zmierza jednak tak daleko, mając na względzie, że art. 175, 179 i 180 ust. 1 Konstytucji RP przesądza o tym, iż na wniosek KRS Prezydent RP powołuje sędziego na czas nieoznaczony i powierza mu votum do wymierzania sprawiedliwości. Konstytucja RP nie określa treści postanowienia Prezydenta RP, gdy chodzi o miejsce oraz zakres sprawowania wymiaru sprawiedliwości przez sędziego. Podstawą dla określenia miejsca i zakresu sprawowania wymiaru sprawiedliwości jest ustawa. Wreszcie, Konstytucja RP nie przewiduje odrębnych trybów powoływania sędziów sądów powszechnych do Sądu Najwyższego lub sądów administracyjnych. Skoro zatem to ustawa stanowi	Uwaga niezasadna

			podstawę prawną wskazania w postanowieniu Prezydenta RP rodzaju sądu, do którego dana osoba zostaje powołana, to ustawą można też wskazać sąd, do którego ten sędzia powraca. Brak jest konstytucyjnych przeszkód, aby wyrażona w ustawie zasada powrotu polegała na przywróceniu sędziego do innego rodzajowo sądu (np. z Sądu Najwyższego do sądu powszechnego). W judykaturze TK wskazuje się jasno, że w wyniku awansu sędziego traci uprawnienie do wykonywania swej funkcji w sądzie niższego rzędu oraz uzyskuje nowe uprawnienie - do sprawowania jurysdykcji w innym niż dotychczasowy sądzie (uzasadnienie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 8 maja 2012 r., K 7/10, pkt 3.2.3.). Nie jest zatem tak, że awans sędziego powoduje jedynie dodanie do jego jurysdykcji uprawnienia do wykonywania władzy sądowniczej w sądzie wyższego rzędu. Wydaje się zatem, że nadanie mu z powrotem uprawnienia do wykonywania tej władzy w sądzie niższego rzędu stanowiłoby skutek wejścia w życie komentowanej regulacji. Oznacza to, że wskutek przekazania kompetencji do nadania sędziemu inwestytury na rzecz władzy ustawodawczej kosztem przedstawiciela władzy wykonawczej, jakim jest Prezydent RP, naruszona zostaje zasada podziału i równowagi władz wynikająca z art. 10 ust. 1 Konstytucji RP. 53. W związku z tym, że skutek w postaci degradacji sędziego lub złożenia go z urzędu następuje na mocy ustawy, nie można mówić o jakiegokolwiek sądowej kontroli tego rodzaju skutków prawnych. Rozwiązanie to jest jaskrawo sprzeczne z art. 6 ust. 1 EKPC, co będzie skutkowało skargami rzeszy sędziów do ETPC. Z judykatury ETPC wynika bowiem niezbicie, że niedopuszczalne jest „uchwalanie aktów normatywnych prowadzących do usuwania sędziów ex lege, bez przeprowadzania zindywidualizowanego postępowania”³⁰. Kontrola sądowa należy zaś do minimalnych standardów wypracowanych w orzecznictwie ETPC w sprawach dotyczących statusu sędziów (por. wyroki ETPC z dnia 19.04.2007 r. w sprawie Vilho Eskelinen i inni p. Finlandii, skarga nr 63235/00, z dnia 23.06.2017 r. w sprawie Baka p. Węgrom, skarga nr 20261/12, z dnia 26.07.2011 r. w sprawie Juričić v. Croatia, skarga nr 58222/09, z dnia 29.06.2021 r. w sprawach Broda i Bojara p. Polsce, skargi nr 26691/18 27367/18). 54. W ocenie Stowarzyszenia VOTUM weryfikacja prawidłowości	

³⁰ M. Szwed, Problematyka nieusuwalności sędziego w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, Przegląd Konstytucyjny 2021, nr 3, s. 152; por. wyrok ETPC z 9.03.2021 r., skarga nr 1571/07 Bilgen vs Turcja, www.hudoc.echr.coe.int.

			postępowań nominacyjnych powinna następować w postępowaniu dyscyplinarnym. Krytycy tego modelu twierdzą, że weryfikacja indywidualna (nie ustawowa) jest nieefektywna, ponieważ będzie prowadziła w 99% do uznania prawidłowości nominacji oraz będzie trwała za długo. Argument ten nie jest uzasadniony. Jest on bowiem równoznaczny z uznaniem, że należy zastosować najbardziej dotkliwą dla sędziego sankcję usunięcia z zawodu (tzw. śmierć zawodowa), omijając indywidualną procedurę, taką jak procedura dyscyplinarna, zapewniającą prawo do obrony, tylko dlatego, że trudno jest wykazać winę po stronie sędziego (zaangażowanie przez sędziego przedstawicieli władzy politycznej w proces jego nominacji). W wielu przypadkach wykazanie sprawcy, że popełnił przestępstwo jest równie trudne, a nie postuluje się przecież, aby uznać go za winnego i wymierzyć mu najsurowszą możliwą karę z pominięciem procedury sądowej, w której przysługuje mu prawo do obrony. Proponowana regulacja całkowicie przekreśla prawo do obrony w wypadku sędziów powołanych przy udziale KRS po marcu 2018 r. 55. Uzasadnienie projektu przewiduje, że: Uzasadnienie s. 74 Od uchwał Krajowej Rady Sądownictwa podejmowanych w powtarzanych konkursach przysługiwać będzie odwołanie do Sądu Najwyższego, co zapewni sądową kontrolę projektowanego mechanizmu. Dlatego też należy przypomnieć, że Komisja Wenecka poddała tego rodzaju twierdzenia krytyce: Opinia Komisji Weneckiej i DGI z 14.10.2024 r., pkt 37.: Komisja Wenecka i DGI podkreślają, że prawo do udziału w nowych procesach wyboru sędziów nie oznacza kontroli nad popełnionym naruszeniem praw człowieka, ale jedynie daje nowe prawo do uzyskania tego samego stanowiska co poprzednio, ale w ramach nowej procedury. Nie wystarczy, aby sędzia po procedurze oceny mógł uczestniczyć w nowym procesie nominacji. Nie można tego uznać za wystarczające do zapewnienia prawa do rzetelnego procesu i nie jest to równoważne ze środkiem prawnym. Nie sposób uznać, aby odwołanie od wyników ponownego konkursu miało stanowić spełnienie wymogu zapewnienia prawa do sądu usuniętym lub zdegradowanym sędziom. Sąd rozpoznający odwołanie w trybie „konkursowym” ma jedynie możliwość podważenia oceny KRS, co do przydatności poszczególnych kandydatów. Natomiast założeniem przeprowadzenia „ponownego konkursu” jest opróżnienie dotychczas zajmowanego przez sędziego etatu, co zgodnie z założeniami omawianego projektu wynikać ma wprost z ustawy. Ponieważ	

			mechanizm ten pomija rozstrzygnięcie sądu, w przedmiocie złożenia z urzędu, zdegradowany lub złożony z urzędu sędzia nie dysponuje żadnym orzeczeniem, od którego mógłby się odwołać. Skutek ustawowy usunięcia albo degradacji nie jest tym samym w żaden sposób zaskarżalny do sądu. Orzeczenie zapadłe w sprawie z odwołania od wyników ponownego konkursu nie może w żaden sposób tego ustawowego skutku odwrócić ani zastąpić drogi sądowej. Może jedynie doprowadzić do tego, że sędzia ponownie obejmie stanowisko, z którego został ustawowo usunięty. 56. Projektodawcy wskazują, że przeprowadzenie ponownych konkursów na stanowiska sędziowskie ma służyć wyłonieniu najlepszych kandydatów na te – uprzednio już obsadzone – etaty. Uzasadnienie s. 58: Postużenie się taką konstrukcją technicznoprawną uzasadnione jest, z jednej strony, dążeniem do sprawnego i szybkiego uregulowania uchwał obecnej Rady oraz, z drugiej strony, zapewnieniem, że ocena indywidualnych kwalifikacji do zajmowania stanowiska sędziego będzie przeprowadzana w warunkach transparentnej konkurencji o wolne stanowiska sędziowskie. Ważąc te wartości, projekt przyjmuje, że ocena indywidualnych kompetencji do zajmowania stanowiska sędziego nie może być dokonywana in abstracto, lecz musi uwzględniać porównanie z innymi potencjalnymi kandydatami na to stanowisko, co odpowiada przyjętemu w Polsce modelowi wyłaniania kandydatów na stanowiska sędziowskie w warunkach konkurencji. Dlatego też warto przypomnieć, że ponowna merytoryczna ocena zasadności aktu nominacji sędziego jest w świetle zasad płynących z Konstytucji RP niedopuszczalna. Orzecznictwo TK jest w tej materii jednoznaczne: Uzasadnienie wyroku TK z 5.06.2012 r., K 18/09, pkt 5.1.: [...] art. 179 Konstytucji jest [...] normą kompletną, jeśli chodzi o określenie kompetencji Prezydenta w zakresie powoływania sędziów, gdyż zostały w nim uregulowane wszystkie niezbędne elementy procedury nominacyjnej. Oczywiście przy tym jest, że przepis ten nie opisuje szczegółowo całej procedury i w tym sensie nie ma charakteru samowystarczalnego. W tym zakresie realizacja przez Prezydenta jego kompetencji może być dookreślona w ustawach, jednakże pod warunkiem zachowania wyrażonej w art. 8 ust. 1 Konstytucji zasady nadrzędności Konstytucji. Ustrojodawca wyznaczył bowiem dla ustawodawcy w art. 179 Konstytucji nieprzekraczalne ramy, jeśli chodzi o ustawową regulację procedury powoływania sędziów przez Prezydenta. Regulacje ustawowe nie	

			mogą w szczególności naruszać istoty prezydenckiej prerogatywy w zakresie powoływania sędziów Powyższym wyrokiem TK uznał za niedopuszczalne wprowadzenie terminu, w czasie którego Prezydent RP miał obowiązek rozstrzygnąć w sprawie wniosku KRS o powołanie na urząd sędziego. Nota bene to samo niekonstytucyjne rozwiązanie powtarza projektowany art. 55 § 1 ustawy z 27 lipca 2001 roku Prawo o ustroju sądów powszechnych – t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 334 ze zm.; dalej p.u.s.p. (art. 42 projektu). Tym bardziej zatem sprzeczne z ustawą zasadniczą jest wprowadzenie procedury ponownej oceny postanowienia Prezydenta RP poprzez przeprowadzenie ponownego konkursu na stanowisko sędziowskie już przez niego obsadzone. 57. Art. 3 ust. 1 – w porównaniu do wersji z projektu KKUSiP – zawiera doprecyzowanie, że powrót na poprzednie stanowisko sędziów zdegradowanych dotyczy stanowisk, na które zostali oni powołani na wniosek KRS w składzie sprzed 17.01.2018 r., albo stanowisk określonych w art. 2 ust. 2, który wskazuje wyjątki od mechanizmu ustawowej degradacji oraz usunięcia sędziów z urzędu.	
67.	art. 4	Stowarzyszenie Absolwentów i Aplikantów KSSiP VOTUM	Skutki prawne ewaluacji sędziów Przymusowa delegacja sędziego 66. Autorzy projektu przewidują czasowe uregulowanie sytuacji sędziów, powołanych po 2017 r. na urząd sędziego w sądach wyższego rzędu, w sytuacji, gdy w dacie podjęcia uchwały Krajowej Rady Sądownictwa w przedmiocie przedstawienia Prezydentowi wniosku, o którym mowa w art. 179 Konstytucji RP, zajmowali już stanowisko sędziego w sądzie niższego rzędu. Jak wynika z art. 4 ust. 1 pkt 1 projektu, w okresie 2 lat od wejścia w życie ustawy, sędzia sądu powszechnego, o którym mowa w art. 3 ust. 1, jest delegowany do pełnienia czynności sędziowskich w sądzie okręgowym albo w sądzie apelacyjnym, w którym zajmował stanowisko na skutek uchwały, o której mowa w art. 2 ust. 1, albo do którego został przeniesiony. 67. W piśmiennictwie prawniczym możliwość delegowania sędziego wyraźnie określa się jako wyjątek od zasady nieprzenoszalności (S. Dąbrowski, A. Łazarska [w:] Górski Antoni (red.), Godlewska-Michalak Barbara, Gonera Katarzyna, Kremer Jan, Ott Gabriela, Sawiński Jarema, Strus Zbigniew, Prawo o ustroju sądów powszechnych. Komentarz, Warszawa 2013, s. 347). W związku z tym rozważyć należy, czy owo swoiste przekształcenie sytuacji prawnej sędziego z dotychczasowego powołania, na delegowanie do orzekania w sądzie, w którym objął stanowisko po 2017 roku, mogłoby odbyć się bez zgody samego sędziego. Zwraca bowiem uwagę okoliczność, że autorzy projektu nie przewidzieli	Uwaga niezasadna

			możliwości złożenia przez sędziego dobrowolnego oświadczenia o zgodzie na delegowanie – takiej, jaką p.u.s.p. przewiduje w art. 77 § 1 pkt 1. Zgodnie z tym właśnie przepisem, Minister Sprawiedliwości może delegować sędziego, za jego zgodą, do pełnienia obowiązków sędziego lub czynności administracyjnych w innym sądzie równorzędnym lub niższym, a w szczególnie uzasadnionych wypadkach także w sądzie wyższym, mając na względzie racjonalne wykorzystanie kadr sądownictwa powszechnego oraz potrzeby wynikające z obciążenia zadaniami poszczególnych sądów - na czas określony, nie dłuższy niż 2 lata, albo na czas nieokreślony. 68. Wyłącznie przymusowy charakter oraz skutek następujący z mocy samej ustawy, wynikające z art. 4 ust. 1 projektu, każą postawić sobie pytanie o to, czy wbrew określeniom używanym przez autorów projektu, faktycznie chodzi o delegowanie sędziego w dotychczasowym kształcie tej instytucji – która z definicji nie powinna skutkować utratą przez sędziego stanowiska ani pozbawiać go siedziby. Tym bardziej, że w obowiązującym stanie prawnym Minister Sprawiedliwości może delegować sędziego jedynie do sądu, w którym ten nie orzeka na dzień delegowania. Projektowana w art. 4 regulacja jest więc daleka od istoty delegowania sędziego, a rozpatrywana w izolacji, nie odpowiada także żadnej innej instytucji dotyczącej statusu służbowego sędziego. 69. W tych okolicznościach należy stwierdzić, że projektowanych art. 4 projektu, nie sposób rozpatrywać w oderwaniu od odpowiednio art. 2 i art. 3 tego projektu. Przedmiotowe regulacje, odczytywane łącznie, zmierzają w swej istocie do przeniesienia sędziów do sądów niższego rzędu, skoro ich wejście w życie skutkowałoby utratą przez nich stanowisk i pozbawiałoby ich siedziby, pozostawiając im jedynie votum orzecznicze na dotychczasowych warunkach w sądzie wyższego rzędu przez okres dwóch lat, oraz prawo udziału w ponownym konkursie na opróżnione w ten sposób stanowisko. Tymczasem projektodawcy próbują połączyć to z formalnym delegowaniem owych sędziów do sądów, w których orzekać oni będą przed wejściem w życie ustawy, co jest sprzeczne z najbardziej istotnym założeniem tej instytucji, jakim jest zachowanie dotychczasowego stanowiska i siedziby. 70. Takie przeniesienie do sądu niższego rzędu byłoby w sposób jaskrawy sprzeczne z art. 180 ust. 2 Konstytucji RP, który stanowi, że nie tylko złożenie sędziego z urzędu, zawieszenie w urzędowaniu, ale też przeniesienie do innej siedziby lub na inne stanowisko wbrew jego woli może nastąpić jedynie na	

			mocy orzeczenia sądu i tylko w przypadkach określonych w ustawie. Przepis ten statuuje wyjątki od zasady nieusuwalności sędziów, przewidzianej w jego ust. 1. Konstytucja RP nie przewiduje więc możliwości wywołania takiego skutku ani na mocy ustawy, ani w drodze uchwały KRS, który to organ nie jest sądem. 71. Niezależnie od powyższego należy w tym miejscu przywołać wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 15 stycznia 2009 r., K 45/07 (OTK-A 2009/1/3), w którym orzeczono o niezgodności przymusowego delegowania sędziego z Konstytucją. Zakwestionowano wówczas obowiązywanie m. in. art. 77 § 7a p.u.s.p., który stanowił, że: jeżeli wymaga tego interes wymiaru sprawiedliwości, delegowanie sędziego w wypadkach, o których mowa w § 1 pkt 1, może nastąpić nawet bez jego zgody, na okres nie dłuższy niż sześć miesięcy. Delegowanie sędziego bez jego zgody może być powtórzone nie wcześniej niż po upływie trzech lat. Przepis ten oceniono wówczas jako zgodny z art. 180 ust. 2 Konstytucji, motywując to jednak następująco w uzasadnieniu: „[...] z analizy istoty delegowania wynika, że nie odnosi się ona do zasady nieusuwalności i nieprzenoszalności sędziów. Jest to konstrukcja inna niż przenoszenie sędziów i nie powoduje utraty przez sędziego stanowiska, nie pozbawia go również jego siedziby”. Nie budzi wątpliwości, że Trybunał dokonałby odmiennej oceny, gdyby na gruncie powołanej normy konstytucyjnej miał zbadać konstytucyjność projektowanego art. 4. 72. Co istotne, w sprawie K 45/07 Trybunał ocenił, że art. 77 § 7a powoływanej ustawy był za to jednoznacznie niezgodny z art. 10 ust. 1, art. 45 ust. 1 i art. 173 Konstytucji. W uzasadnieniu stwierdzono, że „standard odnoszący się do niezależności sądownictwa nie jest spełniony w wypadku delegowania sędziego bez jego zgody, niezależnie od tego, czy akt delegowania dotyczy czynności orzeczniczych, czy czynności administracyjnych. Brak zgody sędziego sprawia, że decyzja Ministra Sprawiedliwości (organu władzy wykonawczej) ma charakter arbitralny wobec władzy sądowniczej. Jest to nie do pogodzenia z konstytucyjną zasadą podziału i równowagi władzy”. 73. Powyższe stwierdzenie bez przeszkód można odnieść do art. 4 ust. 1 projektu, stawiając zarzut naruszenia zasady podziału i równowagi władzy przez władzę ustawodawczą – nawet jeśli autorzy samego projektu są członkami stowarzyszeń sędziowskich, które jednak nie mają umocowania do występowania z inicjatywą ustawodawczą. 74. Niezależnie od kwestii pozbawienia dotychczasowego stanowiska i miejsca służbowego, dostrzec	

			należy, że sędzia może nie mieć zamiaru orzekania w warunkach delegowania, z uwagi na uszczuplenie zakresu gwarancji dla jego niezawisłości, bezstronności i niezależności, przy wydawaniu orzeczeń. Orzekanie w warunkach takiej swoiście rozumianej delegacji, miałoby być bowiem związane z jednoczesnym udziałem z mocy prawa takiego sędziego w ponownym konkursie na dotychczas zajmowane przez niego stanowisko sędziowskie w sądzie wyższego rzędu (art. 30 ust. 2 projektu). Ścisły związek delegacji z takim konkursem potwierdza fakt, że autorzy projektu przewidzieli możliwość jej przedłużenia, na czas nieokreślony, jeżeli po upływie 2 lat sędzia ten wciąż bierze udział w postępowaniu w sprawie powołania do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego (art. 4 ust. 6 projektu). Do tego, w związku z prowadzeniem wspomnianej procedury, ów sędzia nie mógłby wziąć udziału w innym konkursie (art. 30 ust. 4 projektu). 75. Należy zauważyć, że udział w konkursie na opróżniony etat ma się odbywać na nierównych prawach z innymi kandydatami, co wynika z niemożności uwzględnienia przy dokonywaniu oceny kandydata jego dorobku orzeczniczego z lat 2018-2023 (szerzej: część poświęcona ponownym konkursom). Rodzi to ryzyko chęci „przypodobania się” władzy przy rozpoznawaniu spraw w toku przymusowej delegacji, jako niekiedy jedynych, którymi mógłby się ten sędzia w omawianej sytuacji wyróżnić. 76. Ponadto autorzy projektu przewidzieli uprawnienie KRS do odwołania sędziego z delegacji, jeżeli wymagać by tego miał „względ na postrzeganie sądu jako organu bezstronnego lub niezależnego”, a wniosek w tym przedmiocie mogliby złożyć Przewodniczący samej KRS, Prezes właściwego sądu apelacyjnego w stosunku do sędziów pełniących czynności sędziowskie w sądach z obszaru apelacji, Prezes Naczelnego Sądu Administracyjnego w stosunku do sędziów pełniących czynności sędziowskie w Naczelnym Sądzie Administracyjnym lub właściwy rzecznik dyscyplinarny (art. 27 ust. 1 projektu). Sędzia mógłby odwołać się do Sądu Najwyższego w trybie określonym w ustawie z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa, jednak wniesienie odwołania nie wstrzymałoby skuteczności uchwały (ust. 2 projektowanego artykułu). 77. Przedmiotowe delegacje ujmowane w szerszym kontekście projektowanych przepisów są więc przede wszystkim sposobem na stopniowe przeprowadzenie degradacji, której (z uwagi na warunki ponownego konkursu) mieliby uniknąć nieliczni tylko	

			sędziowie. Świadczy o tym dodatkowo zapis, zgodnie z którym sam sędzia mógłby ustąpić z delegacji jedynie za 6-miesięcznym uprzedzeniem (art. 4 ust. 4 projektu), podczas gdy decyzja o odwołaniu go zapadałaby bez jakiegokolwiek uprzedzenia. Dodatkowo, projektodawcy w art. 4 ust. 11 wyłączają zastosowanie wobec osób delegowanych na podstawie art. 4 ust. 1 regulacji art. 46 ust. 1 p.u.s.p., zgodnie z którą w składzie sądu może brać udział tylko jeden sędzia innego sądu, zaś sędzia sądu niższego nie może być przewodniczącym składu sądu, z wyłączeniem spraw rozpoznawanych w składzie jednego sędziego i dwóch ławników albo w składzie jednego sędziego. W świetle krytycznych uwag do instytucji określonej w art. 4 projektu oraz charakteru art. 46 ust. 1 p.u.s.p. jako wyjątku od zasady orzekania w składzie sądu jedynie przez sędziów danego sądu należy poddać w wątpliwość realizację prawa stron do sądu w sytuacji, gdy jest on obsadzony w większości przez sędziów delegowanych na podstawie art. 4 ust. 1 projektu. 78. Autorzy projektu czynią zarzut sędziom, którzy zostali powołani do sądu wyższej instancji z racji samego udziału w konkursie przed Krajową Radą Sądownictwa w latach 2018-2023, czy wręcz uważają, że z uwagi na wpływ teje, nie zostali na takie stanowiska skutecznie powołani. Wielokrotnie jest to przez nich wiązane z brakiem zachowania przez sąd w takim składzie standardu bezstronności, niezawisłości, niezależności. Nie można się jednak oprzeć wrażeniu, że w drodze proponowanych przepisów, zmierzają oni jedynie do pogorszenia ustrojowych gwarancji niezależności i bezstronności wspomnianych sędziów, czym nie zapewniają stronom sądu, który spełniałby przesłanki niezawisłego, ustanowionego ustawą w rozumieniu art. 6 EKPC i art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej z 26.10.2012 r. (Dz.Urz. UE C z 2012 r. Nr 326, s. 391; dalej: KPP). 79. W tym kontekście należy odwołać się do wyroku TSUE z 16.11.2021 r. w sprawach od C-748/19 do C-754/19, który orzekł, że art. 19 ust. 1 TUE odczytywany w świetle art. 2 TUE oraz art. 6 ust. 1 i 2 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/343 z 9.3.2016 r. w sprawie wzmocnienia niektórych aspektów domniemania niewinności i prawa do obecności na rozprawie w postępowaniu karnym (Dz. Urz. UE L z 2016 r. Nr 65, s. 1), należy interpretować w ten sposób, iż stoją one na przeszkodzie przepisom krajowym, zgodnie z którymi minister sprawiedliwości państwa członkowskiego może, na podstawie kryteriów, które nie zostały podane do	

			publicznej wiadomości, z jednej strony delegować sędziego do sądu karnego wyższej instancji na czas określony albo na czas nieokreślony, zaś z drugiej strony w każdym czasie, na podstawie decyzji, która nie zawiera uzasadnienia, odwołać sędziego z tego delegowania, niezależnie od tego, czy nastąpiło ono na czas określony, czy na czas nieokreślony. 80. W treści uzasadnienia powyższego orzeczenia TSUE nie zakwestionował instytucji delegowania sędziego jako takiej, lecz wskazał na szereg warunków, których nie spełnia obowiązujący art. 77 § 1 p.u.s.p., a które należy w tym miejscu odnieść do projektowanych delegacji z mocy ustawy. W tym kontekście należy zwłaszcza zauważyć, że zgodnie ze wskazaniami Trybunału: 1. decyzja dotycząca delegowania sędziego i decyzja o zakończeniu tego delegowania, w szczególności gdy chodzi o delegowanie do sądu wyższej instancji, powinna być obwarowana ściśle oznaczonymi przesłankami i być należycie uzasadniona, 2. wskazane jest zróżnicowanie uprawnień do odwołania z delegacji w zależności od tego, czy sędzia został delegowany na czas określony, czy na czas nieokreślony, 3. odwołanie z delegacji przez organ decyzyjny nie powinno następować bez zachowania okresu uprzedzenia. 81. Autorzy projektu nie wystawili wprost w ich treści argumentów, jakie przemawiałyby za delegowaniem sędziów w drodze ustawy do sądów, w których orzekają obecnie. W uzasadnieniu projektu jako taki cel wskazano „niezaktócone funkcjonowanie wymiaru sprawiedliwości”. Choć wspomniany środek pozornie może wydawać się nieodzowny do jego osiągnięcia, wzmiankowane mankamenty projektowanej regulacji pozwalają postawić pytanie o to, czy spełnia on warunek proporcjonalności. Wydaje się, że cel ten na równi spełniłoby odroczenie skutku opróżnienia stanowiska, gdyby faktycznie uznać, że konkursy powinny zostać „wznowione”. 82. Jeżeli zaś chodzi o przesłankę odwołania z delegacji, jaką miałby być „wzgląd na postrzeganie sądu jako organu bezstronnego lub niezależnego”, to została ona określona w sposób nadmiernie ogólnikowy. Tego rodzaju wzgląd może przecież przemawiać za wyłączeniem sędziego od rozpoznania pojedynczej sprawy, co regulują przepisy odpowiednich ustaw procesowych (art. 41 § 1 k.p.k., art. 49 § 1 k.p.c.). Jako problematyczna jawi się przy tym możliwość uznania, że sędzia miałby w świetle założeń autorów projektu zakończyć delegację z takiej właśnie przyczyny, a jednocześnie powrócić do orzekania w sądzie niższej instancji, gdzie tego rodzaju	

			przymioty są niezbędne w równym stopniu. 83. Autorzy projektu nie proponują przy tym zróżnicowania uprawnienia do odwołania z delegacji w zależności od tego, czy sędzia został delegowany na czas określony czy na czas nieokreślony. W tym drugim przypadku (będącym jednak wyłącznie fakultatywnym przedłużeniem dwuletniego okresu wynikającego z samej ustawy) to sam sędzia miałby uprawnienie wcześniejszego (po 3 miesiącach) ustąpienia z delegacji (art. 4 ust. 9 projektu). Odwołanie go z niej w obu przypadkach mogłoby następować natychmiastowo. 84. Reasumując, orzekanie w ramach ustawowej delegacji odbywałoby się z naruszeniem zasady równowagi władz, i byłoby jedynie instrumentem do natychmiastowej degradacji sędziego, z pozbawieniem go prawa odwołania do sądu, przy jednoczesnym pozostawieniu w nienaruszonym kształcie jego obowiązków wynikających z dotychczasowego powołania na urząd w sądzie wyższej instancji.	
68.	art. 4	Prezes Sądu Okręgowego we Wrocławiu	Projekt w art. 4 przewiduje, że sędziowie, którzy objęli pierwsze stanowisko sędziowskie na podstawie art. 179 Konstytucji RP, a następnie zmienili miejsce służbowe w tym samym pionie sądownictwa, będą delegowani z mocy ustawy do pełnienia czynności sędziowskich w sądzie, w którym obecnie zajmują stanowiska albo do którego zostali przeniesieni, co w zakresie w jakim delegacja miałaby nastąpić bez zgody sędziego pozostaje w sprzeczności z art. 180 ust. 2 Konstytucji i art. 77 § 1 pkt 1 ustawy z 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych(Dz. U. 2024, poz.334). Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 15 stycznia 2009 r., K 45/07, wskazał, że oprócz zasady nieusuwalności art. 180 Konstytucji RP wprowadza zasadę nieprzenoszalności sędziego, a więc sędziemu gwarantuje się stabilizację, jeśli chodzi o miejsce służbowe (siedzibę) i stanowisko (sprawowanie urzędu sędziowskiego w sądzie określonego rodzaju). Artykuł 180 ust. 2 Konstytucji RP wyraźnie odnosi zakaz nieprzenoszalności do sytuacji, gdy zainteresowany sędzia nie wyraża zgody na przeniesienie.	Uwaga niezasadna
69.	art. 5	Rzecznik Praw Obywatelskich	1.4. Złożenie z urzędu sędziów z grupy „czerwonej” z warunkową możliwością powrotu do poprzedniego zawodu (art. 5-9, art. 11-12, art. 14, art. 2932 projektu) Zgodnie z projektem z dniem wejścia w życie projektowanej ustawy „ustaje stosunek służbowy” około 430 sędziów, którzy przed powołaniem na urząd wykonywali inne zawody prawnicze (art. 5 ust. 1). Ustanie stosunku służbowego ma charakter bezwzględny i bezwarunkowy, co oznacza, że każda	Uwaga niezasadna

		osoba z tej grupy automatycznie straci urząd sędziowski, niezależnie od okoliczności indywidualnych, takich jak przebieg danej procedury nominacyjnej przed KRS, kwalifikacje, doświadczenie, efektywność pracy orzeczniczej. Osoba pozbawiona urzędu sędziowskiego będzie miała możliwość ubiegania się o mianowanie na referendarza (art. 6 projektu), a jeśli wcześniej wykonywała inny zawód prawniczy – o powrót na poprzednio zajmowane stanowisko prokuratora (art. 7 projektu), radcy Prokuraturii Generalnej RP (art. 9 ust. 1 projektu) bądź urzędnika (art. 9 ust. 2 projektu), względnie o powrót do korporacji zawodowej radców prawnych, adwokatów lub notariuszy, o ile ta zgodzi się ją przyjąć (art. 8 projektu). Status sędziowski tracą też sędziowie, którzy zdążyli przejść w stan spoczynku – jeśli wcześniej byli prokuratorami, otrzymają prokursorski stan spoczynku (art. 12 projektu), natomiast w pozostałych przypadkach zostaną pozbawieni stanu spoczynku (art. 11 projektu). Zwieńczeniem procedury będzie obwieszczenie Ministra Sprawiedliwości w Monitorze Polskim wykazu sędziów, których stosunek służbowy ustaje (art. 14 projektu). Zwolnione stanowiska sędziowskie mają zostać obsadzone w drodze nowych konkursów rozpisanych przez Ministra Sprawiedliwości, w których złożeni z urzędu sędziowie będą brali udział z mocy prawa (art. 29-32 projektu). Przewidziane w art. 2 ust. 1 projektu „ustanie stosunku służbowego” sędziów z grupy „czerwonej” stanowi w istocie złożenie sędziego z urzędu i jako takie jest niezgodne z art. 180 Konstytucji. W myśl art. 180 ust. 1 Konstytucji sędziowie są nieusuwalni, a jedyny wyjątek od tej reguły określa art. 180 ust. 2 Konstytucji, stanowiący, że złożenie sędziego z urzędu (...) może nastąpić jedynie na mocy orzeczenia sądu i tylko w przypadkach określonych w ustawie. Pierwszy warunek usunięcia sędziego z urzędu (orzeczenie sądu) zawiera w sobie trzy wymagania szczegółowe: 1) zasadę indywidualizacji decyzji; 2) wyłączenie sądów do orzekania o pozbawieniu sędziego urzędu lub przeniesieniu wbrew jego woli na inne stanowisko; 3) odpowiednie ukształtowanie procedury sądowej w sposób zapewniające wszystkie gwarancje proceduralne, w tym zwłaszcza zapewnienie sędziemu prawa do obrony. Z kolei drugi warunek (wymagający uregulowania przypadków złożenia sędziego z urzędu w ustawie) nie ogranicza się do formalnego określenia w ustawie przestanków złożenia z urzędu czy przeniesienia na niższe stanowisko, ale obejmuje w sobie również pewne wymogi materialne: Zarówno merytoryczna podstawa, jak i tryb dsunięcia	

			sędziego od wykonywania funkcji orzeczniczych zgodny być musi z wymogami stawianymi przez zasadę podziału władz oraz zasadę niezawisłości. Na szczególną uwagę zasługuje wymóg indywidualizacji decyzji. W doktrynie podkreśla się, że każdy przypadek złożenia z urzędu musi się stać przedmiotem odrębnej procedury sądowej, pozwalającej na ocenę wszystkich konkretnych okoliczności. Niedopuszczalne jest natomiast wprowadzenie automatyzmu utraty urzędu w razie zaistnienia ustawowo określonych przesłanek. Takie rozwiązanie wykluczył też Trybunał Konstytucyjny: Za przepisy pozbawiające sędziego w sposób arbitralny prawa do oceny jego indywidualnej postawy uznać należy takie, które zakładają a priori, iż sędzia znajdujący się w ustawowo określonej sytuacji musi być uznany za stronnictwo, tj. budzącego uzasadnione obawy w społeczeństwie, jeśli chodzi o obraz wymiaru sprawiedliwości²³. Proponowane rozwiązanie nie spełnia żadnego z wymagań wynikających z art. 180 ust. 2 Konstytucji. O złożeniu z urzędu sędziów z grupy „czerwonej” decyduje bowiem parlament w drodze ustawy (a nie sąd w drodze orzeczenia), w sposób automatyczny, na podstawie z góry określonych kryteriów (a nie po przeprowadzeniu procesu sądowego i dokonaniu indywidualnej oceny każdego przypadku). Sędziowie z omawianej grupy nie mają też zapewnionego prawa do obrony umożliwiającego wyjaśnienie powodów przystąpienia do konkursu przed nieprawidłowo ukształtowaną KRS oraz wykazanie, że mieli odpowiednie kwalifikacje do objęcia urzędu. Projektodawca ma pełną świadomość tego, że projekt nie odpowiada wymogowi wskazanemu w art. 180 ust. 2 Konstytucji. Jest to wynikiem przyjęcia założenia, że sam fakt otrzymania nominacji na wniosek obecnej KRS powoduje, iż sędziowie, którzy je otrzymali, nie korzystają z gwarancji przysługujących sędziom powołanym na podstawie Konstytucji RP, o których mowa w art. 180 Konstytucji RP²⁴. Innymi słowy, projekt zakłada, że ustawodawca nie jest w tym przypadku związany art. 180 Konstytucji, bo przepis ten ma zastosowanie do sędziów, a osoby powołane na urzędy sędziowskie po 6 marca 2018 r. sędziami nie są. Takie założenie nie znajduje uzasadnienia prawnego. W świetle prawa osoby powołane na urzędy sędziowskie od 2018 r. posiadają status sędziego, choć status ten jest obciążony wadą prawną. W konsekwencji ustawodawca, wykonując orzecznictwo europejskich trybunałów, może (i powinien) uregulować status tych sędziów, jednak może się to odbyć wyłącznie w sposób zgodny z	

			konstytucyjnymi warunkami dopuszczalności złożenia sędziego z urzędu lub przeniesienia na inne stanowisko służbowe (art. 180 ust. 2 Konstytucji). Należy podkreślić, że żaden sąd krajowy ani organ międzynarodowy nie stwierdził nigdy nieważności jakiegokolwiek powołania sędziowskiego na wniosek KRS ukształtowanej w trybie nowelizacji z 8 grudnia 2017 r. Z orzecznictwa Sądu Najwyższego, Naczelnego Sądu Administracyjnego, Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej czy opinii Komisji Weneckiej²⁹ płynie wniosek przeciwny – uznanie, że sposób wyboru KRS jest wadliwy, ale nie skutkuje automatyczną nieważnością dokonanych z jej udziałem powołań sędziowskich. Przykładowo Sąd Najwyższy w uchwale trzech izb z 23 stycznia 2020 r. stwierdzającej wadliwość składu obecnej KRS zarazem stwierdził, że nie prowadzi [ona] do usunięcia z urzędu osób powołanych na urząd sędziów Sądu Najwyższego ani nie powoduje ich zawieszenia w urzędowaniu w rozumieniu art. 180 Konstytucji RP. Z kolei Naczelny Sąd Administracyjny, uchylając uchwały KRS nominujące niektórych sędziów SN, zastrzegł, że przedmiotem kontroli sądowej w rozpoznawanej sprawie nie był prezydencki akt powołań do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego dokonywany na podstawie rekomendacji przedstawionych przez KRS kontrolowaną uchwałą. W aktualnym stanie prawnym akty te bowiem nie podlegają sądowej weryfikacji i nie są wzruszalne. Orzeczenia SN i NSA potwierdzają ogólną regułę prawa publicznego, zgodnie z którą nawet rażące naruszenie prawa w procedurze powołania organu władzy publicznej nie musi przesądzać o tym, że organ ten nie istnieje w sensie prawnym i wydaje nieistniejące rozstrzygnięcia. Jeśli – po pierwsze – akt powołania został podpisany przez właściwy organ, to znaczy organ, który posiadał kompetencję nominacyjną, oraz – po drugie – osoba piastująca dany urząd spełniała wymagania konieczne do powołania, to wówczas możemy mówić co najwyżej o organie wadliwie powołanym (nienależycie obsadzonym), a nie nieistniejącym. Także ETPC i TSUE nigdy nie uznały, że sam fakt powołania osoby na urząd sędziowski na wniosek obecnej KRS stanowi podstawę do uznania, iż nie jest ona w ogóle sędzią. Wręcz przeciwnie, TSUE stwierdził, że okoliczność, że organ taki jak krajowa rada sądownictwa, uczestniczący w procesie powoływania sędziów, składa się w przeważającej mierze z członków wybranych przez władzę ustawodawczą, nie może sama w sobie prowadzić do powzięcia wątpliwości co do niezawisłości	

			sędziów wyłonionych w tym procesie. Podobny pogląd wyraził Rzecznik Generalny TSUE w opinii na temat pytania prejudycjalnego polskiego sądu o status sędziego sądu powszechnego powołanego na wniosek obecnej KRS (sprawa C-521/21), wskazując, że sam fakt udziału w postępowaniu nominacyjnym [sędziego] organu takiego jak KRS nie wystarczy, aby wzbudzić wątpliwości co do niezawisłości powołanych w ten sposób sędziów. Należy wziąć pod uwagę nie tylko to, czy kandydatura [sędziego] została rekomendowana przez KRS w składzie ukształtowanym w wyniku reformy tego organu, oraz fakt, że uczestnicy postępowania nominacyjnego mieli prawo odwołania się wyłącznie do Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych, ale również wszelkie inne istotne okoliczności związane z powołaniem tej osoby, które mogą mieć wpływ na niezawisłość i bezstronność danego sądu. Analogiczny pogląd wyraziła wcześniej pełnomocniczka Ministra Sprawiedliwości na rozprawie przed TSUE w sprawie C-521/21 w dniu 7 stycznia 2025 r., która – podobnie jak pełnomocnik RPO oraz przedstawiciele Komisji Europejskiej – wskazywała na konieczność indywidualnej oceny każdego powołania sędziowskiego dokonanego na wniosek obecnej KRS. W dotychczasowym orzecznictwie TSUE i ETPC stwierdzono naruszenie prawa europejskiego jedynie w odniesieniu do grupy obejmującej około 30 sędziów Sądu Najwyższego powołanych po 6 marca 2018 r. W przypadku tej grupy sędziów SN zarzuty TSUE i ETPC dotyczyły nie tylko faktu nominowania ich przez Krajową Radę Sądownictwa ukształtowaną w trybie nowelizacji z 8 grudnia 2017 r., ale także szeregu innych nieprawidłowości, które dopiero łącznie przesądziły o uznaniu, że składy orzekające z ich udziałem nie stanowią niezależnego sądu ustanowionego ustawą w rozumieniu prawa UE lub odpowiednio Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. Takimi dodatkowymi nieprawidłowościami w przypadku sędziów Izby Dyscyplinarnej SN był jej atypowy status, przejawiający się w szczególnych warunkach jej utworzenia, ekskluzywnej jurysdykcji w sprawach wrażliwych z zakresu statusu sędziów oraz autonomii wewnątrz struktury SN. Z kolei w przypadku niektórych sędziów Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych, Izby Cywilnej i Izby Karnej SN powołanych po 6 marca 2018 r. dodatkową nieprawidłowością było powołanie ich na stanowiska wbrew postanowieniu NSA wstrzymującemu wykonanie uchwały KRS będącej podstawą tego powołania. Wymienione nieprawidłowości nie dotyczą sędziów sądów powszechnych i	

			administracyjnych powołanych po 6 marca 2018 r., a oni stanowią zdecydowaną większość osób, których projektodawca zamierza pozbawić urzędu lub zdegradować na niższe stanowiska. Komitet Ministrów, tj. organ Rady Europy odpowiedzialny za czuwanie nad wykonywaniem wyroków ETPC, nigdy nie formułował wobec Polski oczekiwania, żeby w ramach wykonania orzeczeń w sprawie praworządności usunięto z urzędu sędziów powołanych na wniosek obecnej KRS. W wystąpieniach z 8 grudnia 2022 r. , 7 czerwca 2023 r. i 7 grudnia 2023 r. do rządu polskiego Komitet zalecił, aby w ramach wykonania wyroków ETPC w tych sprawach „odniósł się do statusu wszystkich sędziów powołanych w wadliwych procedurach na wniosek KRS ukształtowanej po marcu 2018 r. i orzeczeń wydanych z ich udziałem”. Na jeden z możliwych sposobów „odniesienia się” do statusu sędziów powołanych z naruszeniem prawa wskazuje Departament Komitetu Ministrów ds. Wykonywania Wyroków ETPC w memorandum z 12 grudnia 2022 r., wspominając o możliwości „wprowadzenia mechanizmu weryfikacji wadliwych powołań sędziowskich” (który projektodawca wyraźnie odrzucił, o czym będzie jeszcze mowa w pkt 4). Sam ETPC w wyroku pilotażowym w sprawie Wąłęsa wprost stwierdził, że „w pełni popiera” postulaty Komitetu. Krótko mówiąc, stwierdzenie, że KRS została wybrana w sposób nieprawidłowy, nie uprawnia do uznania, iż dokonane z jej udziałem powołania sędziowskie są nieważne. Wyroki ETPC i TSUE nie wywołują samoistnie skutków o charakterze walidacyjnym, polegających na unieważnieniu czy uchyleniu krajowych aktów stanowienia lub stosowania prawa, które zostały ocenione jako niezgodne z EKPC lub prawem europejskim. Choć uzasadnienie projektu wielokrotnie powołuje się na wyroki ETPC i TSUE, to nie przywołuje ono ani jednego cytatu, który by uzasadniał założenie, że sędziowie powołani po 6 marca 2018 r. nie są w ogóle chronieni konstytucyjnymi gwarancjami nieusuwalności. Co więcej, niektóre omówienia orzecznictwa europejskiego wprowadzają w błąd. Przykładowo projektodawca twierdzi, że projekt nawiązuje do doświadczeń islandzkich z wykonaniem wyroku Wielkiej Izby ETPCz z dnia 1 grudnia 2020 r. w sprawie Guðmundur Andri Ástráðsson przeciwko Islandii (skarga nr 26374/18). Dostrzec zatem należy, że w Islandii, w której wspomniany wyrok został wykonany, w związku z podważeniem prawidłowości nominacji sędziowskich wdrożona została ponowna procedura konkursowa⁴⁶. Przytoczony fragment ma dowodzić zgodności z Europejską Konwencją Praw Człowieka propozycji	

			powtórzenia konkursów na stanowiska sędziowskie, które mają się zwolnić po usunięciu z nich sędziów z grupy „czerwonej” i „żółtej”. Taki wniosek jest jednak nieuprawniony. Rząd islandzki nigdy nie podjął działań podobnych do proponowanych przez opiniowany projekt. Sprawa islandzka dotyczyła czterech sędziów powołanych na stanowiska z naruszeniem prawa, co zostało stwierdzone przez ETPC. Wykonując przywołany wyrok ETPC, rząd islandzki nie usunął żadnego z nich ze stanowiska – trzech z nich zostało po prostu powołanych ponownie (tym razem z zachowaniem odpowiedniej procedury), a czwarty w ogóle nie wyraził zainteresowania udziałem w procedurze. Mimo, że ten ostatni sędzia został wcześniej powołany z naruszeniem prawa, rząd islandzki stwierdził, że nie może go usunąć z urzędu, bo byłoby to sprzeczne z konstytucyjnymi gwarancjami nieusuwalności sędziów⁴⁷. Komentarza wymaga też podana w uzasadnieniu informacja, jakoby w najnowszym orzecznictwie TSUE podkreśla się, że skład sądu, w którym zasiada co najmniej jeden sędzia powołany w okolicznościach powodujących uzasadnione wątpliwości co do spełniania wymogów dotyczących niezawisłości, bezstronności i uprzedniego ustanowienia na mocy ustawy, musi być kwalifikowany jako skład wadliwy, a rozstrzygnięcia podjęte przez sąd orzekający w takim składzie nie mogą zostać uznane za wiążące.⁴⁸ W żadnym orzeczeniu TSUE taka teza nie pada. Przytoczony fragment sugeruje, że zastrzeżenia Trybunału dotyczą wszystkich sędziów powołanych po 6 marca 2018 r., a tymczasem TSUE wypowiadał się dotychczas jedynie na temat statusu sędziów Sądu Najwyższego – i to tylko niektórych z nich. TSUE faktycznie dopuścił możliwość uznania orzeczenia sądu za niebyłe, ale wyłącznie w przypadku grupy około 30 sędziów Sądu Najwyższego, którzy zostali powołani na stanowiska sędziowskie w 2018 r., pomimo postanowienia Naczelnego Sądu Administracyjnego wstrzymującego wykonanie uchwały KRS będące podstawą ich nominacji⁴⁹. Nieprawdziwa jest też podana w uzasadnieniu projektu informacja, jakoby TSUE stwierdził, że wobec państwa członkowskiego, takiego jak Polska, nie można stosować zasady wzajemnego zaufania w kontekście europejskiego nakazu aresztowania ze względu na istnienie rzeczywistego ryzyka naruszenia prawa podstawowego do rzetelnego procesu sądowego, gwarantowanego przez art. 47 akapit drugi KPP, ze względu na systemowe lub ogólne nieprawidłowości w zakresie niezawisłości władzy sądowniczej (wyrok TSUE z dnia 25 lipca 2018 r. w sprawie Minister for Justice	

			and Equality przeciwko LM, C-216/18 PPU). W przywołanym wyroku TSUE w sprawie C-216/18 nie pada teza, że do Polski nie można stosować zasady wzajemnego zaufania przy wykonywaniu Europejskiego Nakazu Aresztowania (ENA). Fakt pochodzenia większości członków KRS z wyboru parlamentu nie spowodował, że sądy państw członkowskich UE przestały wykonywać Europejskie Nakazy Aresztowania wystawiane przez sądy polskie. TSUE stwierdził jedynie, że w wyjątkowych okolicznościach, gdy wspomniany organ [sądowy] stwierdzi, po konkretnej i dokładnej ocenie danego wypadku, że istnieją poważne i sprawdzone podstawy, aby uznać, że osoba, której dotyczy europejski nakaz aresztowania, będzie narażona po przekazaniu jej wydającemu nakaz organowi sądowemu na rzeczywiste ryzyko naruszenia jej prawa podstawowego do niezawistego sądu, a zatem istotnej treści jej prawa podstawowego do rzetelnego procesu sądowego. Innymi słowy, systemowy problem, jakim jest niewłaściwy tryb wyboru KRS, nie stanowi samoistnej podstawy do odmowy wykonania ENA wystawionego przez sąd polski, nawet jeśli w jego składzie zasiada sędzia powołany na jej wniosek. Konieczne jest też zbadanie przez sąd, czy istnieją konkretne dowody świadczące o tym, że danemu podejrzanemu realnie grozi nierzetelny proces z uwagi na systemowe nieprawidłowości polskiego systemu powoływania sędziów. Na koniec należy zauważyć, że w literaturze fachowej z obszaru prawa konstytucyjnego nie istnieją artykuły naukowe, w których – przy użyciu argumentacji prawniczej – dowiedziono by tezy, iż wadliwość wyboru części składu KRS skutkuje automatycznie nieważnością wszystkich powołań sędziowskich dokonanych z jej udziałem. Artykuły naukowe poświęcone tej tematyce i publikowane w recenzowanych czasopismach prawniczych dowodzą raczej tezy przeciwnej – że osoby powołane na urzędy sędziowskie w latach 2018-2025 są sędziami, choć ich powołania są obciążone wadą prawną, która wymaga naprawienia, ale nie poprzez zanegowanie ich statusu sędziowskiego i usunięcie ich z urzędu w drodze ustawy. W najnowszej literaturze pojawia się ponadto stanowisko stawiające pytanie, „czy nienaganne sprawowanie wymiaru sprawiedliwości [przez sędziego powołanego z naruszeniem prawa – przyp. własny] nie tworzy – stopniowo – skutku konwalidującego nieprawidłowości procedur nominacyjnych. Co więcej, także instytucjonalna zasada niezawisłości sędziowskiej nakazuje nie tylko indywidualizowanie ocen, ale też zachowanie gwarancji proceduralnych i daleko idącej powściągliwości”. Ta	

			teza jest w pełni zasadna, gdyż wskazuje na to, że przywrócenie prawidłowego funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości powinno odbywać się w sposób wyważony, z poszanowaniem wymogów wynikających z zasady odrębności władzy sądowniczej od władzy politycznej.	
70.	art. 5	Wiceprezes Sądu Okręgowego w Krakowie	Prezes Sądu Rejonowego w Suchej Beskidzkiej zgłosiła następujące zastrzeżenia: „ Uwagi do art. 5 - Proponowana treść przepisu pozostaje w oczywistej sprzeczności z art. 180 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku, zgodnie z którym sędziowie są nieusuwalni (ust.1); Złożenie sędziego z urzędu, zawieszenie w urzędowaniu, przeniesienie do innej siedziby lub na inne stanowisko wbrew jego woli może nastąpić jedynie na mocy orzeczenia sądu i tylko w przypadkach określonych w ustawie (ust.2). Proponowana treść przepisu pozostaje w oczywistej sprzeczności z art. 32 Konstytucji RP w zakresie, w jakim różnicuje status prawny osób wskazanych w tej podstawie prawnej w stosunku do osób wymienionych w art. 2 ust.2 projektu ustawy. Zgodnie bowiem z art. 32 Konstytucji RP wszyscy są wobec prawa równi. Wszyscy mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne (ust.1). Nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym społecznym lub gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny (ust.2). Wskazana w art. 5 projektu ustawy grupa osób została powołana na urząd sędziego przez Prezydenta RP na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa. Uchwała KRS i akt powołania to osobne zdarzenia prawne. Jeżeli by przyjąć czysto teoretycznie, że uchwała KRS była wadliwa, to w kwestii ważności powołania danej osoby na urząd sędziego jakim był akt powołania przez Prezydenta RP, nie ma to żadnego znaczenia. Zostało to potwierdzone w orzecznictwie Naczelnego Sądu Administracyjnego (Wyrok NSA z dnia 6 maja 2021 sygn. akt II GOK 2/18). 2 Sam upadek uchwały KRS nie wpływa na ważność aktu powołania. Osoby powołane na urząd sędziego w latach 2018–2025 są więc sędziami. Osoby, które w latach 2018–2025 brały udział w postępowaniach konkursowych na urząd sędziego, uczestniczyły w procedurze, której legalność nie została uznana przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodny z Konstytucją RP, a który to akt prawny ma najwyższą rangę prawną, także w stosunku do prawa Unii Europejskiej. Wprawdzie obecny skład osobowy TK jest w Polsce przez wielu prawników kwestionowany, to jednak prawo polskie nie przewiduje żadnej procedury, żadnej instytucji, która posiadałaby uprawnienie do zakwestionowania orzeczenia TK. Zaznaczyć w tym miejscu należy, że z	Uwaga niezasadna

			żadnego przepisu prawa Unii Europejskiej (zarówno prawa pierwotnego jak i wtórnego), nie wynika pierwszeństwo prawa UE przed prawem konstytucyjnym państwa członkowskiego UE. Stanowisko takie zostało wyrażone w wielu orzeczeniach trybunałów konstytucyjnych (lub ich odpowiedników) w państwach członkowskich UE (np. Niemcy: Federalny Trybunał Konstytucyjny „Solange I” 1974 i „Solange II” 1986, PSPP 5 maja 2020; Polska: K 3/21 z 7 października 2021, K 18/04 z 11 maja 2005, K 32/09 z 24 listopada 2010, SK 45/09 z 16 listopada 2011, K 2/07 z 19 grudnia 2007, K 1/05 z 27 kwietnia 2005, K 7/21 Czechy: Landtova/Holubec, Włochy: wyrok 269/2017). Jeżeli więc istnieje rozbieżność pomiędzy prawem krajowym państwa członkowskiego UE, a prawem UE, to należy albo doprowadzić do zgodności prawa krajowego z prawem UE albo wyjść z UE. Z całą pewnością nie jest to problem osób biorących udział w postępowaniach konkursowych w latach 2018-2025 lecz polityków, których rolą jest wyjście z tego impasu w sposób, który zapewni w szczególności zgodność uregulowań prawnych z przepisami Konstytucji RP, a czego nie można powiedzieć o przedstawionym projekcie ustawy w zakresie wskazanego art. 5. [...] Reasumując: Wymieniona w art. 5 projektu ustawy grupa osób wykonuje zawód sędziego zgodnie z otrzymanym od Prezydenta RP aktem powołania i złożonym ślubowaniem. Z żadnego orzeczenia TSUE i ETCZp nie wynika, by sędziowie wskazani w artykule 5 projektu ustawy nie byli sędziami, w szczególności nie wynika to z wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 11 listopada 2023 r. w sprawie 50849/21 Wałęsa przeciwko Polsce, a który to wyrok ma stanowić podstawę do usunięcia sędziów z zawodu. Status prawny osób wymienionych w art. 5 projektu ustawy jako sędziów nie został podważony żadnym orzeczeniem sądów unijnych ani krajowych, w tym SN. Całkowicie niezrozumiałe jest stygmatyzowanie tej grupy sędziów jedynie na podstawie kryterium wykonywania innego zawodu prawniczego przed objęciem urzędu sędziego. Art. 5 projektu ustawy pozostaje więc w oczywistej sprzeczności z art. 180 i 32 Konstytucji RP. Tak jaskrawe naruszenie Konstytucji RP przez twórców przedstawionego projektu ustawy może być wykorzystane w przyszłości przez inne siły polityczne, co autorzy projektu ustawy (niejednokrotnie sędziowie lub byli sędziowie) powinni byli wziąć pod uwagę.	
71.	art. 5	Prezes Sądu Okręgowego	możliwość objęcia przez osoby, które utraciły stanowiska sędziego, stanowiska referendarza sądowego lub powrotu na stanowisko prokuratora	Uwaga niezasadna

		Warszawa-Praga w Warszawie	(projektowane art. 5-7) budzi wątpliwości z uwagi na to, że zawody te wymagają zachowania takich samych standardów etycznych (art. 61 § 1 pkt 2) u.s.p., art. 149 § 1 pkt 2) u.s.p., art. 75 § 1 pkt 2) Pr.pr.), a uznanie, iż osoby te mogą zajmować stanowiska referendarza sądowego i prokuratora jest tożsame z przyjęciem, że osoby te nie powinny być pozbawione stanowisk sędziowskich	
72.	art. 5	Prokuratura Regionalna w Warszawie 5 Wydział Organizacyjny	Równie poważne wątpliwości konstytucyjne rodzi art. 5 projektu, przewidujący, że stosunek służbowy sędziego powołanego na podstawie uchwały KRS z lat 2018– 2025 ustaje z mocy prawa z dniem wejścia w życie ustawy. Takie rozwiązanie jest sprzeczne z art. 180 ust. 1 Konstytucji RP, który stanowi, że sędziowie są nieusuwalni. Nieusuwalność sędziego stanowi fundament niezawisłości sądów i jest jedną z podstawowych gwarancji państwa prawa. Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 18 lutego 2004 r. (K 12/03) podkreślił, że żadne przepisy rangi ustawowej nie mogą w sposób automatyczny prowadzić do utraty urzędu sędziego. Zgodnie z art. 180 ust. 2 Konstytucji RP pozbawienie urzędu sędziego może nastąpić wyłącznie na podstawie orzeczenia sądu dyscyplinarnego lub prawomocnego wyroku sądu. Projektowane rozwiązanie pozbawia sędziów prawa do sądu, naruszając tym samym art. 45 ust. 1 Konstytucji RP oraz art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka.	Uwaga niezasadna
73.	art. 5	Prokuratura Regionalna w Katowicach (Prokurator Okręgowy w Sosnowcu)	Zgłoszono także uwagi do art. 5 Projektu, który stosuje pełen automatyzm, przewidując ustanie stosunku służbowego sędziego, bez możliwości oceny dotychczasowej pracy na tym stanowisku, w tym co do przydatności danej osoby do zajmowania stanowiska sędziego. Problemem jest kwestia uregulowania dotyczącego osób, które przysły do zawodu sędziego z innych zawodów prawniczych. W ocenie prokuratorów okręgu sosnowieckiego nie powinno to stanowić, o ustaniu stosunku służbowego na stanowisku sędziego wobec tych osób. Są to osoby, które posiadają kompetencje do wykonywania zawodu sędziego, a ich usunięcie z zawodu, często spowoduje, że sądy będą „dotknięte” brakami kadrowymi, co wydłuży czas toczących się postępowań sądowych. Dodatkowo skutki zaproponowane w zakresie sędziów, którzy przyszli z innych zawodów prawniczych (adwokaci, radcowie prawni) są zbyt daleko idące i nie pozostają we właściwej korelacji z art. 180 Konstytucji. Z jednej strony bowiem osoby te tracą przymiot sędziego (de facto uznając, że sędziami nigdy nie były), z drugiej jednak uznając skuteczność wydanych przez	Uwaga niezasadna

			nich orzeczeń, dając jedynie stronom szczególny środek prawny umożliwiający wzruszenie orzeczeń wydanych z udziałem osób powołanych na stanowiska sędziowskie na wniosek kwestionowanej KRS. Zgłoszono także uwagi w zakresie osób ubiegających się przed dotychczasową KRS o powołanie do pełnienia urzędu sędziego w innym sądzie lub sądzie wyższego rzędu i które takie powołania otrzymały, a które mają wrócić na wcześniej zajmowane stanowisko sędziego. Takie rozwiązanie stosuje pełen automatyzm, przewidując powrót na uprzednio zajmowane stanowisko, pomimo iż wśród osób powołanych do pełnienia stanowiska sędziego sądu wyższego rzędu jest wiele osób, których dotychczasowa praca oraz przymioty moralne uzasadniały powołanie do pełnienia stanowiska sędziego sądu wyższego rzędu. Zauważonym problemem jest również kwestia oceny czy uzasadnione i zgodne z Konstytucją jest ograniczenie możliwości składania przez strony wniosku o uchylenie orzeczeń wydanych przez sędziego lub skład z udziałem sędziego powołanego na wniosek KRS ukształtowanej ustawą z grudnia 2017 roku tylko do sytuacji, gdy strona już wcześniej podnosiła zarzuty co do wadliwości powołania sędziego, a to z uwagi na to, że niektórym grupom zawodowym, w tym np. prokuratorom czy sędziom ograniczona była w ogóle możliwość podnoszenia tego typu zarzutów, gdyż ich podniesienie wiązało się z odpowiedzialnością dyscyplinarną. Uchwalenie przepisu art. 33 i in. w projektowanym brzmieniu niezasadnie ograniczy tym grupom możliwość korzystania z przewidzianych tam uprawnień do wzruszenia orzeczenia, albowiem osoby z tych grup wcześniej nie mogły podnosić takich zarzutów. Nadto ewentualny powrót osób, które przed powołaniem na stanowisko sędziego uprzednio zajmowały stanowiska prokuratorów, do służby prokuratorskiej rodzi wątpliwości w zakresie rozwiązań jakie zostaną przyjęte, tj. jaki tryb zostanie zastosowany i na jakich zasadach taki powrót miałby nastąpić. Niezależnie od zgłoszonych uwag prokuratorzy z wymienionych okręgów oraz prokuratorzy okręgu gliwickiego i prokuratorzy katowickiej Prokuratury Regionalnej zgodnie podnieśli, iż mając na uwadze obszerność projektu i jego uzasadnienia wskazany czas 10 dni na dokonanie merytorycznej oceny proponowanych rozwiązań był zdecydowanie za krótki.	
74.	art. 5	Stowarzyszenie Absolwentów i	58. Jak wspomniano wcześniej, rozwiązania projektu sprowadzają się w istocie do wygaszenia stosunków służbowych lub degradacji na mocy ustawy (por. pkt 8 niniejszej opinii). Uzupełnieniem tych regulacji są przepisy	Uwaga niezasadna

		Aplikantów KSSiP VOTUM	stanowiące, że z dniem wejścia w życie ustawy uchwały KRS nie stanowią podstawy do powołania do pełnienia urzędu na stanowisku (art. 25 ust. 1 projektu), a także art. 29 ust. 1, w myśl którego stanowisko sędziowskie objęte na skutek uchwały, o której mowa w art. 2 ust. 1, z dniem wejścia w życie ustawy staje się stanowiskiem wolnym, a postępowanie w sprawie powołania do pełnienia urzędu sędziego na tym stanowisku jest przeprowadzane ponownie. 59. Regulacje art. 5 ust. 1 wraz z art. 3 ust. 1 stanowią zatem kluczowe elementy omawianego projektu, to bowiem na tych przepisów, nie zaś na podstawie art. 2 ust. 1 projektu, następuje ustawowa degradacja lub złożenie sędziów z urzędu. 60. W stosunku do projektu KKUSiP art. 5 projektu został zmodyfikowany. Obecnie jego treść przewiduje, że ustawowemu wydaleni z zawodu podlegać ma ok. 400 sędziów, którzy bezpośrednio przed powołaniem do pełnienia urzędu sędziego nie zajmowali stanowiska sędziego, na które zostali oni powołani na wniosek KRS w składzie sprzed 17.01.2018 r., albo stanowiska określone w art. 2 ust. 2.	
75.	art. 6	Stowarzyszenie Absolwentów i Aplikantów KSSiP VOTUM	85. Art. 6 i następne projektu regulują zagadnienie skutków wejścia w życie ustawy w stosunku do osób, które w dniu podjęcia w stosunku do nich uchwały o przedstawieniu kandydatury nie zajmowały stanowiska sędziego. 86. Rozpoczynając analizę tych przepisów, zauważyć należy, że już sam sposób określenia daty istotnej dla skutków prawnych ustawy („dzień podjęcia uchwały KRS o przedstawieniu kandydatury Prezydentowi RP”) jest wątpliwy. Przypomnieć bowiem wypada, że to nie uchwała KRS skutkuje powołaniem do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego, lecz postanowienie Prezydenta Rzeczypospolitej. Jeśli więc ustawodawca chce uregulować zagadnienie osób, które zostały sędziami na skutek postanowienia Prezydenta wydanego na wniosek KRS w składzie ukształtowanym na podstawie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r. poz. 3), winien raczej odnieść ten skutek do osób, które nie zajmowały stanowiska sędziego w dniu wydania przez Prezydenta postanowienia o powołaniu ich na stanowisko sędziego, nie zaś w dniu wydania uchwały przez KRS – zważywszy, że oba te zdarzenia nierzadko dzielił spory odstęp czasu. 87. Dalej, wskazać należy, że ustawodawca uznaje za bezskuteczne z mocy prawa (art. 2 ust. 1 projektu) same tylko	Uwaga niezasadna

			uchwały KRS o przedstawieniu wniosku o powołanie do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego. Tymczasem – jak już zauważono powyżej – podstawą nawiązania stosunku służbowego nie jest uchwała KRS, lecz postanowienie Prezydenta (art. 179 Konstytucji). Tymczasem, projekt w żaden sposób nie określa losów prawnych postanowienia Prezydenta o powołaniu do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego, w szczególności nie uchyla ich lub nie czyni bezskutecznymi. W konsekwencji, uznanie za pozbawione mocy prawnej uchwał KRS skutkuje stanem prawnym, w którym wobec sędziów, których dotyczą opiniowane ustawy istnieją w obrocie prawnym skuteczne akty urzędowe Prezydenta Rzeczypospolitej o mianowaniu sędziego, choć podjęte na podstawie uchylonej uchwały KRS – co nie powoduje konsekwencji prawnych w zakresie trwałości stosunku służbowego sędziego nawiązanego na danym stanowisku (pkt 7. niniejszej opinii). Mianowanie na stanowisko referendarza sądowego (art. 6) 88. Opiniowany projekt przewiduje powołanie – na jej wniosek – osoby, której stosunek służbowy sędziego wygaśnie w trybie art. 5 projektu na stanowisko referendarza sądowego w sądzie powszechnym lub administracyjnym. Propozycję tę ocenić należy jako nieprzemyślaną i budzącą wątpliwości w zakresie skutków dla wymiaru sprawiedliwości jako całości. Projektodawcy w uzasadnieniu projektu nie zdobyli się na ustalenie w jaki sposób przyjsię do wymiaru sprawiedliwości kilkuset referendarzy sądowych (przy założeniu – którego nie sposób wszak wykluczyć – że istotna część uprawnionych skorzysta z przysługującego im prawa do objęcia stanowiska referendarza sądowego) wpłynie na funkcjonowanie wymiaru sprawiedliwości. O ile niewątpliwie liczba referendarzy sądowych jest niewystarczająca dla wykonywania przez nich we wszystkich sądach wszystkich zadań, które mieszczą się w zakresie ochrony prawnej niebędącej wymiarem sprawiedliwości – o tyle projekt ten przewiduje mianowanie referendarzy sądowych nie tam, gdzie są potrzebni, lecz tam, gdzie akurat znaleźli się sędziowie, o których mowa w komentowanych przepisach, bez rozważenia, czy sądy te w istocie tych etatów referendarskich potrzebują. Dotyczy to w szczególności sądów apelacyjnych i wojewódzkich sądów administracyjnych. W tych ostatnich zakres kognicji referendarza sądowego jest relatywnie skromny, zaś liczba osób, które będą objęte wskazaną regulacją znaczna, z uwagi na fakt, iż sędziami sądów administracyjnych	

			zostają często osoby, które przed powołaniem na stanowisko sędziego pełniły funkcje w organach administracji publicznej. 89. Po wtóre, wskazać należy, że wadliwie sformułowana jest regulacja art. 6 ust. 4 projektu. Postanowienia te wskazują, że przepisów dotyczących objęcia stanowiska referendarza sądowego nie stosuje się do osób, które zostały powołane do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego lub sędziego Naczelnego Sądu Administracyjnego. W uzasadnieniu projektu wskazano, że wynika to z kwalifikowanej wady powołania na te stanowiska, jak również z faktu, że w sądach tych nie występuje stanowisko referendarza sądowego. W tym kontekście zauważyć należy dwie kwestie. Po pierwsze, fakt, że możliwości tej nie stosuje się do sędziów Sądu Najwyższego wynika już z regulacji art. 6 ust. 1 opiniowanych przepisów, wszak regulacje te odnoszą się do sędziów sądów powszechnych lub sądów administracyjnych, a Sąd Najwyższy nie jest żadnym z nich. Po drugie, przepis ten całkowicie pomija zagadnienie sędziów sądów wojskowych – z jednej strony sądy wojskowe nie zostały wymienione w art. 6 ust. 1 projektu, z drugiej zaś – w art. 6 ust. 4 projektu. W sądach wojskowych, analogicznie jak w SN i NSA, brak jest instytucji referendarza sądowego, niemniej jednak brak jest podstaw aksjologicznych do innego (gorszego) traktowania w tym zakresie sędziów sądów wojskowych względem sędziów sądów powszechnych i WSA. Tym samym rozważenia wymaga umożliwienie im złożenia wniosku o mianowanie na stanowisku referendarza sądowego w sądzie powszechnym.	
76.	art. 7	Stowarzyszenie Absolwentów i Aplikantów KSSiP VOTUM	90. Dla osób które – przed powołaniem na stanowisko sędziego – zajmowały stanowisko prokuratora, opiniowany projekt (art. 7 ust. 1 projektu) przewiduje możliwość powrotu na to stanowisko na wniosek złożony w terminie miesiąca od wejścia w życie ustawy. Należy zwrócić uwagę na fakt, że o ile w przypadku mianowania na stanowisko referendarza sądowego, projektodawcy przewidzieli ciągłość zatrudnienia (art. 6 ust. 3 projektu), tak zrezygnowano z niej w przypadku powrotu na stanowisko prokuratora (art. 7 ust. 2 projektu). Uzasadnienie projektu nie wyjaśnia tej różnicy i trudno znaleźć dla niej racjonalne uzasadnienie aksjologiczne.	Uwaga niezasadna
77.	art. 8	Prezes Sądu Apelacyjnego w Krakowie	Całkowicie niezrozumiałe jest odmienne potraktowanie osób, które przed powołaniem do pełnienia urzędu sędziego były sędziami oraz osób, które przed powołaniem nie zajmowały stanowiska sędziego. Przy przyjętej zasadzie, że osoby powołane na stanowisko sędziego na podstawie uchwały	Uwaga niezasadna

			KRS ukształtowanej na podstawie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. powracają na uprzednio zajmowane stanowiska, nie ma powodów, by odmiennie traktować adwokatów, radców prawnych czy notariuszy. Ustawa powinna przewidywać wpisanie tych osób z mocy prawa na listy odpowiednich korporacji prawniczych. Zadekretowanie w art. 8 uprawnienia tych osób do starania się o wpis na listy korporacji prawniczych jest puste i pozbawione znaczenia prawnego, skoro osoby te i tak spełniają warunki formalne do uzyskania stosownego wpisu. Automatyzm powrotu do korporacji dawałby szansę na ustabilizowanie ich sytuacji zawodowej. Sprzeciw korporacji prawniczych przeciwko takiemu rozwiązaniu nie ma uzasadnienia, skoro zmiana dokonywana jest w interesie szeroko rozumianego wymiaru sprawiedliwości, zaś sam udział w konkursie nominacyjnym przed wadliwie ukształtowaną KRS nie jest – co wynika z założeń projektowanej ustawy – dyskwalifikujące i nie może być taktowane jako negatywna przesłanka związana z rękojmą wykonywania zawodu prawniczego.	
78.	art. 8	Prezes Sądu Okręgowego w Warszawie	uprzejmie informuję, iż Wiceprezes Sądu Rejonowego dla Warszawy Pragi-Północ w Warszawie zgłosił uwagę do zapisu art. 8 projektu ustawy wyjaśniając, że wprowadzenie zapisu w takiej formie pozbawi możliwości orzekania dwóch sędziów Sądu z wydziału rodzinnego. Co ważne, asesory sądowi, wedle przepisów ustawowych, nie mogą być orzecznikami w wydziale rodzinnym. To w sposób obiektywny spowoduje zwiększenie obciążenia dla pozostałych orzeczników Sądu w wydziale rodzinnym i w sposób wymierny negatywnie wpłynie na sprawność postępowania. Wejście w życie proponowanego zapisu może także naruszać konstytucyjne prawo obywatela do sądu, w związku ze znacznym wydłużeniem czasu trwania postępowania.	Uwaga niezasadna
79.	art. 8	Stowarzyszenie Absolwentów i Aplikantów KSSIIP VOTUM	91. Regulację art. 8 projektu uznać należy za superfluum. Również bowiem bez tej regulacji, osoby usunięte z zawodu sędziego na mocy opiniowanego projektu mogłyby ubiegać o uzyskanie uprawnień zawodowych na zasadach określonych w konkretnych pragmatykach zawodowych. Przepisy te mają w naszej ocenie za zadanie wywołanie wrażenia, że ustawodawca przewiduje jakieś szczególne ułatwienie w powrocie do zawodu adwokata, radcy prawnego lub notariusza dla osób usuniętych z zawodu sędziego, gdy tymczasem żadne takie ułatwienie nie ma miejsca – gdyby usunąć zbędną w istocie, komentowaną regulację, osoby te i tak przecież (jak i każda inna osoba fizyczna) mogłyby ubiegać się o uzyskanie wpisu na zasadach	Uwaga niezasadna

			określonych w pragmatykach zawodowych i po spełnieniu wynikających z tych ustaw warunków. 92. Projektodawcy w uzasadnieniu projektu wskazali, że ten odmienny tryb wynika z autonomii zawodów prawniczych – tym samym, w ich ocenie (jak należy przypuszczać) nie jest możliwy powrót do wykonywania zawodu na mocy samej ustawy. Zauważyć jednak należy, że tożsame wartości stanowiłyby argument dla przyjęcia niemożności nawiązania ex lege stosunku pracy na uczelni wyższej, a jednak opiniowany projekt problemu tego nie dostrzega (art. 9 ust. 2 projektu). Co więcej, zauważyć się godzi, że jakkolwiek wpis na listę adwokatów i radców prawnych następuje – w istocie – na mocy uchwały właściwego samorządu prawniczego, tak decyzję o powołaniu notariusza podejmuje Minister Sprawiedliwości (art. 10 § 1 ustawy – Prawo o notariacie). Trudno zatem zrozumieć dlaczego również w przypadku zawodu notariusza projektodawcy nie proponują modelu powrotu do zawodu na mocy jednostronnego oświadczenia.	
80.	art. 9	Stowarzyszenie Absolwentów i Aplikantów KSSiP VOTUM	93. Regulacja art. 9 ust. 3 projektu przewiduje, że osoba usunięta ze stanowiska sędziego, która uprzednio zajmowała w instytucji publicznej stanowisko związane ze stosowaniem lub tworzeniem prawa administracyjnego, ma prawo powrócić na poprzednio zajmowane stanowisko, składając w terminie miesiąca od dnia ogłoszenia uchwały, o której mowa w art. 8 ust. 1, oświadczenie kierownikowi właściwej instytucji publicznej. 94. Rozwiązanie to jawi się jako godzące w stabilność systemu administracji publicznej i nieprzemyślane pod kątem skutków, jakie dla systemu tego może wywoływać. Jak już wskazano powyżej, zarówno przed jak i po 2018 roku, sędziowie sądów administracyjnych nierzadko wybierani byli spośród osób pełniących istotne funkcje w organach administracji publicznej. Ich	Uwaga niezasadna
81.	art. 9	Prokuratoria Generalna Rzeczypospolitej Polskiej	Od wejścia w życie ustawy z dnia 15 grudnia 2016 r. o Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej nie funkcjonuje już stanowisko starszego radcy Prokuraturii. Stąd prosimy o odpowiednią modyfikację art. 9 ust. 1 projektu ustawy.	Uwaga uwzględniona
82.	art. 10	Stowarzyszenie Absolwentów i Aplikantów KSSiP VOTUM	95. Analogiczne w swej treści regulacje art. 10-12 projektu uznać należy za w sposób rażący wręcz godzące w zasadę ochrony praw nabytych. Rozpocząć uzasadnienie wskazanej tezy należy od konstatacji, że – jak wskazuje zarówno uzasadnienie projektu, jak i przekazy medialne z nim związane –	Uwaga niezasadna

			celem projektowanych ustaw jest zapewnienie jednostkom prawa do sądu ustanowionego ustawą poprzez wyłączenie ryzyka rozstrzygnięcia sprawy przez osobę niebędącą prawidłowo powołanym sędzią. Abstrahując od trafności diagnozy problemu i sposobu realizacji celu (o czym jednak szczegółowo w części wstępnej opinii), zauważyć należy, że przepisy pozbawiające lub ograniczające uprawnienia sędziów w stanie spoczynku celowi temu nie służą. Sędzia w stanie spoczynku, pozostając sędzią, nie posiada bowiem votum do sprawowania władzy sędziowskiej – tym samym, jego sytuacja prawna nie ma wpływu na realizację celów ustawy. 96. W tym kontekście, projektowane w art. 11 ust. 2 i art. 12 ust. 1 projektu pozbawienie sędziów stanu spoczynku jawią się jako regulacje niedopuszczalne. Nie realizują one bowiem celów ustawy, jednocześnie prowadząc do pozbawienia praw nabytych przez osoby, których przepisy te dotyczą. Należy bowiem zauważyć, że – niezależnie od dokonanej ex post oceny prawidłowości powołania na stanowisko sędziego – osoby te, tak samo jak i sędziowie powołani przed 2018 rokiem, sprawowali wymiar sprawiedliwości. Jednocześnie, brak jest ryzyka, że osoby te naruszą czyjekolwiek prawo do sądu (wszak nie są już sędziami w stanie czynnym). Tym samym, pozbawienie ich praw związanych ze stanem spoczynku jawi się jako prosty rewanżyzm, niemający żadnego celu mogącego służyć przywróceniu prawa do niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego na podstawie prawa.	
83.	art. 14	I Zastępca Prokuratora Generalnego – Prokurator Krajowy	Zastrzeżenia wywoływać może zakres danych, które zgodnie z art. 14 ust. 1 pkt 1 projektowanej ustawy zawierać będzie obwieszczany przez Ministra Sprawiedliwości w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” wykaz osób, których dotyczą występujące z mocy ustawy skutki, w postaci daty urodzenia znajdującej się w wykazie osoby. Tego rodzaju zakres informacji może być traktowany jako naruszenie prawa do prywatności (art. 47 Konstytucji), a zawarcie jej w wykazie, o którym mowa w art. 14 ust. 1 projektu, nie ma aż tak ważkiego znaczenia, aby narażać się na zarzut naruszenia art. 31 ust. 3 Konstytucji tym bardziej, że wskazuje się datę powołania osoby. Nie wydaje się, aby istniało niebezpieczeństwo uzyskania w tym samym okresie powołania przez osoby o tożsamych danych osobowych. Należy zaś wskazać, że w postanowieniach Prezydenta RP o powołaniu do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego, publikowanych w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”, zamiesza	Uwaga zasadna. Projektodawca wprowadził zmianę art. 14 projektu ustawy w zakresie dotyczącym odstąpienia od wskazania w wykazie daty urodzenia sędziego, którego dotyczą skutki wynikające z ustawy.

			się jedynie imiona i nazwisko oraz stanowisko, na jakie została powołana dana osoba.	
84.	art. 14	Stowarzyszenie Absolwentów i Aplikantów KSSiP VOTUM	61. W treści art. 14 ust. 1 – w stosunku do projektu KKUSiP – mechanizm indywidualnych zawiadomień kierowanych do zainteresowanego sędziego oraz właściwych organów zastąpiono obwieszczeniem w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” wykazu osób, których dotyczą występujące z mocy niniejszej ustawy skutki, w szczególności ustawowa degradacja lub złożenie sędziego z urzędu. Ustawodawca wyłączył wyraźnie możliwość wniesienia skargi od obwieszczenia do sądu administracyjnego (ust. 3), co wiąże się z przewidzianą projektem MS kognicją SN do rozpoznawania odwołania od wpisu do wykazu (art. 15).	Uwaga niezasadna
85.	art. 14	Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych	Wątpliwości organu nadzorczego budzi art. 14 projektu ustawy w brzmieniu: [...].Wykaz, o którym mowa w powyższym przepisie, posiada cechy rejestru publicznego, tj. uporządkowanego zbioru danych służącego do realizacji zadań publicznych, prowadzonego na podstawie przepisów ustawowych przez podmiot realizujący zadania publiczne w rozumieniu ustawy o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne. Przedmiotowym wykazem objęty jest szeroki zakres informacji, w tym danych o charakterze osobowym, które nie tracą tego statusu niezależnie od publikowania ich w kontekście wykonywania funkcji sędziowskiej. Są to imiona, nazwiska, daty urodzenia, stanowiska i daty powołania na to stanowisko każdej z osób, których skutki te dotyczą, wskazania określonych skutków i ich podstawy prawnej. Ani art. 14 projektu ustawy, ani kolejne przepisy dotyczące wykazu (czyli projektowany art. 15 i art. 16) nie wskazują wprost celu obwieszczania informacji o osobach w przedmiotowym wykazie, choć cel ten można próbować wywodzić z ogółu przepisów projektowanej ustawy. W tym kontekście istotne jest także rozważenie przez projektodawcę ryzyk związanych z przekazywaniem danych pomiędzy rejestrami publicznymi – zgodnie z art. 14 ust. 4 projektu ustawy Minister Sprawiedliwości może żądać od organów władzy publicznej dokumentów, informacji i wyjaśnień. Przepis ten nie precyzuje ani zakresu żądanych informacji, jak również nie wskazuje, które organy zobowiązane są do przekazywania temu organowi dokumentów, informacji oraz wyjaśnień, co wymaga dookreślenia. Zwrócić uwagę należy na ewentualne przetwarzanie w rejestrze danych szczególnych kategorii, które	Uwaga zasadna. Projektodawca wprowadził zmianę art. 14 projektu ustawy w zakresie dotyczącym odstąpienia od wskazania w wykazie daty urodzenia sędziego, którego dotyczą skutki wynikające z ustawy.

			mogą być zawarte w dokumentach, informacjach i wyjaśnieniach przekazywanych na żądanie Ministra Sprawiedliwości. Dane te co do zasady objęte są zakazem przetwarzania (art. 9 ust. 1)5, chyba że spełniony jest jeden z warunków legalizujących przetwarzanie takich danych z art. 9 ust. 2 rozporządzenia 2016/679 oraz uwzględnione są warunki z ust. 3 i 4 tego artykułu. Analogicznie, szczególnej uwagi wymaga też przetwarzanie w przedmiotowym wykazie danych osobowych dotyczących wyroków skazujących i czynów zabronionych (art. 10 rozporządzenia 2016/6796), a także danych osobowych objętych szczególną ochroną na podstawie przepisów krajowych (np. dane osobowe w dokumentacji medycznej objęte tajemnicą lekarską czy informacje o osobach korzystających ze świadczeń opieki społecznej objęte tajemnicą zawodową). Nie jest wiadome czy takie informacje będą przekazywane na żądanie Ministra Sprawiedliwości. Nie jest także znana forma prowadzonego wykazu, czy będzie on prowadzony w systemie teleinformatycznym, a jeżeli tak, to jakim, prowadzonym na podstawie jakich przepisów prawa. Zgodnie z motywem 31 rozporządzenia 2016/679 zdanie drugie w brzmieniu: „żądanie ujawnienia danych osobowych, z którym występują [takie] organy publiczne, powinno zawsze mieć formę pisemną, być uzasadnione, mieć charakter wyjątkowy, nie powinno dotyczyć całego zbioru danych ani prowadzić do połączenia zbiorów danych”. Przetwarzając dane osobowe organy powinny przestrzegać mających zastosowanie i wiążących je przepisów o ochronie danych, zgodnie z wyznaczonymi im celami przetwarzania. W kontekście łączenia baz danych warto wskazać również na wyrok TSUE z 1 października 2015 r. w sprawie C-201/14 Smaranda Bara i in., z którego treści wynika, że odrębne organy w ramach administracji publicznej należy traktować jako odrębnych administratorów z własnymi przestankami, co w konsekwencji oznacza, że organ, któremu przekazuje się dane osobowe jest ich odbiorcą. W tym miejscu wskazać również należy na wyrok z 22 listopada 2022 r. w sprawie Luxembourg Business Registers7 dotyczący rejestrów beneficjentów rzeczywistych prowadzonych przez państwa członkowskie, w tym Polskę. TSUE wskazał, że: „należy zbadać, po pierwsze, czy publiczny dostęp do informacji [w tej sprawie o beneficjentach rzeczywistych] jest odpowiedni do realizacji zamierzonego celu leżącego w interesie ogólnym. Po drugie, czy wynikająca z takiego dostępu ingerencja w prawa zagwarantowane w art. 7 i 8 karty [Karty praw	

		podstawowych UE] jest ograniczona do tego, co bezwzględnie konieczne, w tym znaczeniu, że cel ten nie mógłby zostać racjonalnie osiągnięty w sposób równie skuteczny za pomocą innych środków w mniejszym stopniu naruszających te prawa podstawowe zainteresowanych osób, a po trzecie, czy ingerencja ta nie jest nieproporcjonalna w stosunku do tego celu, co oznacza między innymi wyważenie znaczenia celu i wagi tej ingerencji” (pkt 70). Bez wątplenia konieczne jest przyjmowanie rozwiązań z zachowaniem prywatności i autonomii informacyjnej jednostki. Osiągnięcie takiej równowagi jest wymagane zgodnie z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP. Organ prowadzący rejestr publiczny w systemie teleinformatycznym, w którym przetwarzane są dane osobowe, powinien zapewniać bezpieczeństwo, autentyczność, rozliczalność, poufność, niezawodność oraz niezaprzeczalność przetwarzanych w nim danych. Wszystkie te elementy powinny być uwzględnione w przepisach projektowanej ustawy. Konieczne jest stałe respektowanie zasad przetwarzania, w tym ochrony danych osobowych i prywatności, na każdym etapie tworzenia oraz istnienia, funkcjonowania technologii obejmującej ich przetwarzanie, zwłaszcza jeśli chodzi o rejestry publiczne, zawierające duże ilości danych. Aspekt ten jest niezwykle istotny także w kontekście zapewnienia bezpieczeństwa państwa – poszanowanie praw podstawowych, w tym prawa do ochrony danych osobowych jest gwarantem zapewnienia takiego bezpieczeństwa. Konieczne jest bowiem zapewnienie integralności i poufności – bezpieczeństwa przetwarzanych na ogromną skalę danych w celu zgodności z zasadą przejrzystości (zabezpieczenie procesów przed nieautoryzowanym dostępem, zabezpieczenie serwerów z kontrolą dostępu i szyfrowaniem, kontrola nad automatyzacją procesu, bieżący nadzór, zapewnienie monitorowania i logowania operacji, zabezpieczenie skryptów, szyfrowanie plików pośrednich, nieautoryzowany dostęp do środowisk przetwarzających (np. katalogi sieciowe, serwery). Zabezpieczenia zapewniające bezpieczeństwo przetwarzanych danych powinno być (w wykonaniu stosowanych przepisów rozporządzenia 2016/679 i innych dotyczących przetwarzania danych osobowych) realnie zapewnione począwszy od rozpoczęcia po zakończeniu przetwarzania danych osobowych. Przyjmowane rozwiązania wymagają zapewnienia zgodności z przepisami rozporządzenia 2016/679. Przepisy ustawy powinny kompleksowo regulować	

			sposoby przetwarzania danych w wykazie, zgodnie z zasadami: zgodności z prawem, rzetelności i przejrzystości (art. 5 ust. 1 lit. a), ograniczenia celu (art. 5 ust. 1 lit. b), minimalizacji danych (art. 5 ust. 1 lit. c) i ograniczenia przechowywania (art. 5 ust. 1 lit. e), jak również rozliczalności (art. 5 ust. 2) rozporządzenia 2016/679. W podstawie prawnej przetwarzania danych muszą być wyraźnie określone konkretne cele wykonywania operacji na danych osobowych (art. 6 ust. 3 rozporządzenia 2016/679). Przetwarzanie danych osobowych przez podmioty publiczne w funkcjonujących rejestrach jest bowiem ograniczone zakresem realizowanych przez nie zadań (art. 15 ust. 1 ustawy o informatyzacji). Jak wymagają przepisy Konstytucji RP władze publiczne nie mogą pozyskiwać, gromadzić i udostępniać innych informacji o obywatelach niż niezbędne w demokratycznym państwie prawnym, zasady i tryb gromadzenia oraz udostępnienia informacji określa ustawa (art. 51 ust. 1 i ust. 5 Konstytucji RP) a organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa (art. 7 Konstytucji RP). Organy państwa, dla realizacji obowiązków i zadań publicznych nie mogą w dowolny sposób korzystać z danych osobowych dotyczących obywateli (ewentualnie innych osób fizycznych zobowiązanych czy uprawnionych), zgromadzonych i dalej przetwarzanych w rejestrach, gdyż takie działanie naruszałoby zasadę legalizmu. W myśl konstytucyjnej zasady legalizmu powinny kierować się wiążącymi je, konkretnymi przepisami prawa a zmiana pierwotnych celów do jakich dane zostały pozyskane na potrzeby konkretnego rejestru – zgodnie z art. 6 ust. 4 rozporządzenia 2016/6798 – może następować jedynie na podstawie prawa stanowiącego w demokratycznym społeczeństwie niezbędny i proporcjonalny środek służący zagwarantowaniu jedynie celów, o których mowa w art. 23 ust. 1 rozporządzenia 2016/6799 oraz z uwzględnieniem zasad i warunków z tego artykułu wynikających. Ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanawiane tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób. Projektodawca nie wskazał okresu przechowywania danych w nowym wykazie, co wymaga wyjaśnienia oraz doprecyzowania w projektowanych	

			przepisach w celu zapewnienia zgodności z zasadą ograniczenia przechowywania (art. 5 ust. 1 lit. e ogólnego rozporządzenia o ochronie danych osobowych). Prawidłowe uwzględnienie tego aspektu powinno odnosić się do kategorii, rodzaju i specyfiki danych osobowych oraz celów przetwarzania danych tak, by zapewnić stosowanie zasad ograniczenia przechowania, legalizmu oraz ograniczenia celu¹⁰. Charakter proponowanych rozwiązań prawnych wymaga przeprowadzenia testu prywatności w procesie tworzenia prawa, w tym oceny skutków dla ochrony danych – art. 25 ust. 1 rozporządzenia 2016/679, tj. przy określaniu sposobów przetwarzania, jak i art. 35 (w szczególności ust. 1 i ust. 10), tj. w związku z przyjmowaniem podstawy prawnej przetwarzania. Konsekwencją takiej analizy ryzyka powinno być kompleksowe odzwierciedlenie projektowanych zmian w obowiązującym porządku prawnym z uwzględnieniem zasad przetwarzania danych osobowych wynikających z rozporządzenia 2016/679. Rejestr publiczny powinien być już na etapie projektowania przygotowany, także pod względem prawnym, z uwzględnieniem ryzyk w sferze ochrony danych osobowych oraz celem zapewnienia zgodności z prawem unijnym i krajowym. Przeprowadzenie testu pozwoliłoby na szczegółowe rozeznanie ryzyk towarzyszących przetwarzaniu dla praw i wolności podmiotów danych oraz na wprowadzenie gwarancji te ryzyka eliminujące. Uwzględnienie powyższych uwag, mających charakter wskazówek eksperckich, niewątpliwie przyczyni się do stworzenia regulacji zgodnych z przepisami ogólnego rozporządzenia o ochronie danych.	
86.	art. 15	Rzecznik Praw Obywatelskich	1.7. Pozorna procedura odwoławcza dla sędziów z grupy „czerwonej” i „żółtej” (art. 15-16 projektu) Projekt nie przewiduje możliwości odwołania do sądu dla sędziów, którzy z mocy ustawy zostaną złożeni z urzędu lub przeniesieni na niższe stanowiska. Stoi to w sprzeczności z prawem dostępu do sądu (art. 45 ust. 1 Konstytucji, art. 6 ust. 1 EKPC), prawem do skutecznego środka odwoławczego (art. 13 EKPC, art. 47 Karty Praw Podstawowych UE) oraz wymogiem należytego ukształtowania procedury sądowej w przedmiocie usunięcia sędziego z urzędu lub stanowiska (art. 180 ust. 2 Konstytucji – zob. szerzej pkt 1.4). Niezapewnienie ścieżki odwoławczej jest niezgodne z rekomendacjami Komisji Weneckiej, która stwierdziła, że osobom powołanym powinno być zapewnione prawo do kontroli sądowej unieważnienia ich	Uwaga niezasadna

			nominacji lub awansu, jeśli akt unieważnienia nie został dokonany przez organ sądowy. Potrzeba szybkiej (od)budowy w pełni działającego sądownictwa może usprawiedliwić pewne modyfikacji w stosowaniu standardów proceduralnych, ale nie może usprawiedliwić np. całkowitego braku jakiegokolwiek formy kontroli sądowej, która zapewne naruszałaby art. 6 EKPC. Projekt przewiduje jedynie możliwość odwołania do Sądu Najwyższego od wpisu sędziego do wykazu Ministra Sprawiedliwości z listą osób złożonych z urzędu lub przeniesionych na niższe stanowisko (art. 15-16 projektu). Sam jednak projektodawca wprost przyznaje w uzasadnieniu, że „czynność Ministra Sprawiedliwości ma wyłącznie charakter informacyjny”. Złożenie z urzędu lub przeniesienie na niższe stanowisko będzie wynikać z mocy ustawy, a nie z decyzji Ministra Sprawiedliwości. Tymczasem sędziowie z grupy „czerwonej” i „żółtej” nie będą mogli odwołać się od skutków ustawy, a jedynie od decyzji Ministra Sprawiedliwości o wpisie do wykazu. Co więcej, odwołanie do SN nie będzie wstrzymywać skutków ustawy (art. 15 ust. 4 projektu), a więc złożenia z urzędu, degradacji, ani nawet podania imienia i nazwiska takiego sędziego do publicznej wiadomości. Kontrola Sądu Najwyższego nad wpisem danej osoby do wykazu będzie ograniczona do oceny „prawidłowości określenia w stosunku do niej skutków wynikających z niniejszej ustawy” (art. 15 ust. 1 projektu). SN będzie mógł uchylić wpis do wykazu jedynie wtedy, gdy Minister Sprawiedliwości popełni formalny błąd w zakwalifikowaniu sędziego do grupy „żółtej” lub „czerwonej”. SN nie będzie mógł natomiast ocenić, czy złożenie z urzędu danego sędziego było merytorycznie uzasadnione. Wbrew deklaracjom projektodawcy, projekt nie realizuje więc rekomendacji Komisji Weneckiej, która wyraźnie mówi o zapewnieniu prawa do kontroli sądowej unieważnienia ich nominacji lub awansu. To nie Minister Sprawiedliwości będzie dokonywał unieważnienia nominacji lub awansu, lecz parlament w drodze ustawy – a to rozstrzygnięcie nie będzie podlegało żadnej kontroli sądowej.	
87.	art. 15	I Zastępca Prokuratora Generalnego – Prokurator Krajowy	Mimo przyznania prawa do wniesienia odwołania stosownie do art. 15 ust 1 ustawy w zakresie pominięcia w wykazie, projekt nie przewiduje skutków uwzględnienia takiego odwołania, ograniczając się jedynie do skutków uwzględnienia odwołania związanego z wpisem do wykazu. Zgodnie bowiem z projektowanym art. 15 ust 11 „[w] przypadku uwzględnienia odwołania Sąd Najwyższy uchyla wpis do wykazu albo uchyla wpis do wykazu w celu prawidłowego określenia w wykazie w stosunku do odwołującego się skutków	Uwaga niezasadna

			wynikających z niniejszej ustawy”. Natomiast art. 16 projektu w ust. 1 przewiduje, że „Minister Sprawiedliwości niezwłocznie obwieszcza w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej «Monitor Polski» uchylenie przez Sąd Najwyższy wpisu do wykazu, o którym mowa w art. 14 ust. 1”, zaś w ust. 2 - że „[w] przypadku uchylenia przez Sąd Najwyższy wpisu do wykazu w celu prawidłowego określenia w wykazie w stosunku do odwołującego się skutków wynikających z niniejszej ustawy Minister Sprawiedliwości dokonuje uzupełniającego obwieszczenia, o którym mowa w art. 14 ust. 1, w zakresie dotyczącym odwołującego się.”. Uwagę w zakresie zgodności z konstytucyjnym prawem do sądu wywołuje unormowanie z art. 15 ust. 4 zdanie drugie projektowanej ustawy, zgodnie z którym „[Niedopuszczalne jest przywrócenie terminu do wniesienia odwołania”, a także brak zaskarżalności rozstrzygnięcia Sądu Najwyższego (podejmowanego w składzie jednego sędziego) w przedmiocie odrzucenia odwołania niespełniającego warunków formalnych w powiązaniu z odstąpieniem od wzywania do poprawienia lub uzupełniania odwołania. Podkreślić należy przy tym, że decyzję o odrzuceniu odwołania Sąd Najwyższy podejmuje w składzie jednego sędziego (art. 15 ust. 9 projektu), przy czym może to być także sędzia delegowany do pełnienia czynności sędziowskich w Sądzie Najwyższym. Brak zaskarżalności rozstrzygnięcia o odrzuceniu odwołania nie wynika wprawdzie wprost z projektowanej ustawy, jednak jest konsekwencją odpowiedniego stosowania przepisów o skardze kasacyjnej w postępowaniu cywilnym (art. 15 ust. 12 projektu). Projektodawca w uzasadnieniu projektu podkreśla „ wagę spraw dotyczących prawidłowości określenia skutków wprowadzonych przez ustawę oraz precedensowy charakter zastosowanych rozwiązań” (uzasadnienie, s. 71), jak również akcentuje, że prawo do odwołania od wpisu do wykazu służy „realizacji przez zainteresowane osoby prawa dostępu do sądu” (uzasadnienie, s. 69). Z tych właśnie powodów zawarto w projekcie szczególne regulacje dotyczące składu, w jakim Sąd Najwyższy będzie rozpatrywał odwołania (skład 5 sędziów). Wartości te projektodawca waży (balansuje) jednak z koniecznością „zapewnienia odpowiedniej sprawności postępowania przed Sądem Najwyższym i osiągnięcia związanej z tym stabilizacji stosunków prawnych w dziedzinie powołań sędziowskich” (uzasadnienie, s. 72) i w następstwie tego rezygnuje z dopuszczalności przywrócenia terminu do	

			wniesienia odwołania oraz decyduje, że odwołanie niespełniające warunków formalnych będzie podlegało odrzuceniu przez Sąd Najwyższy, orzekający w składzie jednoosobowym, bez wzywania o jego poprawienie lub uzupełnienie i bez możliwości weryfikacji prawidłowości odrzucenia odwołania, choćby w formie zażalenia poziomego. Wynik tego ważenia wartości należy uznać za problematyczny z punktu widzenia gwarancyjnego charakteru prawa do sądu.	
88.	art. 15	Prezes Sądu Apelacyjnego w Krakowie	Art. 15 ustawy przewiduje procedurę odwoławczą do Sądu Najwyższego „w zakresie prawidłowości określenia (...) skutków wynikających” z ustawy. W mojej ocenie ww. przepis tworzy pozór procedury odwoławczej, skoro dotyczy umieszczenia w wykazie osób, których dotyczą skutki powstające z mocy prawa, a sytuacja tych osób jest kazuistycznie określona, a nie ocenna. Tym samym wykaz ma charakter wyłącznie techniczny.	Uwaga niezasadna
89.	art. 15	Ogólnopolskie Stowarzyszenie Sędziów „Sędziowie RP” w Krakowie	Brak jest skutecznej drogi sądowej od odwołania się od skutków prawnych ustawy. Za skuteczną drogę sądową nie można uznać możliwość odwołania się do Sądu Najwyższego. Należy podkreślić, że ze skuteczną drogą sądową mamy do czynienia wówczas, gdy strona może realnie uzyskać zmianę decyzji. O braku skutecznej możliwości odwołania się świadczy kilka elementów: a. Nie można odwołać się od skutków prawnych ustawy tylko od sporządzonego przez Ministra Sprawiedliwości wykazu – art. 15a ust. 1 projektu ustawy; b. Nie można odwołać się od skutków prawnych ustawy tj. od usunięcia ze stanowiska sędziego, a tylko można kwestionować skutki tj. czy ktoś ma być zdegradowany czy w ogóle usunięty ze stanowiska – wynika to z art. 15 ust. 1 projektu ustawy; c. Odwołanie nie wstrzymuje skutków występujących z mocy prawa – art. 15 ust.5 projektu ustawy; d. Do odwołania stosuje się przepisy o skardze kasacyjnej w sprawach cywilnej, a więc jest to nadzwyczajny środek odwoławczy i przedmiotem zarzutów może być tylko naruszenie naruszeniu prawa materialnego przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie lub naruszeniu przepisów postępowania, jeżeli uchybienie to mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy. Ponadto w przypadku braków formalnych w ogóle skarżący nie jest wzywany do uzupełnienia braków – art. 398 ³ § 1 pkt. 1 i 2 w związku z art. 15 a ust. 3 i art. 15 a ust. 12 projektu ustawy; art. 15 a ust. 9 projektowanej ustawy.	Uwaga niezasadna
90.	art. 15	Stowarzyszenie Absolwentów i	62. Kolejną istotną nowością zawartą w projekcie MS jest możliwość wniesienia odwołania od wpisu do wykazu przez zainteresowaną osobę	Uwaga niezasadna

		Aplikantów KSSiP VOTUM	ustawowo zdegradowaną lub usuniętą ze stanowiska sędziowskiego (ust. 1) albo prezesa sądu będącego dotychczasowym miejscem służbowym tej osoby (ust. 2). Ponieważ projekty KKUSiP w obu wersjach zakładały w istocie do ustawowego wygaszenia stosunków służbowych lub degradacji na mocy ustawy (pkt 10 opinii Stowarzyszenia VOTUM z 10.03.2025 r.), zaś art. 15 projektu MS jest w zasadzie powtórzeniem art. 17 KKUSiP w wersji zakładającej degradację lub złożenie z urzędu na mocy uchwał KRS, należy odnieść do niego w zasadzie wszelkie uwagi opinii z 10.03.2025 r. dotyczące art. 17 drugiego wariantu projektu KKUSiP (pkt 64-69 tej opinii). 63. Należy zatem wskazać, że SN może w wyniku odwołania rozstrzygnąć jedynie, czy określenie w wykazie skutków wynikających z niniejszej ustawy było prawidłowe (art. 15a ust. 3 pkt 1). Jeśli zatem sędzia zostanie nieprawidłowo przypisany do kategorii podlegającej ustawowej degradacji lub złożenia sędziów z urzędu to orzeczenie SN sprowadzać się może jedynie do stwierdzenia nieprawidłowości przypisania wystąpienia w odniesieniu do danego sędziego skutków prawnych, które i tak z mocy prawa nie nastąpiły. Ograniczenie kontroli sądowej sprawowanej przez SN wyłącznie do powyższej kwestii sprawia, że kontrola ta ma charakter wyłącznie pozorny i w żaden sposób nie realizuje prawa do sądu przystępującego sędziom zdegradowanym lub pozbawionym urzędu na mocy ustawy. 64. Tego rodzaju odwołanie do sądu – z uwagi na swój ograniczony i czysto formalny charakter – narusza art. 6 ust. 1 EKPC z uwagi na nieuwzględnienie indywidualnych okoliczności dotyczących poszczególnych procedur nominacyjnych. Z judykatury ETPC wynika bowiem niezbicie, że niedopuszczalne jest „uchwalanie aktów normatywnych prowadzących do usuwania sędziów ex lege, bez przeprowadzania zindywidualizowanego postępowania”³¹. Kontrola sądowa należy zaś do minimalnych standardów wypracowanych w orzecznictwie ETPC w sprawach dotyczących statusu sędziów (por. wyroki ETPC z dnia 19.04.2007 r. w sprawie Vilho Eskelinen i inni p. Finlandii, skarga nr 63235/00, z dnia 23.06.2017 r. w sprawie Baka p. Węgrom, skarga nr 20261/12, z dnia 26.07.2011 r. w sprawie Juričić v. Croatia, skarga nr 58222/09, z dnia 29.06.2021 r. w sprawach Broda i Bojara p. Polsce, skargi nr	

³¹ M. Szwed, Problematyka nieusuwalności sędziego w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, Przegląd Konstytucyjny 2021, nr 3, s. 152; por. wyrok ETPC z 9.03.2021 r., skarga nr 1571/07 Bilgen vs Turcja, www.hudoc.echr.coe.int.

			26691/18 27367/18) Art. 16 projektu z 7.10.2025 r. ma charakter techniczny i dopełnia regulację procedury określonej w art. 15. 65. Na marginesie, nie można zgodzić się z następującymi twierdzeniami uzasadnienia projektu: Uzasadnienie s. 74 Nie można bowiem tracić z pola widzenia, że od 2018 r. w ogóle nie istniała realna kontrola sądowa postępowań nominacyjnych, a ponadto od 2018 r. do sierpnia 2023 r. w ponad 557 konkursach zgłosił się tylko jeden kandydat. Aż 45% takich konkursów przeprowadzono do sądów apelacyjnych (Helsińska Fundacja Praw Człowieka, Powołania w latach 2018–2023 na wniosek tzw. „nowej” Krajowej Rady Sądownictwa, Warszawa 2023, s. 7–8). Projektodawcy nie przedstawiają bowiem żadnych danych opisujących, jaki procent spośród konkursów mających miejsce przed 2018 r. odbywał się przy wyłącznie jednej zgłoszonej kandydaturze. Wiadome jest zaś, że tego rodzaju konkursów również w tym czasie nie brakowało.	
91.	art. 15	Prezes Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie	wprowadzenie odwołania do Sądu Najwyższego, przy jednoczesnym pozbawieniu funkcji sędziego większości sędziów Sądu Najwyższego może sparaliżować działanie Sądu Najwyższego (projektowany art. 15)	Uwaga niezasadna
92.	art. 24	I Zastępca Prokuratora Generalnego – Prokurator Krajowy	Na ponowną analizę zasługuje przewidziany w art. 24 projektu termin zwrotu pożyczki udzielonej na zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych, o której mowa w art. 96 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych przez osobę, o której mowa w art. 5 ust. 1 projektu, która bezpośrednio przed powołaniem do pełnienia urzędu sędziego na podstawie uchwały, o której mowa w art. 2 ust. 1 projektu, nie zajmowała stanowiska sędziego, wynoszący maksymalnie 2 lata od dnia wejścia w życie projektowanej ustawy. Należy zauważyć, że zgodnie § 7 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 lipca 2012 r. w sprawie sposobu planowania i wykorzystywania środków na zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych sędziów oraz warunków przyznawania pomocy finansowej z tych środków (Dz. U. z 2023 r. poz. 2101) pożyczki udziela się na okres nie dłuższy niż dwadzieścia pięć lat. Wydaje się, że zaproponowana w projekcie zmiana sytuacji prawnej osoby powołanej do pełnienia urzędu sędziego, nawet w wadliwej procedurze poprzez skrócenia terminu spłaty zobowiązania pieniężnego, w niektórych wypadkach z 25 do 2 lat nie jest uzasadniona, a powoduje istotne pogorszenie sytuacji życiowej osoby zobowiązanej. Poczynione uwagi skłaniają do	Uwaga niezasadna

			rozważenia wydłużenia wskazanego terminu spłaty wskazanej pożyczki w zależności od długości pierwotnie ustalonego w umowie terminu spłaty. Przywołany przepis wymaga również rozważenia korekty w zakresie redakcyjnym poprzez zastąpienie w końcowej części słów: Jednak nie większej niż w wysokości stopy referencyjnej Narodowego Banku Polskiego” słowami: „nie wyższej niż stopa referencyjna Narodowego Banku Polskiego”.	
93.	art. 24	Stowarzyszenie Absolwentów i Aplikantów KSSiP VOTUM	Kwestie socjalne 102. Projektowane rozwiązanie zakłada, że pożyczka na zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych sędziego udzielona na podstawie art. 96 § 1 p.u.s.p. podlega zwrotowi w terminie dwóch lat od dnia wejścia w życie ustawy, przy czym spłata może nastąpić w miesięcznych ratach lub jednorazowo. Powyższe rozwiązanie należy ocenić jednoznacznie negatywnie, gdyż stoi w sprzeczności z fundamentalną zasadą nieretroaktywności prawa cywilnego, a także konstytucyjną zasadą zaufania obywatela do państwa. Zasada ta, wynikająca z art. 2 Konstytucji RP, nakazuje nienadawanie mocy wstecznej przepisom, które ograniczają prawa obywateli. Z art. 2 Konstytucji RP wynika także ochrona praw słusznie nabytych, której treścią jest zakaz stanowienia takich przepisów, które arbitralnie odbierają lub ograniczają prawa podmiotowe służące jednostce. Zgodnie z wyrokiem TK z 10.07.2000 r. (SK 21/99) zasada ochrony praw nabytych ma charakter zasady przedmiotowej wyznaczającej granicę ingerencji władz publicznych w sferę praw podmiotowych. W wyroku z 4.01.2000 r. (K 18/99) Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że podstawą praw nabytych jest dążenie do zapewnienia jednostce bezpieczeństwa prawnego i umożliwienie jej racjonalnego planowania przyszłych działań. 103. W ocenie autorów niniejszej opinii projektowana regulacja narusza także art. 1 protokołu nr 1 do EKPC dotyczący ochrony mienia. Wskazać należy, że wskazany przepis pod pojęciem mienia nakazuje rozumieć także prawa majątkowe oraz określony interes majątkowy. Wprowadzenie przez państwo regulacji skutkującej naruszeniem interesów majątkowych jednostki stanowi naruszenie zobowiązań RP wynikających z Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Protokołów dodatkowych i może rodzić odpowiedzialność odszkodowawczą państwa-strony Konwencji. 104. Wskazać należy, że w zakresie pomocy finansowej na zaspokojenie potrzeb finansowych, która udzielana jest w drodze umowy cywilnoprawnej państwo występuje jako równorzędny podmiot stosunku cywilnoprawnego, co oznacza, że podlega –	Uwaga niezasadna

			tak jak pożyczkobiorca – naczelnym zasadom prawa zobowiązań, w tym zasadzie pacta sunt servanda. Projektowany przepis stoi w jaskrawej sprzeczności z zasadą słuszności, gdyż w momencie udzielania pomocy finansowej, zainteresowany sędzia spełniał przesłanki podmiotowe wynikające z ustawy do uzyskania takiej pomocy, w związku z czym następcza zmiana stanu prawnego nie powinna wpływać na zawarty przed wejściem w życie ustawy stosunek zobowiązaniowy. Stwierdzić należy, że w momencie zawierania umowy istniała podstawa prawna do udzielenia pomocy finansowej sędziemu. Należy zatem wskazać, że projektowana regulacja stoi w sprzeczności z powołanymi wyżej zasadami i narusza prawa jednostki, a przez to jest sprzeczna z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP. 105. Projektowana regulacja nie spełnia przy tym wymogów proporcjonalności, gdyż nie jest niezbędna dla ochrony interesu publicznego i nie realizuje deklarowanego celu ustawy, jakim ma być „odbudowa konstytucyjnego stanu praworządności”. Efekt wprowadzonej regulacji nie pozostaje także w odpowiedniej proporcji w stosunku do ciężarów nakładanych na obywatela w postaci obowiązku zwrotu państwu znacznych środków finansowych, w stosunkowo krótkim okresie po wejściu w życie ustawy. 106. Pomoc finansowa na zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych (art. 96 § 1 p.u.s.p.) udzielana jest sędziemu na mocy umowy pożyczki udzielanej na okres do 25 lat (§ 7 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 lipca 2012 roku w sprawie sposobu planowania i wykorzystywania środków na zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych sędziów oraz warunków przyznawania pomocy finansowej z tych środków). Powołane rozporządzenie przewiduje, że zwrot pożyczki (jednorazowy) następuje wyłącznie w sytuacji zrzeczenia się przez sędziego urzędu lub złożenia z urzędu prawomocnym wyrokiem sądu dyscyplinarnego albo wygaśnięcia stosunku służbowego w związku z prawomocnym orzeczeniem sądu środka karnego w postaci pozbawienia praw publicznych lub zakazu zajmowania stanowiska sędziego. Projektowana ustawa nie zakłada jednak złożenia sędziego z urzędu na mocy wyroku sądu dyscyplinarnego, lecz pozbawia go urzędu z mocy prawa. 107. Modyfikacja zawartej umowy pożyczki w drodze ustawy o skutku wstecznym jawi się jako nieproporcjonalnie dotkliwa sankcja dla sędziego-pożyczkobiorcy. Zauważyć należy, że zwykle pożyczka na zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych udzielana jest w znacznej wysokości i na długi	

			okres (do 25 lat). Oznacza to, że obowiązek zwrotu pożyczki w ciągu dwóch lat od wejścia w życie projektowanej regulacji może okazać się niemożliwy do spełnienia. Pożyczkobiorca musiałby bowiem w stosunkowo krótkim czasie zgromadzić środki na spłatę zobowiązania, co może okazać się niewykonalne w przypadku, gdy pożyczka jest zabezpieczona hipoteką – wówczas udzielenie sędziemu kredytu hipotecznego na spłatę zobowiązania, o którym mowa w projektowanym przepisie, może okazać się niemożliwe. 108. Ustawa nie precyzuje również jak kształtuje się sytuacja prawna poręczyciela (rozporządzenie dotyczące warunków udzielania pomocy finansowej jako dopuszczalną formę zabezpieczenia pożyczki uznaje poręczenie - § 7 ust. 1), a to wobec ustawowej zmiany stosunku zobowiązaniowego pomiędzy wierzycielem a dłużnikiem. Niewątpliwie projektowana regulacja pomija aspekty dotyczące zabezpieczenia udzielonej pożyczki. Regulacja nie uwzględnia także sytuacji osób, o których mowa w art. 7 ust. 1 ustawy. Zgodnie z art. 122 ustawy Prawo o prokuraturze, prokuratorowi może być przyznana pomoc finansowa w postaci pożyczki finansowej na zaspokojenie jego potrzeb mieszkaniowych. Mając to na względzie, wskazać należy, że zasadne jest umożliwienie osobie, która obejmie urząd prokuratora dalsze korzystanie z pomocy finansowej na zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych na dotychczasowych zasadach. Analogiczną uwagę należy poczynić w stosunku do osób, o których mowa w art. 6 ust. 1 ustawy, która pozostaje w zatrudnieniu przez prezesa sądu apelacyjnego. 109. Wskazać również należy, że przepis w części, w której zakłada, że spłata może nastąpić w miesięcznych ratach lub jednorazowo, należy ocenić jako superfluum. Dwuletni termin na spłatę pożyczki zastrzeżony jest na korzyść dłużnika, który może dokonać spłaty przed terminem, a wierzyciel nie może odmówić przyjęcia zaofiarowanego świadczenia bez popadnięcia w zwłokę.	
94.	art. 25	Stowarzyszenie Absolwentów i Aplikantów KSSiP VOTUM	Dobrowolny powrót na poprzednie stanowisko 97. Regulację art. 26 projektu ocenić należy negatywnie. Stanowi ona konsekwencje przyjętych w projekcie skutków uchwał KRS, niemniej jednak sama treść opiniowanych przepisów godzi w rolę KRS (i to już w składzie przewidzianym w znowelizowanych przepisach) jako organu podejmującego decyzje w przedmiocie przedstawienia Prezydentowi wniosku o powołanie na stanowisko sędziego. Wskazać w tym zakresie należy, że przewidziany w art. 179 Konstytucji	Uwaga niezasadna

			wymóg, aby sędzia był powołany na Prezydenta na wniosek KRS nie może być rozumiany w taki sposób, że ustawodawca może zobowiązać KRS do podjęcia uchwały określonej treści, nie pozostawiając jej żadnej swobody decyzyjnej. Udział KRS sprowadzony zostaje w takiej sytuacji do roli fasady, niemającej żadnego znaczenia przy kształtowaniu korpusu sędziowskiego. Z pewnością nie taka rola KRS powinna przyświecać przywróceniu jej roli jako organu stojącego na straży niezależności sądów i niezawisłości sędziów (art. 186 ust. 1 Konstytucji). 98. Nasz zdecydowany sprzeciw budzi w tym kontekście w szczególności treść art. 26 ust. 1 pkt 2 projektu. Przepis ten bowiem przewiduje obowiązek KRS wydania decyzji merytorycznej określonej treści, to jest odmowy przedstawienia wniosku o powołanie do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego. Projektodawca w tym zakresie, traktuje KRS (i to Radę już po dokonaniu zmian w u.k.r.s., a więc mającą powrócić do prawidłowego wykonywania swych konstytucyjnych funkcji) w sposób nader instrumentalny, nie pozwalając jej na wydanie decyzji o treści innej niż oczekiwana przez ustawę. Jakkolwiek przyjęte założenia powinny uprawniać KRS do wydania decyzji o odmowie przedstawienia wniosku o powołanie do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego, tak z całą pewnością nie powinny jej do tego zobowiązywać, nie dając jej możliwości podjęcia odmiennej decyzji. Propozycja taka w sposób fundamentalny godzi w samodzielność KRS, sprowadzonej przez ustawodawcę do roli organu, który ma pełnić funkcje ślepego wykonawcy woli ustawodawcy, niezdolnego do podjęcia decyzji innej niż przez projektodawcę oczekiwana. 99. Przepisy te stanowią w istocie kolejne symptomy absolutnego braku zaufania projektodawców do mającej już funkcjonować prawidłowo KRS i próby sprowadzenia jej do roli organu legitymizującego decyzje podjęte bezpośrednio w ustawie i nieuprawnionej do merytorycznego rozstrzygania przedstawionych jej spraw. Jeśli deklarowanym celem projektodawcy jest przywrócenie i wzmocnienie roli KRS, regulacje takie jak art. 26 ust. 1 pkt 2 projektu celowi temu nie mogą się przysłużyć, przeciwnie – prowadzić do jej osłabienia i uczynienia organem kadłubowym, niezdolnym do samodzielnego działania. 100. Należy ponadto zauważyć, że przepis art. 26 ust. 1 projektu, podobnie jak art. 27 ust. 1, art. 28 ust. 1, odwołują się do pojęcia KRS ukształtowanej „bez zastosowania art. 9a ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa”. Tymczasem, do chwili obecnej nie	

			został zaprezentowany żaden projekt ustawy, który modyfikowałby regulację art. 9a u.k.r.s. Projekt procedowany w tym przedmiocie uprzednio przez Parlament został skierowany przez Prezydenta RP do TK w trybie kontroli przewencyjnej. Nie wiadomo, czy ponownie projekt taki zostanie poddany procedurze legislacyjnej. W tej sytuacji odesłanie do KRS ukształtowanej „bez zastosowania art. 9a ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa” może okazać się odesłaniem pustym.	
95.	art. 27	Prezes Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie	projekt odwołuje się do organu ukształtowanego o przepisy, które nie zostały uchwalone (projektowany art. 27, 28, 32)	Uwaga niezasadna
96.	art. 27	Prokuratura Regionalna w Katowicach (Prokuratorzy okręgu katowickiego)	W tym miejscu warto też zwrócić uwagę, że regulacja przepisu art. 27 ust. 1 Projektu nie przewiduje terminu na zgłoszenie wniosku o odwołanie sędziego z delegowania, co wydaje się być mankamentem z punktu widzenia stabilności funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości.	Uwaga niezasadna
97.	art. 27	Prezes Wojskowego Sądu Okręgowego w Warszawie	Należy rozważyć uzupełnienie przepisu projektu ustawy o możliwość złożenia wniosku do Krajowej Rady Sądownictwa, o którym mowa w tym przepisie, przez prezesa właściwego wojskowego sądu okręgowego.	Uwaga niezasadna
98.	art. 28	Rzecznik Praw Obywatelskich	1.9. Uregulowanie skutków prawnych innych uchwał KRS (art. 28 projektu) Projekt co do zasady uznaje wszystkie uchwały KRS podjęte po 6 marca 2018 r. za nieważne. Wyjątkiem od tej zasady jest utrzymanie w mocy rozstrzygnięć niezwiązanych z powołaniami sędziowskimi, w kwestiach takich jak odwołania od podziałów czynności, zgoda na pełnienie urzędu sędziowskiego przez osoby posiadające podwójne obywatelstwo czy zgoda na przedłużenie orzekania po osiągnięciu wieku spoczynkowego. Takie uchwały KRS będą mogły być wzruszone wyłącznie na wniosek uczestnika postępowania zgłoszony w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy (art. 28 ust. 1 projektu). Proponowane rozwiązanie jest niespójne z wyjściowym założeniem projektu, wedle którego KRS nie jest organem tożsamym z Krajową Radą Sądownictwa jako organem konstytucyjnym, czyli nie istnieje ona jako organ państwa. Tymczasem proponowane rozwiązania zakładają, że Krajowa Rada Sądownictwa w przypadku współdecydowania o powołaniach sędziowskich nie istniała jako organ państwa (czego konsekwencją ma być nieważność jej uchwał w tym zakresie), a w innych przypadkach istniała jako organ państwa	Uwaga niezasadna

			(czego konsekwencją jest utrzymanie w mocy jej uchwał w tym zakresie). Art. 28 ust. 1 w zestawieniu z omówionym wyżej art. 2 (pkt 1.1) pokazują, że projekt opiera się na niespójnych założeniach – czasami uznaje KRS za organ „nieistniejący”, a jej uchwały za niebyłe, a w innym przypadku uznaje KRS za organ „istniejący”, który jednak był zdolny podjąć skuteczne prawnie uchwały.	
99.	art. 28	Stowarzyszenie Absolwentów i Aplikantów KSSiP VOTUM	110. Regulacja z art. 28 projektu wprowadza odmienny sposób postępowania z uchwałami podejmowanymi przez KRS w sprawach indywidualnych innych niż wnioskowanie do Prezydenta o powołanie na stanowisko sędziego. Projektodawca proponuje, aby uchwały te mogły podlegać wzruszeniu na wniosek osoby zainteresowanej złożony w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie, przy czym przepis nie ma zastosowania do uchwał KRS w przedmiocie odmowy dalszego zajmowania stanowiska przez sędziego przechodzącego w stan spoczynku. Osoby te, z chwilą wejścia w życie ustawy nabędą ustawowe uprawnienie do powrotu na poprzednio zajmowane stanowisko sędziowskie, przy czym uprawnienie to wygasa 12 miesięcy przed ukończeniem wieku, po osiągnięciu którego sędzia nie może dłużej orzekać. 111. Powyższe wymagało podkreślenia przede wszystkim w nawiązaniu do istotnych zagadnień omawianych na wstępie opinii, a związanych z wyłącznie tzw. „ustawowym” bytem danych podmiotów. Z proponowanej regulacji wynika więc dowolność projektodawców w określaniu skutków uchwał KRS oraz możliwości i zasady wzruszania tych uchwał w zależności od ich przedmiotu. A zatem jedna grupa uchwał obejmująca wnioski do Prezydenta o powołanie na stanowisko sędziego jest pozbawiona moc prawnej, przy czym nie w stosunku do wszystkich podmiotów objętych takimi uchwałami. Druga grupa uchwał w sprawach indywidualnych pozostaje w mocy, ale może być wzruszona na skutek wniosku osoby zainteresowanej złożonym w terminie, a trzecia grupa uchwał dotycząca odmowy przejścia w stan spoczynku w istocie traci swoją moc, gdyż sędzia, który przeszedł w stan spoczynku nabywa prawo powrotu na poprzednio zajmowane stanowisko sędziowskie. Przy tym przesłanki stosowania tych kryteriów ustala ustawodawca zwykły. 112. Nie wiadomo z jakich powodów kwestia ewentualnego ponownego rozpoznania sprawy nie została pozostawiona do indywidualnej decyzji KRS, której skład zostałby ustalony w sposób niebudzący żadnych wątpliwości, szczegółowo wskazywanych w orzecznictwie Sądu Najwyższego, Europejskiego Trybunału Praw Człowieka oraz Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. W zasadzie	Uwaga niezasadna

			w przedmiotowym projekcie brak jest przepisów dotyczących uregulowania sposobu wyboru składu KRS. W aktualnej ustawie o KRS (począwszy od 2011 roku) istnieje regulacja z art. 45 przewidująca możliwość ponownego rozpoznania sprawy, która już była stosowana przez Krajową Radę Sądownictwa w 2017 roku przy podejmowaniu uchwał w przedmiocie sprzeciwu/braku sprzeciwu na powierzenie votum orzeczniczego asesorum sądowym. Trudno jest znaleźć racjonalne powody, dla których władza ustawodawcza miałyby ingerować w procesy decyzyjne KRS, która w świetle Konstytucji ma stać na straży niezależności sądów i niezawisłości sędziów.	
100.	art. 29	Sąd Najwyższy	Ponowne przeprowadzenie postępowań w sprawie powołania do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego 1. Rozwiązania przewidziane w rozdziale III projektu ustawy mają bezpośredni związek z oczekiwanym przez autorów projektu „zwolnieniem” określonej liczby miejsc zajmowanych uprzednio przez sędziów powołanych do pełnienia urzędu po 2018 r. Należy stwierdzić, że osiągnięcie przewidzianego przez projektodawcę skutku oznaczać będzie <i>de facto</i> dezorganizację systemu wymiaru sprawiedliwości oraz doprowadzi do naruszenia prawa do sądu. Negatywne skutki społeczne projektu, sygnalizowane choćby w przywoływanym wyżej kontekście wypowiedzi Komisji Weneckiej i DGI, wynikają przede wszystkim z nieznaidującego podstaw założenia projektodawcy, że osoby powołane do pełnienia urzędu po 2018 r. nie posiadają statusu sędziowskiego, a wydane przez nich orzeczenia są orzeczeniami nieistniejącymi. Czym innym jest bowiem, według siatki pojęciowej nauk prawnych, nieprawidłowość umocowania organu władzy publicznej, która może wynikać z powołania organu w procedurze obarczonej wadami prawnymi, a czym innym – nieistnienie organu czy nieistnienie rozstrzygnięć podejmowanych przez ten organ. 2. Zarówno z cytowanej wyżej opinii Komisji Weneckiej, jak i stanowiska Rzecznika Praw Obywatelskich wynika, że nie ma podstaw do podważania skuteczności i ostateczności powołań sędziów w Polsce po 2018 r. Zdaniem RPO, „osoby powołane na wnioszek wadliwie ukształtowanej Krajowej Rady Sądownictwa na urzędy sędziowskie w latach 2018–2024 są sędziami, więc chronią ich konstytucyjne i europejskie gwarancje nieusuwalności, choć zarazem ich powołania są obciążone wadą prawną, która wymaga rozwiązań systemowych”. RPO dodał przy tym, że „ani w orzecznictwie najwyższych sądów polskich, ani w orzecznictwie ETPC i TSUE, nie pozbawiono jednak mocy prawnej wszystkich	Uwaga niezasadna

			<i>uchwał wadliwie ukształtowanej KRS, na podstawie których osoby te zostały powołane na sędziów</i>". Próba stworzenia podstaw ustawowych mających służyć uregulowaniu statusu sędziów powołanych od 2018 r. musi zatem respektować konstytucyjne wymogi odnoszące się do statusu sędziowskiego oraz zapewniać stabilność prawomocnych orzeczeń sądowych. 3. Bardziej szczegółowe zastrzeżenie dotyczy proponowanego art. 29 ust. 3 projektu w części mówiącej, że o zwolnionych (w efekcie wejścia w życie projektu) stanowiskach sędziowskich w Sądzie Najwyższym oraz w Naczelnym Sądzie Administracyjnym oraz wojewódzkich sądach administracyjnych ma obwieszczać Minister Sprawiedliwości. W uzasadnieniu mowa jest o tym, że „konieczność skoordynowania licznych postępowań dotyczących stanowisk w różnych sądach uzasadnia skupienie kompetencji do ogłoszenia o wolnych stanowiskach w jednym organie”. Takie stwierdzenie nie może jednak stanowić logicznego uzasadnienia dla przyznania mu tak daleko idących uprawnień stanowiących w dużym zakresie nowość normatywną będącą odstępstwem od dotychczasowych rozwiązań – np. kompetencji Prezydenta RP (w zakresie SN i NSA) czy Prezesa NSA (w zakresie wojewódzkich sądów administracyjnych). Budzi wątpliwości, ponieważ znacznie poszerza kompetencje Ministra Sprawiedliwości, rozciągając je również na te sfery organizacji władzy sądowniczej, które zawsze były wyłączone z jego bezpośredniego wpływu. Może to – w perspektywie ustrojowej – rodzić zastrzeżenia co do zachwiania relacji obu segmentów władzy wykonawczej (Prezydenta i Rady Ministrów) w ramach ich oddziaływania na sądownictwo, a jednocześnie rodzić wątpliwości co do nadmiernego wpływania jednego z tych segmentów – w tym wypadku Rady Ministrów (w postaci jej członka) – na funkcjonowanie władzy, która – w myśl art. 173 Konstytucji, jest władzą odrębną i niezależną od innych władz.	
101.	art. 29	Prezes Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie	ponowne konkursy mają dotyczyć stanowisk, które już zostały objęte, co nie wpłynie na rozwiązanie istniejących problemów, ale będzie skutkowało kwestionowaniem kolejnych powołań (projektowane przepisy art. 29-31)	Uwaga niezasadna
102.	art. 29	Stowarzyszenie Absolwentów i Aplikantów KSSI P VOTUM	113. Regulacja określona w art. 29 projektu przewiduje wprost ustawowe usuwanie sędziów ze stanowisk, co jest sprzeczne z art. 180 ust. 2 Konstytucji RP. Nieuzasadniona i nieznajdująca podstaw koncepcja tzw. „sędziów ustawowych” nie może stanowić podstaw do naruszenia przez	Uwaga niezasadna

			ustawodawcę zwykłego podstawowej gwarancji niezależności sądów i niezawisłości sędziów jaką jest zasada nieusuwalności. Zasada nieusuwalności sędziów, określona w art. 180 ust. 2 KRP nie ma charakteru absolutnego. Usunięcie sędziego ze stanowiska może nastąpić jedynie na podstawie orzeczenia sądu i tylko w wypadkach wskazanych w ustawie. Natomiast w przedmiotowym projekcie, bazując na „teoretycznej” podbudowie kształtującej tzw. koncepcję „sędziów ustawowych” następuje próba jawnego naruszenia powyższej, podstawowej zasady. W ocenie Stowarzyszenia VOTUM konieczne jest dokonanie indywidualnej oceny postępowań przez KRS, których tok może budzić znaczne wątpliwości. Jednakże powyższe powinno odbywać się z poszanowaniem aktualnie obowiązujących przepisów, w tym w szczególności art. 180 ust. 2 KRP. W tym wypadku każda droga „na skróty” będzie stanowiła niebezpieczny wyjątek uzależniający władzę sądowniczą od władzy ustawodawczej. 114. Dodatkowo należy wskazać, że przedmiotowy projekt ustawy nie jest kompleksowy. W art. 32 ust. 1 projektu skazuje się, że przy ponownym rozpoznawaniu spraw wyłączona jest KRS, której skład ustalono na podstawie aktualnie obowiązującego art. 9a ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa. A zatem projekt ten wprowadza regulacje, która w istocie nie wskazuje jaki organ, w jakim składzie, jak ukształtowany będzie ponownie dokonywał ocen kandydatów na stanowisko sędziego. Taka technika legislacyjna budzi zasadnicze wątpliwości.	
103.	art. 29	Ogólnopolskie Stowarzyszenie Sędziów Sądów Administracyjnych	II. Nie kwestionując co do zasady przyjętego w projekcie ustawy rozwiązania polegającego na przyjęciu, że wobec pozbawienia mocy prawnej uchwał, w wyniku których doszło do powołania przez Prezydenta RP konkretnej osoby na konkretne stanowisko sędziowskie, stanowisko to będzie uznane za wolne i powtórzony będzie konkurs na to stanowisko. Zgłaszamy jednak wątpliwości odnoszące się powtórnych konkursów na stanowisko sędziego wojewódzkiego sądu administracyjnego w przypadku, gdy stanowisko to objęła osoba będąca wcześniej asesorem sądowym. Rozwiązania zawarte w projekcie ustawy dotyczą m.in. osób powołanych na stanowisko sędziego wojewódzkiego sądu administracyjnego i sędziego Naczelnego Sądu Administracyjnego. W odniesieniu do pierwszej z tych grup, projektodawca zakłada wyłączenie z niej sędziego wojewódzkiego sądu administracyjnego, którego uprawnienie do ubiegania się o powołanie do pełnienia urzędu na	Uwaga niezasadna

			stanowisku sędziowskim wynikało z zajmowania stanowiska asesora sądowego w wojewódzkim sądzie administracyjnym, na które zgłosił swoją kandydaturę przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 3). Sytuacja tych osób była bowiem zbliżona do sytuacji asesorów w sądach powszechnych. Zgodnie z art. 5 § 4 ustawy z 25 lipca 2002 r. – Prawo o ustroju sądów administracyjnych (Dz.U. z 2024 poz. 1267) asesorzy sądowi w wojewódzkich sądach administracyjnych są powoływani na pięć lat, z wyznaczeniem miejsca służbowego (siedziby) asesora sądowego w wojewódzkim sądzie administracyjnym. Niezłożenie w tym okresie wniosku o powołanie na stanowisko sędziego wojewódzkiego sądu administracyjnego pozbawiałoby asesora możliwości dalszej służby na tym stanowisku, mimo prawidłowego objęcia stanowiska asesora w okresie, gdy nie było wątpliwości co do konstytucyjnego charakteru KRS. W odniesieniu do sędziów wojewódzkiego sądu administracyjnego, których uprawnienie do ubiegania się o powołanie do pełnienia urzędu na stanowisku sędziowskim wynikało z zajmowania stanowiska asesora sądowego w wojewódzkim sądzie administracyjnym, na które zgłosili swoją kandydaturę po dniu wejścia w życie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw, zgodnie z projektem ustawy, uchwały KRS podjęte w sprawie ich powołania na stanowisko sędziowskie będą pozbawione mocy prawnej. Zastosowanie będzie miał zatem także art. 29 i art. 30 projektu. Stanowisko sędziowskie zajmowane do dnia wejścia w życie ustawy stanie się stanowiskiem wolnym i ogłoszony zostanie ponowny konkurs na to stanowisko sędziowskie. W uzasadnieniu projektu wyjaśniono (s.73), że „między projektowanymi ponownymi (powtarzanymi) postępowaniami w przedmiocie powołań na stanowiska sędziowskie a nowymi konkursami na te stanowiska ogłaszanych zachodzą istotne różnice konstrukcyjne. Projektodawca przyjmuje, że sądowa kontrola skutków określonych w ustawie może nastąpić w ramach powtarzanych postępowań konkursowych na zwolnione stanowiska sędziowskie, co nie jest możliwe w przypadku nowych konkursów. Nie byłoby to możliwe, gdyby ogłaszano „nowe” konkursy na zasadach ogólnych, a nie powtarzane jak ma to miejsce w projekcie. Co więcej, w ponownych konkursach podlegać ocenie mają te same osiągnięcia i dorobek danej	

			osoby, co w pierwotnym postępowaniu, z możliwością przedstawienia także nowego dorobku, co ma znaczenie gwarancyjne.”. W ponownych konkursach, jak wynika z projektowanych przepisów, osoba, o której mowa w projektowanym art. 3 ust. 1 ustawy, będzie brała udział, chyba że sama podejmie decyzję o rezygnacji z konkursu. Może do nich także przystąpić każdy, kto spełnia wymogi do powołania na stanowisko sędziego. Przy tak określonych warunkach ponowiony konkurs na stanowisko sędziego wojewódzkiego sądu administracyjnego, którego uprawnienie do ubiegania się o to stanowisko wynikało z zajmowania stanowiska asesora, nie będzie spełniał wskazanych w projekcie ustawy (i wyjaśnionych w jej uzasadnieniu) warunków. Ustawodawca pominął bowiem, że w odniesieniu do asesora sądowego w wojewódzkim sądzie administracyjnym ma odpowiednie zastosowanie art. 106xa ustawy z 27 lipca 2001 r. –Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. z 2024 r. poz. 334) w zw. z art. 29 § 1 p.u.s.a. Oznacza to, że asesor składa do prezesa wojewódzkiego sądu administracyjnego wniosek o powołanie na stanowisko sędziego tego sądu, z tą różnicą, że może to uczynić już po upływie 2 lat asesury (art. 6 § 1 pkt 7 p.u.s.a.). Odmienne są także warunki objęcia stanowiska asesora w sądzie administracyjnym i powszechnym. W sądach administracyjnych procedura ta jest odpowiednikiem procedury objęcia stanowiska sędziego sądu powszechnego (art. 29 § 1 pkt 4 p.u.s.a.). Ogłaszany jest konkurs na wolne stanowisko asesora i konkurs ten rozstrzygany jest uchwałą KRS, wskazującą osobę rekomendowaną do powołania przez Prezydenta RP na to stanowisko. To zatem na tym etapie w konkursie może brać udział więcej niż jeden kandydat. Z kolei przy powołaniu asesora na stanowisko sędziowskie, KRS ocenia tylko kandydaturę asesora i nie ogłasza się o wolnym stanowisku sędziowskim. Projekt ustawy reguluje bytu prawnego uchwał dotyczących powołania asesorów w wojewódzkich sądach administracyjnych podjętych przez KRS powołaną na podstawie ustawy z grudnia 2017 r. Należy zatem uznać, że pozostają one w mocy. Na tle tych regulacji rodzą się zatem następujące wątpliwości: 1) czy istotnie po uznaniu za bezskuteczną uchwały KRS o powołaniu asesora sądowego w wojewódzkim sądzie administracyjnym zwalnia się stanowisko sędziego; 2) czy w takiej sytuacji osoba powołana na podstawie niepodważonej z mocy prawa uchwały nie staje się na powrót asesorem (jej wniosek o powołanie nie jest	

			rozstrzygnięty),3) co należy ponowić w takiej sytuacji, gdy nie było w istocie konkursu na to stanowisko, a uchwała KRS jest wynikiem wniosku asesora o powołanie go na stanowisko sędziego; 4) czy jeśli uznać, że był to swoisty konkurs, to czy powinien on być ponowiony na zasadach określonych w art. 29 i art. 30 projektowanej ustawy, skoro osoby, które zostały asesorami na podstawie uchwał wadliwie powołanej KRS, ale złożą wniosek o powołanie na stanowisko sędziego po wejściu w życie projektowanej ustawy, nadal będą mogły wnosić o ich powołanie na stanowisko sędziego na zasadach określonych w art.106xa u.s.p. 5) czy w sytuacji ponowionego konkursu, przy przyjęciu, że uchwała wadliwie ukształtowanego KRS nie zostaje podważona, warunek z art. 6 pkt 7 p.u.s.a. (praca w charakterze asesora sądowego w wojewódzkim sądzie administracyjnym co najmniej dwa lata) będzie uznany za spełniony;a jeśli nie – to czy bez spełnienia któregośkolwiek z pozostałych warunków do objęcia stanowiska sędziego wojewódzkiego sądu administracyjnego, wymienionych w art. 6 § 1 pkt 7 p.u.s.a., osoba ta może wziąć udział w ponownym konkursie. Wydaje się, że ustawa powinna być uzupełniona o zapisy usuwające te wątpliwości.	
104.	art. 30	Prezes Sądu Apelacyjnego w Krakowie	Za trafne zatem uznaję rozwiązania związane z delegowaniem ww. osób do pełnienia czynności sędziowskich w sądzie, w którym zajmowały stanowisko na skutek pozbawionej mocy prawnej uchwały wraz z zachowaniem wynagrodzenia (art. 4), przy jednoczesnym wzięciu przez te osoby udziału w nowym konkursie (art. 30 ust.2). Wydaje się jednak uzasadnione wzmocnienie gwarancji uczciwości nowego konkursu, w szczególności zadekretowanie, iż w toku ponownego konkursu nie może być przesłanką oceny kandydata fakt wzięcia udziału w wadliwej procedurze nominacyjnej. Jest to istotne, zwłaszcza w sytuacji pojawiających się głosów (także ze środowiska sędziowskiego) deprecjonujących sędziów, o których mowa.	Uwaga niezasadna
105.	art. 33	Sąd Najwyższy	Wzruszanie orzeczeń wydanych przez osoby powołane do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego 1. Proponowany w projekcie ustawy nowy, szczególny środek prawny umożliwiający wzruszenie orzeczeń wydanych z udziałem osób powołanych na stanowiska sędziowskie na wniosek KRS od 2018 r. stanowi odstępstwo od zasady powagi rzeczy osądzonej (<i>res iudicata</i>), stanowiącej centralną zasadę praworządności. Wiąże się ona z zakazem ponownego prowadzenia postępowania w tej samej sprawie określanego jako zakaz <i>ne bis in idem</i> , będącego pewnym rodzajem gwarancji dla stron. <i>Res iudicata</i>	Uwaga niezasadna

			oznacza, że żadna ze stron nie jest uprawniona do uzyskania kontroli ostatecznego i wiążącego wyroku jedynie w celu uzyskania ponownego przeprowadzenia postępowania i nowego rozstrzygnięcia sprawy. Trwałość orzeczeń sądowych zapewnia pewność i bezpieczeństwo prawne¹⁵. Jest ona kluczowa z punktu widzenia stabilności systemu sądowego oraz budowania zaufania publicznego do tych organów wymiaru sprawiedliwości. 2. Odstępstwo od wskazanej zasady jest dopuszczalne jedynie, gdy jest ono motywowane potrzebą eliminacji z porządku prawnego orzeczeń co prawda prawomocnych, ale dotkniętych szczególnie poważnymi wadami. Jest ono uzasadnione jedynie w przypadku zaistnienia okoliczności o poważnym i pilnym charakterze, do których zaliczyć można konieczność naprawy rażących błędów lub pomyłek wymiaru sprawiedliwości. Należy wskazać, iż EKPC zakłada dorozumianą zasadę pewności prawnej, która przejawia się w różnych formach i kontekstach, a jednym z nich jest wymóg, aby w sytuacji, gdy sądy ostatecznie rozstrzygają o danej kwestii, ich orzeczenie nie było kwestionowane, co wyraża się w zasadzie <i>res iudicata</i>. Odejście od zasady pewności prawnej możliwe jest wyłącznie, gdy zachodzi pilna potrzeba. Polski system prawny dopuszcza obecnie kilka takich wyjątków, związanych z nadzwyczajnymi środkami zaskarżenia, tj. skarga kasacyjna (postępowanie cywilne), kasacja (postępowanie karne), skarga o wznowienie postępowania (postępowanie cywilne), wznowienie postępowania (postępowanie karne), skarga nadzwyczajna (która zgodnie z założeniami projektu ma zostać usunięta z polskiego systemu prawnego). 3. Projektodawca zakłada uchylanie ostatecznych orzeczeń jedynie ze względu na uczestniczenie w składzie orzekającym sędziego powołanego na podstawie uchwał podjętych przez KRS po 2018 r. W związku z powyższym, nie ma dla niego znaczenia czy dany sędzia charakteryzuje się bezstronnością i niezawistością, a uzależnia uchylenie orzeczenia jedynie od przestanki formalnej, jaką jest sposób jego powołania na stanowisko. Można zatem przyjąć, iż w ujęciu projektodawcy, będącego przedstawicielem władzy wykonawczej, w rzeczywistości przyjęto domniemanie, iż wszyscy sędziowie powołani w oparciu o uchwały kwestionowanej KRS nie posiadają przymiotów niezawistości i bezstronności. Co więcej, nie przewidziano możliwości obalenia wskazanego domniemania. Rozwiązanie takie wydaje się niedopuszczalne i sprzeczne z konstytucyjną zasadą prawa do sądu oraz art. 6 EKPC. 4. Zgodnie ze standardem	

			wynikającym z orzecznictwa TSUE, kompleksowa ocena zagwarantowania prawa do niezależnego i niezawisłego sądu powinna obejmować dwa elementy (reguły): a) ocenę stopnia niezależności i niezawisłości KRS od władzy ustawodawczej i wykonawczej przy wykonywaniu jej ustawowych zadań¹⁹; b) okoliczności, w jakich zostali powołani członkowie takiego organu (...) i jaka w tym była rola Krajowej Rady Sądownictwa. Przyjęte przez projektodawcę rozwiązanie całkowicie pomija drugą ze wskazanych reguł, gdyż nie dokonuje rzetelnej oceny okoliczności, w których zostali powołani członkowie składu orzekającego, ale w sposób odgórny i kategoryczny stwierdza, iż miały one wpływ na niezależność i niezawisłość. Jednocześnie należy wskazać, iż oceny takiej powinien dokonać organ władzy sądowniczej, nie zaś wykonawczej lub ustawodawczej. 5. Sama okoliczność, iż sędziowie są powoływani przez Prezydenta RP, nie musi powodować zależności owych sędziów od tego organu ani budzić wątpliwości co do ich bezstronności, jeżeli po powołaniu osoby te nie podlegają żadnej presji i nie otrzymują zaleceń podczas wykonywania swoich obowiązków. Ponadto, jak wskazuje ETPC, wynikające z art. 6 ust. 1 EKPC prawo do „sądu ustanowionego ustawą” nie powinno być interpretowane w sposób nadmiernie szeroki, kiedy to każda nieprawidłowość w procedurze powołania sędziego mogłaby naruszyć to prawo. Prawo do sądu ustanowionego ustawą stanowi bardzo ważny element zasady rządów prawa, niemniej jednak ta ostatnia obejmuje również wiele innych istotnych, równie ważnych zasad, które, mimo że wzajemnie powiązane i często komplementarne, mogą w pewnych okolicznościach ze sobą konkurować. Jedną z takich zasad jest zasada pewności prawnej, która, jak już wspomniano, wpisana jest we wszystkie artykuły EKPC. Europejski Trybunał Praw Człowieka wyznacza z kolei wysoki próg dający podstawę do stwierdzenia naruszenia art. 6 ust. 1 EKPC przez daną ingerencję, wskazując, że tylko najpoważniejsze (rażące) naruszenia zasad powoływania sędziów będą się sprowadzać do naruszenia prawa do sądu ustanowionego ustawą. Kryterium „rażącego” naruszenia, odnosić się może jedynie do takich naruszeń przepisów krajowych o fundamentalnym charakterze dotyczących ustanowienia sądu, a które stanowią część ustanowienia i funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości. 6. Rozwiązanie przyjęte w projekcie może doprowadzić do sparaliżowania, a przynajmniej znacznego pogorszenia efektywności i sprawności wymiaru sprawiedliwości, a tym samym naruszenia	

			konstytucyjnego prawa do sądu oraz wynikającego z konwencji prawa do rzetelnego procesu sądowego. Jak wskazano w Ocenie Skutków Regulacji jedynie w przypadku pionów cywilnych sądów powszechnych w okresie od 2022 r. do pierwszej połowy 2025 r. zanotowano 5 960 spraw o wyłączenie sędziego na podstawie art. 42a ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych, oznaczone jako sprawy o symbolu „109usp”²⁷. Tak znaczna liczba potencjalnych spraw o uchylenie nie może pozostać bez wpływu na średni czas trwania postępowania. Ponadto, liczby te nie uwzględniają spraw toczących się przed Sądem Najwyższym czy też Naczelnym Sądem Administracyjnym. 7. Sam projektodawca w uzasadnieniu do projektu odwołuje się do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 października 2007 r., w którym stwierdzono, że prawomocność jest sama w sobie wartością konstytucyjną, zaś podważenie prawomocności musi każdorazowo być przedmiotem skrupulatnego ważenia wartości. Ponadto, ochrona prawomocności ma konstytucyjne zakotwiczenie w art. 7 Konstytucji, który stanowi, iż organy władzy publicznej (w tym wypadku sądów) działają na podstawie i w granicach prawa. W związku z powyższym prawomocne rozstrzygnięcia (działające <i>ratione imperii</i>) mają za sobą konstytucyjne domniemanie wynikające z tego właśnie przepisu, a jego przełamanie może nastąpić jedynie, gdy samo rozstrzygnięcie odbiega od konstytucyjnego standardu. Jak wskazuje Trybunał Konstytucyjny we wskazanym wyroku „nieproporcjonalne byłoby natomiast podważenie prawomocnych orzeczeń z uwagi na stwierdzenie niekonstytucyjności pro futuro, dotyczącej obsady personalnej organów je wydających, działających konstytucyjnie w momencie wydania orzeczenia”. W związku z powyższym „poważne względy konstytucyjne przemawiają za nadaniem skutkom orzeczenia o niekonstytucyjności możliwie ograniczonego zakresu, jeśli chodzi o kwestionowanie orzeczeń wydanych przez organy uznawane za niekonstytucyjne w okresie przed stwierdzeniem przez Trybunał niekonstytucyjności”. Należy wskazać, iż uprawniony do tego organ konstytucyjny (Trybunał Konstytucyjny) nie stwierdził niekonstytucyjności organów władzy sądowniczej wydającej wskazane orzeczenia, a zatem ich podważenie wydaje się niedopuszczalne. 8. W przywoływanej wyżej opinii Komisji Weneckiej wskazano, że dopuszczalność odstępiania od zasady <i>res iudicata</i> poprzez wprowadzenie nadzwyczajnych środków zaskarżenia stanowi	

			zagadnienie problematyczne z punktu widzenia praworządności. Wskazuje, iż stanowiony nadzwyczajny środek prawny powinien z jednej strony ułatwić indywidualne rozważenie różnych kwestii praworządności i praw człowieka, a z drugiej nie powinien stanowić zagrożenia dla pewności prawnej i nie może powodować zablokowania sądów. Mając na uwadze wskazane cechy zaznaczono, iż środek taki powinien zostać ukształtowany w następujący sposób: a) powinien być dopuszczalny jedynie w odniesieniu do orzeczeń sądowych, od których nie można już wnieść zwykłego odwołania; b) uprawnienie do jego wniesienia powinno być ograniczone czasowo, a po jego upływie powinno zostać uznane jako utracone, tj. strony muszą powołać się na nieważność w określonych ramach czasowych (również ze względu na wymogi pewności prawnej; c) uprawnienie przysługuje tylko wtedy, gdy towarzyszy temu roszczenie o wpływie na konkretną procedurę; d) ewentualnie uprawnienie przysługuje tylko w odniesieniu do postępowań, w których strony w danym momencie skarżyły się na udział sędziego, który został powołany w postępowaniu zagrażającym niezależności sądów, przynajmniej na podstawie wyroku ETPC w sprawie <i>Reczkowicz p. Polsce</i>. 9. Proponowany przez ustawodawcę środek prawny z pewnego punktu widzenia może zostać uznany za mający charakter dyskryminacyjny, gdyż uprawnienie do skorzystania z niego zostało przyznane jedynie ściśle określonej grupie podmiotów. Z kolei prawa tego pozbawiona jest znacznie liczniejsza grupa podmiotów, która nie zdając sobie sprawy z ewentualnych nieprawidłowości w procesie powołania sędziów, nie wniosła o wyłączenie sędziego, a w drugiej instancji nie podniosła wymaganego przez projektodawcę zarzutu. Należy wyraźnie zaznaczyć, iż znamienita większość stron i uczestników postępowania nie posiada odpowiedniej wiedzy prawniczej, a także nie jest reprezentowana przez zawodowych pełnomocników. Również wiedza na temat sposobu powołania poszczególnych sędziów nie jest wiedzą powszechną. Ponadto, część podmiotów mogła odstąpić od dalszego składania wniosków o wyłączenie sędziego oraz podnoszenia wskazanych zarzutów w innych sprawach, w sytuacji, gdy wcześniej nie przyniosło to skutku. W związku z powyższym projektowany mechanizm stawia pewną wybraną grupę podmiotów w uprzywilejowanej pozycji, co wydaje się sprzeczne z zasadami równości (art. 32 Konstytucji), sprawiedliwości społecznej (art. 2 Konstytucji), praworządności (art. 7 Konstytucji) oraz prawa do sądu (art. 45 Konstytucji).	

			Szczególnie istotna jest tutaj zasada równości, która stanowi, że wszystkie podmioty prawa (adresaci norm prawnych), charakteryzujące się daną cechą istotną (relewantną) w równym stopniu, mają być traktowane równo, a więc według jednakowej miary, bez zróżnicowań zarówno dyskryminujących, jak i faworyzujących. Zgodnie z ugruntowanym orzecnictwem Trybunału Konstytucyjnego kluczowe jest właściwe uzasadnienie przez ustawodawcę kryterium różnicującego w oparciu o zasady i wartości konstytucyjne. Kryterium różnicujące musi charakteryzować się relewantnością, proporcjonalnością oraz pozostawać w związku z innymi wartościami, zasadami czy normami konstytucyjnymi uzasadniającymi odmienne traktowanie podmiotów podobnych. 10. Dokonując analizy proponowanego przez projektodawcę mechanizmu wzruszania orzeczeń wydawać by się mogło, iż jest nim konieczność zapewnienia konwencyjnej zasady prawa do rzetelnego procesu (art. 6 EKPC). W rzeczywistości kryterium różnicującym jest kwestia formalna, a więc złożenie w odpowiednim czasie wniosku o wyłączenie sędziego z określonych przyczyn oraz podniesienie stosownego zarzutu. Trudno doszukiwać się innych cech rozróżniających podmioty uprawnione i nieuprawnione. Należy wskazać, iż obie grupy podmiotów w równym stopniu dotknięte są sugerowaną przez projektodawcę wadliwością proceduralną w zakresie powołania sędziów. Nie jest zrozumiałe, dlaczego podmiot, który nie dopełnił wskazanych formalności, czy to ze względu na nieznaną prawo, nieposiadanie zawodowego pełnomocnika, czy też brak wiedzy na temat procesu powołania danego sędziego miałby być traktowany w inny, znacznie mniej korzystny sposób. Podmioty charakteryzujące się w równym stopniu określoną relewantną cechą winny być traktowane w sposób jednakowy. Dopuszczalność zróżnicowania w ramach grupy adresatów będących w identycznej sytuacji jest możliwa jedynie, jeżeli środek ten jest przydatny dla realizacji zasady konstytucyjnej usprawiedliwiającej to ograniczenie i jest on konieczny, czyli nie ingeruje nadmiernie w równość, a także zachowana jest proporcjonalność <i>sensu stricto</i>. Niedopuszczalne jest przyjęcie kryterium prowadzącego do niesprawiedliwego, dyskryminującego różnicowania określonych podmiotów. W przypadku projektowanego rozwiązania trudno mówić o proporcjonalności, gdyż w rzeczywistości interesy podmiotów uprawnionych i nieuprawnionych do zastosowania nadzwyczajnego środka zaskarżenia mają tę samą wagę. Patrząc z kolei	

			szerzej na liczebność poszczególnych grup i znaczącą dominację podmiotów pozbawianych prawa do skorzystania z projektowanego środka zaskarżenia skala naruszenia ich interesu jest nieporównywalnie wyższa. Za różnicowaniem podmiotów nie przemawia również zasada sprawiedliwości społecznej, a wręcz przeciwnie, gdyż zaburza równowagę w stosunkach społecznych i kreuje nieusprawiedliwione, nieoparte obiektywnymi wymogami i kryteriami przywileje dla wybranej grupy obywateli. Projektodawca nie dokonał właściwego wyważenia interesu ogółu, czyli dobra wspólnego, z interesem jednostki. Biorąc pod uwagę poczynione wyjaśnienia można powiedzieć, że proponowany przez projektodawcę mechanizm charakteryzuje się istotną wadliwością, gdyż narusza podstawowe zasady konstytucyjne, a w szczególności zasadę równości. Co więcej, ewentualne wprowadzenie i zastosowanie proponowanego mechanizmu mogłoby skutkować licznymi wnioskami o uchylenie orzeczeń wydanych przez sądy w składach, w których uczestniczyli lub uczestniczą sędziowie, których dotyczy projekt opiniowanej ustawy. Spowodowałoby to niespotykane dotąd obciążenie sądów powszechnych, administracyjnych, wojskowych, Sądu Najwyższego i Naczelnego Sądu Administracyjnego, które jak pokazują dane statystyczne już są przeciążone. Wszystko to zaś doprowadziłoby do znacznego spadku ich efektywności, a tym samym wydłużenia terminów rozpoznawania i rozstrzygania spraw, naruszając konstytucyjną zasadę prawa do sądu i konwencyjną zasadę prawa do rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie. W związku z powyższym tak ogólne i „radykalne” podważenie orzeczeń doprowadziłoby do chaosu prawnego. Ponadto należy wskazać, iż w takiej sytuacji byłoby to sprzeczne z zasadami równości i sprawiedliwości społecznej, gdyż prowadziłoby do naruszenia interesu ogółu społeczeństwa poprzez realne ograniczenie prawa do sądu i rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki. W związku z powyższym, ewentualny ciężar ponoszony przez ogół społeczności jest nieproporcjonalnie wyższy niż korzyści uzyskane przez wybraną grupę podmiotów. 12 W podsumowaniu tej części opinii trzeba powiedzieć, że rozwiązania zawarte w rozdziale IV projektu zasługują na negatywną ocenę. Proponowane mechanizmy wzruszania prawomocnych orzeczeń stanowią kolejny rodzaj nadzwyczajnego środka zaskarżenia, stanowiącego odstępstwo od kluczowej z punktu widzenia praworządności oraz stabilności systemu sądowego zasady <i>res iudicata</i>.	

			Szczególnie krytycznie należy ocenić przyjęte przez projektodawcę warunki dopuszczalności wniesienia wskazanego środka zaskarżenia. Projektodawca zakłada uchylanie ostatecznych orzeczeń jedynie ze względu na uczestniczenie w składzie orzekającym sędziego powołanego na podstawie uchwał podjętych przez KRS po 2018 r., a uchylenie orzeczenia uzależnia jedynie od przesłanki formalnej, jaką jest sposób jego powołania na stanowisko (urząd). Rozwiązanie takie wydaje się niedopuszczalne i sprzeczne z konstytucyjną zasadą prawa do sądu oraz art. 6 EKPC. Ponadto, przyjęte rozwiązanie całkowicie pomija rzetelną ocenę okoliczności, w których zostali powołani członkowie składu orzekającego, zastępując ją ogólnym i kategorycznym stwierdzeniem, iż miały one wpływ na niezależność i niezawisłość. Proponowany przez ustawodawcę środek prawny ma charakter dyskryminacyjny, gdyż uprawnienie do skorzystania z niego zostało przyznane jedynie ściśle określonej grupie podmiotów, przy jednoczesnym braku przesłanek uzasadniających takie różnicowanie. Mając na uwadze liczbę orzeczeń objętych regulacjami, przyjęte rozwiązanie może doprowadzić do sparaliżowania, a przynajmniej znacznego pogorszenia efektywności i sprawności wymiaru sprawiedliwości, a tym samym naruszenia konstytucyjnego prawa do sądu oraz wynikającego z konwencji prawa do rzetelnego procesu sądowego. 13. Ewentualne wzruszenie prawomocnych orzeczeń powinno być dopuszczalne jedynie w sytuacjach wyjątkowych, gdy w indywidualnym postępowaniu zostanie stwierdzone przez organ władzy sądowniczej, iż dany sędzia, powołany na podstawie uchwały kwestionowanej przez projektodawcę KRS, cechował się brakiem niezależności i bezstronności. Tylko takie rozwiązanie pozwala na zapewnienie konstytucyjnych i konwencyjnych praw i wolności zarówno stronom lub uczestnikom postępowania, jak i sędziemu, którego bezstronność i niezależność jest podważana, a jednocześnie umożliwia uniknięcie chaosu prawnego oraz ograniczenia prawa innych podmiotów prawa do rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki.	
106.	art. 33	Rzecznik Praw Obywatelskich	2. Ustanowienie szczególnej procedury wzruszania orzeczeń wydanych z udziałem sędziów powołanych na wniosek KRS w latach 2018-2025 (rozdział 4) Projekt ustanawia szczególną przejściową procedurę umożliwiającą stronie bądź uczestnikowi postępowania wzruszenie orzeczenia wydanego z udziałem sędziego powołanego na podstawie uchwały KRS podjętej po 6 marca 2018 r.	Uwaga niezasadna

			(rozdział 4 projektu). Projekt obejmuje możliwość złożenia wniosku o uchylenie takiego orzeczenia w sprawie cywilnej (art. 33), karnej (art. 34) i sądowno-administracyjnej (art. 35). Wniosek będzie można złożyć w terminie miesiąca od ogłoszenia w Monitorze Polskim wykazu Ministra Sprawiedliwości z listą sędziów złożonych z urzędu lub przeniesionych na niższe stanowiska (art. 33 ust. 4, art. 34 ust. 3, art. 35 ust. 3 projektu). Samo złożenie wniosku przez stronę (uczestnika) będzie automatycznie skutkować uchyleniem orzeczenia. Możliwość złożenia wniosku będzie: i) dotyczyć orzeczeń wydanych przed wejściem w życie ustawy; ii) dotyczyć orzeczeń wydanych w sprawach zakończonych i będących w toku; przy czym projekt rozróżnia sposób postępowania w odniesieniu do obu kategorii orzeczeń; iii) ograniczona do inicjatywy strony lub innego uczestnika postępowania; iv) uzależniona od spełnienia warunku, że strona (uczestnik) w czasie właściwym dla danego postępowania podnosił(a) zarzuty co do prawidłowości obsady sądu. Ostatni wymóg będzie wyłączony w przypadku orzeczeń Sądu Najwyższego oraz orzeczeń Naczelnego Sądu Administracyjnego, rozstrzygających sprawę co do istoty i prawomocnie kończących postępowanie, jak również w przypadku orzeczeń dyscyplinarnych dotyczących sędziów sądów administracyjnych. Przed przejściem do szczegółowej oceny proponowanych rozwiązań, konieczne jest poczynienie uwagi natury ogólnej. Samo przyznanie stronie (uczestnikowi) postępowania prawa do wnioskowania o ponowne rozpatrzenie sprawy rozstrzygniętej z udziałem wadliwie powołanego sędziego jest rozwiązaniem konstytucyjnie dopuszczalnym. Natomiast poważne wątpliwości budzi automatyzm uchylenia orzeczenia, nawet jeśli jest ono merytorycznie prawidłowe. Z art. 2 Konstytucji RP jest bowiem wywodzona zasada stabilności stosunków prawnych ukształtowanych prawomocnymi orzeczeniami sądowymi (art. 2 Konstytucji). Od 2018 r. zapadły setki tysięcy orzeczeń z udziałem sędziów powołanych na wniosek obecnej KRS, które będą mogły zostać podważone z wykorzystaniem proponowanego mechanizmu niezależnie od tego, czy w postępowaniu miały miejsce jakiegokolwiek nieprawidłowości w sposobie rozpoznania sprawy. W ocenach skutków regulacji (OSR) nie przedstawiono kompletnych szacunków, ile orzeczeń może zostać wzruszonych w tej procedurze i jak to wpłynie na ogólne tempo postępowania sądowego w Polsce. W OSR podana jest tylko liczba wniosków o wyłączenie sędziego sądu powszechnego w sprawach cywilnych i karnych	

		od 2022 r. do I połowy 2025 r. – łącznie 71 849 wniosków, przy czym trudno powiedzieć, w ilu dokładnie podniesiono zarzuty co do sposobu powołania sędziego, co ma być warunkiem możliwości skorzystania przez stronę ze szczególnej procedury oferowanej przez projekt. Tylko na tej podstawie można przewidywać, że wzruszeniu może podlegać kilkadziesiąt tysięcy orzeczeń sądów powszechnych. Ta liczba nie uwzględnia orzeczeń SN i NSA – w OSR nie przedstawiano bowiem w ogóle żadnych szacunków co do liczby orzeczeń SN i NSA, które będą mogły zostać wzruszone – a trzeba pamiętać, że w ich przypadku projekt dopuszcza w istocie uchylenie każdego rozstrzygnięcia wydanego z udziałem sędziego powołanego po 6 marca 2018 r., niezależnie od tego, czy strona wcześniej podnosiła zarzuty co do jego statusu. Brak również szacunków dla wojewódzkich sądów administracyjnych (jakichkolwiek), a także dla sądów powszechnych w latach 2018-2021. Trzeba też mieć na uwadze, że wiele stron i uczestników może żądać uchylenia orzeczenia pomimo niespełnienia warunków formalnych – choć takie żądania nie będą skutkować wzruszeniem orzeczenia, to będą musiały być rozpatrzone przez sądy, co dodatkowo będzie absorbować ich czas. Brak kompletnych szacunków na temat liczby orzeczeń mogących podlegać wzruszeniu należy ocenić krytycznie – bez tego trudno przewidzieć, jak proponowane rozwiązanie wpłynie na generalną sprawność postępowania sądowego w Polsce. W świetle omówionego wyżej orzecznictwa SN, NSA, TSUE i ETPC (zob. pkt 1.1) brak jest podstaw do przyjęcia domniemania, że sam fakt powołania na stanowisko sędziowskie przez Krajową Radę Sądownictwa po 6 marca 2018 r. jest wystarczający do stwierdzenia, że postępowanie sądowe było nierzetelne z uwagi na udział sędziego niespełniającego standardu sądu niezależnego i bezstronnego. W opinii Komisji Weneckiej zalecano, aby strona mogła żądać wzruszenia orzeczenia w oparciu o zarzut udziału w jego wydaniu sędziego powołanego na wniosek obecnej KRS tylko wtedy, gdy towarzyszy mu twierdzenie o wpływie [tego udziału] na konkretne postępowanie⁶¹. Bliższe standardowi konstytucyjnemu oraz rekomendacjom Komisji Weneckiej byłoby ukształtowanie tej szczególnej procedury w sposób przypominający procedurę wznowieniową, w ramach której sąd – przed uchyleniem orzeczenia i wznowieniem postępowania – oceniałby, czy istnieją ku temu merytoryczne podstawy. Pozwoliłoby to lepiej zabezpieczyć prawa obywateli układających swoje sprawy w zaufaniu do stabilności prawomocnego wyroku sądu, jak i	

		zminimalizować ingerencję w sprawy zakończone, ograniczając ją do wypadków, gdy jest to absolutnie konieczne. 2.1. Sprawy cywilne (art. 33 projektu) Proponowana regulacja wzruszania orzeczeń w sprawach cywilnych budzi następujące zastrzeżenia: Po pierwsze, nieprecyzyjny jest sposób sformułowania warunku dopuszczalności wniosku o uchylenie, jakim jest podnoszenie przez stronę (uczestnika) zarzutów wadliwości powołania sędziego „w czasie właściwym”. Trudno powiedzieć, jak w takim razie ocenić sytuacje, w których strona nie miała możliwości podniesienia zarzutu w toku sprawy, z zasady przed przystąpieniem do rozprawy. W szczególności dotyczy to postępowania przed sądem II instancji, gdzie często sprawa jest rozpoznawana na jednym terminie, po którym od razu zapada orzeczenie. Przepisy umożliwiają ponadto wyrokowanie na posiedzeniach niejawnych (zwłaszcza w tzw. trybach covidowych), nie zawsze (było) wiadomo zaś, jakie osoby będą w składzie orzekającym. Do tego w postępowaniu cywilnym skład sędziowski rozpoznający sprawę może ulegać zmianie (i często tak się dzieje). Po drugie, projekt umożliwia wyłącznie uchylenie wyroku bądź postanowienia „co do istoty sprawy” (w postępowaniu nieprocesowym orzeczenia co do meritum przyjmują właśnie postać postanowień). Nie jest jasne, z jakich powodów wyłączono np. postanowienie o umorzeniu postępowania bądź odrzuceniu pozwu (wniosku). Są to orzeczenia trwale zamykające drogę do uzyskania wyroku sądu, więc ich ranga z punktu widzenia konstytucyjnego prawa do sądu jest wysoka. Są to ponadto jedyne dwie kategorie orzeczeń formalnych, od których – z tego właśnie powodu – przysługuje skarga kasacyjna. Warto też zwrócić uwagę, że projekt z założenia wyłącza więc postanowienia kończące postępowanie (zatem trwale zamykające drogę do uzyskania merytorycznego rozstrzygnięcia), ale nie rozstrzygające „sprawy” – jak np. odrzucenie apelacji. Po trzecie, przyjęcie udziału sędziego z grupy „czerwonej” lub „żółtej” jako kryterium uchylenia orzeczenia będzie rodziło poważne wątpliwości interpretacyjne w postępowaniu cywilnym, w którym nie obowiązuje zasada niezmienności składu. Oznacza to, że w toku postępowania (w rozpoznawaniu sprawy) mogą brać udział różni sędziowie, zarówno w zakresie głównego toku postępowania, jak i w kwestiach wypadkowych. Obecna redakcja projektu pozwala przyjąć, że wniosek o uchylenie orzeczenia w trybie art. 33 projektu jest możliwy wyłącznie w sytuacji, gdy (najpóźniej) w rozprawie bezpośrednio poprzedzającej wydanie	

			orzeczenia i w samym wydawaniu wyroku brała udział osoba wadliwie powołana. Nie jest więc jasne, czy jeżeli postępowanie prowadził sędzia powołany po 6 marca 2018 r., zaś dopiero na ostatnim etapie sprawę do rozpoznania przejął inny sędzia, to postępowanie ulegnie swoistej konwalidacji, a złożenie wniosku o uchylenie będzie wyłączone. Po czwarte, regulacja poszczególnych sytuacji procesowych nie wydaje się pełna i spójna, mimo że starano się ująć wiele wariantów, w których przypadek wadliwego powołania się pojawia. Przykładowo nie jest jasne, czy można złożyć wniosek o uchylenie orzeczenia w sytuacji, gdy w składzie sądu drugiej instancji brał udział sędzia powołany po 6 marca 2018 r., natomiast w sprawie wniesiono skargę kasacyjną i postępowanie w przedmiocie skargi kasacyjnej zostało już zakończone (jej odrzuceniem, odmową przyjęcia do rozpoznania, umorzeniem postępowania kasacyjnego, oddaleniem skargi, jej uwzględnieniem i zmianą orzeczenia bądź uwzględnieniem i odrzuceniem pozwu względnie umorzeniem postępowania). Projekt takiej sytuacji procesowej nie reguluje – w ust. 8 unormowana jest jedynie sytuacja podobna, ale gdy zarzut wadliwego powołania dotyczy sędziego Sądu Najwyższego, a nie odwoławczego. Po czwarte, projekt nie rozstrzyga kwestii ewentualnej zaskarżalności rozstrzygnięcia uznającego wniosek o uchylenie orzeczenia za niedopuszczalny bądź nieuzasadniony. Po piąte, art. 33 ust. 9 projektu wyłącza możliwość złożenia wniosku o uchylenie orzeczenia kasatorskiego SN przekazującego sprawę do ponownego rozpoznania na skutek skargi kasacyjnej, natomiast art. 39 projektu nie zawiera takiego wyłączenia w przypadku analogicznego orzeczenia SN wydanego na skutek skargi nadzwyczajnej. Brak takiego wyłączenia byłby szczególnie problematyczny w sytuacji, w której sąd niższej instancji już by zakończył postępowanie przekazane mu po uwzględnieniu skargi nadzwyczajnej, a po wejściu w życie ustawy postępowanie przed Sądem Najwyższym ze skargi nadzwyczajnej otwierałoby się na nowo, na skutek wniosku o uchylenie orzeczenia złożonego w trybie art. 39 projektu.	
107.	art. 33	Prezes Sądu Apelacyjnego w Szczecinie	Wskazuję, iż w mojej ocenie regulacja zawarta w art. 33 ust. 6 projektu winna znaleźć zastosowanie także w sprawach karnych.	Uwaga niezasadna
108.	art. 33	Prezes Sądu Okręgowego	Projekt umożliwia wzruszanie orzeczeń prawomocnie zakończonych dla tych, którzy „podnosili zarzuty co do prawidłowości składu sądu pierwszej instancji	Uwaga niezasadna

		Warszawa-Praga w Warszawie	lub co do niezawisłości lub bezstronności uczestniczącej w tym składzie osoby (...), z powodu okoliczności związanych z jej powołaniem do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego” (projektowany art. 33). Tak określone przesłanki nie odpowiadają ani wnioskowi o wyłączenie sędziego (art. 48-49 k.p.c.) ani wnioskowi o zbadanie spełnienia przez sędziego wymogów niezawisłości i bezstronności z uwzględnieniem okoliczności towarzyszących jego powołaniu i jego postępowania po powołaniu (art. 42a u.s.p.). Będzie to prowadziło w praktyce do rozbieżności w zakresie dopuszczalności takiego wniosku. Wprowadzenie możliwości wzruszenia prawomocnego orzeczenia będzie skutkować drastycznym zwiększeniem obciążenia sądów (zarówno pierwszej, jak i drugiej instancji, projektowany art. 33, ust. 3 i 5), a ponadto będzie prowadziło do naruszenia zasady pewności i stabilności prawa (zmiana prawomocnego orzeczenia na skutek ponownego rozpoznania może wynikać z przesłanek nie związanych z dotychczasowym składem, ale np. z uwagi na inny pogląd prawny wyrażony przez kolejny skład sądu).	
109.	art. 33	Stowarzyszenie Absolwentów i Aplikantów KSSiP VOTUM	115. Co do zasady, autorzy niniejszej opinii pozytywnie oceniają sam fakt próby uregulowania w opiniowanym projekcie kwestii ponownego rozpoznania spraw, w których orzeczenia wydane zostały przez sędziów powołanych przez KRS, ukształtowaną na podstawie ustawy o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw z 8 grudnia 2017 roku. Powyższy obowiązek wynika bowiem wprost z decyzji Komitetu Ministrów Rady Europy, przyjętej na 1468 posiedzeniu w dniach 57 czerwca 2023 roku czy wyroku pilotażowego ETPC w sprawie Wałęsa przeciwko Polsce (nr 50849/21, 23 listopada 2023 r., pkt 329). 116. Choć, jak wskazał ETPC w sprawie Ástráðsson przeciwko Islandii (nr 26374/18, wyrok z dnia 1 grudnia 2020 r.), państwom należy przyznać pewien margines oceny w zakresie przeciwdziałania skutkom naruszenia art. 6 EKPC, ponieważ co do zasady to władze krajowe są lepiej przygotowane niż Trybunał do oceny, jaki byłby w danej sytuacji najlepszy sposób realizacji interesów wymiaru sprawiedliwości i praworządności, ze wszystkimi ich potencjalnie sprzecznymi elementami; to ostateczny kształt krajowych regulacji nie może jednak pozostawać w sprzeczności z międzynarodowymi i regionalnymi standardami, normami i zaleceniami dotyczącymi praw człowieka oraz praworządności, a także stosownymi zobowiązaniami OBWE w zakresie wymiaru ludzkiego. 117. W ocenie Stowarzyszenia, projektowana forma	Uwaga niezasadna

			wzruszania orzeczeń zapadłych z udziałem sędziów powołanych z udziałem wadliwie ukształtowanej KRS nie spełnia niestety kryteriów o jakich mowa w poprzednim akapicie, o czym szerzej w dalszej części opinii, stanowiąc wyłącznie prosty i pozbawiony jakiegokolwiek merytorycznego aspektu mechanizm kasatoryjny, w niedopuszczalny sposób naruszający zasadę pewności prawa i powagi rzeczy osądzonej. Projektodawca przekonuje co prawda w uzasadnieniu opiniowanych w tym miejscu przepisów, że odpowiadają one orzecznictwu ETPC, TSUE oraz opinii Komisji Weneckiej z dnia 14 października 2024 roku, m.in. w ten sposób, że respektują one zasadę powagi rzeczy osądzonej, która może zostać przetamana w przypadku wadliwego składu sądu, zaś projektowany mechanizm umożliwia znalezienie równowagi pomiędzy przetwarzaniem zasady pewności prawa i zapewnieniem stronie skutecznej ochrony sądowej oraz ochrony innych wartości leżących u podstaw przepisów mających zastosowanie w konkretnej, indywidualnej sprawie, a do wzruszenia prawomocnego orzeczenia nastąpi wyłącznie w wyjątkowych sytuacjach, jednak kształt proponowanych przepisów ma z powyższym uzasadnieniem niewiele wspólnego. 118. Projekt realizuje zalecenia Komisji Weneckiej, wskazane w punkcie 45 opinii z 14.10.2024 r., w zakresie, w jakim projektowany mechanizm ograniczony został do orzeczeń prawomocnych, jest limitowany czasowo oraz ograniczony przedmiotowo do postępowań, w których strony lub uczestnicy podnieśli zarzut niewłaściwego składu sądu, w związku z udziałem wadliwie ukształtowanej KRS w procesie nominacji jego członka. Uzasadnienie wprost, zupełnie nieśluszenie, neguje jednakże potrzebę uwzględnienia we wskazanym mechanizmie wymogu określenia wpływu wadliwości składu sądu na konkretną procedurę, co rzekomo nie ma wynikać z żadnego orzeczenia ETPC lub TSUE. Projekt nie realizuje również szeregu wytycznych Biura Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka OBWE (dalej: ODHIR), wynikających z Noty na temat skutków orzekania przez wadliwie powołanych sędziów z dnia 12.08.2024 roku, o czym poniżej. 119. Podstawowym zarzutem Stowarzyszenia stawianym projektowanym przepisom, w omawianym w tym miejscu zakresie, jest brak zastosowania w proponowanym mechanizmie wzruszania prawomocnych orzeczeń sądowych merytorycznego badania wpływu wadliwej nominacji członka wydającego je składu na bezstronność sądu oraz status jako „sądu	

			ustanowionego ustawą”. Wskazany brak powoduje, że projektowany mechanizm nie spełnia testu równowagi między prawem do rzetelnego procesu sądowego, zasadą pewności prawa oraz interesem publicznym w prawidłowym sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości i ewentualnym zadośćuczynieniem. Z powyższego względu proponowane przepisy nie spełniają zatem warunków brzegowych wskazanych przez Komisję Wenecką oraz ODIHR, albowiem zbyt daleko i nieproporcjonalnie ingerują one w kluczową dla przywrócenia praworządności zasadę pewności prawa. Realizacja przez projektodawców innych wytycznych, jak czasowe ograniczenie wniosku czy wymóg podniesienia zarzutu w toku wcześniejszego postępowania nie mają zatem żadnego znaczenia dla wadliwości końcowego skutku, jaki spowodują projektowane przepisy, prowadząc do uchylecia wszystkich orzeczeń, co do których złożony wniosek spełni wymogi formalne, bez względu na to czy wydający je sąd można było uznać za niespełniający wymogu bezstronności, czy też nie. 120. U podstaw praworządności leży zasada pewności prawa, która wymaga między innymi, aby prawomocne orzeczenia sądów wydane w danej sprawie nie były już kwestionowane. Jest to zasada powagi rzeczy osądzonej, res iudicata, która oznacza, że prawomocne wyroki powinny być respektowane, chyba że istnieją przekonujące powody do ich rewizji. Jak wynika z powołanego już wyroku ETPC w sprawie Ástráðsson przeciwko Islandii, zasady pewności prawa i powagi rzeczy osądzonej nie są zatem bezwzględne. Podobnie jak we wszystkich sprawach, w których dochodzi do starcia podstawowych zasad Konwencji, w takich przypadkach należy zachować równowagę w celu ustalenia, czy istnieje pilna potrzeba – o istotnym i znaczącym charakterze – uzasadniająca odejście od zasady pewności prawa i powagi rzeczy osądzonej w stosownych przypadkach, w zależności od szczególnych okoliczności sprawy. Jednocześnie prawo do „sądu ustanowionego ustawą” nie powinno być interpretowane w sposób nadmiernie rozszerzający, wówczas bowiem wszelkie nieprawidłowości w procedurze powoływania sędziów mogłyby to prawo upośledzić. W kwestii tej należałoby zatem zachować pewien stopień powściągliwości. 121. Wbrew twierdzeniom projektodawców sam wadliwy skład sądu rozpoznającego sprawę nie może być zatem przyczyną, dla której zasada powagi rzeczy osądzonej może zostać przełamana. Komisja Wenecka w punkcie 41 opinii, na który powołują	

			się w tym miejscu autorzy projektu, stwierdziła jedynie, że skład ten może naruszać prawo strony do rzetelnego procesu.. Dopiero wpływ wadliwości powołania sędziego na bezstronność sądu i status jako „sądu ustanowionego ustawą” można bowiem uznać za ową pilną potrzebę o istotnym i znaczącym charakterze, która uzasadniać będzie odejście od zasady rei iudicatae, skoro poprzez uchylenie orzeczenia dąży się do przywrócenia stronom prawa do rzetelnego procesu, a więc rozstrzygnięcia sprawy przez bezstronny sąd. W sytuacji, w której nie stwierdza się okoliczności podważających bezstronność sądu oraz wypełniających przesłanki testu Ástráðsson, nie stwierdza się również naruszenia powyższego prawa, a więc nie ma czego przywracać, zaś poszanowanie zasady pewności prawa nie ściera się wówczas z żadną inną podstawową zasadą Konwencji. Prawo do rzetelnego procesu nie sprowadza się bowiem do rozpoznania sprawy przez sędziego powołanego w prawidłowej procedurze, a do rozpoznania jej przez bezstronny sąd ustanowiony ustawą. W sytuacji, gdy sąd jest bezstronny i nie zachodzą przesłanki testu Ástráðsson, to pomimo wadliwości powołania członka jego składu nie dochodzi do naruszenia praw jednostki, wynikających z Konwencji. Wadliwość składu, zgodnie z orzecznictwem ETPC powoduje bowiem wyłącznie ryzyko naruszenia art. 6 EKPC, którego realizację należy zbadać w każdej konkretnej sprawie. 122. Jak wskazuje bowiem Komisja Wenecka w punkcie 42 opinii, „jak we wszystkich przypadkach, w których podstawowe zasady EKPC wchodzą w konflikt, w takich przypadkach należy rzeczywiście znaleźć równowagę, aby ustalić, czy istnieje pilna potrzeba – o istotnym i nieodpartym charakterze – uzasadniająca odejście od zasady pewności prawa i mocy rzeczy osądzonej. To, czy takie naruszenie uzasadnia zwolnienie z res iudicata, należy oceniać indywidualnie”. Również ODIHR w punkcie 85. Noty, wskazuje wprost, że „automatyczne wznowianie wszystkich spraw, których omawiany problem dotyczy nie znalazłoby uzasadnienia, jako że udział wadliwie powołanego sędziego sam w sobie nie wystarcza do uchylenia powagi rzeczy osądzonej nadanej orzeczeniom krajowym”. „W tym względzie prawo do sprawiedliwego procesu przed niezawisłym i bezstronnym sądem ustanowionym ustawą nie oznacza bowiem prawa do wznowienia postępowania wyłącznie na podstawie stwierdzenia przez ETPC naruszenia EKPC. Nawet w przypadku wyroków	

			pilotażowych nie ma obowiązku ponownego otwierania wszystkich spraw krajowych, które mają powagę rzeczy osądzonej” (zob. punkt 52 noty). Oczywistym jest przy tym w świetle powyższego, że proste ograniczenie przedmiotowe w postaci dopuszczenia do wznowienia spraw, w których podniesiony był zarzut nienależytej obsady sądu, a więc rezygnacja z automatycznego uchylenia wszystkich spraw z udziałem wadliwie powołanych sędziów, nie spełnia wymogów stawianych projektowanemu mechanizmowi. W dalszym ciągu projektuje się bowiem mechanizm, za pomocą którego uchylać się będzie orzeczenia wyłącznie z powodu wadliwości powołań członków wydających je składów, a więc wbrew wskazaniom ETPC, ODIHR oraz Komisji Weneckiej. 123. Mechanizm wznowienia postępowań nie może zatem zostać ograniczony do badania czy w konkretnej sprawie orzekł sędzia powołany na wniosek wadliwie ukształtowanej KRS (co stanowić może wyłącznie jego warunek wstępny), ale, musi uwzględniać rzeczywisty wpływ wadliwości powołania sędziego na bezstronność sądu w konkretnej procedurze oraz jego status jako „sądu ustanowionego ustawą”. Zdaniem ODIHR, „ocena skutków orzeczeń sędziów powołanych w sposób wadliwy powinna obejmować test równowagi między prawem jednostki do sądu ustanowionego ustawą a wymogami interesu publicznego w zakresie pewności prawa, w tym stabilności orzeczeń i poszanowania zasady powagi rzeczy osądzonej. Test ten wiąże się z zastosowaniem zindywidualizowanego podejścia, które odpowiednio uwzględnia potrzeby wszystkich stron w zakresie dostępu do wymiaru sprawiedliwości, a także prawa i interesy osób trzecich” (pkt 29 Noty). 124. Wskazane zapatrywanie potwierdza uchwała składu Trzech Izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., zgodnie z którą jedynie w przypadku, gdy sędzia został powołany do Sądu Najwyższego przez KRS w składzie ukształtowanym ustawą nowelizującą z 2017 r., taką obsadę sądu należy uznać za nienależytą lub sprzeczną z obowiązującymi przepisami prawa w odniesieniu do wszystkich orzeczeń wydanych po dniu podjęcia uchwały lub bez względu na datę, jeśli zostały wydane z udziałem sędziów (obecnie zniesionej) Izby Dyscyplinarnej (zastąpionej następnie przez Izbę Odpowiedzialności Zawodowej). Jeśli chodzi zaś o składy orzekające w sądach powszechnych lub wojskowych, Sąd Najwyższy podkreślił, że do takiego wniosku można dojść tylko wtedy, gdy wadliwość procesu	

			powoływania prowadzi, w konkretnych okolicznościach, do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności (pkt 2 uchwały). 125. Wracając ponownie do wyroku w sprawie Ástráðsson przeciwko Islandii, ETPC wskazuje, że w procesie weryfikacji orzeczeń wydanych z udziałem wadliwie powołanych sędziów, koniecznym jest usunięcie wyłącznie „fundamentalnych wad lub pomyłek sądowych” (pkt 238), nie zaś każdego takiego orzeczenia. ETPC wskazuje również w wyroku w sprawie Riabych przeciwko Rosji, nr 52854/99, 24 lipca 2003 r., pkt. 51-52, że „kontrola nadzwyczajne (lub podobne środki) – tam, gdzie są one dopuszczalne – lub inne procedury lub mechanizmy kontroli lub ponownego rozpatrywania spraw powinny być przeprowadzane jedynie w celu korygowania błędów i pomyłek sądowych, którym można przypisać znaczenie podstawowe”. Idąc dalej za orzecznictwem ETPC, w sprawach Ástráðsson przeciwko Islandii, Wąteśa przeciwko Polsce czy Moreira Ferreira przeciwko Portugalii (Nr 2) Trybunał jasno wskazuje, że odejście od zasad pewności prawa i powagi rzeczy osądzonej jest uzasadnione, gdy istnieje pilna potrzeba wynikająca z okoliczności o charakterze materialnym i przynaglącym do interwencji jurysdykcyjnej, takich jak skorygowanie fundamentalnych wad postępowania przed sądami niższej instancji, nadużycie prawa procesowego, oczywiste błędy w stosowaniu prawa materialnego, poważne naruszenia przepisów procesowych prowadzące do pomyłki sądowej lub odmowy wymiaru sprawiedliwości. 126. Podobny pogląd prezentuje TSUE w sprawie Skoma-Lux sro przeciwko Celní ředitelství Olomouc (Wielka Izba), sprawa nr C-161/06, 11 grudnia 2007 r., pkt. 71-72. Z kolei w sprawie W.Ż. C-487/19, wskazuje on na możliwość uznania orzeczenia za nieistniejące, gdy nieprawidłowość procesu powołania ma podstawowe znaczenie i zagrożona jest prawidłowość skutku, do którego proces ten doprowadził, przez co powstają uzasadnione lub poważne wątpliwości co do niezawisłości i bezstronności danego sędziego w sprawie, w której kwestionowany jest wydany przez niego wyrok lub postanowienie. 127. ODIHR wskazuje, że ponowne rozpatrzenie lub wznowienie postępowania zazwyczaj nie następuje automatycznie i ogólnie podlega warunkom wstępnym, a wniosek powinien spełniać kryteria dopuszczalności, przy czym powinny również istnieć pewne zabezpieczenia, aby nie dopuścić do nadużywania takich procedur (pkt 41 Noty). Wskazać należy, że w przypadku projektowanego	

			mechanizmu formalne warunki wstępne, które mają zredukować możliwość wzruszania wszystkich orzeczeń, a więc ograniczenie jego zakresu do spraw, w których strona podniosła zarzut niewłaściwej obsady sądu oraz miesięczny termin na jego zainicjowanie stają się jednocześnie jedyną przesłanką uchylenia orzeczenia będącego jego przedmiotem. 128. Pomimo szeroko opisywanego w uzasadnieniu projektu rzekomego zakresu kognicji sądów rozpoznających wnioski, które mają brać pod uwagę „wszelkie zasady leżące u podstaw unijnego i krajowego porządku prawnego”, „w każdej indywidualnej sprawie”, nie sposób nie zauważyć, że ich rola sprowadzać ma się w rzeczywistości do działania charakterystycznego nie dla sądu, a dla organu administracji, stwierdzającego jedynie zaistnienie formalnych, a wskazanych w powyższym akapicie przesłanek wydania decyzji administracyjnej o uchyleniu wszelkich judykatów wydanych przez sąd, w skład którego wchodził wadliwie powołany sędzia. Sąd nie bada bowiem, jak ma to miejsce w przypadku apelacji czy nadzwyczajnych środków zaskarżenia faktu wadliwej obsady sądu, albowiem ta jest z góry określona przez ustawodawcę i nie podlega ocenie również pod kątem jej wpływu na treść orzeczenia. Podobnie samo rozstrzygnięcie, w przypadku stwierdzenia przez sąd zaistnienia w sprawie formalnych przesłanek dopuszczalności wniosku, określone jest z góry przez ustawodawcę i podlega ocenie sądu w sprawach cywilnych i sądowoadministracyjnych wyłącznie co do nieodwracalności skutków prawnych skarżonego orzeczenia. 129. Jeśli, zdaniem ODIHR, wprowadzenie nadzwyczajnej kontroli prawomocnych orzeczeń sądowych w postaci skargi nadzwyczajnej budzi poważne obawy dotyczące niezgodności z podstawowymi zasadami praworządności, w tym zasadą powagi rzeczy osądzonej oraz prawem dostępu do wymiaru sprawiedliwości, to zupełnie oczywista jest powyższa niezgodność w przypadku wprowadzenia mechanizmu automatycznego uchylenia prawomocnych orzeczeń, bez badania wpływu wadliwości powołania sędziego na bezstronność sądu w konkretnej procedurze. ODIHR zauważa co prawda potencjalną możliwość uchylenia orzeczeń ex lege, do czego prowadzi de facto projektowany mechanizm, ale z uwagi na to, że niesie on znaczne ryzyko nadmiernej ingerencji lub nadmiernego wpływu na konkretne sprawy ze strony władzy ustawodawczej, stanowiąc zagrożenie dla zasady podziału władzy i niezawisłości sądów, a w ostatecznym rozrachunku –	

			praworządności, uznaje ostatecznie, że mechanizm taki wykracza poza margines swobody oceny (pkt 44 Noty). 130. W świetle powyższych rozważań uznać należało, że projektowane rozwiązanie, polegające na automatycznym uchylaniu na wniosek stron orzeczeń sądów powszechnych, bez merytorycznego badania wpływu wadliwości powołań zasiadających w nich sędziów na bezstronność sądu w konkretnej sprawie oraz na jego status jako „sądu ustanowionego ustawą” narusza standardy praworządności, prowadząc do zachwiania równowagi pomiędzy zasadami powagi rzeczy osądzonej i pewności prawa, a prawem do rzetelnego procesu. Innymi słowy, prawo do rzetelnego procesu nie uzasadnia w żaden sposób uchylenia prawomocnego orzeczenia, wydanego przez bezstronny sąd ustanowiony ustawą, wyłączenie z uwagi na wadliwość powołania członka jego składu, albowiem rozpoznanie sprawy przez taki sąd realizuje to prawo, pomimo formalnej wadliwości powołania sędziego. Brak jest w takiej sytuacji jakichkolwiek podstaw do naruszenia fundamentalnej dla praworządności zasady powagi rzeczy osądzonej oraz pewności prawa. Sama wadliwość powołania, która w przypadku sądów powszechnych, zgodnie z uchwałą trzech Izb SN, nie jest tożsama z pozbawieniem sądu przymiotu bezstronności, nie jest bowiem fundamentalną wadą proceduralną, wymagającą korekty z naruszeniem powołanych zasad Konwencji. Rozwiązanie to w żaden sposób, wbrew treści uzasadnienia projektu, nie pozwala na zindywidualizowane poszukiwanie przez sądy równowagi pomiędzy przełamaniem zasady pewności prawa i zapewnieniem stronie skutecznej ochrony sądowej oraz ochrony innych wartości leżących u podstaw przepisów mających zastosowanie w konkretnej sprawie, albowiem nakazuje uchylać wszystkie wyroki wydane przez sądy w skład których wchodził wadliwie powołany sędziowie, jedynie z ilościowym, a nie jakościowym ich ograniczeniem, wynikającym z wprowadzonych warunków formalnych dopuszczalności wniosku. 131. Na marginesie wskazać należy w tym miejscu, że jedynie w przypadku uwzględnienia w projektowanych przepisach konieczności badania wpływu wadliwości powołania sędziego na bezstronność tworzonego przez niego sądu oraz jego statusu jako „sądu ustanowionego ustawą”, cały mechanizm jest logicznie spójny. Z uzasadnienia projektu wynika bowiem, że projektodawcy błędnie utożsamiają wadliwość powołania sędziów, wchodzących w skład sądu nie	

			tylko z brakiem jego bezstronności, ale w ogóle z nieistnieniem tych sądów w rozumieniu konstytucyjnym. W takim jednak wypadku nie byłoby w ogóle potrzeby wznawiania jakichkolwiek postępowań, albowiem żadne z wydanych orzeczeń nie istniałoby ex lege, zaś ustawodawca nie miałby możliwości ograniczenia ich wzruszenia formalnymi przesłankami dopuszczalności wniosku strony lub uczestnika postępowania. Powyższe pozostaje jednak w całkowitej sprzeczności z orzecznictwem ETPC, TSUE oraz opiniami Komisji Weneckiej czy notami ODIHR, których liczne zalecenia byłby wówczas zupełnie bezprzedmiotowe. 132. Ustanowiony w orzeczeniu Ástráðsson przeciwko Islandii test, mający na celu ustalenie, czy wady w procedurze powoływania sędziów stanowią naruszenie prawa do „sądu ustanowionego ustawą” wskazuje trzy łączne kryteria: (1) czy doszło do wyraźnego naruszenia prawa wewnętrznego, (2) czy naruszenia prawa krajowego odnoszą się do fundamentalnej zasady procedury powoływania sędziów oraz (3) czy stwierdzone naruszenia prawa do „sądu ustanowionego ustawą” zostały poddane skutecznej kontroli i naprawione przez sądy krajowe. Pytanie brzmi zatem, czy system sądowy jako całość był w stanie zaradzić uchybieniu lub domniemanemu naruszeniu prawa do „sądu ustanowionego ustawą”. Jak wskazuje w swej nodzie ODIHR, przykładem może być sytuacja, gdy postanowienie podjęte przez wadliwie powołanego sędziego lub wadliwie powołany sąd zostało zaskarżone, a sąd wyższej instancji rozpatrujący środek zaskarżenia był wolny od tego samego rodzaju uchybień; można wówczas uznać, że sąd wyższej instancji zapewnił skuteczny środek odwoławczy, nawet jeśli utrzymał w mocy postanowienia wadliwie powołanych sędziów bądź nie zakwestionował ich statusu lub nie wziął go pod uwagę. Istotne jest jedynie to, czy sąd drugiej instancji, będący niezawisłym i bezstronnym sądem „ustanowionym ustawą”, miał możliwość zbadania orzeczenia wadliwie powołanego sędziego (lub sądu), a także czy miał nieograniczone prawo orzekania i mógł przeanalizować wszystkie kwestie faktyczne i prawne istotne dla rozstrzygnięcia sporu, dokonując w ten sposób zadośćuczynienia za pierwotne naruszenie art. 6 ust. 1 EKPC (pkt 39 Noty). 133. ETPC i TSUE nie wymagają bowiem wznowienia postępowania we wszystkich przypadkach, zaś wszelkie zalecenia ODIHR, dotyczące mechanizmów wzruszania orzeczeń, dotyczą wyłącznie skutków takich judykatów wadliwie powołanych sędziów, które mają powagę rzeczy	

			osądzonej i w odniesieniu do których kwestie faktyczne i prawne nie zostały zbadane przez sąd wyższej instancji będący niezawistym i niezależnym sądem „ustanowiony ustawą”, co stanowiłoby zadośćuczynienie za pierwotne naruszenie art. 6 ust. 1 EKPC. Proponowane regulacje nie uwzględniają tego zagadnienia, prowadząc do uchylenia wszystkich wyroków, również tych, w których zarzut niewłaściwej obsady sądu był podniesiony w apelacji, a następnie wyrok został utrzymany przez sąd odwoławczy w prawidłowym składzie. Co więcej, nakazują one uchylać orzeczenia sądów pierwszej instancji i przekazywać je do ponownego rozpoznania, w przypadku rozpoznawania apelacji od wyroku wadliwie ukształtowanego sądu (por. np. art. 33 ust. 15 projektu), pomimo możliwości merytorycznego zbadania przez sąd drugiej instancji zaskarżonego wyroku i orzekania co do istoty, naprawiając w ten sposób ewentualne wady orzeczenia wydanego przez sąd pozbawiony przymiotu bezstronności. Należy wskazać, że projektodawca w omawianym wypadku wadliwie utożsamia prawo do rzetelnego procesu z koniecznością dwuinstancyjnego rozpoznania sprawy przez bezstronny sąd, podczas gdy zalecenia ODIHR wskazują, że wystarczające jest zapewnienie rozpoznania takiej sprawy przez sąd ustanowiony ustawą w drugiej instancji. 134. Powyższe, w zakresie wzruszania prawomocnych orzeczeń wadliwie obsadzonych sądów pierwszej instancji, które zostały już ocenione przez prawidłowo ukształtowane sądy odwoławcze, prowadzi ponownie do rażącego naruszenia przez projektowane przepisy zasady powagi rzeczy osądzonej oraz pewności prawa, przy uprzednim zapewnieniu już stronom i uczestnikom postępowań prawa do rzetelnego procesu w drugiej instancji. W zakresie konieczności uchylania orzeczeń przez sądy drugiej instancji w sprawach będących w toku wkracza natomiast w materię kodeksową, wprowadzając nieznaną tym ustawom bezwzględną przyczynę odwoławczą w procesie karnym oraz przesłankę nieważności postępowania w procesie cywilnym, które nie istniały w chwili orzekania przez sąd pierwszej instancji.	
110.	art. 33	Prokuratoria Generalna Rzeczypospolitej Polskiej	W rozdziale 4 projekt proponuje wzruszalność orzeczeń wydanych przez osoby powołane do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego na skutek uchwał podjętych przez Krajową Radę Sądownictwa w latach 2018-2025. Projektodawca przewidział możliwość uchylenia prawomocnego wyroku lub postanowienia orzekającego co do istoty sprawy, zapadłego przed wejściem	Uwaga niezasadna

			w życie ustawy, o ile strona podnosiła we właściwym dla danego postępowania czasie zarzuty co do prawidłowości obsady sądu. Mając na uwadze treść uchwały składu połączonych Izb Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., rekomendujemy dodatkowe ograniczenie możliwości wzruszenia prawomocnego orzeczenia jedynie do sytuacji, w której zostanie przez stronę przynajmniej uprawdopodobnione, że wadliwość procesu powoływania sędziego prowadziła, w okolicznościach konkretnej sprawy, do naruszenia prawa do sądu. Nie można bowiem wykluczyć, że mimo składania wniosków o wyłączenie sędziego opartych na zarzucie wadliwości ukształtowania składu sądu, w konkretnych przypadkach brak było uzasadnionych przesłanek do stwierdzenia braku bezstronności sędziego. W art. 33 ust. 6 i art. 35 ust. 5 projekt przewiduje, że w przypadku orzeczeń, które wywołały nieodwracalne skutki prawne, odstępuje się od uchylecia orzeczenia na rzecz stwierdzenia, że orzeczenie wydano z naruszeniem prawa. Rozwiązanie to ma stwarzać stronie podstawę do domagania się od Skarbu Państwa odszkodowania z tytułu szkody wyrządzonej przez wydanie takiego orzeczenia bez uprzedniego stwierdzenia niezgodności orzeczenia z prawem w odrębnym postępowaniu sądowym, co potwierdza uzasadnienie projektu. Projekt nie wskazuje jednak skutków finansowych i konsekwencji wszczynania postępowań odszkodowawczych przez podmioty uprawnione na podstawie takiego stwierdzenia. Z uwagi na trudności w oszacowaniu rzeczywistej liczby orzeczeń, które miałyby podlegać wzruszeniu albo stwierdzeniu ich niezgodności z prawem oraz rozmiaru szkód powstałych z tego tytułu, rekomendujemy przeanalizowanie skutków proponowanych rozwiązań, również w zakresie dopuszczalności proporcjonalnego ograniczenia roszczeń związanych z orzeczeniami zapadłymi z udziałem osób o których mowa w art. 3 ust. 1 albo art. 5 ust. 1 projektu ustawy, przy jednoczesnym zachowaniu prawa do sądu.	
111.	art. 34	Rzecznik Praw Obywatelskich	2.2. Sprawy karne (art. 34 projektu) Proponowana regulacja wzruszania orzeczeń w sprawach karnych budzi niżej wskazane zastrzeżenia. Po pierwsze, wątpliwości budzi wyłączenie zastosowania art. 435 k.p.k., którego istotą jest tzw. dobrodziejstwo cudzego środka odwoławczego, czyli przełamanie prawomocności orzeczenia w odniesieniu do innej osoby niż ta, która składała środek zaskarżenia. W uzasadnieniu do projektu ustawy nie	Uwaga niezasadna

			wyjaśniono, dlaczego wyłączone zostało zastosowanie tego przepisu. Wprowadza on ważną gwarancję z perspektywy wymiaru sprawiedliwości, eliminując możliwość występowania w obrocie prawnym dwóch sprzecznych orzeczeń. Jeśli bowiem nie byłoby art. 435 k.p.k., to oskarżony, który wniósł apelację, na skutek której np. postępowanie karne zostało umorzone z powodu niepodlegania karze, a drugi z oskarżonych nie zaskarżył wyroku skazującego, a te same okoliczności przemawiałyby za zastosowaniem wobec niego art. 17 § 1 pkt 4 k.p.k., w obrocie prawnym występowałyby dwa rozbieżne orzeczenia – te same okoliczności faktyczne, w sprawie z tzw. łączności przedmiotowej (art. 34 k.p.k.) raz doprowadziły do umorzenia postępowania, a raz do skazania. Projektowane przepisy z powodów, jakie nie zostały wskazane w uzasadnieniu, dopuszczają taką możliwość akceptując niejako sytuację, w której sąd niebędący sądem ustanowionym ustawą wydał – jak się okazało na skutek ponownego postępowania – niestuszne orzeczenie, które nie może zostać w żaden sposób wzruszone. Jak to bowiem zostało wskazane, projektowane przepisy – art. 34 ust. 11 – wyłączają możliwość wznowienia postępowania. Po drugie, automatyzm procedury uchylecia orzeczenia na wniosek strony – o którym była już mowa powyżej – jest szczególnie wątpliwy w sprawach karnych. Wprowadzony automatyzm prowadził będzie do: i) niepewności prawnej w związku z możliwością wzruszenia orzeczeń uniewinniających, umarzających postępowanie i innych korzystnych dla oskarżonego wyłącznie na tej podstawie, że w składzie zasiadał sędzia z grupy „żółtej” lub grupy „czerwonej”; ii) możliwości istnienia w systemie prawnym dwóch sprzecznych rozstrzygnięć w sprawie tożsamej przedmiotowo, z powodu wyłączenia art. 435 k.p.k.; iii) wyłączenia indywidualnej i konkretnej oceny bezstronności i niezależności sędziego sądu powszechnego w konkretnej sprawie, a zatem wyłączenia stosowania uchwały trzech izb SN. Po trzecie, projektodawca zakłada wyłączenie stosowania art. 542 § 3 k.p.k., czyli procedury, która obecnie służy do oceny, czy wadliwość powołania sędziego miała na tyle istotny charakter, że stwarza obiektywnie i realnie istniejące zagrożenie dla jego niezależności i bezstronności. Obecnie wykorzystywany mechanizm jest wdrożeniem uchwały trzech izb SN. Sąd Najwyższy i sądy apelacyjne wypracowały przesłanki, jakie należy wziąć pod uwagę oceniając zasadność wniosku o wznowienie postępowania. Co więcej, ten mechanizm	

			zapewnia odpowiednią ochronę wyroków korzystnych dla oskarżonego (art. 542 § 5 k.p.k.), a także – nie jest ograniczony czasowo, jeśli chodzi o wznowianie orzeczeń niekorzystnych dla oskarżonego. Projektodawca traktuje zarzut nieprawidłowej obsady sądu jako wadę epizodyczną, tj. mogącą się zaktualizować jedynie w ciągu miesiąca od wejścia w życie projektowanych przepisów. Rozwiązanie przewidziane w projekcie daje jednostkom jedynie pozorną ochronę, ponieważ ma ona węższy zakres, jest ograniczona czasowo i uzależniona od spełnienia przesłanek formalnych. Trudno też przewidzieć, czy po wejściu w życie przepisów sądy nie będą starały się wypracować przesłanek wzruszenia orzeczenia na wniosek strony, by nie prowadzić ponownie postępowań, w których nie może zapaść inne orzeczenie niż takiej samej treści, jak orzeczenie wydane przez sędziego z grupy „żółtej”, a jednocześnie okoliczności towarzyszące powołaniu tej konkretnej osoby na stanowisko sędziowskie – poza nominacją przez obecną KRS – nie budzą wątpliwości.	
112.	art. 34	I Zastępca Prokuratora Generalnego – Prokurator Krajowy	Art. 34 ust. 2 projektu stanowi, że uchylenie orzeczenia kończącego sądowe lub postępowanie dyscyplinarne wydane przed dniem wejścia w życie ustawy przez sąd powszechny lub sąd wojskowy w drugiej instancji, jeżeli strona w czasie właściwym dla złożenia wniosku o wyłączenie sędziego podnosiła zarzuty co do prawidłowości składu sądu drugiej instancji lub co do niezawisłości lub bezstronności uczestniczącej w tym składzie osoby z powodu okoliczności związanych z jej powołaniem do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego i następnie na tej podstawie wniosła kasację, chyba że nie miała uprawnienia do zaskarżenia prawomocnego orzeczenia kasacją. Powyższy przepis w końcowej części jest nieprecyzyjny. W istocie bowiem nie chodzi o brak uprawnienia po stronie określonej osoby do wywiedzenia kasacji, tylko o to, że przepisy prawa procesowego nie pozwalały na wywiedzenie kasacji z uwagi na określoną treść wyroku, a więc, że dana sprawa nie jest sprawą kasacyjną.	Uwaga niezasadna
113.	art. 34	Prokuratura Regionalna w Katowicach (Prokuratorzy okręgu katowickiego)	Prokuratorzy okręgu katowickiego wskazali, że wątpliwości budzić mogą przede wszystkim zapisy rozdziału 4 – „wzruszanie orzeczeń wydanych przez osoby powołane do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego na skutek uchwał podjętych przez Krajową Radę Sądownictwa w latach 2018-2025.” Powołane zapisy przewidują uchylenie z mocy prawa orzeczeń wydanych przez określoną w tych przepisach grupę osób, piastującą w latach 2018-2025	Uwaga niezasadna

			stanowiska sędziów różnych szczebli, pod warunkiem, że strona w trakcie trwania danego procesu, z zachowaniem określonych wymogów proceduralnych, w tym terminów, składała stosowne wnioski o wyłączenie sędziego czy też zarzuty co do prawidłowości składu sądu, związane z naruszeniem bezstronności czy też niezawisłości sędziowskiej, są to zatem zapisy powodujące daleko idące skutki prawne. Zwraca przy tym uwagę niespójność przyjętych rozwiązań. Projekt przedmiotowej ustawy – w stosunku do pierwszego stanowiska sędziowskiego – kwestionuje w całości skuteczność powołania, a zatem uznaje, że orzeczenia wydane były przez „osobę” zajmującą stanowisko, a nie sędziego, taką też terminologią poszczególne zapisy zawarte w omawianym Projekcie się posługują. Przy czym regulacje Projektu różnicują konsekwencje wynikające z prowadzonych przez tego rodzaju „osoby” postępowań sądowych, nierzadko o identycznej materii, na takie w których strony zgłosiły określone żądania, wnioski, zarzuty oraz takie gdzie nie miało to miejsca. Co najistotniejsze premiowane mają być – uchyleniem orzeczenia – tego rodzaju postępowania gdzie zgłoszono owe zarzuty, choć przecież jedynie w tej kategorii postępowań sądy odwoławcze dokonywały niezawisłej, niezależnej, opartej o wypracowane mechanizmy, kontroli zachowania bezstronności, niezawisłości sędziowskiej przy orzekaniu i powołaniu na dane stanowisko. Reasumując, tam gdzie miała miejsce forma kontroli bezstronności sędziego w tym związanej bezpośrednio z powołaniem go na dany urząd sędziowski, wydawane przez niego orzeczenia zostaną uchylone, a tam gdzie nie miała miejsce żadna forma kontroli, orzeczenia nadal będą funkcjonowały. Praktyka wskazuje, że tego rodzaju kontrola nie była zjawiskiem incydentalnym, dotyczyła szeregu postępowań, zwłaszcza, że stworzono mechanizmy pozwalające na łatwą identyfikację, czy w danym składzie bierze udział sędzia, którego powołanie było wynikiem uchwał Krajowej Rady Sądownictwa podjętych w latach 2018-2025. To z kolei powoduje, że liczba uchylonych w oparciu o rozwiązania Projektu orzeczeń będzie nieporównywalnie większa aniżeli liczba postępowań, w ramach których kwestionowano prawidłowość powołania na dane stanowisko sędziowskie w wyniku uchwał Krajowej Rady Sądownictwa. Skutkiem uchylenia poszczególnych orzeczeń, wydawanych w okresie 8 lat, może być również przedawnienie odpowiedzialności karnej (zwłaszcza gdy np. wyrok zapadł kilka lat wstecz) w konsekwencji uniknięcie odpowiedzialności karnej,	

			przedawnienie roszczeń pozakarnych, upadek zabezpieczeń roszczeń w procesach cywilnych (choćby alimentacyjnych) i szereg innych konsekwencji, w tym znaczne wydłużenie trwania poszczególnych postępowań. Uwagi przedstawione przez Prokuratora Okręgowego w Katowicach w zakresie jakim dotyczą rozwiązań przyjętych w rozdziale 4 projektowanej ustawy, zasługują na rozważenie. Chodzić tu będzie oczywiście o wyważenie wartości dóbr, to jest z jednej strony prawa do niezależnego i niezawisłego sądu (czyli wymiaru sprawiedliwości sprawowanego przez konstytucyjnych sędziów) z drugiej zaś strony pewności prawa, pewności obrotu prawnego, zapewnienia niezakłóconego funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości. Z uzasadnienia Projektu wynika, że projektodawca przeprowadził rozważania w tej materii, dokonano ważenia wskazanych dóbr. Niemniej jednak można znaleźć argumenty przemawiające za wzmożeniem ochrony dobra, jakim jest pewność prawa i powaga rzeczy osądzonej. Nie można odmówić racji Prokuratorowi Okręgowemu w Katowicach kiedy wskazuje, że część przypadków objętych dyspozycją przepisów art. 33 czy też art. 34 projektu, dotyczyło będzie sytuacji, gdzie strona podnosiła we właściwym czasie dla danego postępowania zarzuty co do prawidłowości obsady sądu, a następnie zarzuty te przedstawiła w środku zaskarżenia i mogły one zostać rozpoznane przez sąd odwoławczy (należycie obsadzony), z uwzględnieniem stanowiska wyrażonego w uchwale połączonych izb Sądu Najwyższego, sygnatura BSA I-4110-/20, zgodnie z którym nienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. albo sprzeczność składu sądu z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c. zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego w sądzie powszechnym albo wojskowym na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 roku o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw, jeżeli wadliwość procesu powoływania prowadzi, w konkretnych okolicznościach, do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności. Z oczywistych względów aprobatą dla stanowiska Prokuratora Okręgowego w Katowicach, odnosi się wyłącznie do osoby powołanej na urząd sędziego w sądzie powszechnym albo wojskowym, na wniosek Krajowej Rady	

			Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 roku o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw. Dodatkowym argumentem, przemawiającym za stanowiskiem Prokuratora Okręgowego w Katowicach, jest fakt, że projekt jednak przewiduje w pewnych wypadkach, przynajmniej na okres ustawowej delegacji, sanację <i>votum</i> sędziego „ustawowego” do orzekania. Można zatem rozważyć wyłączenie „automatyzmu” regulacji wskazanych przepisów, w odniesieniu do sędziów, o których mowa w przepisie art. 4 ust. 1 Projektu, dodatkowo jednak z zastrzeżeniem, że wyłączenie nie będzie dotyczyło sędziów wobec których znalazła zastosowanie regulacja art. 27 ust. 1 Projektu. W tym miejscu warto też zwrócić uwagę, że regulacja przepisu art. 27 ust. 1 Projektu nie przewiduje terminu na zgłoszenie wniosku o odwołanie sędziego z delegowania, co wydaje się być mankamentem z punktu widzenia stabilności funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości.	
114.	art. 34	Stowarzyszenie Absolwentów i Aplikantów KSSiP VOTUM	135. Skutki orzeczenia wywołanego wnioskiem strony lub uczestnika postępowania zróżnicowano w projekcie wyłącznie pomiędzy postępowaniem karnym, a postępowaniami cywilnym i sądownoadministracyjnym, dopuszczając w przypadku dwóch ostatnich możliwość odstąpienia od uchylecia orzeczenia i ograniczenia rozstrzygnięcia do stwierdzenia wydania go z naruszeniem prawa, jeżeli orzeczenie to wywołało nieodwracalne skutki prawne. Jednocześnie nie wzięto pod uwagę zapatrywania, zgodnie z którym w przypadku postępowań cywilnych, które mają szczególny charakter w porównaniu z postępowaniem karnym lub sądownoadministracyjnym; odstępstwo od zasady rei iudicatae w takich sprawach mogłoby wpłynąć nie tylko na stosunki między stronami postępowania, ale także na prawa i sytuację prawną osób trzecich działających w dobrej wierze, na które przeniesiono by ciężar takiego odstępstwa. Dlatego w postępowaniu cywilnym bardziej odpowiednie może być ustanowienie odpowiednich procedur odszkodowawczych. W sprawach cywilnych co do zasady szkodę można naprawić bowiem finansowo, a co za tym idzie interes jednostki nie wymaga naruszenia zasady powagi rzeczy osądzonej i pewności prawa. 136. Stowem, jeżeli uchYLENIE mocy wiążącej orzeczenia wadliwie powołanego sędziego miałoby w konsekwencji negatywny wpływ na prawa, sytuację prawną lub interesy strony postępowania lub osób trzecich działających w dobrej wierze, sytuacji tej można by zadośćuczynić poprzez odpowiedzialność	Uwaga niezasadna

			odszkodowawczą państwa, ale wadliwe orzeczenie sądowe zachowałoby moc, wywołując skutki prawne i chroniąc tym samym osoby trzecie, które nie uczestniczyły w postępowaniu przed niemożliwymi do przewidzenia skutkami uchylenia orzeczenia. Nietrudno wyobrazić sobie bowiem orzeczenia sądów w sprawach cywilnych, które same z siebie nie doprowadziły co prawda do nieodwracalnych skutków prawnych, lecz w wyniku upływu czasu i respektowania ich treści przez strony oraz pozostające w zaufaniu do prawomocnych orzeczeń osoby trzecie, doszło do takich zmian w stosunkach, które wywołały dalsze, a niewynikające z samego orzeczenia, nieodwracalne lub ciężkie do odwrócenia skutki. 137. Jak wskazuje ODIHR, „w przypadku, gdy wznowienie postępowania i instytucja restitutio in integrum nie są możliwe, alternatywnym środkiem zaradczym może być odszkodowanie pieniężne, o ile dana osoba wykaże bezpośredni związek przyczynowy między naruszeniem a poniesioną szkodą, wykraczającą poza szkodę wynikającą z faktu wadliwego powołania sędziego” (pkt 88 Noty). Projektowane przepisy w nie realizują powyższych zaleceń.	
115.	art. 35	Rzecznik Praw Obywatelskich	2.3. Sprawy sądowo-administracyjne (art. 35 projektu) Proponowana regulacja wzruszania orzeczeń w sprawach sądowo- administracyjnych budzi niżej wskazane zastrzeżenia. Po pierwsze, art. 35 ust. 6 projektu wyłącza możliwość wzruszania „prawomocnych wyroków wojewódzkich sądów administracyjnych uwzględniających skargę w całości”. A contrario możliwe będzie wzruszanie orzeczeń WSA uwzględniających skargi w części, a także orzeczeń uwzględniających w całości sprzeczny od decyzji administracyjnych, co może powodować poważne zawirowania prawne o skali trudnej do przewidzenia, skutkujące koniecznością wznawiania znacznej liczby postępowań przed organami administracji publicznej bądź trudnościami związanymi z ponownym rozpatrzeniem przez sąd skargi także w uwzględnionej uprzednio części przy zmienionych okolicznościach faktycznych (np. upływ terminu na stwierdzenie nieważności uchwały lub zarządzenia organu jednostki samorządu terytorialnego – por. m.in. art. 94 u.s.g. w zw. z art. 147 § 1 p.p.s.a.) i prawnych (np. podjęcie przez NSA uchwały abstrakcyjnej po wydaniu pierwotnego orzeczenia). Po drugie, projekt nie zawiera przepisu, który umożliwiłby NSA „wyprostowanie” całości sprawy w przypadku, w którym po wydaniu wzruszanego wyroku toczyło się dalej postępowanie administracyjne – poprzez chociażby uchylenie wydanych w tym postępowaniu aktów	Uwaga niezasadna

			administracyjnych. Po trzecie, projekt przyznaje możliwość wzruszenia orzeczenia sądu administracyjnego stronom postępowania na takich samych zasadach dla obywateli i organów administracji publicznej. W konsekwencji organy władzy publicznej będą mogły wzruszać korzystne dla obywateli orzeczenia sądów administracyjnych, co budzi poważne wątpliwości z punktu widzenia konstytucyjnej zasady zaufania obywatela do państwa (art. 2 Konstytucji). Należy dodać, że organy władzy publicznej nie są adresatami wolności i praw człowieka, a więc również prawa do niezależnego sądu ustanowionego ustawą (art. 45 ust. 1 Konstytucji i art. 6 ust. 1 EKPC). Po czwarte, wydaje się, że z uwagi na wpływ wzruszenia prawomocnych orzeczeń sądów administracyjnych na potencjalnie nieograniczony krąg podmiotów, należałoby przynajmniej rozważyć ograniczenie możliwości wzruszania orzeczeń zapadłych w sprawach ze skarg na akty prawa miejscowego na rzecz stwierdzenia ich wydania z naruszeniem prawa. Po piąte, niespójne z założeniami projektu jest ograniczenie w art. 35 ust. 1 projektu możliwości wzruszenia orzeczenia WSA do sytuacji, w której strona podniosła zarzuty wadliwości składu w skardze kasacyjnej. Takie sformułowanie wykluczy wzruszanie kończących postępowanie orzeczeń WSA, w postępowaniach, które zakończyły się przed NSA na skutek rozpoznania zażalenia.	
116.	art. 37	Stowarzyszenie Absolwentów i Aplikantów KSSiP VOTUM	138. ETPC stwierdził w wyroku w sprawie Watęsa przeciwko Polsce, że wprawdzie „brak niezależności zreformowanej KRS generalnie skutkuje wadami podważającymi niezawisłość i bezstronność sądu, to jednak skutki tego różnią się w zależności od rodzaju sądu i jego miejsca w strukturze sądownictwa”. W związku z tym konieczne wydaje się pewne rozróżnienie pomiędzy rodzajami i szczeblami sądów, a tym samym pomiędzy orzeczeniami sądów wyższej instancji, zwłaszcza Sądu Najwyższego, a skutkami orzeczeń sądów niższej instancji, czego nie czynią niestety projektowane regulacje. Omawiane przepisy wprowadzają bowiem w przypadku orzeczeń wydanych w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej SN oraz w przedmiocie skargi nadzwyczajnej jedynie brak wymogu podnoszenia w toku postępowania zarzutu niewłaściwej obsady sądu. 139. Projektodawcy w odniesieniu do kwestii orzeczeń wydanych przez wadliwie powołanych sędziów w żadnej mierze, poza samym uzasadnieniem, nie odnoszą się do uchwały składu Trzech Izb Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 roku, choć jak zauważył ETPC w sprawie Advance Pharma sp. z o. o przeciwko Polsce	Uwaga niezasadna

			„jedną z możliwości, którą pozwane Państwo powinno rozważyć, jest włączenie do niezbędnych środków ogólnych ustaleń Sądu Najwyższego dotyczących stosowania jego uchwały interpretacyjnej z dnia 23 stycznia 2020 r. w odniesieniu do Sądu Najwyższego i innych sądów oraz wyroków wydanych przez odpowiednie składy sędziowskie” (pkt 365). We wspomianej uchwale Sąd Najwyższy zajął wyrażne, a wskazane już uprzednio stanowisko, że w przypadku, gdy sędzia został powołany do Sądu Najwyższego przez KRS w składzie ukształtowanym ustawą nowelizującą z 2017 r., taką obsadę sądu należy uznać za nienależytą lub sprzeczną z obowiązującymi przepisami prawa w odniesieniu do wszystkich orzeczeń wydanych po dniu podjęcia uchwały lub bez względu na datę, jeśli zostały wydane z udziałem sędziów (obecnie zniesionej) Izby Dyscyplinarnej (zastąpionej następnie przez Izbę Odpowiedzialności Zawodowej) (pkt 1 i 4 uchwały). Jeśli chodzi o składy orzekające w sądach powszechnych lub wojskowych, Sąd Najwyższy podkreślił, że do takiego wniosku można dojść tylko wtedy, gdy wadliwość procesu powoływania prowadzi, w konkretnych okolicznościach, do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności (pkt 2 uchwały). Również ETPC w sprawie Wąteśa, wskazał wyraźnie, że „żaden z sędziów powołanych do dwóch pełnych izb Sądu Najwyższego – Izby Dyscyplinarnej oraz IKNiSP, a także sędziów powołanych do Izby Cywilnej na wniosek zreformowanej KRS – nie spełnia wymogów «niezawisłego i [bezstronnego] sądu ustanowionego ustawą» w rozumieniu art. 6 ust. 1 Konwencji. W sposób dorozumiany to samo odnosi się do innych powołanych w ten sposób sędziów Sądu Najwyższego” (pkt 324 b. wyroku). 140. W przypadku orzeczeń, wydanych przez Sąd Najwyższy, można byłoby zatem odstąpić od konieczności badania wpływu wadliwości powołania jego sędziów na bezstronność sądu oraz status jako „sądu ustanowionego ustawą”, co nie oznacza jednak, że nie ma on żadnego znaczenia. Podobnie, jak w przypadku sądów powszechnych sama wadliwość powołania sędziego nie stanowi tu fundamentalnej wady proceduralnej, która uzasadniałaby uchylenie orzeczenia. Brak konieczności badania tego wpływu wynika w tym wypadku wyłącznie z faktu, że wpływ ten został już z góry przesądzony w każdej zawistej przed SN sprawie, z uwagi na swego rodzaju „kwalifikowany standard” niezależności Sądu Najwyższego od władzy politycznej. Istnieje zatem domniemanie, iż Sąd Najwyższy nie jest bezstronnym sądem	

			„ustanowionym na mocy ustawy”, jeśli w jego składzie znajduje się sędzia wadliwie powołany. Domniemanie to nie występuje jednak w przypadku sądów powszechnych. Projektowane regulacje całkowicie tę kwestię jednak pomijają, nie różnicując procedury pod kątem konieczności badania bezstronności sądu, w zależności od jego pozycji ustrojowej.	
117.	art. 40	Prezes Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie	Projektowany art. 678 ¹ § 3 k.p.c. Sąd wzywa do udziału w sprawie uczestników postępowania, w którym zapadło prawomocne postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku, w przedmiocie uchylenia którego toczy się postępowanie. Powołany przepis może budzić wątpliwości w przypadku, gdy nie jest możliwe powołanie takiego samego kręgu uczestników (np. ze względu na śmierć Uczestnika)	Uwaga niezasadna
118.		Stowarzyszenie Absolwentów i Aplikantów KSSiP VOTUM	Należy zauważyć, że projektodawcy proponują zmiany w przepisach ustaw ustrojowych sądów powszechnych, wojskowych, administracyjnych i Sądu Najwyższego dotyczące powoływania przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na stanowiska sędziów w ww. sądach, w treści zgodnej z Konstytucją RP, wskazując, że Prezydent RP powołuje tych sędziów na wniosek KRS (odpowiednio zmiany w art. 55 § 1 p.u.s.p., art. 23 § 1 p.u.s.w., art. 5 § 1 p.u.s.a., 29 u.s.n.). Dodatkowo projektodawcy zawierają we wszystkich tych regulacjach termin 3 miesiące, którym ma być związany Prezydent RP przy rozstrzygnięciu w przedmiocie powołania danej osoby na poszczególne stanowisko sędziowskie w każdym z ww. sądów. Należy zauważyć, że propozycja ta jest sprzeczna z art. 179 oraz art. 2 Konstytucji RP, co jasno wynika z wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 5 czerwca 2012 roku w sprawie K 18/09. Trybunał wówczas wskazał, że art. 179 Konstytucji RP jest normą kompletną, jeśli chodzi o określenie kompetencji Prezydenta w zakresie powoływania sędziów, gdyż zostały w nim uregulowane wszystkie niezbędne elementy procedury nominacyjnej. Prezydent powinien działać niezwłocznie, a wskazanie terminu powołania sędziów przez Prezydenta jest niedopuszczalną modyfikacją ww. normy konstytucyjnej, wkraczającą w istotę prerogatywy prezydenckiej. Jedynie zdanie odrębne sędziego Piotra Tulei wyrażało przekonanie, że wówczas zaskarżony przepis prawa, będący przedmiotem ww. orzeczenia TK, przewidujący termin miesiąca na rozstrzygnięcie w kwestii wniosku KRS, jest niezgodny z ww. przepisami Konstytucji RP, ale jedynie z uwagi na to, że termin ten jest zbyt krótki. Należy jednak mieć na względzie, że było to zdanie odrębne, nie mające znaczenia	Uwaga niezasadna

			dla ustalenia standardu konstytucyjnego wynikającego z Konstytucji RP w powyższym zakresie. Co do pozostałych szczegółowych projektowanych zmian ww. ustawach Stowarzyszenie VOTUM nie zgłasza uwag.	
119.		Rzecznik Małych i Średnich Przedsiębiorców	Przechodząc do uwag szczegółowych należy rozpocząć od zauważenia, że projekt przewiduje zmianę art. 3981 § 1 i 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego ³² poprzez wskazanie w tych przepisach Rzecznika Małych i Średnich Przedsiębiorców jako podmiotu uprawnionego do wniesienia skargi kasacyjnej obok wymienionych wyżej organów, jak również strony oraz Prokuratora Generalnego, Rzecznika Praw Obywatelskich i Rzecznika Praw Dziecka (art. 40 pkt 3 projektu ustawy). Projektodawca nie przewiduje natomiast wprowadzenia zmian w art. 3983 § 2 k.p.c., który to przepis określa podstawy, na których Prokurator Generalny, Rzecznik Praw Obywatelskich oraz Rzecznik Praw Dziecka mogą oprzeć wnoszone przez siebie skargi kasacyjne. Nie przewiduje się także zmian w art. 39818 k.p.c., zgodnie z którym „w razie wniesienia skargi kasacyjnej przez Prokuratora Generalnego, Rzecznika Praw Obywatelskich lub Rzecznika Praw Dziecka koszty procesu w postępowaniu kasacyjnym podlegają wzajemnemu zniesieniu”. Wobec powyższego uzasadnione wydaje się doprecyzowanie lub wyjaśnienie przez projektodawcę, czy nie należy wprowadzić analogicznych regulacji odnoszących się do nowych podmiotów uprawnionych do wnoszenia tego środka odwoławczego, tj. Rzecznika Małych i Średnich Przedsiębiorców, Rzecznika Finansowego oraz Rzecznika Praw Pacjenta.	Uwaga niezasadna
120.	art. 41	Rzecznik Praw Obywatelskich	3.4. Wprowadzenie terminu na rozpatrzenie wniosku KRS przez Prezydenta RP (art. 41-43, art. 45 pkt 9 projektu) Projekt przewiduje wprowadzenie 3-miesięcznego terminu na powołanie sędziego przez Prezydenta RP na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa. Proponowane rozwiązanie budzi wątpliwości co do zgodności z art. 179 Konstytucji. Podobne rozwiązanie – wprowadzające miesięczny termin na rozpatrzenie wniosku KRS – zostało w 2012 r. uznane przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodne z art. 179 Konstytucji ⁶⁹ . W wyroku tym TK wykluczył możliwość związania Prezydenta RP terminem na rozpatrzenie wniosku KRS: termin wykonania określonej kompetencji, w tym wypadku kompetencji w zakresie powoływania sędziów, jest jej istotnym elementem. Jego ustanowienie w przepisach rangi ustawowej nie jest tylko i	Uwaga niezasadna

³² T.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1568 z późn. zm., dalej: „k.p.c.”.

			wyłącznie dopuszczalnym doprecyzowaniem normy konstytucyjnej, lecz jej modyfikacją, wkraczającą w istotę prezydenckiej prerogatywy. Nie oznacza to, że Prezydent RP może zwlekać z rozpatrzeniem wniosku KRS w nieskończoność – brak terminu w art. 179 Konstytucji należy zdaniem TK odczytywać jako obowiązek Prezydenta działania niezwłocznego (bez zbędnej zwłoki). (...) Taka interpretacja dopuszcza możliwość zaistnienia w realizacji przez Prezydenta jego kompetencji uzasadnionego opóźnienia, mogącego powstać na przykład w wyniku analizy kandydatur przedstawionych we wniosku KRS czy konieczności wstrzymania procedury nominacyjnej ze względu na toczące się w sprawie danego kandydata postępowanie dyscyplinarne. Tym samym pozwala na prawidłową realizację przez Prezydenta jego prerogatywy, umożliwiając mu dokonanie rzetelnej oceny kandydatur przedstawionych we wniosku KRS.	
121.	art. 41 i n.	I Zastępca Prokuratora Generalnego – Prokurator Krajowy	Analiza projektu wykazała ponadto, że w świetle dotychczasowego orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego (wyrok z dnia 5 czerwca 2012 r. sygn. K 18/09, OTK ZU nr 6/A/2012, poz. 63), obiekcje mogą wzbudzać zawarte w art. 41- 43 i art. 45 pkt 9 projektu regulacje wprowadzające zmiany w przepisach ustrojowych dot. sądów powszechnych, wojskowych i administracyjnych oraz Sądu Najwyższego. Zmiany te sprowadzają się do nałożenia na Prezydenta RP obowiązku powołania sędziów do pełnienia urzędu w terminie trzech miesięcy od dnia przedstawienia mu wniosku przez KRS. Podnoszone w tym zakresie zastrzeżenia Trybunału Konstytucyjnego odnosiły się do kwestii dopuszczalności - na gruncie Konstytucji - ustanowienia dla Prezydenta RP ściśle określonego terminu do powołania sędziego do pełnienia urzędu na stanowisku sędziowskim, jak również wynikającego z przyjętych rozwiązań problemu ewentualnych skutków prawnych uchybienia przez Prezydenta RP trzymiesięcznemu terminowi do powołania do pełnienia urzędu na stanowisku sędziowskim.	Uwaga niezasadna
122.	art. 42	I Zastępca Prokuratora Generalnego – Prokurator Krajowy	Na marginesie powyższych uwag wskazać należy na konieczność korekty art. 42 projektu polegającej na zastąpieniu określenia „wojskowych” słowem „powszechnych”, do których odnosi się ustawa zmieniana w art. 42.	Uwaga zasadna – projektodawca wprowadził odpowiednią zmianę w brzmieniu art. 42.
123.	art. 42	Prezes Wojskowego Sądu Okręgowego w Warszawie	W redakcji przepisu art. 42 projektu ustawy doszło niewątpliwie do oczywistej omyłki pisarskiej. W miejsce wyrazu „wojskowych” należy w projekcie umieścić wyraz „powszechnych”.	Uwaga zasadna – projektodawca wprowadził odpowiednią zmianę w brzmieniu art. 42.

124.	art. 45	Rzecznik Praw Obywatelskich	3.1. Zmiany w strukturze organizacyjnej Sądu Najwyższego (art. 45 pkt 2-8 projektu) Projekt przewiduje zmiany w strukturze organizacyjnej Sądu Najwyższego obejmujące likwidację Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych, przeniesienie spraw z zakresu prawa publicznego z powrotem do Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oraz zmianę sposobu powoływania Izby Odpowiedzialności Zawodowej. Zmiany te mieszczą się w granicach swobody regulacyjnej ustawodawcy zwykłego. 3.2. Likwidacja skargi nadzwyczajnej i poszerzenie katalogu podmiotów uprawnionych do wnoszenia skargi kasacyjnej (art. 45 pkt 11 projektu) Projekt przewiduje likwidację skargi nadzwyczajnej oraz poszerzenie katalogu podmiotów uprawnionych do wniesienia skargi kasacyjnej o Rzecznika Finansowego, Rzecznika Małych i Średnich Przedsiębiorców lub Rzecznika Praw Pacjenta. Proponowane rozwiązanie mieści się z sferze swobody politycznej ustawodawcy, niemniej jednak spowoduje ono powstanie istotnej luki w systemie środków zaskarżenia. W praktyce RPO skarga nadzwyczajna okazała się – mimo pewnych wad konstrukcyjnych – pożytecznym instrumentem udzielania pomocy obywatelom w ochronie ich konstytucyjnych praw i wolności. RPO korzystał z tego instrumentu powściągliwie, zaskarżając wyłącznie orzeczenia obarczone kwalifikowanymi wadami prawnymi, których nie dało się wyeliminować w żaden inny sposób. W latach 2018-2024 RPO wniósł około 200 skarg nadzwyczajnych, w tym na: 1) orzeczenia w sprawach tzw. eksmisji na bruk (tj. bez prawa do lokalu socjalnego) osób starszych, schorowanych, niepełnosprawnych; 2) tzw. podwójne postanowienia spadkowe, czyli dwa wzajemnie wykluczające się orzeczenia o stwierdzeniu nabycia spadku, w których jeden sąd nie był świadomy wydania orzeczenia w tym samym przedmiocie przez drugi sąd; 3) orzeczenia nakazujące spłatę pożyczek lichwiarskich zaciąganych przez konsumentów w tzw. parabankach; 4) orzeczenia w sprawach dzieci zobowiązanych nakazem zapłaty do spłaty tzw. długów mieszkaniowych swoich rodziców na zasadzie solidarnej odpowiedzialności; 5) orzeczenia w sprawach w tzw. sprawach frankowych, w których doszło do naruszenia praw konsumenta przez np. wydanie nakazu zapłaty bez przeprowadzenia z urzędu kontroli wzorców umowy.	Uwaga niezasadna

			Zaskarżenie orzeczeń w tych sprawach nie byłoby możliwe w drodze skargi kasacyjnej w obecnym kształcie. Do RPO nadal wpływają wnioski o skargi nadzwyczajne w sprawach tego rodzaju i jeśli zostanie on pozbawiony tego narzędzia, może nie być w stanie udzielić pomocy wszystkim obywatelom, których prawa i wolności zostały naruszone przez prawomocne orzeczenie sądowe. Istota problemu – wbrew założeniu projektodawcy – nie leży w katalogu podmiotów uprawnionych do wniesienia skargi kasacyjnej, lecz w jej konstrukcji: podstawach, terminie zaskarżenia, minimalnej wartości przedmiotu sporu. Skargę nadzwyczajną można wnieść w oparciu o sam zarzut naruszenia konstytucyjnych praw i wolności – a skargi kasacyjnej nie. Skargę nadzwyczajną można wnieść w terminie 5 lat od uprawomocnienia się orzeczenia – a skargę kasacyjną w terminie 2 miesiące dla strony, a 6 miesięcy dla RPO. Skargę nadzwyczajną można wnieść w sprawie o dowolnej wartości przedmiotu sporu – skarga kasacyjna jest dopuszczalna w sprawach o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu sporu wynosi co najmniej 50 000 zł, a w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych – 10 000 zł. Z doświadczeń Rzecznika wynika, że wiele wpływających do niego wniosków obywateli o zaskarżenie orzeczenia dotyczy spraw o wartości poniżej 50 000 zł lub 10 000 zł, które niemniej dla samych zainteresowanych są znaczne. Co więcej, nierzadko się zdarza, że do Rzecznika zwracają się obywatele z wielomiesięcznym opóźnieniem (np. po rozpoczęciu egzekucji komorniczej), w sytuacji, w których podważenie orzeczenia w 6-miesięcznym terminie dla skargi kasacyjnej nie jest już możliwe. Krótko mówiąc, poszerzenie katalogu podmiotów uprawnionych do wniesienia skargi kasacyjnej nie wypełni luki po skardze nadzwyczajnej. Projektodawca ustanawia co prawda nowy tryb wzruszania tzw. podwójnych postanowień spadkowych (zob. pkt 3.3), ale rozwiązuje on tylko jeden z wielu problemów, na które odpowiadała dotychczas skarga nadzwyczajna. W związku z powyższym RPO wyraża wątpliwość, co do zasadności likwidacji instytucji skargi nadzwyczajnej w całości. Warto podkreślić, że – wbrew sugestiom projektodawcy – w cytowanym wyżej wyroku w sprawie Wąteśa v. Polska ETPC nie podważył skargi nadzwyczajnej w całości, a jedynie cztery jej elementy: 1) nadużywanie skargi nadzwyczajnej przez Prokuratora Generalnego;	

			2) ryzyko nadużywania skargi nadzwyczajnej w charakterze zwykłej apelacji, w tym zwłaszcza w zakresie weryfikacji ustaleń faktycznych (przesłanka z art. 89 § 1 pkt 3 ustawy o SN67); 3) przepis przejściowy umożliwiający zaskarżanie wszystkich orzeczeń od 1997 roku (art. 115 ustawy o SN); 4) brak gwarancji proceduralnych przed nadużywaniem skargi do celów politycznych. ETPC nie zgłosił natomiast żadnych zastrzeżeń co do praktyki RPO w korzystaniu ze skargi nadzwyczajnej, nie podważył 5-letniego terminu, ani nie zakwestionował przesłanek rażącego naruszenia prawa oraz naruszenia konstytucyjnych zasad, praw lub wolności (art. 89 § 1 pkt 1-2 ustawy o SN). Skarga nadzwyczajna wymaga reformy, ale nie całkowitej likwidacji. Ewentualnie należałoby stworzyć nowy środek zaskarżenia, przysługujący RPO, umożliwiający mu zaskarżanie orzeczeń naruszających konstytucyjne prawa lub wolności w wydłużonym terminie. Należy ponadto ograniczyć, o ile nie całkowicie wyeliminować, możliwość zaskarżania prawomocnych orzeczeń sądowych przez Prokuratora Generalnego – przynajmniej do czasu, gdy zgodnie z obowiązującym ustawodawstwem jest to organ piastowany przez osobę będącą czynnym politykiem, tj. Ministrem Sprawiedliwości. 3.3. Rozwiązanie problemu tzw. podwójnych postanowień spadkowych (art. 40 pkt 5 projektu, wprowadzający nowy art. 6781 k.p.c.) Projekt wprowadza wreszcie postulowane od lat przez RPO rozwiązanie umożliwiające uchylanie drugiego (i ew. kolejnego) postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku po tej samej osobie, przy czym sąd może to również uczynić z urzędu. Zmiana ta zasługuje na pozytywną ocenę: rozwiązuje poważny problem systemowy, którego przejawy RPO korygował wnosząc w indywidualnych sprawach bądź skargi o wznowienie postępowania, bądź skargi nadzwyczajne; w niektórych przypadkach było to jednak niemożliwe, z uwagi na upływ terminów do wniesienia obu środków. Nową procedurę sąd będzie mógł natomiast zastosować w każdym przypadku (jest to obiektywnie rażąco wadliwa sytuacja prawna), bez żadnych ograniczeń czasowych. Należy jednak podkreślić, że wprowadzany środek nie będzie w stanie zastąpić całkowicie skargi nadzwyczajnej jako środka ochrony praw i wolności jednostki.	

125.	art. 45	Ogólnopolskie Stowarzyszenie Sędziów Sądów Administracyjnych	III. Mamy także wątpliwości co do trafności rozwiązań przyjętych w art. 45 projektu, dotyczących zmian w ustawie o Sądzie Najwyższym. Zastrzeżenia te dotyczą punktu 3 tego artykułu i zmian dotyczących Izby Odpowiedzialności Zawodowej. Proponowana treść art. 22a § 1 brzmi: „§ 1. W Izbie Odpowiedzialności Zawodowej orzeka 11 sędziów orzekających w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej, wskazanych do orzekania w tej izbie na kadencję, o której mowa w art. 22b § 1 albo art. 22c § 3, przez Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego spośród sędziów Sądu Najwyższego wylosowanych na posiedzeniu Kolegium Sądu Najwyższego.” Przepis ten budzi zastrzeżenia do językowej jego poprawności. Naszym zdaniem poprawnie przepis ten powinien brzmieć „W Izbie Odpowiedzialności Zawodowej orzeka 11 sędziów, wskazanych do orzekania w tej izbie na kadencję, o której mowa (...). Ponadto wątpliwości budzi zapis o wyznaczeniu tych sędziów przez Pierwszego Prezesa SN spośród sędziów SN wylosowanych na posiedzeniu Kolegium SN. Jednocześnie bowiem z § 2 art. 22a wykreślony ma być zapis „trzykrotnie większej niż liczba”. Zestawienie proponowanego brzmienia § 1 i § 2 art. 22a budzi zatem wątpliwość co do tego, ilu sędziów ma wylosować Kolegium i kogo (w według jakich kryteriów) wyznaczać ma Pierwszy Prezes SN. Jeśli ma ich być jedenastu i nie ma już obowiązku losowania liczby sędziów większej niż jedenastu, to w istocie losowanie Kolegium powinno być wystarczające do wskazania sędziów do orzekania w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej. Ponadto powierzenie Pierwszemu Prezesowi SN wyznaczenia sędziów do tej Izby, bez wskazania kryteriów wskazania, może budzić wątpliwości co do tego transparentności tego wyboru. W przepisach przejściowych nie zawarto ponadto regulacji dotyczącej dotychczasowej obsady Izby Odpowiedzialności Zawodowej. Można zatem przypuszczać, że zmiany dotyczące wyboru sędziów do tej Izby wejdą w życie po zakończeniu kadencji dotychczas orzekających w tej Izbie sędziów. Wydaje się jednak, że przepis regulujący tę kwestię powinien znaleźć się w przepisie końcowym, określającym wejście w życie projektowanej ustawy w odniesieniu do art. 45 pkt 3 lit. a.	Uwaga niezasadna
126.	art. 46	Rzecznik Małych i Średnich Przedsiębiorców	Odnosząc się natomiast do przewidzianych w projekcie ustawy zmian dostosowawczych w ustawie o Rzeczniku Małych i Średnich Przedsiębiorców polegających na uchyleniu art. 9 ust. 1 pkt 6 tego aktu (art. 46 projektu ustawy) należy wskazać, że poza powołanym przepisem do skargi nadzwyczajnej	Uwaga niezasadna

			nawiązuje również przepis art. 9 ust. 3 tej ustawy, zgodnie z którym „w postępowaniu przed Sądem Najwyższym w sprawie skargi nadzwyczajnej wniesionej przez Rzecznika na podstawie art. 89 § 2 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym lub w sprawie skargi kasacyjnej wniesionej na podstawie art. 590 ustawy z dnia 11 września 2019 r. - Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2024 r. poz. 1320 oraz z 2025 r. poz. 620 i 769) koszty procesu podlegają wzajemnemu zniesieniu”. Konieczne jest zatem stosowne wyjaśnienie. Wskazać ponadto należy, że projekt ustawy nie przewiduje dodania do ustawy o Rzeczniku Małych i Średnich Przedsiębiorców przepisu jednoznacznie uprawnającego Rzecznika do wnoszenia skargi kasacyjnej na podstawie art. 3981 k.p.c. w brzmieniu określonym w projekcie. Mając na względzie potrzebę zachowania przejrzystości i kompletności ustawy o Rzeczniku Małych i Średnich Przedsiębiorców celowym wydaje się wyraźne wskazanie w przepisach ustawy o Rzeczniku Małych i Średnich Przedsiębiorców, że Rzecznik jest uprawniony do wnoszenia skargi kasacyjnej. Taka regulacja mogłaby zostać wprowadzona np. poprzez dodanie nowego punktu do art. 9 ust. 1 ustawy o Rzeczniku Małych i Średnich Przedsiębiorców. Zaznaczyć przy tym trzeba, że obecnie obowiązujący przepis art. 9 ust. 1 pkt 6a ustawy o Rzeczniku Małych i Średnich Przedsiębiorców uprawnia Rzecznika do udziału w wybranych sprawach cywilnych na prawach przysługujących jedynie prokuratorowi, a nie Prokuratorowi Generalnemu. Nie można wykluczyć wobec tego powstania wątpliwości co do zakresu uprawnień przysługujących Rzecznikowi w postępowaniach uregulowanych w przepisach k.p.c., w tym także postępowaniach zainicjowanych wniesieniem skargi kasacyjnej po wejściu w życie projektowanej ustawy. Niezbędne jest zapewnienie, że uprawnienia Rzecznika Małych i Średnich Przedsiębiorców będą takie same jak uprawnienia przysługujące obecnie Prokuratorowi Generalnemu, Rzecznikowi Praw Obywatelskich i Rzecznikowi Praw Dziecka, a nie jedynie zbliżone do tych uprawnień. Na marginesie powyższych rozważań należy zwrócić jeszcze uwagę na rozwiązania przewidziane w procedowanym obecnie projekcie ustawy o zmianie ustawy o Rzeczniku Małych i Średnich Przedsiębiorców oraz niektórych innych ustaw³³, w którym przewiduje się m.in.	

³³ Numer w wykazie prac legislacyjnych Rady Ministrów: UD218.

			zmiany³⁴ dotyczące uprawnienia Rzecznika do wnoszenia skargi kasacyjnej na podstawie art. 3981 k.p.c. Okoliczność ta uzasadnia podjęcie działań w kierunku odpowiedniego skoordynowania prac legislacyjnych w przedmiotowym zakresie. Nie przesądzając w tym miejscu o zasadności kierunku zaproponowanych przez projektodawcę zmian legislacyjnych należy wyraźnie zaznaczyć, że wyposażenie Rzecznika w kompetencję do wniesienia skargi nadzwyczajnej umożliwiło wsparcie wielu drobnych przedsiębiorców w sytuacjach, w których nie było innej możliwości uchylecia niesprawiedliwych i krzywdzących dla nich orzeczeń naruszających prawo w sposób rażący. Rzecznik apeluje zatem o uwzględnienie tych pozytywnych aspektów funkcjonowania skargi nadzwyczajnej w toku dalszych prac nad projektem ustawy. Warto rozważyć w tym zakresie nawet wydzielenie zagadnień związanych z instytucją skargi nadzwyczajnej do rozstrzygnięcia na drodze odrębnego procesu legislacyjnego, tak aby kwestie te nie miały wpływu na przebieg prac nad pozostałymi rozwiązaniami ujętymi w omawianym projekcie ustawy.	
127.	art. 49	Stowarzyszenie Absolwentów i Aplikantów KSSiP VOTUM	143. Poważne zastrzeżenia budzi przewidziane w art. 49 projektu umorzenie z mocy prawa z dniem wejścia ustawy postępowań przed KRS w przedmiocie powołania do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego, sędziego sądu apelacyjnego, sędziego sądu okręgowego, sędziego sądu rejonowego, sędziego Naczelnego Sądu Administracyjnego, sędziego wojewódzkiego sądu administracyjnego, sędziego wojskowego sądu okręgowego, sędziego wojskowego sądu garnizonowego lub asesora sądowego w sądzie administracyjnym. W uzasadnieniu projektu ustawy (w obu wersjach) takiego rozwiązania nie umotywowano. Jest to szczególnie istotne z tego powodu, że ukształtowanie się kolejnej KRS nastąpi w niedającym się przewidzieć czasie, o ile w ogóle. Powoduje to, że od dnia czasu wejścia w życie art. 49 projektu do czasu wyłonienia nowej KRS nie będą prowadzone jakiegokolwiek postępowania konkursowe, co będzie pogłębiać chaos w wymiarze sprawiedliwości. 144. Jakkolwiek pozytywnie należy się odnieść do tego, że art. 49 projektu, nie wymienia postępowań dotyczących mianowania asesorów sądowych w sądach rejonowych w trybie art. 33a ust. 14 i 15 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o Krajowej Szkole	Uwaga niezasadna

³⁴ Zob. art. 1 pkt 5 oraz art. 3 powołanego projektu ustawy.

			Sądownictwa i Prokuratury, tak w dalszych przepisach przejściowych nie zawarto regulacji dotyczącej trybu uregulowania tych postępowań. Pomijając przedstawione we wcześniejszym punkcie wątpliwości, postulować należałoby wyraźne wyłączenie postępowań co do mianowania egzaminowanych aplikantów aplikacji sędziowskiej na stanowiska asesorskie w sądach rejonowych i wskazanie, że obecna KRS wnioski te proceduje w dotychczasowym trybie. 145. Jeszcze większe wątpliwości budzi treść art. 49 projektu w zakresie wniosków asesorów sądowych o przekształcenie etatu asesorskiego w stanowisko sędziowskie w sądzie rejonowym na podstawie art. 106xa § 1 p.u.s.p. Brzmienie przepisu w omawianej wersji nie uzasadnia bowiem twierdzenia, że postępowania te nie ulegają umorzeniu z dniem wejścia w życie ustawy. Takie zaś rozwiązanie jest nieakceptowalne i nie dopuszczalne. Asesorzy sądowi pełnią bowiem swoje obowiązki sędziowskie przez okres 4 lat (art. 106i § 8 p.u.s.p.) i z upływem tego okresu tracą wotum orzecznicze. Wniosek zaś o przekształcenie etatu, który nie jest konkursem, muszą złożyć przed upływem 36 miesięcy (art. 106xa § 1 p.u.s.p.). W takiej sytuacji umorzenie postępowania w przedmiocie wniosku o przekształcenie etatu asesorskiego w sędziowski stanowi naruszenie słusznie nabytego prawa podmiotowego asesora sądowego i powoduje nie tylko odsunięcie od orzekania około 200 asesorów, ale może wręcz powodować rozwiązanie stosunku służbowego asesora sądowego (art. 106k § 2 pkt 4 p.u.s.p.). Stoi to w oczywistej sprzeczności z zakładanym w projekcie niekwestionowaniem statusu sędziów po asesurze sądowej (art. 2 ust. 2 pkt 2 projektu). Z jednej bowiem strony projektodawca zakłada, że sędziowie po asesurze nie są kwestionowani, a jednocześnie pozbawia obecnych asesorów możliwości objęcia urzędu sędziowskiego. Jest to niedopuszczalne różnicowanie sytuacji osób w takim samym położeniu i konieczne jest poczynienie zmiany w brzmieniu tego przepisu, zakładającej, że postępowania przed KRS w przedmiocie wniosków asesorów sądowych o przekształcenie stanowiska w trybie art. 106xa § 1 p.u.s.p. nie podlegają umorzeniu i są procedowane przez KRS w dotychczasowym trybie.	
128.	art. 50	Stowarzyszenie Absolwentów i Aplikantów KSSiP VOTUM	146. Powyższe uwagi znajdują uzasadnienie w kolejnym projektowanym przepisie, a mianowicie art. 50 ust. 3 projektu, który przewiduje wyjątek od ustawowego umorzenia postępowań dotyczących odwołania od uchwał KRS przed Sądem Najwyższym. W ust. 3 przewidziano bowiem, że przepisów ust.	Uwaga niezasadna

			1 i 2 nie stosuje się w postępowaniu w przedmiocie odwołania od uchwały, w której: 1) do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego sądu rejonowego została przedstawiona osoba, o której mowa w art. 15 ust. 11, art. 18 lub 20 ust. 1 ustawy z dnia 11 maja 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury, ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw; 2) odmówiono przedstawienia wniosku o powołanie do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego sądu rejonowego osobie będącej asesorem sądowym, 3) odmówiono przedstawienia wniosku o powołanie do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego wojewódzkiego sądu administracyjnego osobie będącej asesorem sądowym w wojewódzkim sądzie administracyjnym. Tym samym ustawodawca prowadzi do sprzeczności w regulacji, gdyż postępowania przed KRS dotyczące przekształcenia etatu asesorskiego w sędziowski podlega umorzeniu, a postępowanie z jego odwołania do Sądu Najwyższego, w którym może nastąpić uchylenie uchwały KRS, już nie.	
129.	art. 51	Stowarzyszenie Absolwentów i Aplikantów KSSiP VOTUM	147. Wątpliwości, co do zgodności z Konstytucją RP budzi art. 51 ust. 2 pkt 4 projektu, zakładający ustawowe przeniesienie dotychczasowych sędziów Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych SN do Izby Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego. Brzmienie tego przepisu nasuwa bowiem wątpliwości, czy przepis ten dokonuje jedynie formalnej zmiany nazwy dotychczasowej Izby SN, czy też powołuje nową. Wskazanie zaś, że dotychczasowi sędziowie Izby Pracy stają się sędziami Izby Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych wskazuje na nowe ich powołanie, do czego uprawniony jest jedynie Prezydent RP (art. 179 Konstytucji RP), a nie ustawa. W czasach nośnej kategorii „sędziów ustawowych” taki zabieg wydaje się być ironią.	Uwaga niezasadna
130.	art. 51	Krajowa Rada Radców Prawnych	V.5. Zniesienie Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego Zawartą w projekcie ustawy propozycję zniesienia Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego należy ocenić jednoznacznie pozytywnie. Wskazać bowiem należy, że zarówno w świetle analizy norm konstytucyjnych, jak też europejskich, w tym unijnych, aktualnie (w sposób ukształtowany ustawą z 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym) Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego nie jest sądem w rozumieniu tych norm. Przede wszystkim na skutek wskazywanych w doktrynie prawa konstytucyjnego poważnych obiekcji, co do	Uwaga aprobująca.

			konstytucyjności ogłoszenia pierwotnej procedury konkursowej na wolne stanowiska w tej Izbie, a także wadliwego konstytucyjnie statusu obecnej KRS, konstytucyjnie wadliwą kwestią staje się również materia ważności postępowań przed tą Izbą SN. Pierwszym ze wskazywanych w doktrynie problemów ustrojowych dotyczących statusu osób orzekających obecnie w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych, jest kwestia braku kontrasygnaty Prezesa Rady Ministrów pod Obwieszczeniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 24 maja 2018 r. nr 127.1.2018 o wolnych stanowiskach sędziego w Sądzie Najwyższym³⁵. W pełni należy podzielić ocenę, argumentację i wnioski końcowe wyrażone w opiniach prawnych dotyczących nieprawidłowości w tym zakresie i stwierdzić, że brak kontrasygnaty premiera pod wspomnianym Obwieszczeniem oznacza po prostu nieważność tego aktu urzędowego Prezydenta. Wykładnia art. 144 Konstytucji jest jednoznaczna – jeżeli dany akt urzędowy Prezydenta nie stanowi prerogatywy z zamkniętego katalogu z ust. 3 art. 144 Konstytucji i ma przy tym formę pisemną, to podlega kontrasygnacie premiera (ust. 2 art. 144), co warunkuje jego konstytucyjnie określoną ważność i prawną skuteczność. Brak kontrasygnaty Prezesa Rady Ministrów pod Obwieszczeniem Prezydenta, którego wydanie nie jest prerogatywą i ma ono formę pisemną, czyniło więc ten akt nieważnym w rozumieniu tej regulacji konstytucyjnej. W konsekwencji prowadzi to do wniosku, że nieważna w sensie konstytucyjnym była również przeprowadzona procedura obsadzenia wolnych stanowisk sędziowskich w IKNiSP SN wszczęta na podstawie tego aktu³⁶. Okoliczność ta prowadzi z kolei do ekstrapolacji konkluzji, że pierwotny skład obecnej Izby Kontroli	

³⁵ M.P. z 2018 r., poz. 633. W Obwieszczeniu tym określono między innymi, że liczba wolnych stanowisk w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych SN wynosi 20 stanowisk. Wszystkie te stanowiska zostały obsadzone przez osoby, które zgłosiły swoje kandydatury na podstawie tego aktu.

³⁶ Zob. S. Patyra, *Opinia prawna w sprawie zgodności z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej obwieszczenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 24 maja 2018 r. nr 127.1.2018 o wolnych stanowiskach sędziego w Sądzie Najwyższym*, <https://www.iustitia.pl/2587-brak-kontrasygnaty-premiera-oznacza-niewaznosc-konkursu-do-sadu-najwyzszego-opinia-prof-dr-hab-slawomira-patry-2>, M. Florczak – Wątor, T. Żalasiński, *Opinia prawna w sprawie zgodności z Konstytucją obwieszczenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 24 maja 2018 r. nr 127.1.2018 o wolnych stanowiskach sędziego w Sądzie Najwyższym, wydanego bez kontrasygnaty Prezesa Rady Ministrów*, <https://www.iustitia.pl/2497-konkurs-bez-kontrasygnaty-jest-niewazny-opinia-prawna> oraz A. Rakowska-Trela, *Opinia prawna: zgodność z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej obwieszczenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 24 maja 2018 r. nr 127.1.2018 o wolnych stanowiskach sędziego w Sądzie Najwyższym*, <https://www.iustitia.pl/83-komunikaty-i-oswiadczenia/2591-konkurs-do-sadu-najwyzszego-jest-niewazny-opinia-prawna-2> i M. Florczak-Wątor, S. Patyra, *Opinia prawna na temat skutków wadliwości postępowania nominacyjnego sędziów Sądu Najwyższego w aspekcie skuteczności ich powołania*, https://www.iustitia.pl/images/pliki/Opinia_prawna_o_powolaniu_sedziow_SN_2019.pdf.

			Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych został ukształtowany na podstawie procedury konkursowej ogłoszonej w formie aktu urzędowego Prezydenta naruszającego art. 144 Konstytucji. Musi to kolejno prowadzić do wniosku, że składy tej Izby z udziałem osób powołanych w tym wadliwym konstytucyjnie trybie są składami sprzecznymi z przepisami prawa (z Konstytucją), co oznacza, że postępowania przed tymi składami były i są prawnie nieważne. Wątpliwości w zakresie składów orzekających tej Izby potęguje również powołanie przez Prezydenta osób w niej orzekających, na wniosek KRS wadliwie ukształtowanej w kwietniu 2018 roku na podstawie art. 9a ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa³⁷, dodanego nowelizacją ze stycznia 2018 roku³⁸. W tym miejscu należy na marginesie podkreślić, że oceny niekonstytucyjności składu nowej KRS nie zmienia przy tym „rozstrzygnięcie” Trybunału Konstytucyjnego z 25 marca 2019 r. (sygn. K 12/18), w którym stwierdzono, że art. 9a ustawy o KRS jest zgodny z art. 187 ust. 1 pkt 2 i ust. 4 w związku z art. 2, art. 10 ust. 1 i art. 173 oraz z art. 186 ust. 1 Konstytucji. Orzeczenie to, podobnie jak we wcześniejszej sprawie dotyczącej KRS (sygn. K 5/17³⁹), wydane zostało bowiem przez TK w składzie, w którym występowała osoba nieuprawniona do orzekania, co jednoznacznie wynika choćby z wcześniejszych wyroków TK z 3 grudnia 2015 r. w sprawie K 34/15⁴⁰ oraz z 9 marca 2016 r. w sprawie K 47/15⁴¹. Formalnie wiążąca dla państwa polskiego negatywna ocena wprost odnosząca się do statusu prawnoustrojowego IKNiSP została zaś wyrażona w wyroku Wielkiej Izby TSUE z 21 grudnia 2023 r., w sprawie o sygn. C-718/21. TSUE absolutnie jednoznacznie stwierdził w tym orzeczeniu, że przedmiotowa Izba Sądu Najwyższego nie stanowi niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy w rozumieniu art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE w zw. z art. 47 akapit drugi KPP UE. TSUE wskazał	

³⁷ t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 84, 609, 730, 914.

³⁸ Ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o KRS oraz niektórych innych ustaw.

³⁹ R. Balicki, *Nie-głosa do nie-wyroku, czyli kilka uwag na marginesie sprawy K 5/17*, „IUSTITIA” 2017, Nr 2, <http://www.kwartalnikiustitia.pl/nie-glosa-do-nie-wyroku-czyli-kilka-uwag-na-marginesie-sprawy-k-517,8912>.

⁴⁰ OTK ZU 11A/2015, poz. 185.

⁴¹ Dz.U. z 2018 r., poz. 1077 oraz OTK ZU A/2018, poz. 31. Wyrok ten został opublikowany w Dzienniku Ustaw 5 czerwca 2018r., a w OTK ZU 13 czerwca 2018r., przy czym wbrew nie mającej podstaw konstytucyjnych uwadze zawartej w urzędowym publikatorze („Rozstrzygnięcie wydane z naruszeniem przepisów ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 293), dotyczyło aktu normatywnego, który utracił moc obowiązującą.”) - wyrok ten jest w pełni wiążący od dnia jego wydania, tj. od 9 marca 2016 r.

			przy tym w tym kluczowym orzeczeniu, co do najistotniejszych kwestii, że całokształt okoliczności związanych z powoływaniem członków tej Izby SN może w przekonaniu jednostek rodzić uzasadnione wątpliwości, w kwestii „odporności” zarówno samych zainteresowanych sędziów (formułujących pytanie prejudycjalne w tej sprawie), jak i szerzej składów orzekających IKNiSP, na wpływy zewnętrzne – w szczególności na bezpośredni lub pośredni wpływ krajowych władz ustawodawczej i wykonawczej – a także, co do ich bezstronności, wobec „ścierających się” interesów jednostkowych. Tego rodzaju okoliczności zdaniem TSUE mogą zaś obiektywnie prowadzić do braku dostrzegalnych oznak niezawisłości lub bezstronności zarówno sędziów, jak i samego organu, co z kolei może podważać zaufanie, jakim w społeczeństwie demokratycznym i w państwie prawa powinno „cieszyć się” sądownictwo. W konsekwencji Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych nie spełnia w ocenie TSUE normatywnych kryteriów „sądu” w rozumieniu art. 267 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej i tym samym nie może formułować pytań prejudycjalnych. TSUE wyraźnie zatem, wprost i w sposób jednoznacznie wiążący państwo polskie, potwierdził stanowisko prezentowane w polskiej doktrynie konstytucyjnej, zgodnie z którym, nie jest dopuszczalne zrównanie statusu jakiegokolwiek sędziego powołanego wyłącznie na niekonstytucyjnej podstawie ustawowej, ze statusem sędziego powołanego w zgodzie z Konstytucją⁴². Co istotne wyrok TSUE w tej sprawie obliguje państwo polskie do wyeliminowania wskazanych nieprawidłowości dotyczących obecnego ukształtowania aktualnej Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych, a niewyeliminowanie tych wad ustrojowych stanowi niewykonanie wyroku TSUE i tym samym wiąże się z naruszeniem art. 260 ust. 1 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej, co z kolei jest zagrożone sankcjami przewidzianymi w dalszych ustępach tego przepisu. Należy przy tym dodatkowo zauważyć, że status prawnoustrojowy aktualnej Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych, ukształtowany ustawą z 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, podważono też w orzecznictwie ETPC, jak też w orzecznictwie prawidłowo ukształtowanego Sądu Najwyższego. ETPC w trzech przede wszystkim judykatach odniósł się do tego problemu, tj. w orzeczeniach	

⁴² Por. Prof. Tuleja: *W powoływaniu sędziów ustawa nie może zastąpić Konstytucji*, <https://www.prawo.pl/prawnicy-sady/powolanie-sedziow-konstytucja-czy-ustawa-wywiad-z-prof-piotrem-tuleya,532020.html>.

		z 8 listopada 2021r. (sprawa <i>Dolińska-Ficek i Ozimek przeciwko Polsce</i>, skarga nr 49868/19 i nr 57511/19)⁴³, z 3 lutego 2022 r. w sprawie <i>Advance Pharma sp. z o. o. przeciwko Polsce</i> (skarga nr 1469/20) oraz w kluczowym dla opiniowanego projektu ustawy orzeczeniu z 23 listopada 2023 r. (sprawa <i>Wałęsa przeciwko Polsce</i>, skarga nr 50849/21). W sprawach tych stwierdzono wyraźnie, że aktualny sposób powoływania członków IKNiSP narusza polskie przepisy dotyczące powoływania sędziów, co narusza w konsekwencji art. 6 ust. 1 EKPC. Ocenę tę ETPC powtórzył też w drugim przywołanym orzeczeniu. W trzecim – pilotażowym wyroku - ETPC potwierdził ponownie naruszenie norm konwencyjnych z art 6 ust. 1 konwencji rzymskiej (EKPC), podkreślając równocześnie systemowy problem w Polsce w tym zakresie. Istnieje on w szczególności ze względu na wadliwe ukształtowanie KRS, co ma z kolei wpływ na wadliwość i brak niezależności między innymi Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego. Ponadto wadliwość konstytucyjną trybu powołania osób wchodzących w skład IKNiSP jednoznacznie negatywnie ocenił też jak wskazano Sąd Najwyższy, między innymi w postanowieniu z 21 maja 2019 r. (sygn. akt III CZP 25/19). W orzeczeniu tym podkreślono naruszenie między innymi norm konstytucyjnych dotyczących powoływania sędziów z art. 179 Konstytucji. Słusznie wskazano przy tym, że procedura ta ma charakter dwuelementowy, tj. 1/ składa się w pierwszej kolejności z prawidłowo przeprowadzonej procedury przed prawidłowo ukształtowaną KRS, który to etap podlega kontroli sądowej i 2/ z etapu drugiego obejmującego postanowienie Prezydenta o powołaniu na stanowisko sędziowskie. Oba etapy muszą równocześnie spełniać wymogi konstytucyjne, a naruszenia w ramach etapu przed KRS skutkują ukształtowaniem sądu sprzecznie z art. 45 ust. 1 Konstytucji. Innymi słowy Prezydent RP nie może wykonać swojej kompetencji i „sanować” wad procedury przed KRS, w szczególności przed dokonaniem jej kontroli sądowej (w tej sprawie przez Naczelny Sąd Administracyjny). Mając na uwadze wskazane uwarunkowania ustrojowe, normatywne i wyraźne tezy orzecznicze TSUE, ETPC i SN, należy podkreślić, że Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego w całości obsadzona została przez osoby powołane w	

⁴³ Zob. szerzej R. Bujalski, *Izba Kontroli Nadzwyczajnej nie jest niezależnym sądem. Omówienie wyroku ETPC z dnia 8 listopada 2021 r., 49868/19 i 57511/19 (Dolińska-Ficek i Ozimek)*, <https://sip.lex.pl/komentarze-i-publikacje/omowienia/izba-kontroli-nadzwyczajnej-nie-jest-niezaleznym-sadem-omowienie-403061233>.

			konkursach przeprowadzanych z udziałem wadliwie utworzonej i wadliwie działającej w efekcie Krajowej Rady Sądownictwa. Pierwotny skład tej Izby został dodatkowo „obsadzony” w wyniku nieważnego w sensie konstytucyjnym konkursu. Wszystko to nakazuje stwierdzić, że Izba ta nie jest sądem zarówno w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji, jak też w sensie normatywnym regulacji z art. 19 TUE i art. 267 TFUE oraz z art. 6 EKPC. Powyższe wnioski jednoznacznie potwierdza przywołane powyżej orzecznictwo TSUE, ETPC i SN, które cytowane są też w opiniowanym projekcie ustawy, co w pełni uzasadnia zaproponowane w nim rozwiązanie dotyczące likwidacji tej Izby, a także skargi nadzwyczajnej i przekazanie „spraw publicznych” ponownie do Izby Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych SN. Słusznie ponadto projektodawca zmierza do sanowania wad ustrojowych aktualnej Izby Odpowiedzialności Zawodowej, gdyż jak trafnie zauważono w uzasadnieniu projektowanej regulacji, także status prawnoustrojowy tej Izby SN wymaga sanacji. V.6. Problem orzeczeń wydanych z udziałem osób nieprawidłowo powołanych na urząd sędziego Bardzo istotnym zagadnieniem objętym projektowaną regulacją jest kwestia rozstrzygnięcia problemu orzeczeń wydanych z udziałem osób nieprawidłowo powołanych na urząd sędziego. Projekt przewiduje w tym zakresie, że co do zasady orzeczenia te zostaną utrzymane w mocy, ale przewiduje też ograniczony czasowo i podmiotowo mechanizm ich wzruszenia. W sprawach cywilnych, karnych, skarbowych, wykroczeniowych, administracyjnych i dyscyplinarnych przewidziano w tym ujęciu wnioski o uchylenie wadliwych formalnie orzeczeń, kierowane do właściwych sądów, najczęściej w terminie miesiąca od obwieszczenia przez MS wykazu osób wadliwie powołanych na stanowisko sędziego. Warunkiem koniecznym będzie też jednak pierwotna aktywność strony we właściwym czasie, tj. złożenie we wcześniejszym postępowaniu wniosku o wyłączenie sędziego lub podniesienie tego zarzutu w środku odwoławczym. Od tego wymogu odstąpiono wobec orzeczeń SN i NSA kończących sprawy co do istoty oraz przy orzeczeniach dyscyplinarnych określonych kategorii. Jednocześnie uchwały SN i NSA podjęte z udziałem wadliwie powołanych osób tracą moc wiążącą przewidzianą dla zasad prawnych. Proponowane w projekcie rozwiązanie dotyczące analizowanego problemu należy ocenić częściowo pozytywnie. Słusznie projektodawca wskazuje na konieczność zachowania proporcji w tym obszarze pomiędzy	

			prawem strony do rozpoznania sprawy przez prawidłowo ukształtowany sąd a koniecznością zachowania jednak stabilności systemu prawnego państwa. W tym kontekście nie budzi zastrzeżeń celowość, niezbędność i wąsko pojmowana proporcjonalność ograniczenia czasowego do złożenia właściwego wniosku. Niezbyt przekonujące jest jednak rygorystyczne ograniczenie podmiotowe przewidziane w projekcie ustawy i umożliwienie skorzystania z tego nadzwyczajnego mechanizmu sanacyjnego tylko wtedy, gdy wadliwy status sędziowski był kwestionowany w pierwotnym postępowaniu. Projektodawca pomija w tym zakresie sytuacje, gdy dana osoba występowała w tym postępowaniu bez skorzystania z reprezentacji przez profesjonalnego pełnomocnika i tym samym nie miała ewentualnie, w sposób w pełni usprawiedliwiony w ramach zasady zaufania do państwa i tworzonego przez nie prawa, wiedzy na temat formalnie wadliwego statusu osoby orzekającej w jej sprawie. Pożądane byłoby w tym ujęciu ponowne rozważenie tego zagadnienia i przykładowo <i>de lege lata</i> powierzenie Prokuratorowi Generalnemu i Rzecznikowi Praw Obywatelskich prawa do występowania w takich sytuacjach jako rzecznicy interesu społecznego z wnioskami o wzruszenie wadliwych orzeczeń, także wtedy, gdy strona nie kwestionowała prawidłowości obsadzenia sądu w pierwotnym postępowaniu.	
131.	uwagi do uzasadnienia projektu	Stowarzyszenie Absolwentów i Aplikantów KSSiP VOTUM	37. Preambuła projektu deklaruje, że jednym z celów proponowanych regulacji jest wykonanie licznych orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, Sądu Najwyższego i Naczelnego Sądu Administracyjnego. Podobnie jak w wypadku orzeczeń sądów krajowych, odwołanie się przez uzasadnienie projektu do standardów konwencyjnych i europejskich ma niestety wymiar jedynie deklaracyjny. W szczególności dotyczy to powoływania się na treść opinii Komisji Weneckiej z 14.10.2024 r.: Uzasadnienie s. 47: [...] ustawa uwzględnia zalecenia wynikające z opinii Komisji Weneckiej z dnia 14 października 2014 r., w której [...] stwierdzono, że „wymóg bezpieczeństwa kadencji [sędziego] może mieć zastosowanie tylko wtedy, gdy odpowiednie powołanie, nominacja lub wybór zostały dokonane zgodnie z Konstytucją i standardami europejskimi. Odmienne stanowisko oznaczałoby, że rząd mógłby zignorować lub ominąć przepisy konstytucyjne dotyczące powołania, a następnie powołać się na konstytucyjną zasadę nieusuwalności sędziów, aby takie powołanie stało się nieodwracalne, co stanowiłoby sytuację, która podważyłaby zasadę	Uwaga niezasadna

			praworządności” (pkt 15 opinii). Projektodawcy nie dodają jednak, że przytoczony fragment stanowi cytata z pkt. 60. pilnej opinii Komisji Weneckiej i DGI z 8.05.2024 r. w sprawie projektu zmian ustawy o KRS i dotyczył wprost możliwości rozwiązania ustawą KRS przed upływem kadencji, nie zaś możliwości złożenia sędziów z urzędu lub ich degradacji na mocy ustawy. Czym innym jest zaś odwołanie danego sędziego z funkcji członka KRS w sytuacji, gdy przedwczesne zakończenie kadencji organu uzasadnione jest w świetle zasad i wartości wynikających z Konstytucji RP oraz wiążącego RP prawa międzynarodowego, a czym innym jest pozbawienie go urzędu sędziego w ogóle. Poza tym opinia z 8.05.2024 r. w cytowanym fragmencie odnosi się do „zasady bezpieczeństwa kadencji” (<i>principle of security of tenure</i>), a nie do zasady nieusuwalności sędziów (<i>principle of irremovability of judges</i>). Opinia z 14.10.2024 r. wprost zaś odnosi się do tej kwestii: Opinia Komisji Weneckiej z 14.10.2024 r., pkt 30: Komisja Wenecka i DGI rzeczywiście uważają, że przy określaniu statusu tych sędziów należy wziąć pod uwagę również inne względy niż wadliwa procedura. Jak już stwierdziła Komisja Wenecka i DGI w swojej pilnej opinii z 2024 r., można argumentować, że zasada nieusuwalności lub bezpieczeństwa kadencji, która jest podstawową gwarancją niezależności sądów, nie zapewnia pełnej ochrony osobom sprawującym urząd, których procedura mianowania wykazuje poważne niedociągnięcia. Nie jest to jednak całkowicie nieistotne: uzasadnia pewną formę indywidualnej oceny. W szczególności oznacza to, że „indywidualizacja nie oznacza koniecznie, że w każdej indywidualnej sprawie potrzebna jest odrębna procedura, a dopuszczalne może być również wybranie bardziej ogólnej procedury i powiązanie jej z grupą osób” (pkt. 31 opinii z 14.10.2024 r.). Jednakże – co pozostaje w rażącej sprzeczności z założeniami omawianego projektu – „unieważnienie poszczególnych uchwał [KRS w sprawie wniosku o powołanie na stanowisko sędziego – M.A.] powinno być rzeczywiście oparte na konkretnych okolicznościach każdej poszczególniej sprawy” (tamże). Ponadto projekt, przewidując ustawowe złożenie sędziów lub ich degradację na mocy ustawy, jest sprzeczny z ocenami zawartymi w pkt 10. i 21. opinii Komisji Weneckiej i DGI z 14.10.2024 r., w których wyraźnie potwierdzono, że sędziowie powołani na wniosek KRS po marcu 2018 r. korzystają z ochrony wynikającej z art. 180 KRP, a zatem ich złożenie z urzędu lub przeniesienie na inne stanowisko	

			wbrew ich woli może być wyłącznie skutkiem orzeczenia sądu. 38. Ponadto, Komisja Wenecka i DGI w sposób wyraźny odrzuciły leżący u podstaw omawianego projektu pogląd Ministra Sprawiedliwości, iż „[...] nie jest konieczna forma indywidualnej oceny, aby ustalić status sędziego, ponieważ wszystkie nominacje są obarczone tą samą wadą związaną z przeprowadzeniem procesu nominacyjnego, pomimo braku wniosku pochodzącego od organu przewidzianego w Konstytucji RP” (pkt 19 opinii z 14.10.2024 r.). Konsekwencją odrzuconego poglądu byłaby bowiem odmowa tym sędziom ochrony konstytucyjnej, którą Komisja Wenecka i DGI jednoznacznie w ich wypadku uznaje (pkt 10. i 21. opinii z 14.10.2024 r.). Pomiędzy omawianym projektem a stanowiskiem Komisji Weneckiej występuje zatem rażąca sprzeczność. 39. Nie znajduje również żadnego potwierdzenia w judykaturze TSUE i ETPC założenie omawianego projektu, że sędziowie powołani na wniosek KRS po 17.01.2018 r. nie mają votum do sprawowania wymiaru sprawiedliwości: Uzasadnienie s. 47: [...] ustawa ma na celu przywrócenie osobom powołanym na urząd sędziego na wniosek obecnej Rady legitymacji do sprawowania wymiaru sprawiedliwości jako niezależny i bezstronny sąd ustanowiony na podstawie prawa. W wyroku z 15.07.2021 r. (C-791/19), rozpatrując skargę Komisji Europejskiej przeciwko Polsce w przedmiocie systemu dyscyplinarnego w Polsce i powołania sędziów Izby Dyscyplinarnej, TSUE stwierdził, że prawdą jest, jak podniosła Rzeczpospolita Polska, że Trybunał orzekł już, iż okoliczność, że organ taki jak krajowa rada sędziowska, uczestniczący w procesie powoływania sędziów, składa się w przeważającej mierze z członków wybranych przez władzę ustawodawczą, nie może sama w sobie prowadzić do powzięcia wątpliwości co do niezawisłości sędziów wyłonionych w tym procesie (pkt 103 uzasadnienia wyroku). 40. W związku z tym w judykaturze TSUE nie ma żadnych wątpliwości, że sama okoliczność mianowania z udziałem KRS po 2017 r. nie może stanowić o naruszeniu prawa strony do niezawisłego i bezstronnego sądu. Trybunał wskazał, że aby można mówić o jego naruszeniu, trzeba stwierdzić, iż ta sama okoliczność, w połączeniu z innymi istotnymi czynnikami i warunkami, w jakich dokonano tych wyborów, prowadzi do powstania wątpliwości co do niezawisłości sędziów wyłonionych przy uczestnictwie KRS (pkt 103 uzasadnienia wyroku z 15.07.2021 r.). TSUE, podobnie zresztą jak Sąd Najwyższy, wskazuje, że w	

			celu oceny waloru niezawisłości sądu należy poddać ocenie całokształt procedury nominacji sędziego, nie poprzestając jedynie na stwierdzeniu udziału w tej procedurze KRS w składzie ukształtowanym ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o KRS. Nie ma zatem mowy o jakimkolwiek zrównaniu udziału sędziego w takiej procedurze z automatycznym pozbawieniem go waloru niezawisłości i bezstronności. 41. Kazuistyczne podejście TSUE do procesu nominacji sędziego, także w sprawach dotyczących Rzeczypospolitej Polskiej zostało wyrażone m.in. w wyroku z 19.11.2019 r. (C-585/18, C-624/18 i C-625/18), w którym Trybunał rozpatrywał wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożony przez SN (Izbę Pracy i Ubezpieczeń Społecznych), który dotyczył w szczególności kwestii, czy organ taki jak Izba Dyscyplinarna spełnia wymogi dotyczące niezawisłości i bezstronności, o których mowa w art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej. Trybunał ponownie wskazał, że sam fakt, iż sędziowie tej izby są powoływani przez Prezydenta RP, nie może powodować zależności owych członków od tego organu ani budzić wątpliwości co do ich bezstronności, jeżeli po powołaniu osoby te nie podlegają żadnej presji i nie otrzymują zaleceń podczas wykonywania swoich obowiązków (pkt 133). Trybunał zaznaczył, że do sądu odsyłającego należało będzie zbadanie nie tylko przesłanek co do niezależności samej KRS (teza 140), ale także wzięcie pod uwagę innych czynników charakteryzujących samą Izbę Dyscyplinarną w sposób bardziej bezpośredni (pkt 146) w postaci: szczególnej właściwości izby, możliwości powołania do niej wyłącznie nowych sędziów oraz szczególnie wysokiego stopnia jej autonomii w ramach tego sądu (pkt 147-151). Dalej Trybunał zaznaczył, że o ile każda z różnych okoliczności wskazanych w pkt 147–151 wyroku nie może z pewnością sama w sobie i rozpatrywana odrębnie prowadzić do podania w wątpliwość niezależności organu takiego jak Izba Dyscyplinarna, o tyle ich zbieg mógłby prowadzić do innego wniosku, zwłaszcza gdyby wspomniane wyżej badanie dotyczące KRS miało ujawnić brak niezależności tego organu od władzy ustawodawczej i wykonawczej. W wyroku tym Trybunał podkreślił, że przed oceną, czy dany sąd jest niezawisły i bezstronny, konieczne jest ustalenie szeregu okoliczności w jakich utworzona został dany organ, tj. Izba Dyscyplinarna, jej cech, a także sposobu, w jaki zostali powołani jej członkowie (pkt 153). 42. W wyroku ETPC z 22.07.2021 r. w sprawie Reczkowicz przeciwko Polsce (skarga	

			nr 43447/19) Trybunał nie zajął stanowiska co do nominacji sędziów sądów powszechnych dokonanych na wniosek KRS utworzonej w 2018 r. (opinia zbieżna sędziego K. Wojtyczka – pkt. 2.2.1). Jednakże w sprawie, która dotyczyła sędziów Izby Dyscyplinarnej SN Trybunał wskazał, że „[...] procedura powoływania sędziów, która - jak w niniejszej sprawie - ujawnia nadmierny wpływ władzy ustawodawczej i wykonawczej na powoływanie sędziów, jest per se niezgodna z art. 6 ust. 1 Konwencji i jako taka stanowi fundamentalną nieprawidłowość wpływającą negatywnie na cały proces i zagrażającą legitymacji sądu złożonego z tak powołanych sędziów” (pkt 273 uzasadnienia wyroku). Pogląd ten został powtórzony w wyrokach ETPC z 3.02.2022 r. w sprawie Advanced Pharma przeciwko Polsce (skarga nr 1469/20) (pkt 345 uzasadnienia wyroku) oraz z 8.11.2021 r. w sprawie Dolińska-Ficek i Ozimek przeciwko Polsce (skargi nr 49868/19 i 57511/19) (pkt 349 uzasadnienia wyroku). 43. Trybunał, ustalając czy doszło do naruszenia prawa krajowego (1. stopień testu Ástráðsson) oparł swe rozważania na uchwale pełnego składu SN z 23.01.2020 r. i wyroku SN z 5.12.2019 r. Orzeczenia te wskazywały szereg innych – poza udziałem KRS – czynników wpływających na ocenę, że Izba Dyscyplinarna uchybia standardom art. 47 KPP, art. 6 EKPC i art. 45 ust. 1 KRP (np. udział w niej osób związanych z władzą ustawodawczą i wykonawczą, tworzenie Izby od podstaw, autonomia Izby – zob. pkt 252 uzasadnienia wyroku Reczkowicz). Następnie Trybunał zaaprobował wnioski SN wyrażone w obu omawianych orzeczeniach (pkt 261 w/w uzasadnienia). Dlatego też jasne jest, że wszystkie powyższe okoliczności – a nie jedynie wybór sędziów ID z udziałem KRS ukształtowanej po 2017 r. – wpłynęły na ocenę Trybunału, iż udział sędziów ID w wydaniu orzeczenia prowadzi do naruszenia art. 6 ust. 1 EKPC. Inaczej Trybunał by o nich nie pisał i nie przychylił się do stanowiska SN dostrzegającego ich istnienie i wagę. Prowadzi to do wniosku, że również w sprawie Reczkowicz Trybunał dokonał zindywidualizowanej oceny procedury nominacyjnej sędziego, co uwzględnia zarówno wskazówki zawarte w judykaturze SN, jak i standard wynikający z wyroku Land Hessen oraz z innych wyroków TSUE. 44. W omówionym wyżej orzecznictwie TSUE mowa jest o wymogach oceny niezawistości i bezstronności sądu, zaś w judykaturze ETPC, zwłaszcza w Orzeczeniu Wielkiej Izby ETPC z 19.12.2020 r. w sprawie Guðmundur Andri Ástráðsson przeciwko Islandii (skarga nr	

			26374/18) mowa jest o prawie do sądu ustanowionego ustawą (art. 6 ust. 1 EKPC), co sugerować mogłoby, że kryteria wypracowane w judykaturze TSUE nie są aktualne zastosowania testu Ástráðsson. Argument ten nie jest jednak słuszny. W wyroku Advance Pharma przeciwko Polsce Trybunał wprost stwierdza, cytując za wyrokiem Ástráðsson, że „[...] chociaż prawo do «sądu ustanowionego ustawą» jest samodzielnym prawem na podstawie art. 6 ust. 1 Konwencji, w orzecznictwie Trybunału sformułowano bardzo ścisłe powiązania między tym konkretnym prawem a gwarancjami «niezawistości» i «bezstronności». Wymogi instytucjonalne zawarte w art. 6 ust. 1 służą zwyktemu celowi, jakim jest utrzymanie podstawowych zasad praworządności i podziału władzy. Trybunał stwierdził, że w ramach wymogu «sądu ustanowionego ustawą» należy systematycznie badać, czy domniemana nieprawidłowość w danej sprawie jest na tyle poważna, aby podważyć wyżej wymienione podstawowe zasady i zagrozić niezależności danego sądu” (pkt 298 uzasadnienia wyroku). Praktyczną konsekwencją tego poglądu jest odstąpienie od badania czy naruszenia konwencji spowodowały podważenie niezależności i bezstronności sądu, gdy te same naruszenia doprowadziły do ustalenia, że zostało naruszone prawo do „sądu ustanowionego ustawą” (pkt 353 uzasadnienia wyroku, to rozumowanie jest powielone w innych orzeczeniach dotyczących sędziów ustanowionych z udziałem KRS po 2017 r.). . Powyższe rozważania znajdują potwierdzenie w najnowszej judykaturze TSUE, w której stosuje się standard Land Hessen również do oceny przestanki ustanowienia Sądu na podstawie ustawy w rozumieniu art. 47 KPP. Twierdzi się bowiem, że „[...] z orzecznictwa Trybunału wynika, iż okoliczność, że organ taki jak krajowa rada sędziowska, uczestniczący w procesie powoływania sędziów, składa się w przeważającej mierze z członków wybranych przez władzę ustawodawczą, nie może sama w sobie prowadzić do powzięcia wątpliwości co do statusu sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy i co do niezawistości sędziów wyłonionych w tym procesie” (wyrok TSUE z 21.12.2023 r., C-718/21, pkt 64). 46. Niezrozumiałe jest odwołanie się przez projektodawców do orzeczenia ETPC w sprawie Ástráðsson przeciwko Islandii (skarga nr 26374/18). Uzasadnienie s. 72-73: Dostrzec zatem należy, że w Islandii, w której wspomniany wyrok został wykonany, w związku z podważeniem prawidłowości nominacji sędziowskich wdrożona została ponowna	

			procedura konkursowa. Sposób wykonania powyższego wyroku przez władze Islandii świadczy o poszanowaniu przez nie zasady nieusuwalności sędziów z jednej strony, a także o dążeniu do zapewnienia efektywności orzeczeń ETPC z drugiej strony. Jeden z sędziów islandzkich powołanych w wadliwej procedurze zajmował bowiem stanowisko sędziego Sądu Apelacyjnego w dalszym ciągu aż do 22.09.2022 r., kiedy zgodnie z prawem krajowym zwolniono go z obowiązków po osiągnięciu 65 lat, przy czym do tej daty nie przydzielano mu spraw do rozpoznania, zaś po tej dacie w dalszym ciągu otrzymywał wynagrodzenie tak, jakby pełnił służbę do 70. roku życia. O tym, że wadliwość nominacji nie jest równa jej nieistnieniu świadczy ponadto fakt, że po zapadnięciu wyroku ETPC w pierwszej instancji sędziego A.E., której orzeczenia dotyczyła skarga, złożyła do Minister Sprawiedliwości wniosek o zwolnienie jej z pełnienia stanowiska sędziowskiego, co byłoby niemożliwe w razie nienawiązania przez nią skutecznie stosunku służbowego. Ponowna procedura konkursowa była zatem wynikiem indywidualnej decyzji sędziów dotkniętych stwierdzoną przez ETPC wadliwością.	